

UCZELNIA ŁAZARSKIEGO

Wydział Prawa i Administracji

Klaudia Jasik-Kuchta

**ZASADY WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI
I POSTĘPOWANIA CYWILNEGO
W ELEKTRONICZNYM POSTĘPOWANIU
UPOMINAWCZYM**

Rozprawa doktorska
przygotowana pod kierunkiem
dr hab. Anny Hrycaj
prof. Uczelni Łazarskiego

Warszawa 2023 r.

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	9
WPROWADZENIE	13
1.1. Problem badawczy, uzasadnienie potrzeby badawczej, znaczenie planowanych badań oraz główne tezy i hipotezy rozprawy doktorskiej	13
1.2. Systematyka rozprawy doktorskiej	19
1.3. Zastosowane metody badawcze	20
ROZDZIAŁ I. Kształtowanie modelu elektronicznego postępowania upominawczego w Polsce	22
1.1. Uwagi wprowadzające	22
1.2. Geneza elektronicznego postępowania upominawczego	22
1.3. Model rozwiązań normatywnych w zakresie funkcjonowania e-sądu w Wielkiej Brytanii i Niemczech oraz ich wpływ na ukształtowanie elektronicznego postępowania upominawczego w Polsce	29
1.3.1. Model rozwiązań normatywnych w zakresie funkcjonowania e-sądu w Niemczech	29
1.3.1.1. Wniosek o wydanie nakazu zapłaty	31
1.3.1.2. Nakaz zapłaty	33
1.3.1.3. Opozycja	33
1.3.1.4. Wniosek o wydanie wykonalnego nakazu zapłaty	34
1.3.1.5. Sprzeciw od wykonalnego nakazu zapłaty	35
1.3.2. Model rozwiązań normatywnych w zakresie funkcjonowania e-sądu w Wielkiej Brytanii	35
1.3.3. Wpływ rozwiązań wspólnych zautomatyzowanego postępowania upominawczego w Niemczech i Money Claim Online na ukształtowanie EPU	38
1.3.3.1. Niedołączanie do pozwu dowodów	38
1.3.3.2. Rozstrzygnięcie spraw bez udziału pozwanego	39
1.3.3.3. Formularz on-line	39
1.3.3.4. Potwierdzenie wniesienia pozwu	39
1.3.3.5. Kwota roszczenia	39
1.3.3.6. Akta sprawy	40
1.3.3.7. Identyfikacja stron	42
1.3.4. Rozwiązania wyłączone Money Claim Online i zautomatyzowanego postępowania upominawczego w Niemczech i ich zastosowanie w EPU	43
1.3.5. Postulaty wprowadzenia w EPU zagranicznych rozwiązań	45
1.3.5.1. Wydolność elektronicznego sądu	45
1.3.5.2. Automatyzacja	47
1.3.5.3. Konstrukcja pozwu	49

1.3.5.4. Sposoby reakcji pozwanego na pozew	50
1.4. Pierwotny model elektronicznego postępowania upominawczego	51
1.4.1. Geneza informatyzacji wymiaru sprawiedliwości w Polsce	51
1.4.2. Najważniejsze założenia elektronicznego postępowania upominawczego	57
1.4.3. Pierwotny projekt procedury elektronicznego postępowania upominawczego	60
1.4.4. Ostateczny kształt procedury EPU – kontynuacja postępowania po przekazaniu sprawy do sądu właściwości ogólnej pozwanego	61
1.5. Aktualny model elektronicznego postępowania upominawczego	65
1.5.1. Odstąpienie od kontynuacji postępowania rozpoczętego w EPU przed sądem właściwości ogólnej	65
1.5.2. Cele Nowelizacji	67
1.6. Podsumowanie	72
ROZDZIAŁ II. Charakter prawny elektronicznego postępowania upominawczego	77
2.1. Uwagi wprowadzające	77
2.2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy elektronicznego postępowania upominawczego	77
2.2.1. Zakres podmiotowy EPU	77
2.2.2. Zakres przedmiotowy EPU	79
2.2.2.1. Rodzaj spraw rozpoznawanych w EPU	79
2.2.2.2. Roszczenie pieniężne	80
2.2.2.3. Wymagalność roszczenia	81
2.3. Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie sądowe	81
2.4. Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie rozpoznawcze	83
2.5. Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie procesowe	85
2.6. Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie odrębne	88
2.6.1. Uwagi wprowadzające	88
2.6.2. Sprawy proste i drobne	90
2.6.3. Klasyfikacja postępowań odrębnych	91
2.6.3.1. Stosunek elektronicznego postępowania upominawczego do postępowania zwykłego	91
2.6.3.2. Stosunek elektronicznego postępowania upominawczego do postępowań odrębnych	92
2.6.3.2.1. Kryterium wzajemnej relacji postępowań odrębnych	94
2.6.4. Stosunek elektronicznego postępowania upominawczego do postępowania upominawczego	95
2.6.4.1. Uwagi ogólne	95
2.6.4.2. Stosowanie przepisów postępowania upominawczego i ogólnych przepisów procesowych w EPU	97

2.6.4.2.1. Sposób stosowania w EPU ogólnych przepisów o procesie	98
2.6.4.2.2. Sposób stosowania w EPU przepisów postępowania upominawczego	99
2.6.4.3. Podobieństwa postępowania upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego	109
2.6.4.4. Różnice pomiędzy postępowaniem upominawczym a elektronicznym postępowaniem upominawczym	111
2.7. Podsumowanie	116
ROZDZIAŁ III. Zasady wymiaru sprawiedliwości w elektronicznym postępowaniu upominawczym	121
3.1. Uwagi wprowadzające	121
3.2. Zasada sądowego wymiaru sprawiedliwości, w tym prawo do sądu	121
3.2.1. Zasada prawa do sądu	122
3.2.1.1. Zagadnienia ogólne	122
3.2.1.2. Charakter prawny	123
3.2.1.3. Istota prawa	125
3.2.1.4. Zakres podmiotowy prawa do sądu	128
3.2.1.5. Pojęcie „sprawy”	130
3.2.1.6. Dyspozycyjność prawem do sądu	131
3.2.1.7. Elementy prawa do sądu	131
3.2.1.7.1. Dostęp do sądu	132
3.2.1.7.1.1. Prawo do zainicjowania postępowania sądowego	133
3.2.1.7.1.2. Pojęcie sądu	135
3.2.1.7.1.2.1. Rozpoznanie spraw przez referendarzy sądowych	135
3.2.1.7.1.2.1.1. Geneza instytucji referendarza sądowego	135
3.2.1.7.1.2.1.2. Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości i inne zadania z zakresu ochrony prawnej. Status referendarza sądowego	143
3.2.1.7.1.2.1.3. Nakaz zapłaty wydany przez referendarza sądowego	145
3.2.1.7.1.2.1.4. Sądowa kontrola nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego w EPU	151
3.2.1.7.1.2.1.5. Postulaty de lege ferenda w odniesieniu do nakazu zapłaty	155
3.2.1.7.2. Prawo do odpowiedniego kształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę	156
3.2.1.7.3. Prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania	162
3.2.1.7.3.1. Zasada sprawiedliwości (rzetelności) proceduralnej	162
3.2.1.7.3.1.1. Elementy zasady sprawiedliwości proceduralnej	166
3.2.1.7.3.1.1.1. Prawo do wysłuchania	166
3.2.1.7.3.1.1.1.1. Jawność wewnętrzna	167
3.2.1.7.3.1.1.1.2. Uczestnictwo w procesowych czynnościach sądu	169
3.2.1.7.3.1.1.1.3. Pozostałe elementy prawa do wysłuchania	169
3.2.1.7.3.1.1.2. Prawo do informowania (do uzasadnienia orzeczenia)	172
3.2.1.7.3.1.1.3. Przewidywalność postępowania	174
3.2.1.7.3.1.2. Jawne rozpatrzenie sprawy	177

3.2.1.7.3.1.3. Rozpatrzenie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki	181
3.2.1.7.4. Prawo do rozstrzygnięcia	188
3.2.1.7.5. Prawo do wykonania	196
3.3. Zasada instancyjności	196
3.4. Zasada kolegialności oraz zasada udziału czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości	198
3.5. Zasada nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego	200
3.6. Zasada rzetelnego postępowania	202
3.7. Podsumowanie	205
ROZDZIAŁ IV. Zasady postępowania cywilnego w elektronicznym postępowaniu upominawczym	212
4.1. Uwagi wprowadzające	212
4.2. Zasada pisemności	213
4.3. Zasada dyspozycyjności (rozporządzalności)	215
4.3.1. Dyspozycyjność materialna	215
4.3.2. Dyspozycyjność formalna	216
4.3.3. Zasada dyspozycyjności w EPU	216
4.4. Zasada kontradiktoryjności	219
4.4.1. Kontradiktoryjność w EPU	220
4.5. Zasada prawdy materialnej i prawdy formalnej (zasada prawdy)	221
4.5.1. Ujęcia	221
4.5.1.1. Zasada prawdy formalnej (sądowej)	221
4.5.1.2. Zasada prawdy materialnej (obiektywnej)	222
4.5.1.3. Zasada prawdy bez precyzowania jej rodzaju	223
4.5.1.4. Ujęcie prawdy jako niebędącej zasadą postępowania cywilnego	223
4.5.2. Zasada prawdy w EPU	224
4.6. Zasada koncentracji materiału dowodowego	226
4.6.1. Istota	226
4.6.2. Zasada koncentracji materiału dowodowego w EPU	227
4.6.2.1. Dyskrecjonalna władza sędziego w EPU	227
4.6.2.2. Prekluzja materiału procesowego w odniesieniu do powoda w EPU	227
4.6.2.3. Prekluzja materiału procesowego w odniesieniu do pozwanego w EPU	227
4.7. Zasada szybkości postępowania	229
4.8. Zasada równości stron i uczestników postępowania	231
4.8.1. Uwagi ogólne	231
4.8.2. Realizacja zasady równości stron w elektronicznym postępowaniu upominawczym	236
4.8.2.1. Prawo do bycia wysłuchanym	237

4.8.2.2. Równość dokonywania czynności procesowych	238
4.8.2.2.1. Wymogi formalne pozwu	240
4.8.2.2.1.1. Dane niepowtarzalnie identyfikujące	240
4.8.2.2.1.2. Pozostałe wymogi formalne pozwu w EPU	244
4.8.2.2.2. Wymogi formalne sprzeciwu od nakazu zapłaty	244
4.8.2.2.2.1. Termin na wniesienie środka zaskarżenia	248
4.8.2.2.3. Równość w dokonywaniu czynności procesowych w EPU w pozostałych aspektach	249
4.8.2.3. Równe możliwości co do skorzystania ze środków zaczepnych i obronnych	251
4.8.2.4. Jawność rozprawy	255
4.8.2.5. Równość w zakresie dostępu do sądu, bez względu na status majątkowy	256
4.8.2.5.1. Zwolnienie od kosztów sądowych	256
4.8.2.5.2. Ustanowienie pełnomocnika z urzędu	256
4.8.2.6. Możliwość dokonywania pouczeń przez sąd	257
4.8.2.7. Wyłączenie sędziego	259
4.8.2.8. Unormowania dotyczące doręczeń	259
4.8.2.8.1. Niemożność doręczenia	260
4.8.2.8.2. Doręczenia dokonywane za pośrednictwem komornika sądowego	261
4.8.2.8.3. Niezgodność adresu z ujawnionym w rejestrze PESEL	266
4.8.2.8.4. Brak adresu w rejestrze PESEL	268
4.8.2.8.5. Kurator do doręczeń	268
4.8.2.8.6. EPU – niemożność doręczenia nakazu zapłaty w kraju	269
4.8.2.8.7. Postulaty de lege ferenda wobec doręczeń w EPU	271
4.8.2.9. Przywrócenie terminu	273
4.8.2.10. Unormowania donoszące się do środków odwoławczych	273
4.8.2.11. Równość stron w EPU wobec postępowania upominawczego	274
4.8.2.11.1. Zakres przedmiotowy EPU i postępowania upominawczego	274
4.8.2.11.2. Wymagalność roszczenia	275
4.8.2.11.3. Opłata od pozwu	276
4.8.2.12. Osoby niepełnosprawne, a równość w EPU	277
4.9. Zasada kierownictwa sędziowskiego	277
4.10. Zasada umiarkowanego formalizmu procesowego	278
4.10.1. Formalizm postępowania w kontekście elektronicznego postępowania upominawczego	278
4.10.1.1. Miejsce, czas, forma dokonywania czynności procesowych	278
4.10.1.2. Wymogi formalne pozwu w EPU	281
4.10.1.2.1. Dokładne określenia żądania pozwu, właściwość sądu	282
4.10.1.2.2. Dowody	282
4.10.1.2.3. Dane niezbędne do identyfikacji pozwanego	284
4.10.1.2.4. Wymagalność	284

4.10.1.2.5. Wskazanie faktów	285
4.10.1.2.6. Podpis	285
4.10.1.2.7. Opłata	285
4.10.1.2.8. Wyłączenie stosowania przepisu art. 128 KPC	286
4.10.1.2.9. Pełnomocnictwo	286
4.10.1.2.10. Grzywna	286
4.10.1.2.11. Skutki niedochowania wymagań pozwu	286
4.10.1.3. Wymogi formalne sprzeciwu w EPU	287
4.11. Podsumowanie	289
PODSUMOWANIE	293
BIBLIOGRAFIA	308
ORZECZNICTWO I GLOSY	330
AKTY PRAWNE	335

WYKAZ SKRÓTÓW

Źródła prawa

BGB – ogólnoniemiecki Kodeks cywilny (niem. Bürgerliches Gesetzbuch),

CPR PD – Civil Procedure Rules, Practice Direction - dostępne pod adresem strony internetowej: <https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules>, dostęp: 3.06.2023 r.,

EKPC – Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993 Nr 61, poz. 284 z późn. zm.),

k.p.c. – Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 z późn.zm.),

k.p.c.2018 – Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360),

Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. poz. 483, z 2001 r. poz. 319, z 2006 r. poz. 1471 oraz z 2009 r. poz. 946),

KPP UE – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE z 2010 r. C 83 str. 2),

KSCU – Ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2022.0.1125 t.j.),

MPPOiP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 Nr 38, poz. 167),

Nowelizacja – Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469),

PUSP – Ustawa z dnia 27.7.2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2023.217 t.j.),

RegSejmRP – Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P.2022.990 t.j.),

RegUrzSPow – Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U.2022.2514 t.j.),

RozpSposWnoszPism – Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 października 2015 r. w sprawie sposobu wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (Dz.U.2023.540 t.j.),

SNU – Ustawa o Sądzie Najwyższym z dnia 8 grudnia 2017 r. (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 1904),

UstZmKPC2009 – Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks Postępowania Cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 156),

UstZmKPC2015 – Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie Ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311),

ÚSUDE – ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną z dnia 18 lipca 2002 r. (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 344),

ZPO – Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), die zuletzt durch Artikel 19 des Gesetzes vom 22. Februar 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 51) geändert worden ist",

[https://www.gesetze-im-](https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/BJNR005330950.html#BJNR005330950BJNG000032301)

[internet.de/zpo/BJNR005330950.html#BJNR005330950BJNG000032301,](https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/BJNR005330950.html#BJNR005330950BJNG000032301)

dostęp 3.06.2023 r.

Publikatory i czasopisma

CBKE – Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych

Dz.U. – Dziennik Ustaw

MoP – Monitor Prawniczy

OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna

OSNCP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna oraz Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa

OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego – Seria A

PiP – Państwo i Prawo

PS – Przegląd Sądowy

Organy i instytucje

KRS – Krajowy Rejestr Sądowy

MS – Ministerstwo Sprawiedliwości

NSA – Naczelny Sąd Administracyjny

PE – Parlament Europejski

RM – Rada Ministrów

RP – Rzeczypospolita Polska
SN – Sąd Najwyższy
SO – Sąd Okręgowy
TK – Trybunał Konstytucyjny
UE – Unia Europejska

Inne

art. – artykuł

EPU – Elektroniczne Postępowanie Upominawcze

GUS – Główny Urząd Statystyczny

in. – inny (-a, -e)

itp. – i tym podobne

m.in. – między innymi

MCOL – Money Claim Online

n. – następny (-a, -e)

niepubl. – niepublikowany (-a, -e)

np. – na przykład

nr – numer

orz. – orzeczenie

OSR Projektu nr 3137 lub też Ocena skutków regulacji Projektu nr 3137 - Ocena skutków regulacji rządowego projektu Ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dn. 8.1.19 r., Druki Sejmowe VIII kadencji, druk nr 3137, dostępna pod adresem str. internetowej <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3137>, dostęp: 5.06.2023 r., g. 21:00,

OSR Projektu nr 859 lub też Ocena skutków regulacji Projektu nr 859 – Ocena skutków regulacji rządowego projektu Ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dn. 31.7.08 r., Druki Sejmowe VI kadencji, druk nr 859, RM 10-108-08, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/C66F9B18F6C35321C12574A200267FCC/\\$file/859.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/C66F9B18F6C35321C12574A200267FCC/$file/859.pdf), dostęp: 5.06.2023 r., g. 21:00,

pkt – punkt

post. – postanowienie

poz. – pozycja

r. – rok

rozp. – rozporządzenie

RP – Rzeczpospolita Polska

s. – strona

t. – tom

t.j. – tekst jednolity

uchw. – uchwała

ust. – ustęp

Uzasadnienie Projektu nr 3137 – Uzasadnienie rządowego projektu Ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dn. 8.1.19 r., Druki Sejmowe VIII kadencji, druk nr 3137, RM-10-197-18, dostępne pod adresem str. internetowej <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3137>, dostęp: 5.06.2023 r., g. 21:00,

Uzasadnienie Projektu nr 859 – Uzasadnienie rządowego projektu Ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dn. 31.7.08 r., Druki Sejmowe VI kadencji, druk nr 859, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/C66F9B18F6C35321C12574A200267FCC/\\$file/859.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/C66F9B18F6C35321C12574A200267FCC/$file/859.pdf), dostęp: 5.06.2023 r., g. 21:00,

ww. – wyżej wymienione

wyr. – wyrok

Założenia do Projektu nr 859 – Minister Sprawiedliwości, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, ozn. DL-P-II-418-5/08, 14.1.2008 r. - Informacja publiczna udzielona przez Wydział Prawa Cywilnego Departamentu Legislacyjnego Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r.,

zd. – zdanie

ze zm. – ze zmianami

zob. – zobacz

WPROWADZENIE

1.1. Problem badawczy, uzasadnienie potrzeby badawczej, znaczenie planowanych badań oraz główne tezy i hipotezy rozprawy doktorskiej

Niniejsza praca poświęcona jest analizie realizowania w elektronicznym postępowaniu upominawczym¹ zasad wymiaru sprawiedliwości i zasad postępowania cywilnego.

Elektroniczne postępowanie upominawcze było pierwszym w Polsce² postępowaniem w pełni elektronicznym, a zatem odmiennym względem formy od postępowań dotychczas funkcjonujących. Uruchomiono je wobec rosnących potrzeb społecznych co do formy załatwiania spraw, w tym także tych, które związane są z wymiarem sprawiedliwości³. Po doświadczeniach dotyczących elektronicznych ksiąg wieczystych czy innych rejestrów⁴, stworzenie nowego postępowania prowadzonego niemalże w całości elektronicznie było więc jednocześnie wyzwaniem, ale i pewnym standardem postępowania, którego od dawna oczekiwano⁵. Potrzeby te odnosiły się w dużej mierze do powodów masowych, którym głównie dedykowano nowe postępowanie odrębne⁶. Elektroniczne postępowanie upominawcze okazało się ogromnym sukcesem. W pierwszym roku funkcjonowania do e-sądu wpłynęło 690 109 spraw. W roku 2011 aż 1 856 839 spraw. W latach 2015 – 2019, do EPU wpływało ponad 2 mln spraw rocznie, w tym w 2017 r. i 2019 r. wskaźnik wpływu przekroczył w skali roku 2,5 mln pozwów o zapłatę. W 2020 r. liczba spraw kierowanych do EPU

---

¹ Dalej także jako „EPU”.

² EPU wprowadzono do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156).

³ K. Górski, *Wpływ kolejnych nowelizacji procedury cywilnej dotyczących nowych technologii informatycznych na organizację procesu cywilnego i metodykę pracy sędziego – wybrane zagadnienia*, [w:] I. Kunicki, A. Antkiewicz (red.), *Ku lepszemu prawu – dyskurs nauki i praktyki. Uwagi na tle ostatnich zmian legislacyjnych w zakresie prawa cywilnego i procedury cywilnej*, Sopot 2015, str. 71-72, 101-102; S. Kotecka, A. Zalesińska, *Wpływ nowelizacji przepisów KPC o elektronicznym postępowaniu upominawczym na jego szybkość*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2012, nr 1, str. 48-49; K. Flaga-Gieruszyńska, *Informatyzacja – elektronizacja – automatyzacja. Przyszłość czy iluzja postępowania cywilnego?*, [w:] *aTransformacje postępowania cywilnego w postępowaniach rozpoznawczych*, red. I. Gil, wyd. Currenda, 2017 r., str. 265.

⁴ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, [w:] K. Flaga Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, Warszawa 2016, str. 117-118.

⁵ J. May, *Rozwiązania usprawniające proces cywilny (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Postępowanie cywilne w dobie przemian*, I. Gil (red.), Warszawa 2017, str. 151.

⁶ Uzasadnienie Projektu nr 859 str. 1.

spadła do poziomu 1 998 482, a w 2021 r. wyniosła 1 910 305⁷. W 2019 r. w EPU załatwiono ogółem 2239,0, podczas gdy ogółem spraw cywilnych (bez rodzinnych) załatwiono w Polsce 10492,0⁸. Przedstawione dane obrazują, jak ważną rolę odgrywa w polskim wymiarze sprawiedliwości elektroniczne postępowanie upominawcze. Pomimo tego, zagadnienie realizowania w EPU zasad wymiaru sprawiedliwości i zasad postępowania cywilnego nie doczekało się jak dotąd szerokiej analizy. Do tej pory zostało ono poruszone w literaturze, jednak jedynie w odniesieniu do części omówionych w niniejszej pracy zasad oraz dostrzeżonych problemów. Przykładowo można podać, że Ł. Goździaszek w opracowaniu *Elektroniczne postępowanie upominawcze w świetle konstytucyjnych zasad wymiaru sprawiedliwości* (zob. publikację w opracowaniu pt. „Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego”, Ł. Błaszczak (red.), Wrocław 2015, str. 241-250) wskazuje na wątpliwości dotyczące wydawania nakazów zapłaty przez referendarzy sądowych w kontekście prawa do sądu, jawności i dwuinstancyjności postępowania czy właściwości sądu. Publikacja ta zatem, choć bardzo interesująca, obejmuje wąski zakres zagadnień związanych z tematyką zasad wymiaru sprawiedliwości. Nie porusza tematyki zasad procesowych. Na nich skupia się m.in. np. A. Jarocho, w opracowaniu pt. „Zasada równości stron w kontekście elektronicznej postępowania cywilnego” (w publikacji pt. „e-Wymiar sprawiedliwości w aspekcie europejskim” B. Śliwczyński, L. Łuczak-Noworolnik (red.)⁹), który jednak koncentruje się na wypełnianiu standardu równości stron wobec elektronicznej postępowania, a zatem na wybranej zasadzie postępowania. A. Zalesińska w opracowaniu pt. „Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego” (Warszawa 2016) omawia zasady procesowe dotyczące czynności procesowych podejmowanych drogą elektroniczną. Należy zauważyć jednak, że publikacja ta nie dotyczy wyłącznie elektronicznego postępowania upominawczego, ale i innych rozwiązań elektronicznych, wobec czego nie każda z zasad została omówiona w kontekście EPU.

---

⁷ Ewidencja spraw w zakresie elektronicznego postępowania upominawczego (EPU) w latach 2010-2021, dostępna na stronie internetowej: <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>, dostęp 28.05.2023 r., godz. 7:00.

⁸ GUS, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej GUS, tabl. 18 (93) – działalność sądów powszechnych w 2019 r., Warszawa 2020, str. 166.

⁹ B. Śliwczyński, L. Łuczak-Noworolnik (red.), *e-Wymiar sprawiedliwości w aspekcie europejskim*, Poznań 2016, opracowanie dostępne pod adresem strony internetowej: <https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/13649/eWymiar-sprawiedliwoci.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, dostęp: 15/05/23 r., g.16:30.

Wspomniane pozycje literatury zostały wydane przed wejściem w życie Nowelizacji k.p.c. z 2019 r.¹⁰, a zatem choć niezwykle przydatne do analizy treści standardów, to jednak z oczywistych względów, w świetle Nowelizacji nie pozwalają na uznanie kompleksowej analizy obecnego kształtu EPU w kontekście realizacji przez to postępowanie zasad wskazanych w temacie niniejszej pracy. Na etapie przygotowywania Nowelizacji S. Kotas w publikacji pt. „Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania” („Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017), wskazywała na wątpliwości dotyczące nowego modelu postępowania elektronicznego, jednak Autorka także nie dokonała pełnej analizy postępowania w kontekście obowiązujących w nim zasad. Chociaż zatem przytoczone publikacje dotyczą obszaru badawczego niniejszej dysertacji, podobnie jak niewyszczególnione w tym miejscu opracowania, z których czerpie niniejsza praca, a wskazane w jej dalszych częściach, to należy przyjąć, że nie ma jeszcze w literaturze pozycji, która omawiałaby kompleksowo zagadnienie przedstawione w temacie pracy.

Warto wskazać, że po początkowych wątpliwościach i zagrożeniach dostrzeżonych przez środowisko prawnicze oraz publikacjach na ich temat po powołaniu do życia e-sądu, obecnie EPU jest postępowaniem nieco pomijanym w analizach i omówieniach. Wydaje się nawet, że przez to, że jest ono postępowaniem fakultatywnym, bagatelizowane są stosowane w nim odstępstwa, dla których uzasadnieniem wydaje się być alternatywność dochodzenia w nim roszczeń. Właściwie postępowanie to stało się obecnie drogą do uzyskiwania nakazów zapłaty wykorzystywaną głównie przez powodów masowych i być może przez to nie poświęca mu się zbyt dużej uwagi, tak jak postępowaniom dedykowanym powodom indywidualnym.

Niniejsza praca będzie mogła wobec tego mieć znaczenie dla środowiska prawniczego poprzez zaprezentowane poglądów i stanowisk w zakresie podjętego tematu. Należy przy tym odnotować, że pochyła się ona wyłącznie nad elektronicznym postępowaniem upominawczym, a nie informatyzacją całego wymiaru sprawiedliwości w Polsce, co pozwana na poświęcenie uwagi wyłącznie jednemu rodzajowi postępowania i przez to bardziej kompleksowe przedstawienie związanych z nim zagadnień.

---

¹⁰ Ustawa z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), dalej też jako „Nowelizacja” lub ”Nowelizacja k.p.c.”.

Trzeba zaznaczyć, że w literaturze brak jest również szerokiego opracowania proponującego rozwiązania umożliwiające osiągnięcie wyższego poziomu realizacji wspomnianych zasad i rozwój EPU uwzględniający tendencje informatyzacji wymiaru sprawiedliwości. Na tle postępującego rozwoju technologicznego uwagi i propozycje zaprezentowane w dysertacji mogą rozszerzyć spojrzenie na przyszłość EPU. Wydaje się, że postępowanie to jako zaczątek zmian w zakresie informatyzacji postępowań, powinno ewoluować w kierunku jak najwyższej dostępności drogi sądowej, umożliwiającej jednocześnie różne ścieżki do osiągnięcia celów stron postępowania. Warto zatem rozważyć zaproponowanie w EPU rozwiązań dostępnych na gruncie innych postępowań występujących w k.p.c., ale przy założeniu stosowania formy elektronicznej.

Badania podjęte w nakreślonym obszarze badawczym są szczególnie istotne w kontekście Nowelizacji k.p.c.¹¹, która objęła także elektroniczne postępowanie upominawcze. Powodem zmian procedury postępowania rozpoczętego przed e-sądem była konieczność dalszego odciążania sądów tradycyjnych wobec uznania, że część spraw niezakończonych w EPU wciąż zajmowała ich uwagę. Procedura postępowania elektronicznego sprzed Nowelizacji zakładała bowiem, że w przypadkach wskazanych w art. 502¹ § 1 i 2 k.p.c.¹² sąd z urzędu uchylał nakaz zapłaty i przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej, chyba że powód w wyznaczonym terminie usunął przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty¹³. Również w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej¹⁴. W razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu, nakaz zapłaty tracił moc w całości, a sąd przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej¹⁵. Powód co prawda miał możliwość złożenia wraz z pozwem wniosku o umorzenie postępowania na wypadek stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty oraz w przypadku uchylenia nakazu zapłaty¹⁶, jednak był to wniosek fakultatywny i nie dotyczył sytuacji wniesienia sprzeciwu przez pozwanego. Nowelizacja natomiast we wszystkich wskazanych przypadkach zamiast przekazania sprawy do sądu według właściwości ogólnej

---

¹¹ Ustawa z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), dalej też jako „Nowelizacja” lub ”Nowelizacja k.p.c.”.

¹² Zob. art. 502¹ § 1 k.p.c.2018, art. 502¹ § 2 k.p.c.2018.

¹³ Art. 505³⁴ § 1 i 2 k.p.c.2018.

¹⁴ Art. 505³³ § 1 k.p.c.2018.

¹⁵ Art. 505³⁶ zd. 1 k.p.c.2018.

¹⁶ Art. 505³² § 4 k.p.c.2018.

wprowadziła obligatoryjne umorzenie postępowania, które wszczęto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego¹⁷.

Takie rozwiązanie wzbudza jednak wątpliwości co do tożsamości aksjologicznej względem założeń dla wprowadzenia elektronicznego postępowania upominawczego. Wydaje się, że powinny one przyświecać późniejszym zmianom tego postępowania. Tymczasem można odnieść wrażenie, że Nowelizacja w odniesieniu do EPU ich nie zachowuje. Przede wszystkim jednak nowy model postępowania elektronicznego budzi obawy co do realizacji zasad wymiaru sprawiedliwości i zasad postępowania cywilnego. Wydaje się, że procedura przed e-sądem w kształcie wprowadzonym Nowelizacją może istotnie zagrażać dotychczasowym standardom w tym zakresie, nie zapewniając w każdym omawianym przypadku kontynuacji postępowania przed sądem właściwości ogólnej, a tym samym pozbawiając możliwości uzyskania przez strony rozstrzygnięcia w sprawie. Należy przytoczyć za A. Zalesińską, że „zasady procesowe, jako założenia konstrukcyjne procesu, powinny stanowić stały i niezmienny fundament. Tym samym ich katalog powinien pozostać niezmienny również w kontekście informatyzacji postępowania cywilnego.”¹⁸. Chociaż więc istotę zasad procesowych należy rozpatrywać w świetle instytucji prawa cywilnego, także tych nowych, to jednak sam katalog zasad jest stały¹⁹. Powyższe odnieść należy tym bardziej do zasad wymiaru sprawiedliwości. W konsekwencji należy uznać, że informatyzacja postępowania cywilnego musi iść w parze z wypracowanymi zasadami obowiązującymi w procesie.

W związku z przedstawionym powyżej problemem badawczym, należy podjąć próbę jego systematyzacji poprzez postawienie dwóch zasadniczych tez badawczych:

1. elektroniczne postępowanie upominawcze nie zapewnia należytej realizacji zasad wymiaru sprawiedliwości i zasad postępowania cywilnego,
2. procedura elektronicznego postępowania upominawczego nie realizuje celu procesu jakim jest rozstrzygnięcie sprawy.

Wskazane tezy badawcze zostaną zweryfikowane w drodze zaakceptowania lub odrzucenia poniższych hipotez badawczych:

1. Elektroniczne postępowanie upominawcze stanowi formę elektroniczną postępowania upominawczego,

---

¹⁷ Zob. obecnie art. 505³³, 505³⁴ § 2, 505³⁶ k.p.c.

¹⁸ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, Warszawa 2016, str. 79.

¹⁹ Tamże, str. 79.

2. Elektroniczne postępowanie upominawcze jest tożsame z postępowaniem upominawczym pod względem stosowanych rozwiązań i różni się od niego jedynie formą prowadzenia postępowania,
3. W EPU powinny mieć zastosowanie zasady wymiaru sprawiedliwości i zasady postępowania cywilnego z ograniczeniami wynikającymi z elektronicznej formy prowadzenia tego postępowania,
4. Elektroniczne postępowanie upominawcze nie zapewnia należytej realizacji zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości i prawa do sądu, zasady instancyjności postępowania, zasady rzetelności postępowania,
5. W elektronicznym postępowaniu upominawczym nie znajduje zastosowania zasada kolegialności oraz zasada udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości,
6. W elektronicznym postępowaniu upominawczym nie znajduje zastosowania zasada nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego,
7. W elektronicznym postępowaniu upominawczym realizowana jest zasada dyspozycyjności i zasada równości stron,
8. Elektroniczne postępowanie upominawcze realizuje zasadę pisemności, zasadę kontradyktoryjności, umiarkowanego formalizmu procesowego, szybkości postępowania, kierownictwa sędziowskiego,
9. W elektronicznym postępowaniu upominawczym nie jest realizowana zasada prawdy i zasada koncentracji materiału dowodowego,
10. Obecne ukształtowanie EPU odbiega od zamysłu i założeń przyświecających jego utworzeniu,
11. Nowelizacja k.p.c. w zakresie, w jakim obejmuje EPU, wpłynęła niekorzystnie na poziom realizacji zasad wymiaru sprawiedliwości i zasad postępowania cywilnego w elektronicznym postępowaniu upominawczym,
12. Regulacja umożliwiająca zachowanie skutków prawnych, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wniesie pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze²⁰,

---

²⁰ Art. 505³⁷ § 2 k.p.c.

- powoduje, iż następuje powielenie czynności procesowych dokonanych przez strony w kolejnym, nowym postępowaniu (innym, niż EPU),
13. Elektroniczne postępowanie upominawcze nie zapewnia realizacji obecnych potrzeb społecznych i gospodarczych podyktowanych współczesnym poziomem rozwoju technologicznego,
  14. Fakultatywność EPU stanowi uzasadnienie dla odstępowania od stosowania w nim rozwiązań obowiązujących w innych rodzajach postępowań.

1.2. Systematyka rozprawy doktorskiej

Podjęty w niniejszej pracy problem badawczy został przeanalizowany w czterech rozbudowanych rozdziałach poprzedzonych, spisem treści, wykazem ważniejszych skrótów oraz wstępem. Każdy z rozdziałów podzielony został na podrozdziały omawiające poszczególne zagadnienia związane z podjętą w nich tematyką. Poszczególne rozdziały zakończone są podsumowaniami, w których dokonano ich syntezy i wskazano wnioski. Dysertację wieńczy podsumowanie, przedstawiające wnioski końcowe pracy i postulaty *de lege ferenda*. Na końcu pracy wskazany został spis literatury. Układ poszczególnych rozdziałów wynika z logicznego toku analiz.

Rozdział pierwszy dotyczy kształtowania modelu elektronicznego postępowania upominawczego w Polsce. Przedstawiono w nim rozwiązania normatywne w zakresie funkcjonowania e-sądu w Wielkiej Brytanii i Niemczech oraz ich wpływ na ukształtowanie elektronicznego postępowania upominawczego w Polsce. Rozdział ten prezentuje także pierwotny i aktualny model elektronicznego postępowania upominawczego.

Rozdział drugi poświęcono omówieniu charakteru prawnego elektronicznego postępowania upominawczego. Analizie podlega w nim zakres podmiotowy i przedmiotowy EPU. Określona została także przynależność EPU do trybu i rodzaju postępowania.

W rozdziale trzecim omówiono sposób realizacji w elektronicznym postępowaniu upominawczym zasad wymiaru sprawiedliwości – zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości, w tym prawa do sądu, zasady instancyjności, kolegialności oraz zasady udziału czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości, zasady nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego i zasady rzetelnego postępowania.

W rozdziale czwartym dokonano analizy sposobu realizacji w EPU zasad postępowania cywilnego – zasady pisemności, dyspozycyjności (rozporządzalności), kontrydiktoryjności, prawdy materialnej i prawdy formalnej (zasada prawdy), koncentracji materiału dowodowego, szybkości postępowania, równości stron i uczestników postępowania, kierownictwa sędziowskiego, umiarkowanego formalizmu procesowego.

W poszczególnych podrozdziałach pracy przedstawiono propozycje zmian w przepisach regulujących elektroniczne postępowanie upominawcze oraz postulaty *de lege ferenda*.

Praca zakończona została podsumowaniem przeprowadzonych wyników badań i wyprowadzeniem wniosków końcowych w kontekście postawionych tez oraz celów dysertacji.

1.3. Zastosowane metody badawcze

W niniejszej pracy zostało zastosowanych kilka metod badawczych. Takie rozwiązanie umożliwiło kompleksowe przeanalizowanie wszystkich poruszanych obszarów pracy.

W dysertacji, jako dominująca, została zastosowana metoda dogmatyczno-prawna opierająca się na analizie logiczno-językowej. Polega ona na przełożeniu w ramach języka o charakterze naturalnym i specjalistycznym zwrotów niezrozumiałych na czytelne i jasne, co ma na celu ustalenie prawidłowego znaczenia norm prawa i w konsekwencji właściwe zastosowanie przepisów w praktyce²¹. W odniesieniu do niniejszej pracy metoda ta została wykorzystana do przeanalizowania i usystematyzowania przepisów kodeksu postępowania cywilnego, w tym przede wszystkim norm prawnych regulujących EPU. Jej zastosowanie pozwoliło na poczynienie ustaleń w zakresie aktualnej procedury EPU oraz jego charakteru prawnego i prawidłowej klasyfikacji w systemie postępowań istniejących na gruncie k.p.c. Omawiana metoda w odniesieniu do dokonanej w dysertacji analizy przepisów prawnych Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz kodeksu postępowania cywilnego w kontekście omówienia rozwiązań występujących w EPU umożliwiła identyfikację zasad wymiaru sprawiedliwości i postępowania cywilnego występujących w procesie

---

²¹ T. Barankiewicz, *Metody myślenia, badania prawa i systematyzacji wiedzy w naukach prawnych* [w:] H. Izdebski, A. Łazarska (red.), *Metodologia dysertacji doktorskiej dla prawników. Teoria i Praktyka* Warszawa 2022, str. 113.

cywilnym. Do rozważań w tym obszarze wykorzystano także przepisy międzynarodowych aktów prawnych oraz innych niż dotychczas wspomniane krajowych aktów prawnych o charakterze powszechnie i wewnątrznie obowiązującym. W pracy uwzględniono dyrektywy wykładni prawa oraz stanowiska i poglądy prezentowane w orzecznictwie sądowym i w literaturze przedmiotu. Uwagę poświęcono również uzasadnieniom wprowadzenia regulacji istotnych z punktu widzenia tematu dysertacji oraz dokumentacji wytworzonej w toku prac nad wybranymi ustawami normującymi EPU. Metoda empiryczna znalazła zastosowanie do analizy orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. Dokonywana w judykaturze wykładnia przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej czy kodeksu postępowania cywilnego umożliwiła kompleksowe zdefiniowanie zasad wymiaru sprawiedliwości i postępowania cywilnego, identyfikację problemów na gruncie procedury elektronicznego postępowania upominawczego i interpretacji reguł obowiązujących w procesie dla omawianego postępowania. W dalszym toku rozważań, analiza logiczna zagadnień poruszonych w dysertacji umożliwiła dokonanie ustaleń co do sposobu realizowania poszczególnych zasad wymiaru sprawiedliwości i zasad postępowania cywilnego w postępowaniu przed e-sądem.

W dysertacji została także zastosowana metoda komparystyczna, która umożliwiła analizę modeli rozwiązań normatywnych w zakresie funkcjonowania e-sądu w Niemczech i Wielkiej Brytanii, na których wzorowano EPU w kontekście pierwotnego kształtu EPU w Polsce. W pracy wykorzystano także metodę historyczno-prawną, która pozwoliła na przedstawienie kształtowania modelu elektronicznego postępowania upominawczego w Polsce poprzez omówienie procedury EPU sprzed i po Nowelizacji oraz modeli rozwiązań normatywnych w zakresie funkcjonowania e-sądu w Wielkiej Brytanii i Niemczech. Metodę ta zastosowano także do omówienia genezy instytucji referendarza sądowego w Polsce.

Istotną metodą użytą w pracy była także metoda językowo-logiczna, która posłużyła do zdefiniowania pojęć istotnych dla rozważań niniejszej dysertacji – m.in. takich jak „sprawa”, „sąd”, „prawda”, „sprawowanie wymiaru sprawiedliwości”, „elektroniczne postępowanie upominawcze”.

1.4. Stan prawny

Rozprawa doktorska uwzględnia stan prawny na dzień 7 czerwca 2023 r.

ROZDZIAŁ I. Kształtowanie modelu elektronicznego postępowania upominawczego w Polsce

1.1. Uwagi wprowadzające

Elektroniczne postępowanie upominawcze wprowadzone zostało ustawą z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156)²². Do papierowej rzeczywistości wprowadzono teleinformatyczny system do obsługi elektronicznego postępowania upominawczego²³. Przełom ten niewątpliwie zmienił oblicze wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Pomimo, że rozwiązanie to było innowacyjne w Polsce, to jednak należy podkreślić, że powstało w wyniku długiego procesu złożonego z wielu etapów. EPU stanowiło przede wszystkim odpowiedź na zgłaszane od lat potrzeby społeczne i gospodarcze. Było także wyjściem naprzeciw inicjatywom europejskim zapoczątkowanym już w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku i podjętym na ich podstawie działaniami krajowym w zakresie e-administracji i informatyzacji wymiaru sprawiedliwości. Postępowanie to w pierwotnej wersji wzorowane było na powstałych dużo wcześniej analogicznych rozwiązaniach zagranicznych – niemieckim i angielskim. Na przestrzeni lat EPU ewoluowało do obecnego kształtu, w którym znacznie odbiega od założeń i celów przyświecających jego wprowadzeniu.

1.2. Geneza elektronicznego postępowania upominawczego

Elektroniczne postępowanie upominawcze było długo oczekiwane, co świadczy o rzeczywistej potrzebie jego wprowadzenia²⁴. Społeczeństwo było przyzwyczajone do pewnych standardów funkcjonowania, związanych z użytkowaniem rozwiązań technologicznych. Postawa ta determinowała rosnące oczekiwania, aby postęp technologiczny objął także struktury państwowe, w tym sądownictwo. EPU było więc odpowiedzią na te oczekiwania, spełniając także założenia ustawodawcy w zakresie

---

²² UstZmKPC2009.

²³ P. Telusiewicz, *Tytułem wstępu*, [w:] *Model polskiego elektronicznego postępowania upominawczego*, P. Telusiewicz (red.), Krajowa szkoła Sądownictwa i Prokuratury, 2012, s. 15.

²⁴ Por. opinia prawna Biura Analiz Sejmowych z dn.18 września 2008 r. do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 859), s. 1, [http://orka.sejm.gov.pl/IEKSBAS.nsf/0/C125728000417C20C12574DE0034A7BF/\\$file/i2357-08.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/IEKSBAS.nsf/0/C125728000417C20C12574DE0034A7BF/$file/i2357-08.pdf), dostęp: 25.02.2019 r., g. 10:42.

usprawnienia postępowania i jakości obsługi stron procesu²⁵. EPU stanowiło przełom dla informatyzacji wymiaru sprawiedliwości. Dotychczasowy kierunek rozwoju zastąpiono innowacyjnym podejściem. Postępująca wirtualizacja obrotu prawnego i życia społecznego zdeterminowała proces informatyzacji postępowania cywilnego²⁶. W literaturze już od dawna dostrzegano konieczność stworzenia portalu WWW, obsługiwane przez jeden sąd, który za pomocą kont online zabezpieczonych hasłem i nazwą użytkownika, będzie umożliwiał wnoszenie pism i opłat oraz monitorowanie postępowania, a wykorzystanie ujednoliconych formularzy pozwalałoby na stosowanie technik przetwarzania danych, ułatwiających pracę sędziów²⁷.

Trzeba również wskazać, że EPU stanowiło odpowiedź na potrzebę dochodzenia roszczeń przez powodów masowych, będąc dla nich szczególnie atrakcyjnym rozwiązaniem²⁸. E-Sąd umożliwić miał szybsze i wygodniejsze generowanie pozwów we własnym systemach teleinformatycznych, jednak w schemacie paczki pozwów, „Możliwym miało być zatem wniesienie wielu pozwów jednocześnie drogą elektroniczną w „paczkach”, które docierają do sądu właściwie natychmiast po ich przesłaniu za pomocą środków komunikacji elektronicznej²⁹. W literaturze słusznie zauważono, że Polska we wdrożeniu nowych rozwiązań technologicznych w sektorze publicznym, w tym w sądownictwie, miała znaczące opóźnienie wobec potrzeb gospodarczych i społecznych³⁰. Wskazane potrzeby, będące również konsekwencją postępu technologicznego, stanowiły jeden z ważniejszych impulsów dla powstania elektronicznego postępowania upominawczego. Zmiany w pracy sądownictwa stanowią efekt modernizacji stosunków społecznych w dziedzinie sposobu komunikacji i wykorzystania do niej osiągnięć techniki. Oczekiwano bowiem, że szukane informacje

---

²⁵ Por. S. Kotecka, A. Zalesińska, *Wpływ nowelizacji przepisów KPC o elektronicznym postępowaniu upominawczym na jego szybkość*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2012, nr 1, s. 48-49.

²⁶ K. Flaga-Gieruszyńska, *Informatyzacja – elektronizacja – automatyzacja. Przyszłość czy iluzja postępowania cywilnego?*, [w:] *Transformacje postępowania cywilnego w postępowaniach rozpoznawczych*, red. I. Gil, wyd. Currenda, 2017 r., s. 265.

²⁷ P. Pęcherzewski, *Angielski sposób na sprawny i prosty e-sąd*, ECBKE 2007, nr 2, s. 7-8; A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych...*, s. 1098.

²⁸ S. Kotecka, *Informatyzacja postępowania cywilnego w prawie polskim*, [w:] J. Gołaczyński, *Informatyzacja postępowania cywilnego w prawie polskim i wybranych państwach*, Warszawa 2009, s. 202. Autorka definiuje powodów masowych jako podmioty będące sprzedawcami lub usługodawcami, składające wiele pozwów przeciw innym podmiotom, które oparte są na podobnych stanach faktycznych.

²⁹ Przykładowo przedsiębiorstwa telekomunikacyjne, kancelarie windykacyjne, zakłady energetyczne. Zob. J. Gołaczyński, S. Kotecka, *Klikając Temidę*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2011, nr 3, s. 11.

³⁰ M. Jackowski, *Glosa do postanowienia SN z dnia 26 marca 2009 r. (sygn. akt I KZP 39/08)*, „Przebieg Sejmu” 2(97)/2010, s. 172; D. Sielicki, *Zastosowanie Internetu w zakresie działania organów władzy sądowniczej*, e-biuletyn CBKE 2006, nr 1, <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/15659/edition/23616/content?ref=struct>, dostęp: 22.3.2020 r.

powinny być dostępne przez Internet. Elektroniczna forma komunikacji, jako prosta i szybka, stawała się normą również w kontaktach oficjalnych. Rzeczywistość postawiła władzę publiczną przed wyborem, czy dostosować procedury i narzędzia do współczesnych potrzeb społecznych i form komunikacji, czy też pozostać przy tradycyjnych, dotychczasowych rozwiązaniach. Polski ustawodawca zdecydował się na unowocześnienie procedur³¹.

Wprowadzenie EPU niewątpliwie stanowiło przejaw wykorzystania komunikacji elektronicznej i techniki w wymiarze sprawiedliwości. Postępowanie elektroniczne miało na celu istotne przyspieszenie i usprawnienie w załatwianiu spraw, co przekładać się miało na większą efektywność ochrony prawnej zapewnianej w postępowaniu cywilnym, w szczególności w sprawach masowych. Jednocześnie postępowanie to miało znacznie obniżyć koszty funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości³². W doktrynie często poruszonym zagadnieniem było usprawnienie postępowania głównie w odniesieniu do zapobiegania przewlekłości, mając za przedmiot rozważań ideę szybkości i efektywności postępowania cywilnego. Jego analiza obejmuje szeroki kontekst, ujmujący ustrojowe rozwiązania z obszaru organizacji sądownictwa, jak również zmiany dotyczące przepisów prawa procesowego, zwracając uwagę na rozwój technologiczny³³. Rozwój ten umożliwia wprowadzenie technologicznych nowinek (video-konferencje, elektroniczne rejestry oraz księgi wieczyste, e-protokół), ale i pozwala na zastosowanie zupełnie nowych rozwiązań strukturalnych, których przykładem może być EPU³⁴. Jak wskazują J. Gołaczyński i S. Kotecka, technologie informatyczne są narzędziem usprawniającym działalność sądów w obszarze szybkości i jakości postępowania³⁵. Jak podkreśliła K. Flaga-Gieruszyńska, informatyzacja jest złożonym procesem mającym wymiar techniczny, ale i społeczny, warunkowany nastawieniem społecznym do nowych technologii. Informatyzacja w

---

³¹ K. Górski, *Wpływ kolejnych nowelizacji procedury cywilnej dotyczących nowych technologii informatycznych na organizację procesu cywilnego i metodykę pracy sędziego – wybrane zagadnienia*, [w:] I. Kunicki, A. Antkiewicz (red.), *Ku lepszemu prawu – dyskurs nauki i praktyki. Uwagi na tle ostatnich zmian legislacyjnych w zakresie prawa cywilnego i procedury cywilnej*, Sopot 2015, s. 71-72, 101-102.

³² K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), Wolters Kluwer, 2016, komentarz do art. 505²⁸k.p.c., LEX.

³³ O. Marcewicz, *Rozdział 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w perspektywie informatyzacji postępowania cywilnego*, [w:] *Obrót powszechny i gospodarczy...* LEX. Kwestie te omawiano w polskiej, ale i międzynarodowej nauce prawa procesowego – zob. P. Rylski, *Sprawozdanie z konferencji International Association of Procedural Law „Elektroniczny wymiar sprawiedliwości – teraźniejszość i przyszłość”*, *Pécs 23 – 24.09.2010*, „Polski Proces Cywilny”, 2011, nr 2, s. 176 i n.

³⁴ Tamże.

³⁵ J. Gołaczyński, S. Kotecka, *Klikając Temidę...*, s. 11.

życiu społecznym i gospodarczym determinuje z kolei informatyzację wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych, a zatem i postępowania cywilnego³⁶. J. Widło zaakcentował, że wymiarem sprawiedliwości w aspekcie postępowania cywilnego jest rozstrzygnięcie sporów cywilnych w sposób słuszny i sprawiedliwy, w rozsądnym i możliwie najkrótszym czasie, przy zachowaniu minimalnych kosztów tego postępowania, zaś dla stron i sądu – ograniczenie do minimum emocji, czasu i pieniędzy. Postępowanie elektroniczne pozwala na osiągnięcie wszystkich tych założeń³⁷. Elektroniczne postępowanie upominawcze niewątpliwie stanowiło wyjście naprzeciw oczekiwaniom społeczeństwa poprzez wykorzystanie przez ustawodawcę nowych technologii w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości i przyczynienie się tym samym do zmniejszenia kosztów i czasu trwania postępowania³⁸.

Należy jednak zauważyć, że podczas gdy wniesienie pozwu online w innych krajach stanowiło już normę³⁹, w Polsce wciąż rozpatrywane było w kategoriach odległej przyszłości, pomimo dochodzących z różnych stron sygnałów – w postaci potrzeb społecznych i gospodarczych, dostrzeżonych problemów wymiaru sprawiedliwości związanych z przewlekłością postępowania, wirtualizacji życia. Impulsem do zmian w polskim ustawodawstwie były w dużej mierze strategie i programy wspólnotowe o wymiarze międzynarodowym.. W 1994 r. w raporcie „Europa i społeczeństwo globalnej informacji. Zalecenia dla Rady Europejskiej” (tzw. raport Bangemanna) zwrócono uwagę, że w stosunku do usług publicznych oczekiwane jest ułatwienie komunikacji, szybsze przetwarzanie informacji, oszczędność czasu i kosztów

---

³⁶ K. Flaga-Gieruszyńska, *Informatyzacja w świetle zasad postępowania cywilnego – wybrane zagadnienia*, [w:] E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Ł. Błaszczak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego z perspektywy pięćdziesięciolecia jego obowiązywania. Doświadczenia i perspektywy*, Sopot 2016, s. 343.

³⁷ J. Widło, *Perspektywy rozwoju e-sądownictwa i elektronicznego postępowania upominawczego*, [w:] P. Telusiewicz, *Model polskiego elektronicznego postępowania upominawczego*, Krajowa Wyższa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, 2012, s. 69.

³⁸ J. May, *Rozwiązania usprawniające proces cywilny (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Postępowanie cywilne w dobie przemian*, I. Gil (red.), Warszawa 2017, s. 151.

³⁹ K. Górski przytoczył anegdotę, że zanim wprowadzono elektroniczne postępowanie upominawcze, do sekretariatu w wydziale gospodarczym jednego z sądów okręgowych zadzwonił interesant, będący pracownikiem spółki z siedzibą zagranicą, chcący wnieść pozew przeciwko polskiemu kontrahentowi. Jego pracodawca, legitymujący się podpisem elektronicznym, polecił mu ustalić adres e-mail do biura podawczego, przez które możliwe będzie wniesienie powództwa. Rozmowa ta wywołała zamieszanie i konsternację. Wyjaśniono interesantowi, że polska procedura nie zakłada możliwości wnoszenia pism drogą elektroniczną, pomimo posiadania kwalifikowanego podpisu elektronicznego. Petent, chociaż wydawał się rozumieć wyjaśnienia, był bardzo zdziwiony. Podkreślił, że w praktyce sądów kraju, w którym przebywa, oczywistym jest, że istnieje możliwość wniesienia pozwu drogą elektroniczną. Zob. K. Górski, *Wpływ kolejnych nowelizacji ...*, s. 69-70.

oraz poprawa jakości⁴⁰. Podkreślono w nim, że technologie telekomunikacji i informacji na całym świecie wywołują przemysłową rewolucję, opartą na informacji, będącej wyrazem wiedzy ludzkiej. Technologiczny postęp umożliwia w każdej formie nieograniczonej przez czas, dystans i objętość przetwarzanie, odzyskiwanie, przekazywanie, przechowywanie informacji. Zmiana ta stwarza ogromny potencjał ludzkiej inteligencji i jest wartością modyfikującą charakter wspólnego życia i pracy. Zauważono, że Europa już wtedy brała udział w przedmiotowej rewolucji, ale z nastawieniem będącym zbyt fragmentarycznym, mogącym pomniejszyć potencjalne korzyści, podczas gdy społeczeństwo informacyjne stanowiło środek do osiągnięcia celów Unii Europejskiej. Zasygnalizowano, że koniecznym jest rozpoczęcie działań⁴¹. Założenia tego planu rozbudowano w programie „eEurope – An Information Society for All”, ogłoszonym 8 grudnia 1999 r.⁴². Inicjatywę tą wyrażono w Strategii Lizbońskiej⁴³, na podstawie której opracowano z udziałem państw, które kandydowały do Unii Europejskiej, program eEurope 2002, eEurope 2005 i eEurope+2003 „Wspólne działania na rzecz wdrożenia Społeczeństwa Informacyjnego w Europie”, w których podkreślono powolność administracji w dostosowaniu do nowych technologii i zarazem konieczność zintensyfikowania działań w tym zakresie⁴⁴. Kraje kandydujące do UE podjęły też deklarację o gotowości do utworzenia własnych e-programów narodowych⁴⁵. Warto podkreślić, że nieodzowną częścią postępu społeczeństwa informacyjnego jest rozwój e-usług, nazywany trzecią, po społeczeństwie agrarnym oraz industrialnym, kolejną fazą rozwoju ludzkości, która cechuje się dominacją informacji, będącej źródłem kapitału⁴⁶. Program „eEuropa” był inicjatywą podjętą w

---

⁴⁰ T. Szewc, *Pojęcie i rola e-usług* [w:] *Administracja wobec rozwoju e-usług*, PPP 2012/7-8/110-122, LEX; Europe and the Global Information Society Bangemann report recommendations to the European Council, s. 6, <http://www.e-mentor.edu.pl/xml/wydania/22/raport.pdf>, dostęp: 10.3.2020, g. 19:08

⁴¹ Europe and the Global Information Society Bangemann report recommendations to the European Council, s. 5, <http://www.e-mentor.edu.pl/xml/wydania/22/raport.pdf>, dostęp: 10.3.2020, g. 19:08.

⁴² A. Demczuk, *Od raportu Bangemanna do Strategii Europa 2020. Rozwój społeczeństwa informacyjnego w polityce Unii Europejskiej – bilans 15 lat*, DOI:10.17951/k.2016.23.2.25, 2016, Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, s. 31; T. Szewc, *Pojęcie i rola e-usług* [w:] *Administracja wobec rozwoju e-usług*, PPP 2012/7-8/110-122, LEX.

⁴³ *Presidency Conclusions Lisbon European Council 23 and 24 March 2000*, s. 2 i n., <https://www.consilium.europa.eu/media/21038/lisbon-european-council-presidency-conclusions.pdf>, dostęp: 21.3.2020 r., g. 18:50; A. Demczuk, *Od raportu Bangemanna ...*, s. 31-32.

⁴⁴ T. Szewc, *Pojęcie i rola e-usług...*, LEX

⁴⁵ Ministerstwo Łączności, *ePolska - Plan działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006*, s. 5-7, <http://www.cyfrowyurząd.pl/gfx/cyfrowyurząd/files/iza/epolska.pdf>, dostępny na stronie internetowej: http://www.cyfrowyurząd.pl/strefa_wiedzy/eprawo/dokumenty_strategiczne/epolska/, dostęp: 24.02.2019 r.

⁴⁶ T. Szewc, *Pojęcie i rola e-usług...*. Zob. A. i H. Toffler, *Budowa Nowej Cywilizacji – Polityka trzeciej fali*, Poznań 1996, s. 81 i n.

wymiarze europejskim, natomiast jego krajowe odbicie stanowił program „ePolska”, zainspirowany inicjatywą "eEurope 2002 - An Information Society for All"⁴⁷. Program „ePolska” co roku był aktualizowany⁴⁸.

Jednym z pierwszych przejawów informatyzacji postępowania cywilnego w Polsce była ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156), która to wprowadziła elektroniczne postępowanie upominawcze⁴⁹, będące pierwszym najbardziej z informatyzowanym postępowaniem cywilnym, umożliwiającym elektroniczne wnoszenie pism przez strony procesu, doręczenia, wydawanie orzeczeń, nadanie klauzuli wykonalności, czy złożenie wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego do komornika. Możliwość wniesienia pozwu drogą elektroniczną była przełomem dla informatyzacji wymiaru sprawiedliwości⁵⁰. Celem zaproponowanej regulacji dotyczącej EPU było podniesienie w postępowaniu sądowym jakości obsługi stron oraz sprawności postępowania w sprawach cywilnych, gospodarczych i pracowniczych poprzez wprowadzenie nowoczesnego systemu informatycznego⁵¹. EPU miało na celu także uzupełnienie modelu istniejącego o postępowanie, przyczyniające się do bardziej sprawnego rozpoznawania roszczeń, dotychczas dochodzonych w trybie przepisów rozdziału 3 działu V tytułu VII księgi pierwszej części pierwszej k.p.c.⁵². Celem nowego postępowania było również odciążenie sądów od rozpoznawania drobnych spraw z nieskomplikowanym stanem faktycznym, bez konieczności przeprowadzania postępowania dowodowego (co jednak nie wyłącza dochodzenia wyższych roszczeń)⁵³. Projektodawca zaznaczył, że EPU przeznaczone jest głównie dla tzw. powodów masowych⁵⁴, a istotą przedmiotowego postępowania miało być szybkie wydanie

---

⁴⁷ Ministerstwo Łączności, *ePolska - Plan działań...*, s. 5.

⁴⁸ T. Szewc, *Pojęcie i rola e-usług ...*.

⁴⁹ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13.

⁵⁰ S. Kotecka, *Historyczne ujęcie informatyzacji prawa cywilnego i prawa postępowania cywilnego*, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania...*, s. 26.

Podkreślić należy, że informatyzacja jest szerszym procesem niż komputeryzacja, będąc jej jakościowym rozwinięciem w wymiarze organizacyjnym wdrażanych rozwiązań. Opiera się na wykorzystaniu w racjonalny sposób wprowadzonych wcześniej do systemów teleinformatycznych danych w formie elektronicznej w jak największym możliwym zakresie, również przez teleinformatyczne systemy innych podmiotów. Natomiast komputeryzacja stosuje komputery w różnych jednostkach organizacyjnych i za ich pomocą wprowadza nowoczesne metody przetwarzania danych. Zmiana zachodzi jednak tylko w narzędziu pracy. Elektroniczne bazy dokumentów i danych nie są udostępniane ani komórkom organizacyjnym jednostki, ani innym podmiotom – zob. S. Kotecka, A. Zalesińska, *Wpływ nowelizacji przepisów KPC...*, s. 48.

⁵¹ OSR Projektu nr 859 s. 20.

⁵² Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 1.

⁵³ Tamże, s. 1.

⁵⁴ OSR Projektu nr 859, s. 20.

orzeczenia⁵⁵. Podkreślenia wymaga, że już od początku zakładano, że EPU zostało ukształtowane jako postępowanie odrębne o charakterze wezwania do zapłaty⁵⁶.

Należy w tym miejscu wyraźnie podkreślić, że elektroniczne postępowanie upominawcze utworzono więc także jako alternatywę elektroniczną dla postępowania upominawczego prowadzonego w formie tradycyjnej. EPU miało być dostępne dla każdego, przy spełnieniu niezbędnego warunku dokonywania czynności w elektronicznej formie⁵⁷. Jak wynika z OSR Projektu nr 859 – „w zamyśle projektu elektroniczne postępowanie upominawcze stanowi jedynie formę postępowania upominawczego „zwykłego” z pewnymi niezbędnymi odrębnościami (...)”, a „konceptcja ujęcia elektronicznego postępowania upominawczego jako odmiany postępowania upominawczego jedynie w zakresie formy dokonywania czynności procesowych została przyjęta na posiedzeniu zespołu ds. elektronicznego postępowania upominawczego Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego”⁵⁸. EPU również pod względem prawnym wzorowano na postępowaniu upominawczym⁵⁹.

Pośrednio idea uznania elektronicznego postępowania upominawczego jako formy postępowania upominawczego „zwykłego” wynika także ze spójnych z tym zamysłem wskazanych celów i założeń dotyczących EPU. Wyprowadzić z ich treści należy przeznaczenie EPU, które dedykowano roszczeniom dochodzonym dotychczas na drodze postępowania upominawczego⁶⁰. EPU przez elektroniczne środki komunikacji miało zagwarantować dostęp stron do sądu. Z uwagi jednak na brak powszechności zastosowania takich środków, zdecydowano się na fakultatywność postępowania elektronicznego względem „tradycyjnego” upominawczego⁶¹. Wprowadzenie tego postępowania umożliwić miało zatem powodowi wniesienie pozwu w postępowaniu upominawczym „elektronicznym”.

Zauważyć także należy, że już wprowadzona nazwa postępowania, a to „elektroniczne postępowanie upominawcze” sugeruje, że EPU jest w istocie

---

⁵⁵ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 4.

⁵⁶ Tamże, s. 14.

⁵⁷ K. Markiewicz, *Informatyzacja postępowania cywilnego – de lege lata i de lege ferenda*, [w:] K. Markiewicz, A. Torbus, *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierz (26-29 września 2013)*, s. 431. Zob. też: A. Kościółek, *Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012, s. 226.

⁵⁸ OSR Projektu nr 859, s. 22.

⁵⁹ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 2.

⁶⁰ Założenia do Projektu nr 859, s. 1-2.

⁶¹ Tamże, s. 3.

postępowaniem upominawczym w elektronicznej formie. Nie rozrózniono nazewnictwa obu tych postępowań, a jedynie dodano w jednym z nich przymiot „elektronicznego”.

1.3. Model rozwiązań normatywnych w zakresie funkcjonowania e-sądu w Wielkiej Brytanii i Niemczech oraz ich wpływ na ukształtowanie elektronicznego postępowania upominawczego w Polsce

Jak już wspomniano, pod względem prawnym wzorzec dla EPU stanowiło postępowanie upominawcze, zaś technicznym – rozwiązania funkcjonujące w Niemczech i Wielkiej Brytanii⁶². Warto przeanalizować rozwiązania procedur obowiązujących w tym zakresie w krajach, będących inspiracją dla rodzimego ustawodawstwa. Należy zweryfikować, jakie konkretnie rozwiązania zostały przejęte z analogicznych zagranicznych rozwiązań, a jakich nie wykorzystano. Poczynione spostrzeżenia pozwolą dostrzec wartości i idee, jakie przyświecały wprowadzeniu EPU i ich skonfrontowanie ze zmianami, jakich dokonano w toku Nowelizacji.

1.3.1. Model rozwiązań normatywnych w zakresie funkcjonowania e-sądu w Niemczech

Postępowanie upominawcze w Niemczech uregulowane zostało w księdze siódmej pt. „Mahnverfahren” niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego (ZPO)⁶³. Warto podkreślić, że już w latach 60. XX w. zastanawiano się, czy upominawcze postępowanie sądowe spełnia swoje zadania, wobec faktu narastającej liczby pozwów. W 1974 r. rozpoczęto badania odnoszące się do kwestii postępowania automatycznego⁶⁴. Potrzeba usprawnienia postępowania została więc zauważona bardzo wcześnie i w stosunkowo krótkim czasie od jej dostrzeżenia doszło do wejścia w życie stosownych zmian. Zautomatyzowane postępowanie upominawcze wprowadzono w 1982 r. (w poszczególnych landach w różnych zakresach i terminach)⁶⁵.

---

⁶² Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 2.

⁶³ ZPO, Buch 7. Poszczególne omawiane rozwiązania funkcjonujące w postępowaniu niemieckim i brytyjskim na etapie wprowadzania EPU zasadniczo są zbieżne co do ich konstrukcji z istniejącymi obecnie, wobec czego w dysertacji powoływana będzie aktualna regulacja dotycząca tych postępowań – zob. ZPO, Buch 7; CPR PD7C-MCOL; A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych...*, s. 1087; B. Sujecki, *Das elektronische Mahnverfahren: eine rechtsvergleichende und europarechtliche Untersuchung*, Mohr Siebeck Tübingen 2008, s. 122-123; B. Kaczmarek, *Informatyzacja postępowania cywilnego w Niemczech* [w:] J. Gołaczyński, *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, Warszawa 2009, s. 77.

⁶⁴ A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych...*, s. 1087; B. Sujecki, *Das elektronische Mahnverfahren: eine rechtsvergleichende und europarechtliche Untersuchung*, Mohr Siebeck Tübingen 2008, s. 122-123.

⁶⁵ B. Kaczmarek, *Informatyzacja postępowania cywilnego w Niemczech ...*, s. 77.

Postępowanie upominawcze w Niemczech może być prowadzone w formie tradycyjnej lub też zautomatyzowanej⁶⁶. Wprowadzono kilka form wniesienia wniosku o wydanie nakazu zapłaty – tradycyjnie na odpowiednim formularzu, *Online-Mahntrag (Signatur)* – przy użyciu interaktywnego formularza wniosku, który po wypełnieniu przesyłany jest do sądu elektronicznie (dane są szyfrowane). Do jego utworzenia wymagane jest jednak użycie kwalifikowanego podpisu elektronicznego. Kolejną formą jest *Online-Mahntrag (Barcodeantrag)* – za pomocą aplikacji *Online-Mahntrag* tworzony jest dokument w formacie PDF, w którym następnie należy wprowadzić dane i wydrukować plik, na którego ostatniej stronie zaszyfrowane są dane wniosku w postaci specjalnego kodu. Następnie podpisany dokument trzeba przesłać pocztą do sądu. Dla skorzystania z tej opcji nie jest wymagane posiadanie dodatkowego sprzętu i oprogramowania lub technologii. Aplikacja *Online-Mahntrag* skierowana jest do osób, które nie używają własnego oprogramowania do przygotowania wniosku. Dla użytkowników, którzy posiadają już oprogramowanie do tworzenia wniosków i spełniają inne określone wymagania, przewidziana jest natomiast forma złożenia wniosku za pośrednictwem EGVP lub innego zatwierdzonego oprogramowania branżowego⁶⁷. Adwokaci oraz biura windykacyjne zobowiązani są do składania wniosków jedynie w zautomatyzowanej formie⁶⁸. Postępowanie należy do właściwości sądów rejonowych (*Amtsgerichte*)⁶⁹. Kraje związkowe posiadają uprawnienie do przekazania postępowań prowadzonych w formie zautomatyzowanej jednemu sądowi rejonowemu, gdy przyczynia się to do szybszego i skuteczniejszego prowadzenia postępowania⁷⁰. Zasadniczo właściwym miejscowo jest sąd miejsca zamieszkania lub siedziby wnioskodawcy⁷¹. Jeżeli wnioskodawca nie ma miejsca zamieszkania w Niemczech, właściwy jest sąd rejonowy Berlin-Wedding⁷².

---

⁶⁶ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech* [w:] J. Gołaczyński, *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 39.

⁶⁷ <https://www.mahngerichte.de/online-mahnverfahren/> dostęp w dn. 3.06.2023, g. 11:50..

⁶⁸ https://www.mahngerichte.de/wp-content/uploads/Infobroschuere_2021.pdf dostęp w dn. 3.06.2023, g. 11:50.

dostęp w dn. 20.05.2019 r., g. 12.33.

⁶⁹ § 689 ust. 1 ZPO.

⁷⁰ § 689 ust. 3 ZPO.

⁷¹ § 689 ust. 2 ZPO. Zob. B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 40.

⁷² § 689 ust. 2 ZPO.

Z rozpoznawania spraw w postępowaniu upominawczym wyłączono poprzez enumeratywne wyliczenie możliwość dochodzenia niektórych roszczeń⁷³.

W postępowaniu upominawczym wierzyciel może dochodzić roszczeń pieniężnych wyrażonych w walucie Euro⁷⁴, bez względu na wartość przedmiotu sporu⁷⁵.

Postępowanie składa się z etapów⁷⁶. Pierwszy kończy się wydaniem nakazu zapłaty, a drugi wykonawczym nakazem zapłaty, wydawanym na wniosek wierzyciela⁷⁷.

Postępowanie rozpoczyna się złożeniem przez wnioskodawcę wniosku o wydanie nakazu zapłaty⁷⁸. Po jego wydaniu dłużnik ma możliwość wniesienia opozycji⁷⁹. Jeśli dłużnik nie zdecyduje się na dokonanie tej czynności lub też nie uiści żądanej należności, wnioskodawca może złożyć wniosek o wydanie wykonalnego nakazu zapłaty⁸⁰. Przeciwnik wniosku może jednak wnieść sprzeciw od wykonalnego nakazu zapłaty⁸¹. W takim wypadku sąd przekazuje sprawę do właściwego sądu⁸². W przypadku niezaskarżenia, wykonalny nakaz zapłaty umożliwia prowadzenie postępowania egzekucyjnego⁸³.

1.3.1.1. Wniosek o wydanie nakazu zapłaty

Wniosek o wydanie nakazu zapłaty musi dotyczyć wydania polecenia zapłaty i zawierać oznaczenie stron, ich przedstawicieli i pełnomocników, wskazanie sądu, do którego wniosek jest składany, oznaczenie roszczenia głównego i dodatkowych, a w przypadku roszczeń z tytułu umów, o których mowa w art. 491-508 BGB - także dodatkowe dane, oświadczenie, że roszczenie nie jest uzależnione od świadczenia

---

⁷³ European e-Justice Portal, Istnienie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty (Niemcy) https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-41-de-maximizeMS_EJN-pl.do?member=1, dostęp: 3.06.2023 r.

⁷⁴ § 688 ust. 1 ZPO.

⁷⁵ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 41.

⁷⁶ J. May, *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2013, LEX.

⁷⁷ J. May, *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2013, LEX.

⁷⁸ § 688 ust. 1 ZPO.

⁷⁹ § 694 ust. 1 ZPO; B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 48.

⁸⁰ § 699 ust. 1 ZPO.

⁸¹ § 700 ust.3 ZPO..

⁸² § 700 ust. 3 ZPO.

⁸³ J. May, *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2013, LEX.

wzajemnego lub że takie świadczenie zostało spełnione, wskazanie sądu właściwego do prowadzenie postępowania procesowego⁸⁴, podpis wnioskodawcy⁸⁵. Wniosek nie zawiera wniosków dowodowych i dowodów. Wymagane jest tylko zwięzłe określenie przedmiotu roszczenia i określenie żądanej kwoty⁸⁶. Wskazanie roszczenia następuje poprzez wybranie właściwego kodu (numeru katalogowego) przypisanego w wykazie dla danego roszczenia⁸⁷.

Wniosek o wydanie nakazu sprawdzany jest przez program komputerowy⁸⁸ i jest on odrzucany⁸⁹, jeżeli nie spełnia wymogów formalnych – określonych w art. 688-690 ZPO, warunków odnoszących się do formularzy wniosku (art. 703c ust. 2 ZPO), nie wypełnia postanowień art. 702 ust. 2 ZPO odnoszącego się do formy złożenia wniosku⁹⁰; jeżeli postępowanie w sprawie nakazu zapłaty jest niedopuszczalne; jeżeli sąd, do którego skierowano pozew, nie jest sądem właściwym lub jeśli nakaz nie może zostać wydany co do pewnej części roszczenia⁹¹. Przed odrzuceniem pozwu powód musi zostać wysłuchany⁹². Technologia IT w zautomatyzowanym postępowaniu upominawczym w Niemczech wspiera sądy i zapewnia wydawanie orzeczeń. Wydanie nakazu zapłaty odbywa się bez ludzkiej ingerencji – jest on sporządzany przez komputerowy system wewnętrzny⁹³.

---

⁸⁴ § 690 ust. 1 ZPO.

⁸⁵ § 690 ust. 2 ZPO.

⁸⁶ ⁸⁶ European e-Justice Portal, Istnienie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty (Niemcy) https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-41-de-maximizeMS_EJN-pl.do?member=1, dostęp: 3.06.2023 r.; B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 42.

⁸⁷ https://www.mahngerichte.de/wp-content/uploads/Infobroschuere_2021.pdf, str. 70, dostęp: 3.6.2023 r., g. 10.30.

⁸⁸ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech...*, s. 45.

⁸⁹ European e-Justice Portal, Istnienie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty (Niemcy) https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-41-de-maximizeMS_EJN-pl.do?member=1, dostęp: 3.06.2023 r.

B. Kaczmarek-Templin używa pojęcia „zwrotu” wniosku, zamiast jego „odrzucenia”. Zob. B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech...*, s. 45.

⁹⁰ § 691 ust. 1 pkt 1 ZPO.

⁹¹ § 691 ust. 1 pkt 2 ZPO.

⁹¹ European e-Justice Portal, Istnienie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty (Niemcy) https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-41-de-maximizeMS_EJN-pl.do?member=1, dostęp: 3.06.2023 r.

⁹² § 691 ust. 1 zd. 2 ZPO.

⁹³ N. Wójcik-Krokowska, *Sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym oraz w elektronicznym postępowaniu upominawczym*, „Monitor Prawniczy” 2018, nr 5, s. 271.

1.3.1.2. Nakaz zapłaty

Nakaz zapłaty powinien zawierać m.in. elementy wniosku o wydanie nakazu zapłaty określone w art. 690 ust. 1 pkt 1 – 5 ZPO; wskazanie, że sąd nie rozpoznawał zasadności roszczenia; żądanie, aby dłużnik w ciągu dwóch tygodni od doręczenia nakazu uregulował dług wraz z należnymi odsetkami i kosztami, jeśli go uznaje albo wniósł opozycję od nakazu zapłaty zaskarżając go w całości albo w części; pouczenie, że w przypadku niewniesienia opozycji i nieuiszczenia należności wynikającej z nakazu zapłaty, może być wydany wykonalny nakaz zapłaty, stanowiący podstawę do prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi⁹⁴. Z nakazem zapłaty dłużnikowi jest doręczany formularz opozycji⁹⁵.

Automatyzm w wydawaniu nakazów zapłaty stał się możliwy po odstąpieniu od metody badania przez sąd pozwów co do zasadności roszczenia przy przyjęciu założenia prawdziwości wskazanych faktów (*Schlüssigkeitsprüfung*). Pozwy natomiast sprawdzane są przez sądowy program komputerowy w toku badania danych co do ich prawdopodobieństwa (*Plausibilitätsprüfung*)⁹⁶.

Wydany nakaz zapłaty jest przesyłany do dłużnika⁹⁷. Sąd informuje wnioskodawcę o doręczeniu nakazu zapłaty⁹⁸.

Specyfika *Mahnverfahren* zasadza się w tym, iż podstawę wydania nakazu stanowią twierdzenia wnioskodawcy. Nie jest badane, czy rzeczywiście przysługuje mu roszczenie. Dłużnik może zwalczać roszczenie – w zależności od etapu sprawy – w drodze opozycji (*Widerspruch*) lub sprzeciwu (*Einspruch*). Nakaz zapłaty (*Mahnbescheid*) jest orzeczeniem o charakterze warunkowym, a jego wykonalność zależy od obrony przez dłużnika (*Antragsgegner*)⁹⁹.

1.3.1.3. Opozycja

Dłużnik może wnieść opozycję (*Widerspruch*) co do całości bądź części wydanego nakazu zapłaty¹⁰⁰. Wniesienie jej po terminie traktowane jest jako sprzeciw

---

⁹⁴ § 692 ust. 1 pkt 1-4 ZPO.

⁹⁵ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech...*, s. 46.

⁹⁶ A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych...*, s. 1087, B. Sujecki, *Das elektronische Mahnverfahren: ...*, s. 124.

⁹⁷ § 693 ust. 1 ZPO.

⁹⁸ § 693 ust. 2 ZPO.

⁹⁹ J. May, *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2013, LEX.

¹⁰⁰ § 694 ust. 1 ZPO.

(*Einspruch*)¹⁰¹. Wniesienie opozycji kończy postępowanie upominawcze – nakaz zapłaty traci moc¹⁰². Wnioskodawca jest automatycznie informowany o wniesieniu sprzeciwu przez dłużnika oraz o przekazaniu sprawy do postępowania zwykłego¹⁰³.

Sąd, do którego przekazano sprawę, wzywa wnioskodawcę, aby w ciągu dwóch tygodni złożył uzasadnienie roszczenia¹⁰⁴.

1.3.1.4. Wniosek o wydanie wykonalnego nakazu zapłaty

Jeżeli dłużnik nie wniesie opozycji, ani nie ureguluje żadanego roszczenia, wnioskodawca może skierować do sądu wniosek o wydanie wykonalnego nakazu zapłaty. Jeżeli dłużnik uiścił jakąś część należności, we wniosku tym trzeba wskazać tę okoliczność wraz z podaniem kwoty¹⁰⁵.

Nakaz zapewnia tylko tymczasową prawną ochronę, gdyż jest on wydawany bez merytorycznej oceny zasadności roszczenia¹⁰⁶. Nakaz zapłaty traci moc, jeśli wnioskodawca nie złoży wniosku o wydanie wykonalnego nakazu zapłaty w ciągu sześciu miesięcy od jego wydania lub jeżeli wniosek ten zostanie odrzucony¹⁰⁷.

Wykonalny nakaz zapłaty wydawany jest w formie postanowienia. Jego treść jest analogiczna do tej, która występuje w nakazie zapłaty. Wykonalny nakaz zapłaty jest podstawą do prowadzenia postępowania egzekucyjnego za pośrednictwem komornika¹⁰⁸.

Wykonalny nakaz zapłaty jest doręczany przeciwnikowi wniosku¹⁰⁹. Dłużnik otrzymuje wraz z nim informacje dotyczące płatności, sądu, który wydał nakaz, możliwości zaskarżenia nakazu. Po skutecznym doręczeniu, także wnioskodawcy przesyłany jest egzemplarz wykonalnego nakazu zapłaty¹¹⁰.

---

¹⁰¹ § 694 ust. 2 ZPO.

¹⁰² B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech...*, s. 48.

¹⁰³ § 695 ZPO; A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych...*, s. 1090.

¹⁰⁴ § 697 ust. 1 ZPO.

¹⁰⁵ § 699 ust. 1 ZPO.

¹⁰⁶ J. May, *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2013, LEX.

¹⁰⁷ § 701 ZPO.

¹⁰⁸ B. Kaczmarek, *Informatyzacja postępowania cywilnego w Niemczech...*, s. 78.

¹⁰⁹ § 699 ust. 4 ZPO.

¹¹⁰ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 50.

1.3.1.5. Sprzeciw od wykonalnego nakazu zapłaty

Przeciwnik wniosku może w ciągu dwóch tygodni wnieść sprzeciw od wykonalnego nakazu zapłaty¹¹¹. Sąd przekazuje sprawę do właściwego sądu, wskazanego we wniosku o wydanie nakazu zapłaty, o ile strony nie wnoszą o przekazanie do innego sądu¹¹². Wnioskodawca jest obowiązany złożyć uzasadnienie dla wniosku o wydanie nakazu zapłaty¹¹³, po czym postępowanie toczy się tak, jak po wniesieniu pozwu¹¹⁴.

Wykonalny nakaz zapłaty (*Vollstreckungsbescheid*) ma skutki analogiczne do tymczasowo wykonalnego wyroku zaocznego¹¹⁵. W przypadku niezaskarżenia wykonalnego nakazu zapłaty dochodzi do jego uprawomocnienia się¹¹⁶.

Wykonalny nakaz zapłaty stanowi tytuł wykonawczy uprawniający do wszczęcia egzekucji¹¹⁷, bez konieczności uzyskania klauzuli wykonalności¹¹⁸.

1.3.2. Model rozwiązań normatywnych w zakresie funkcjonowania e-sądu w Wielkiej Brytanii

W Anglii i Walii możliwe jest wniesienie do sądu pozwu drogą elektroniczną, za pośrednictwem portalu *Money Claim Online*, który wdrożył funkcjonowanie tzw. e-sądu¹¹⁹.

---

¹¹¹ ¹¹¹ European e-Justice Portal, Istnienie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty (Niemcy) https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-41-de-maximizeMS_EJN-pl.do?member=1, dostęp: 3.06.2023 r.

B. Kaczmarek-Templin posługuje się pojęciem „zażalenia”, a nie „sprzeciwu” od wykonalnego nakazu zapłaty – zob. B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 51.

¹¹² § 700 ust. 3 ZPO.

¹¹³ § 700 ust. 4 ZPO.

¹¹⁴ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 51. § 700 ust. 4 ZPO.

¹¹⁵ J. May, *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2013, LEX.

¹¹⁶ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 51.

¹¹⁷ J. May, *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2013, LEX.

¹¹⁸ B. Kaczmarek, *Informatyzacja postępowania cywilnego w Niemczech [w:] ...*, s. 78.

Wymóg uzyskania klauzuli wykonalności występuje jednak w przypadku, gdy doszło do zmian podmiotowych po jednej ze stron postępowania w okresie od wydania wykonalnego nakazu zapłaty do wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego (§ 796 ust. 1 ZPO).

¹¹⁹ Zob. CPR PD7C-MCOL; P. Pęcherzewski, P. Skórniak, *Informatyzacja Postępowania Cywilnego w Wielkiej Brytanii [w:] J. Gołaczyński (red.), Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, Warszawa 2009, s. 156. Autorzy zdefiniowali również termin „e-sąd”, wskazując, że „szeroko rozumiane pojęcie e-sąd oznacza wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w postępowaniu sądowym w celu wnoszenia pism procesowych, doręczeń, a nawet przeprowadzenie całego

Money Claim Online przeznaczone jest do elektronicznego wnoszenia pism procesowych i zapoznawania się na bieżąco z przebiegiem sprawy przez Internet. W zestawieniu z mechanizmem procesowym utożsamianym z wydaniem nakazu zapłaty albo wydaniem zaocznego wyroku, skutkuje to szybkim wydaniem orzeczenia (o ile nie dojdzie do zakwestionowania roszczenia)¹²⁰. Portal umożliwia również dłużnikowi m.in. częściowe uznanie roszczenia, zakwestionowanie go, zgłoszenie powództwa wzajemnego¹²¹. W postępowaniu można dochodzić roszczenia pieniężnego opiewającego na kwotę mniejszą niż 100 000 funtów. Koniecznym jest, aby powód posiadał adres do doręczeń na terenie Zjednoczonego Królestwa oraz – analogicznie jak pozwany – miał ukończone 18 lat i nie był osobą ubezwłasnowolnioną. Nie można w tego rodzaju postępowaniu pozwać *The Crown*, jak również dochodzić jednego roszczenia wobec więcej niż dwóch pozwanych (w przypadku zobowiązania solidarnego). Pozwany musi posiadać adres do doręczeń w Anglii lub Walii¹²².

Możliwość korzystania z portalu zapewnia założenie w nim indywidualnego konta użytkownika, do którego przypisane zostają login i hasło. Podczas pierwszego logowania należy podać wymagane dane osobowe, potwierdzające tożsamość.. Korzystanie z portalu nie wymaga zastosowania jakiejkolwiek formy podpisu elektronicznego, co umożliwia korzystanie z niego właściwie przez każdego, kto posiada konto w systemie i dostęp do Internetu¹²³. Podpis zastępowany jest podaniem imienia i nazwiska¹²⁴.

Pozew w *Money Claim Online* wnoszony jest poprzez przesłanie wypełnionego formularza on-line. Musi również zostać elektronicznie opłacony¹²⁵ przy użyciu karty kredytowej, debetowej lub środka płatniczego akceptowanego przez portal¹²⁶. Pozew musi zawierać szczegółowe dane dochodzonego roszczenia (ich przytoczenie w formularzu on-line co do zasady może obejmować maksymalnie 1080 znaków). Do pozwu nie można dołączyć załączników. Konstrukcja formularza pozwu nakłania do krótkich, konkretnych wypowiedzi oraz umożliwia wykorzystanie systemu do

---

postępowania bez fizycznego udziału stron za pomocą środków porozumiewania się na odległość”. Tamże, s. 156.

¹²⁰ Ł. Goździaszek, *Uwagi wprowadzające – pkt 4 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Anglii i Walii (Money Claim Online)* [w:] J. Gołaczyński (red.), *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 54.

¹²¹ CPR PD7C-MCOL, pkt 1.3.

¹²² Tamże, pkt 4.

¹²³ A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych...*, s. 1091.

¹²⁴ CPR PD7C-MCOL, pkt 10.

¹²⁵ Tamże, pkt 5.1.

¹²⁶ Tamże, pkt 3.1.

dochodzenia jednego roszczenia, bez konieczności przeprowadzania dowodów¹²⁷., Portal umożliwi kontrolę pozwu pod względem braków formalnych¹²⁸.

Powód otrzymuje automatyczne potwierdzenie przyjęcia pozwu, które nie jest tożsame z wytoczeniem powództwa¹²⁹. Po wydrukowaniu pozwu wniesionego elektronicznie, jest on przesyłany tradycyjną pocztą pozwanemu wraz z *response pack* – dokumentami z informacją dotyczącą dalszych możliwości działania, formularzami, loginem i hasłem do portalu¹³⁰. W odpowiedzi na pozew pozwany może m.in. zakwestionować roszczenie, częściowo je uznać, bądź złożyć powództwo wzajemne, co skutkuje przekazaniem sprawy do właściwego miejscowo sądu i dalszym jej rozpoznaniem jak zwykłego powództwa. Jeśli natomiast pozwany nie odpowie na pozew albo uzna powództwo, powód może za pomocą *Money Claim Online* żądać odpowiednio wydania wyroku zaocznego lub wyroku zasadzającego całe roszczenie.

W przypadku braku spłaty roszczenia, powód może wystąpić do sądu za pośrednictwem portalu *Money Claim Online* o wydanie tytułu egzekucyjnego (*warrant of control*)¹³¹.

Jak w 2006 r. zauważyła A. Garlacz w odniesieniu do MCOL, „z wielu przyczyn, głównie natury technicznej, system nie jest idealny. Jednakże jego największym osiągnięciem jest nowatorskie potraktowanie wymiaru sprawiedliwości, awansując go do powszechnych rozwiązań technicznych XXI w. Dlatego też nie dziwi fakt, że tego typu rozwiązanie cieszy się szerokim zainteresowaniem innych państw, w tym także Polski”¹³².

---

¹²⁷ Tamże, pkt. 5.2 ust. 1 i 5.2A. P. Pęcherzewski, *Angielski sposób na...*, s.5; Ł. Goździaszek, *Uwagi wprowadzające – pkt 4 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Anglii i Walii ...*, s. 54. Zob. też CPR PD7C-MCOL, pkt. 5.2 ust. 2.

¹²⁸ P. Pęcherzewski, P. Skórniak, *Informatyzacja Postępowania Cywilnego w Wielkiej Brytanii* [w:] J. Gołaczyński, *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, Warszawa 2009, s. 159.

¹²⁹ CPR PD7C-MCOL, pkt 5.3.

¹³⁰ P. Pęcherzewski, P. Skórniak, *Informatyzacja Postępowania Cywilnego w Wielkiej Brytanii ...*, s. 162; CPR PD7C-MCOL, pkt 5.5 ust. 1; pkt 5.6.

¹³¹ CPR PD7C-MCOL, pkt 11.1 i 12A.2; https://e-justice.europa.eu/content_automatic_processing-280-ew-restore-en.do?member=1 dostęp: 3.6.2023 r., g. 10.30, zawiera dane wg ostatniej aktualizacji z dn. 17/06/2022 r.;

<https://www.gov.uk/government/publications/money-claim-online-user-guide/money-claim-online-mcol-user-guide> dostęp: 3.6.2023 r., g. 10.30;

P. Pęcherzewski, *Angielski sposób na...*, s. 6; P. Pęcherzewski, P. Skórniak, *Informatyzacja Postępowania Cywilnego w Wielkiej Brytanii ...*, s. 161

¹³² A. Garlacz, *Money Claim Online – składanie pozwów przez Internet w Anglii i Walii*, „Prawo mediów Elektronicznych” 2006, nr 5, s. 4.

1.3.3. Wpływ rozwiązań wspólnych zautomatyzowanego postępowania upominawczego w Niemczech i Money Claim Online na ukształtowanie EPU

Elektroniczne postępowanie upominawcze niewątpliwie inspirowane było MCOL oraz niemieckim zautomatyzowanym postępowaniem upominawczym. W polskich realiach odwzorowano część rozwiązań wspólnych, występujących zarówno w rozwiązaniu brytyjskim, jak i niemieckim.

1.3.3.1. Niedołączanie do pozwu dowodów

W MCOL niedopuszczalne jest składanie dowodów¹³³. Przepisy procesowe dotyczące rozwiązania niemieckiego także wyłączają dołączenie dowodów do wniosku o wydanie nakazu zapłaty, co koreluje również z wydawaniem nakazów zapłaty w oparciu jedynie o twierdzenia wnioskodawcy¹³⁴. Podobnie kwestię tę uregulowano w EPU. W brzmieniu pierwotnym, w myśl art. 505³² § 1 zd. 1 i 2 k.p.c. w pozwie powód powinien wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Dowodów nie dołącza się do pozwu¹³⁵. Warto wskazać, że dopiero ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie Ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311)¹³⁶ w tym przepisie dodano zdanie trzecie w brzmieniu: „Przepisu art. 128 nie stosuje się”, tym samym usuwając wątpliwości co do tej regulacji¹³⁷. Przed tą zmianą art. 128 § 1 k.p.c. wskazywał: do pisma procesowego należy dołączyć jego odpisy i odpisy załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom, a ponadto, jeżeli w sądzie nie złożono załączników w oryginale, po jednym odpisie każdego załącznika do akt sądowych. W myśl natomiast § 2, w elektronicznym postępowaniu upominawczym przepisu § 1 nie stosuje się¹³⁸. Przedmiotowa nowelizacja nie tylko zmieniła brzmienie art. 505³² § 1 k.p.c., ale także art. 128 § 2 k.p.c.¹³⁹, aktualne do dzisiaj, zgodnie z którym: do pisma procesowego

¹³³ M. Sadowski, *Co oznacza zakaz dołączania dowodów oraz obowiązek ich wskazania w treści pozwu wniesionego w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 505(32) § 1 k.p.c.)*, PPC 2011/2/122-128. Zob. też B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika*, MOP rok 2010 numer 16 s. 900-903.

¹³⁴ M. Sadowski, *Co oznacza zakaz dołączania dowodów ...* s. 122-128. Zob. A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych...*, s. s. 1087 i n.; B. Sujecki, *Das elektronische Mahnverfahren...*, s. 92-96.

¹³⁵ Art. 505³² § 1 k.p.c.2018.

¹³⁶ UstZmKPC2015, art. 2 pkt 49 lit. a.

¹³⁷ I. Gil, *Art. 505³² KPC [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2020, Legalis.

¹³⁸ Ustawa z dn.17.11.64 r. Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 101), art. 128 § 1, 2.

¹³⁹ UstZmKPC2015, art. 2 pkt 9.

wnoszonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego dołącza się poświadczone elektronicznie odpisy załączników¹⁴⁰. W efekcie tychże zmian, w wyniku niestosowania w EPU art. 128 k.p.c., do pozwu złożonego w postępowaniu elektronicznym nie dołącza się odpisów pozwu oraz odpisów jego załączników.

1.3.3.2. Rozstrzyganie spraw bez udziału pozwanego

Tożsamym mechanizmem występującym zarówno w rozwiązaniu brytyjskim, jak i niemieckim, a także we wzorowanym na nich EPU, jest również rozstrzyganie spraw bez udziału pozwanego (tj. *ex parte*)¹⁴¹. Nakaz zapłaty w EPU jest bowiem opierany jedynie na twierdzeniach powoda¹⁴².

1.3.3.3. Formularz on-line

Polski ustawodawca zdecydował się także na przejęcie rozwiązań występujących zarówno w omawianym postępowaniu niemieckim, jak i MCOL w zakresie możliwości wypełnienia formularza w trybie on-line, według podanych w nim wskazówek¹⁴³. Jak wskazuje P. Pęcherzewski, takie rozwiązanie niweluje problemy związane z różnymi formatami czy standardami, wysyłaniem pisma pocztą elektroniczną, ponoszeniem kosztów urzędów do posłużenia się kwalifikowanym bezpiecznym podpisem elektronicznym¹⁴⁴.

1.3.3.4. Potwierdzenie wniesienia pozwu

Tożsame względem rozwiązania brytyjskiego i niemieckiego jest także automatyczne potwierdzenie wniesienia pozwu¹⁴⁵.

1.3.3.5. Kwota roszczenia

Zbieżne są także ograniczenia co do możliwości dochodzenia pozwem kwoty maksymalnej. W EPU nie można w jednym pozwie dochodzić roszczenia równego i

---

¹⁴⁰ Art. 128 § 2 k.p.c.

¹⁴¹ M. Sadowski, *Co oznacza zakaz dołączania dowodów...* s.122-128.

¹⁴² P. Telenga, *Art. 505(28)*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*. A. Jakubecki (red.), LEX, 2018.

¹⁴³ A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych ...* s. 1097-1098.

¹⁴⁴ P. Pęcherzewski, *Angielski sposób na...*, s. 7-8.

¹⁴⁵ A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych...* s. 1097-1098.

wyższego od kwoty stu milionów złotych¹⁴⁶. Można także dochodzić roszczenia jedynie w polskiej walucie¹⁴⁷. Powyższe nie wynika jednak z przepisów prawa, lecz z możliwości zapewnionych przez system teleinformatyczny. W MCOL można dochodzić tylko roszczenia wyrażonego w funtach i do kwoty 100,000 £, jednak obie kwestie wynikają z przepisów prawa¹⁴⁸. W analogicznym systemie niemieckim można zaś dochodzić roszczenia wyrażonego w Euro, co wywieść należy z § 688 ust. 1 ZPO¹⁴⁹, bez względu na wartość przedmiotu sporu¹⁵⁰.

1.3.3.6. Akta sprawy

W każdym z rozwiązań – czy to brytyjskim, niemieckim, czy polskim – strony mają możliwość wglądu w akta sprawy. W Niemczech realizacja tego prawa przy aktach elektronicznych odbywa się poprzez przekazanie w wydruku dokumentu, odtworzenie go na ekranie komputera w siedzibie sądu, przesłanie opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym w wersji elektronicznej – pocztą elektroniczną¹⁵¹. W MCOL dostęp do akt sprawy zapewniony jest podobnie jak w polskim EPU¹⁵² cały czas, co jest możliwe poprzez zalogowanie się do systemu teleinformatycznego przez stronę WWW. Uczestnik postępowania może monitorować złożone pisma w sprawie, jak również ma dostęp do informacji o stanie swojej sprawy¹⁵³.

---

¹⁴⁶ G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – poradnik dla powoda*, PME 4/2012, s. 40; *EPU - Najczęściej zadawane pytania*, odp. na pyt. nr 49, https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23, dostęp: 3.6.2023 r.

¹⁴⁷ J. Widło, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2010, s. 13 i 77.

¹⁴⁸ CPR PD7C-MCOL, pkt 4.1 a, b.

¹⁴⁹ Ł. Goździaszek, *Rozpoznanie sprawy* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Ł. Goździaszek (red.), Warszawa 2014, s. 67-68. § 688 ust. 1 ZPO.

¹⁵⁰ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 41.

¹⁵⁰ European e-Justice Portal, Istnienie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty (Niemcy) https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-41-de-maximizeMS_EJN-pl.do?member=1, dostęp: 3.06.2023 r.

¹⁵¹ A. Szkuřat, *Informatyzacja pozaprocesowych czynności sądu*, PME rok 2010 numer 2 s. 36; B. Kaczmarek, *Informatyzacja postępowania cywilnego w Niemczech ...*, s. 82-84.

¹⁵² Tamże, s. 36; S. Kotecka, *Archiwizacja dokumentów elektronicznych* [w:] *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państw*, J. Gołaczyński (red.), s. 246 i n.

¹⁵³ A. Szkuřat, *Informatyzacja pozaprocesowych ...*, s. 36.

P. Pęcherzewski, P. Skórniak, *Postępowanie cywilne z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej*, [w:] *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państw*, J. Gołaczyński (red.), s. 163.

Jak zaznacza P. Telenga, art. 505³⁰ § 2 k.p.c. *in principio*¹⁵⁴ wskazuje na niewątpliwą zaletę EPU, jaką jest prowadzenie akt w systemie teleinformatycznym. Co do zasady nie są one prowadzone w formie tradycyjnej¹⁵⁵. Akta sprawy w EPU są udostępniane stronom i ich przedstawicielom za pośrednictwem kont w systemie teleinformatycznym¹⁵⁶. Dostęp do akt sprawy i nakazów możliwy jest za pośrednictwem strony internetowej e-Sądu po podaniu kodu dostępu będącym ciągiem znaków, którymi jest opatrzone orzeczenie sądowe (nakaz zapłaty i postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności) lub „poufnego identyfikatora sprawy” („indywidualnego kodu”) generowanego dla pozwanego w chwili zarejestrowania sprawy, ujawnianego przy doręczeniu nakazu zapłaty¹⁵⁷. W przypadku wniesienia pisma w postaci papierowej sporządza się jego cyfrowe odwzorowanie i umieszcza się je w tych aktach¹⁵⁸. Papierowe dokumenty są przechowywane w pomocniczym zbiorze dokumentów, udostępnianym na zasadach analogicznych do zasad udostępniania akt sądowych¹⁵⁹. Strona, a także jej przedstawiciel, może za pośrednictwem systemu teleinformatycznego udzielić innym osobom posiadającym konta w tym systemie dostępu do akt, o ile osobom tym przysługuje uprawnienie do ich przeglądania. Dostęp jest ograniczony do przeglądania akt¹⁶⁰. Jeśli osobom tym przestało przysługiwać uprawnienie do ich przeglądania, strona, a także jej przedstawiciel, może za pośrednictwem systemu teleinformatycznego pozbawić je dostępu do akt¹⁶¹. Jeżeli pozwany, który nie wniósł pisma drogą elektroniczną, składa w wybranym przez siebie sądzie rejonowym wniosek o udostępnienie akt, sąd prowadzący elektroniczne postępowanie upominawcze umożliwia drogą elektroniczną dostęp do akt sądowi wskazanemu przez pozwanego. Sąd wskazany przez pozwanego udostępnia mu akta¹⁶². Wydruk dokumentu z akt opatruje się kodem pozwalającym na dostęp do jego treści za pośrednictwem systemu teleinformatycznego¹⁶³. Zażalenie wniesione od orzeczeń

---

¹⁵⁴ W myśl art. art. 505³⁰ § 2 k.p.c., czynności sądu, referendarza i przewodniczącego utrwalane są wyłącznie w systemie teleinformatycznym, a wytworzone w ich wyniku dane w postaci elektronicznej opatrywane są kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

¹⁵⁵ RegUrzSPow, § 293 ust. 1; P. Telenga, *Art. 505(30) [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, A. Jakubecki (red.), LEX, 2019.

¹⁵⁶ RegUrzSPow, § 294 ust. 1.

¹⁵⁷ G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – poradnik dla powoda*, PME rok 2012 numer 4 s. 40. RegUrzSPow, § 294 ust. 2.

¹⁵⁸ RegUrzSPow, § 293 ust. 2.

¹⁵⁹ RegUrzSPow, § 293 ust. 3.

¹⁶⁰ RegUrzSPow, § 294 ust. 3.

¹⁶¹ RegUrzSPow, § 294 ust. 4.

¹⁶² RegUrzSPow, § 294 ust. 5.

¹⁶³ RegUrzSPow, § 294 ust. 6.

wydanych w EPU jest przesyłane do rozpoznania sądowi odwoławczemu drogą elektroniczną¹⁶⁴.

1.3.3.7. Identyfikacja stron

Warto zauważyć, że w polskim e-Sądzie wykorzystano oba zagraniczne wzorce sposobu identyfikacji. EPU jest swoistą hybrydą przedstawionych rozwiązań – połączeniem rejestracji w *Money Claim Online* oraz *Online-Mahn Antrag (Signatur)*. Złożenie pozwu nie wymaga długiego oczekiwania na certyfikację, a jednocześnie zapewniony został wysoki poziom bezpieczeństwa w odniesieniu do weryfikacji osoby składającej pozew, poprzez użycie zwykłego podpisu elektronicznego, a nie jedynie danych służących do identyfikacji, w tym imienia i nazwiska zastępującego podpis, jak ma to miejsce w MCOL¹⁶⁵.

Do korzystania z EPU wymagane jest użycie zwykłego podpisu elektronicznego. W Polsce pozew w EPU może zostać złożony przez osobę fizyczną będącą powodem lub osobę działającą w imieniu powoda, która posiada w systemie teleinformatycznym e-sądu aktywne konto użytkownika oraz ważny certyfikat kwalifikowany wystawiony przez Kwalifikowane Centrum Certyfikacji, służący do składania elektronicznego podpisu na pozwie i innych pismach procesowych. Zatem przed złożeniem pozwu osoba, która nie posiada certyfikatu winna założyć konto, a następnie złożyć wniosek o wydanie certyfikatu przez Centrum Certyfikacji EPU i pobrać certyfikat. Zwykle oczekiwanie na powiadomienie o wydaniu certyfikatu trwa około dwóch godzin. Do instalacji w systemie operacyjnym wymagane jest hasło do certyfikatu, przesyłane pocztą e-mail. Uzyskany w ten sposób certyfikat zapewnia zastosowanie w EPU zwykłego podpisu elektronicznego. Ważność certyfikatu wynosi jeden rok. W postępowaniu można również posłużyć się bezpiecznym podpisem elektronicznym, weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu, który uprzednio użytkownik uzyskuje we własnym zakresie od firmy certyfikacyjnej. Skorzystanie z tego rodzaju podpisu jest możliwe po zarejestrowaniu konta użytkownika¹⁶⁶.

---

¹⁶⁴ RegUrzSPow, § 295.

¹⁶⁵ CPR PD7C-MCOL, pkt. 10.

¹⁶⁶ Informacja dla Powodów i osób działających w imieniu Powodów, https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=18, dostęp: 3.06.2023 r.; https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23, dostęp: 3.06.2023 r.

1.3.4. Rozwiązania wyłączone Money Claim Online i zautomatyzowanego postępowania upominawczego w Niemczech i ich zastosowanie w EPU

Oba zagraniczne wzorce postępowań miały wiele rozwiązań wspólnych, które zostały przejęte przez polskie EPU. Procedury te jednak pod pewnymi względami były od siebie odmienne. Polski ustawodawca, zdecydowanie oparł się w tym zakresie na rozwiązaniach występujących w *Money Claim Online*.

Wskazać w tym miejscu trzeba przede wszystkim na zastosowanie w EPU technologii wspomagającej pracę człowieka przy wydawaniu nakazu zapłaty. Polski ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie automatyzacji w podejmowaniu decyzji, tak ma to miejsce w zautomatyzowanym postępowaniu upominawczym w Niemczech, lecz zastosował rozwiązania analogiczne do występujących w *Money Claim Online*¹⁶⁷.

W MCOL zobligowano powoda do sporządzania uzasadnienia dla powództwa i złożenia oświadczenia o prawdziwości podawanych danych i przytaczanych faktów¹⁶⁸. Wniosek o wydanie nakazu zapłaty w zautomatyzowanym postępowaniu upominawczym w Niemczech nie zawiera zaś uzasadnienia¹⁶⁹, a roszczenie wskazywane jest poprzez wybór odpowiedniego kodu w systemie. W EPU, w którym zdecydowano się również w tym zakresie na rozwiązanie brytyjskie, niezbędnym jest sporządzenie uzasadnienia pozwu. Powinno ono zawierać konieczne elementy, a to wskazanie podstawy faktycznej dochodzonego roszczenia pieniężnego, gdy źródłem roszczenia jest umowa, wskazanie daty jej zawarcia, formy i rodzaju, a także terminu, w którym strony miały spełnić swoje świadczenia. W przypadku żądania zasądzenia odsetek od należności głównej należy uzasadnić termin początkowy ich żądania oraz wskazać ich wysokość, a jeśli powód nie jest w stanie ustalić terminu, od którego może żądać zasądzenia odsetek albo ma co do tego terminu wątpliwość, może żądać zasądzenia odsetek od dnia wniesienia pozwu. W przypadku gdy źródłem żądania

---

¹⁶⁷ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 40. A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych...* s. 1097-1098.

¹⁶⁸ M. Sadowski, *Co oznacza zakaz dołączania dowodów...*, s.122-128. Zob. też B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika*, MOP rok 2010 numer 16, s. 900-903. P. Pęcherzewski, P. Skórniak, *Informatyzacja Postępowania Cywilnego w Wielkiej Brytanii*, [w:] *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, J. Gołaczyński (red.), s. 156.

¹⁶⁹ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech ...*, s. 42.

pozewu jest czyn zabroniony, należy zwięźle go opisać ze wskazaniem czasu i miejsca zdarzenia. Jeżeli toczyło się w tej sprawie postępowanie karne czy też w sprawach o wykroczenia, to należy wskazać ten fakt, podać sposób jego zakończenia oraz sygnaturę akt sprawy sądowej czy prokuratorskiej¹⁷⁰.

Z Money Claim Online zacerpnięto także interfejs elektronicznego Sądu¹⁷¹.

Podobnie jak w MCOL, również w EPU wniesienie opłaty w drodze elektronicznej ma znaczenie dla procesu identyfikacji powoda¹⁷². Tak samo, jak w rozwiązaniu brytyjskim, opłata uiszczana jest wraz z pozwem. Początkowo zrezygnowano także z możliwości zwolnienia stron od kosztów sądowych, jednak obecnie zwolnienie to jest możliwe wobec pozwanego¹⁷³. W razie niedokonania opłaty, powód nie jest wzywany do jej uiszczenia. W konsekwencji pozew nie wywołuje skutków, jakie z wniesieniem pisma procesowego do sądu wiąże ustawa. System obsługujący EPU generuje datę wniesienia pozwu tożsamą z datą potwierdzenia opłacenia pozwu (a nie jego podpisania)¹⁷⁴.

Z niemieckiego zautomatyzowanego postępowania upominawczego zacerpnięto natomiast procedurę postępowania. Elektroniczne postępowanie upominawcze początkowo miało dwa etapy. Pierwszy zakończony był wydanym nakazem zapłaty, a drugi miał charakter sądowego rozstrzygnięcia¹⁷⁵ – analogicznie jak w niemieckim zautomatyzowanym postępowaniu upominawczym¹⁷⁶. W MCOL procedura postępowania w razie niezanegowania roszczenia kształtuje się nieco inaczej,

---

¹⁷⁰ Konieczne elementy uzasadnienia pozwu w EPU do pobrania na stronie internetowej e-Sądu: https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=22, dostęp: 3.06.2023 r., g. 11:00. Zob. też G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – poradnik dla powoda*, PME rok 2012 numer 4 s. 40.

¹⁷¹ N. Wójcik-Krokowska, *Sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym...*, s. 271.

¹⁷² B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika...* s. 900-903.

¹⁷³ A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych ...* s. 1097-1098.

Zob. art. 104a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych ówczesnie: Dz.U. z 2016 r. poz. 623 oraz obecnie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1125).

Zob. Wyrok TK z dnia 29 kwietnia 2020 r., P 19/16, Legalis nr 2333548.

Odnosząc się zaś do terminu na wniesienie opłaty, wskazać trzeba, że na stronie internetowej e-Sądu podano, że „Opłatę od pozwu należy uiścić nie później niż w terminie tygodnia od podpisania pozwu (złożenia podpisu elektronicznego), chyba, że strona powodowa jest zwolniona od ponoszenia kosztów sądowych z mocy ustawy.” (https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=43, dostęp: 17.6.2019 r., g. 14:00), ale w myśl art. 130 § 6 zd. 1. i 2. k.p.c., jeżeli przepis szczególny przewiduje, że pismo może być wniesione wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pismo wnosi się wraz z opłatą. Pismo wniesione bez opłaty nie wywołuje skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, o czym sąd poucza wnoszącego pismo.

¹⁷⁴ G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – poradnik dla powoda*, PME rok 2012 numer 4 s. 40.

¹⁷⁵ A. Zalesińska, *Wymiana informacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego sądy lub postępowania sądowe*, [w:] *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, red. A. Zalesińska 2016, przypis nr 2.

¹⁷⁶ Tamże.

bowiem już na takim etapie powód może w wyznaczonym czasie złożyć wniosek o wydanie orzeczenia zasądzającego żądanie¹⁷⁷. Warto dodać, że w MCOL w przypadku zakwestionowania roszczenia w odpowiedzi na pozew, częściowego uznania roszczenia czy powództwa wzajemnego, dalsze rozpoznanie sprawy następuje po jej przekazaniu przed właściwym miejscowo sądem, a zatem w przypadku takiej reakcji pozwanego, sprawa nie kończy się, lecz jest kontynuowana przed tradycyjnym sądem. Należy zatem podkreślić, że kontynuacja sprawy występuje więc w obu zagranicznych rozwiązaniach, co pierwotnie przejęto także do postępowań wszczętych za pośrednictwem elektronicznego postępowania upominawczego¹⁷⁸.

1.3.5. Postulaty wprowadzenia w EPU zagranicznych rozwiązań

Pomimo niewątpliwej inspiracji wzorcami e-sądu funkcjonującego w Wielkiej Brytanii i Niemczech, zaznaczenia wymaga, iż nie wszystkie zagraniczne rozwiązania zostały przejęte do EPU. Warto zwrócić uwagę na różnice pomiędzy postępowaniem polskim i postępowaniami zagranicznymi. Ich istnienie może stanowić inspirację do dalszego rozwoju EPU. Odmienności procedur dostrzec można przede wszystkim w zakresie liczby elektronicznych sądów, automatyzacji postępowań, konstrukcji pozwu czy sposobach reakcji pozwanego na pozew.

1.3.5.1. Wydolność elektronicznego sądu

W pierwszej kolejności – odpowiednio – wspomnieć można o wydolności polskiego e-sądu w aspekcie właściwości sądu. Właściwy do rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym należących do właściwości innych sądów rejonowych jest Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie¹⁷⁹. Warto podkreślić, że na obszar całej Rzeczypospolitej Polskiej powołano do rozpatrywania spraw w EPU tylko jeden sąd, a właściwie jego wydział. W uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 31.07.2008 r., wskazano, że taka regulacja nie przesądza, że zawsze rozpoznawać

---

¹⁷⁷ Ł. Goździaszek, *Uwagi wprowadzające – pkt 4 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Anglii i Walii...*, s. 54-55. P. Pęcherzewski, P. Skórniak, *Informatyzacja Postępowania Cywilnego w Wielkiej Brytanii ...*, s. 161.

¹⁷⁸ Art. 505³³ § 1, art. 505³⁶ zd. 1, 505³⁴ § 1 k.p.c.2018.

¹⁷⁹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 15.12.09 r. (Dz.U. Nr 220, poz. 1728) w sprawie ustalenia sądu rejonowego, któremu przekazuje się rozpoznawanie spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym należących do właściwości innych sądów rejonowych z dnia 15 grudnia 2009 r. (Dz.U. Nr 220, poz. 1728), § 1. Akt zastąpiony przez z Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 29.11.12 r.w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz.U. z 2012 r. poz. 1348).

sprawy będzie tylko jeden sąd rejonowy. Podano w nim, że „doświadczenie zarządzania sądami wskazuje, że w sytuacji, gdy taki wydział miałby osiągnąć liczebność 100 – 150 orzeczników i urzędników, wówczas stałby się niewydolny”¹⁸⁰. Jak wynika z raportu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka autorstwa J. Pawliczaka, e-sąd po pół roku działania zatrudniał 53 osoby, pod koniec 2010 r. – 92 osoby (z czego 66 osób stanowili urzędnicy) i dodatkowo 43 oddelegowanych referendarzy (łącznie wymiar: 30,75 etatów). Wpływ spraw pod koniec 2010 r. był ponad 70% większy niż założono. Wzrost zatrudnienia względem prognoz przekroczył 400%¹⁸¹. Obecnie na listach sędziów i referendarzy opublikowanych na stronie internetowej e-sądu, wskazano 7 sędziów, 62 referendarzy oraz 41 referendarzy zamiejscowych. Listy te nie uwzględniają urzędników¹⁸². Powyższe pozwala stwierdzić, że według przytoczonych szacowań, e-sąd staje się niewydolny – sama liczba sędziów i referendarzy wynosi 110 osób, a nie obejmuje przecież zatrudnionych urzędników. Abstrahując od założeń, warto zaznaczyć w świetle dokonanych analiz, że na terenie Niemiec jeden *Zentrales Mahngericht* obejmuje maksymalnie 3 kraje związkowe. Warto zauważyć, że obszary polskich województw są zbliżone do terytoriów poszczególnych krajów związkowych Niemiec, a często zaludnienie w nich jest wyższe niż w danym kraju związkowym¹⁸³. Trzeba zauważyć, że w odróżnieniu od postępowania przed e-Sądem, postępowanie przed *Zentrales Mahngericht* jest w pełni zautomatyzowane (choć pozostaje pod kontrolą referendarzy sądowych)¹⁸⁴, nie wymaga więc tak dużego zaangażowania czynnika ludzkiego, jak w przypadku polskiego EPU. Powyższe tym bardziej pozwala dostrzec potrzebę dalszego rozwoju e-Sądu – w kierunku utworzenia nowego wydziału lub sądu

---

¹⁸⁰ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 1.

¹⁸¹ J. Pawliczak, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – założone cele a praktyka funkcjonowania*, publikacja z dnia 19.09.2011 raportu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, s. 9. Raport dostępny na stronie internetowej: <http://www.hfhr.pl/e-sad-spelnia-swoje-zadania-publicacja-raportu-hfpc/>, dostęp: 20.06.2018 r., g. 8:34.

¹⁸² <https://lublin-zachod.sr.gov.pl/vi-wydzial-cywilny-e-sad,m,mg,193,228,333>, dostęp 3.06.2023 r.

¹⁸³ Przykładowo ludność w województwie mazowieckim: 5512794, wielkopolskim: 3500030, powierzchnia województwa mazowieckiego: 35559 km², wielkopolskiego: 29827 km² – dane statystyczne GUS, stan na dzień 1 stycznia 2022 r.: Powierzchnia, ludność oraz lokaty według województw: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2022-roku,7,19.html>, dostęp 3.06.2023 r., g. 10:15; podczas gdy np. Bremen, dla którego funkcjonuje jeden *Zentrales Mahngericht* (Amtsgericht Bremen 28184 Bremen) ma powierzchnię 419,62 km², ludność: 676 463, Hessen, dla którego funkcjonuje jeden *Zentrales Mahngericht* (Amtsgericht Hünfeld 36084 Hünfeld) powierzchnia 21 115,64 km², ludność 6 295 017 – dane statystyczne Statistische Ämter des Bundes und der Länder Gemeinsames Statistik Portal, opatrzone datą roczną 2021: <https://www.statistikportal.de/de/bevoelkerung/flaeche-und-bevoelkerung>, dostęp: 3.06.2023 r., g. 10:23, https://www.mahngerichte.de/wp-content/uploads/Infobroschuere_2021.pdf str. 7, dostęp w dn. 3.06.2023 r., g. 11:06.

¹⁸⁴ B. Kaczmarek-Templin, *Uwagi wprowadzające – pkt 3 Elektroniczne postępowanie upominawcze w Niemczech...*, s. 40.

bądź też zupełnej reorganizacji jego działania. Kontynuowanie funkcjonowania e-Sądu w dotychczasowy sposób przeczy uzasadnieniu jego wprowadzenia.

1.3.5.2. Automatyzacja

Kolejno zauważyć trzeba, że postępowanie upominawcze w Niemczech jest w pełni zautomatyzowane. Wnioski weryfikuje program komputerowy, umożliwiający eliminację żądań bezsensownych oraz takich, które nie są odpowiednie dla ich dochodzenia w tym postępowaniu. Jednakże referendarze sądowi kontrolują to postępowanie¹⁸⁵. W Polsce przyjęto, że system komunikacji elektronicznej powinien w EPU pełnić rolę wspierającą. Decyzyjny w kwestii wydania nakazu zapłaty jest wciąż organ orzekający, pomimo tego, że wprowadzenie danych wskazanych w pozwie umożliwia przygotowanie projektu orzeczenia przez system komputerowy¹⁸⁶. Jak wskazuje A. Harast, „pozostaje jednak pytanie, czy udział organu orzeczniczego nie będzie miał tylko funkcji symbolicznej, co może się pojawić w przypadku, gdy organ automatycznie przyjmie orzeczenie bez sprawdzania”¹⁸⁷. Rozważania te są skorelowane z omówionym wyżej zagadnieniem dostrzegalnej coraz mniejszej wydolności polskiego e-sądu, jak i w ogóle obciążenia sądów powszechnych, o czym wspomina się w uzasadnieniu Nowelizacji¹⁸⁸. Słusznie zauważa B. Kaczmarek-Templin traktując o Nowelizacji, że „zmiana modelu tego postępowania zbliży polskie rozwiązanie do niemieckiego, w którym postępowanie upominawcze stanowi swoiste sądowe wezwanie do zapłaty. Brak reakcji pozwanego powoduje usankcjonowanie obowiązku uiszczenia żądanej przez powoda kwoty. Natomiast podjęcie obrony przez pozwanego powoduje konieczność prowadzenia zwykłego procesu. Takie rozwiązanie powielone będzie przez projektowane nowe polskie rozwiązanie”¹⁸⁹.

Gdyby natomiast przyjąć, że nakaz wydany w EPU ma charakter wezwania do zapłaty (co zresztą już w dotychczasowym brzmieniu procedury w EPU miało taki wydźwięk), to wydaje się zasadnym rozważenie kontynuowania tego kierunku i zdecydowanie się na automatyzm podejmowania decyzji, jednakże z zastrzeżeniem kontroli przez czynnik ludzki.

---

¹⁸⁵ B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika...*, s. 900-903.

¹⁸⁶ A. Harast, *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych ...* s. 1097-1098.

¹⁸⁷ Tamże, s. 1097-1098.

¹⁸⁸ Uzasadnienie Projektu 3137 s. 119.

¹⁸⁹ B. Kaczmarek-Templin, *Zmiany w elektronicznym postępowaniu upominawczym i zmiany w elektronicznych doręczeniach w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 27.11.2017 r.*, PME rok 2018 numer 2 s. 5

Odnotować należy, że w niemieckim postępowaniu upominawczym nakaz zapłaty (*Mahnbescheid*) nie posiada waloru sądowego orzeczenia, lecz stanowi jedynie wezwanie do zapłaty dla dłużnika. Walor taki ma natomiast wykonalny nakaz zapłaty (*Vollstreckungsbescheid*), zamykający drugi etap tego postępowania¹⁹⁰. Z powyższym zagadnieniem wiąże się kwestia nazewnictwa stron w postępowaniu niemieckim, gdzie powód i pozwany nazywani są wnioskodawcą (*Antragsteller*) i przeciwnikiem wnioskodawcy (*Antragsgegner*). Wynika to z faktu, że przedmiotowe postępowanie jest wszczynane wnioskiem o wydanie nakazu zapłaty (*Mahnantrag*), a nie pozwem, jak w EPU¹⁹¹.

Warto w tym kontekście zwrócić także uwagę na fakt, iż w Polsce wydanie nakazu nie musi być poprzedzane postępowaniem dowodowym. Dotyczy to zwykłego postępowania upominawczego, EPU, europejskiego postępowania nakazowego. Od nakazu zapłaty przysługują środki zaskarżenia mające charakter opozycyjny i niedewolutywny. Z tych powodów nakaz zapłaty nie ma uzasadnienia, ani nie podlega ogłoszeniu. Przede wszystkim jednak nakaz zapłaty wydawany jest na posiedzeniu niejawnym i ma charakter warunkowy – dalszy bieg postępowania zależny jest od decyzji pozwanego. Postępowanie może więc zostać zakończone w początkowej fazie (niejawnej)¹⁹². Nakaz wydawany w EPU opiera się na twierdzeniach powoda, w postępowaniu prowadzonym wyłącznie z jego udziałem. Dopiero podjęcie stosownych kroków przez pozwanego włącza go do tego postępowania. Tym samym, w świetle niedołączania do pozwu dowodów, sąd niejako zawiera, że podane w pozwie okoliczności są prawdziwe. Trudno więc oprzeć się wrażeniu, że w istocie rzeczy sąd wydaje rozstrzygnięcie w oparciu o przekonanie co do prawdziwości związanych twierdzeń powoda, co w praktyce wiąże się z ryzykiem, że nie pokrywają się one ze stanem faktycznym. Skoro więc w postępowaniu nie są badane dowody, a jedynie fakt ich posiadania na poparcie twierdzeń (choć i tak przyjmowany w drodze oświadczenia powoda), to wydaje się słusznym rozważenie koncepcji automatyzacji postępowania kontrolowanej przez człowieka, przy założeniu, że wydany nakaz zapłaty ma charakter wezwania do zapłaty.

---

¹⁹⁰ B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika...*, s. 900-903, przyp. nr 17.

¹⁹¹ J. May, *Sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym* [w:] *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, J. May (red.), LexisNexis 2013, przyp. nr 1546.

¹⁹² M. Manowska, *Art. 353(2)* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-505(38)*, wyd. III. M. Manowska (red.), 2015, LEX.

Autorka wskazuje, że w ograniczonym zakresie postępowanie dowodowe jest jednak prowadzone w postępowaniu nakazowym.

Jak wskazuje Ł. Goździaszek, w odniesieniu do pewnych czynności informatyzacja umożliwi automatyzację. Obecnie dotyczy to czynności technicznych, ale w przyszłości może odnosić się także do czynności prawnie doniosłych¹⁹³. Niewykluczone więc, że rozwój technologiczny umożliwi w perspektywie pełną automatyzację postępowania, w tym także zautomatyzowanie czynności wydawania nakazów zapłaty.

1.3.5.3. Konstrukcja pozwu

W odróżnieniu od pozwu składanego w EPU czy w MCOL, wniosek o wydanie nakazu zapłaty w *Online-Mahntrag (Signatur)* nie zawiera uzasadnienia, a określenie rodzaju zobowiązania, z którego wynika roszczenie, następuje poprzez wybranie odpowiedniego kodu. Wykaz roszczeń jest szczegółowo skatalogowany. Do wniosku o wydanie nakazu zapłaty nie tylko nie dołącza się dowodów, ale także nie trzeba zgłaszać wniosków dowodowych, bowiem na tym etapie postępowania sąd nie bada zasadności zgłoszonego roszczenia¹⁹⁴.

Rozwiązanie takie mogłoby z powodzeniem zostać zastosowane w EPU. Wydaje się, że wybranie właściwego kodu umożliwi maksymalną precyzję w określaniu żądania pozwu¹⁹⁵.

Należałoby zastanowić się również nad zasadnością wprowadzenia obowiązku korzystania z elektronicznej formy składania pozwów o zapłatę przez profesjonalnych pełnomocników, na wzór niemieckich rozwiązań. Powyższe przyczyniłoby się do jeszcze lepszego spełniania postulatów wprowadzenia elektronicznego postępowania upominawczego poprzez szybsze załatwienie sprawy i odciążenie tradycyjnych sądów¹⁹⁶.

---

¹⁹³ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 48-49.

¹⁹⁴ B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika...*, s. 900-903.

¹⁹⁵ Zob. też postulat *de lege ferenda* dotyczący ankietowanego systemu pytań i odpowiedzi przy składaniu pozwu w EPU, inspirowany koncepcją dotyczącą brytyjskiego nowego sądu online – Online Civil Money Claims, której autorem jest Lord Justice Briggs – K. Jasik-Kuchta, *Proponowane zmiany w polskim elektronicznym postępowaniu upominawczym w świetle rozwiązań Online Civil Money Claims*, „Monitor Prawa Handlowego 2018”, nr 4, s. 35.

¹⁹⁶ Już w 2009 r. dostrzeżono problem w mentalności ludzkiej co do wykorzystania środków komunikacji elektronicznej wśród sędziów i pracowników sądów oraz pełnomocników. Już wtedy zastanawiano się, czy nie byłoby zasadnym wprowadzenie przymusu elektronicznego kontaktowania się profesjonalnych pełnomocników z sądem i odwrotnie – zob. *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Rewolucja w procedurze cywilnej? – sprawozdanie z Konferencji z dn. 4.11.2009 z cyklu „Informatyzacja Wymiaru Sprawiedliwości”*, która odbyła się w Warszawie: „Elektroniczne postępowanie upominawcze. Rewolucja w procedurze cywilnej?”, MOP 2010, Nr 2, s. 71, Legalis. Zob. też rozważania Ł. Goździaszka dotyczące problemów informatyzacji postępowania cywilnego i poruszone w nich

Wydaje się również, że ciekawą formą złożenia pozwu byłoby wniesienie go poprzez wypełnienie formularza oznaczonego przypisanym do danego pozwu kodem (*barcode*). Rozwiązanie tego typu byłoby atrakcyjne zwłaszcza dla osób, które nie czują się pewnie w środowisku wirtualnym i wciąż wybierają tradycyjną drogę postępowania upominawczego. Wniesienie pozwu w ten sposób pozwoliłoby na wypełnienie wskazanych przez aplikację pól, wydrukowanie opatrzonego kodem pozwu i wydrukowanie go, a następnie przesłanie do sądu. Ten rodzaj działania łączyłby cechy postępowania elektronicznego z tradycyjnym. Obecnie e-Sąd nie zapewnia wachlarza możliwości dochodzenia roszczeń, tak jak zautomatyzowane postępowanie upominawcze w Niemczech, co być może pomniejsza krąg potencjalnych jego użytkowników.

1.3.5.4. Sposoby reakcji pozwanego na pozew

Warto także zwrócić uwagę na możliwości reakcji pozwanego na otrzymany nakaz zapłaty. MCOL umożliwia dłużnikowi różne sposoby reakcji procesowej na wniesiony pozew¹⁹⁷. EPU pozwala jedynie na złożenie do e-Sądu w ciągu dwóch tygodni sprzeciwu od nakazu zapłaty, także co do części tego nakazu¹⁹⁸. Z pewnością zwiększenie możliwości reakcji pozwanego nawet w szerszym zakresie, niż w MCOL, mogłoby przyczynić się do zmniejszenia ingerencji sądu w istniejący spór i możliwość

---

zagadnienie nałożenia na niektóre podmioty obowiązkowego posługiwania się elektroniczną komunikacją – Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 58.

¹⁹⁷ Pozwany może m.in. częściowo uznać roszczenie, zakwestionować je, zgłosić powództwo wzajemne – zob. CPR PD7C-MCOL, pkt. 1.3.

Obecnie w Wielkiej Brytanii w fazie pilotażowej funkcjonuje także system *Online Civil Money Claims* – rozwiązanie, które umożliwia dochodzenie drobnych roszczeń cywilnych (Shobana Iyer Barrister (1998 Call) FCI Arb. Swan Chambers, *The use of technology in civil proceedings in England & Wales*, s. 23, dostępne na: <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/staat/rechtsinformatik/maggingen/2018/07b-iyer-e.pdf> (dostęp 11.12.18 r.), <https://www.legalfutures.co.uk/latest-news/first-building-block-of-online-court-goes-public> (dostęp: 11.12.2018 r.); strony mogą w nim dokonać szeregu czynności m.in. dotyczących mediacji, planu spłaty roszczenia, porozumienia (Civil Procedure Rules, Practice Direction 51R – Online Civil Money Claims Pilot, dostępne na: <https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/practice-direction-51r-online-court-pilot> (dostęp: 3.06.2023 r.); zob. też K. Jasik-Kuchta, *Proponowane zmiany w polskim elektronicznym postępowaniu upominawczym w świetle rozwiązań Online Civil Money Claims*, „Monitor Prawa Handlowego 2018”, nr 4, s. 32 i nast.

¹⁹⁸ Art. 505³⁶ k.p.c. Można co prawda złożyć do e-Sądu inne pisma, ale nie są one merytorycznym, bezpośrednim sposobem reakcji na pozew. Chodzi o np. wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu wraz ze sprzeciwem w przypadku niezłożenia sprzeciwu w terminie bez swojej winy; czy o zażalenie na postanowienie o nadaniu nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności wraz z wnioskiem o doręczenie nakazu na właściwy adres i sprzeciwem od nakazu w przypadku powzięcia informacji o sprawie sądowej na skutek rozpoczęcia postępowania egzekucyjnego. Zob. Ulotka informacyjna Ministerstwa Sprawiedliwości <http://ms.gov.pl/pl/informacje/download.4360.0.html>, dostępna na stronie internetowej https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=41, dostęp: 25.6.2019 ., g. 10:16.

porozumienia się stron lub innych działań, niezmuszających strony do podejmowania czynności ponownie w tradycyjnym sądzie¹⁹⁹.

Warto zaznaczyć, że EPU wydaje się nowoczesnym rozwiązaniem, co jednak w pewnym stopniu dowodzi opóźnień we wprowadzaniu rozwiązań technologicznych w Polsce w przestrzeni legislacyjnej i praktyce. Zagraniczne systemy powstały znacznie wcześniej i przez to mogą obecnie nie wydawać się tak nowoczesne²⁰⁰. Docenić należy jednak polskie rozwiązania, które umożliwiają złożenie pozwu w EPU w sposób nieuciążliwy i wygodny. Dokonane przemyślenia pozwalają stwierdzić, że w polskim elektronicznym postępowaniu upominawczym wyraźnie widać odbicie analogicznych postępowań występujących w Wielkiej Brytanii i Niemczech, a co do niektórych z rozwiązań można uznać, że stanowią one hybrydę obu zagranicznych wzorców. EPU niewątpliwie jednak co do głównych funkcjonalności inspirowane było bardziej rozwiązaniami brytyjskimi, niż niemieckimi. Analiza przedstawionych wzorców pozwala na uznanie, że polskie elektroniczne postępowanie upominawcze mogłoby jednak czerpać nieco więcej z zagranicznych rozwiązań, a także oferować takie, które wykraczają poza utarte na arenie międzynarodowej schematy²⁰¹, co przełożyłoby się na większą efektywność e-Sądu.

1.4. Pierwotny model elektronicznego postępowania upominawczego

1.4.1. Geneza informatyzacji wymiaru sprawiedliwości w Polsce

Jak już wskazano we wcześniejszej części pracy, konieczność wprowadzenia e-Sądu wynikała z różnych potrzeb – począwszy od postępującej wirtualizacji, poprzez wymogi społeczne i gospodarcze, skończywszy na konieczności dokonania modernizacji zmian prawa w efekcie wytycznych dotyczących informatyzacji. Elektroniczne postępowanie upominawcze było konsekwencją kierunku, w jakim zmierzała ówczesna rzeczywistość, zarówno od strony społecznej, jak i normatywnej.

---

¹⁹⁹ Zob. K. Jasik-Kuchta, *Proponowane zmiany...*, s. 35.

²⁰⁰ B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika...*, s. 900.

²⁰¹ Zob. np. postulaty *de lege ferenda* dla polskiego EPU: K. Jasik-Kuchta, *Proponowane zmiany w polskim elektronicznym postępowaniu upominawczym w świetle rozwiązań Online Civil Money Claims*, „Monitor Prawa Handlowego 2018”, nr 4, s. 34 i nast.

W Polsce rozwój e-administracji²⁰², zapoczątkowany został przez uchwałę Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2000 r. w sprawie budowania podstaw społeczeństwa informacyjnego w Polsce, w której Sejm stwierdził, że system prawny oraz polityka rządu nie stwarzają odpowiednich warunków do wykorzystania w pełni rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Zauważono, że nowe technologie, usługi i ich zastosowanie mogą przyspieszać postęp gospodarczy, zwiększyć konkurencyjność gospodarczą, stworzyć miejsca pracy, jak również, że wspomagają rozwój demokracji i regionów, nauczania, ochrony zdrowia. Podkreślono także, że są one konieczne dla gotowości obronnej, porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli i państwa. Sejm wezwał Radę Ministrów do przedstawienia założeń do strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego i podjęcia prac legislacyjnych, które umożliwiłyby rozwój elektronicznej gospodarki, co zakładało przesłanie Sejmowi projektów ustaw regulujących kwestie odnoszące się m.in. do dokumentu oraz podpisu elektronicznego, ochrony danych²⁰³. W efekcie przyjęto „Stanowisko w sprawie uchwały Sejmu RP z 14 lipca 2000 r. w sprawie budowania podstaw społeczeństwa informacyjnego w Polsce” i programowy dokument „Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce”. Rada Ministrów zobowiązała się też do podjęcia działań, które miały na celu przyspieszenie w Polsce rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Należało do nich zobowiązanie do opracowania przez Ministerstwo Łączności dokumentu „ePolska - Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006”. Zebrano strategię zainteresowanych resortów i opracowano na ich podstawie przedmiotowy plan działań. Zmieniono kolejno tytuł dokumentu na „ePolska - Plan działań na rzecz społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006”²⁰⁴.

---

²⁰² E-administracja to elektroniczna administracja, która „opiera się na wykorzystaniu technologii informatycznych i telekomunikacyjnych w administracji publicznej. W ramach elektronicznej administracji zakłada się zmiany oraz usprawnienia organizacyjne, szeroką modernizację oraz optymalizację procesów administracyjnych pod kątem efektywności. Istotnym aspektem jest standaryzacja systemów eAdministracji w ramach państw UE. eAdministracja poprzez widoczne poprawienie jakości świadczonych usług ma zachęcać obywateli do większego zaangażowania w procesy demokratyczne oraz wspierać funkcjonowanie mechanizmów państwa.” Zob.: Program eAdministracja realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, poddziałanie 5.2.1 “Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej”: <https://eadministracja.pl/elektroniczna-administracja>, dostęp: 6.06.2023 r.

²⁰³ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 14.7.00 r. w sprawie budowania podstaw społeczeństwa informacyjnego w Polsce (M.P. 2000 r. Nr 22, poz. 448).

²⁰⁴ Ministerstwo Łączności, *ePolska - Plan działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006*, s. 5, <http://www.cyfrowyurząd.pl/gfx/cyfrowyurząd/files/iza/epolska.pdf>, dostępny na stronie internetowej: http://www.cyfrowyurząd.pl/strefa_wiedzy/eprawo/dokumenty_strategiczne/epolska/, dostęp: 24.02.2019 r.

Dokument ten dokonywał analizy potrzeb w obszarze dostępu do informacji i jej zakresu oraz środków do jej udostępniania i przekazywania, a także nakładów koniecznych do realizacji postawionych w nim celów²⁰⁵. Zawierał m.in. założenia w zakresie informatyzacji odnoszące się do Sądownictwa i Prokuratury w sieci. Wskazano, że „korzyści wynikające z informatyzacji jednostek resortu sprawiedliwości wiążą się z funkcją sądów i prokuratur jako reprezentantów trzeciego filaru władzy w demokratycznym państwie. Dlatego podstawowym zadaniem jest stworzenie, dzięki technikom społeczeństwa informacyjnego, takich warunków, aby sądy i prokuratury funkcjonowały jako nowoczesne, przyjazne dla obywatela, sprawne instytucje państwa, skutecznie realizujące swoje ustawowe zadania. Szerokie wdrożenie rozwiązań teleinformatycznych w jednostkach wymiaru sprawiedliwości jest niewątpliwie trudniejsze niż w innych urzędach, ze względu na szereg czynników, w szczególności: jednostki wymiaru sprawiedliwości są instytucjami o dojrzałych, kształtowanych przez lata procedurach funkcjonowania; bezpośredni styk tychże instytucji z prawem powoduje, że projekty informatyczne w nich realizowane muszą uwzględniać czynnik legislacyjny na równi z pracami stricte informatycznymi i organizacyjno-logistycznymi, jednostki wymiaru sprawiedliwości szeroko i różnorodnie oddziałują na liczne aspekty życia społeczeństwa; wskazać tu należy między innymi na ważną rolę gwarantowanych przez państwo informacji pochodzących z rejestrów sądowych i ksiąg wieczystych (w szczególności w aspekcie jawności informacji prawnej), jednostki wymiaru sprawiedliwości mają wieloletnie opóźnienie we wdrażaniu technologii informacyjnych”²⁰⁶. Podkreślono, że skuteczna informatyzacja może być co do jednostek Ministerstwa Sprawiedliwości realizowana przez skoncentrowanie sił oraz środków na realizacji jasno określonych "Głównych Zadań Informatycznych Resortu". Wszelkie informatyczne przedsięwzięcia realizowane w tym resorcie podzielono na dwa kierunki: zadania dotyczące przygotowania infrastruktury informacyjnej dotyczącej resortu oraz stworzenie technicznej infrastruktury, która umożliwi elektroniczny kontakt obywateli z jednostkami resortu (m.in. pozyskiwanie z tych jednostek informacji publicznie dostępnych, składanie skarg, wniosków oraz pism drogą elektroniczną – w szczególności pism procesowych i pozwów oraz zawiadomień). Wskazane założenia odnoszące się do Sądownictwa i Prokuratury, przyświecać miały wyszczególnionym w planie celom: umożliwieniu dostępu do jednostek wymiaru sprawiedliwości drogą

---

²⁰⁵ Tamże, s. 5.

²⁰⁶ Tamże, s. 43-44.

elektroniczną, modernizacji systemu rejestrów sądowych, wprowadzeniu systemów informatycznych w komórkach merytorycznych Sądów, realizacji projektu informatyzacji Prokuratur. W ramach realizacji tychże celów, zaplanowano działania dotyczące kontynuacji realizacji projektu "Centrum Ogólnopolskich Rejestrów Sądowych (CORS)", który dotyczył podprojektów: Krajowego Rejestru Sądowego i Nowej Księgi Wieczystej; przygotowania oraz wdrożenia Systemu Informatycznego Prokuratury; stworzenia oraz wdrożenia systemu informatycznego dla merytorycznych komórek sądów w orzeczniczych wydziałach sądów; zapewnienia dostępu w drodze elektronicznej do jednostek resortu, co objąć miało wprowadzenie Portalu Internetowego, który miał zapewnić obsługiwane wniosków elektronicznych²⁰⁷.

Jednym z zaczątków zmiany w zakresie informatyzacji wymiaru sprawiedliwości był projekt ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne²⁰⁸, będącej wyrazem planu działania przyjętego przez Radę Ministrów i Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie rozwoju społeczeństwa informacyjnego i integracji Polski z Unią Europejską²⁰⁹. W uzasadnieniu projektu wskazano, że ówczesnie bardzo ważną inicjatywę Unii Europejskiej stanowił plan działania „e-Europa 2005 Społeczeństwo Informacyjne dla Wszystkich”²¹⁰, ogłoszony 22 czerwca 2002 r. w Sewilli podczas Szczytu Unii Europejskiej²¹¹. Zakładał on osiągnięcie do 2005 r. nowoczesnych usług publicznych online, w tym m. in. e-administracji²¹². Na postulat ten zwrócono uwagę w uzasadnieniu przedmiotowego projektu, wskazując, że załatwienie sprawy z obszaru administracji publicznej w sposób interaktywny, a także dostęp do publicznych informacji w trybie online, powinny zostać zapewnione przez organy władzy publicznej²¹³.

---

²⁰⁷ Tamże, s. 43-45.

²⁰⁸ Rządowy projekt ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne (druk nr 1934 z dn. 26-08-2003, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/\\$file/1934.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/$file/1934.pdf), dostęp: 24.2.19 r., g. 20:12.

²⁰⁹ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne (druk nr 1934), s. 24, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/\\$file/1934.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/$file/1934.pdf), dostęp: 29.09.2018 r., g. 15:01.

²¹⁰ Tamże, s. 24.

²¹¹ eEurope 2005: An information society for all An Action Plan to be presented in view of the Sevilla European Council, 21/22 June 2002, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0263:FIN:EN:PDF>, dostęp: 29.09.2018 r., g. 14:25.

²¹² Tamże.

²¹³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne (druk nr 1934), s. 24-25.

Ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne objęła zakresem podmiotowym także sądy²¹⁴. Na jej podstawie wydano odnoszące się także do sądów rozporządzenia wykonawcze, tym samym uskuteczniając postulat informatyzacji wymiaru sprawiedliwości, jako e-administracji²¹⁵.

[http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/\\$file/1934.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/$file/1934.pdf), dostęp 29.09.2018 r., g. 15:01.

²¹⁴ Ustawa z dn. 17.2.05 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. Nr 64, poz. 565), art. 2 ust. 1 pkt 1.

Pewne trudności interpretacyjne dotyczą zakresu stosowania tej ustawy do sądu rozumianego jako organ władzy sprawujący wymiar sprawiedliwości. Jak zaznaczono w uzasadnieniu do projektu nowelizacji tej ustawy, „poważne zastrzeżenia niektórych podmiotów budzi szerokie traktowanie w niniejszym projekcie pojęcia „zadanie publiczne”. Tworząc projekt ustawy zwrócono (...) uwagę, że choć pojęcie to nie jest w polskim prawie – ani (...) doktrynie – definiowane jednoznacznie, to nie podlega dziś wątpliwości, że pojęcie to obejmuje wszelkie zadania, które zostały wyznaczone i powierzone państwu oraz jednostkom samorządu terytorialnego, przez cały obowiązujący w danym państwie porządek prawny. Zadania powierzone państwu wybiegają tym samym daleko poza to, co określa się jako zadania administracji rządowej. Nie ma tym samym wątpliwości, że organy władzy sądowniczej oraz podmioty określane jako 3 organy kontroli państwowej i ochrony prawa realizują tak rozumiane zadania publiczne. Potwierdzają to tak opinie doktryny (...), jak i włączenie w 2005 r. pod działanie ustawy sądów powszechnych. (...)” – zob. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego, ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (druk nr 2110), s. 3-4, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D06C662E8234634EC12575DF002678B3/\\$file/2110.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D06C662E8234634EC12575DF002678B3/$file/2110.pdf), dostęp 21.3.2020 r., g. 22:30.

Interesujące stanowisko dotyczące zakresu podmiotowego przedmiotowej ustawy w kontekście sądów zaprezentowała S. Kotecka, wskazując, że informatyzacja odnosi się do sądu nie tylko jako administracji sądowej, ale również jako organu władzy sprawującego wymiar sprawiedliwości, uzasadniając, że ustawa dotyczy kontaktu w drodze elektronicznej między podmiotami publicznymi, ale też między nimi a podmiotami, które nie mają statusu publicznych. Powołała się m.in. na zamysł ustawodawcy do nowelizacji tej ustawy (Ustawa z dn. 12.2.10 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 40, poz. 230)), zgodnie z którym informatyzacja opiera się na udostępnianiu obywatelom i przedsiębiorcom usług realizujących publiczne zadania. Autorka zauważyła, że z nowelizacji ustawy wynika, że realizacja obowiązków wynikających z ustawy przez władzę sądową ułatwia jej kontakty nie tylko z organami administracji publicznej, ale i z obywatelami – zob. S. Kotecka, *Podstawy informatyzacji postępowania sądowego w Polsce* [w:] J. Gołaczyński, *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 23-25. Zob. też: S. Kotecka, *Informatyzacja postępowania cywilnego w prawie polskim...*, s. 197). Podobne stanowisko przedstawił M. Jackowski, wskazując, że „zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, sądy powszechne są związane ustawą o informatyzacji. Co więcej, w myśl art. 13 tejże ustawy sądy są zobowiązane używać do realizacji zadań publicznych systemów teleinformatycznych spełniających minimalne wymagania dla systemów teleinformatycznych, a zgodnie z art. 16 - zapewnić możliwość wymiany informacji również w formie elektronicznej przez wymianę dokumentów elektronicznych związanych z załatwianiem spraw należących do jego zakresu działania, przy wykorzystaniu informatycznych nośników danych lub środków komunikacji elektronicznej. (...) Sądy powszechne, w odróżnieniu od sądów administracyjnych, są zobowiązane załatwiać sprawy należące do ich zakresu działania w formie elektronicznej, a wyłączenie, które dotyczy sądów administracyjnych, nie ma do nich odniesienia” – zob. M. Jackowski, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2009 r. (sygn. akt I KZP 39/08)*, Przegląd Sejmowy 2(97)/2010, s. 169.

²¹⁵ Np. Rozporządzenie RM z dn. 21.11.17 r. w sprawie sposobu, zakresu i trybu udostępniania danych zgromadzonych w rejestrze publicznym (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 29); Rozporządzenie RM z dn. 9.11.17 r. w sprawie krajowych ram interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 2247).

Projekt ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne zakładał osiągnięcie stanu zgodności technicznej systemów teleinformatycznych w zakresie komponentów programowych i sprzętowych oraz zapewnienie takiego prawnego środowiska w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego, które będzie korzystne poprzez utworzenie normatywnych ram dla e-administracji. W konsekwencji miało to doprowadzić do łatwiejszej dostępności usług administracji publicznej 7 dni w tygodniu i przez całą dobę, zorientowanych na potrzeby obywatela. Jak zauważono, projekt był jednym z pierwszych kroków w realizacji zamysłu „e-government”. Podkreślono, że niesprostanie obowiązkowi wprowadzenia e-administracji, mogłoby zostać uznane za naruszenie zasady swobody przepływu kapitału, towarów lub usług²¹⁶.

Ważnym aspektem, na który zwrócono uwagę w Ocenie skutków regulacji rządowego projektu ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne, była kwestia konkurencyjności wewnętrznej i zewnętrznej gospodarki. Podkreślono bowiem, że przyjęcie ustawy doprowadzi do takiej administracji publicznej, która będzie bardziej przyjazna dla przedsiębiorców i obywateli. Realizacja tego założenia miała zostać osiągnięta poprzez ograniczenie biurokracji i zastosowanie teleinformatycznych systemów do realizacji zadań publicznych oraz koordynację działań w dziedzinie informatyzacji, co w konsekwencji spowodować miało wzrost efektywności działania administracji publicznej, zmniejszenie kosztów jej działania oraz kosztów ponoszonych przez przedsiębiorstwa i obywateli w kontakcie z administracją²¹⁷.

Jak wynika z powyższych konstatacji, konieczność zmodernizowania sądów poprzez ich informatyzację dostrzeżona została już na wiele lat przed wprowadzeniem EPU. Wykorzystanie nowych technologii, choć coraz częściej występujące w innych dziedzinach życia, w tym, jak wskazano, szeroko rozumianej administracji, przez długi czas nie dotyczyło jednak w pełni polskiego wymiaru sprawiedliwości. Jak słusznie zauważa S. Kotecka, pomimo informatyzowania usług publicznych, Kodeks

---

²¹⁶ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne (druk nr 1934), s. 25-26, 34. [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/\\$file/1_934.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/$file/1_934.pdf), dostęp 29.09.2018 r., g. 15:01.

²¹⁷ Ocena skutków regulacji rządowego projektu ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne (druk nr 1934), s. 40. [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/\\$file/1_934.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7CC1256D910029F45D/$file/1_934.pdf), dostęp 29.09.2018 r., g. 15:01.

postępowania cywilnego dość długo nie został znowelizowany²¹⁸. Od 2000 r. ustawodawca uzupełniał k.p.c. o nowe rozwiązania, które umożliwiały wykorzystanie w postępowaniu zdobywczy techniki²¹⁹. Przed stworzeniem e-sądu można było zauważyć próby informatyzacji postępowania sądowego w postaci zastosowania nowych technologii w księgach wieczystych i prowadzonych przez sądy innych rejestrach oraz w biurowości sądowej. Jednak dopiero EPU pozwoliło na wymianę korespondencji pomiędzy stronami a sądem w postaci elektronicznej²²⁰. Zaznaczyć trzeba bowiem, że nie chodziło tylko o to, aby strony postępowania mogły używać technologii w kontakcie z sądem, w tym wnosić pisma w drodze elektronicznej, ale także, aby sąd mógł wykorzystać te technologie w swojej pracy i korzystać z elektronicznych akt. Zmiana obejmująca informatyzację musiała więc zachodzić zarówno od strony interesantów, jak i sądu obsługującego sprawę. Wykorzystanie technologii w wymiarze sprawiedliwości miało szansę przynieść racjonalizatorski efekt²²¹.

1.4.2. Najważniejsze założenia elektronicznego postępowania upominawczego

Przed dokonaniem analizy regulacji norm prawnych regulujących EPU warto przyjrzeć się Założeniom do Projektu nr 859, dotyczącym elektronicznego postępowania upominawczego²²². Należy zwrócić przede wszystkim uwagę na te, które nie zostały w pełni zrealizowane, a odstąpiono od nich już na etapie zgłaszania uwag.

EPU stanowić miało nowe postępowanie odrębne, z którego strona może skorzystać fakultatywnie – jako odpowiednika tradycyjnego postępowania upominawczego. Jednym z założeń projektu było wniesienie pozwu w postaci formularza przez elektroniczny portal dostępowy sądu. Twierdzenia w nim zawarte, w przypadku braku przesłanek negatywnych, miały być wystarczające dla wydania nakazu zapłaty. Powód winien jedynie powołać się na dowody, których nie

²¹⁸ S. Kotecka, *Podstawy informatyzacji postępowania sądowego w Polsce* [w:], *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Komentarz*, J. Gołaczyński (red.), Warszawa 2010, s. 21; zob. też: S. Kotecka, *Informatyzacja postępowania cywilnego w prawie polskim...*, s. 194.

²¹⁹ A. Kościółek, *Glosa do uchwały SN z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 9/12*. Jak podaje autorka, przejawem takich działań ustawodawcy jest np. art. 125 § 2 Ustawy z dn. 17.11.64 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296) – obecnie art. 125 § 2¹ k.p.c. – regulujący kwestię dopuszczalności wnoszenia drogą elektroniczną pism procesowych.

²²⁰ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, [w:] K. Flaga Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, Warszawa 2016, s. 117-118.

²²¹ Zob. też J. Gołaczyński, S. Kotecka, *Klikając Temidę...*, s. 11-12.

²²² Założenia do Projektu nr 859.

dołącza do pozwu. Powstać miał również mechanizm umożliwiający elektroniczne opłacenie pozwu. Także doręczenie korespondencji następować miało w formie elektronicznej, z wyłączeniem doręczenia w formie papierowej powodowi odpisu nakazu zapłaty po jego uprawomocnieniu. Akta prowadzone miały być w formie elektronicznej. Jak wynika z Założeń do Projektu nr 859, jedynie sprzeciw od nakazu zapłaty wnoszony miał być w formie tradycyjnej²²³. Po wydrukowaniu wydany przez sąd nakaz wraz z pozwem, doręczany miał być pozwanemu. W przypadku braku sprzeciwu, odpis nakazu po jego uprawomocnieniu się miał zostać doręczony powodowi w postaci papierowej.²²⁴ W Założeniach do Projektu nr 859, podkreślono, że pozwany może zanegować roszczenie powoda poprzez wniesienie sprzeciwu, zatem nie dochodziłoby do naruszenia jego praw w procesie²²⁵.

Postępowanie w formie elektronicznej wydawało się bardzo obiecujące zarówno z punktu widzenia sądu, jak i stron postępowania. W skali globalnej założenia EPU prowadzić mogły do wniosku, iż ta alternatywna forma dochodzenia roszczeń odciąży tradycyjne sądy, które będą mogły rozpoznawać bardziej złożone sprawy.

Do Założeń do Projektu nr 859 dotyczących EPU zgłoszono szereg uwag. Wątpliwości dotyczyły między innymi przybrania przez EPU postaci odmiennego rodzajowo postępowania odrębnego²²⁶, kalkulacji przewidywanych efektów finansowych wdrożenia i realizacji EPU, właściwości sądu, do którego należałoby wnieść sprzeciw w tradycyjnej formie, wnoszenia e-pozwu przez profesjonalnego pełnomocnika²²⁷, sposobu identyfikacji strony powodowej²²⁸, prowadzenia akt w

---

²²³ Tamże, s. 1-2.

²²⁴ Tamże, s. 3-5.

²²⁵ Tamże, s. 5.

²²⁶ Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego, *Uwagi do projektu dokumentu pt. Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, Warszawa 17.01.2018 r., odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości z dnia 14.01.2018 r., DL-P-II-418-5/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r.

²²⁷ Minister Finansów, *Uwagi do projektu dokumentu „Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw”*, Warszawa 18.01.2018 r., odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości z dnia 14.01.2018 r., DL-P-II-418-5/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r.

²²⁸ Tamże.

Stanowisko Ministra Gospodarki z dnia 23.01.2018 r. w sprawie dokumentu pt. „Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw”, odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości z dnia 14.01.2018 r., DL-P-II-418-5/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r.

EPU²²⁹, dowodzenia twierdzeń²³⁰, bezpieczeństwa rejestrowania konta osobistego, zagadnienia e-pełnomocnictwa i e-przedstawicielstwa, równouprawnienia stron postępowania, właściwości sądu²³¹. Zaznaczenia wymaga, że podmioty, które poproszono o przedłożenie uwag nie zgłosiły jednak wątpliwości co do samej idei powstania e-Sądu, co świadczy o rzeczywistej potrzebie i przekonaniu o konieczności wprowadzenia EPU.

Niewątpliwie powstałe już na tak wczesnym etapie zastrzeżenia świadczą o ówczesnych wątpliwościach co do niektórych propozycji dotyczących funkcjonowania EPU, otwierając toczącą się do dzisiaj dyskusję nad zagrożeniami, jakie niesie za sobą informatyzacja wymiaru sprawiedliwości²³². Przedstawione założenia koncepcyjne zasadniczo zostały zrealizowane w zaproponowanej wersji projektu ustawy wprowadzającej EPU. Jedno z założeń budziło jednak duże kontrowersje. Pierwotnie bowiem planowano, że w razie prawidłowego złożenia przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty, sąd powiadamiałby strony, iż nakaz ten utracił moc. Powód miał natomiast zostać poinformowany o możliwości złożenia pozwu w zwykłym postępowaniu oraz o wyłączeniu możliwości ponownego wniesienia pozwu w EPU²³³.

---

²²⁹ Stanowisko z dn. 23.01.2008 r. Rządowego Centrum Legislacji do projektu dokumentu pt. Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości w sprawie KRM-24-15-08, Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r.

²³⁰ Stanowisko Ministra Gospodarki z dnia 23.01.2008 r. w sprawie dokumentu pt. „Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw”, odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości z dnia 14.01.2008 r., DL-P-II-418-5/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r.;

Stanowisko z dn. 24.01.2008 r. Ministerstwa Skarbu Państwa do projektu dokumentu pt. Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości w sprawie KRM-24-15-08, Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r., s. 1.

²³¹ Stanowisko z dn. 24.01.2008 r. Ministerstwa Skarbu Państwa do projektu dokumentu pt. Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości w sprawie KRM-24-15-08, Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r.

²³² Więcej na temat wątpliwości co do rozwiązań zastosowanych w EPU w kolejnych rozdziałach niniejszej pracy.

²³³ Założenia do Projektu nr 859, s. 2, 5-6.

1.4.3. Pierwotny projekt procedury elektronicznego postępowania upominawczego

W myśl pierwotnego brzmienia projektu, w braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd odmawia jego wydania²³⁴. Postanowienie o odmowie wydania nakazu zapłaty doręcza się tylko powodowi²³⁵. W przypadkach wskazanych w art. 502¹ § 1 i § 2 sąd z urzędu uchyła nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty²³⁶. Postanowienie o uchyleniu nakazu zapłaty i umorzeniu postępowania doręcza się tylko powodowi²³⁷.

Z Uzasadnienia tego pierwotnego brzmienia regulacji dotyczącej EPU wynika, że „w tych przypadkach przyjęto zasadę nie kontynuowania postępowania, ponieważ konieczność odmowy wydania nakazu zapłaty albo uchylenia nakazu i umorzenia postępowania wystąpi tylko w sprawach, które nie zostały wystarczająco dobrze przygotowane przez powoda, aby możliwe było skuteczne wydanie nakazu zapłaty (w sytuacji uchylenia nakazu – nie ustalenie prawidłowego adresu pozwanego, nie ustalenie okoliczności dotyczących zdolności sądowej, zdolności procesowej, albo organu powołanego do reprezentowania pozwanego). W związku z tym nie ma powodu, aby sprawy te oczekiwały w sądach, którym zostałyby przekazane, na uzupełnienie wymienionych wyżej braków. W obecnej praktyce w wielu takich sprawach dochodzi ostatecznie po kilku latach do umorzenia postępowania, jeżeli powód nie zdoła usunąć przeszkód do dalszego prowadzenia postępowania. Zakończenie postępowania na etapie e.p.u. nie wyklucza ponownego wniesienia pozwu – także do sądu elektronicznego. Dotyczy to również sytuacji, kiedy odmówiono wydania nakazu zapłaty. Nie uznano za celowe zapewnienia w tym ostatnim przypadku kontynuowania postępowania wszczętego w e.p.u. Ma to na celu skłonienie powodów do wnoszenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym tylko takich pozwów, które oceniane

---

²³⁴ Projekt z dnia 14 maja 2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r., proj. art. 505⁶ § 1.

²³⁵ Tamże, proj. art. 505⁶ § 2.

²³⁶ Tamże, proj. art. 505⁷ § 1.

²³⁷ Tamże, proj. art. 505⁷ § 2.

merytorycznie przez orzecznika pozwolą na wydanie nakazu zapłaty”²³⁸. Postępowanie miało być również zakończone na etapie EPU w przypadku wniesienia sprzeciwu od wydanego nakazu zapłaty²³⁹.

Jak wynika z Założeń do Projektu nr 859, jak i przytoczonej projektowanej początkowo regulacji, pierwotnie zakładano zakończenie postępowania we wskazanych przypadkach – czy to w postaci umorzenia, odmowy wydania nakazu zapłaty, czy powiadomienia stron o utracie przez wydany nakaz zapłaty mocy, a powoda o możliwości złożenia pozwu w postępowaniu zwykłym.

1.4.4. Ostateczny kształt procedury EPU – kontynuacja postępowania po przekazaniu sprawy do sądu właściwości ogólnej pozwanego

Ostatecznie jednak w uchwalonej ustawie z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 26, poz. 156), przyjęto procedurę postępowania w EPU zakładającą przekazanie sprawy do sądu według właściwości ogólnej w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty²⁴⁰. W przypadkach wskazanych w art. 502¹ § 1 i 2 sąd z urzędu uchylić miał nakaz zapłaty i przekazać sprawę do sądu według właściwości ogólnej, chyba że powód w wyznaczonym terminie usunąłby przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty²⁴¹. Postanowienie o przekazaniu sprawy we wskazanych przypadkach doręczane miało być tylko powodowi²⁴². W razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty miał

---

²³⁸ Uzasadnienie Projektu z dnia 14 maja 2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r., s. 21-22.

²³⁹ Zgodnie z uzyskaną w dniu 2.12.2019 r. informacją publiczną udzieloną przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Ministerstwa Sprawiedliwości „w uzyskanych z archiwum zakładowego aktach DL-P-II-418-5/08, DSP-II-5000-246/08 oraz DSP-II-5000-2/08, które dotyczą prac nad powyższym projektem [tj. projektem dotyczącym wprowadzenia EPU – przyp. Autorki], mimo kilkakrotnego sprawdzenia nie odnaleziono brakujących dokumentów.” Autorka nie posiada więc wszystkich wersji projektu nowelizacji k.p.c. zakładającej wprowadzenie EPU, jak również wszystkich dokumentów zawierających uwagi i opinie do tego projektu. Jednakże z otrzymanej częściowo dokumentacji wyprowadzić można wnioszek, iż w pierwotnej wersji projektu dotyczącego wprowadzenia EPU zakładano zakończenie postępowania przed e-Sądem także w przypadku wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty. Powyższe wywieść należy z faktu, iż zgłoszono zastrzeżenia, w rezultacie których odstąpiono od tego pomysłu, o czym wspomina się w Ocenie Skutków Regulacji Projektu z dnia 14 maja 2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Postępowania Cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r., pkt. 3 „Konsultacje”, s. 25.

²⁴⁰ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³³ § 1.

²⁴¹ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³⁴ § 1.

²⁴² UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³³ § 2, art. 505³⁴ § 2.

stracić moc w całości, a sąd przekazać sprawę do sądu według właściwości ogólnej²⁴³. Po przekazaniu sprawy we wskazanych przypadkach przewodniczący wzywać miał powoda do usunięcia braków formalnych pozwu oraz uzupełnienia pozwu, w sposób odpowiedni dla postępowania, w którym sprawa będzie rozpoznana - w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia wezwania. W przypadku nieusunięcia braków formalnych pozwu sąd umarzać miał postępowanie²⁴⁴, a odpis postanowienia o umorzeniu postępowania doręczany miał być pozwanemu tylko jeżeli doręczono mu odpis pozwu²⁴⁵.

Jeżeli powód uzupełniłby pozew zgodnie z ww. wymogami, przewodniczący wzywać miał pozwanego do uzupełnienia sprzeciwu w sposób odpowiedni dla postępowania, w którym sprawa będzie rozpoznana - w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia wezwania²⁴⁶. Sąd, któremu sprawa została przekazana, nie miał być związany postanowieniem o przekazaniu sprawy w razie zgłoszenia w sprzeciwie zarzutu pozwanego dotyczącego właściwości sądu określonej zgodnie z art. 46 § 1²⁴⁷.

Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy - kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 26, poz. 156) wprowadziła również inne przepisy regulujące elektroniczne postępowanie upominawcze, które będą przedmiotem analiz w kolejnych rozdziałach niniejszej pracy. Wskazać trzeba jedynie w tym miejscu, że przepisy te określiły zawartość pozwu²⁴⁸ i sprzeciwu od nakazu zapłaty²⁴⁹, stosowanie i wyłączenie stosowania w EPU przepisów innych postępowań odrębnych²⁵⁰, dopuszczalność czynności referendarza sądowego²⁵¹, skutki wniesienia pisma drogą elektroniczną²⁵².

Nie ulega wątpliwości na tle przytoczonych regulacji, że w ustawie wprowadzającej elektroniczne postępowanie upominawcze przyjęto pełną kontynuację postępowania przed sądem właściwości ogólnej we wszystkich przypadkach, co do których uprzednio założono zakończenie postępowania już na etapie EPU. Początkowo odstąpiono od tego pomysłu tylko w odniesieniu do przypadku wniesienia przez

---

²⁴³ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³⁶ § 1.

²⁴⁴ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³⁷ § 1.

²⁴⁵ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³⁷ § 2.

²⁴⁶ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³⁷ § 3.

²⁴⁷ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³⁶ § 2.

²⁴⁸ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³² § 1 i §.

²⁴⁹ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³⁵.

²⁵⁰ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505²⁸ i 505²⁹.

²⁵¹ UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³⁰.

²⁵² UstZmKPC2009, art. 1 pkt 13 w odniesieniu do wprowadzonego art. 505³¹.

pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty. Wynikało to ze zgłoszenia zastrzeżeń o randze ustrojowej, które zostały podniesione przez prof. dr. hab. F. Zedlera – członka Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego oraz przez Krajową Radę Radców Prawnych²⁵³. Zwrócono także uwagę, że kontynuacja postępowania uatrakcyjnia postępowanie elektroniczne²⁵⁴. Finalnie już w wersji z dn. 6.6.2008 r. przedmiotowego projektu²⁵⁵ przyjęto pełną kontynuację postępowania nie tylko w przypadku wniesienia sprzeciwu, ale i braku podstaw do wydania nakazu zapłaty i wystąpienia okoliczności, na które wskazywał art. 502¹ § 1 i 2 k.p.c.²⁵⁶.

Powyższe dowodzi, że zgłoszone wątpliwości i zastrzeżenia miały na tyle doniosłe znaczenie, że w rezultacie ich uwzględnienia odstąpiono od koncepcji EPU przedstawionej w Założeniach do Projektu nr 859²⁵⁷ i pierwotnej wersji projektu ustawy dotyczącej EPU²⁵⁸. Skoro zatem ostatecznie zdecydowano się na kontynuację postępowania wszczętego w EPU przed sądem właściwości ogólnej, tym samym wycofując się z pomysłu zakończenia postępowania na etapie EPU, to przyjąć należy, że początkowe założenia poczynione w tym zakresie uznano za niewłaściwe. Świadczy

---

²⁵³ Ocena skutków regulacji projektu z dnia 14 maja 2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r., pkt. 3 „Konsultacje”, s. 25.

²⁵⁴ Przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego działającej przy Ministrze Sprawiedliwości, odpowiedź na pismo z dnia 20.03.2008 r. (DSP II 5000-2/08), zawierające prośbę o wyrażenie opinii o załączonym projekcie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzającej elektroniczne postępowanie upominawcze, s. 2, Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r.

²⁵⁵ Projekt z dn. 6.6.2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08 (KRM-10-79-08), proj. w nim art. 505^f, 505^g, 505ⁱ.

Zgodnie z uzyskaną w dniu 2.12.2019 r. informacją publiczną udzieloną przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Ministerstwa Sprawiedliwości „w uzyskanych z archiwum zakładowego aktach DL-P-II-418-5/08, DSP-II-5000-246/08 oraz DSP-II-5000-2/08, które dotyczą prac nad powyższym projektem [tj. projektem dotyczącym wprowadzenia EPU – przyp. Autorki], mimo kilkakrotnego sprawdzenia nie odnaleziono brakujących dokumentów?”. Autorka nie posiada wszystkich wersji projektu Nowelizacji k.p.c. zakładającej wprowadzenie EPU, jak również wszystkich dokumentów zawierających uwagi i opinie do tego projektu.

²⁵⁶ W myśl ówczesnego brzmienia art. 502¹ § 1 k.p.c., jeżeli doręczenie nakazu zapłaty nie mogło nastąpić z przyczyn wskazanych w art. 499 pkt 4, sąd z urzędu uchylał nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmował odpowiednie czynności. Zgodnie z § 2, jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okazało się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchylał nakaz zapłaty i wydawał odpowiednie postanowienie. – Zob. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1965 poz. 296 oraz z 2004 poz. 1804, art. 502¹ § 1 i 2.

²⁵⁷ Założenia do Projektu nr 859.

²⁵⁸ Projekt z dnia 14 maja 2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r., proj. art. 505⁶ § 1.

o tym również fakt, iż za ustawą w zmienionym względem pierwotnego kształcie zagłosowało 393. posłów, nie było zaś głosów wstrzymujących się i przeciwnych²⁵⁹. Można przyjąć, iż dowodzi to akceptacji procedury elektronicznego postępowania upominawczego, w tym, między innymi, mechanizmu przekazania sprawy we wskazanych przypadkach z EPU do sądu właściwości ogólnej.

W świetle projektu ustawy wprowadzającej EPU warto wskazać także na zagadnienie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty. Projekt z dnia 14 maja 2008 r. zakładał, że w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc w całości²⁶⁰.

Taka koncepcja została zachowana także w uchwalonej ustawie o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 26, poz. 156). W jej uzasadnieniu wskazano, że „założeniem e.p.u. jest utrata mocy nakazu zapłaty w całości. Nie przewiduje się możliwości wnoszenia sprzeciwu co do części nakazu”²⁶¹. Założenie to pozostawało aktualne²⁶² aż do Nowelizacji, kiedy to wprowadzono regulację, zgodnie z którą „w przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc.”²⁶³. Przepis ten wskazuje, że nakaz zapłaty może utracić moc w części.

---

²⁵⁹ Wyniki głosowania nr 329 (5-12-2008), pos. 31 Sejm RP VI kadencji, <http://orka.sejm.gov.pl/SQL.nsf/glosowania?OpenAgent&6&31&329>, dostęp 19.01.2020. Senat zgłosił co prawda poprawki do przedmiotowej ustawy, ale nie dotyczyły one procedury EPU – zob. Druk nr 1525

2008-12-23, Uchwała Senatu RP w sprawie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, dostępna pod adresem: [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/DC38372F1844BDBEC125752800470483/\\$file/1525.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/DC38372F1844BDBEC125752800470483/$file/1525.pdf), dostęp 19.01.2020.

²⁶⁰ Projekt z dn. 14.5.2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r., proj. w nim art. 505⁹.

²⁶¹ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 14.

²⁶² Treść przepisu ulegała zmianie, ale nie w zakresie konsekwencji wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty – zob. wersje przepisu 505³⁶ w Ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2009 poz. 156 z późn. zm., z 2014 r. poz. 101 z późn. zm, z 2016 r. poz. 1822 z późn. zm., z 2018 r. poz. 155 z późn. zm., 1360 z późn. zm. oraz z 2019 r. poz. 1460 z późn. zm).

²⁶³ Art. 505³⁶ k.p.c.

1.5. Aktualny model elektronicznego postępowania upominawczego

1.5.1. Odstąpienie od kontynuacji postępowania rozpoczętego w EPU przed sądem właściwości ogólnej

Obecnie obowiązująca procedura regulująca elektroniczne postępowanie upominawcze znacznie różni się od zaproponowanej Ustawą z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2009 nr 26 poz. 156). W kontekście dalszych rozważań podejmowanych w niniejszej dysertacji, należy przyjrzeć się aktualnemu stanowi prawnemu dotyczącemu EPU, a co za tym idzie, także powodom jego modyfikacji. Nowelizacja znacznie zmieniła treść części przepisów rozdziału regulującego EPU. W tym miejscu warto skoncentrować się na celach wprowadzonych rozwiązań, w szczególności kładąc nacisk na główną zmianę, której poświęcono zdecydowaną większość części uzasadnienia ustawy odnoszącego się do EPU, a to odejściu od kontynuacji postępowania rozpoczętego w EPU przed sądem właściwości ogólnej.

Jak wskazano w poprzednim podrozdziale, w pierwotnym kształcie uchwalonej procedury postępowania w EPU, w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej²⁶⁴. Analogiczna sytuacja miała miejsce w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu, kiedy to nakaz zapłaty tracił moc w całości, a sąd przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej²⁶⁵. Podobnie w przypadkach wskazanych w art. 502¹ § 1 i 2²⁶⁶ – sąd z urzędu uchylał nakaz zapłaty i przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej, chyba że powód w wyznaczonym terminie usunął przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty²⁶⁷. Po przekazaniu sprawy do sądu według właściwości ogólnej przewodniczący wzywał powoda wyłącznie do wykazania umocowania, o ile stwierdzenie umocowania przez sąd nie było możliwe na podstawie wykazu lub innego rejestru, do którego sąd ma dostęp drogą elektroniczną, lub do przedłożenia pełnomocnictwa, a po przekazaniu

---

²⁶⁴ k.p.c.2018, art. 505³³ § 1.

²⁶⁵ k.p.c.2018, art. 505³⁶ zd. 1.

²⁶⁶ W myśl art. 502¹ § 1 k.p.c.2018, jeżeli doręczenie nakazu zapłaty nie może nastąpić z przyczyn wskazanych w art. 499 pkt 4, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmuje odpowiednie czynności. Zgodnie z art. 502¹ § 2 k.p.c.2018, jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie.

²⁶⁷ art. 505³⁴ § 1 k.p.c.2018.

sprawy na podstawie art. 505³³ § 1 oraz art. 505³⁴ § 1 przewodniczący wzywał powoda również do uiszczenia opłaty uzupełniającej od pozwu – w terminie dwutygodniowym od daty doręczenia wezwania pod rygorem umorzenia postępowania. W razie nieusunięcia powyższych braków pozwu sąd umarzał postępowanie²⁶⁸. Powód wraz z pozwem mógł złożyć wniosek o umorzenie postępowania w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty lub jego uchylecia²⁶⁹.

Według obecnej regulacji, w przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc²⁷⁰. Konsekwencje w postaci umorzenia przez sąd postępowania następują także w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty²⁷¹. Analogicznie, jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty²⁷². Przekazanie sprawy sądowi właściwości ogólnej dopuszczono jedynie w przypadku złożenia skargi o wznowienie postępowania, zachowując dotychczasową treść przepisu art. 505³⁹ k.p.c.²⁷³ i uzasadniając powyższe brakiem specjalizacji e-Sądu we wskazanym zakresie²⁷⁴.

Nowelizacja zapewniła możliwość zachowania skutków prawnych wytoczonego w EPU powództwa²⁷⁵, jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wniesie pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze²⁷⁶, a na żądanie stron sąd, rozpoznając sprawę, uwzględni koszty poniesione przez strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym²⁷⁷.

W drodze uchylecia art. 505³² § 4 k.p.c., zrezygnowano także z możliwości złożenia wniosku o umorzenie postępowania w przypadku braku podstaw do wydania

---

²⁶⁸ art. 505³⁷ § 1 k.p.c.2018.

²⁶⁹ art. 505³² § 4 k.p.c.2018.

²⁷⁰ Art. 505³⁶ k.p.c.

²⁷¹ Art. 505³³ k.p.c.

²⁷² Art. 505³⁴ § 2 zd. pierwsze k.p.c.

Przepis ten znajdzie zastosowanie także w przypadku wskazanym w przepisie art. 505³⁴ § 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał nakazu zapłaty, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w art. 131–138 i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, nakaz zapłaty uznaje się za doręczony, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. W przeciwnym przypadku stosuje się przepis § 2.

²⁷³ Art. 505³⁹ k.p.c.

²⁷⁴ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 119.

²⁷⁵ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 119.

²⁷⁶ Zob. art. 505³⁷ § 2 zd. pierwsze k.p.c.

²⁷⁷ Zob. art. 505³⁷ § 2 zd. drugie k.p.c.

nakazu zapłaty lub jego uchylenia²⁷⁸. Wniosek ten w świetle wprowadzonych pozostałych zmian procedury EPU stałby się bezprzedmiotowy.

Nowelizacja wprowadziła także możliwość zaskarżenia w części wydanego nakazu zapłaty. W takim przypadku nakaz zapłaty traci moc w części, a sąd umarza postępowanie w tym zakresie²⁷⁹.

Po Nowelizacji, w EPU nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli powód dochodzi roszczenia innego niż pieniężne²⁸⁰; doręczenie pozwanemu nakazu miałyby nastąpić poza granicami kraju²⁸¹.

1.5.2. Cele Nowelizacji

Powyższe zmiany podyktowane zostały celami Nowelizacji dotyczącymi EPU, zgodnie z którymi elektroniczne postępowanie upominawcze nie powinno być częścią, lecz alternatywą zwykłego procesu²⁸². Jak dotąd wydanie nakazu zapłaty stanowiło obligatoryjną część zwykłego procesu²⁸³. Projektodawca Nowelizacji zagadnienie powyższe nazwał „problematyką o charakterze technicznym”²⁸⁴. Postanowiono zmienić procedurę EPU, rezygnując z kontynuowania rozpoczętych przed e-Sądem spraw przed sądem właściwości ogólnej. Uznano tę zmianę za „udoskonalenie” tego postępowania, przyjmując, że nie będzie już ono częścią wstępną, lecz zupełnie odrębną alternatywą dla postępowania procesowego. Zdaniem Projektodawcy Nowelizacji, możliwość późniejszego wniesienia pozwu w „drodze procesowej” zapewnia gwarancje procesowe²⁸⁵. Abstrahując w tym momencie od oceny wypełnienia gwarancji procesowych przez wprowadzoną zmianę, należy zauważyć nie tylko literalne, ale i zgodne z zamysłem rozróżnienie przez Projektodawcę Nowelizacji postępowania procesowego i EPU. Taki tok rozumowania pozwala przyjąć, że idea zmian w EPU dotyczy także zamysłu ulokowania tego postępowania poza postępowaniem procesowym.

---

²⁷⁸ Ustawa z dn. 4.7.19 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), art. 1 pkt 200.

²⁷⁹ Art. 505³⁶ k.p.c.

²⁸⁰ Art. 505²⁸ § 2 pkt 1 k.p.c.

²⁸¹ Art. 505²⁸ § 2 pkt 2 k.p.c.

²⁸² Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 119.

²⁸³ Co w rezultacie powodowało obciążenie sądów zwykłych w takich okolicznościach, które często rodzą komplikacje – zob. Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 118.

²⁸⁴ A nie, jak się wydaje „systemowym” – przyp. Autorki. OSR Projektu nr 3137, pkt 1 pt. „Jaki problem jest rozwiązywany?”, sekcja 6. pt. „Inne postępowania odrębne”, s. 5.

²⁸⁵ OSR Projektu nr 3137, pkt 2 pt. „Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji i oczekiwany efekt”, sekcja 6 pt. „Inne postępowania odrębne”, s. 17.

Odstąpienie od dotychczasowego podejścia w tym zakresie, zdaniem Projektodawcy, usprawnia proces w zakresie nieprzekazywania spraw do sądów „zwykłych”, co w konsekwencji je odciąża, rezygnacji z usuwania braków pism oraz spełnienia wymogów merytorycznych i formalnych pozwu²⁸⁶. Zauważono bowiem, że wobec odmiennych wymogów co do formy i treści pozwu i załączników, rozpoznawanie sprawy przekazanej z EPU jest problematyczne²⁸⁷. Wskazano, że odmienne są cele EPU i postępowania „zwykłego”. Według Ustawodawcy stanowi to przyczynę powstania trudności praktycznych w dalszym rozpoznaniu sprawy w procesie „zwykłym”²⁸⁸.

Odejście od dotychczasowej procedury pozwolić ma na trzy „usprawnienia” postępowania: zrezygnowanie z mechanizmu usuwania braków pism, spełnienia wymogów merytorycznych i formalnych pozwu oraz sprzeciwu i przekazywania spraw sądom „zwykłym”²⁸⁹.

W Uzasadnieniu Projektu nr 3137 wskazano także, że EPU „co do zasady powinno się kończyć uprawomocnieniem się nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym”, a umorzenie postępowania stanowić ma wyjątek²⁹⁰.

Zmiany dotyczące elektronicznego postępowania upominawczego uzasadniono obciążeniem sądów cywilnych sprawami z EPU, które częściowo wciąż do nich trafiały. Zaakcentowano, że działa się to „w okolicznościach niejako gwarantujących komplikacje”, co jest efektem przyjęcia, że wydanie nakazu zapłaty jest obowiązkową częścią zwykłego procesu²⁹¹. Z drugiej jednak strony stwierdzono, że zasadniczo EPU „powinno się kończyć uprawomocnieniem się nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym”, a umorzenie postępowania stanowić ma wyjątek²⁹². Stwierdzenie to marginalizuje sytuacje, w których dochodzi do umorzenia postępowania, podczas gdy jednocześnie Projektodawca stwierdził, że jest tak wiele przekazanych spraw (a więc i takich, w których powód, pomimo takiej możliwości, nie złożył wniosku o umorzenie postępowania w razie niewydania bądź uchylenia nakazu zapłaty), że obciążają one sądy na tyle, by była konieczność tak dużej zmiany w procedurze EPU.

---

²⁸⁶ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 119.

²⁸⁷ Tamże, s. 118-119.

²⁸⁸ Tamże, s. 118-119.

²⁸⁹ Tamże, s. 119.

²⁹⁰ Tamże, s. 119.

²⁹¹ Tamże, s. 118.

²⁹² Tamże, s. 119.

Wskazano, że rozpoznanie sprawy z EPU w postępowaniu „zwykłym” jest problematyczne, z uwagi na różne wymagania odnoszące się do formy i treści pozwu oraz załączników do tego pisma procesowego²⁹³.

Warto nadmienić, że w opisie ogólnych celów Nowelizacji jedynie lakonicznie w części dotyczącej EPU wskazano, że koniecznym była zmiana w tym postępowaniu, ażeby wydawanie orzeczeń było jak najszybsze, co jest zgodne z istotą między innymi elektronicznego postępowania upominawczego²⁹⁴.

Zauważyć jednak należy, że nie wszystkie dokonane zmiany zmierzają do jak najszybszego rozstrzygnięcia sprawy, a wręcz w niektórych przypadkach uniemożliwiają jego dokonanie – poprzez umorzenie postępowania, które nie stanowi merytorycznego orzeczenia²⁹⁵.

W Ocenie skutków regulacji projektu Ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw²⁹⁶ wskazano, że zmiany w zakresie postępowania cywilnego nie obniżą poziomu gwarancji procesowych stron. Zaznaczono, że uszczerbku nie doznają przede wszystkim następujące zasady: „równości stron, dyspozytywności procesu, wewnętrznej i zewnętrznej jawności procesu, instancyjności oraz możliwości korzystania z fachowej pomocy prawnej”. Dokonane modyfikacje mają za zadanie jedynie systematyzować tryb korzystania z uprawnień procesowych. Podkreślono także, że „państwo jest zobowiązane zagwarantować stronom nie tylko realizację praw procesowych, ale także rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie”²⁹⁷.

Wskazano, że ograniczeniem dostępności sądu nie są także ograniczenia jej w sprawach najmniejszej wagi, powołując się na zasadę *de minima non curat pretor*²⁹⁸. Nie jest wiadomym, czy stwierdzenie to odnosi się do niezajmowania uwagi Sądu w

---

²⁹³ Tamże, s. 118-119.

²⁹⁴ Archiwalny wykaz prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów z okresu 4 grudnia 2015 r. – 21 listopada 2019 r., nr projektu UD309, „Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw”, sekcja: „Informacje o przyczynach i potrzebie wprowadzenia rozwiązań planowanych w projekcie”, <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/form/r46249613,Projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-Kodeks-postepowania-cywilnego-oraz-niektorych-in.html>, dostęp: 5.2.2020 r., 23:14.

²⁹⁵ Art. 505³³, art. 505³⁴ § 2 zd. pierwsze, art. 505³⁶ k.p.c.

²⁹⁶ OSR Projektu nr 3137.

²⁹⁷ Tamże, pkt 7 pt. „Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe”, sekcja pt. „W ujęciu niepieniężnym - rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze”, s. 38. O poszczególnych zasadach w kontekście ich realizacji w obecnym kształcie EPU będzie mowa w dalszej części niniejszej pracy.

²⁹⁸ Tamże, pkt 7 pt. „Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe”, sekcja „Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń”, s. 40.

sprawach umarzanych w EPU, jednak można przypuszczać, że tak, przy założeniu, że Ocena skutków regulacji Projektu nr 3137 odnosi się do całości Nowelizacji. Skoro dochodzi do umarzania postępowań rozpoczętych w EPU, czyniąc zadość celowi ogólnemu Nowelizacji, jakim jest odciążenie sądów, to uznać można, że jest to również przyjęcie, że sprawy te nie powinny zajmować uwagi sądów „zwykłych”. Przypomnieć jednak w tym miejscu należy, że EPU zostało przeznaczone do dochodzenia roszczeń bez górnego limitu roszczenia²⁹⁹. Co więcej, nie ma również minimalnej wartości dochodzonego roszczenia. Nie można więc uznać, że jakiegokolwiek postępowanie będzie sprawą najmniejszej wagi. Projektodawca Nowelizacji koncentruje się w Ocenie skutków regulacji Projektu nr 3137 na sprawach naprawdę istotnych, nie wskazując jednocześnie, co dokładnie przez nie rozumie w odniesieniu do EPU, przyzwalając na zmniejszenie dostępności sądu wobec niewystarczających zasobów aparatu sądownictwa i dużego wpływu spraw, a co więcej twierdząc, że takie ograniczenie nie jest w istocie ograniczeniem³⁰⁰.

W Uzasadnieniu Projektu nr 3137 wskazano również na Ustawę z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie Ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311), która to, zdaniem Projektodawcy, zarysowała tendencję do rezygnacji przez powodów z dostosowania do wymagań zwykłego procesu pozwu wniesionego w EPU, czego przyczyną, jak wskazał Projektodawca, jest to, że proces ten jest długotrwały, a także skomplikowany³⁰¹. Po zmianach wprowadzonych tą nowelą umożliwiono złożenie wraz z pozwem wniosku o umorzenie postępowania w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty lub jego uchylenia³⁰². Projektodawca w Uzasadnieniu Projektu nr 3137 wskazał, że nowela zapewniła również taką możliwość na wypadek zaskarżenia nakazu zapłaty³⁰³. Zaznaczono, że już przed

---

²⁹⁹ Istnieje co prawda ograniczenie wysokości roszczenia, które nie może być wyższe od kwoty stu milionów złotych, ale wynika to jedynie z możliwości technicznych systemu. Zob. *EPU - Najczęściej zadawane pytania*, odp. na pyt. nr 49, https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23, dostęp: 3.06.2023.

³⁰⁰ Podczas gdy już samo nazewnictwo to sugeruje – zob. stwierdzenie: „(...) w takiej sytuacji również tych ograniczeń nie sposób poczytać za ograniczenie dostępności sądu” - OSR Projektu nr 3137, pkt 7 pt. „Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe”, sekcja „Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń”, s. 40.

³⁰¹ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 119

³⁰² Art. 505³² § 4 k.p.c.2018.

³⁰³ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 119. Zob. K. Jasik-Kuchta, *Proponowane zmiany w polskim ...*, s. 35-36;

P. Ryłski, *Funkcjonowanie w praktyce przepisów o elektronicznym postępowaniu upominawczym na etapie po wniesieniu sprzeciwu lub po przekazaniu sprawy sądowi właściwości ogólnej*, „Prawo w Działaniu” Nr 24/2015, s. 202.

wejściem w życie przedmiotowej noweli, wiadomym było, że nie zapewni ona wystarczającego odciążenia sądów, gdyż nie wyeliminuje wpływu spraw w całości, a także nie usunie konieczności uzupełniania braków formalnych pozwu oraz sprzeciwu. Nowelizacja miała za zadanie rozwinąć „z pełną konsekwencją” zarysowaną w przedmiotowej noweli z 2015 r. tendencję³⁰⁴.

Warto w tym miejscu przytoczyć powody, dla których wprowadzono przez wspomnianą nowelę z 2015 r. możliwości złożenia wniosku o umorzenie postępowania w przypadku określonych w niej zdarzeń procesowych. W uzasadnieniu tego aktu prawnego wskazano, że taką ewentualność zapewniono w celu uproszczenia i przyspieszenia procesu w przypadku, gdy powód nie jest zainteresowany, z przyczyn ekonomicznych, dochodzeniem roszczenia w postępowaniu „zwykłym” lub innym odrębnym i cofnąłby pozew³⁰⁵. Wydaje się więc, że zakreślone nowelą z 2015 r. cele zmiany procedury EPU różnią się od tych, na które wskazuje Projektodawca Nowelizacji, bowiem nowela z 2015 r. koncentrowała się na postawie procesowej powoda, zależnej od sytuacji ekonomicznej, dając mu możliwość wyboru pomiędzy umorzeniem postępowania a jego kontynuacją. Cele Nowelizacji skupione zaś są na odciążeniu sądów, a nie na sytuacji stron procesu.

Projektodawca przyjął, że Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 poz. 1311) zarysowała pewne tendencje w obszarze wspomianej „koncepcji EPU”, poczytując wprowadzone przez nią możliwości złożenia wniosku o umorzenie postępowania w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty lub jego uchylenia³⁰⁶ jako wyraz rezygnacji przez powodów z kontynuowania spraw przed sądem właściwości ogólnej³⁰⁷. Projektodawca niewłaściwie wskazał, że nowela ta wprowadziła także możliwość złożenia wniosku o umorzenie postępowania w przypadku sprzeciwu od nakazu zapłaty. Powyższe jednak nie znajduje pokrycia w uchwalonych przepisach prawnych³⁰⁸. Tym samym Uzasadnienie Projektu nr 3137

³⁰⁴ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 119.

³⁰⁵ Uzasadnienie UstZmKPC2015, s. 22, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/875C0623FA3DA082C1257D410036BBBCD/%24File/2678.pdf>, dostęp: 15.4.20 r., g. 22:18.

³⁰⁶ Art. 505³² § 4, 505³³ § 3, 505³⁴ § 3 k.p.c.2018.

³⁰⁷ art. 505³² § 4 k.p.c.2018.

³⁰⁸ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 118-119;

Uzasadnienie UstZmKPC2015, s. 22, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/875C0623FA3DA082C1257D410036BBBCD/%24File/2678.pdf>, dostęp: 15.4.20 r., g. 22:18.

Zob. K. Jasik-Kuchta, *Proponowane zmiany w polskim ...*, s. 35-36;

wprowadza w błąd jego odbiorców, w kluczowej kwestii dotyczącej rzekomej tendencji zarysowanej przez tę ustawę i konieczności jej rozwinięcia w drodze Nowelizacji. Poprzez stwierdzenie, że nowela ta nie odciążała wystarczająco sądów tradycyjnych, gdyż część spraw z EPU nadal do nich trafiała sugeruje również, jakoby taki był właśnie cel tej regulacji w odniesieniu do EPU, podczas gdy jej rezultatem miało być jedynie uproszczenie i przyspieszenie procesu, w sytuacji, gdy powód z ekonomicznych przyczyn nie jest zainteresowany dochodzeniem roszczenia w postępowaniu innym, niż EPU i cofnąłby pozew. To powód uzyskał atrybut decydowania o tym, czy dochodzenie roszczenia jest dla niego opłacalne. Zmiana przepisów miała zaś charakter upraszczający o tyle, że umożliwiała wyprzedzenie cofnięcia pozwu umorzeniem na uprzedni wniosek powoda, co miało niejako zastąpić ewentualne cofnięcie pozwu i usprawniać postępowanie. Tym samym wydaje się, że powoływanie się Projektodawcy Nowelizacji na tendencję wyrażoną w tej noweli jest dużą nieścisłością i – jak się wydaje – jedynie bezpodstawnym szukaniem uzasadnienia dla wprowadzanych rozwiązań.

Projektodawca Nowelizacji powołując się na wspomnianą nowelę z 2015 r. podał, że przytoczona już rezygnacja przez powodów z kontynuowania sprawy przed sądem właściwości ogólnej stanowi rezultat tego, iż dostosowanie pozwu do postępowania zwykłego jest długotrwałe i skomplikowane³⁰⁹. Obecnie więc, w przypadku umorzenia postępowania w EPU i chęci uzyskania rozstrzygnięcia sprawy w tradycyjnym sądzie, należy wnieść nowy pozew (zamiast dotychczasowej „automatycznej” kontynuacji sprawy). Trudno oprzeć się wrażeniu, że proces ten również będzie co najmniej długotrwały, jeśli nie skomplikowany na przykład po wniesieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty.

1.6. Podsumowanie

Informatyzację postępowania cywilnego w Polsce, która umożliwiała także elektroniczną korespondencję³¹⁰, zapoczątkowano wprowadzając elektroniczne postępowanie upominawcze³¹¹. Zaproponowano zupełnie nową – bo elektroniczną –

P. Rylski, *Funkcjonowanie w praktyce ...*, s. 202.

³⁰⁹ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 119

³¹⁰ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, [w:] K. Flaga Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, Warszawa 2016, s. 117-118.

³¹¹ Ustawa z dnia 9.1.2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156), art. 1 pkt 13.

formę dla postępowania upominawczego³¹², na którym wzorowano nową procedurę³¹³. Elektroniczne postępowanie upominawcze pod względem technicznym stworzono na kształt postępowań funkcjonujących w Wielkiej Brytanii i Niemczech³¹⁴. Do elektronicznego postępowania upominawczego z zagranicznych wzorców zaczerpnięto wiele rozwiązań, Zainspirowano się niedołączaniem do pozwu dowodów, rozpoznawaniem spraw z wyłączeniem udziału pozwanego, wypełnianiu pozwu w trybie formularza online, automatycznym potwierdzaniu jego wniesienia, możliwości wglądu w akta sprawy, sposobem identyfikacji, stanowiącym hybrydowe połączenie obu rozwiązań zagranicznych poprzez użycie zwykłego podpisu elektronicznego oraz kontynuacją postępowania przed „tradycyjnym” sądem w przypadkach określonych w przepisach regulujących te postępowania, które wcześniej wskazano. W EPU zastosowano inspirowany MCOL interfejs e-Sądu i sposób użycia technologii do rozstrzygnięcia sprawy, której rola sprowadza się do wspierania, a nie zastępowania procesu orzekania dokonywanego przez człowieka, jak ma to miejsce w rozwiązaniu niemieckim. Analogicznie jak w postępowaniu brytyjskim, w EPU elektroniczne uiszczenie opłaty wiąże się z identyfikacją powoda, a sama opłata dokonywana jest wraz z pozwem. Brak jest również instytucji zwolnienia od kosztów sądowych. W EPU, tak, jak w MCOL, koniecznym jest sporządzanie uzasadnienia pozwu³¹⁵. Z rozwiązania niemieckiego zaczerpnięto dwuetapową procedurę postępowania. Procedura rozpoczęta w EPU kończyła się wydaniem nakazu zapłaty, a w razie przekazania sprawy do sądu właściwości ogólnej pozwanego – rozstrzygnięciem sprawy przed sądem (wyrokiem). Warto jednak przypomnieć, że również w MCOL zanegowanie roszczenia powodowało przejście sprawy do sądu zwykłego. Powyższe należy mieć na uwadze pamiętając, że oba zagraniczne rozwiązania stanowiły podwaliny dla polskiego EPU.

Nie zdecydowano się na przejście jedynie niektórych zagranicznych propozycji rozwiązań. Ciekawą wydaje się automatyzacja w wydawaniu nakazów zapłaty – przy założeniu, że nie posiadają one charakteru sądowego rozstrzygnięcia – pozostająca

---

³¹² OSR Projektu nr 859, s. 3 (22).

³¹³ Zob. Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 2.

³¹⁴ Tamże, s. 2.

³¹⁵ Niezbędne elementy uzasadnienia pozwu w EPU do pobrania na stronie internetowej e-Sądu: https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=22, dostęp: 3.06.2023. Zob. też G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – poradnik dla powoda...* s. 40; M. Sadowski, *Co oznacza zakaz dołączania dowodów ...*, s. 122-128; B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika...*, s. 900-903; P. Pęcherzewski, P. Skórniak, *Informatyzacja Postępowania Cywilnego w Wielkiej Brytanii*, [w:] *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, J. Gołaczyński (red.), s. 156.

jednakże pod kontrolą referendarzy sądowych³¹⁶, czy też związane z niewydolnością utworzenie większej ilości e-Sądów³¹⁷. Interesujące wydaje się także skatalogowanie zobowiązań, z których wynika roszczenie i możliwość wybrania właściwego kodu zamiast uzasadnienia pozwu³¹⁸, a także możliwość wniesienia pozwu łącząca w sobie element elektroniczny z tradycyjnym – poprzez wypełnienie formularza w aplikacji, a następnie wydrukowanie go i dostarczenie do sądu. Wydaje się, że pozwany mógłby również posiadać szerszy wachlarz możliwości w zakresie reakcji na nakaz zapłaty³¹⁹. Warty rozważenia jest także obligatoryjne stosowanie elektronicznej formy składania pozwu przez profesjonalnych pełnomocników³²⁰.

Wskazać należy, że przy wprowadzeniu EPU przyjęto pełną kontynuację postępowania przed sądem właściwości ogólnej w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, w przypadkach wskazanych w art. 502¹ § 1 i 2 k.p.c. oraz w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu. Przyjając zatem należy, że jedną z idei EPU, wynikającą z Uzasadnienia Projektu nr 859, była kontynuacja postępowania przed sądem właściwości ogólnej³²¹.

Istota EPU sprowadzać się miała do najważniejszego celu, jakim jest usprawnienie rozpoznawania roszczeń³²². Wydaje się, że istniejący w tej kwestii problem był ówczesnie bardzo dostrzegalny. Liczbę spraw rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym określono jako znaczącą, a istotną ich część stanowiły sprawy zakończone prawomocnym nakazem zapłaty bez jego zaskarżenia. Wskazano, że nowe postępowanie odrębne jest modyfikacją postępowania upominawczego, mając

---

³¹⁶ B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika...*, s. 900-903.

³¹⁷ Do rozpoznawania spraw w EPU, które należą do właściwości innych sądów rejonowych, właściwy jest Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie – zob. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 15.12.09 r. (Dz.U. Nr 220, poz. 1728) w sprawie ustalenia sądu rejonowego, któremu przekazuje się rozpoznawanie spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym należących do właściwości innych sądów rejonowych z dnia 15 grudnia 2009 r. (Dz.U. Nr 220, poz. 1728), § 1. Akt zastąpiony przez Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29.11.12 r. w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz.U. z 2012 r. poz. 1348).

³¹⁸ B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika...*, s. 900-903.

³¹⁹ CPR PD7C-MCOL, pkt. 1.3. Zob. też K. Jasik-Kuchta, *Proponowane zmiany w polskim...*, s. 32 i nast.

³²⁰ Zob. *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Rewolucja w procedurze cywilnej?* – sprawozdanie z Konferencji z dn. 4.11.2009 z cyklu „Informatyzacja Wymiaru Sprawiedliwości”, która odbyła się w Warszawie: „*Elektroniczne postępowanie upominawcze. Rewolucja w procedurze cywilnej?*”, MOP 2010, Nr 2, s. 71, Legalis.

³²¹ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 23-24.

³²² OSR Projektu nr 859 s. 20; Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 1.

na celu uzupełnienie modelu istniejącego o postępowanie przyczyniające się do sprawniejszego rozpoznawania spraw³²³.

Ustawa wprowadzająca elektroniczne postępowanie upominawcze zachowała pierwotny zamysł EPU, jakim było wniesienie sprzeciwu przez pozwanego co do całości nakazu zapłaty, a zatem i utraty przez niego mocy w całości, a nie w części. Taki stan rzeczy umożliwiał w świetle przekazania sprawy pełną jej kontynuację przed sądem właściwości ogólnej.

Należy zaznaczyć, że Założenia Projektu nr 859, idee wprowadzenia EPU i ich modyfikacje dokonane w toku prac nad projektem ustawy wprowadzającej to postępowanie miały wpływ na ostateczny kształt Ustawy z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156). Zostały one ujęte w uzasadnieniu projektu ustawy. Nie należy zapominać, że uzasadnienie jest dołączane do projektu³²⁴, a zatem stanowi niejako jego element. Pełni ważną funkcję nie tylko w procesie legislacyjnym, w którym jest objęte pierwszym czytaniem projektu ustawy³²⁵ czy w dokonywaniu wykładni celowościowej treści samej ustawy, ale też może być wykorzystywane do zrozumienia idei wprowadzanych rozwiązań prawnych. Jak podkreśla S. Wronkowska, „uzasadnienie może i powinno być ważkim materiałem legislacyjnym. Musi jednak dostarczać wszelkich istotnych informacji, a nie tylko być prostym opisem treści ustawy i przypadkowo zestawionych danych”³²⁶. Wydaje się, że Uzasadnienie Projektu nr 859 jasno i precyzyjnie określa potrzebę i cel wydania ustawy, rzeczywisty stan w normowanej dziedzinie, przedstawia przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne, jak i wyniki przeprowadzanych konsultacji oraz przedłożone opinie.

Podkreślenia wymaga zatem, że idee wyrażone w tym uzasadnieniu nie powinny zostać zapomniane w toku zmian dotyczących EPU. To one bowiem stanowią filar, na którym opiera się stworzone rozwiązanie. To w ich kontekście należy analizować proponowane zmiany w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

---

³²³ Założenia do Projektu nr 859, s. 2-3.

Jak podano w Założeniach do Projektu nr 859, w pierwszym półroczu 2007 r. wydano w sprawach cywilnych w sądach rejonowych 253 589 nakazów w postępowaniu upominawczym. W sprawach gospodarczych w sądach rejonowych - 58 602 nakazy.

³²⁴ RegSejmRP, art. 34 ust. 2.

³²⁵ RegSejmRP, art. 39 ust. 1.

³²⁶ S. Wronkowska, *W sprawie postępowania legislacyjnego w przepisach regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 2, s. 76.

W przypadku Nowelizacji nie potraktowano wniosków poczynionych w toku prac nad projektem ustawy wprowadzającej EPU w ten sposób, chociaż efekty obu aktów prawnych miały być w istocie tożsame – w odniesieniu do Nowelizacji: przyspieszenie i ułatwienie rozstrzygnięcia sporu³²⁷, a do ustawy wprowadzającej EPU: usprawienie rozpoznawania roszczeń³²⁸.

Procedura postępowania EPU po Nowelizacji realizuje scenariusz postępowania zaproponowany w podobnym kształcie w pierwotnej wersji projektu ustawy wprowadzającej EPU, z którego wycofano się wobec uznanych za zasadne głosów przeciwnych, w tym zawierających uwagi o ustrojowym charakterze³²⁹.

Kształt procedury wprowadzonej Nowelizacją, jak również przepisy regulujące elektroniczne postępowanie upominawcze, co do których nie dokonano zmian, stanowią więc interesujące pole do rozważań nad zasadami wymiaru sprawiedliwości i gwarancjami procesowymi stosowanymi w EPU.

---

³²⁷ OSR Projektu nr 3137, pkt 7 pt. „Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe”, sekcja „Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń”, s. 40.

³²⁸ OSR Projektu nr 859, s. 20; Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 1.

³²⁹ Ocena Skutków Regulacji Projektu z dnia 14 maja 2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08 - Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r., pkt. 3 „Konsultacje”, s. 25.

ROZDZIAŁ II. Charakter prawny elektronicznego postępowania upominawczego

2.1. Uwagi wprowadzające

Przedstawienie zasad postępowania cywilnego w elektronicznym postępowaniu upominawczym, wymaga uprzedniego omówienia charakteru prawnego tego postępowania. Niezbędnym wydaje się zatem określenie czy stanowi ono postępowanie sądowe i czy jest samodzielny postępowaniem odrębnym, czy też podtypem postępowania upominawczego. Na wskazane ustalenia niewątpliwie wpływa określenie zakresu podmiotowego i przedmiotowego elektronicznego postępowania upominawczego.

2.2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy elektronicznego postępowania upominawczego

2.2.1. Zakres podmiotowy EPU

W elektronicznym postępowaniu upominawczym zasadniczo nie ma ograniczeń podmiotowych, zarówno od strony powodowej, jak i pozwanej³³⁰. Należy jednak zauważyć, że w sytuacji nieposiadania numeru identyfikacyjnego pozwanego, postępowanie w EPU nie może być wszczęte. W takiej sytuacji powód może skorzystać z innych rodzajów postępowania sądowego³³¹.

Trzeba jednak podkreślić, że korzystanie z systemu teleinformatycznego jest możliwe wyłącznie przez jego użytkowników, a zatem osoby fizyczne posiadające konto w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe³³². Chociaż więc stronami postępowania mogą być osoby fizyczne, prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej³³³, to jednak sam użytkownik musi być osobą fizyczną.

---

³³⁰ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 134.

³³¹ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 459–1217. Tom II*, Warszawa 2023, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

³³² Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 141. Zob. https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23 pyt. nr 5, dostęp 3.6.2023 r.

³³³ B. Draniewicz, *Dla kogo e-sąd?* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, EP 2010, Nr 5, Legalis.

Wymóg posiadania konta w systemie teleinformatycznym odnosi się również do tzw. powodów masowych³³⁴ oraz do pozwanego, o ile zdecyduje się od na odejście od tradycyjnego sposobu komunikacji z e-Sądem na rzecz sposobu elektronicznego³³⁵.

Specyficzny wydaje się udział w postępowaniu spółki handlowej bądź cywilnej reprezentowanej łącznie przez więcej niż jedną osobę, zgodnie ze sposobem jej reprezentacji. Choć jak już wyżej zauważono, może ona być stroną, to jednak taki przypadek wymaga, aby każda z osób ją reprezentujących posiadała konto w systemie teleinformatycznym³³⁶. Do wniesienia pisma wymagającego łącznego współdziałania więcej niż jednej osoby, po utworzeniu pisma w systemie teleinformatycznym potrzeba zatem także wskazania przez użytkownika tworzącego pismo reprezentacji oraz nazw użytkowników, którzy są uprawnieni do łącznego działania za stronę³³⁷; ujawnienia pisma w systemie teleinformatycznym tymże użytkownikom³³⁸ oraz zatwierdzenia treści pisma przez każdego z nich³³⁹.

W przypadku udziału w postępowaniu spółki handlowej, cywilnej, czy jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jej przedstawiciel ustawowy, organy oraz osoby wymienione w art. 67 k.p.c. mają obowiązek również jedynie wskazać podstawę swojego umocowania³⁴⁰.

Pełnomocnikiem procesowym w elektronicznym postępowaniu upominawczym może być pełnomocnik zawodowy³⁴¹. Pełnomocnik może reprezentować także

---

³³⁴ R. Flejszar [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-729*, A. Góra-Błaszczkowska (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

Użytkownikiem masowym jest użytkownik komunikujący się z sądem właściwym do prowadzenia elektronicznego postępowania upominawczego za pomocą przeznaczonego do tego celu własnego oprogramowania, a więc nie korzystający z portalu e-Sądu - Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20.10.2015 r. w sprawie sposobu wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (Dz.U. z 2015 r. poz. 1783), § 1 pkt 3; Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 149. Autor wskazuje, iż użytkownikiem masowym może być także pozwany, jak również osoba fizyczna, która jednorazowo występowała jako strona – tamże, s. 149-150.

Użytkownik masowy musi posiadać konto w systemie, które, po założeniu (lub w trakcie zakładania), oznacza się jako „masowe” – tamże, s. 150-151.

³³⁵ Art. 505³¹ § 2 k.p.c. 2019. Jeżeli pozwany dokona wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, dalsze pisma w sprawie wnosi wyłącznie za pośrednictwem tego systemu. Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 145.

³³⁶ Tamże, s. 158-159.

³³⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 października 2015 R. w sprawie sposobu wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (Dz.U.2023.540 t.j.), § 4 pkt 1.

³³⁸ Tamże, § 4 pkt 2.

³³⁹ Tamże, § 4 pkt 3.

³⁴⁰ Art. 68 § 2 k.p.c.

³⁴¹ Art. 126 § 3¹ k.p.c.; Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 161.

użytkownika masowego³⁴². W EPU pełnomocnikiem procesowym może być także pełnomocnik, o którym traktuje art. 87 k.p.c.³⁴³. Pełnomocnik jedynie informuje e-Sąd o pełnomocnictwie, którego nie przedkłada, lecz jedynie powołuje się na nie³⁴⁴. Weryfikacja uprawnień zawodowych profesjonalnego pełnomocnika dokonywana jest przy zakładaniu konta w systemie teleinformatycznym³⁴⁵.

2.2.2. Zakres przedmiotowy EPU

2.2.2.1. Rodzaj spraw rozpoznawanych w EPU

Do czasu wejścia w życie Nowelizacji, odmiennie od pozostałych postępowań odrębnych, w regulacji dotyczącej EPU brak było unormowań odnoszących się do zakresu przedmiotowego spraw względem ogólnych przepisów o procesie³⁴⁶. Zakresy te należało wyprowadzić z art. 498 § 1 k.p.c., mającego zastosowanie w EPU, w zw. z art. 505²⁸ k.p.c.³⁴⁷. W oparciu o brzmienie art. 505²⁸ k.p.c. przed Nowelizacją stwierdzano, że zakres przedmiotowy spraw, w których może zostać wydany nakaz zapłaty w EPU odnosi się do katalogu przypisanego do postępowania upominawczego³⁴⁸, a zatem spraw o roszczenia pieniężne, a także innych spraw, jeżeli przepis szczególny tak stanowi³⁴⁹.

W drodze Nowelizacji w art. 505²⁸ k.p.c. dodano § 2, zgodnie z którego pkt 1 nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli powód dochodzi roszczenia innego niż

---

³⁴² Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 152.

³⁴³ Jeśli korzysta z komunikacji elektronicznej, w sprawie działa wówczas jako użytkownik własnego konta w systemie; zob. art. 87 k.p.c.; Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 146-147.

³⁴⁴ Art. 126 § 3¹ k.p.c.; art. 87 k.p.c.; Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 146-147, 161.

³⁴⁵ Art. 126 § 3¹ k.p.c.; Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 161.

³⁴⁶ P. Telenga[w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, A. Jakubecki (red.), komentarz do art. 505(28), LEX, 2018.

³⁴⁷ Zob. Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 63-64.

W myśl art. 505²⁸ k.p.c.2018, w postępowaniu określonym w niniejszym rozdziale [a to rozdziale pt. „Elektroniczne postępowanie upominawcze.” – przyp. Autorki] stosuje się przepisy o postępowaniu upominawczym z odrębnościami wynikającymi z niniejszego rozdziału. Zgodnie z art. 498 § 1 k.p.c.2018, nakaz zapłaty wydaje się, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego, a w innych sprawach, jeżeli przepis szczególny tak stanowi.

³⁴⁸ O. Marcewicz, 3. *Odrębności proceduralne EPU*, [w:] *Obrót powszechny i gospodarczy. Problemy cywilnoprawne*, I. Ramus (red.), 2014, wyd. Adam Marszałek, SIP LEX. G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz*. Warszawa 2016, s. 231-232.

³⁴⁹ R. Flejszar, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-729*, A. Góra-Błaszczkowska (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 505²⁸ KPC, Legalis.

pieniężne³⁵⁰. Przepis ten stanowi rezultat nowego brzmienia art. 480¹ § 1 k.p.c., uchylecia art. 498 k.p.c. oraz zmiany art. 499 k.p.c.³⁵¹. Regulacja ta wskazuje na odwołującą się do powództwa przeszkodę o charakterze merytorycznym w wydaniu nakazu zapłaty³⁵². Wprowadzenie tego przepisu stanowiło sprecyzowanie zakresu przedmiotowego EPU³⁵³ i tym samym wyeliminowanie wątpliwości w zakresie możliwości dochodzenia w tym postępowaniu roszczeń innych niż pieniężne³⁵⁴.

2.2.2.2. Roszczenie pieniężne

Roszczenie pieniężne definiuje się jako wynikającą ze stosunków obligacyjnych wierzytelność pieniężną – roszczenie o zapłatę świadczenia pieniężnego – ale i takie roszczenie, które jest przejawem bezwzględnych praw podmiotowych³⁵⁵. Jak wskazuje Ł. Goździaszek, termin ten powinien być analizowany na tle przepisów k.p.c. odnoszących się do danej kategorii spraw. Chodzi głównie o regulacje normujące własność rzeczową. Krąg spraw, o których stanowi art. 17 pkt 4 k.p.c. obejmuje roszczenia pieniężne, które należą do praw majątkowych. Wskazany przepis bezpośrednio odnosi się do EPU, wskazując, że do właściwości sądów okręgowych należą m.in. sprawy o prawa majątkowe (...), oprócz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym³⁵⁶. W EPU nie ma górnego limitu dochodzonego roszczenia, zatem przed sądem rejonowym w tym postępowaniu można dochodzić także roszczeń, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych. W EPU mogą być dochodzone roszczenia pieniężne w walucie polskiej³⁵⁷.

---

³⁵⁰ 505²⁸ § 2 pkt 1 k.p.c.

³⁵¹ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

³⁵² Tamże.

³⁵³ K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, Warszawa 2019, komentarz do art. 505²⁸, Legalis.

³⁵⁴ I. Gil, *Art. 505²⁸ KPC [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, E. Marszałkowska-Krześ (red.) Warszawa 2020, Legalis.

³⁵⁵ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 67.

³⁵⁶ Art. 17 pkt 4 k.p.c.

³⁵⁷ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 67-68. Autor wskazuje, że ze względu na uwarunkowania techniczne, system uniemożliwia jednak dochodzenie roszczenia w wysokości równej lub większej niż 100.000.000 (sto milionów) złotych. Zob. też J. Widło, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2010, s. 13 i 77.

2.2.2.3. Wymagalność roszczenia

W zakresie wymagań dotyczących wymagalności roszczenia początkowo regulacja postępowania elektronicznego nie różniła się od postępowania upominawczego. Dopiero nowelizacją z dnia 10 maja 2013 r.³⁵⁸ ograniczono roszczenia, które mogą być dochodzone w EPU do wymagalnych w okresie trzech lat przed dniem wniesienia pozwu³⁵⁹. Powyższe zostało spowodowane potrzebą wzmocnienia ochrony interesów pozwanych, a także koniecznością wyeliminowania nadużyć w postaci częstego dochodzenia przedawnionych roszczeń³⁶⁰.

2.3. Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie sądowe

W myśl art. 1 k.p.c., Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne)³⁶¹. Są to sprawy cywilne w znaczeniu materialnym. Sprawami cywilnymi są więc sprawy wymienione w tym przepisie. Niektóre z nich mają cywilny charakter ze swej natury³⁶². Są to sprawy w znaczeniu materialnym, charakteryzujące się równorzędnością podmiotów oraz ekwiwalentnością świadczeń - sprawy ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego, opiekuńczego, prawa pracy.

Na podstawie kryterium formalnego wyróżnić można jednak także takie sprawy, które, z uwagi na ich istotę, na podstawie uznania tego za zasadne, przypisano sądom cywilnym do rozpoznawania i rozstrzygania³⁶³.

---

³⁵⁸ Ustawa z dnia 10.5.2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. poz. 654)

³⁵⁹ Art. 505^{29a} k.p.c.

³⁶⁰ O. Marcewicz, 3. *Odrębności proceduralne...*, SIP LEX. Zob. J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego dokonana mocą ustawy z 10.5.2013 r.*, „Monitor Prawniczy” 2013, nr 15, s. 792; S. Kotecka, J. Łuczyszyn, *EPU po poprawkach*, „Na wokandzie” 2013, nr 3(17), s. 10 – 11.

Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 69-70.

³⁶¹ Art. 1 k.p.c.

³⁶² K. Flaga-Gieruszyńska, *I. Pojęcie sprawy cywilnej* [w:] *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniakiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz (red.), Warszawa 2014, Legalis. Autorka podaje, że należą do nich sprawy z zakresu prawa cywilnego, prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy.

³⁶³ Postanowienie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 11.9.2014 r., sygn. akt III CZ 46/14, opubl. OSNC 2015 nr 7-8, poz. 92, s. 90; M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I*, Warszawa 2007, s. 136, E. Marszałkowska-Krześ, *Art. 1 [Sprawy Cywilne]* [w:] *Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2020, Legalis; K. Flaga-

W konsekwencji, w ujęciu materialnym, sprawa może być uznana za cywilną zwłaszcza, jeśli z żądania określonego w pozwie i twierdzeń przytoczonych na jego poparcie wysnuć można wniosek, że w związku ze stosunkiem prawnym cechującym się równorzędnością stron (brakiem władczego podporządkowania) powód poszukuje ochrony prawnej³⁶⁴.

Sprawy cywilne mogą być rozpoznawane w postępowaniu cywilnym sądowym prowadzonym przed sądami powszechnymi i Sądem Najwyższym, bądź pozasądowym prowadzonym przez organy inne, niż sądy powszechne³⁶⁵. W myśl art. 1 § 1 PUSP³⁶⁶, sądami powszechnymi są sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne. Elektroniczne postępowanie upominawcze prowadzone jest przez VI Wydział Cywilny Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie³⁶⁷. Postępowanie przed e-Sądem jest więc postępowaniem sądowym, obsługiwanym przez sąd rejonowy umiejscowiony w strukturze sądów powszechnych.

Poczynione natomiast już wcześniej analizy dotyczące zakresu przedmiotowego elektronicznego postępowania upominawczego pozwalają na wskazanie, że w EPU rozpoznawane są sprawy cywilne o roszczenia pieniężne, definiowane jako

---

Gieruszyńska, I. *Pojęcie sprawy cywilnej* [w:] *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniukiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz (red.), Warszawa 2014, Legalis. Autorka wskazuje, że należą do nich „sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz inne sprawy, do których przepisy Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się z mocy przepisów szczególnych. Do tych ostatnich, uregulowanych bezpośrednio w Kodeksie postępowania cywilnego, należą sprawy z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz sprawy rejestrowe, a także sprawy z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego”.

³⁶⁴ Postanowienie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 11.1.2001 r., sygn. akt IV CKN 1630/00, Legalis. Zob. jednak uwagi T. Wiśniewskiego na temat tego formalnego kryterium. Autor zwraca uwagę, że obecnie kryterium to nie jest decydujące, gdyż w stosunku spornoadministracyjnym doszło do zrównania ról procesowych stron, a postępowanie jest kontrydiktoryjne – zob. T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, s. 16. Zob. też R. Hauser [w:] *System Prawa Administracyjnego. Instytucje prawa administracyjnego*, t. 1, R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), Warszawa 2010, s. 197. Wydaje się zatem, że kryterium to winno być rozpatrywane łącznie z innymi wyróżnikami postępowania cywilnego.

³⁶⁵ K. Flaga-Gieruszyńska, II. *Rodzaje postępowania cywilnego* [w:] *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniukiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz (red.), Warszawa 2020, Legalis.

Autorka podaje, że do postępowania pozasądowego należy postępowanie przed sądami polubownymi (o charakterze sądów prywatnych), przed mediatorem, przed komisjami pojednawczymi w sprawach z zakresu prawa pracy, przed notariuszami, w sprawach spadkowych, w których przekazano na notariuszy kompetencje sądu spadku.

³⁶⁶ PUSP, art. 1 § 1.

³⁶⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29.11.2012 r. w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz.U. poz. 1348), § 1.

wierzytelności pieniężne, wynikające ze stosunków zobowiązaniowych, ale i z praw podmiotowych bezwzględnych³⁶⁸.

Odnotować także należy, że w EPU mogą być także dochodzone roszczenia pieniężne wynikające ze spraw gospodarczych³⁶⁹. Sprawy gospodarcze są sprawami cywilnymi w rozumieniu art. 1 k.p.c.³⁷⁰. Elektroniczne postępowanie upominawcze znajdzie również zastosowanie do spraw z zakresu prawa pracy³⁷¹.

Podsumowując powyższe ustalenia stwierdzić należy, że elektroniczne postępowanie upominawcze jest cywilnym postępowaniem sądowym, w którym są rozpoznawane sprawy cywilne w sensie materialnym.

2.4. Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie rozpoznawcze

Kodeks postępowania cywilnego reguluje postępowanie rozpoznawcze, o czym traktuje jego Część Pierwsza, zabezpieczające – Część Druga, egzekucyjne - Część Trzecia, Przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego – Część Czwarta, Sąd Polubowny – Część Piąta.

Postępowanie rozpoznawcze może być prowadzone w formie tradycyjnej i elektronicznej. Można w jego ramach wyróżnić także koncepcję odwrócenia sporu i klasyczną.

W układzie klasycznym po wytoczeniu powództwa badane są wymogi formalne pozwu i istnienie przeszkód procesowych o charakterze bezwzględnym. Kolejno następuje doręczenie pozwu, wianie się w spór, a na koniec rozstrzygnięcie sprawy. W postępowaniach w koncepcji odwrócenia sporu po wytoczeniu powództwa i zbadaniu wymogów formalnych oraz weryfikacji istnienia przeszkód procesowych o charakterze bezwzględnym, następuje rozstrzygnięcie sprawy, a dopiero po nim – doręczenie pozwu i nakazu zapłaty, mającego charakter merytorycznego rozstrzygnięcia. To pozwany wniesieniem środka zaskarżenia decyduje, czy proces będzie miał drugi etap.

---

³⁶⁸ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 67.

³⁶⁹ Tamże, s. 80; R. Kulski, *Wprowadzenie [w:] Odrębności postępowania w sprawach gospodarczych*, MOP 2019, Nr 21, s. 1166, Legalis.

³⁷⁰ A. Marciniak [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019, komentarz do art. 1, Legalis.

³⁷¹ I. Gil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.) Warszawa 2020, komentarz do art. 505²⁸ KPC, Legalis. Por. M. Mędrała, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, [w:] *Funkcja ochronna cywilnego postępowania sądowego w sprawach z zakresu prawa pracy*, Warszawa 2011.

Merytoryczne rozpoznanie sprawy następuje więc na samym początku procesu, a nie na jego ostatnim etapie. Nakaz zapłaty wydawany jest przed chwilą zawisnięcia sporu³⁷², a także bez udziału i wiedzy pozwanego o wytoczonym powództwie. Takie ukształtowanie procedury stanowi odwrócenie sporu, gdzie sprawa zostaje rozstrzygnięta jeszcze zanim pozew zostanie doręczony drugiej stronie³⁷³.

Jak zauważa M. Kostwiński, w efekcie stosowania tej konstrukcji dochodzi do usprawniania w działaniu wymiaru sprawiedliwości, bowiem co do zasady postępowanie kończy się wydaniem nakazu zapłaty, poprzedzonym sprowadzoną do niezbędnego minimum merytoryczną oceną zasadności powództwa oraz dowodów. Powyższe prowadzi w konsekwencji do znacznego odciążenia sądów od rozpoznawania spraw na rozprawie, wobec wyselekcjonowania spraw, które dotyczą roszczeń niekwestionowanych. Postępowanie przebiega także sprawniej, bo to pozwany po wydaniu nakazu zapłaty decyduje, czy wda się w dalszy spór³⁷⁴. Dalsze rozpoznanie może więc wcale nie mieć miejsca.

Należy podkreślić, że w postępowaniu, w którym zastosowano koncepcję odwrócenia sporu również dochodzi do rozpoznania sprawy. Nakaz zapłaty ma charakter sądowego rozstrzygnięcia, a decyzja pozwanego o wdaniu się w spór otwierać powinna kolejny etap postępowania, w którym sprawa będzie dalej rozstrzygana³⁷⁵. Postępowanie rozpoznawcze powinno więc mieć na celu rozpoznanie sprawy. Niezależnie więc od formy, postępowanie rozpoznawcze zmierza do wydania – zgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy i obowiązującym prawem – orzeczenia sądowego, które rozstrzyga sprawę³⁷⁶.

EPU jest postępowaniem rozpoznawczym, co wynika bezpośrednio z jego umiejscowienia w k.p.c. w Części I. „Postępowanie rozpoznawcze”, księgi pierwszej

---

³⁷² Zob. art. 192 pkt 1, zgodnie z którym z chwilą doręczenia pozwu nie można w toku sprawy wszcząć pomiędzy tymi samymi stronami nowego postępowania o to samo roszczenie.

³⁷³ M. Kostwiński, *Odwrócenie sporu w postępowaniu cywilnym* [w:] *Czy jest potrzebny nakaz świadczenia?*, PPC 2015/4/603-621, LEX.

³⁷⁴ M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie sprawy cywilnej w ramach konstrukcji odwrócenia sporu* [w:] *Czy jest potrzebny nakaz świadczenia?*, PPC 2015/4/603-621, LEX.

³⁷⁵ M. Kostwiński, *Odwrócenie sporu...*, 603-621, LEX.

³⁷⁶ J. Bodio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, A. Jakubecki (red.), komentarz do art. 13 k.p.c. SIP LEX 2018.

Jak wskazuje K. Flaga-Gieruszyńska, istotą postępowania rozpoznawczego „jest rozpoznanie żądań i wniosków stron lub uczestników postępowania w pismach procesowych lub ustnie na rozprawie i wydanie orzeczenia w sprawie” – zob. K. Flaga-Gieruszyńska, *II. Rodzaje postępowania cywilnego* [w:] *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniukiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz (red.), Warszawa 2020, Legalis.

Tytułu VII w Dziale VIII, w Rozdziale I³⁷⁷. Należy do tych postępowań, w których zastosowano konstrukcję odwrócenia sporu. Jak wskazała K. Flaga-Gieruszyńska, elektroniczne postępowanie upominawcze jest pierwszym postępowaniem rozpoznawczym, przeprowadzanym w systemie teleinformatycznym w całości³⁷⁸.

2.5. Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie procesowe

Postępowanie rozpoznawcze nie jest jednolite – w jego ramach można wyodrębnić zasadniczy podział na postępowanie procesowe i nieprocesowe³⁷⁹.

Zgodnie z brzmieniem art. 13 § 1. k.p.c., sąd rozpoznaje sprawy w procesie, chyba że ustawa stanowi inaczej. W wypadkach przewidzianych w ustawie sąd rozpoznaje sprawy według przepisów o postępowaniach odrębnych³⁸⁰. J. Jagieła wskazuje, że chociaż w przepisie tym nie użyto pojęcia trybu postępowania, to posłużono się nim jednak przepisach m.in. art. 130 § 1, 191, 201, 202³⁸¹. W ich świetle wskazać należy, że rozpoznanie sprawy może nastąpić w dwóch trybach: procesowym i nieprocesowym. Art. 13 § 1 k.p.c. przekazuje do rozpoznania sprawy cywilne w trybie procesu³⁸². M. Manowska podkreśla, że art. 13 § 1 zd. drugie w zw. z art. 201 § 1 stanowczo wskazuje, iż przez tryb postępowania rozumieć trzeba wyłącznie proces oraz postępowanie nieprocesowe³⁸³. Podobnie zagadnienie to wyjaśnił Sąd Najwyższy, wskazując, że „użyte w art. 201 KPC określenie "tryb niewłaściwy", (...) ma

---

³⁷⁷ Art. 505²⁸ – art. 505³⁹ k.p.c.

³⁷⁸ Z wyłączeniem przypadków, kiedy pozwany nie zdecydował się na elektroniczną formę komunikacji z e-Sądem – zob. K. Flaga-Gieruszyńska, *E-wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych jako przykład rozwoju nowych technologii w sferze publicznej*, *Ekonomiczne Problemy Usług* nr 1/2017 (126), t. 2, s. 344.

³⁷⁹ A. Zieliński (red.) [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2019, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

³⁸⁰ Art. 13 § 1. k.p.c.

³⁸¹ J. Jagieła [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, K. Piasecki (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

³⁸² M. Muliński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-729*, A. Góra-Błaszczkowska (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis; J. Jagieła [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, K. Piasecki (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis; Uchwała Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 22.7.1994 r., sygn. akt III CZP 87/94, opubl. OSNC 1995, Nr 1, poz. 5.

³⁸³ M. Manowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-505(38)*, M. Manowska (red.), 2015, komentarz do art. 13 k.p.c., Wolters Kluwer LEX. Tak też H. Pietrzkowski, *Rozdział III Rodzaje postępowania cywilnego. Właściwość trybu postępowania rozpoznawczego*. [w:] *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis 2014, LEX. T. Wiśniewski wskazał, że „Zróżnicowania procesowego postępowania rozpoznawczego na postępowanie „zwykłe” i postępowania odrębne nie należy utożsamiać z podziałem postępowania rozpoznawczego na dwa tryby: procesowy i nieprocesowy. Nie można więc mówić, że jakiegoś sprawy zostały przekazane do rozpoznawania w określonym trybie postępowania odrębnego – zob. T. Wiśniewski, *5. Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*. [w:] *Przebieg procesu cywilnego*, LEX 2013.

odniesienie właśnie do tych różnych rodzajowo postępowań, tj. trybu procesowego i nieprocesowego”³⁸⁴.

W postępowaniu cywilnym poza dwoma trybami, można wyróżnić rodzaje postępowania³⁸⁵. Jak wskazuje H. Pietrkowski, sprawa cywilna winna być rozpoznana zarówno we właściwym trybie, jak i we właściwym postępowaniu. Zdaniem Autora, postępowanie cywilne obejmuje postępowanie procesowe, nieprocesowe, zabezpieczające, egzekucyjne, w razie zaginięcia lub zniszczenia akt, o uznanie i stwierdzenie wykonalności orzeczeń sądów zagranicznych, przed sądem polubownym, grupowe, przed wojewódzką komisją do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych, upadłościowe, naprawcze. Autor ten w ramach postępowania procesowego wyróżnia postępowanie zwykłe; mediacyjne i pojednawcze oraz postępowania odrębne³⁸⁶.

Wśród postępowań odrębnych występują postępowania: w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi; w sprawach gospodarczych; w sprawach z zakresu prawa pracy; w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych; w sprawach o naruszenie posiadania; w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów oraz w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową; o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone³⁸⁷; w sprawach z zakresu regulacji energetyki; w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty; w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego; w sprawach z zakresu regulacji rynku wodno-kanalizacyjnego; postępowanie nakazowe i postępowanie upominawcze; postępowanie uproszczone; europejskie postępowanie nakazowe; europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń; postępowania elektroniczne, obejmujące obecnie elektroniczne postępowanie upominawcze z możliwością tworzenia dalszych (UstZmKPC2009). Ustawą z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy - kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288), do Tytułu VII Księgi pierwszej Części

---

³⁸⁴ Uzasadnienie Uchwały z dnia 14.3.1989 r. Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych - zasada prawna, sygn. III PZP 45/88, Legalis.

³⁸⁵ J. Jagieła [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, K. Piasecki (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

³⁸⁶ H. Pietrkowski, *Rozdział III Rodzaje postępowania cywilnego. Właściwość trybu postępowania rozpoznawczego*. [w:] *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis 2014, LEX. Należy jednak odnotować, że niektóre z tych postępowań już nie występują w systemie prawnym. Np. aktualnie zamiast postępowania naprawczego istnieje postępowanie restrukturyzacyjne, wprowadzone Ustawą z dnia 15.5.2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2015 r. poz. 978; obecnie Dz.U.2022.0.2309 t.j.).

³⁸⁷ Ustawą z dn. 5.8.2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1634) uchylono od 18.4.2016 r. przepisy w tym zakresie, utrzymując w mocy jedynie art. 479⁴⁵ k.p.c., co było uzasadnione koniecznością zachowania podstawy prawnej dla rejestru uznanych za niedozwolone postanowień wzorców umowy – zob. M. Łochowski [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, Komentarz do Art. 479⁴⁵ k.p.c., Legalis.

pierwszej k.p.c. dodano Dział IVg „Postępowanie w sprawach własności intelektualnej”, tym samym tworząc kolejne postępowanie odrębne³⁸⁸.

Postępowania odrębne są wyszczególniane zazwyczaj w świetle systematyki k.p.c., skąd wynika różna ich ilość w zależności od likwidacji danego postępowania lub jego dodania³⁸⁹.

Postępowanie nieprocesowe obejmuje natomiast postępowanie zwykłe (uregulowane przepisami ogólnymi o postępowaniu nieprocesowym, przepisami tytułu wstępnego i odpowiednio stosowanymi przepisami o procesie) oraz postępowania odrębne, stosowane w sprawach danego rodzaju (sprawy z zakresu prawa osobowego, rodzinnego, opiekuńczego i kurateli, rzeczowego, spadkowego, przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego, postępowania rejestrowego oraz spraw depozytowych)³⁹⁰.

Na podstawie treści wspomnianego już art. 13 k.p.c. (kryterium normatywne) należy stwierdzić, że do postępowania nieprocesowego przynależą wszystkie sprawy, które zostały przez ustawodawcę przekazane do tego trybu³⁹¹.

Część druga k.p.c. stanowi o postępowaniu zabezpieczającym, które obejmuje zabezpieczenie roszczeń pieniężnych oraz inne wypadki zabezpieczenia, natomiast część trzecia traktuje o postępowaniu egzekucyjnym³⁹².

---

³⁸⁸ Ustawa z dnia 13.2.2020 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288), art. 1 pkt 5.

³⁸⁹ J. Jagieła, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, K. Piasecki (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

³⁹⁰ H. Pietrkowski, *Rozdział III Rodzaje postępowania cywilnego. Właściwość trybu postępowania rozpoznawczego*. [w:] *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, LexisNexis 2014, LEX. A. Zieliński wyszczególnia dodatkowo także inne sprawy, dla których przepisy szczególne przewidują tryb postępowania nieprocesowego, podobnie jak K. Flaga-Gieruszyńska - zob. A. Zieliński (red.) [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, A. Zieliński (red.), Warszawa 2017, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis; K. Flaga-Gieruszyńska, *II. Rodzaje postępowania cywilnego* [w:] *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniukiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz (red.), Warszawa 2014, Legalis – Autorka podaje m.in. sprawy dotyczące działalności wspólnot mieszkaniowych – art. 9 ust. 3, art. 24 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U.2020.0.1910 t.j.), sprawy o wpis partii politycznej do ewidencji – art. 22 ustawy z 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz.U.2022.0.372 t.j.), sprawy dotyczące rejestracji związku pracodawców – art. 13 ustawy z 23.5.1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz.U.2022.97 t.j.).

Obecnie do postępowań odrębnych w zakresie postępowania nieprocesowego należą także sprawy z zakresu prawa pracy, obejmujące ustalenie uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy i żądania sprostowania świadectwa pracy (art. 691¹⁰ i 691¹¹ k.p.c.) - Dział IVb Sprawy z zakresu prawa pracy oraz sprawy o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia - Dział Ia, umiejscowione w Tytule drugim Księgi drugiej Części pierwszej k.p.c.

³⁹¹ Art. 13 § 1. k.p.c. A. Zieliński (red.) [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, A. Zieliński (red.), Warszawa 2017, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

Jak wynika z dokonanych rozważań, umiejscowienie elektronicznego postępowania upominawczego w księdze pierwszej „Proces” wskazuje, iż EPU jest postępowaniem procesowym pod względem trybu. Biorąc natomiast pod uwagę umieszczenie go w tytule VII. „Postępowania odrębne” księgi pierwszej k.p.c., EPU w zakresie rodzaju, stanowi postępowanie odrębne.

W postępowaniu procesowym „sąd rozpoznaje spór prawny występujący między dwiema stronami i rozstrzyga o prawach i obowiązkach stron, które wynikają z tego sporu”³⁹³. Cechą charakterystyczną procesu cywilnego jest więc działanie w nim dwóch przeciwstawnych stron, które prowadzą spór o prawo. Proces może być wszczęty jedynie z pozasądowej inicjatywy³⁹⁴. Stanowi on klasyczne postępowanie sporne, przeznaczone do rozpoznania oraz definitywnego rozstrzygnięcia cywilnych spraw spornych przez sąd³⁹⁵. Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż „sprawa cywilna to nic innego jak abstrakcyjny stosunek prawny z zakresu prawa cywilnego” a proces ma na celu wiążące ustalenie istnienia albo nieistnienia konkretnego stosunku cywilnoprawnego między powodem i pozwanym³⁹⁶. W kontekście tego orzeczenia Sąd Najwyższy zauważył, że „każdy może wytoczyć powództwo, jakie uzna za słuszne i sąd powszechny powinien je rozpoznać”³⁹⁷. EPU jako postępowanie procesowe inicjowane przez powoda powinno więc zmierzać do ustalenia istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego pomiędzy stronami, poprzez rozpoznanie sprawy i jej wiążące rozstrzygnięcie.

2.6. Elektroniczne postępowanie upominawcze jako postępowanie odrębne

2.6.1. Uwagi wprowadzające

Reguły ogólne dotyczące postępowania nie są w stanie uwzględnić swoistości wszystkich rodzajów różnorodnych spraw. Prowadzi to do niedostatecznego

---

³⁹² H. Pietrkowski, *Rozdział III Rodzaje postępowania cywilnego. Właściwość trybu postępowania rozpoznawczego...*, LEX.

³⁹³ A. Zieliński (red.) [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, A. Zieliński (red.), Warszawa 2017, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

³⁹⁴ H. Dolecki, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366*, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX 2013.

³⁹⁵ T. Wiśniewski, 5. *Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*. [w:] *Przebieg procesu cywilnego*. LEX 2013. Tak też K. Flaga-Gieruszyńska, II. *Rodzaje postępowania cywilnego* [w:] *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniuiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz (red.), Warszawa 2014, Legalis.

³⁹⁶ Wyrok TK z dnia 10.7.2000 r., sygn. SK 12/99, Legalis.

³⁹⁷ Postanowienie z dnia 20.6.2012 r. Izby Cywilnej SN, sygn. I CSK 558/11, Legalis.

zapewnienia prawidłowego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia³⁹⁸. Nie każda sprawa, dla której właściwy jest proces, zostaje więc rozpoznana według identycznych reguł postępowania³⁹⁹. W konsekwencji proces staje się swego rodzaju hybrydą, gdyż dla konkretnych spraw przewidziane zostaje postępowanie różniące się od ogólnego (zwyczajnego) swym tokiem⁴⁰⁰.

Proces nie jest więc trybem jednolitym postępowania rozpoznawczego, bowiem obok procesowego postępowania „zwykłego” występują również postępowania odrębne, będące jego rodzajem⁴⁰¹, które są właściwe w sprawach wyodrębnionych z ogółu spraw rozpoznawanych w procesie ze względu na ich właściwość⁴⁰², konieczność zagwarantowania sprawności ich przebiegu, szczególny charakter oraz swoistość⁴⁰³ i przedmiot⁴⁰⁴. Powodem wyodrębnienia spraw był także zamiar uproszczenia postępowania – przyspieszenia go. Przejawem takiej intencji jest postępowanie nakazowe, upominawcze, uproszczone i elektroniczne postępowanie upominawcze⁴⁰⁵.

Jak wskazuje Ł. Goździaszek, zróżnicowanie postępowań wpływa na ich pełniejszą realizację. Jak słusznie podkreśla, istnienie różnych dróg sądowych ułatwia dostęp do sądu. Różne postępowania przeznaczone do dochodzenia roszczeń pozwalają uprościć niektóre czynności, które z punktu widzenia powodów mogłyby wydawać się

---

³⁹⁸ T. Wiśniewski, 5. *Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*. [w:] *Przebieg procesu cywilnego*. LEX 2013. Autor podkreśla, że uzasadnionym jest uznanie, że na formę postępowania winien rzutować przedmiot tego postępowania.

³⁹⁹ H. Pietrzkowski, 2.2. *Rozpoznanie sprawy w trybie procesu z zastosowaniem przepisów o postępowaniu odrębnym*. [w:] *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*. WK 2017, LEX.

⁴⁰⁰ T. Wiśniewski, 5. *Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*. [w:] *Przebieg procesu cywilnego*. LEX 2013. Zob. też. T. Wiśniewski, *Problematyka ogólna procesowego postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych* [w:] *System prawa handlowego*, t. 7, T. Wiśniewski (red.), Warszawa 2007, s. 13 i n. Por. J. Krajewski, *Sytuacja prawna jednostki gospodarki uspołecznionej w procesie cywilnym*, *Studia Iuridica*, t. IX, z. 2, Toruń 1969, s. 9, przypis nr 10.

⁴⁰¹ J. Bodio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, A. Jakubecki (red.), komentarz do art. 13 k.p.c., LEX/el. 2018.

⁴⁰² J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX.

⁴⁰³ H. Pietrzkowski, 2.2. *Rozpoznanie sprawy w trybie procesu...*, WK 2017, LEX.

⁴⁰⁴ H. Dolecki, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366*, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX 2013.

⁴⁰⁵ J. Jagieła, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-366*, K. Piasecki (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis; J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX.

Niektóre postępowania wyodrębniono z uwagi na zlikwidowanie sądów szczególnych i organów *quasi-sądowych* – sądy ubezpieczeń społecznych, komisje odwoławcze do spraw pracy, państwowy arbitraż gospodarczy – a stworzenie w zamian instytucjonalno-ustrojowych jednostek sądowych (Sądy pracy i ubezpieczeń społecznych, sądy gospodarcze (sąd ochrony konkurencji i konsumentów) - zob. J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX.

na tyle skomplikowane, że przeważałyby o wydaniu decyzji o niewnoszeniu powództwa. Istnienie tych postępowań urealnia prawo do sądu⁴⁰⁶.

2.6.2. Sprawy proste i drobne

Z powyższym zagadnieniem łączy się kwestia występowania w procesie cywilnym postępowań w sprawach prostych i drobnych, nazywanych przyspieszonymi⁴⁰⁷, których założeniem jest szybsze rozstrzygnięcie sprawy niż na innej drodze sądowej. Zauważyć należy, że choć celem każdego postępowania odrębnego jest przyspieszenie postępowania, to jednak dla postępowań w sprawach prostych i drobnych, stanowi ono cel główny⁴⁰⁸. Ł. Goździaszek zalicza do tych spraw postępowanie uproszczone, upominawcze, elektroniczne postępowanie upominawcze, nakazowe, europejskie postępowanie nakazowe, europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń⁴⁰⁹.

Jak wskazuje M. Jędrzejewska sprawy proste co do zasady charakteryzują się schematyzmem, który ułatwia mechaniczne załatwianie tych spraw⁴¹⁰. Postępowanie to cechuje swoisty mechanizm procesowy, gdzie rozstrzygnięcie sprawy jest wydawane pod nieobecność pozwanego (bez jego wiedzy), który może następnie skorzystać ze środków prawnych celem zakwestionowania orzeczenia. Zatem wyodrębnienie postępowań w prostych sprawach odnosi się tylko do sfery procesowej⁴¹¹. Często sprawy te mają cechę szczególną, jaką jest zawężenie ich kręgu wyłącznie do określonej kategorii spraw np. do spraw o roszczenia pieniężne⁴¹².

---

⁴⁰⁶ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 19, 30-31.

⁴⁰⁷ Jak zauważa Ł. Goździaszek (Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 20), takiego nazewnictwa użył S. Cieślak w tytule swojej pracy – S. Cieślak, *Postępowania przyspieszone w procesie cywilnym. Zarys postępowania nakazowego, upominawczego i uproszczonego*, Warszawa 2004, tam też zob. uwagi na s. 3. Zob. też S. Cieślak, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, MoP 2010, nr 7, s. 361; S. Cieślak, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008, s. 223; P. Grzegorzczak, *Postępowania odrębne w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego*. [w:] K. Markiewicz (red.), *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, Warszawa 2011, s. 98. B. Draniewicz, *Postępowanie upominawcze - charakterystyka wybranych elementów*, MoP 2010, nr 11, s. 14.

⁴⁰⁸ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 20.

⁴⁰⁹ Tamże, s. 24.

⁴¹⁰ M. Jędrzejewska, *Modele postępowania w cywilnych sprawach „drobnych i prostych” (model sądowy, arbitrażowy, administracyjny)*, *Palestra* 1977 nr 7, s. 19. Zob. też T. Ereciński, *Postępowania odrębne de lege lata i de lege ferenda* [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych i gospodarczych - Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego Szczecin-Niechorze 28-30.9.2007 r.*, H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), Warszawa 2009, s. 9-11.

⁴¹¹ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 23.

⁴¹² Tamże, s. 23.

Za zasadnością funkcjonowania odrębnych postępowań w sprawach prostych przemawia ich efektywność, podczas gdy inne przesłanki, o ile istnieją, nie wydają się bardzo istotne. Postępowania te używane są do rozpoznawania spraw o charakterze masowym, schematycznym, z podobnym (analogicznym) stanem faktycznym⁴¹³.

Jak już wskazano we wcześniejszej części pracy, w elektronicznym postępowaniu upominawczym można dochodzić jedynie roszczeń pieniężnych⁴¹⁴, a jednym z celów wprowadzenia EPU było odciążenie tradycyjnych sądów od rozpoznawania spraw o nieskomplikowanym stanie faktycznym⁴¹⁵. Postępowanie to zostało także dedykowane powodom masowym⁴¹⁶. Elektroniczne postępowanie upominawcze (podobnie jak „zwykłe” postępowanie upominawcze) należy do postępowań w sprawach prostych⁴¹⁷, o czym świadczą powyżej wskazane cechy tego postępowania.

Odmienne od spraw prostych, postępowania w sprawach drobnych bazują natomiast na kryterium materialnym. Odnoszą się więc do rodzaju spraw, które mogą być w nim rozpoznane⁴¹⁸. Postępowania w sprawach drobnych stanowią takie, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest ograniczana, co często idzie w parze ze szczególnymi instrumentami procesowymi w danym postępowaniu⁴¹⁹. Elektroniczne postępowanie upominawcze nie stanowi postępowania w sprawach drobnych.

2.6.3. Klasyfikacja postępowań odrębnych

Klasyfikacji postępowań odrębnych można dokonywać według kryterium stosunku postępowań odrębnych do postępowania zwykłego lub według kryterium wzajemnej relacji między postępowaniami odrębnymi⁴²⁰.

2.6.3.1. Stosunek elektronicznego postępowania upominawczego do postępowania zwykłego

Postępowania odrębne mają, względem postępowania zwykłego, wyłączność bezwzględną albo względną. Wyłączność bezwzględna zasadza się w tym, że

---

⁴¹³ Tamże, s. 26.

⁴¹⁴ Art. 505²⁸ § 2 pkt 1 k.p.c.

⁴¹⁵ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 1.

⁴¹⁶ OSR Projektu nr 859, s. 20.

⁴¹⁷ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 24.

⁴¹⁸ Tamże, s. 23-24.

⁴¹⁹ Tamże, s. 23.

⁴²⁰ T. Wiśniewski, *5. Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*. [w:] *Przebieg procesu cywilnego*. LEX 2013.

przekazane do postępowań odrębnych sprawy nie mogą zostać rozpoznane w zwykłym postępowaniu. Wyłączność ta dotyczy postępowań odrębnych w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, małżeńskich, ze stosunków między rodzicami a dziećmi, o naruszenie posiadania, o uznanie postanowień wzorca za niedozwolone, z zakresu ochrony konkurencji, z zakresu regulacji energetyki, telekomunikacji i poczty, transportu kolejowego, postępowania nakazowego (o ile o przeprowadzenie go wystąpiono w pozwie), europejskiego postępowania nakazowego i europejskiego postępowania w sprawie drobnych roszczeń. Wyłączność względna oznacza, że sprawy mogą zmieniać swój charakter przechodząc do postępowania zwykłego, o ile nadają się do rozpoznania w nim⁴²¹. Do czasu wejścia w życie Nowelizacji, w postępowaniu upominawczym oraz w elektronicznym postępowaniu upominawczym m.in. w przypadku wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty, nakaz ten tracił moc, zatem w dalszym ciągu należało prowadzić postępowanie rozpoznawcze, toczone się na gruncie przepisów regulujących postępowanie zwykłe, o ile dla danej sprawy nie przewidziano innego odrębnego postępowania⁴²². Obecnie w odniesieniu do EPU odstąpiono od kontynuacji postępowania w postępowaniu zwykłym, przed tradycyjnym sądem (lub w innym postępowaniu odrębnym (np. uproszczonym)⁴²³. Chociaż więc EPU zaliczane było jak dotąd do postępowań odrębnych mających wyłączność względną w stosunku do postępowania zwykłego⁴²⁴, to wydaje się, że po Nowelizacji jest ono postępowaniem odrębnym mającym wyłączność bezwzględną. Tym samym brak jest obecnie podstaw do dalszego zaliczania EPU do postępowań odrębnych o charakterze wyłączności względnej w stosunku do postępowania zwykłego.

2.6.3.2. Stosunek elektronicznego postępowania upominawczego do postępowań odrębnych

Konkretna sprawa, zależnie od jej charakteru, może zostać rozpoznana w jednym postępowaniu odrębnym albo kilku takich postępowaniach. „Nakładanie się” postępowań odrębnych ma miejsce w sytuacji, gdy sprawa rozpoznawana w procesie w ramach postępowania (odrębnego) przynależy również do innego postępowania

---

⁴²¹ Tamże.

⁴²² Tamże.

⁴²³ Art. 505³³, 505³⁴ § 2, 505³⁶ k.p.c.

⁴²⁴ T. Wiśniewski, 5. *Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*..., LEX 2013.

odrębnego⁴²⁵. Jednak niektóre postępowania mają charakter autonomiczny i nie nakładają się na siebie z innymi postępowaniami, a zatem konkretna sprawa może zostać rozpoznana wyłącznie w danym postępowaniu (np. sprawy ze stosunków między rodzicami a dziećmi). Istnieją jednak postępowania, które mogą nakładać się na siebie czy też wyprzedzać się, a więc mogą być rozpoznane z zastosowaniem przepisów normujących różne postępowania albo też kolejno po sobie⁴²⁶. Sprawa może zatem zostać rozpoznana w kilku postępowaniach odrębnych⁴²⁷, przynależeć w danej fazie rozpoznania do kilku odrębnych postępowań⁴²⁸.

EPU może się zająć się z postępowaniem z zakresu prawa pracy⁴²⁹. Możliwym jest również dochodzenie w EPU roszczenia, dla którego właściwe jest postępowanie nakazowe czy gospodarcze. Jednakże dochodzenie w tym postępowaniu przedmiotowych roszczeń wyłącza stosowanie regulacji im właściwych do momentu zakończenia postępowania elektronicznego⁴³⁰.

---

⁴²⁵ Tak R. Kulski, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 458¹ k.p.c., Legalis.

⁴²⁶ J. Jagieła, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

⁴²⁷ J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX.

Autor wskazuje, że np. sprawa o zapłatę może być kolejno rozpoznana w postępowaniach: nakazowym, upominawczym, uproszczonym.

⁴²⁸ T. Wiśniewski, *5. Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)...*, LEX 2013; J. Gudowski, *Art. 13. [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, LEX.

⁴²⁹ A. Olaś [w:] P. Ryłski (red.) *Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2022, komentarz do art. 505²⁹ k.p.c., Legalis; T. Wiśniewski, *5. Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)...*, LEX 2013. J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX; G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz.*, Warszawa 2016, s. 231-232. EPU (przed Nowelizacją) pozostawało również w związku z postępowaniem uproszczonym – to drugie mogło znaleźć zastosowanie, gdy nakaz zapłaty nie mógł być wydany lub nakaz wydano, ale pozwany wniósł od niego sprzeciw – J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX.

⁴³⁰ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 80.

W doktrynie prezentowany był pogląd, zgodnie z którym w EPU nie jest możliwe dochodzenie roszczenia, dla którego właściwe jest postępowanie nakazowe, obejmujące także wierzytelności wekslowe. Jak wskazuje P. Telenga, skoro w EPU nie jest możliwe dołączenie oryginałów dokumentów, to w takiej sytuacji nakaz zapłaty wydany będzie na podstawie przepisów o EPU. Rozstrzygnięcie wywoła tylko takie skutki, jakie są przewidziane wobec nakazu wydanego w postępowaniu elektronicznym, a nie przewidziane dla nakazu wydanego na gruncie regulacji o postępowaniu nakazowym. Jego zdaniem więc w EPU nie jest możliwe dochodzenie pewnych roszczeń, dla których właściwe będzie postępowanie nakazowe oparte na dokumencie (tak, jak ma to miejsce w przypadku wierzytelności z weksli prawidłowo wypełnionych) – zob. P. Telenga, *Art. 505(28)*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729.*, A. Jakubecki (red.), LEX 2018. Jak twierdzi K. Weitz, stanowisko takie nie ma oparcia w przepisach prawa, gdyż postępowanie nakazowe jest częściowo właściwe dla tożsamyh roszczeń, jak w EPU i postępowaniu upominawczym. Chodzi o roszczenia pieniężne. Powód wybiera pomiędzy postępowaniem nakazowym lub EPU. W razie niedokonania wyboru sąd może wydać nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym. Nie wpływa na to

Należy także zauważyć, że elektroniczne postępowanie upominawcze jest jednocześnie postępowaniem samodzielnym, niepołączalnym z innymi rodzajami postępowań i nie krzyżuje się z nimi⁴³¹, a art. 505²⁸ k.p.c. stanowi jedynie odesłanie do przepisów postępowania upominawczego⁴³².

2.6.3.2.1. Kryterium wzajemnej relacji postępowań odrębnych

Biorąc pod uwagę kryterium wzajemnej relacji postępowań odrębnych, można podzielić te postępowania na takie, które cechują się wyłącznością bezwzględną albo względną⁴³³. Wyłączność bezwzględna zakłada, że postępowania odrębne nie mogą łączyć się ze sobą, „dopełniać” przepisami. Występuje ona np. w odniesieniu do postępowania o naruszenie posiadania, ze stosunków między rodzicami a dziećmi, w sprawach małżeńskich, z zakresu ubezpieczeń społecznych⁴³⁴. J. Gudowski wskazuje, że niektóre z tych postępowań są zupełnie autonomiczne i ani nie mogą zostać połączone z innymi, ani nie „zachodzą” na nie, jak również w żaden sposób nie kolidują z nimi⁴³⁵, zatem konkretna sprawa jest rozpoznawana jedynie w danym postępowaniu⁴³⁶.

---

fakt, iż w EPU do pozwu nie dołącza się dowodów, zaś w postępowaniu nakazowym celem wydania nakazu koniecznym jest udowodnienie roszczenia pieniężnego dokumentem dołączonym do pozwu określonym w art. 485 § 1–3 k.p.c. Zdaniem autora, to zagadnienie jest związane nie z zakresem roszczeń, mogących być w nim dochodzonych, ale z dokonaniem oceny braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym – zob. K. Weitz, *Art. 505(28)*. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red), WK 2016. Tak też Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 80. Jak zaznacza G. Bar, to, że w EPU nie składa się dokumentów, nie wyłącza możliwości, jaką jest powołanie się w tym postępowaniu na taki dowód (np. weksel), wskazując jako podstawę dochodzonego roszczenia. Powód jednak musi liczyć się ze skutkami, jakie z tego wynikają – zob. G. Bar, *Art. 505²⁸ [Stosowanie przepisów]* [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz.*, Warszawa 2016, Legalis. Nakaz zapłaty zostanie wtedy wydany w oparciu o przepisy o EPU, nie wywołując skutków określonych w postępowaniu nakazowym – G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz.*, Warszawa 2016, s. 231-232.

⁴³¹ A. Olaś, *Art. 505²⁹*, P. Ryłski (red.) *Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2022, Legalis; Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, Warszawa 2019.; zob. też J. Jagieła, *Art. 13 KPC* (red.) A. Marciniak, (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019, Legalis.

⁴³² T. Szanciło, *Art. 13 [Tryb procesowy]* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505³⁹*. *Tom I*, T. Szanciło (red.), Warszawa 2019, Legalis.

⁴³³ T. Wiśniewski, *5. Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*..., LEX 2013 i cyt. tam literatura.

⁴³⁴ T. Wiśniewski, *5. Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*..., LEX 2013.

⁴³⁵ J. Gudowski, *Art. 13. Tryby i rodzaje postępowania* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, LEX. Autor przykładowo wskazuje postępowanie w sprawach małżeńskich i w sprawach między rodzicami a dziećmi.

⁴³⁶ J. Jagieła, *Art. 13 [Tryb procesowy] III. Proces – postępowanie zwykłe i odrębne* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, K. Piasecki, A. Marciniak (red.), Warszawa 2016, Legalis.

Wyłączność względna odnosi się głównie do spraw o roszczenia pieniężne, które co do zasady rozpoznawane są w postępowaniu upominawczym. W przypadku utraty przez wydany w sprawie nakaz zapłaty mocy na skutek wniesienia sprzeciwu, sprawa jest rozpoznawana we właściwym postępowaniu odrębnym⁴³⁷. W myśl art. 505²⁹ § 1 k.p.c. *in principio* w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie stosuje się przepisów o postępowaniach odrębnych innych niż wymienione w art. 505²⁸ § 1 (przepisów o postępowaniu upominawczym)⁴³⁸. Nie jest zatem dopuszczalne stosowanie w tym postępowaniu przepisów innych postępowań odrębnych, niż postępowanie upominawcze⁴³⁹. Należy zatem wskazać, że skoro regulacja EPU zawiera odesłanie do przepisów postępowania upominawczego⁴⁴⁰, to postępowanie to ma charakter względny w ramach jego klasyfikacji w stosunku do postępowań odrębnych.

2.6.4. Stosunek elektronicznego postępowania upominawczego do postępowania upominawczego

2.6.4.1. Uwagi ogólne

Jak wskazano wcześniej, elektroniczne postępowanie upominawcze niewątpliwie stanowi postępowanie odrębne. Wątpliwości budzi jednak zagadnienie, czy jest ono odmianą (formą, rodzajem) postępowania upominawczego, czy też zupełnie samodzielnym postępowaniem odrębnym. W literaturze postępowanie to kwalifikowane jest różnorako. Istnieje pogląd, zgodnie z którym EPU stanowi samodzielne, osobne od upominawczego postępowanie odrębne⁴⁴¹. Według T. Zembrzuskiego, EPU konstrukcyjnie jest kolejnym postępowaniem odrębnym⁴⁴².

---

⁴³⁷ T. Wiśniewski, 5. *Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*..., LEX 2013.

⁴³⁸ Art. 505²⁹ § 1 k.p.c.

⁴³⁹ R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

⁴⁴⁰ J. Jagieła[w:] *Kodeks Postępowania Cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, A. Marciniak, K. Piasecki (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

⁴⁴¹ Ł. Goździaszek, *Informatyczny przełom w postępowaniu cywilnym? Rozważania nad elektronicznym postępowaniem upominawczym.*, Palestra 2009, 9-10, s. 82.

⁴⁴² T. Zembrzuski, *Opinia prawna do projektu ustawy o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 859)*, pkt. I. 2.1, [http://orka.sejm.gov.pl/IEKSBAS.nsf/0/C125728000417C20C12574DE0034A7BF/\\$file/i2357-08.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/IEKSBAS.nsf/0/C125728000417C20C12574DE0034A7BF/$file/i2357-08.pdf), dostęp: 14.5.20 r., g. 11:40. Jednocześnie jednak Autor stwierdza, że EPU stanowi formę postępowania upominawczego „zwykłego” (postępowanie „pod-odrębne”) – tamże, pkt. I. 3.2.

Również R. Flejszar wskazuje, że formalnie w k.p.c. istnieją dwa postępowania odrębne – EPU i „zwykłe” postępowanie upominawcze⁴⁴³.

Według odmiennego stanowiska, EPU traktowane jest jako rodzaj postępowania odrębnego, będąc jednak odmianą zwykłego postępowania upominawczego⁴⁴⁴, jako elektroniczna wersja „zwykłego” postępowania upominawczego⁴⁴⁵, szczególny rodzaj postępowania procesowego wobec zwykłego postępowania upominawczego⁴⁴⁶, „podrodzaj” postępowania upominawczego⁴⁴⁷. Zauważyć trzeba przy tym, że przepisy normujące postępowanie upominawcze stanowią niejako „bazę” dla elektronicznego postępowania upominawczego⁴⁴⁸. Już zresztą w samym Uzasadnieniu Projektu nr 859 wskazano, że przedmiotowe postępowanie pod względem prawnym wzorowano na postępowaniu upominawczym⁴⁴⁹. Idea, zgodnie z którą EPU stanowi formę postępowania upominawczego wynika także z OSR Projektu nr 859, w którym wprost użyto wobec niego takiego sformułowania. Wspomniano również, iż przyjęto w EPU taki model regulacji, który ujmuje przedmiotowe postępowanie jako formę dla postępowania upominawczego „zwykłego”. Co więcej, wskazano, że EPU może w przyszłości zastąpić postępowanie upominawcze⁴⁵⁰. Należy także zaznaczyć, że nazwanie omawianego postępowania „elektronicznym postępowaniem upominawczym” wskazuje, że postępowanie to jest postępowaniem upominawczym prowadzonym w formie elektronicznej. Trzeba również zwrócić uwagę na zagadnienie ulokowania EPU w k.p.c. i przełożenia tego umiejscowienia na powyższe rozważania. Jak wskazano w

---

⁴⁴³ R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis. R. Kulski podaje, że z wykładni systemowej wywieść należy, że EPU stanowi pojedyncze odrębne postępowanie, będące rodzajem postępowania elektronicznego. Autor wobec wątpliwości co do traktowania EPU jako osobnego postępowania odrębnego, uznaje je jako tryb szczególny postępowania upominawczego, które wyodrębniono z uwagi na wykorzystanie do rozstrzygania spraw drogi elektronicznej – R. Kulski, *Rozdział 1 Elektroniczne postępowanie upominawcze. Wprowadzenie* [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. 2*, Warszawa 2010, Legalis.

⁴⁴⁴ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., LEX. J. Widło, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2010, s. 9; zob. też J. Studzińska, Skutki zaskarżenia elektronicznego nakazu zapłaty przez jednego z współuczestników [w:] A. Barańska, S. Cieślak (red.), *Ars in vita. Ars in iure. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa, s. 172 i nast.

⁴⁴⁵ O. Marcewicz, *2. EPU a postępowania odrębne* [w:] *Obrót powszechny i gospodarczy...*, SIP LEX.

⁴⁴⁶ S. Cieślak, *Miejsce elektronicznego postępowania upominawczego w systemie postępowania cywilnego* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, MOP 2010 nr 7 Legalis.

⁴⁴⁷ P. Ryłski, *Funkcjonowanie w praktyce przepisów o elektronicznym postępowaniu upominawczym na etapie po wniesieniu sprzeciwu lub po przekazaniu sprawy sądowi właściwości ogólnej*, „Prawo w Działaniu” Nr 24/2015, s. 157; tak również K. Franczak, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – zalety i wady dla stron postępowania*, Przegląd Prawa Handlowego 2011, nr 7, s.48.

⁴⁴⁸ Zob. art. 505²⁸ § 1 k.p.c.

⁴⁴⁹ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 2.

⁴⁵⁰ OSR Projektu nr 859, s. 3-4 (22-23).

Uzasadnieniu Projektu nr 859, „wprowadzenie działu VII w tytule VII, księgi pierwszej, części pierwszej k.p.c. oraz wprowadzenie w tym nowym dziale VII rozdziału 1 wynika z konieczności odrębnego uregulowania szczegółów postępowania elektronicznego. Elektroniczne postępowanie upominawcze zostało umieszczone w nowym dziale, w którym w przyszłości będą mogły być regulowane kolejne postępowania elektroniczne”⁴⁵¹. Utworzenie zatem nowego działu pt. „Postępowania elektroniczne” miało na celu odseparowanie postępowań prowadzonych elektronicznie od tych „tradycyjnych”. Nowy dział dedykowano zatem elektronicznym formom postępowania. Wydaje się w świetle przytoczonego uzasadnienia, iż chodzi o elektroniczne wersje dotychczasowych „tradycyjnych” postępowań.

Zajęcie jednoznacznego stanowiska co do charakteru prawnego EPU i uznania go za zupełnie odrębne od „zwykłego” postępowania upominawczego albo też odmiennie – za jego podtyp, wymaga dokonania w dalszych rozdziałach dalszej analizy w zakresie stosowania przepisów postępowania upominawczego w EPU oraz podobieństw i różnic między tymi postępowaniami, która zostanie dokonana w dalszych częściach pracy.

2.6.4.2. Stosowanie przepisów postępowania upominawczego i ogólnych przepisów procesowych w EPU

Zgodnie ze wspomnianym już art. 505²⁸ § 1 k.p.c., w EPU stosuje się przepisy o postępowaniu upominawczym z odrębnościami wynikającymi z regulacji dotyczącej przebiegu elektronicznego postępowania upominawczego⁴⁵².

W EPU w pierwszej kolejności zastosowanie znajdują zatem przepisy regulujące elektroniczne postępowanie upominawcze znajdujące się w rozdziale poświęconym temu postępowaniu, a więc art. 505²⁸–505³⁹ k.p.c. oraz wśród przepisów o zwykłym postępowaniu procesowym⁴⁵³. Następnie zastosowanie znajdują przepisy ogólne dotyczące zwykłego postępowania upominawczego, znajdujące się w rozdziale 1. dziale V tytułu VII księgi pierwszej części pierwszej k.p.c., tj. art. 480¹–480⁴ k.p.c. W dalszej kolejności stosowane będą przepisy o postępowaniu upominawczym z odrębnościami⁴⁵⁴

---

⁴⁵¹ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 11.

⁴⁵² Art. 505²⁸ § 1 k.p.c.

⁴⁵³ Jak podaje P. Feliga, będą to przepisy np. art. 17 pkt 4, art. 46 § 1, art. 68, art. 126 § 3¹ k.p.c. – Tenże [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

⁴⁵⁴ Zob. analizę zakresu stosowania przepisów postępowania upominawczego w EPU w dalszej części tego podrozdziału.

wynikającymi z rozdziału regulującego EPU, a zatem art. 499 i n. w zw. z art. 505²⁸ k.p.c., a na końcu przepisy o zwykłym postępowaniu procesowym (z wyjątkiem przepisów art. 130^{1a}, art. 139 § 5 i art. 139¹ k.p.c.)⁴⁵⁵.

Analiza przepisu art. 505²⁸ § 1 k.p.c. prowadzi do wniosku, iż w EPU należy stosować przepisy o postępowaniu upominawczym z odrębnościami wynikającymi z rozdziału traktującego o elektronicznym postępowaniu upominawczym. Jednak przepisy regulujące postępowanie upominawcze znajdują się obecnie nie tylko w Rozdziale 3 (art. 499–505 k.p.c.) ale i w rozdziale 1. działu V tytułu VII księgi pierwszej części pierwszej k.p.c. (art. 480¹–480⁴ k.p.c.). Chociaż brzmienie art. 505²⁸ § 1 k.p.c. sugeruje, jakoby przepisy ułożone we wspomnianym Rozdziale 1 obejmującym przepisy ogólne dotyczące postępowania nakazowego i upominawczego nie znajdowały w EPU zastosowania, to, jak słusznie podkreśla P. Feliga, nie jest to akceptowalne. Autor wskazuje, że należy w tym wypadku skorzystać z wykładni systemowej i przyjąć, że w elektronicznym postępowaniu upominawczym zastosowanie znajdują również przepisy wspomnianego Rozdziału 1, w tej w części, w jakiej odnoszą się do postępowania upominawczego⁴⁵⁶, z wyłączeniem jednak sytuacji, kiedy art. 505²⁸ i n. k.p.c. zawierają w szczególne regulacje tym zakresie⁴⁵⁷.

2.6.4.2.1. Sposób stosowania w EPU ogólnych przepisów o procesie

W literaturze spornym jest, czy ogólne przepisy o procesie w postępowaniu odrębnym stosuje się odpowiednio, czy też wprost. Zasadniczo, w postępowaniach odrębnych przepisy normujące dany tryb mają zastosowanie w pierwszej kolejności, a dopiero w razie ich braku stosuje się przepisy ogólne o procesie, o ile nie są sprzeczne z przepisami odrębnymi⁴⁵⁸. Wysnuwany jest pogląd, że ogólne przepisy o procesie w postępowaniu odrębnym mają subsydiarne zastosowanie, a czasami wręcz jedynie odpowiednie⁴⁵⁹. Zgodnie z odmiennym stanowiskiem, do postępowań odrębnych przepisy o procesie stosuje się wprost, chyba że przepisy regulujące dane postępowanie

⁴⁵⁵ Art. 505²⁹ § 1 k.p.c.; P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

⁴⁵⁶ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

⁴⁵⁷ M. Muliński, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 480¹ k.p.c., Legalis.

⁴⁵⁸ J. Bodio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, A. Jakubecki (red.), komentarz do art. 13 k.p.c., LEX/el. 2018. Zob. też H. Pietrzowski, 2.2. *Rozpoznanie sprawy w trybie procesu z zastosowaniem przepisów o postępowaniu odrębnym*. [w:] *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, WK 2017, LEX.

⁴⁵⁹ T. Wiśniewski, 5. *Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)...*, LEX 2013.

odrębne stanowią inaczej⁴⁶⁰. Należy podzielić ten pogląd. Zasadnie podkreśla M. Muliński, że z art. 13 § 1 k.p.c. wywieść trzeba, iż co do zagadnień, które nie zostały unormowane w części pierwszej, księdze pierwszej, tytule VII k.p.c., przepisy o postępowaniu zwykłym w procesie znajdują zastosowanie do postępowań odrębnych wprost (nie odpowiednio). Do odpowiedniego zastosowania odnosi się zaś art. 13 § 2 k.p.c.⁴⁶¹. Wobec tego trzeba przyjąć także, że również w EPU ogólne przepisy o procesie, stosuje się wprost⁴⁶².

2.6.4.2.2. Sposób stosowania w EPU przepisów postępowania upominawczego

Wskazać także należy na sposób stosowania w EPU przepisów postępowania upominawczego. W art. 505²⁸ k.p.c. nie istnieje wyraźne stwierdzenie o odpowiednim stosowaniu w EPU przepisów o postępowaniu upominawczym. Z tego powodu przyjąć trzeba, że w kwestiach nieunormowanych w rozdziale traktującym o elektronicznym postępowaniu upominawczym, przepisy o postępowaniu upominawczym należy stosować wprost⁴⁶³, ale z odrębnościami wynikającymi z przepisów o EPU⁴⁶⁴. Należy zatem wskazać w tym miejscu konkretne przepisy dotyczące postępowania upominawczego i zakres ich stosowania w EPU.

---

⁴⁶⁰ M. Manowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-505(38)*, M. Manowska (red.), WK 2015, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX.

⁴⁶¹ M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-729*, Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis. Tak też M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-477(16)*, Warszawa 2021, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX.

⁴⁶² Tak też S. Cieślak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II*, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., LEX; R. Flejszar, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis; K. Weitz, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., LEX.

Prezentowany jest jednak także odmienny pogląd – por. D. Zawistowski, *Komentarz do art. 505²⁸ k.p.c.* [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. II. Artykuły 367–505³⁷*, Warszawa 2013, s. 731.

⁴⁶³ R. Kulski, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis. Autor jednak zauważa, że ze względu na specyfikę EPU nie jest to w zupełności możliwe. Tak też R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis; S. Sołtysik, D. Zawistowski, S. Sołtysik, D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Artykuły 367–505(39)*, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021. Zob. też J. Widło, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2010, s. 46.

⁴⁶⁴ J. Widło, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2010, s. 46. M. Uliasz wskazuje natomiast na odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu upominawczym – M. Uliasz [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, Warszawa 2019, komentarz do art. 12 k.p.c., Legalis.

art. 480¹ § 1 k.p.c.

Zgodnie z brzmieniem art. 505²⁸ § 2 pkt 1 k.p.c., nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli powód dochodzi roszczenia innego niż pieniężne⁴⁶⁵. W EPU nie jest zatem obecnie możliwe dochodzenie innych rzeczy zamiennych i rozpoznawanie innych spraw. Przepis art. 480¹ § 1 k.p.c., dotyczący m.in. postępowania upominawczego, zgodnie z którym sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach - jeżeli przepis szczególny tak stanowi⁴⁶⁶, nie ma więc w pełni zastosowania w EPU⁴⁶⁷.

art. 480¹ § 2 k.p.c.

W odniesieniu do art. 480¹ § 2 k.p.c., w myśl którego, po utracie mocy lub uchyleniu nakazu zapłaty albo w przypadku braku podstaw do jego wydania sąd rozpoznaje sprawę według przepisów ogólnych lub w postępowaniu odrębnym właściwym dla danej sprawy, chyba że przepis szczególny przewiduje inny skutek, w szczególności umorzenie postępowania⁴⁶⁸ wskazać trzeba, że określony w nim odmienny (inny) skutek w postaci umorzenia postępowania przewidziano w EPU. W tym postępowaniu nie pozostawiono dotychczasowego rozwiązania polegającego na kontynuacji sprawy⁴⁶⁹. Oznacza to, że art. 480¹ § 2 k.p.c. nie stosuje się w EPU.

art. 480² § 1 k.p.c.

W myśl art. 480² § 1 k.p.c., W nakazie zapłaty sąd nakazuje pozwanemu, aby w terminie oznaczonym w nakazie zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo wniósł środek zaskarżenia⁴⁷⁰. W nakazie zapłaty sąd powinien określić, o jaki środek zaskarżenia chodzi - zarzuty w postępowaniu nakazowym, czy sprzeciw w postępowaniu upominawczym i EPU⁴⁷¹. Przepis ten znajduje zastosowanie w EPU⁴⁷².

---

⁴⁶⁵ Art. 505²⁸ § 2 pkt 1 k.p.c.

⁴⁶⁶ Art. 480¹ § 1 k.p.c.

⁴⁶⁷ Tak też Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 480¹ k.p.c., Legalis.

⁴⁶⁸ Tamże.

⁴⁶⁹ Tamże. Zob. art. 505³³, 505³⁴ § 2, art. 505³⁶ k.p.c.

⁴⁷⁰ Art. 480² § 1 k.p.c.

⁴⁷¹ Art. 505 § 1 k.p.c. Zob. Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 480² k.p.c., Legalis.

⁴⁷² Ł. Goździaszek, Art. 502 [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, Legalis.

Obecnie sprzeciw od nakazu zapłaty w obu postępowaniach upominawczych – zwykłym i elektronicznym – statuowany jest przez art. 505 § 1 k.p.c.⁴⁷³.

Wskazać w tym miejscu trzeba na zagadnienie wydania nakazu zapłaty wobec jedynie niektórych roszczeń dochodzonych w pozwie lub co do niektórych tylko pozwanych. Jak stanowi wspomniany art. 480² § 1 *in principio* k.p.c., W nakazie zapłaty sąd nakazuje pozwanemu, aby w terminie oznaczonym w nakazie zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami⁴⁷⁴. Sąd nakazuje więc zaspokojenie roszczenia wyłącznie w całości⁴⁷⁵. Nakaz zapłaty może więc zostać wydany tylko co do całości danego roszczenia.

Warto jednak odnotować treść art. 191 k.p.c., zgodnie z którym Powód może dochodzić jednym pozwem kilku roszczeń przeciwko temu samemu pozwanemu, jeżeli nadają się one do tego samego trybu postępowania oraz jeżeli sąd jest właściwy ze względu na ogólną wartość roszczeń, a ponadto - gdy roszczenia są różnego rodzaju - o tyle tylko, o ile dla któregośkolwiek z tych roszczeń nie jest przewidziane postępowanie odrębne ani też nie zachodzi niewłaściwość sądu według przepisów o właściwości bez względu na wartość przedmiotu sporu. Przepis ten ma zastosowanie w postępowaniu upominawczym, o czym przesądza treść art. 505 § 2 zd. 2 k.p.c., zgodnie z którym „sprzeciw (...) co do jednego lub niektórych powoduje utratę mocy nakazu jedynie co do nich”. Skoro zatem możliwym jest wniesienie sprzeciwu co do niektórych uwzględnionych roszczeń, oznacza to, że po pierwsze, roszczenia w postępowaniu upominawczym mogą być kumulowane. Po drugie natomiast, zwrot „uwzględnionych roszczeń” wydaje się oznaczać konieczność uwzględnienia przez sąd wyłącznie całości poszczególnych roszczeń (a nie ich części), o czym była mowa już wcześniej. W przypadku zatem zaistnienia podstaw do wydania nakazu zapłaty co do niektórych z roszczeń, nakaz zapłaty może zostać wydany. Pozostałe roszczenia winny być rozpoznane w postępowaniu zwykłym. Kolejno zauważyć należy, że możliwym jest zaskarżenie kilku uwzględnionych roszczeń. W takim wypadku nakaz zapłaty pozostaje

---

⁴⁷³ Art. 505 § 1 k.p.c. Zob. Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 480¹ k.p.c., Legalis; Tamże, komentarz do art. 502 k.p.c.

⁴⁷⁴ Art. 480² § 1 *in principio* k.p.c. .

⁴⁷⁵ Zob. P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480² k.p.c., Legalis. Zob. też D. Zawistowski [w:] H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego, t. II, Artykuły 367–505*³⁷, Warszawa 2013, s. 718; H. Pietrkowski, [w:] J. Gudowski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego. Środki zaskarżenia, t. III, cz. 2*, Warszawa 2016, s. 708. Odmienne zob. Ł. Piebiak [w:] B. Draniewicz, Ł. Piebiak, *Postępowania odrębne. Komentarz*, Warszawa 2007, s. 300–301.

w mocy co do niezaskarżonych roszczeń. Możliwym jest zatem istnienie nakazu zapłaty jedynie co do części roszczeń wobec wniesienia co do pozostałych roszczeń sprzeciwu od nakazu zapłaty. Finalnie, w takiej sytuacji, nakaz zapłaty obowiązuje niejako „w części”. Wydaje się, że analogicznie także sąd może więc wydać nakaz zapłaty jedynie co do kilku dochodzonych roszczeń. Za powyższym przemawia także łączna interpretacja art. 317 § 1 i art. 353² k.p.c. Nie jest zatem dopuszczalne wydanie nakazu zapłaty co do części jednego roszczenia, ale możliwym wydaje się wydanie nakazu zapłaty co do jednego bądź kilku z dochodzonych roszczeń.

W literaturze dominuje także stanowisko, że nie można wydać nakazu zapłaty jedynie co do niektórych pozwanych⁴⁷⁶. Należy jednak uznać, że wydanie takiego nakazu jest dopuszczalne. Niemożność zastosowania takiego rozwiązania byłaby nieuzasadniona. W myśl art. 505 § 2 k.p.c., „sprzeciw jednego tylko ze współpозwanych o to samo roszczenie (...) powoduje utratę mocy nakazu jedynie co do nich”. W EPU w takim przypadku dochodzi wobec tych pozwanych do umorzenia postępowania wobec skutecznego wniesienia środka zaskarżenia. Nakaz zapłaty dotyczy wówczas pozostałych pozwanych, którzy orzeczenia nie zaskarżyli. Podobnie, w przypadku, kiedy dochodzi do uchylecia nakazu zapłaty wskutek rozbieżności danych adresowych pozwanego względem rejestru PESEL, nakaz zapłaty pozostaje w mocy względem pozostałych pozwanych, co do których brak jest takich wątpliwości. Trudno zatem przyjąć, aby koniecznym było wydawanie nakazu zapłaty tylko łącznie wobec wszystkich pozwanych. *De lege ferenda* koniecznym wydaje się jednak jasne określenie dopuszczalności wydania nakazu zapłaty co do niektórych spośród dochodzonych pozwem roszczeń i niektórych pozwanych w danej sprawie.

art. 480² § 2 k.p.c.

Odnosnie do art. 480² § 2 k.p.c., w EPU zastosowanie znajdzie pkt 1 regulacji, wskazujący termin zaspokojenia roszczenia albo wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty, określając, że wynosi on dwa tygodnie od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce w kraju⁴⁷⁷. Wskazać trzeba, że w odniesieniu do

---

⁴⁷⁶ Zob. np. M. Jędrzejewska, K. Weitz, [w:] T. Ereciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. II, Postępowanie rozpoznawcze*, Warszawa 2012, s. 924 i n. R. Flejszar, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I, Art. 1–729*, Warszawa 2016, s. 1227. Odmiennie natomiast np.: W. Siedlecki, [w:] Z. Resich, W. Siedlecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I*, Warszawa 1975, s. 752; M. Manowska, *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Warszawa 2001, s. 139.

⁴⁷⁷ Art. 480² § 2 pkt 1 k.p.c.

pozostałych terminów określonych w przepisie art. 480² § 2 k.p.c., a stosowanych w postępowaniu upominawczym (pkt 2 i 4), że dla EPU nie znajdują one zastosowania. Również w przypadku tej regulacji w EPU zastosowano wyjątek. Omawiany termin wynosi miesiąc od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce poza granicami kraju na terytorium Unii Europejskiej⁴⁷⁸, przy czym gdyby doręczenie nakazu zapłaty miało mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej, termin ten wynosi trzy miesiące⁴⁷⁹. Wskazać trzeba w tym miejscu na uchylenie przepisów art. 492¹ § 1⁴⁸⁰ i art. 502¹ § 1⁴⁸¹ k.p.c. traktujących o niemożności doręczenia pozwanemu nakazu zapłaty w kraju albo z uwagi na nieznanie miejsca pobytu pozwanego⁴⁸². Odnotować przy tym trzeba, że zgodnie z brzmieniem dawnego art. 499 § 1 pkt 4 k.p.c., nakaz zapłaty nie mógł być wydany, jeżeli według treści pozwu miejsce pobytu pozwanego nie było znane albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju⁴⁸³. Powyższe odnosiło się także do elektronicznego postępowania upominawczego. Obecnie takie rozwiązanie utrzymano tylko w EPU⁴⁸⁴, gdzie nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli doręczenie go pozwanemu miałoby nastąpić poza granicami kraju⁴⁸⁵. Jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty w EPU okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty. Wezwanie do usunięcia przeszkody nie podlega powtórzeniu⁴⁸⁶. Artykuł 480² § 2 k.p.c. poza pkt 1, nie ma więc zastosowania w EPU⁴⁸⁷. Tym samym, wobec odwoływania się przepisu 480² § 2¹ k.p.c. do 480² § 2 pkt 2, również ta regulacja nie znajdzie zastosowania w EPU, podobnie, jak 480² § 2² k.p.c.

art. 480² § 3 k.p.c.

---

⁴⁷⁸ Art. 480² § 2 pkt 2 k.p.c.

⁴⁷⁹ Art. 480² § 2 pkt 4 k.p.c.

⁴⁸⁰ Nowelizacja, art. 1 pkt 180.

⁴⁸¹ Tamże, art. 1 pkt 186.

⁴⁸² M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 480¹ k.p.c., Legalis.

⁴⁸³ Art. 499 § 1 pkt 4 k.p.c.2018.

⁴⁸⁴ Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 480² k.p.c., Legalis.

⁴⁸⁵ Art. 505²⁸ § 2 pkt 2 k.p.c.

⁴⁸⁶ Art. 505³⁴ § 2 k.p.c.

⁴⁸⁷ M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 480² k.p.c., Legalis.

W EPU stosuje się natomiast art. 480² § 3 k.p.c., w myśl którego nakaz zapłaty doręcza się stronom. Pozwanemu nakaz zapłaty doręcza się z odpisem pozwu, z odpisami załączników do pozwu oraz pouczeniem o terminie i sposobie zaskarżenia nakazu oraz skutkach jego niezaskarżenia⁴⁸⁸. Regulacja ta stanowi odzwierciedlenie dotychczasowego art. 502 § 2 k.p.c.⁴⁸⁹. Należy zaznaczyć, że za Ł. Goździaszkiem, że przepis ten nie dokonuje wyłączenia zastosowania art. 140 k.p.c., a zatem w mocy pozostaje jego § 2, w myśl którego zamiast odpisu pisma lub orzeczenia może być doręczony dokument uzyskany z systemu teleinformatycznego, o ile ma on cechy umożliwiające weryfikację istnienia i treści pisma lub orzeczenia w tym systemie⁴⁹⁰, a także jego § 3, zgodnie z którym w przypadku doręczenia elektronicznego pisma i orzeczenia mają postać dokumentów zawierających dane z systemu teleinformatycznego⁴⁹¹.

Kiedy więc, jak ma to miejsce w EPU, pismo procesowe bądź orzeczenie utrwalono systemie teleinformatycznym albo pismo wniesiono przy użyciu takiego systemu, natomiast ich odpisy należy doręczyć w formie tradycyjnej, można doręczyć ich wydruki, zamiast odpisów.

art. 480² § 4

Regulacja art. 480² § 4 k.p.c. również znajdzie zastosowanie w EPU, w którym podobnie jak w postępowaniu nakazowym i upominawczym wydawany jest nakaz zapłaty. Zgodnie z tym przepisem, nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, ma skutki prawomocnego wyroku⁴⁹². Przepis ten zrównuje z prawomocnym wyrokiem prawomocny nakaz zapłaty, czego konsekwencją, jak wskazuje M. Muliński, jest m.in. prawomocność materialna, o której stanowi art. 365 k.p.c., powaga rzeczy osądzonej, o której traktuje art. 366 k.p.c., walor tytułu egzekucyjnego, o którym mowa w art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c.⁴⁹³.

art. 480² § 5 k.p.c.

---

⁴⁸⁸ Art. 480² § 3 k.p.c.

⁴⁸⁹ Ł. Goździaszek[w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 502 k.p.c., Legalis.

⁴⁹⁰ Art. 140 §2 k.p.c.

⁴⁹¹ Art. 140 §3 k.p.c. Zob. Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 480² k.p.c., Legalis

⁴⁹² Art. 480² § 4 k.p.c.

⁴⁹³ M. Muliński, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 480² k.p.c., Legalis.

Przepis art. 480² § 5 k.p.c. będzie miał w pełni zastosowanie w elektronicznym postępowaniu upominawczym⁴⁹⁴. Wskazać należy, że nowa regulacja jest odbiciem dawnego art. 502¹ § 2 k.p.c. (oraz art. 492¹ § 2 k.p.c.)⁴⁹⁵, stosowanego także w EPU, na co wskazywał dotychczasowy art. 505³⁴ § 1 k.p.c., odnoszący się do tego przepisu. Stanowił on, iż w przypadkach wskazanych w art. 502¹ § 1 i 2 sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej, chyba że powód w wyznaczonym terminie usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty⁴⁹⁶. Dotąd, w myśl art. 502¹ § 1 k.p.c. jeżeli doręczenie nakazu zapłaty nie mogło nastąpić z przyczyn wskazanych w art. 499 pkt 4, sąd z urzędu uchylał nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmował odpowiednie czynności⁴⁹⁷. Natomiast w myśl § 2, jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okazało się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchylał nakaz zapłaty i wydawał odpowiednie postanowienie⁴⁹⁸.

Obecnie cały art. 505³⁴ k.p.c. odnosi się już tylko do zagadnień związanych z doręczeniem nakazu zapłaty i pomija braki w zakresie zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania i ich nieusunięcia w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu⁴⁹⁹. A zatem skutki, o jakich stanowi, odnoszą się tylko do zagadnień dotyczących doręczenia nakazu zapłaty. Natomiast konsekwencje zaistnienia innych braków reguluje już art. 480² § 5 k.p.c.

Z powyższych rozważań wywieść należy, że skoro w dotychczasowym stanie prawnym przepis dawnego art. 502¹ § 2 miał zastosowanie w EPU, to trzeba przyjąć, iż w zw. art. 505²⁸ § 1 w EPU znajdzie zastosowanie art. 480² § 5 k.p.c.

art. 480³ k.p.c.

Odnośnie art. 480³ k.p.c., wskazać trzeba, że w postępowaniu upominawczym, a także w EPU pozwanemu przysługuje sprzeciw od nieprawomocnego nakazu zapłaty. Stanowi on zwyczajny, suspensywny, niedewolutywny i anulacyjny środek

---

⁴⁹⁴ Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 505³⁴ k.p.c., Legalis.

⁴⁹⁵ M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 480² k.p.c., Legalis.

⁴⁹⁶ Art. 505³⁴ § 1 k.p.c.2018.

⁴⁹⁷ Art. 502¹ § 1 k.p.c.2018.

⁴⁹⁸ Art. 502¹ § 1 k.p.c.2018.

⁴⁹⁹ Art. 505³⁴ § 1 i § 2. k.p.c.

zaskarżenia⁵⁰⁰. W postępowaniu upominawczym wniesienie w sposób skuteczny sprzeciwu wstrzymuje uprawomocnienie się nakazu zapłaty, który traci moc, a sprawa jest dalej rozpoznawana przez sąd⁵⁰¹. Odmienny skutek przewidziano w EPU, gdzie sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc⁵⁰².

Jak podaje P. Feliga, art. 480³ k.p.c. regulujący środek zaskarżenia od nakazu zapłaty normuje w istocie cztery zagadnienia. Art. 480³ § 1, zgodnie z którym środek zaskarżenia od nakazu zapłaty wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty⁵⁰³, odnosi się do właściwości funkcjonalnej sądu do wnoszenia środka zaskarżenia. Odniesienie do formalnych warunków pisma, które zawiera środek zaskarżenia oraz kwestii koncentracji materiału procesowego dotyczącej zarzutów formalnych zawiera natomiast § 2 tego przepisu, zgodnie z którym w piśmie zawierającym środek zaskarżenia od nakazu zapłaty pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości czy w części oraz przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy⁵⁰⁴. Konsekwencje wniesienia niedopuszczalnego, spóźnionego, nieopłaconego lub dotkniętego brakami, których nie usunięto pomimo wezwania środka zaskarżenia normuje zaś § 3⁵⁰⁵, w myśl którego sąd odrzuca taki środek zaskarżenia⁵⁰⁶.

Przenosząc powyższe na grunt zwykłego i elektronicznego postępowania upominawczego wskazać należy, że sprzeciw kieruje się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie. W przypadku wydania go przez referendarza sądowego, wnoszony być powinien do tego sądu, w którym referendarz sądowy wydał nakaz zapłaty⁵⁰⁷. W EPU środek ten wnosi się do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie⁵⁰⁸.

Warunki formalne sprzeciwu w EPU określają art. 126 i n. k.p.c. z wyjątkiem art. 126 § 3 k.p.c.⁵⁰⁹, jak również przytoczony art. 480³ § 2 *in principio* w zw. z art. 505²⁸ k.p.c. Sprzeciw w EPU jest obecnie bardziej sformalizowany, niż przed

---

⁵⁰⁰ G. Kamiński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2020, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

⁵⁰¹ G. Kamiński, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2020, Legalis, komentarz do art. 480³ k.p.c.

⁵⁰² Art. 505³⁶ k.p.c.

⁵⁰³ Art. 480³ § 1 k.p.c.

⁵⁰⁴ Art. 480³ § 2 k.p.c.

⁵⁰⁵ P. Feliga [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

⁵⁰⁶ Art. 480³ § 3 k.p.c.

⁵⁰⁷ G. Kamiński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz...*, komentarz do art. 480³ k.p.c..

⁵⁰⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29.11.2012 r. w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz.U. poz. 1348), § 1.

⁵⁰⁹ Na podstawie art. 126 § 3¹ k.p.c.

Nowelizacją, bowiem pozwany powinien wskazać w nim, czy zaskarża nakaz w całości czy w części⁵¹⁰. Możliwość zaskarżenia w części nakazu zapłaty jest *novum* dla elektronicznego postępowania upominawczego⁵¹¹, w którym dotychczas w związku z wniesieniem sprzeciwu nakaz zapłaty tracił moc w całości⁵¹². Nieuczynienie zadość powyższemu, na co wskazuje art. 505³⁶ k.p.c.⁵¹³, powoduje niemożność nadania dalszego biegu temu środkowi⁵¹⁴. W piśmie zawierającym sprzeciw pozwany powinien także przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy⁵¹⁵.

Do elektronicznego postępowania upominawczego znajdzie także zastosowanie przytoczony już art. 480³ § 3 k.p.c., dotyczący odrzucenia środka zaskarżenia⁵¹⁶.

Art. 480⁴ § 1 k.p.c.

Art. 480⁴ § 1 k.p.c., zgodnie z którym nakaz zapłaty sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym⁵¹⁷ nawiązuje do dawnego art. 497¹ § 2 k.p.c., w myśl którego sąd rozpoznaje sprawę na posiedzeniu niejawnym⁵¹⁸. Przepisy różnią się tym, iż w nowym stanie prawnym regulacja odnosi się jedynie do wydania na posiedzeniu niejawnym nakazu zapłaty, a nie, jak dotąd, rozpoznawania spraw na takim posiedzeniu. Tym niemniej, jak słusznie zauważa P. Feliga, w obliczu art. 148 § 3⁵¹⁹ k.p.c. ustanawiającego regułę wydawania postanowień na posiedzeniu niejawnym należy przyjąć, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu upominawczym i nakazowym następuje na posiedzeniu niejawnym⁵²⁰. Art. 497¹ § 2 k.p.c. miał zastosowanie w EPU⁵²¹, zatem również art. 480⁴ § 1 k.p.c. dotyczy elektronicznego postępowania upominawczego.

art. 480⁴ § 2 k.p.c.

W EPU zastosowanie znajdzie również art. 480⁴ § 2 k.p.c., zgodnie z którym czynności w sprawie, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy i wydania wyroku, może wykonywać referendarz sądowy⁵²². Może on dokonywać wszystkich czynności do

---

⁵¹⁰ Tak P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁵ k.p.c., Legalis.

⁵¹¹ Art. 1 pkt 190 Nowelizacji w odn. do art. 505³⁶ k.p.c.

⁵¹² Art. 505³⁶ § 1 k.p.c.2018.

⁵¹³ W myśl art. 505³⁶ k.p.c., w przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc.

⁵¹⁴ Tak P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁵ k.p.c., Legalis.

⁵¹⁵ Art. 480³ § 2 k.p.c.

⁵¹⁶ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁶ k.p.c., Legalis.

⁵¹⁷ Art. 480⁴ § 1 k.p.c.

⁵¹⁸ Art. 497¹ § 2 k.p.c.2018.

⁵¹⁹ W myśl art. 148 § 3 k.p.c., sąd może wydać postanowienie na posiedzeniu niejawnym.

⁵²⁰ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480⁴ k.p.c., Legalis.

⁵²¹ J. Gołaczyński, *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 161-162.

⁵²² Art. 480⁴ § 2 k.p.c.

których należą m.in. wydawanie nakazów zapłaty, zarządzeń (np. wzywających do usunięcia braków środków zaskarżenia⁵²³), postanowień (np. w przedmiocie umorzenia postępowania⁵²⁴ czy odrzucenia pozwu), rozstrzygnięcie wniosków o przywrócenie terminu⁵²⁵.

art. 499 § 1 k.p.c.

Także art. 499 § 1 k.p.c. stosuje się w elektronicznym postępowaniu upominawczym. W sprawach określonych w omówionym już art. 480¹ § 1 istnieje możliwość wydania nakazu zapłaty, chyba że według treści pozwu znajdą przeszkody o których stanowi art. 499 § 1 pkt 1-3. Przepis ten traktuje zatem o braku podstaw do wydania nakazu zapłaty. Wiązą się one z merytoryczną oceną wniesionego w sprawie powództwa⁵²⁶.

Jak wskazuje art. 505³³ k.p.c. dotyczący bezpośrednio elektronicznego postępowania upominawczego, w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd umarza postępowanie. Przepis ten odnosi się do braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, a zatem, w związku z art. 505²⁸ k.p.c., także do podstaw określonych w art. 499 § 1 pkt 1-3 k.p.c.⁵²⁷.

Należy jednak odnotować, że poza tymi podstawami regulacje dotyczące EPU także zawierają przepisy określające brak podstaw do wydania nakazu zapłaty (art. 505²⁸ § 2 i art. 505^{29a} k.p.c.).

art. 505 § 1 k.p.c.

W EPU znajdzie zastosowanie także art. 505 § 1 k.p.c.⁵²⁸, zgodnie z którym od nakazu zapłaty pozwany może wnieść sprzeciw⁵²⁹.

505 § 2 k.p.c.

Konsekwencje wniesienia sprzeciwu w postępowaniu upominawczym reguluje 505 § 2 k.p.c., zgodnie z którym nakaz zapłaty traci moc w części zaskarżonej sprzeciwem. Sprzeciw jednego tylko ze współpozwanym o to samo roszczenie oraz co

---

⁵²³ Art. 480³ § 3 w zw. z art. 505²⁸ k.p.c.

⁵²⁴ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁶ k.p.c., Legalis.

⁵²⁵ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁰ k.p.c., Legalis. S. Cieślak, *Podmioty elektronicznego postępowania upominawczego* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, MOP 2010 nr 7, Legalis.

⁵²⁶ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 499 k.p.c., Legalis.

⁵²⁷ I. Gil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2020, komentarz do art. 505³³ k.p.c., Legalis.

⁵²⁸ Ł. Goździaszek, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 480² k.p.c., Legalis; Tamże, komentarz do art. 502 k.p.c., Legalis.

⁵²⁹ Art. 505 § 1 k.p.c.

do jednego lub niektórych uwzględnionych roszczeń powoduje utratę mocy nakazu jedynie co do nich⁵³⁰. Skutki wniesienia sprzeciwu w EPU reguluje natomiast art. 505³⁶ k.p.c. W przypadku jego wniesienia sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc⁵³¹.

art. 505 § 3 k.p.c.

Przepis art. 505 § 3 k.p.c., zgodnie z którym na wniosek strony sąd wydaje postanowienie stwierdzające utratę mocy nakazu zapłaty w całości lub części, także stosuje się do spraw w EPU wszczętych po 13 lipca 2013 r.⁵³².

2.6.4.3. Podobieństwa postępowania upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego

EPU wzorowane było na postępowaniu upominawczym⁵³³. Jednym z założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk 859) było przyjęcie, że „odrębne elektroniczne postępowanie upominawcze będzie w istocie zmodyfikowanym, aktualnie występującym w kodeksie postępowania cywilnego postępowaniem upominawczym”⁵³⁴.

Podobieństwo dotyczy obowiązku zbadania przez sąd treści żądania pozwu. W EPU nie dochodzi bowiem do automatycznego wydawania nakazów zapłaty, a pozw oraz inne pisma procesowe są kontrolowane przez orzekających sędziów i referendarzy pod względem formalnym i merytorycznym⁵³⁵.

Również rozpoznanie sprawy przez sąd w obu postępowaniach następuje na posiedzeniu niejawnym⁵³⁶. Etap ten odbywa się bez udziału stron.

W EPU, podobnie jak w postępowaniu upominawczym, czynności w sprawie, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy i wydania wyroku, może wykonywać referendarz sądowy⁵³⁷.

---

⁵³⁰ Art. 505 § 2 k.p.c.

⁵³¹ Art. 505³⁶ k.p.c.

⁵³² Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 214.

⁵³³ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 2.

⁵³⁴ Założenia do Projektu nr 859, s. 3.

⁵³⁵ J. Studzińska, *Wytoczenie powództwa w elektronicznym postępowaniu upominawczym i jego umorzenie a bieg terminu przedawnienia – cz. I*, MOP 2015 nr 2, Legalis.

⁵³⁶ Art. 480⁴ § 1 k.p.c.

⁵³⁷ Art. 480⁴ § 2 w zw. z art. 505²⁸ k.p.c.; zob. P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁰ k.p.c., Legalis.

Brak jest również zróżnicowania obu postępowań w ich zakresie podmiotowym⁵³⁸.

Zbieżna jest również treść nakazu zapłaty wydanego w EPU oraz w „zwykłym” postępowaniu upominawczym⁵³⁹. W obu postępowaniach upominawczych dochodzi też do doręczenia stronom nakazu zapłaty⁵⁴⁰.

Podobieństwo dotyczy także zrównania wydanego w sprawie nakazu zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, z prawomocnym wyrokiem⁵⁴¹.

Tożsamy jest także zakres przesłanek negatywnych, uniemożliwiających wydanie nakazu zapłaty w „zwykłym” i elektronicznym postępowaniu upominawczym, wskazanych w art. 499 § 1 pkt 1-3 k.p.c.⁵⁴², jednakże w przypadku EPU nakaz zapłaty nie może także być wydany, jeżeli powód dochodzi roszczenia innego niż pieniężne⁵⁴³; doręczenie pozwanemu nakazu miałoby nastąpić poza granicami kraju⁵⁴⁴; roszczenie dochodzone w postępowaniu stało się wymagalne wcześniej, niż w okresie trzech lat przed dniem wniesienia pozwu⁵⁴⁵.

Zauważyć trzeba przy tym, że w odniesieniu do EPU określono jedynie okoliczności, które wyłączają możliwość wydania nakazu zapłaty, podobnie jak w postępowaniu upominawczym, a odmiennie niż w postępowaniu nakazowym⁵⁴⁶.

Tożsame dla „zwykłego” postępowania upominawczego i EPU są również skutki w postaci uchylenia przez sąd nakazu zapłaty i wydania odpowiedniego postanowienia w przypadku, gdy po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu⁵⁴⁷.

---

⁵³⁸ O. Marcewicz, 3. *Odrębności proceduralne EPU*, [w:] *Obrót powszechny i gospodarczy...*, SIP LEX.

⁵³⁹ Art. 480² § 1 k.p.c. w zw. z 505²⁸ § 1 k.p.c.; zob. Ł. Goździaszek, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 502 k.p.c., Legalis.

⁵⁴⁰ Art. 480² § 3 w zw. z 505²⁸ § 1 k.p.c.; zob. Ł. Goździaszek, *Art. 502* [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 502 k.p.c., Legalis.

⁵⁴¹ Art. 480² § 4 w zw. z 505²⁸ § 1 k.p.c.

⁵⁴² Art. 499 § 1 pkt 1-3 w zw. z art. 505²⁸ § 1 k.p.c.

⁵⁴³ Art. 505²⁸ § 2 pkt 1 k.p.c.

⁵⁴⁴ Art. 505²⁸ § 2 pkt 2 k.p.c.

⁵⁴⁵ Art. 505^{29a} k.p.c.

⁵⁴⁶ I. Gil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2020, komentarz do art. 505³³ k.p.c., Legalis.

⁵⁴⁷ Art. 480² § 5 w zw. z 505²⁸ § 1 k.p.c.; Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 505³⁴ k.p.c., Legalis.

Pozwanemu w „zwykłym” i elektronicznym postępowaniu upominawczym od nieprawomocnego nakazu zapłaty przysługuje tożsamy środek zaskarżenia, jakim jest sprzeciw⁵⁴⁸.

Obecnie, odmiennie od dotychczasowych rozwiązań, w EPU można, podobnie jak w „zwykłym” postępowaniu upominawczym wnieść sprzeciw jedynie co do części nakazu zapłaty⁵⁴⁹.

2.6.4.4. Różnice pomiędzy postępowaniem upominawczym a elektronicznym postępowaniem upominawczym

Pomimo wielu podobieństw występujących pomiędzy EPU, a postępowaniem upominawczym, oba postępowania różnią się od siebie, co jest dostrzegalne zwłaszcza po Nowelizacji.

Elektroniczne postępowanie upominawcze ma fakultatywny charakter, gdyż do jego zainicjowania dochodzi przez podjęcie czynności wytoczenia powództwa przez powoda za pośrednictwem interfejsu e-Sądu przy użyciu portalu (www.e-sad.gov.pl). Nie jest możliwe działanie w tym zakresie z urzędu przez sąd⁵⁵⁰. Postępowanie elektroniczne jest więc postępowaniem wszczynanym na wniosek, uzależnionym od wyłącznej woli powoda. Pod tym względem różni się więc od postępowania upominawczego⁵⁵¹. Co prawda trzeba podkreślić, że nie ma wyraźniej regulacji wskazującej, że postępowanie elektroniczne jest prowadzone wyłącznie na wniosek powoda⁵⁵², ale skoro powód wnosi pozew drogą elektroniczną, to właśnie wola powoda jest przesłanką do rozpoznania sprawy przez sąd w elektronicznym postępowaniu upominawczym⁵⁵³. Tak więc choć elektroniczne postępowanie upominawcze wszczynane jest fakultatywnie, to powód wnosząc w nim pozew decyduje się na wszelkie konsekwencje wynikające z przepisów regulujących to postępowanie⁵⁵⁴.

---

⁵⁴⁸ Art. 505 § 1 w zw. z 505²⁸ § 1 k.p.c.

⁵⁴⁹ Art. 480³ § 2 w zw. z 505²⁸ § 1 k.p.c.

⁵⁵⁰ P. Telenga, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*. A. Jakubecki (red.), komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., SIP LEX 2018.

⁵⁵¹ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 65.

⁵⁵² Taki przepis występuje w postępowaniu nakazowym, zob. art. 484¹ § 2 k.p.c.

⁵⁵³ K. Weitz, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Erciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., LEX.

Por. np.: S. Cieślak, *Charakter elektronicznego postępowania upominawczego* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, MP 2010, nr 7, Legalis; K. Franczak, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – zalety i wady dla stron postępowania*, PPH 2011, nr 7, s. 48.

⁵⁵⁴ Np. jedynie elektroniczną komunikację z sądem. G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyzacja postępowania...*, s. 231-232.

Zwykle postępowanie upominawcze ma obligatoryjny charakter. Wymogiem formalnym pozwu nie jest umieszczenie w nim wniosku o wydanie w postępowaniu upominawczym nakazu zapłaty. Nakaz bowiem wydawany jest z urzędu, o ile sąd (lub referendarz sądowy) uzna, że spełniono przesłanki do jego wydania i jednocześnie brak jest przeszkód, o których mowa w art. 499 k.p.c.⁵⁵⁵.

Jak wskazuje S. Cieślak, EPU odróżnia od innych postępowań wyłączna elektroniczna forma dokonywania przez organy, powoda, a także – w ograniczonym zakresie - pozwanego czynności postępowania⁵⁵⁶.

Zwykle postępowanie upominawcze należy do właściwości sądów rejonowych i okręgowych⁵⁵⁷, zależnie od wartości przedmiotu sporu⁵⁵⁸. Miejscowa właściwość sądu w EPU jest właściwością wyłączną, gdyż sąd ten został kategorycznie ustalony jako jedynie właściwy, co wyklucza możliwość stosowania regulacji dotyczącej właściwości przemiennej i umownej⁵⁵⁹. Niezależnie od wartości przedmiotu sporu, odmiennie od zwykłego postępowania upominawczego, w EPU sprawy dochodzone są przed sądem rejonowym, jednym dla całego państwa⁵⁶⁰ – Sądem Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie⁵⁶¹.

Różnica pomiędzy EPU, a postępowaniem upominawczym zachodzi także w zakresie dołączania do pozwu dowodów, bowiem w pozwie wnoszonym w EPU powód powinien jedynie wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń⁵⁶². Dowodów nie dołącza się do pozwu⁵⁶³.

Odmiennie kształtuje się również zakres przedmiotowy obu postępowań. W myśl art. 505²⁸ § 2 pkt 1 k.p.c., nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli powód dochodzi roszczenia innego niż pieniężne⁵⁶⁴. Zgodnie natomiast z art. 480¹ § 1 k.p.c., regulującym m.in. postępowanie upominawcze, sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód

---

⁵⁵⁵P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480¹ k.p.c., Legalis.

⁵⁵⁶ S. Cieślak, *Wymagania formalne pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, MOP 2010, nr 7, Legalis.

⁵⁵⁷ Art. 16-18 k.p.c. Wskazać trzeba, że do Nowelizacji funkcjonował także odnoszący się do postępowania upominawczego przepis art. 497¹ § 1 k.p.c., który jednak nie wniósł niczego nowego względem regulacji ogólnej dotyczącej właściwości rzeczowej sądu. W drodze Nowelizacji został on uchylony (art. 1 pkt 183 Nowelizacji).

⁵⁵⁸ Art. 17 pkt 4 k.p.c.

⁵⁵⁹ G. Bar, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*. [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Informatyka postępowania...*, s. 232.

⁵⁶⁰ J. Gołaczyński, *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 161-162.

⁵⁶¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29.11.2012 r. w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz.U. poz. 1348), § 1.

⁵⁶² Art. 505³² § 1 zd. 1 k.p.c.

⁵⁶³ Art. 505³² § 1 zd. 2 k.p.c.

⁵⁶⁴ Art. 505²⁸ § 2 pkt 1 k.p.c.

dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach - jeżeli przepis szczególny tak stanowi⁵⁶⁵. Zakres przedmiotowy postępowania upominawczego jest więc szerszy niż elektronicznego postępowania upominawczego, które obejmuje jedynie roszczenia pieniężne.

Obecnie odmiennie przedstawia się także kontynuowanie sprawy, która nie została zakończona na etapie postępowania upominawczego – „zwykłego” i elektronicznego. Zgodnie z art. 480¹ § 2, po utracie mocy lub uchyleniu nakazu zapłaty albo w przypadku braku podstaw do jego wydania sąd rozpoznaje sprawę według przepisów ogólnych lub w postępowaniu odrębnym właściwym dla danej sprawy, chyba że przepis szczególny przewiduje inny skutek, w szczególności umorzenie postępowania. W „zwykłym” postępowaniu upominawczym dochodzi więc do kontynuacji postępowania przed sądem⁵⁶⁶ w razie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, które ma miejsce w przypadku, kiedy żądanie pozwu nie dotyczy roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych⁵⁶⁷, bądź zachodzą przesłanki określone w art. 499 § 1 k.p.c.⁵⁶⁸, w razie uchylenia nakazu zapłaty, jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu⁵⁶⁹, czy w razie utraty przez nakaz zapłaty mocy wskutek wniesienia sprzeciwu⁵⁷⁰.

Jak już wskazano wcześniej, „inny skutek”, o którym mowa w art. 480¹ § 2 k.p.c., przewidziano dla elektronicznego postępowania upominawczego. W EPU w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd umarza postępowanie⁵⁷¹. Podobnie, jeśli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty⁵⁷². Analogicznie w przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc⁵⁷³.

---

⁵⁶⁵ Art. 480¹ § 1 k.p.c.

⁵⁶⁶ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

⁵⁶⁷ Art. 480¹ § 1 *in principio* k.p.c.

⁵⁶⁸ Art. 499 § 1 k.p.c. P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

⁵⁶⁹ Art. 480² § 5 k.p.c.

⁵⁷⁰ Art. 505 § 2 k.p.c.

⁵⁷¹ Art. 505³³ k.p.c.

⁵⁷² Art. 505³⁴ § 2 zd. 1 k.p.c.

⁵⁷³ Art. 505³⁶ k.p.c.

Jak słusznie stwierdza M. Muliński, brak podstaw do wydania nakazu zapłaty, czy utrata przez niego mocy wskazują, iż postępowanie nie osiągnęło przypisanego mu celu w postaci załatwienia sprawy cywilnej. W konsekwencji powinno zatem dojść do jego kontynuacji. W przypadku postępowania upominawczego w takiej sytuacji sprawa jest więc dalej rozpoznawana w zwykłym albo innym odrębnym postępowaniu, co jednak nie ma miejsca w elektronicznym postępowaniu upominawczym⁵⁷⁴. Różnica dotyczy także kwestii wydania nakazu zapłaty, jeżeli doręczenie go pozwanemu miałyby nastąpić poza granicami kraju. W takim wypadku w EPU nakaz zapłaty nie może być wydany⁵⁷⁵. Jeżeli natomiast już po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty⁵⁷⁶. W „zwykłym” postępowaniu upominawczym nie tylko uchylono art. 502¹ § 1 k.p.c. wskazujący, iż jeżeli doręczenie nakazu zapłaty nie może nastąpić z przyczyn wskazanych w art. 499 pkt 4 k.p.c., sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmuje odpowiednie czynności, ale również wprowadzono regulację art. 480² § 2 k.p.c., wydłużającą terminy na wniesienie środka zaskarżenia w zależności od miejsca doręczenia nakazu zapłaty (poza granicami kraju na terytorium UE i poza nim)⁵⁷⁷. Uchylono także przesłankę uniemożliwiającą wydanie nakazu zapłaty (art. 499 § 1 pkt 4 k.p.c.), odnoszącą się do nieznanego miejsca pobytu pozwanego albo niemożności doręczenia nakazu w kraju⁵⁷⁸.

Odmienność obu postępowań odnosi się także do składu rozpoznającego zażalenie na postanowienie wydane w EPU. Art. 505³⁸ zd. 1. k.p.c., stanowi, iż rozpoznanie zażalenia na postanowienie wydane w elektronicznym postępowaniu upominawczym, jak również na postanowienie wydane w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu wydanemu w tym postępowaniu, następuje w składzie jednego sędziego⁵⁷⁹. Skład sądu rozpoznającego zażalenie na postanowienie w „zwykłym” postępowaniu upominawczym jest natomiast trzyosobowy⁵⁸⁰.

---

⁵⁷⁴ M. Muliński, [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 480¹ k.p.c., Legalis.

⁵⁷⁵ Art. 505²⁸ § 2 pkt 2 k.p.c.

⁵⁷⁶ Art. 505³⁴ § 2 zd. 1 k.p.c.

⁵⁷⁷ Art. 480² § 2 pkt 2 i 4 k.p.c., zob. też art. 480² § 2¹ i § 2² k.p.c.

⁵⁷⁸ Nowelizacja, art. 1 pkt 185.

⁵⁷⁹ Art. 505³⁸ zd. 1. k.p.c.

⁵⁸⁰ Art. 397 k.p.c.

Jak słusznie zauważa Ł. Goździaszek, nie można pozytywnie oceniać tak daleko idącego zróżnicowania postępowania elektronicznego względem upominawczego, bowiem podważa to cel wprowadzenia e-Sądu, jakim było przejęcie spraw rozpoznawanych w zwykłym postępowaniu upominawczym. Nie jest prawidłowym w kontekście tego zamysłu wprowadzanie do EPU mniej korzystnych rozwiązań niż występujące w postępowaniu upominawczym⁵⁸¹.

---

⁵⁸¹ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 71; Autor co prawda wypowiada się w kontekście wymagalności roszczenia, ale poczynione przez niego uwagi są trafne także w ogólnym ujęciu.

2.7. Podsumowanie

Poczynione w niniejszym rozdziale rozważania pozwalają na określenie charakteru prawnego elektronicznego postępowania upominawczego. Niewątpliwie EPU stanowi cywilne postępowanie sądowe, w którym rozpoznawane są sprawy cywilne w znaczeniu materialnym. W EPU mogą być dochodzone roszczenia pieniężne. W kontekście zakresu podmiotowego postępowania wskazać zaś trzeba, że pomiędzy stronami sporu w EPU nie ma władczego podporządkowania, a zachodzi w nim równorzędność podmiotów. Łączna analiza zakresu przedmiotowego i podmiotowego pozwala na przyjęcie, że w elektronicznym postępowaniu upominawczym rozpatrywane są sprawy cywilne, obejmujące sprawy z zakresu prawa cywilnego, w tym gospodarcze oraz prawa pracy⁵⁸². Postępowanie skierowane jest do szerokiego kręgu odbiorców i wydaje się, że okoliczność ta świadczy o tym, że postępowanie to objąć miało możliwie największą ilość spraw.

EPU zalicza się do postępowań odrębnych o charakterze wyłączności bezwzględnej wobec postępowania zwykłego⁵⁸³. Stanowi postępowanie o charakterze względnym w ramach jego klasyfikacji w stosunku do postępowań odrębnych – może bowiem nakładać się na postępowanie upominawcze⁵⁸⁴. Postępowanie odrębne, jakie stanowi EPU, wyodrębniono ze względu na uproszczenie, przyspieszenie postępowania⁵⁸⁵. Zaliczane jest ono do postępowań w sprawach prostych i drobnych, nazywanych przyspieszonymi⁵⁸⁶, a dokładniej stanowi przykład postępowania w sprawach prostych⁵⁸⁷. Elektroniczne postępowanie upominawcze stanowi także sądowe postępowanie rozpoznawcze, w którym zastosowano konstrukcję odwrócenia sporu, polegającą na tym, iż sprawa jest rozpoznawana merytorycznie na początku postępowania, przed doręczeniem pozwanemu pozwu, odmiennie od klasycznego procesu, w którym do wydania orzeczenia dochodzi po doręczeniu pozwu i wdaniu się

---

⁵⁸² Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 80; R. Kulski, *Wprowadzenie [w:] Odrębności postępowania w sprawach gospodarczych*, MOP 2019, Nr 21, Legalis; A. Marciniak, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019, komentarz do art. 1 k.p.c., Legalis.

⁵⁸³ Art. 505³³, 505³⁴ § 2, 505³⁶ k.p.c. T. Wiśniewski, *5. Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*. [w:] *Przebieg procesu cywilnego*. LEX 2013.

⁵⁸⁴ J. Jagieła, [w:] *Kodeks Postępowania Cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, A. Marciniak, K. Piasecki (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

⁵⁸⁵ J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Erciński (red.), WK 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX; J. Jagieła [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, K. Piasecki (red.), Warszawa 2016, komentarz do art. 13 k.p.c., Legalis.

⁵⁸⁶ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 20, 24.

⁵⁸⁷ Tamże, s. 24.

w spór. W postępowaniach tego typu, strona pozwana poprzez wniesienie środka zaskarżenia decyduje o zaistnieniu kolejnego etapu procesu⁵⁸⁸, w którym sprawa jest rozstrzygana, bowiem dochodzi do postępowania spornego. Jak wskazała analiza w zakresie wzajemnych powiązań pomiędzy postępowaniami odrębnymi, jak również pomiędzy tymi postępowaniami a postępowaniem „zwykłym”, dana sprawa może być rozpoznana kolejno w różnych postępowaniach. Celem ogólnym jest natomiast takie jej rozpoznanie, które pozwoli na jej finalne rozstrzygnięcie. Natomiast w EPU w razie niewydania nakazu zapłaty wskutek stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty⁵⁸⁹, które może mieć miejsce także w przypadku gdyby doręczenie pozwanemu nakazu miało nastąpić poza granicami kraju⁵⁹⁰ (co nie jest związane z merytoryczną oceną powództwa), jak i w przypadku wniesienia sprzeciwu⁵⁹¹, postępowanie jest umarzone. W koncepcji odwrócenia sporu co do zasady rozstrzygnięcie sprawy stanowi pierwszy etap postępowania. W przypadku jednak utraty mocy przez nakaz zapłaty (w całości lub w części) wskutek wniesienia sprzeciwu, postępowanie wkracza w drugi etap, w którym to sprawa powinna być dalej rozpoznawana. Takie rozpoznanie winno mieć miejsce także w przypadku, kiedy nakaz zapłaty nie został wydany wobec stwierdzenia braku podstaw. W EPU jednak we wskazanych sytuacjach postępowanie jest umarzone⁵⁹², a sprawa nie jest rozpatrywana. Tymczasem przypomnieć trzeba, że w postępowaniu cywilnym wyróżnia się postępowanie rozpoznawcze i pomocnicze⁵⁹³. Postępowanie pomocnicze umożliwia wykonanie orzeczenia⁵⁹⁴. Natomiast celem postępowania rozpoznawczego, jest wydanie orzeczenia sądowego, rozstrzygającego sprawę⁵⁹⁵, po rozpoznaniu żądań i wniosków stron⁵⁹⁶. Skoro EPU wpisuje się w postępowanie rozpoznawcze, przy czym, jak zauważono, nie w każdym przypadku wniesiona w nim sprawa jest w istocie rozpoznawana i rozstrzygana, to postępowanie rozpoznawcze nie osiąga przypisanego mu celu w postaci rozstrzygnięcia sprawy. Brak

---

⁵⁸⁸ M. Kostwiński, *Odwrócenie sporu w postępowaniu cywilnym* [w:] *Czy jest potrzebny nakaz świadczenia?*, PPC 2015/4/603-621, LEX.

⁵⁸⁹ Zob. np. art. 505³³ k.p.c.

⁵⁹⁰ Art. 505²⁸ § 2 pkt 2 k.p.c.

⁵⁹¹ Art. 505³⁶ k.p.c. W przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc.

⁵⁹² Art. 505³³, art. 505³⁶ k.p.c.

⁵⁹³ K. Flaga-Gieruszyńska, *II. Rodzaje postępowania cywilnego* [w:] *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniukiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz (red.), Warszawa 2020, Legalis.

⁵⁹⁴ Tamże.

⁵⁹⁵ J. Bodio, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, A. Jakubecki (red.), komentarz do art. 13 k.p.c., SIP LEX 2018.

⁵⁹⁶ K. Flaga-Gieruszyńska, *II. Rodzaje postępowania cywilnego...*, Legalis.

dotychczasowego mechanizmu przekazania sprawy do sądu właściwości ogólnej po EPU stanowi więc zaprzeczenie istocie postępowania rozpoznawczego. Na tle art. 13 k.p.c. wskazać natomiast trzeba, że elektroniczne postępowanie upominawcze⁵⁹⁷, jest również postępowaniem procesowym. Z faktu przynależności EPU do procesu wynika, że cechy przypisywane postępowaniu procesowemu odnoszą się także do elektronicznego postępowania upominawczego. Jak już wskazywano, proces zmierza do rozpoznania oraz definitywnego rozstrzygnięcia sprawy⁵⁹⁸. Jest postępowaniem, w którym dwie przeciwstawne strony toczą spór o prawo⁵⁹⁹. Powództwo może wytoczyć każdy, a rolą sądu jest jego rozpoznanie⁶⁰⁰, ustalenie o charakterze wiążącym istnienia bądź niestania stosunku cywilno-prawnego⁶⁰¹. Obecnie elektroniczne postępowanie upominawcze zapewnia realizację powyższych celów jedynie w przypadku wydania nakazu zapłaty i to tylko w sytuacji, kiedy stanie się on prawomocny. W przeciwnym razie postępowanie przed e-Sądem jest umarzone, a zatem nie kończy się merytorycznym rozstrzygnięciem sprawy. Powód, któremu zależy na ustaleniu istnienia stosunku cywilno-prawnego po zakwestionowaniu roszczenia przez stronę przeciwną, a zatem zaistnienia klasycznego przymiotu procesu – sporu – zostaje pozbawiony możliwości uzyskania orzeczenia w tym postępowaniu.

Analiza dokonana w zakresie stosowania przepisów postępowania upominawczego w EPU, różnic i podobieństw względem siebie obu tych postępowań, prowadzi do konstatacji, iż pomimo dużych zmian dokonanych w toku Nowelizacji, EPU nadal w dużej mierze nawiązuje do regulacji postępowania upominawczego. Wykładnia językowa, celowościowa, jednoznaczne wskazanie art. 505²⁸ § 1 k.p.c. co do stosowania w EPU przepisów o postępowaniu upominawczym, jak również art. 505²⁹ k.p.c., zgodnie z którym w EPU nie stosuje się przepisów o postępowaniach odrębnych innych, niż postępowanie upominawcze, ułożenie EPU w dziale dedykowanym postępowaniom elektronicznym, przy łącznej interpretacji z Uzasadnieniem Projektu nr 859⁶⁰², które jasno sugeruje, iż dział ten obejmować miał elektroniczne wersje dotychczasowych postępowań, pozwalają przyjąć, że EPU jest postępowaniem odrębnym, stanowiącym elektroniczną formę (odmianę) postępowania

---

⁵⁹⁷ Art. 13 k.p.c.

⁵⁹⁸ T. Wiśniewski, *5. Postępowania odrębne (ogólna charakterystyka)*..., LEX 2013.

⁵⁹⁹ H. Dolecki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366*, komentarz do art. 13 k.p.c., LEX 2013.

⁶⁰⁰ Postanowienie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 20.6.2012 r., sygn. I CSK 558/11, Legalis.

⁶⁰¹ Wyrok Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego z dnia 13.1.2015 r., sygn. akt II PK 82/14, Legalis.

⁶⁰² Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 11.

upominawczego. Świadczy o tym także tytuł nakazu zapłaty wydanego w EPU, a to „Nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym”.

Zauważyć w tym miejscu należy, że skoro zatem elektroniczne postępowanie upominawcze jest formą postępowania upominawczego, to różnice pomiędzy tymi postępowaniami występować powinny właśnie na tle „formy” dochodzenia roszczenia, możliwości technicznych i związanych z ich zastosowaniem konsekwencji. Tymczasem w EPU istnieją odmienności względem postępowania upominawczego, które dość mocno wykraczają poza aspekty organizacyjne, proceduralne, powiązane z formą pozwu. EPU nie tylko obecnie znacznie różni się od postępowania upominawczego, ale i wyraźnie widać, że w drodze Nowelizacji ukształtowano je w sposób dużo mniej korzystny właściwie dla obu stron postępowania, niż w zwykłym postępowaniu upominawczym.

Przykładem dysproporcji jest możliwość doręczania nakazów zapłaty poza granice kraju w zwykłym postępowaniu upominawczym⁶⁰³. Z zagadaniem tym wiąże się różnicowanie EPU względem postępowania upominawczego „zwykłego” w zakresie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty. Poza podstawami wskazanymi w art. 499 § 1 k.p.c., również regulacje normujące EPU zawierają bowiem przepisy określające brak podstaw do wydania nakazu zapłaty, a to wskazane w art. 505²⁸ § 2 i art. 505^{29a} k.p.c. Oba omawiane postępowania różni także zakres przedmiotowy. Obecnie odmiennie kształtuje się także kontynuowanie sprawy, która nie została zakończona na etapie postępowania upominawczego – „zwykłego” i elektronicznego. W drodze Nowelizacji zrezygnowano z mechanizmu przekazania sprawy po EPU do sądu właściwości ogólnej, podczas gdy w postępowaniu upominawczym po utracie mocy lub uchyleniu nakazu zapłaty albo w przypadku braku podstaw do jego wydania sąd rozpoznaje sprawę w dalszym ciągu⁶⁰⁴, w EPU dochodzi do umorzenia postępowania⁶⁰⁵. Podkreślenia wymaga, że fakt, iż EPU jest postępowaniem odrębnym nie oznacza, że zostaje pozbawione przymiotów właściwych dla trybu i rodzaju postępowania, do których zostało przypisane. Elektroniczne postępowanie upominawcze jest postępowaniem procesowym i rozpoznawczym. Należy więc przyjąć, że priorytety, cele i zasady odnoszące się do tych postępowań należy stosować także do EPU, z odpowiednimi modyfikacjami wynikającymi ze specyfiki postępowania przed e-Sądem. Przy ich

---

⁶⁰³ Zob. uwagi poczynione w niniejszym rozdziale dotyczące stosowania w EPU art. 480² § 2 k.p.c.

⁶⁰⁴ Art. 480¹ § 2 k.p.c.

⁶⁰⁵ Art. 505³³, 505³⁴ § 2, art. 505³⁶ k.p.c.

uwzględnieniu należy także dokonywać ewentualnych zmian dotyczących EPU. Warto również zaznaczyć, że skoro elektroniczne postępowanie upominawcze stanowi formę postępowania upominawczego, to wydaje się, że odmienności względem tego postępowania powinny wynikać jedynie ze stosowania formy elektronicznej.

Postępowanie cywilne nie ma w każdej sprawie tożsamego przebiegu. Powstaje zatem wątpliwość, czy w związku z tym uszczerbku doznają ugruntowane zasady procesowe i uprawnienia stron. Samo bowiem istnienie różnych dróg dochodzenia roszczeń nie gwarantuje jeszcze zapewnienia stosowania zasad i gwarancji procesowych dla stron. Wydaje się, że z uwagi na różnorodność postępowań poziom zapewnienia standardów postępowania jest różny, a czasem może być niewystarczający. Warto zatem dokonać analizy ich stosowania w elektronicznym postępowaniu upominawczym, które po Nowelizacji doznało wielu zmian wpływających na sytuację stron procesu.

ROZDZIAŁ III. Zasady wymiaru sprawiedliwości w elektronicznym postępowaniu upominawczym

3.1. Uwagi wprowadzające

W realiach zmieniającego się świata i postępującej informatyzacji, elektroniczny wymiar sprawiedliwości staje się pożądanym rozwiązaniem, stanowiącym wyjście naprzeciw rosnącym oczekiwaniom społecznym w zakresie szeroko rozumianej dostępności sądów. Nadażanie prawa za zmieniającą się rzeczywistością i jego dostosowanie do realiów obecnego świata odbywać się musi jednak przy zachowaniu utrwalonych zasad, stanowiących ugruntowane filary wymiaru sprawiedliwości i postępowania cywilnego. Z uwagi na poświęcenie niniejszej pracy elektronicznemu postępowaniu upominawczemu, jako stanowiącemu wyraz daleko posuniętej informatyzacji procesowego postępowania cywilnego, w celu przejrzystego przedstawienia sposobu realizacji ugruntowanych standardów odnoszących się do procesu cywilnego, w niniejszym rozdziale dysertacji zostaną przedstawione zasady wymiaru sprawiedliwości w kontekście EPU. Analiza realizacji przez EPU zasad postępowania cywilnego zostanie natomiast dokonana w kolejnym rozdziale pracy.

Wśród zasad wymiaru sprawiedliwości wyróżnia się zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości, w tym prawo do sądu; rzetelnego postępowania i prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki; niezależności sądu i niezawisłości sędziowskiej; nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego; kolegalności; udziału czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości; instancyjności; jawności⁶⁰⁶.

W odniesieniu do elektronicznego postępowania upominawczego niektóre z zasad wpisują się w zagadnienia związane z innymi zasadami i zostaną omówione w poświęconych im fragmentach.

3.2. Zasada sądowego wymiaru sprawiedliwości, w tym prawo do sądu

Zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości wyprowadzić należy z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP, stosownie do którego, wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe⁶⁰⁷.

---

⁶⁰⁶ Zob. J. Jodłowski (w:) J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2007, s. 115.

⁶⁰⁷ Art. 175 ust. 1 Konstytucji RP.

Analiza przedmiotowej normy nakazuje stwierdzić, że sprawowanie wymiaru sprawiedliwości powierzono podmiotom wymienionym w tym przepisie, a zatem nie dotyczy ono Trybunałów, pomimo, iż należą one do władzy sądowniczej⁶⁰⁸.

Zgodnie z ujęciem⁶⁰⁹ przedmiotowym, według definicji L. Garlickiego, wymiar sprawiedliwości oznacza „działalność państwa polegającą na wiążącym rozstrzygnięciu sporów o prawo, w których przynajmniej jedną ze stron jest jednostka lub inny podmiot podobny”⁶¹⁰. Zgodnie z podmiotowym rozumieniem wymiaru sprawiedliwości, sprawować go mogą wyłącznie sądy⁶¹¹. Ujęcie mieszane łączy oba przedstawione podejścia i zakłada, że wymiar sprawiedliwości stanowi wiążące rozstrzygnięcie przez sądy sporów o prawo⁶¹².

Analiza powyższa w kontekście EPU będzie miała niebagatelne znaczenie dla rozważań poczynionych w dalszej części dysertacji, przy omówieniu pojęcia „sądu” w części dotyczącej prawa dostępu do sądu. Istotnym z punktu widzenia elektronicznego postępowania upominawczego będzie bowiem zagadnienie wykonywania czynności w tym postępowaniu przez referendarzy sądowych.

3.2.1. Zasada prawa do sądu

3.2.1.1. Zagadnienia ogólne

Zasadę prawa do sądu ustanawia art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiący, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd⁶¹³. Odnotować należy, że prawo do sądu wynika również z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności⁶¹⁴ oraz art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych⁶¹⁵.

---

⁶⁰⁸ Art. 10 ust. 2 Konstytucji RP.

⁶⁰⁹ P. Wiliński, P. Karlik, K. Szczucki, [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, Warszawa 2016, komentarz do art. 175 Konstytucji RP, Legalis.

⁶¹⁰ L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne*, 2015, s. 326. Za takim podejściem: np. B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, 2001, s. 604; Z. Czeszejko-Sochacki, *O wymiarze sprawiedliwości w świetle Konstytucji, międzynarodowych standardów i praktyki*, "Państwo i Prawo" z. 9/1999, s. 3.

Tak też w wyrokach TK, zob. np. wyr. Wyrok TK z dnia 8 grudnia 1998 r., K 41/97, Legalis nr 10465; Wyrok TK z dnia 1 grudnia 2008 r., P 54/07, Legalis nr 111985.

⁶¹¹ Zob. rozważania w tym zakresie w P. Wiliński, P. Karlik, K. Szczucki, *art. 175 Konstytucji RP* [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, Warszawa 2016, Legalis.

⁶¹² M. Serwaniec, [w:] Z. Witkowski, A. Bień-Kacała (red.), *Prawo konstytucyjne*, Toruń 2015, s. 461.

⁶¹³ Art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Prawo do sądu w niniejszej pracy podlega omówieniu w kontekście postępowania cywilnego.

⁶¹⁴ Art. 6 ust. 1 EKPC.

3.2.1.2. Charakter prawny

Przed omówieniem treści prawa do sądu, należy określić jego charakter prawny celem wskazania cech szczególnych, znaczenia, rodzaju oraz zakresu podmiotowego i przedmiotowego.

P. Hofmański podaje, że regulacja art. 45 ust. 1 Konstytucji RP statuuje przedmiotowe prawo jako indywidualne prawo podmiotowe wpływające na konstytucyjny status jednostki. Z jednej strony ma ono charakter samoistny, bowiem stanowi samodzielne prawo podmiotowe, które podlega ochronie na gruncie skargi konstytucyjnej. Z drugiej zaś, jest środkiem ochrony wolności i innych praw, mając wobec nich wtórny charakter⁶¹⁶. Jak wskazuje S. Kotas, „nadrzędną rolą prawa do sądu jest ochrona pozostałych praw i wolności jakie przysługują jednostce”⁶¹⁷. Sąd Najwyższy stwierdził, że „prawo do sądu ma służyć innym celom, tj. zapewnieniu możliwości realizacji przez jednostki ich praw podmiotowych. Za takim rozumieniem (...) przemawia (...) także jego cel; jest nim zapewnienie efektywnej ochrony prawnej praw podmiotowych”⁶¹⁸. Na inny jeszcze wymiar prawa do sądu zwraca uwagę

Na temat interpretacji art. 6 ust. 1 EKPC zob. B. Banaszak [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz.*, Warszawa 2012, komentarz do art. 45 Konstytucji RP Legalis; M. Radajewski, *Prawnomiędzynarodowe standardy prawa do sądu* [w:] *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, s. 18-26 oraz cyt. tam orzecznictwo i literatura; P. Hofmański, A. Wróbel, [w:] L. Garlicki (red.), *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz do art. 1-18*, Warszawa 2010, s. 289; P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, komentarz do art. 45 Konstytucji RP Legalis.

⁶¹⁵ Art. 14 ust. 1 MPPOiP. Na temat interpretacji przepisu zob. M. Radajewski, *Prawnomiędzynarodowe standardy prawa do sądu* [w:] *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, s. 26-30.

Wspomnieć też należy, że prawo do sądu wyrażono również w art. 47 KPP UE. Na temat interpretacji tego przepisu zob.: M. Radajewski, *Prawo do sądu w prawie Unii Europejskiej* [w:] *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, s. 30-33 oraz cyt. tam literatura.

⁶¹⁶ P. Hofmański, *Prawo do sądu w ujęciu Konstytucji i ustaw oraz standardów prawa międzynarodowego*, [w:] L. Wiśniewski (red.), *Wolności i prawa jednostki oraz ich gwarancje w praktyce*, Warszawa 2006, s. 201.

P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. A. Wróbel, *Prawo do sądu* [w:] *Konstytucja RP w praktyce. Konferencja naukowa*, Warszawa 1999, s. 212.

⁶¹⁷ S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości...4/2017*.

⁶¹⁸ Postanowienie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 5.11.2009 r., sygn. akt I CSK 16/09, Legalis nr 254062.

Trybunał Konstytucyjny, stwierdzając, że prawo do sądu jest jednocześnie podstawowym prawem jednostki, jak i gwarantem praworządności⁶¹⁹. Jak podaje S. Pilipiec, rozstrzygnięcie sporów w ramach realizacji przez jednostkę prawa do sądu na podstawie określonych przez państwo procedur prowadzi do osiągnięcia celu w postaci demokratycznego państwa prawnego oraz do konsensusu społecznego. Prawo do sądu jest wyrazem prawnej możliwości co do realizacji prawa do czegoś, cechującym państwo prawne⁶²⁰. Należy przy tym zaznaczyć za P. Grzegorzcykiem i K. Weitzem, że „uruchomienie postępowania sądowego służy zarazem ochronie porządku prawnego w ogólności”⁶²¹. Jego treść jest również stosowana do interpretacji prawa⁶²².

Podsumowując, należy wskazać, że prawo do sądu jest nie tylko prawem samym w sobie – samodzielny – ale przede wszystkim służy ochronie innych praw, a jego realizacja zapewnia istnienie praworządności, demokratycznego państwa prawnego i konsensusu społecznego. Doniosłość prawna omawianej zasady nie budzi wątpliwości. Istotnym zatem wydaje się określenie, czy prawo do sądu jest realizowane w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Biorąc pod uwagę dużą liczbę spraw⁶²³, jakie obsługiwane są przez e-sąd, realizacja przedmiotowej zasady w EPU znacznie wpływa nie tylko na sytuację prawną podmiotów korzystających z prawa do sądu na gruncie EPU, ale również, co ma nie mniejsze znaczenie, na porządek prawny państwa.

---

⁶¹⁹ Wyrok TK z dnia 18 lipca 2012 r., K 14/12, Legalis nr 496855. TK uznał również, że prawo do sądu służy „ochronie godności człowieka” – zob. Wyrok TK z dnia 15.11.2000 r., sygn. akt P 12/99, Legalis nr 49179. Omawiana regulacja w pośredni sposób wpływa także na realizację wyrażonej w art. 7 Konstytucji RP zasady legalizmu oraz zabezpieczenie porządku prawnego – zob. Z. Czeszejko-Sochacki, *Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (ogólna charakterystyka)*, PiP 1997, Nr 11–12, s. 88. Zob. P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶²⁰ S. Pilipiec, *Zasada prawa do sądu w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i Konstytucji Federacji Rosyjskiej* [w:] *Annales UMCS L U B L I N – P O L O N I A*, sec. G (Ius), Zakład Socjologii Prawa, VOL. L/LI 2003/2004, s. 159.

⁶²¹ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶²² P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶²³ Np. w samym tylko 2020 r. do e-Sądu wpłynęło 1 998 482 spraw – zob. „Ewidencja spraw w zakresie elektronicznego postępowania upominawczego (EPU) w latach 2010-2020”, dostępna pod adresem strony internetowej: <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>, dostęp 17.10.2021 r., g. 12:48.

3.2.1.3. Istota prawa

Prawo do sądu jest prawem do postępowania sądowego, w którym to dochodzi do rozpatrzenia sprawy⁶²⁴. S. Kotas wskazuje, że jego istotą jest możliwość poddania sprawy osądowi sądu, który jest niezawisły, właściwy, bezstronny, a nie otrzymanie korzystnego orzeczenia⁶²⁵.

S. Pilipiec podaje, że państwo jest gwarantem prawa do sądu⁶²⁶, co w efekcie, jak zauważają P. Grzegorzcyk i K. Weitz, obliguje władze publiczne do stworzenia i przestrzegania procesowych i ustrojowych norm prawnych oraz do utworzenia takich zabezpieczeń o charakterze finansowym i infrastrukturalnym, które zapewnią rozpatrzenie i rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu, gwarantującym konstytucyjne standardy. Autorzy wskazują, że koreluje to z możliwością wystąpienia przez jednostkę wobec państwa z roszczeniem o ochronę prawną. W odniesieniu do spraw cywilnych, takie roszczenie oznacza zobowiązanie sądu do rozpatrzenia sprawy zgodnie ze standardami, które wynikają z art. 45 Konstytucji RP⁶²⁷.

W świetle powyższego należy uznać, że ustanowiona przez ustawodawcę, na którym ciąży obowiązek zapewnienia prawa do sądu, procedura postępowania w EPU powinna więc gwarantować prawo do sądu, umożliwiając rozpatrywanie i rozstrzygnięcie spraw w zgodzie ze standardami wynikającymi z art. 45 ust. 1 Ustawy zasadniczej.

Należy zgodzić się z P. Grzegorzcykiem i K. Weitzem, że choć art. 45 ust. 1 Konstytucji RP ma pierwszoplanowe znaczenie dla ram oraz ukształtowania ochrony sądowej, to istnieją jednak również inne regulacje obejmujące tę tematykę, znajdujące się w różnych częściach ustawy zasadniczej⁶²⁸.

---

⁶²⁴ M. Kłopocka, *Prawo do sądu w orzecznictwie TK*, Acta Universitatis Wratislaviensis „Prawo” Tom LXXVI, 2007, s. 65; P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶²⁵ S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości ...*, 4/2017.

⁶²⁶ S. Pilipiec, *Zasada prawa do sądu w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej...*, s. 159.

⁶²⁷ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶²⁸ Autorzy wskazują np. na art. 2, 10, 30, 31, 32, art. 78 zd. 1, art. 173, 175, 177, 183–185, art. 178–181 ust. 1, 176 ust. 1, 7, 9, 77 ust. 1 i 2, art. 165 ust. 2, art. 186–187, 190 Konstytucji RP – zob. P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

Z art. 2 Konstytucji RP wynika zasada demokratycznego państwa prawnego, będąca równoległym do art. 45 ustawy zasadniczej, źródłem prawa do sądu. TK wskazał, że „Konstytucyjne prawo do sądu oraz zasada państwa prawnego pozostają ze sobą w związku. A zatem ukształtowanie procedury sądowej w nierzetelny sposób może, z uwagi na przedmiot, do którego odnosi się regulacja (procedura sądowa), naruszać prawo do sądu, a jednocześnie z uwagi na to, że władza publiczna działa tu poprzez legislację (tworzenie prawa), i skutek, jaki nierzetelność procedury wywołuje w społecznym odbiorze (naruszenie

W związku z art. 45 ust. 1 pozostaje m.in. art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, w myśl którego ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw⁶²⁹. Podkreślić należy, że art. 45 ust. 1 Konstytucji RP wyraża prawo do sądu w sposób pozytywny, zaś art. 77 ust. 2 od strony negatywnej poprzez zakaz zamykania drogi sądowej⁶³⁰. Według TK art. 77 ust. 2 Konstytucji jest rozwinięciem art. 45 ust. 1 oraz jego uzupełnieniem⁶³¹.

Istnieje podgląd, zgodnie z którym art. 77 ust. 2 ustawy zasadniczej wyklucza wyłącznie zupełne wyeliminowanie drogi sądowej w drodze ustawy, wzmacniając tym samym zakaz ograniczeń z art. 31 ust. 3 zd. 2 Konstytucji RP w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw w odniesieniu do istoty wolności i praw. Zakaz z art. 77 ust. 2 ustawy zasadniczej nie dotyczy więc ustawowych ograniczeń prawa do sądu, które oceniane winny być przez pryzmat wymogów z art. 31 ust. 3 zd. 1 ustawy zasadniczej⁶³². Jak wskazał TK, „Powszechnie obowiązujące zasady postępowania tworzą więc model, który należy mieć na uwadze przy ocenie, czy realizacja prawa do

---

zaufania) - może naruszać art. 2 Konstytucji. Toteż w niniejszej sprawie uzasadnione jest odwołanie się do dwóch wzorców konstytucyjnych pozostających ze sobą w związku, tj. art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji.” – zob. Wyrok TK z dnia 19 lutego 2008 r., sygn. akt P 49/06, Legalis nr 93711.

Art. 45 ust. 1 wiąże się też z art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji. Jak wskazuje A. Łazarska, prawo do zaskarżania orzeczeń sądu nie stanowi elementu prawa do sądu wyrażonego w art. 45. ust. 1 ustawy zasadniczej – zob. A. Łazarska, *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012, s. 293. P. Grzegorzcyk, K. Weitz, podają iż w Konstytucji RP rozgraniczono prawo do sądu, o treści wskazanej w art. 45 ust. 1 oraz wynikające z art. 78 ustawy zasadniczej prawo zaskarżania orzeczeń wydanych przez sąd I instancji. Jak stwierdzają Autorzy, dostęp do sądu nie determinuje konieczności otwarcia dostępu do sądu drugoinstancyjnego. Zagadnienie zaskarżalności aktualizuje się dopiero w przypadku, kiedy zapewniono dostęp do sądu i jego realizację, lecz strona nie jest zadowolona z wyniku sprawy. Tym niemniej, jak wskazują Autorzy, obie regulacje zająbiają się w tym zakresie, że poddanie rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji pod kontrolę sądu odwoławczego zwiększa prawdopodobieństwo realizacji przez przebieg postępowania wymogów prawa do sądu oraz prawidłowości rezultatu postępowania. Korelacja polega również na tym, że wymogi art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej dotyczą także postępowania w drugiej instancji – zob. P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶²⁹ Zob. art. 77 ust. 2 Konstytucji RP.

⁶³⁰ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. Autorzy słusznie twierdzą, iż zakaz zamykania drogi sądowej obejmuje nie tylko dostęp do sądu, ale i prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego oraz prawo do rozstrzygnięcia sądowego. Autorzy wskazują za powyższym m.in., że prawo do sądu jest prawem jednolitym, nadto rozumienie zakazu zamykania drogi sądowej jedynie w odniesieniu do dostępu do sądu pozbawiałoby sensu istnienie regulacji art. 77 ust. 2, bowiem przedmiotowy zakaz możliwy byłby do wyprowadzenia na gruncie art. 31 ust. 3 zd. 2. Prawo do sądu nie może istnieć, jeśli nie gwarantuje rzetelności postępowania bądź uzyskania rozstrzygnięcia w sprawie. Nadto wskazują, iż termin „droga sądowa” powinien być łączony zarówno z możliwością zainicjowania postępowania sądowego, ale i jego przeprowadzenia oraz zakończenia w postaci rozstrzygnięcia. Wobec tego należy także przyjąć, że omawiane przepisy są symetryczne pod względem treści – zob. L. Bosek, P. Grzegorzcyk, K. Weitz, *Art. 77 [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, Legalis.

⁶³¹ Wyrok TK z 10.5.2000 r., K 21/99, Legalis nr 47842.

⁶³² Zob. np. Wyrok TK z dnia 18 lipca 2012 r., K 14/12, Legalis nr 496855; M. Zubik, *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w świetle Konstytucji i orzecznictwa TK*, „Przegląd Sądowy” 2005, nr 3, s. 13.

sądu nie doznaje w odniesieniu do konkretnej kategorii praw nadmiernych ograniczeń, których nie można by uzasadnić w płaszczyźnie art. 31 ust. 3 Konstytucji. Zasadność wprowadzenia pewnych ograniczeń prawa do sądu, przejawiająca się w ukształtowaniu postępowania sądowego (np. w zakresie terminów czy zakresu postępowania dowodowego) odmiennie niż przyjęto w ramach powszechnych, ogólnych reguł, powinna podlegać także ocenie z punktu widzenia przesłanek zawartych w art. 31 ust. 3 Konstytucji⁶³³”.

L. Bosek, P. Grzegorzczak i K. Weitz stoją na stanowisku, iż zaprezentowane podejście nie jest właściwe, wskazując, że ingerowanie w prawo do sądu jest możliwe wyłącznie w zakresie, jaki wyznacza art. 77 ust. 2 ustawy zasadniczej i regulacje konstytucyjne, które przewidują wyjątki od zasady zamykania drogi sądowej, w których zawiera się art. 45 ust. 2 zd. 1. W odniesieniu do przedmiotowego zakazu, stosowanie art. 31 ust. 3 doznaje natomiast wyłączenia. Za takim rozumieniem, zdaniem Autorów, przemawia to, iż ramy prawa do sądu są elementem treści tego prawa, zaś zapewnieniu jego realizacji służy art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Konkretna procedura postępowania jest bowiem elementem prawa do sądu. Autorzy wskazują, że prawo do sądu w rozumieniu art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej należy traktować zero-jedynkowo, tj. jego realizacja albo jest zapewniona, albo nie. Nie można mówić o częściowym wypełnieniu prawa do sądu, a wyjątkiem może być jedynie wyłączenie jawności postępowania, które dopuszcza art. 45 ust. 2 zd. 1. Nadto podkreślają, że prawidłowym jest uznanie, iż choć inne prawa mogą być ograniczone na gruncie art. 31 ust. 2 Konstytucji RP, to prawo do sądu nie podlega takim ograniczeniom. Wskazują także, iż art. 31 ust. 3 zd. 2 wprowadza zakaz ograniczeń naruszających istotę konstytucyjnych praw lub wolności. W tym ujęciu dokonanie ograniczenia prawa do sądu w postaci pozbawienia go choć jednego elementu naruszałoby jego istotę (z wyjątkiem wyłączenia jawności postępowania). Autorzy stoją na stanowisku, że art. 45 ust. 1 wyznacza standard konstytucyjny, który winien być zapewniony, jednak nie istnieje jeden słuszny abstrakcyjny model postępowania, który znajdzie zastosowanie do każdego rodzaju postępowania. W konsekwencji instytucje poszczególnych rodzajów postępowania należy zestawiać z tym standardem, który wyznacza art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a zatem dostępu do sądu, odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego, prawa do rozstrzygnięcia. Nie chodzi zatem o ustalanie, czy dane rozwiązanie stanowi

---

⁶³³ Wyrok TK z dnia 10 maja 2000 r., K 21/99, Legalis nr 47842.

ograniczenie prawa do sądu dopuszczone na zasadzie art. 31 ust 3 Konstytucji RP, ale o to, czy jego istnienie umożliwia założenie, że postępowanie spełnia standard konstytucyjny⁶³⁴.

Należy opowiedzieć się za drugim podglądem. Realizacja prawa do sądu musi bowiem odbywać się całościowo, a nie jedynie w części. Nie jest zatem możliwe skorzystanie z ograniczeń tego prawa dopuszczalnych na gruncie art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, skoro elementy tego prawa tworzą je łącznie i ich naruszenie narusza istotę całego prawa. Należy przy tym stwierdzić, że nie istnieje jedyny prawidłowy model postępowania, a rodzaje postępowań mogą różnić się od siebie. Jednakże poszczególne ich procedury należy zestawiać ze standardem konstytucyjnym wyznaczanym przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

3.2.1.4. Zakres podmiotowy prawa do sądu

Zakres podmiotowy art. 45. Konstytucji RP obejmuje „każdego”. Dotyczy zatem osoby fizycznej i osoby prawnej⁶³⁵ oraz jednostek organizacyjnych określonych w art. 33¹ k.c., którym ustawa przyznaje zdolność prawną, jak również innych jednostek organizacyjnych, które działają w obszarze prawa prywatnego, jeśli przyznano im możliwość nabycia praw, które mogą podlegać ochronie sądowej⁶³⁶. Z prawa do sądu mogą korzystać osoby fizyczne niezależnie od ich obywatelstwa⁶³⁷. Nie ma także wpływu na możliwość skorzystania z przedmiotowego prawa ich zdolność lub brak takiej zdolności do działania przed sądem w sposób samodzielny⁶³⁸.

---

⁶³⁴ Zob. rozważania i analizę Autorów w tym zakresie – L. Bosek, P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, Warszawa 2016, komentarz do art. 77 Konstytucji RP, Legalis. Ograniczenia w skorzystaniu z drogi sądowej mogą być ustanawiane tylko konstytucyjnie, jednakże nie należą do nich wprowadzane ustawami wymogi formalne odnoszące się do zainicjowania postępowania oraz opłaty związane z postępowaniem – tak B. Banaszak (red.) [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 77 Konstytucji RP, Legalis.

⁶³⁵ Tamże, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶³⁶ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

Autorzy słusznie zwracają uwagę, że prawo do sądu zostało skonstruowane w ten sposób, iż przysługuje ono jednostkom wobec państwa, rodząc wobec niego pewne powinności, o których mowa niżej/wyżej. Tym samym prawo to nie przysługuje państwu – zob. P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. Autorzy jednak wskazują na postanowienie TK z dnia 21 marca 2005 r. (sygn. akt P 11/04, Legalis nr 68612), w którym stwierdzono, że „Trybunał Konstytucyjny nie kwestionuje, że konstytucyjne prawo do sądu, skonstruowane na podstawie art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji, może też służyć ochronie osób prawnych, nawet prawa publicznego, ale tylko w takim zakresie, w jakim korzystają one z praw lub wolności przysługujących jednostkom.”

⁶³⁷ B. Banaszak, [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

Zob. jednak wyr. TK z 15.11.2000 r. (P 12/99, OTK 2000, Nr 7, poz. 260).

⁶³⁸ Jednakże odróżnić należy od tego sposób realizacji tego prawa przez osoby ubezwłasnowolnione czy niepełnoletnie. W takich przypadkach wykonywanie prawa do sądu zasadniczo odbywa się przy udziale

Podobnie w odniesieniu do osoby prawnej (lub innej jednostki, o której mowa wyżej), nie ma znaczenia dla wykonywania prawa do sądu jej siedziba na terenie Polski, miejsce zamieszkania i obywatelstwo właścicieli czy struktura właścicielska. Możliwość skorzystania z prawa do sądu w postępowaniu cywilnym wobec osób prawnych i organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, zapewnia art. 64 k.p.c., przyznając tym podmiotom zdolność sądową⁶³⁹.

Przenosząc powyższe na grunt elektronicznego postępowania upominawczego, wskazać należy, jak już wcześniej wspomniano, iż w EPU zasadniczo brak jest ograniczeń podmiotowych w odniesieniu do powoda i pozwanego⁶⁴⁰. Stroną w EPU może być osoba fizyczna, prawna oraz jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej⁶⁴¹. W EPU istnieje także możliwość dochodzenia roszczeń przez podmioty zagraniczne⁶⁴². Stronę w EPU może reprezentować pełnomocnik zawodowy⁶⁴³, jak i pełnomocnik, o którym mowa w art. 87 k.p.c.⁶⁴⁴.

Powyższe pozwala stwierdzić, że od strony abstrakcyjnego kręgu podmiotów, prawo do sądu w EPU nie doznaje ograniczeń.

Jednakże jak słusznie wskazują P. Grzegorzcyk i K. Weitz, pojęcie „każdego” użyte w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP należy rozpatrywać również w odniesieniu do podmiotów w konkretnej sprawie. Skorzystanie z prawa do sądu jest zależne od istnienia relacji prawnej zachodzącej pomiędzy podmiotem prawa, a przedmiotem

---

przedstawicieli stron – osób trzech, zapewniających prawidłową jego realizację – zob. szerzej P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶³⁹ Tamże.

W myśl art. 64 § 1, każda osoba fizyczna i prawna ma zdolność występowania w procesie jako strona (zdolność sądowa). Zgodnie z § 1¹, zdolność sądową mają także jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.

⁶⁴⁰ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 134. Zob. jednak uwagi w tym zakresie co do konieczności posiadania numeru identyfikacyjnego poczynione we fragmencie niniejszej pracy poświęconemu omówieniu zakresu podmiotowego elektronicznego postępowania upominawczego.

⁶⁴¹ B. Draniewicz, *Dla kogo e-sąd ...*, Nr 5, Legalis.

Osobną sprawą jest natomiast samo korzystanie z e-sądu. Jest ono możliwe jedynie w odniesieniu do użytkowników systemu – zob. Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 141; https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23 pyt. nr 5, dostęp 3.6.2023 r.

⁶⁴² UzasadnieniE Projektu nr 859, s. 7.

⁶⁴³ Art. 126 § 3¹ k.p.c.; Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 161.

⁶⁴⁴ Art. 87 k.p.c.; Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 146-147.

danego postępowania sądowego⁶⁴⁵. Relacje te określają przepisy formułujące wymogi, których spełnienie zapewnia wszczęcie postępowania lub uczestnictwo w nim. Jak już wcześniej zauważono, kryteria te nie stanowią ograniczenia prawa do sądu, lecz się w nie wpisują i jako takie podlegają kontroli na tle art. 45 ust. 1 Konstytucji RP⁶⁴⁶. Tym samym należy wskazać, że z prawa do sądu skorzystać może podmiot, który pozostaje z przedmiotem oraz wynikiem określonego postępowania w konkretnej relacji. W postępowaniu cywilnym, zasadniczo, postępowanie może więc wszcząć podmiot, który twierdzi, że dane prawo mu przysługuje lub jest on podmiotem stosunku prawnego⁶⁴⁷.

Powyższe znajdzie zastosowanie także do EPU, w którym to strona powodowa wszczyna postępowanie, ale i decyduje o rodzaju postępowania, w jakim rozpatrzona zostanie jego sprawa – elektronicznym postępowaniu upominawczym.

3.2.1.5. Pojęcie „sprawy”

Pojęciu „sprawy” na gruncie art. 45 ust. 1 Konstytucji RP nie wyznaczono granic⁶⁴⁸. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że „z art. 45 ust. 1 Konstytucji wynika jednoznacznie wola ustrojodawcy, aby prawem do sądu objąć możliwie najszerszy zakres spraw, a z zasady demokratycznego państwa prawnego płynie dyrektywa interpretacyjna zakazująca zawężającej wykładni prawa do sądu.”⁶⁴⁹. Jak wskazał Sąd Najwyższy, „pojęcie "sprawa" w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji ma charakter autonomiczny, a zatem swym zakresem znaczeniowym obejmuje również sprawy, które nie są sprawami cywilnymi, sądownoadministracyjnymi lub karnymi (...), a pomimo tego podlegają rozpoznaniu (...) przez sąd.”⁶⁵⁰.

---

⁶⁴⁵ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶⁴⁶ Tamże.

⁶⁴⁷ Tamże.

Należy także wspomnieć o uczestniku postępowania. W myśl art. 510 § 1 zd. 1 i 2 k.p.c. zainteresowanym w sprawie jest każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania, może on wziąć udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania w drugiej instancji. Jeżeli weźmie udział, staje się uczestnikiem.

⁶⁴⁸ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶⁴⁹ Wyrok TK z dnia 29 czerwca 2010 r. (sygn. akt P 28/09), Legalis nr 233145.

⁶⁵⁰ Postanowienie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r., sygn. akt III CK 319/03, Legalis nr 62921.

Zob. też H. Mądrzak, *Prawo do sądu jako gwarancja ochrony praw człowieka*, [w:] L. Wiśniewski, *Podstawowe prawa jednostki i ich sądowa ochrona*, Warszawa 1997, s. 197; B. Banaszak [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

Jak już wskazano, w EPU dochodzone są sprawy cywilne⁶⁵¹, zatem termin „sprawy”, o którym mowa w art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej odnosi się do rozpatrywanych w tym postępowaniu spraw cywilnych o roszczenia pieniężne.

3.2.1.6. Dyspozycyjność prawem do sądu

Należy zaznaczyć za P. Grzegorzcykiem i K. Weitzem, że prawo do sądu jest uprawnieniem jednostki, decydującej o skorzystaniu z drogi sądowej, inicjującej postępowanie. Prawo do sądu jest prawem niedoznającym zastrzeżeń, bezwarunkowym⁶⁵².

Podmiot prawa do sądu może jednakże dysponować tym prawem. Przede wszystkim zasadniczo to podmiot prawa do sądu decyduje o uruchomieniu postępowania. Może on jednak zrezygnować z tego uprawnienia, co w konsekwencji uczyni niedopuszczalnym rozpoznanie sprawy przez sąd⁶⁵³.

W postępowaniu przed e-Sądem powód nie tylko decyduje o wniesieniu pozwu, ale i o rodzaju postępowania, z jakiego skorzysta – a to elektronicznego postępowania upominawczego. W świetle dokonanych analiz wydaje się zatem, że inicjując postępowanie, powód decyduje się na drogę sądową i tym samym na pełną realizację przysługującego mu uprawnienia do skorzystania z prawa do sądu.

3.2.1.7. Elementy prawa do sądu

Jak wskazał TK, „prawo do sądu nie może być rozumiane jedynie formalnie, jako dostępność drogi sądowej w ogóle, ale także materialnie, jako możliwość prawnie skutecznej ochrony praw na drodze sądowej”⁶⁵⁴. W wyroku z 12.3.2002 r., (sygn. akt P 9/01) Trybunał wskazał, że „na prawo do sądu składają się w szczególności: prawo dostępu do sądu (prawo uruchomienia procedury), prawo do odpowiedniego

---

⁶⁵¹ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 67, 80; R. Kulski, *Wprowadzenie [w:] Odrębności postępowania w sprawach gospodarczych*, MOP 2019, Nr 21, s. 1166, Legalis.

A. Marciniak, *Art. 1 [w:] A. Marciniak (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019, Legalis; P. Telenga [w:] A. Jakubecki (red), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 633.

⁶⁵² Tak P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

Dostęp do sądu zapewniony musi być również w czasie stanu wojennego – zob. art. 233 ust. 1 Konstytucji RP.

⁶⁵³ Zob. P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶⁵⁴ Wyrok TK z dnia 31 stycznia 2005 r., sygn. akt SK 27/03, Legalis nr 66724; zob. też Wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r. P 9/01, Legalis nr 53822.

kształtowania procedury (zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności) oraz prawo do wyroku sądowego (prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia)”⁶⁵⁵. W wyroku z dnia 24 października 2007 r. (sygn. akt SK 7/06) Trybunał Konstytucyjny wyszczególnił kolejny wymiar prawa do sądu - prawo do odpowiedniego kształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy⁶⁵⁶. Sąd Najwyższy wskazał także na piąty element prawa do sądu – prawo do skutecznego wykonania orzeczenia⁶⁵⁷.

Wskazane elementy nie mogą występować jedynie pojedynczo. Wypełnienie prawa do sądu wymaga łącznego zestawienia każdego ze składników tego prawa, a dokonanie naruszenia któregoś z nich prowadzi w konsekwencji do niewypełnienia prawa do sądu⁶⁵⁸.

3.2.1.7.1. Dostęp do sądu

Jak wskazuje TK, „jednym z fundamentalnych założeń demokratycznego państwa prawnego jest zasada dostępu obywateli do sądu w celu umożliwienia im obrony ich interesów przed niezawisłym organem kierującym się wyłącznie obowiązującym w państwie prawem”⁶⁵⁹.

Dostęp do sądu rozumiany jest jako „możliwość zwrócenia się w każdej sytuacji (sprawie) do sądu z żądaniem określenia (ustalenia) statusu prawnego jednostki, w sytuacjach nie tylko zakwestionowania lub naruszenia jej praw i wolności, lecz również w sytuacjach odczuwanych przez nią niejasności, niepewności, a zwłaszcza obawy wystąpienia takiego naruszenia. Brak wyszczególnienia (...) sytuacji, w których jednostka może angażować sąd w swojej sprawie, oznacza oczywiście zezwolenie na takie angażowanie w każdej sytuacji, według swobodnej jej oceny. Temu uprawnieniu odpowiada naturalnie obowiązek sądu "rozpatrzenia" tej sprawy”⁶⁶⁰. Innymi słowy

---

⁶⁵⁵ Wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r. P 9/01, Legalis nr 53822. Zob. też wyrok TK z dnia 10 lipca 2000 r., SK 12/99, Legalis nr 48000.; zob. też uchw. SN(7) z 28.3.2013 r., III SPZP 1/13, OSNAPiUS 2013, Nr 23–24, poz. 292.

⁶⁵⁶ Wyrok TK z dnia 24 października 2007 r., SK 7/06, Legalis 87676.

⁶⁵⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Dyscyplinarna z dnia 21 stycznia 2020 r., II DSI 75/19, Legalis nr 2272754.

Wyróżniane jest także jako osobne prawo do publicznego rozpoznania sprawy, bez zbędnej zwłoki – zob. Z. Kwiatkowski, *Article kontent* [w:] *Right to a court in a democratic state ruled by law*, IUSNOVUM 2019 r. nr 2, Legalis.

⁶⁵⁸ Z. Kwiatkowski, *Article kontent* [w:] *Right to a court in a democratic state ruled by law*, IUSNOVUM 2019 r. nr 2, Legalis.

⁶⁵⁹ Orzeczenie TK z dnia 7 stycznia 1992 r., K 8/91, Legalis nr 10109.

⁶⁶⁰ P. Sarnecki, *Omówienia art. 45*, [w:] L. Garlicki, M. Zubik (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. T. II*, Warszawa 2016, s. 1-2.

powiedzieć można, iż „prawo dostępu do sądu polega na możliwości zainicjowania postępowania przed sądem”⁶⁶¹.

3.2.1.7.1.1. Prawo do zainicjowania postępowania sądowego

Dostęp do sądu determinuje istnienie pozostałych elementów prawa do sądu, zatem ma wobec nich pierwotny charakter⁶⁶².

Jak już zauważono, zapewnienie dostępu do sądu jest możliwe jedynie w przypadku istnienia ram określonego postępowania. Wymogi formalne nie stanowią ograniczeń dostępu do sądu, lecz umożliwiają jego zapewnienie, wpisując się w jego treść. Ustawodawca jest zobligowany do uregulowania danego postępowania, w tym wskazania sposobu uruchomienia go. Nie ma przy tym znaczenia forma wszczęcia postępowania przed sądem⁶⁶³.

Naruszeniem prawa dostępu do sądu jest natomiast zupełny brak możliwości zwrócenia się do sądu w danej sprawie, czy też regulacja wszczynania postępowania w sposób, który faktycznie uniemożliwia albo utrudnia w sposób znaczny zainicjowanie sprawy⁶⁶⁴. Jak zasadnie wskazuje B. Banaszak, będzie to także pozbawienie możliwości zaprezentowania sądowi swoich argumentów⁶⁶⁵.

---

⁶⁶¹ M. Radajewski, *Treść i gwarancje prawa do sądu* [w:] *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, s. 38.

Zob. też Wyrok TK z dnia 9.6.1998 r., K 28/97, Legalis nr 10441, gdzie stwierdzono, że elementem prawa do sądu jest prawo dostępu do sądu, „tj. prawo uruchomienia procedury przed sądem - organem o określonej charakterystyce (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym)”.

Odnotać trzeba, że prawo dostępu do sądu realizuje się poprzez zagwarantowanie wszczęcia postępowania w pierwszej instancji. Niemożność zaskarżenia otrzymanego rozstrzygnięcia sprawy nie jest ograniczeniem tej gwarancji. Art. 45 ust. 1 Konstytucji RP nie przewiduje również dostępu do SN – zob. P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶⁶² Tamże.

⁶⁶³ Tamże. Chodzi np. o legitymację procesową, wymogi formalne.

Zob. też Wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r., P 9/01, Legalis nr 53822.

Nie jest także naruszeniem prawa do uruchomienia postępowania istnienie obowiązku poniesienia opłat, zapewniających sprawność postępowania, wyselekcjonowanie roszczeń, które są oczywiście bezzasadne czy szkodliwe, realizację funkcji fiskalnej, służebnej dla wymiaru sprawiedliwości, społecznej – Wyrok TK z dnia 7 września 2004 r., P 4/04, Legalis nr 64858.

Koszty te powinny być jednak ukształtowane w oparciu o zasadę proporcjonalności – Wyrok TK z dnia 17 listopada 2008 r. SK 33/07, Legalis nr111131.

Zob. też np. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29 października 2010 r., I ACz 375/10, Legalis nr 340426; Wyrok TK z dnia 4 grudnia 2006 r., P 35/05, Legalis nr 78776.

⁶⁶⁴ M. Radajewski, *Treść i gwarancje prawa do sądu* [w:] *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, s. 38.

⁶⁶⁵ B. Banaszak [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

Pozew w EPU powinien spełniać wymogi formalne określone w art. 187 § 1 KPC w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., przy uwzględnieniu specyfiki elektronicznego postępowania upominawczego oraz odrębności, wskazanych w art. 505³² § 1 k.p.c.⁶⁶⁶. Wszczęcie postępowania w EPU następuje natomiast przez wniesienie pozwu za pośrednictwem systemu teleinformatycznego razem z opłatą (art. 130 § 6 k.p.c.)⁶⁶⁷.

Zainicjowanie postępowania w EPU nie jest zatem możliwe bez wniesienia opłaty od pozwu. Opłaty sądowe w tym postępowaniu wnoszone są natomiast wyłącznie drogą elektroniczną za pośrednictwem dostawcy usług płatności⁶⁶⁸. Nie jest zatem możliwe opłacenie pozwu w sposób inny, niż drogą elektroniczną, Tym samym nie można dołączyć do pozwu potwierdzenia płatności także tradycyjnym przelewem. Nie jest również możliwe uiszczenie opłaty od pozwu wskutek np. jego zwrócenia z powodu nieopłacenia, jak ma to miejsce w innych rodzajach postępowań⁶⁶⁹. Zaznaczenia wymaga, także, że za każdą elektroniczną płatność w EPU pobierana jest dodatkowa prowizja⁶⁷⁰. Tym samym nie można uznać, że sposób opłacenia pozwu w EPU przyczynia się do realizacji prawa do zainicjowania postępowania sądowego. Przeciwnie, należy stwierdzić, że utrudnia tę realizację, wprowadzając wymóg opłacenia pozwu warunkujący skuteczność jego wniesienia oraz ograniczone metody płatności, za które dodatkowo powód musi zapłacić prowizję.

Powyższe pozwala przyjąć, że choć prawo do zainicjowania postępowania sądowego zostało zapewnione na gruncie procedury EPU, określającej reguły wniesienia pozwu i wymogi formalne przedmiotowego pisma procesowego, to jednocześnie jednak sposób jego realizacji niezasadnie został mocno zawężony poprzez konieczność opłacenia pozwu determinującą „przepuszczenie” pisma przez system teleinformatyczny e-Sądu i ograniczone metody płatności, za które dodatkowo pobierana jest prowizja.

---

⁶⁶⁶ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis. Szczegółowe omówienie wymogów formalnych w EPU – zob. podrozdział „Formalizm postępowania w kontekście elektronicznego postępowania upominawczego” w rozdziale IV pracy.

⁶⁶⁷ I. Gil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), 2020, komentarz do art. 505³¹ k.p.c., Legalis.

⁶⁶⁸ Zob. *Informacja dla Powodów i osób działających w imieniu Powodów*, dostępna na stronie internetowej e-sądu: https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=18, dostęp: 1.3.2023 r., godz. 7:31.

⁶⁶⁹ Art. 130² § 2 k.p.c.

⁶⁷⁰ §4 ust. 1 Regulaminu funkcjonowania systemu teleinformatycznego Ministerstwa Sprawiedliwości obsługującego płatności, dostępny pod adresem <https://oplaty.ms.gov.pl/regulamin>, dostęp: 3.06.2023 r.

3.2.1.7.1.2. Pojęcie sądu

Niezbędnym wydaje się w tym miejscu wyjaśnienie, jak na tle art. 45 Konstytucji RP należy rozumieć pojęcie „sąd”. Termin ten definiowany jest jako „zespół osób sądzących zgodnie z prawem”⁶⁷¹. W znaczeniu konstytucyjnym⁶⁷² sądem w rozumieniu art. 45 ustawy zasadniczej nie są organy takie, jak wojewódzka komisja do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych, komornik sądowy, sądy dyscyplinarne, Krajowa Rada Sądownictwa, sądy polubowne, które działają na mocy woli stron oraz sądy kościelne. Podkreślenia wymaga, że nie są nim również referendarz sądowy oraz notariusz⁶⁷³.

3.2.1.7.1.2.1. Rozpoznanie spraw przez referendarzy sądowych

3.2.1.7.1.2.1.1. Geneza instytucji referendarza sądowego

Instytucja referendarza sądowego zaistniała w polskim porządku prawnym⁶⁷⁴ na mocy ustawy z dnia 20.6.1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych⁶⁷⁵. Celem jej wprowadzenia było odciążenie sądów, co w konsekwencji wpłynąć miało na zapobieganie przewlekłości postępowań⁶⁷⁶. Na przestrzeni lat poziom przyznawanych temu urzędnikowi sądowemu kompetencji wzrasta. Z tego względu koniecznym jest, z punktu widzenia niniejszej dysertacji, poczynienie kilku uwag w kontekście uprawnień referendarza sądowego w odniesieniu do sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

Omawiana instytucja wzorowana była na rozwiązaniach austriackich i niemieckich⁶⁷⁷, przyznających referendarzom sądowym szerokie spektrum

---

⁶⁷¹ B. Banaszak [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 45, Legalis.

⁶⁷² Zob. przepisy rozdziału VIII Konstytucji RP pt. „Sądy i Trybunały.”

⁶⁷³ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁶⁷⁴ Co prawda sama instytucja powstała w 1507 r. i trwała do czasu rozbiorów Polski w XVIII w., jednak przez lata nie była później wprowadzona do porządku prawnego – zob. P. WOŁOWSKI Referendarz sądowy jako sędzia-komisarz, MOP rok 2020 numer 17, Legalis.

⁶⁷⁵ Ustawa z dnia 20.6.1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 31, poz. 137), art. 129.

⁶⁷⁶ K. Lubiński, P. Rawczyński, *Status prawny i zadania referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym w orzecznictwie TK* [w:] A. Barańska, S. Cieślak (red.), *Ars in vita. Ars in iure. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, Warszawa 2018, Legalis; W. Maciejko, M. Rojewski, P. Zaborniak, *Zarys metodyki pracy referendarza sądowego*, Warszawa 2009, s. 16; M. Szwał, *Referendarz sądowy w sądownictwie powszechnym – status prawny, rozwój kompetencji i jego ograniczenia*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka ANALIZY i REKOMENDACJE Nr 2/2016, s. 3.

⁶⁷⁷ K. Lubiński, P. Rawczyński, *Status prawny i zadania referendarza sądowego...*, Legalis; P. Ryłski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym*, Prawo w Działaniu Sprawy cywilne 10/2011, s. 141 i nast.

kompetencji⁶⁷⁸. W Austrii referendarz sądowy wydaje nakazy zapłaty, wykonuje czynności w postępowaniu opiekuńczym i egzekucyjnym, wieczystoksięgowym, czy dotyczące rejestracji spółek prawa handlowego⁶⁷⁹. W Niemczech referendarz sądowy rozpoznaje wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych, przyznaje pełnomocnika z urzędu, wydaje nakazy zapłaty i nadaje im klauzulę wykonalności, dokonuje wyliczeń kosztów sądowych⁶⁸⁰.

W Polsce początkowo urzędnikowi temu powierzono wykonywanie czynności administracyjnych oraz czynności z zakresu nadzoru nad pracą sekretariatów sądowych, określonych przez prezesa sądu⁶⁸¹. Na stanowisku tym mógł być wówczas zatrudniony pracownik, który miał co najmniej pięcioletnią praktykę na stanowisku sekretarza sądowego⁶⁸².

Dopiero ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o zmianie ustaw - prawo o ustroju sądów powszechnych, kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze poszerzono kompetencje do wykonywania określonych czynności należących do sądów w zakresie postępowania w sprawach związanych z prowadzeniem ksiąg wieczystych i rejestrów sądowych. Zwiększono także wymagania na to stanowisko, dodając m.in. konieczność odbycia aplikacji referendarskiej i złożenia egzaminu referendarskiego albo odbycia aplikacji sądowej, prokuratorskiej, notarialnej, adwokackiej lub radcowskiej i złożenia odpowiedniego egzaminu albo egzaminu referendarskiego⁶⁸³.

W ustawach nie wyróżniano jednak wtedy pojęć „czynności z zakresu ochrony prawnej” i „sprawowania wymiaru sprawiedliwości”⁶⁸⁴. Dopiero ustawa z dnia 27 lipca

---

⁶⁷⁸ Model austriacko-niemiecki jest z tego względu odmienny od francuskiego, w którym kompletacje tego urzędnika sądowego są znacznie węższe – zob. P. Rylski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego...*, s. 141 i nast.

⁶⁷⁹ Ł. Korózs, M. Sztorc, *Urząd referendarza w projekcie ustawy o zmianie ustaw – Prawo o ustroju sądów powszechnych, kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze*, „Monitor Prawniczy” 1996/11, s. 394; P. Rylski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego*, s. 141.

⁶⁸⁰ Tamże, s. 142.

⁶⁸¹ Ustawa z dnia 20.6.1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 31, poz. 137), art. 129 § 1.

⁶⁸² Ustawa z dnia 20.6.1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 31, poz. 137), art. 129 § 2.

⁶⁸³ Ustawa o zmianie ustaw - prawo o ustroju sądów powszechnych, kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze z dnia 21 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 117, poz. 752), art. 1 pkt 18.

Wprowadzenie referendarza sądowego do polskiego porządku prawnego było zgodne z Rekomendacją nr R/86/12 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich w sprawie środków przeciwdziałania nadmiernemu obciążeniu sądów i jego zmniejszenia z dn. 16.9.1986 r.

⁶⁸⁴ H. Zieliński, *Ewolucja katalogu czynności z zakresu ochrony prawnej wykonywanych przez referendarzy sądowych – uwagi na tle nowelizacji ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy*

2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych wyszczególniła je, wskazując, że zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują sędziowie⁶⁸⁵. Zadania z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości, wykonują w sądach referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi. Ilekroć w przepisach jest mowa o referendarzach sądowych, rozumie się przez to także starszych referendarzy sądowych⁶⁸⁶.

W uzasadnieniu ustawy wyróżniono dwa obszary kompetencji sądów powszechnych, wskazując na powierzony konstytucyjnie wymiar sprawiedliwości oraz wykonywanie zadań z zakresu ochrony prawnej, które nie stanowią sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Do tej drugiej grupy należeć miały zadania „z zakresu rejestrów sądowych, ksiąg wieczystych, postępowania egzekucyjnego i wykonawczego, przy wykonywaniu których nie zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia konfliktu co do prawa”⁶⁸⁷. W uzasadnieniu wskazano także, że Konstytucja nie określa pojęcia „wymiar sprawiedliwości”, a jedynie powierza jego sprawowanie sądom. Nie oznacza to jednak, że wszystkie zadania sądów należą do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, a zatem możliwym jest wyodrębnienie spośród nich zadań z zakresu ochrony prawnej, które nie stanowią sprawowania wymiaru sprawiedliwości⁶⁸⁸. Kryterium rozróżnienia zadań w ramach obu grup stanowiła zatem konieczność rozstrzygnięcia sporu o prawo.

Pomimo takiej argumentacji, dość szybko, bo już ustawą o zmianie ustawy - kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 22 grudnia 2004 r. (Dz.U. 2005 nr 13, poz. 98) wprowadzono możliwość wydawania przez referendarzy sądowych nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym (art. 1 pkt 5).

Celem takiej zmiany było odciążenie sędziów od wydawania w tym postępowaniu tego rodzaju orzeczeń. Jak wyjaśniono w uzasadnieniu tej nowelizacji, „w postępowaniu tym kognicja ogranicza się bowiem do badania, czy nie zachodzą przeszkody wymienione w art. 499 k.p.c., nie bada się zaś okoliczności stanowiących podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. W związku z tym zadania związane z wydawaniem

---

– *Prawo upadłościowe*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego Seria Prawnicza Zeszyt 111/2020, Prawo 29, DOI: 10.15584/znurprawo.2020.29.21, s. 311.

⁶⁸⁵ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2001, nr 98, poz. 1070), art. 2 § 1.

⁶⁸⁶ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2001, nr 98, poz. 1070), art. 2 § 2.

⁶⁸⁷ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, druk sejmowy nr 1656 z dnia 12 stycznia 2000 r., Sejm III kadencji, s. 74, <https://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf?OpenDatabase>, dostęp: 7.2.2022, r. g. 15:15.

⁶⁸⁸ Tamże.

nakazów zapłaty mogą z powodzeniem przejąć referendarze sądowi. Takie rozwiązanie nie stanowi wyłączenia sądowego wymiaru sprawiedliwości i prawa do sądu, ponieważ czynność referendarza w postępowaniu upominawczym, polegająca na wydaniu nakazu zapłaty, będzie dokonywana w zastępstwie sądu i – w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego przez referendarza – sprawa podlega rozpoznaniu przez sąd. Sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym ma restytucyjny charakter, gdyż jego wniesienie powoduje utratę mocy przez nakaz. (...) Sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego przez sąd, jak i przez referendarza, zapewnia dostateczną gwarancję należytej ochrony praw podmiotowych pozwanego. Dodatkową gwarancją jest to, że klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty wydanemu przez referendarza zawsze nadaje sąd”⁶⁸⁹.

Uzasadnienie tak ważnej zmiany ograniczono zatem jedynie do stwierdzenia, że w postępowaniu upominawczym badane jest wyłącznie wystąpienie przesłanek uniemożliwiających wydanie nakazu zapłaty, nie analizuje się zaś okoliczności stanowiących podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. Należy podkreślić, że nie przeanalizowano poszczególnych przesłanek z art. 499 k.p.c., których już samo literalne brzmienie skłania do wniosku, iż celem wykluczenia ich istnienia koniecznym jest właśnie zbadanie okoliczności, które stanowią podstawę faktyczną rozstrzygnięcia.

Uzasadniając dalsze zmiany w uprawnieniach omawianego urzędnika sądowego w zakresie czynności procesowych w postępowaniu cywilnym (art. 130⁵, art. 364 § 2, art. 497¹, art. 509¹), wskazano w uzasadnieniu Ustawy o zmianie ustawy - kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 listopada 2006 r. (Dz.U. Nr 235, poz. 1699), że „szersza kompetencja referendarza w postępowaniu rozpoznawczym skutkować ma ociążeniem sędziów od dokonywania w toku postępowania wielu czynności mniej skomplikowanych i powtarzalnych, o charakterze nade wszystko formalnym. W efekcie sędzia w większym zakresie będzie mógł skupić swoją pracę na czynnościach wchodzących w zakres rzeczywistego „wymierzania sprawiedliwości”⁶⁹⁰.

---

⁶⁸⁹ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, druk sejmowy nr 2500 z dnia 05-02-2004 r., Sejm IV kadencji, s.1, [https://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/D35D28E71AE4AA36C1256E3800397DAB/\\$file/2500.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/D35D28E71AE4AA36C1256E3800397DAB/$file/2500.pdf), dostęp:7.2.2022, r. g. 15:15.

⁶⁹⁰ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 484 z dnia 10-04-2006, Sejm V kadencji, s. 4, [https://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/732FC7A427F823C0C125714F003CA04A/\\$file/484.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/732FC7A427F823C0C125714F003CA04A/$file/484.pdf), dostęp:7.2.2022, r. g. 15:15.

Także w tym przypadku powołano się przede wszystkim na konieczność odciążenia sądów. Wskazano, że dotychczasowe rozszerzanie kompetencji referendarza sądowego w istocie nie usprawniło postępowań cywilnych, w związku z czym tendencją tą uznano za konieczną do rozwinięcia i umożliwiono referendarzom sądowym „wydawanie zarządzeń wzywających do uzupełnienia braków formalnych pism procesowych oraz wzywających do uiszczenia należnej opłaty sądowej, a także zwrot pism po bezskutecznym upływie terminu do ich uzupełnienia lub opłacenia (art. 130⁵, art. 479^{8a} § 6), wydawanie postanowień w przedmiocie stwierdzenia prawomocności orzeczeń (art. 364 § 2). Ponadto, w zgodzie z postulatami zgłaszanymi przez przedstawicieli praktyki, projekt przewiduje poszerzenie kompetencji referendarza sądowego na możliwość wydawania wszelkich zarządzeń w postępowaniu upominawczym (art. 497¹). W efekcie, zakładając prawidłową organizację pracy sądu i odpowiednią liczbę referendarzy sądowych w poszczególnych wydziałach procesowych, sprawa zakwalifikowana przez Przewodniczącego Wydziału do rozpoznania w postępowaniu upominawczym w całości pozostawać będzie w kompetencji referendarza sądowego, aż do skutecznego wniesienia przez pozwanego sprzeciwu od wydanego nakazu zapłaty lub przekazania tej sprawy do trybu „zwykłego”. Projekt w szerokim zakresie powierza również referendarzom możliwość nadawania klauzul wykonalności, z wyłączeniem jedynie tego rodzaju spraw, w których konieczne jest rozstrzygnięcie zagadnień prawnych, wykraczających poza formalną kontrolę tytułu egzekucyjnego (art. 781 § 1¹)⁶⁹¹.

Odstąpiono zatem od przytaczanej już argumentacji uzasadnienia poprzedniej nowelizacji, iż dodatkową gwarancją w odniesieniu do sądowego wymiaru sprawiedliwości i prawa do sądu jest nadawanie tylko przez sąd klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty wydanemu przez referendarza⁶⁹².

Dokonując zmian we wskazanym zakresie podkreślono, że od orzeczeń referendarza sądowego przysługuje skarga, skutkująca zasadniczo utratą mocy postanowienia czy zarządzenia, a sąd, do którego wniesiono środek zaskarżenia,

---

⁶⁹¹ Tamże, s. 26-27.

⁶⁹² Uzasadnienie rządowego projektu ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, druk sejmowy nr 2500 z dnia 05-02-2004 r., Sejm IV kadencji, s. 1, [https://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/D35D28E71AE4AA36C1256E3800397DAB/\\$file/2500.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/D35D28E71AE4AA36C1256E3800397DAB/$file/2500.pdf), dostęp: 7.2.2022, r. g. 15:15.

rozpoznaje sprawę jako pierwszoinstancyjny, co zapewnia realizację prawa do sądu, gwarantując merytoryczne rozpoznanie sprawy przez sąd i kontrolę instancyjną⁶⁹³.

W przedmiotowym uzasadnieniu wskazano także, że poszerzenie kompetencji referendarza dotyczy powtarzalnych, nieskomplikowanych czynności, odnoszących się do zagadnień procesowych, zaś sfera merytorycznego orzekania pozostaje w kompetencji sądu⁶⁹⁴. Pominięto w tym miejscu charakter prawny nakazu zapłaty, który bezsprzecznie stanowi rozstrzygnięcie merytoryczne⁶⁹⁵.

W kolejnych latach poszerzano kompetencje referendarza przekazując mu uprawnienia do zwalniania od kosztów sądowych, wyliczania kosztów po prawomocnym ustaleniu przez sąd zasad ponoszenia kosztów procesu, zwracania opłat, wydawania zarządzeń dotyczących spełniania wymagań formalnych i fiskalnych pism procesowych, ustanawiania pełnomocnika z urzędu, wykonywania czynności – z pewnymi wyłączeniami – w sprawach z obszaru prawa spadkowego w postępowaniu nieprocesowym; dokonywania niektórych czynności w sprawach depozytowych, nadawania klauzuli wykonalności niektórym tytułom egzekucyjnym⁶⁹⁶.

Referendarz sądowy może także wykonywać czynności w postępowaniu upadłościowym pełniąc funkcję sędziego-komisarza oraz zastępcy sędziego-komisarza⁶⁹⁷. Może on także sprostować niedokładności, błędy pisarskie albo rachunkowe lub inne oczywiste omyłki na zatwierdzonej liście wierzytelności⁶⁹⁸.

Na szczególną uwagę w kontekście niniejszej pracy zasługuje ustawa z 9.01.2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych

---

⁶⁹³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 484 z dnia 10-04-2006, Sejm V kadencji, s. 28-29, [https://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/732FC7A427F823C0C125714F003CA04A/\\$file/484.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/732FC7A427F823C0C125714F003CA04A/$file/484.pdf), dostęp: 7.2.2022, r. g. 15:15.

⁶⁹⁴ Tamże, s. 28-29.

⁶⁹⁵ Art. 353¹ § 1 k.p.c.

⁶⁹⁶ Zob. KSCU, ustawa: z 16.11.2006 r. o zmianie kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 235, poz. 1699); z 24.08.2007 r. o zmianie ustawy – Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 181, poz. 1287); z 16.9.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233 poz. 1381), z 10.5.2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. poz. 654); z 7.2.2014 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. poz. 294); z 2.1.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. poz. 2); z 15.1.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 218); z 10.7.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1311); z 10.9.2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. poz. 1595).

⁶⁹⁷ Art. 51. ust. 1 pkt 6, art. 151 ust. 1a ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (Dz.U.2022.1520 t.j.).

⁶⁹⁸ Art. 262. 2a ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (Dz.U.2022.1520 t.j.).

innych ustaw⁶⁹⁹ wprowadzająca elektroniczne postępowanie upominawcze, która nadała tym urzędnikom sądowym kompetencję do wydawania w EPU nakazów zapłaty i wykonywania czynności (art. 505³⁰ k.p.c.). W uzasadnieniu projektu, w odniesieniu do obaw co do konstytucyjności prawa referendarzy do wydawania nakazów zapłaty, wskazano jedynie, że tożsame rozwiązanie istnieją już na gruncie zwykłego postępowania upominawczego, zatem wątpliwości w tym zakresie są nieuzasadnione⁷⁰⁰.

Na podstawie Ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, umożliwiono referendarzom sądowym wykonywanie wszelkich czynności w postępowaniu upominawczym⁷⁰¹. Argumentując tę zmianę wskazano, że różnicowanie zakresu kompetencji tych urzędników sądowych w EPU i postępowaniu upominawczym zwykłym nie ma znaczącego uzasadnienia i dezorganizuje pracę sądów⁷⁰². W obecnym stanie prawnym referendarz sądowy w procesie cywilnym może dokonywać szeregu czynności⁷⁰³. Należą do nich m.in. wyliczenie kosztów procesu obciążających strony⁷⁰⁴; wydawanie zarządzeń w przedmiocie uzupełnienia braków formalnych pism procesowych⁷⁰⁵ oraz postanowień co do ustanawiania i zwalniania pełnomocnika z urzędu⁷⁰⁶, stwierdzających wykonalność nakazu zapłaty, prawomocności orzeczeń⁷⁰⁷ oraz nadawanie klauzuli wykonalności⁷⁰⁸; zwrot opłat

---

⁶⁹⁹ Ustawa z 9.01.2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156).

⁷⁰⁰ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 25.

⁷⁰¹ Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, art. 1 pkt 42.

⁷⁰² Uzasadnienie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, s. 14.

⁷⁰³ A. M. Arkuszewska dokonuje podziału czynności kompetencji referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym na grupy, do których należą wydawanie merytorycznych rozstrzygnięć w postępowaniach (upominawczym, EPU, europejskim postępowaniu nakazowym) do grupy tej obecnie można dodać także wydawanie takich orzeczeń w postępowaniu nakazowym – przyp. Autorki; do drugiej grupy należą przepisy normujące prowadzenie niektórych postępowań nieprocesowych w całości; do trzeciej orzekanie w przedmiocie kosztów postępowania, ustanowieniu profesjonalnego pełnomocnika oraz kuratora dla strony, której miejsce pobytu nie jest znane; do czwartej czynności związane z weryfikacją wymogów formalnych i fiskalnych pism procesowych; kolejną grupę stanowią czynności w zakresie dokonywania pomocy prawnej; szóstą – prowadzenie spotkań informacyjnych w ramach polubownych metod rozwiązywania sporów, do ostatniej zalicza czynności w postępowaniu klauzulowym, egzekucyjnym czy dotyczące stwierdzenia prawomocności – zob. A. M. Arkuszewska, *Pozycja procesowa referendarza sądowego – de lege lata i de lege ferenda*, IUSTITIA 2015, Nr 3, Legalis; Por. P. Rylski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym*, „Prawo w działaniu. Sprawy cywilne” Nr 10/2011, s. 146–157 i przytoczone tam regulacje.

⁷⁰⁴ Art. 108 § 1 k.p.c.

⁷⁰⁵ Art. 130⁵ k.p.c.

⁷⁰⁶ Art. 123 § 2 k.p.c.

⁷⁰⁷ Art. 364 § 2, art. 795⁶ § 2 k.p.c.

⁷⁰⁸ Art. 781 § 1¹ k.p.c.

sądowych, przyznawania należności świadkom, biegłym, tłumaczom, wykonywanie czynności dotyczących zwalniania od kosztów sądowych, rozkładania należności na raty i odraczania spłat⁷⁰⁹. Referendarz sądowy może także wydawać zarządzenia w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń⁷¹⁰. Referendarz sądowy wydaje również merytoryczne rozstrzygnięcia w postępowaniu upominawczym i elektronicznym postępowaniu upominawczym⁷¹¹, europejskim postępowaniu nakazowym⁷¹². Obecnie urzędnik ten może także, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy i wydania wyroku, wykonywać czynności w postępowaniu nakazowym, w tym wydawać w tymże postępowaniu nakaz zapłaty⁷¹³. Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw umożliwiła referendarzom sądowym m.in. dokonywanie czynności związanych z nadaniem biegu apelacji⁷¹⁴. W myśl art. 47¹ k.p.c., referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w przypadkach wskazanych w ustawie. W zakresie powierzonych mu czynności referendarz sądowy ma, zależnie od rodzaju podejmowanej czynności, prawa i obowiązki sądu albo przewodniczącego⁷¹⁵. Należy podkreślić, że kompetencje referendarza powinny być wyrażone wprost w ustawie i nie można ich stosować *per analogiam*.

Przedstawiona ewolucja instytucji referendarza sądowego wskazuje, że przekazywanie kompetencji referendarzom sądowym podyktowane jest nieustannie koniecznością odciążenia sądów. Choć wprowadzając omawiane rozwiązanie do porządku prawnego wyraźnie zaznaczono, że referendarze sądowi nie są powołani do rozstrzygania konfliktu o prawo, to jednak na przestrzeni lat coraz bardziej widoczne

---

Na potrzeby niniejszej pracy odnotować należy, że do tytułów egzekucyjnych, którym klauzulę wykonalności może nadać referendarz sądowy należą m.in. orzeczenie sądu prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu, ugoda zawarta przed sądem (z art. 777 § 1 k.p.c. pkt 1) oraz orzeczenie referendarza sądowego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu (z art. 777 § 1 k.p.c. pkt 1¹),

⁷⁰⁹ Art. 82, 93 ust. 1, art. 118 i 125 KSCU. Referendarz sądowy może także dokonywać innych czynności, zob. art. 69 § 5, art. 1301^a § 4, 144 § 4, art. 183⁸ § 4, art. 373 § 2, nowy art. 480⁴ § 2, art. 505¹⁶ § 2 i 3, art. 505²² § 2, art. 509¹ § 1–4, art. 626⁸ § 2¹, art. 694⁴ § 1¹, art. 759 § 1¹, art. 783 § 1¹, 3 i 3¹, art. 795⁸ § 2, art. 795¹⁰ § 4, art. 795¹² § 4, art. 820³ § 2, art. 972 § 1, art. 986 i 1130 § 2 KPC; art. 8 ust. 2 KSCU.

⁷¹⁰ Art. 505²² § 2 k.p.c..

⁷¹¹ Art. 480⁴ § 2 k.p.c.

⁷¹² Art. 505¹⁶ § 2 k.p.c.

⁷¹³ Art. 480⁴ § 2 k.p.c.

⁷¹⁴ Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, art. 1 pkt 132.

⁷¹⁵ Art. 47¹ k.p.c. Zob. A. Łazarska, T. Szanciło [w] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom I...*, komentarz do art. 47¹ k.p.c., Legalis.

jest powierzanie im dokonywania merytorycznych rozstrzygnięć, jakimi są nakazy zapłaty w kolejnych rodzajach postępowań.

3.2.1.7.1.2.1.2. Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości i inne zadania z zakresu ochrony prawnej. Status referendarza sądowego

Należy wskazać, że zgodnie z art. 47¹ k.p.c. referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w przypadkach wskazanych w ustawie. W zakresie powierzonych mu czynności referendarz sądowy ma, zależnie od rodzaju podejmowanej czynności, prawa i obowiązki sądu albo przewodniczącego⁷¹⁶. Zadania z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości, wykonują w sądach referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi. Ilekroć w przepisach jest mowa o referendarzach sądowych, rozumie się przez to także starszych referendarzy sądowych⁷¹⁷.

Referendarz sądowy, zgodnie z przytoczonym przepisem, wykonuje więc zadania z zakresu ochrony prawnej inne, niż wymiar sprawiedliwości. G. Ott zdefiniowała referendarza sądowego jako urzędnika sądowego, który ma prawo wykonywania czynności z zakresu ochrony prawnej, nie sprawuje wymiaru sprawiedliwości, a wykonuje czynności sądu w ramach swych kompetencji⁷¹⁸. Ustalić zatem należy znaczenie pojęcia zadań z zakresu ochrony prawnej oraz sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Pojęcia te nie mają definicji legalnej.

Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości można rozumieć jako działanie sądów o charakterze imperatywnym, które ma na celu zagwarantowanie przestrzegania norm prawnych i opiera się m.in. na rozstrzyganiu sporów prawnych lub spraw, które nie są sporne w obszarze praw i wolności o charakterze konstytucyjnym⁷¹⁹.

Jak wskazano w Uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 484 z dnia 10-04-2006, Sejm V kadencji, „Najogólniej rzecz ujmując, funkcja „wymierzania sprawiedliwości” to rozstrzygnięcie sporów prawnych wynikających z norm prawa

---

⁷¹⁶ Art. 47¹ k.p.c.

⁷¹⁷ Art. 2 § 2, art. 147 § 1 PUSP.

⁷¹⁸ G. Ott, [w:] A. Górski (red.), *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 613. Zob. też np. K. Lubiński, P. Rawczyński, *Status prawny i zadania referendarza sądowego...*, Legalis.

⁷¹⁹ K. Lubiński, *Pojęcie wymiaru sprawiedliwości w świetle Konstytucji RP i standardów międzynarodowych*, [w:] J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis aurea teoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, Warszawa 2011, t. II, s. 2855; zob. K. Lubiński, P. Rawczyński, *Status prawny i zadania referendarza sądowego...*, Legalis.

cywilnego, karnego i administracyjnego. Tak również pojęcie to ujmuje Trybunał Konstytucyjny, powołując się na pogląd powszechnie przyjęty w doktrynie prawa: „do istoty wymiaru sprawiedliwości należy rozstrzygnięcie sporów prawnych – sporów ze stosunków prawnych” (wyrok z 10.05.2000 r., K. 21/99, OTK 2000, z. 4, poz. 109)⁷²⁰.

Jak wskazuje P. Rylski, „wymiar sprawiedliwości stanowi działalność państwa polegającą na sądzeniu, czyli na wiążącym rozstrzygnięciu sporów o prawo, w których przynajmniej jedną ze stron jest jednostka lub inny podmiot podobny”⁷²¹.

Trafnym wydaje się uznanie, że na wymiar sprawiedliwości należy spojrzeć z perspektyw podmiotowej i przedmiotowej⁷²². Zakresem podmiotowym sprawowanie wymiaru sprawiedliwości obejmuje Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe⁷²³. W ujęciu przedmiotowym oznacza rozstrzygnięcie sporów wynikających ze stosunków prawnych. Traktując o wymiarze sprawiedliwości należy łącznie rozpatrywać oba zakresy pojęciowe.

W odniesieniu do pojęcia „ochrony prawnej” wskazać trzeba za TK, że „(...) ustawodawca przyjmuje szeroką przedmiotowo koncepcję ochrony prawnej, którą można rozumieć jako rozstrzygnięcie sporów o prawo, działalność pojedynczą oraz opiniodawczą. Ochrona prawna sensu largo może polegać na rozstrzygnięciu, kontroli oraz obsłudze prawnej. Obejmuje ona sprawowanie wymiaru sprawiedliwości (ochrona prawna *sensu stricto*) oraz inne czynności niż sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, które w prawie o ustroju sądów powszechnych określa się mianem „zadań z zakresu ochrony prawnej”⁷²⁴. Należy więc wskazać, iż ochrona prawna stanowi działalność represyjną albo prewencyjną o charakterze stałym i zorganizowanym, której celem jest ochrona prawa⁷²⁵.

Przyjmując założenie, że podział zadań z zakresu ochrony prawnej i sprawowania wymiaru sprawiedliwości ma charakter wyczerpujący i rozłączny, w literaturze wskazuje się, że „zadaniami z zakresu ochrony prawnej” są te „zadania

---

⁷²⁰ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 484 z dnia 10-04-2006, Sejm V kadencji, s. 27, [https://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/732FC7A427F823C0C125714F003CA04A/\\$file/484.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/732FC7A427F823C0C125714F003CA04A/$file/484.pdf), dostęp: 7.2.2022, r. g. 15:15.

⁷²¹ P. Rylski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego...*, s. 161-162.

⁷²² A. Bieliński, *Prawo do sądu a alternatywne metody rozwiązywania sporów ze szczególnym uwzględnieniem mediacji* [w:] Ł. Błaszczak, *Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego*, Wrocław 2015, s. 396.

⁷²³ Art. 175 ust. 1 Konstytucji.

⁷²⁴ Wyrok TK z 12.5.2011 r., sygn. P38/08, Legalis 323032.

⁷²⁵ S. Włodyka, *Ustrój organów ochrony prawnej*, Warszawa 1975, s. 9; K. Lubiński, P. Rawczyński, *Status prawny i zadania referendarza sądowego...*, Legalis.

sądów, które nie polegają na rozstrzygnięciu sporów o prawo i konfliktów prawnych, ani na rozstrzygnięciu o zasadności zarzutów karnych⁷²⁶.

W uzasadnieniu wyroku TK z dnia 12 maja 2011 r. (sygn. akt P 38/08) wskazano, że „art. 2 § 2 prawa o ustroju sądów powszechnych, umożliwiając wykonywanie oznaczonych czynności przez referendarzy sądowych, stanowi rozwinięcie i uzupełnienie podziału działalności sądów powszechnych na: sprawowanie wymiaru sprawiedliwości (..) oraz zadania z zakresu ochrony prawnej (...)”⁷²⁷.

3.2.1.7.1.2.1.3. Nakaz zapłaty wydany przez referendarza sądowego

W świetle art. 175 ust. 1 Konstytucji RP wątpliwości budzi możliwość wydawania nakazów zapłaty przez referendarzy sądowych. Koniecznym wydaje się zatem ustalenie, czy wydanie tego rodzaju orzeczenia stanowi sprawowanie wymiaru sprawiedliwości czy też jest zadaniem z zakresu ochrony prawnej⁷²⁸. Pomocne w ustaleniach w tym zakresie wydaje się być analiza charakteru nakazu zapłaty i jego strony podmiotowej oraz strony podmiotowej czynności wydania tego orzeczenia.

Należy w pierwszej kolejności wskazać, że nakaz zapłaty wydawany jest w konstrukcji odwrócenia sporu, o której była mowa w poprzednim rozdziale niniejszej pracy. W przedmiotowej koncepcji, po wniesieniu pozwu, weryfikacji zachowania wymogów formalnych i istnienia bezwzględnych przeszkód procesowych, dochodzi do rozstrzygnięcia sprawy, Wydanie nakazu zapłaty ma zatem miejsce na początku procesu, bez udziału pozwanego. Po jego wydaniu następuje doręczenie pozwu i nakazu zapłaty⁷²⁹. Teoretycznie zatem trudno mówić w tej konstrukcji o rozstrzygnięciu sporu, skoro na etapie wydania nakazu zapłaty nie jest obecna druga strona sporu, która przedstawia swoje stanowisko. Orzecznik nie analizuje zatem argumentów obu stron, nie rozstrzyga racji i nie przesądza, która strona „wygrała sprawę”. Wydając nakaz zapłaty niejako jedynie wzywa pozwanego do zapłaty zawierając, że twierdzenia powoda są prawdziwe. Tym samym, daje szansę na przedstawienie twierdzeń przez pozwanego i faktyczne wdanie się w spór pomiędzy stronami.

---

⁷²⁶ Wyrok TK z 12.5.2011 r., sygn. P38/08, Legalis 323032.

⁷²⁷ Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032.

⁷²⁸ Zob. A. Kościółek, *Pozycja procesowa referendarza sądowego w świetle regulacji elektronicznego postępowania upominawczego*, IUSTITIA 2015, Nr 3, Legalis.

Zob. wątpliwości w tym zakresie niezwiązane bezpośrednio z przedmiotem niniejszej pracy, dotyczące wydawania nakazów zapłaty przez referendarzy sądowych w postępowaniu nakazowym: A. Jaworski, *Art. 480⁴ KPC [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), 2021, Legalis.

⁷²⁹ M. Kostwiński, *Odwrócenie sporu w postępowaniu cywilnym [w:] Czy jest potrzebny nakaz świadczenia?*, PPC 2015/4/603-621, LEX.

W tym miejscu zauważyć jednak trzeba, że nie każdy nakaz zapłaty zostaje zaskarżony, wobec czego wydane orzeczenie uprawomocnia się i ma skutki prawomocnego wyroku⁷³⁰. Wobec tego jest orzeczeniem merytorycznym, które rozstrzyga sprawę co do istoty.

Warto wskazać także na literalne brzmienie przepisu art. 353¹ § 1 k.p.c., z którego wynika, iż nakaz zapłaty stanowi rozstrzygnięcie sprawy⁷³¹. W danej sprawie dochodzi więc do rozstrzygnięcia sprawy poprzez wydanie nakazu zapłaty.

A. Kościółek zauważa, że w wydaniu nakazu zapłaty zawiera się bezpośrednie rozstrzygnięcie sporu, który wynika z normy prawnej, a zatem czynność ta stanowi sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Powyższe Autorka wywodzi z treści art. 353¹ § 1 k.p.c., którego parafraza w odniesieniu do referendarza sądowego, sprowadza się do stwierdzenia, iż „jeżeli przepis szczególny tak stanowi, referendarz sądowy rozstrzyga sprawę, wydając nakaz zapłaty.”⁷³².

O istocie wymiaru sprawiedliwości w tym zakresie świadczyć może także wydanie przez referendarza sądowego nakazu zapłaty, które dokonane jest po ustaleniu merytorycznych przesłanek co do zasadności pozwu, pomimo, że nie w oparciu o postępowanie dowodowe. Referendarz sądowy dokonuje zatem oceny koniecznej do wydania nakazu zapłaty, będącego rozstrzygnięciem sporu o prawo. Spór ten wywodzi się już z wniesienia pozwu⁷³³. A. Kościółek zauważa, że pomimo tego, że w EPU nie dochodzi do przeprowadzenia postępowania dowodowego, to jednak nakaz zapłaty nie jest wydawany automatycznie, lecz po zbadaniu treści pozwu i rozstrzygnięciu, czy nie zachodzą przesłanki uniemożliwiające wydanie nakazu zapłaty, a więc uprzednio dokonaniu oceny co do zasadności roszczenia. Czynności te dotyczą niewątpliwie obszaru sprawowania wymiaru sprawiedliwości⁷³⁴. Należy bowiem podnieść, że choć analiza przesłanek określonych w art. 499 k.p.c. winna być jednoznaczna (zero-jedynkowa), to wskazać trzeba, że określone w tym przepisie przesłanki wymagają jednak dokonania przez orzecznika pewnej oceny. Trudno wyobrazić sobie bowiem, by nie poprzedzić analizą uznania, że twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość. Już

---

⁷³⁰ Art. 480² § 4 k.p.c.

⁷³¹ art. 353¹ § 1 k.p.c.

⁷³² A. Kościółek, *Uprawnienie do wydania nakazu zapłaty* [w:] *Pozycja procesowa referendarza sądowego w świetle regulacji elektronicznego postępowania upominawczego*, IUSTITIA rok 2015 numer 3, Legalis; A. Arkuszewska, *Referendarz sądowy w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2011, s. 138.

⁷³³ Tak też A. Kościółek, *Uprawnienie do wydania...*, Legalis; tak też P. Ryłski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego ...*, s. 167.

⁷³⁴ A. Kościółek, *Uprawnienie do wydania...*, Legalis.

użycie terminu „wątpliwość” powoduje konieczność uznania, że należy dokonać rozważenia twierdzeń powoda.

Nadto warto przytoczyć także stanowisko Ł. Goździaszka, odnoszące się co prawda do stanu prawnego sprzed Nowelizacji, ale nadal zachowujące doniosłość dla przedmiotowych rozważań. Autor stwierdza, że nakaz zapłaty w EPU wydawany być powinien wyłącznie na podstawie twierdzeń pozwanego wyrażonych w pozwie, które nie podlegają żadnej weryfikacji⁷³⁵. Zauważa, że takie ramy kompetencji wynikają z przepisów⁷³⁶. Art. 499 § 1 k.p.c., stosowany w EPU stanowi, iż sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawach określonych w art. 480¹ § 1, chyba że według treści pozwu: roszczenie jest oczywiście bezzasadne; twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość; zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego. Zgodnie z art. 480¹ § 1 k.p.c. sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach - jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Autor zauważa, że zasadą w kwestii wydania nakazu zapłaty winno być wydanie nakazu zapłaty w każdym przypadku z wyjątkiem tych wskazanych w art. 499 k.p.c. W praktyce jednak często dochodzi do rozszerzającej interpretacji wskazanych norm i w konsekwencji błędnego wydawania nakazu zapłaty dopiero w przypadku, kiedy pozew w wysokim stopniu wydaje się zasadny⁷³⁷. Powyższe, zdaniem Autora, podyktowane jest troską o niewydawanie nakazów zapłaty na masową skalę i – co za tym idzie – utratę przez nich mocy wskutek wniesienia środka zaskarżenia. Jednakże działanie takie nie znajduje pokrycia w przepisach prawa i prowadzi do wykroczenia poza obszar ochrony prawnej, a wejścia w sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, co w przypadku referendarza sądowego stanowi przekroczenie jego kompetencji⁷³⁸.

Powyższe argumenty odnoszące się do charakteru nakazu zapłaty prowadzą do wniosku, że wydanie nakazu zapłaty wpisuje się w definicję sprawowania wymiaru

---

⁷³⁵ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze w świetle konstytucyjnych zasad wymiaru sprawiedliwości* [w:] Ł. Błaszczak (red.), *Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego*, Wrocław 2015, s. 245-247.

⁷³⁶ Autor podaje art. 498 i 499 w zw. z 505 28 k.p.c. Jednak obecnie chodzi o przepisy art. art. 480¹ § 1 i 499 w zw. z 505 28 k.p.c. – Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze w świetle konstytucyjnych zasad...*, s. 245-247.

⁷³⁷ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze w świetle konstytucyjnych zasad ...*, s. 245-247. Zob. M. Manowska, *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Warszawa 2001, s. 128-129; M. Manowska, *Postępowanie nakazowe i upominawcze. Wydanie nakazu zapłaty. Tryb zaskarżenia. Rozpoznanie zarzutów i sprzeciwu*, Warszawa 2011, s. 53.

⁷³⁸ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze w świetle konstytucyjnych zasad...*, s. 245-247.

sprawiedliwości. Zgodnie jednak z zapowiedzianą wcześniej kolejnością rozważań, w tym miejscu przyjrzeć się należy także stronie podmiotowej czynności wydania nakazu zapłaty. Warto wpierw wskazać w tym kontekście na stanowisko TK, który pochylił się nad istotą problemu dotyczącego wątpliwości „czy referendarz sądowy może posiadać kompetencje sądu w zakresie czynności ochrony prawnej i czy jest uprawniony - w świetle konstytucyjnej gwarancji prawa do sądu oraz zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości - do orzekania w wybranych sprawach spornych.”⁷³⁹. Trybunał wskazał, iż „referendarze są urzędnikami sądowymi, którzy zostali upoważnieni do wykonywania oznaczonych czynności w postępowaniu sądowym - innych niż sprawowanie wymiaru sprawiedliwości”⁷⁴⁰. Trybunał stwierdził również, że „powierzenie referendarzom sądowym możliwości realizacji zadań z zakresu ochrony prawnej w ramach struktury sądów powszechnych, nie może zostać zakwalifikowane jako sprawowanie wymiaru sprawiedliwości”⁷⁴¹. Powyższe prowadzi do wniosku, że wykonywane w postępowaniu sądowym czynności referendarzy sądowych nie stanowią sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Referendarz sądowy nie jest sądem⁷⁴².

W innym orzeczeniu TK wskazał, że „uproszczony charakter postępowania nakazowego i upominawczego zakłada, że postępowania te mają być sprawne i szybkie, głównie z tej przyczyny, że dochodzone w nich roszczenia (...) oraz ich wysokość są już w dalekim stopniu ustalone i udowodnione. Tym samym mniejsza jest w nich rola sądu rozpoznającego sprawę merytorycznie od samego początku; sąd wydając nakaz zapłaty pełni w ich trybie raczej funkcję organu ochrony prawnej.”⁷⁴³.

Jak wskazują G.Tylec i P.Telusiewicz jeszcze na gruncie dawnego stanu prawnego, ale w zakresie kwestii aktualnej także obecnie, e-sąd wykonuje czynności z zakresu ochrony prawnej, które mogą być realizowane przez referendarzy sądowych, a także z zakresu wymiaru sprawiedliwości, przeznaczone do wykonania jedynie dla sędziów. Wydanie nakazu zapłaty w EPU przez referendarza sądowego stanowi zadanie z zakresu ochrony prawnej⁷⁴⁴. A. Góra-Błaszczkowska podaje, że referendarz sądowy

---

⁷³⁹ Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032.

⁷⁴⁰ Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032.

⁷⁴¹ Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032.

⁷⁴² Zob. np. K. Markiewicz, Skarga na orzeczenie referendarza sądowego, [w:] J. Gudowski (red.), System Prawa Procesowego Cywilnego, t. III. Środki zaskarżenia. Część I, Warszawa 2013, s. 530; Uchwała SN z 19.9.2002 r., III CZP 56/02, OSNC 2003, Nr 6, poz. 80.

⁷⁴³ Wyrok TK z dnia 15 kwietnia 2009 r., SK 28/08, Legalis nr 127874.

⁷⁴⁴ G. Tylec, P. Telusiewicz, *Brak automatu: pozew-nakaz* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze – pierwsze 3 miesiące. Uwagi dotyczące praktyki funkcjonowania*, MOP rok 2010 numer 14, Legalis.

„w odniesieniu do wydawania nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym (...) oraz postanowień o nadaniu orzeczeniom klauzuli wykonalności (...) ma kompetencje sądu, ale sądem nie jest”⁷⁴⁵.

TK zauważył, że „o ile sprawowanie wymiaru sprawiedliwości zawsze polega na rozstrzygnięciu sporu o prawo, o tyle nie każde rozstrzygnięcie sporu o prawo jest sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości. Determinowana przedmiotowo przez art. 45 ust. 1 Konstytucji podmiotowa konstrukcja art. 175 ust. 1 Konstytucji oznacza, że rozstrzygnięcie sporu o prawo, którego dokonał organ inny niż sąd nie jest sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości.”⁷⁴⁶. W myśl art. 175 ust. 1 ustawy zasadniczej, wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe. Jak już wskazywano w części dysertacji przedstawiającej definicje wymiaru sprawiedliwości, choć ujęcie przedmiotowe tego pojęcia zakłada wiążące rozstrzygnięcie sporów o prawo, to jednak łączyć je należy z zakresem podmiotowym i przyjąć, że jedynie sądy mogą sprawować wymiar sprawiedliwości. Choć zatem wydanie nakazu zapłaty niewątpliwie stanowi rozstrzygnięcie sporu o prawo, to podmiot, który wydał orzeczenie determinuje uznanie czynności za sprawowanie wymiaru sprawiedliwości albo zadanie z zakresu ochrony prawnej, w zależności od osoby orzecznika. Warto w tym miejscu przypomnieć, że w Polsce funkcjonują także np. sądy polubowne, w których sprawy rozstrzygają arbitrzy. Arbitrem może być osoba fizyczna bez względu na obywatelstwo, mająca pełną zdolność do czynności prawnych⁷⁴⁷. Arbitrem nie może być sędzia państwowy. Nie dotyczy to sędziów w stanie spoczynku⁷⁴⁸. Zgodnie z art. 1212 § 1. k.p.c., wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta mają moc prawną na równi z wyrokiem sądu lub ugodą zawartą przed sądem po ich uznaniu przez sąd albo po stwierdzeniu przez sąd ich wykonalności⁷⁴⁹, a zatem są one ostateczne i wiążące. Tym samym należy przyjąć, że dopuszczalne jest rozstrzygnięcie sporów o prawo przez organy inne, niż wymienione w art. 175 ust. 1 Konstytucji RP. O sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości decyduje natomiast kryterium podmiotowe.

---

⁷⁴⁵ A. Góra-Błaszczkowska (red.) [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-424*¹², Warszawa 2020, komentarz do art. 353¹ k.p.c., Legalis. Tak również A. Stempniak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 2051-424*¹², A. Marciniak (red.), Warszawa 2019, komentarz do art. 353¹ k.p.c., Legalis.

⁷⁴⁶ Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032.

⁷⁴⁷ Art. 1170 § 1 k.p.c.

⁷⁴⁸ Art. 1170 § 2 k.p.c.

⁷⁴⁹ Art. 1212 § 1. k.p.c.

Z powyższymi tezami należy jednak zestawić stanowisko TK odnoszące się do sądowej kontroli rozstrzygnięcia wydanego przez referendarza sądowego.

Trybunał Konstytucyjny w cytowanym już wyroku wskazał, że „Konstytucja nie zabrania ustawodawcy podjąć decyzji o zaangażowaniu urzędnika sądowego w rozstrzygnięcie sporu o prawo. (...) Z perspektywy konstytucyjnej istotne jest, aby ostateczne i wiążące rozstrzygnięcie sprawy należało do sądu sprawującego wymiar sprawiedliwości. Beneficjent konstytucyjnego prawa do sądu musi mieć zagwarantowaną proceduralną możliwość przekazania sprawy do właściwego, niezależnego, bezstronnego i niezawisłego sądu. Postępowanie sądowe w tym ujęciu może stanowić „kontynuację” postępowania toczącego się przed urzędnikiem sądowym, w tym sensie, że sąd rozpozna merytorycznie „sprawę” i rozstrzygnie o prawach, które wcześniej stały się przedmiotem rozstrzygnięcia konkretnego urzędnika”⁷⁵⁰. Nie wszystkie sprawy odnoszące się do sytuacji prawnej jednostki muszą być bowiem rozstrzygane przez sąd od początku. Istotnym jest natomiast, aby sądom zawsze przysługiwała nadrzędna pozycja, pozwalająca na weryfikację rozstrzygnięcia dokonanego przez organ niebędący sądem. Do zachowania prawa do sądu dochodzi zatem wyłącznie wtedy, gdy zapewniona zostaje sądowa kontrola rozstrzygnięcia (decyzji) poprzez zainicjowanie postępowania przed sądem⁷⁵¹. TK w wyroku z dnia 1 grudnia 2008 r. (P 54/07) wskazał, powołując się na definicję wymiaru sprawiedliwości w ujęciu przedmiotowym, że „tak rozumiany wymiar sprawiedliwości sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe (art. 175 ust. 1 Konstytucji). Monopol sądów w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości rodzi konieczność zagwarantowania sądowego rozstrzygnięcia każdej sprawy, której przedmiotem jest spór o prawo, zaś stroną sporu jest jednostka lub inny podmiot podobny. Sądowy wymiar sprawiedliwości nie oznacza jednak, że wszystkie sprawy i spory dotyczące sytuacji prawnej jednostki muszą być rozstrzygane wyłącznie przez sądy (zob. wyrok TK z 8 grudnia 1998 r., sygn. K 41/97, OTK ZU nr 7/1998 r., poz. 117). Wystarczy, by sądom została zagwarantowana kompetencja do ostatecznej weryfikacji rozstrzygnięcia organu niesądowego. Nie budzi więc wątpliwości, że prawo do sądu jest zachowane na gruncie takich regulacji, które - dopuszczając możliwość uruchomienia postępowania przed sądem powszechnym lub sądem administracyjnym -

---

⁷⁵⁰ Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032.

⁷⁵¹ A. Łazarska, *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012, s. 269; zob. też Wyroki TK z 2.6.1999 r., sygn. K34/98, Legalis nr 43543 oraz z 12.5.2011 r., sygn. P38/08, Legalis 323032.

zapewniają kontrolę sądową rozstrzygnięcia, decyzji czy innego aktu indywidualnego kształtującego sytuację prawną jednostki lub innego podmiotu podobnego (...). Na "prawo do sądu" w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji składają się bowiem dwa prawa: prawo do sądowego wymiaru sprawiedliwości oraz prawo do sądowej ochrony jednostki przed arbitralnością władzy. Z tak rozumianym prawem do sądu skorelowane są jednocześnie dwie funkcje sądów: funkcja wymiaru sprawiedliwości, w ramach której sądy merytorycznie rozstrzygają sprawę oraz funkcja ochrony prawnej jednostki, w ramach której sądy kontrolują akty organów władzy publicznej godzące w konstytucyjnie gwarantowane prawa i wolności”⁷⁵².

Powyższe rozważania odnoszące się do charakteru nakazu zapłaty oraz osoby orzecznika prowadzą do konstatacji, iż nakaz zapłaty stanowi orzeczenie merytoryczne, które rozstrzyga sprawę co do istoty. W przypadku jego niezaskarżenia, możliwym jest uzyskanie klauzuli wykonalności i podjęcie postępowania egzekucyjnego na jego podstawie. Jednak rozstrzygnięcie sporu o prawo nie zawsze musi być uznane za sprawowanie wymiaru sprawiedliwości – osoba orzecznika determinuje bowiem potraktowanie czynności wydania przez referendarza sądowego nakazu zapłaty za czynność z zakresu ochrony prawnej. Aby natomiast zachować prawo dostępu do sądu w danym rodzaju postępowania, nakaz zapłaty wydany przez referendarza sądowego powinien podlegać sądowej kontroli rozstrzygnięcia. Strona musi mieć zatem gwarancję proceduralnej możliwości przekazania do sądu sprawy rozstrzygniętej przez referendarza sądowego.

3.2.1.7.1.2.1.4. Sądowa kontrola nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego w EPU

Jak wskazano we wcześniejszej części pracy, do postępowania w EPU stosuje się art. 480⁴ § 2 k.p.c.⁷⁵³, w myśl którego czynności w sprawie, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy i wydania wyroku, może wykonywać referendarz sądowy⁷⁵⁴.

---

⁷⁵² Wyrok TK z dnia 1 grudnia 2008 r., P 54/07, Legalis nr 111985

⁷⁵³ Zmiana art. 497¹ § 3 k.p.c. rozszerzyła kompetencje referendarza sądowego także w postępowaniu upominawczym (Ustawa z dnia 10.7.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311 ze zm.), art. 2 pkt 42. W świetle zmiany, wobec stosowania tego przepisu w EPU (zob. G. Bar, *Rola referendarza sądowego* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze po zmianach*, PME rok 2017 numer 1, Legalis), uchylono art. 505³⁰ § 1 k.p.c. (art. 2 pkt 47 ww. ustawy).

⁷⁵⁴ Art. 480⁴ § 2 k.p.c.

Powyższe obejmuje m.in. wydawanie nakazów zapłaty, zarządzeń, postanowień (np. w przedmiocie umorzenia postępowania⁷⁵⁵), rozstrzygane wniosków o przywrócenie terminu⁷⁵⁶. Sama kompetencja do podejmowania czynności przez referendarzy sądowych w EPU jest zatem bezsporna.

Wątpliwości budzi zapewnienie sądowej kontroli rozstrzygnięcia, jakim jest nakaz zapłaty, wydany przez referendarza sądowego. Jak już wskazywano, nie wszystkie sprawy muszą być bowiem rozstrzygane przez sąd od początku, lecz zawsze to sąd musi mieć możliwość weryfikacji prawidłowości dokonanego przez organ pozasądowy rozstrzygnięcia oraz ostatecznego rozstrzygnięcia⁷⁵⁷.

Warto w tym miejscu wskazać, że choć decyzje referendarza sądowego podlegają nadzorowi sądowemu w drodze skargi na wydane przez niego orzeczenie⁷⁵⁸, to jednak sam nakaz zapłaty wydany przez tego urzędnika sądowego podlega zaskarżeniu w drodze sprzeciwu od orzeczenia.

Przed Nowelizacją procedura po EPU, kiedy to w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty sprawa była przekazywana do rozpoznania sądowi tradycyjnemu, zapewniała stronom prawo do sądu, w tym prawo dostępu do sądu. W takim kształcie procedury EPU, powierzenie referendarzom sądowym uprawnienia do wydania nakazu zapłaty nie godziło w zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości, bowiem wniesienie przez pozwanego sprzeciwu, powodujące utratę przez wydany nakaz zapłaty mocy i skierowanie sprawy tym razem już do sądu rozpoznającego ją jako pierwszoinstancyjny gwarantowało ostateczne rozstrzygnięcie sprawy przez sąd⁷⁵⁹.

Obecnie, po Nowelizacji, w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty przez pozwanego sprawa w ww. przypadkach nie jest przekazywana do sądu właściwości

---

Przekazanie czynności referendarzom ma liczne zalety – odciąża sądy, przyczynia się do sprawności postępowania i lepszej organizacji – zob. Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032.

⁷⁵⁵ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁶ k.p.c., Legalis.

⁷⁵⁶ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁰ k.p.c., Legalis. *Zob. też* S. Cieślak, *Podmioty elektronicznego postępowania upominawczego* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, MOP 2010 nr 7, Legalis.

⁷⁵⁷ Zaznaczyć trzeba, że nakaz zapłaty stanowi orzeczenie o charakterze warunkowym i jego zaskarżenie nie prowadzi do rozpoznania sprawy przez sąd w II instancji – tak trafnie A. Kościółek, *Uprawnienie do wydania...*, Legalis. *Zob. też* A. Kościółek, *Sprzeciw w elektronicznym postępowaniu upominawczym – uwagi na tle obowiązujących oraz projektowanych rozwiązań legislacyjnych*, MoP Nr 13/2013, s. 678.

⁷⁵⁸ Art. 398²² § 1 k.p.c.

Przedmiotowa skarga ma charakter anulacyjny, zatem autokorekta wydawanych orzeczeń nie może prowadzić do uchylenia orzeczenia albo jego zmiany, lecz do uznania zasadności wniesionej skargi i wydania orzeczenia w tożsamym przedmiocie – tak zasadnie A. Jaworski, *Art. 398²² KPC*, P. Rylski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, 2022, Legalis.

⁷⁵⁹ *Zob. na gruncie uchylonego już art. 497¹ k.p.c. A. Guzińska, Brzmienie § 3 art. 497¹ KPC od 8.9.2016 r.*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska (red.), Warszawa 2018, Legalis.

ogólnej lecz jest umarzana i nie podlega rozpoznaniu i rozstrzygnięciu. Brak jest zatem gwarancji rozpoznania sprawy przez sąd. Chociaż istnieje możliwość wniesienia pozwu w tej samej sprawie w ciągu trzech miesięcy w innym postępowaniu niż EPU, zachowując skutki z e-Sądu, to jednak nie można przyjąć, że prawo do sądu w rozumieniu konstytucyjnym nie zostało naruszone. Podkreślić bowiem należy, że zaproponowane rozwiązanie nie stanowi kontynuacji postępowania po EPU, lecz zainicjowanie zupełnie nowego, odrębnego postępowania sądowego, jedynie z zachowaniem skutków procesowych pozwu wniesionego w EPU⁷⁶⁰. Zauważyć także trzeba, że powód z różnych przyczyn może nie sprostać powinnościom związanym z wniesieniem tradycyjnego pozwu, z uwagi na formalności, jak i wyznaczony termin. Wniesienie zaś pozwu po tym terminie, choć możliwe również ponownie w EPU, to jednak naraża powoda na koszty związane z wniesieniem powództwa, na co strona nie zawsze może sobie pozwolić.

Powyższe powoduje niewątpliwie naruszenie prawa do sądu po stronie pozwanego oraz stan niepewności prawnej co do istniejącego sporu nie tylko w wymiarze gospodarczym, ale i personalnym – strony w istocie nie wiedzą, która z nich ma rację. O ile powód może jeszcze wnieść kolejny pozew o to samo roszczenie, o tyle pozwany zmuszony jest na czekanie na ruch powoda. Warto podkreślić, że oczekiwanie na pozew może trwać latami. Powyższe z jednej strony naraża pozwanego na stres związany z niezasadnym jego zdaniem powództwem, zaś powoda na utrudnienia w dochodzeniu należności w wyniku uszczuplenia bądź wyzbycia się majątku przez dłużnika lub też zmiany jego adresu zamieszkania, na które to dłużnik zyskuje dodatkowy czas związany z wniesieniem kolejnego pozwu.

A. Kościółek zwraca uwagę na inne zagrożenie, które może godzić w zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości. Możliwość prowadzenia całego postępowania przez referendarza sądowego (z wyłączeniem prowadzenia rozprawy i wydania wyroku⁷⁶¹) rodzić może ten skutek, że nastąpi połączenie kompetencji do wydania nakazu zapłaty z wydaniem postanowienia w przedmiocie odrzuceniu sprzeciwu, co w konsekwencji może prowadzić do rozstrzygnięcia sprawy tylko przez referendarza sądowego. Autorka w odniesieniu jeszcze do stanu prawnego sprzed Nowelizacji zasadnie stwierdza, że odrzucenie sprzeciwu przez referendarza sądowego, który wydał nakaz zapłaty może przekreślić możliwość sądowej kontroli nakazu zapłaty pod kątem

---

⁷⁶⁰ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁷ k.p.c., Legalis.

⁷⁶¹ Art. 480⁴ § 2 w zw. z art. 505²⁸ § 1 k.p.c.

jego prawidłowości i zasadności i w konsekwencji prowadzić do zniweczenia możliwości rozpoznania sprawy przez sąd⁷⁶². Pogląd ten jest aktualny także obecnie, bowiem w przypadku kumulacji wskazanych czynności przez urzędnika sądowego dostęp do sądu zostanie stronom odebrany. Nakaz zapłaty w przypadku odrzucenia sprzeciwu nie zostanie bowiem uchylony, a postępowanie nie zostanie umorzone, zaś powód nie będzie mógł wnieść pozwu ponownie. Choć z punktu widzenia powoda sytuacja ta wydaje się korzystna, to jednak realizacja prawa do sądu od strony pozwanego wydaje się zagrożona. Autorka słusznie także zaznacza, że podjęcie decyzji co do odrzucenia sprzeciwu także może oznaczać uprzednie dokonanie oceny, która mieści się już w obszarze sprawowania wymiaru sprawiedliwości⁷⁶³. Stanie się tak zwłaszcza, gdy po upływie terminu na wniesienie środka zaskarżenia pozwany złoży sprzeciw od nakazu zapłaty wskazując, że podany przez powoda w pozwie adres nie był jego aktualnym adresem zamieszkania, zatem nakaz zapłaty nie mógł zostać mu prawidłowo doręczony. W takiej sytuacji pozwany winien uprawdopodobnić wskazywane okoliczności, co w rzeczywistości sprowadza się do przedkładania w EPU dowodów jak faktury czy umowy, które to referendarz sądowy ocenia już co do faktu uprawdopodobnienia adresu zamieszkania pozwanego. Przytoczyć bowiem należy za TK, iż do „obalenia domniemania skuteczności doręczenia zastępczego, które (...) wymaga uprawdopodobnienia, że adresat nie wiedział o złożeniu pisma w urzędzie pocztowym, stosownie do wymogów art. 139 § 1 k.p.c., nie jest natomiast wystarczające samo zaprzeczenie adresata pisma, iż nie powziął wiadomości o złożeniu go w urzędzie pocztowym (...). Zaprzeczenie nie stanowi bowiem dowodu. Uprawdopodobnienie zaś musi opierać się na materiale pozwalającym sądowi na zajęcie trafnego stanowiska w rozpatrywanej kwestii⁷⁶⁴. Niewątpliwie więc ocena materiału dowodowego w kontekście uprawdopodobnienia okoliczności, o których traktuje pozwany i przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wpisuje się już w sprawowanie wymiaru sprawiedliwości.

Dokonane rozważania pozwalają zatem stwierdzić, że obecne ukształtowanie EPU może naruszać prawo do sądu w przypadku wniesienia przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego, zarówno w

---

⁷⁶² A. Kościółek, *Potrzeba rozszerzenia uprawnień referendarzy sądowych w innych postępowaniach na wzór postępowania elektronicznego* [w:] *Pozycja procesowa referendarza sądowego w świetle regulacji elektronicznego postępowania upominawczego*, IUSTITIA rok 2015 numer 3, Legalis.

⁷⁶³ Tamże.

⁷⁶⁴ Wyrok TK z dnia 17 września 2002 r., SK 35/01, Legalis nr 55383.

sytuacji, kiedy to urzędnik sądowy odrzuci ten środek zaskarżenia, jak i w przypadku, kiedy dojdzie do umorzenia postępowania wskutek wniesienia sprzeciwu, wobec braku możliwości kontynuacji postępowania przed tradycyjnym sądem i pozbawieniem pozwanego możliwości obrony.

Należy spojrzeć na omawiany problem także z punktu widzenia powoda, który nie dysponuje środkiem prawnym na podważenie merytorycznej oceny w zakresie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, również na zasadzie art. 380 k.p.c.⁷⁶⁵ w drodze skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Odmowa wydania nakazu zapłaty przez referendarza sądowego i co za tym idzie, umorzenie postępowania w takim przypadku, nie podlega zatem kontroli sądowej i stanowi dla niego koniec postępowania, pomimo braku rozstrzygnięcia sprawy, o które zwrócił się, składając w sprawie pozew. W takim przypadku powód zostaje pozbawiony ochrony prawnej.

3.2.1.7.1.2.1.5. Postulaty *de lege ferenda* w odniesieniu do nakazu zapłaty

Powyższe rozważania prowadzą do kilku konstatacji. Teoretyczne granice sprawowania wymiaru sprawiedliwości wyznaczone są przez zakres podmiotowy i przedmiotowy tej instytucji. Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości oznacza wiążące rozstrzygnięcie sporów o prawo, w tym w formie nakazów zapłaty, dokonywanych przez sądy (SN, sądy powszechne, administracyjne oraz wojskowe). W przypadku wydania nakazu zapłaty przez referendarza sądowego czynność ta stanowi zadanie z zakresu ochrony prawnej. Wówczas dla zachowania prawa dostępu do sądu należy zapewnić sądową kontrolę rozstrzygnięcia.

Dokonana analiza skłania do przyjęcia w obecnym kształcie postępowania w EPU występuje szereg problemów powodujących uznanie, że postępowanie to nie zapewnia prawa dostępu do sądu.

Jak zauważono, w praktyce może dochodzić do wykroczenia poza ramy określone przepisami art. 499 § 1 i 480¹ § 1 w zw. z 505²⁸ k.p.c. i dokonywania daleko idącego swoistego osądu zakresu istnienia poszczególnych przesłanek przez referendarzy sądowych. Treść pozwu, bez podstawy prawnej, podlega merytorycznej ocenie, częstokroć w wyniku rozszerzającej wykładni wskazanych regulacji.

W świetle powyższego, w celu uniknięcia w praktyce problemów związanych z koniecznością dokonywania przez referendarzy sądowych oceny powództwa,

---

⁷⁶⁵ Tak zasadnie A. Jaworski, A. Olaś, [w:] P. Rylski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, 2022, komentarz do art. 499 k.p.c., Legalis. Zob. uchw. SN z 12.2.2009 r., III CZP 143/08, Legalis.

rozważenia wymaga postulat precyzyjniejszego określenia przypadków, kiedy to nakaz zapłaty nie może zostać wydany⁷⁶⁶ albo też całkowita eliminacja tychże przesłanek. Problemy w tym zakresie z pewnością zniwelowałyby ankietowa forma składania pozwu, zawierająca np. propozycje podstawy żądania w rozwijalnej liście (np. umowa pożyczki, kredytu, faktura), z osobnym miejscem na wpisanie numeru dokumentu, jeśli taki posiada i jego daty. Formularz powinien być również tak przygotowany, aby eliminował wewnętrzne sprzeczności np. wartości żądania pozwu z treścią uzasadnienia czy też automatycznie przeliczał żądanie odsetek. Zmiany w tym zakresie pozwoliłyby w perspektywie zautomatyzować proces wydawania nakazów zapłaty.

Także jasne, niezawierające pola do oceny, enumeratywne wyliczenie przesłanek uniemożliwiających wydanie nakazu zapłaty pozwoliłoby uniknąć wątpliwości co do okoliczności wskazanych w pozwie chociażby w przypadku, gdy jego żądanie opiewa na bardzo dużą kwotę, pomimo, że np. w EPU nie ma limitu dochodzonego roszczenia. Jednocześnie jednak tworzenie zamkniętego katalogu przesłanek może nie uwzględnić wszystkich możliwych sytuacji uniemożliwiających wydanie nakazu zapłaty⁷⁶⁷, co w konsekwencji prowadziłyby do konieczności wydania tego orzeczenia w przypadku, kiedy nie byłoby to zasadne. Lepszym rozwiązaniem, w odniesieniu do EPU, byłoby przywrócenie możliwości kontynuowania sprawy przed sądem właściwości ogólnej z jednoczesnym doprecyzowaniem przesłanek wskazanych w art. 499 § 1 k.p.c.⁷⁶⁸. Powyższe zapewniłoby także możliwość stosowania sądowej kontroli rozstrzygnięcia, która obecnie nie jest w omawianym postępowaniu zagwarantowana, co prowadzi do naruszenia prawa dostępu do sądu.

3.2.1.7.2. Prawo do odpowiedniego kształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę

Prawo do sądu obejmuje także prawo do odpowiedniego kształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę. Polega na konieczności spełnienia wymagań co do pozycji ustrojowej organu realizującego prawo do sądu⁷⁶⁹. Prawo dostępu do sądu

---

⁷⁶⁶ Tak Ł. Goździaszek w odniesieniu od pomysłu wydawania nakazów zapłaty przez notariuszy – Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze w świetle konstytucyjnych zasad...*, s. 247-248.

⁷⁶⁷ Zob. B. Trocha, Skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym – glosa – I NSNc 24/20, MOP 2022, Nr 2, s. 99 i nast.

⁷⁶⁸ Zob. rozbieżności stanowisk w tym zakresie - A. Olaś [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Ryłski (red.), komentarz do art. 499 k.p.c., Legalis 2021.

⁷⁶⁹ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

wypełnione jest wyłącznie, kiedy organ rozpoznający sprawę jest właściwym, niezależnym, bezstronnym i niezawisłym⁷⁷⁰. Cechy te muszą występować łącznie. Należy je interpretować w oparciu o przepisy Rozdziału VIII Konstytucji⁷⁷¹.

Sądem właściwym jest taki, któremu na drodze konstytucyjnej lub ustawowej powierzono rozpatrzenie sprawy⁷⁷². W literaturze termin ten odnosi się zazwyczaj do przepisów regulujących właściwość sądu funkcjonalną, miejscową i rzeczową⁷⁷³. Pojęcie sądu niezależnego oznacza zaś, że organ ten powinien być odrębny wobec innych państwowych organów⁷⁷⁴. Niezawisłość sądu rozumieć należy w ten sposób, że sprawa winna być rozpatrywana przez sąd w warunkach niezawisłości, co wymaga zapewnienia możliwości podjęcia decyzji w zgodzie z sumieniem i bez zewnętrznych nacisków⁷⁷⁵. Wskazać trzeba, że niezawisłość obejmuje bezstronność w stosunku do uczestników postępowania, niezależność wobec organów (instytucji) pozasądowych, samodzielność sędziego wobec władz i innych organów sądowych, niezależność od wpływu czynników politycznych, wewnętrzną niezależność sędziego⁷⁷⁶. Bezstronność sądu odnosi się do relacji sądu z przedmiotem postępowania i z jego uczestnikami.

---

⁷⁷⁰ Art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

⁷⁷¹ Wyrok TK z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06, Legalis.

⁷⁷² B. Banaszak [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁷⁷³ Z. Czeszejko-Sochacki, *Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (ogólna charakterystyka)*, „Państwo i Prawo” 1997, z. 11–12, s. 97.

A. Krzywonos, J. Gołaczyński, *Prawo do sądu*, [w:] *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP*, B. Banaszak, A. Preisner (red.), Warszawa 2002, s. 725 i nast.

⁷⁷⁴ B. Banaszak [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁷⁷⁵ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. Por. w tym kontekście: Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z dnia 22 lipca 2021 r., 43447/19, Legalis nr 2595424 (RECZKOWICZ v. POLAND); z dnia 7 maja 2021 r., 4907/18, Legalis nr 2563842 (Xero Flor w Polsce sp. z o.o. przeciwko Polsce); z dnia 1 grudnia 2020 r., 26374/18, Legalis nr 2502981 (Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii); z dnia 29 czerwca 2021 r., 26691/18, Legalis nr 2587430 (Broda i Bojara przeciwko Polsce); z dnia 12 stycznia 2016 r., 57774/13, Legalis nr 1441750 (Miracle Europe Kft przeciwko Węgrom); Wyrok TS z dnia 6 października 2021 r., C-487/19, Legalis nr 2613006; Postanowienie Izby Cywilnej SN z dnia 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21, Legalis, nr 2635806. Postanowienie Izby Karnej SN z dnia 18 lutego 2021 r. V KK 506/20, Legalis nr 2587244; Postanowienie Izby Karnej SN z dnia 17 lutego 2021 r. IV KK 17/21, Legalis nr 2533209; Postanowienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN - z dnia 20 maja 2020 r., I NWW 35/20, Legalis nr 2365143; Wyroki NSA: z dnia 21 września 2021 r., II GOK 8/18, Legalis nr 2607987; z dnia 21 września 2021 r., II GOK 10/18, Legalis nr 2607988; z dnia 16 listopada 2021 r., III FSK 4255/21, Legalis nr 2649916; z dnia 4 listopada 2021 r., III FSK 3626/21, Legalis nr 2631540; z dnia 11 października 2021 r., II GOK 9/18, Legalis nr 2633672; Opinia Rzecznika Generalnego z dnia 8 lipca 2021 r., C-132/20, Legalis 2591024; M. Wrzolek-Romańczuk, *Glosa do wyroku z 1.12.2020 r. wydanego przez Wielką Izbę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18)*, IUSTITIA 2021, Nr 1, s. 40; A. Roch, *Konstytucyjna problematyka wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa*, Prokuratura i Prawo 2021, Nr 7, Legalis; J. Hetnarowicz-Sikora, *Praktyczny wymiar naruszeń konwencyjnych w procesie zmian polskiego wymiaru sprawiedliwości – przegląd spraw czynnych i zakończonych w ETPCz*, IUSTITIA 2021, Nr 3.

⁷⁷⁶ Zob. Wyrok TK z dnia 24 czerwca 1998 r., K 3/98, Legalis nr10444; Wyrok TK z dnia 14 kwietnia 1999 r., K 8/99, Legalis nr 43520.

Sędzia powinien być obiektywny i traktować uczestników sprawy w sposób równorzędny⁷⁷⁷. Powyższe zapewniają gwarancje procesowe⁷⁷⁸ i ustrojowe⁷⁷⁹.

Wątpliwości budzi odniesienie powyższych atrybutów sądu do referendarza sądowego, który może wydawać nakazy zapłaty. Choć jak już zauważono, urzędnik ten ma kompetencje sądu, to nie ma jednak przymiotów zarezerwowanych dla sądu⁷⁸⁰.

Zdaniem TK, „z Konstytucji wynika zasada, że wymiar sprawiedliwości jest sprawowany przez sędziów. Niezawisły i niezależny sąd to z założenia sąd składający się z sędziów. (...) Konstytucja nie wyklucza całkowicie wprowadzania dalszych wyjątków od wymienionej zasady, polegających na powierzeniu sprawowania wymiaru sprawiedliwości osobom, których status prawny nawiązuje tylko do konstytucyjnej pozycji sędziego”⁷⁸¹. Ustawodawca zobligowany jest do zapewnienia odpowiednio standardów wymaganych m.in. przez art. 45 Konstytucji także w zakresie wykonywania czynności powierzonych referendarzom sądowym. TK wskazał również, że „art. 45 ust. 1 Konstytucji pozwala na rekonstrukcję wzorca zarówno dla postępowania sądowego, jak i innych postępowań, w których ochrona konstytucyjna jednostki musi być równoważna.”⁷⁸². Podkreślił także, że powierzenie referendarzom sądowym kompetencji sądu służyć powinno „efektywnej ochronie prawnej podmiotów konstytucyjnych praw i wolności”, jak również odpowiadać „konstytucyjnej zasadzie sprawiedliwości proceduralnej oraz zasadzie sprawności i rzetelności działań organów władzy publicznej. Podmiot, któremu powierzono w ramach struktury sądów oznaczone zadania z zakresu ochrony prawnej, musi mieć zagwarantowane warunki: stabilności zatrudnienia, bezstronności i niezależności od innych organów władzy publicznej”⁷⁸³. W ocenie TK status referendarza sądowego wypełnia te kryteria, wskazując za powyższym art. 151 § 1 PUSP, w myśl którego w zakresie wykonywanych obowiązków

---

⁷⁷⁷ Zob. np. Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 20 stycznia 2021 r., I NWW 97/20, Legalis nr 2526726; Wyrok TK z dnia 27 stycznia 1999 r., K 1/98, Legalis nr 43179; Wyrok TK z dnia 17 listopada 2009 r., SK 64/08, Legalis nr 177214; Wyrok TK z dnia 14 października 2008 r., SK 6/07, Legalis nr 108142.

⁷⁷⁸ Np. wyłączenie sędziego, zasada jawności postępowania w wymiarze zewnętrznym (publiczność), kolegialność orzekania, uzasadnienie orzeczenia – tak słusznie P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁷⁷⁹ Np. zagwarantowanie niezależności sądownictwa, dobór kadry sędziowskiej – P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁷⁸⁰ prof. dr hab. Kazimierz Lubiński, dr Paweł Rawczyński, Status prawny i zadania referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym w orzecznictwie TK [w:] A. Barańska, S. Cieślak (red.), *Ars in vita*. Legalis. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu, Warszawa 2018, Legalis.

⁷⁸¹ Wyrok TK z dnia 24 października 2007 r., SK 7/06, Legalis nr 87676.

⁷⁸² Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032.

⁷⁸³ Tamże.

referendarz jest niezależny co do treści wydawanych orzeczeń i zarządzeń określonych w ustawach. TK wyjaśnił, że „Z uwagi na treść art. 178 ust. 1 Konstytucji pojęciu „niezależności”, którym posłużył się ustawodawca, należy nadawać odmienne rozumienie niż pojęciu „niezawisłości”, która przysługuje jedynie sędziom. Zważywszy jednak, że Konstytucja wielokrotnie posługuje się pojęciem „niezależności”, odnosząc je zarówno do sądów oraz Trybunałów (...), jak i organów ochrony prawa (...) oraz uwzględniając fakt, iż referendarz jest wysokim urzędnikiem sądowym, Trybunał Konstytucyjny nie widzi przeszkód, aby wypracowane w orzecznictwie konstytucyjnym rozumienie pojęcia „niezależność” odnosić odpowiednio (tj. z uwzględnieniem różnicy w statusie i kompetencjach) do rozumienia „niezależności”, o której mowa w art. 151 § 1 prawa o ustroju sądów powszechnych (...). Zdaniem Trybunału, referendarz sądowy, choć pozostaje w stosunku pracy powstałym na skutek aktu mianowania, przy wydawaniu orzeczeń i zarządzeń nie może podlegać poleceniom, pragmatykom oraz wytycznym służbowym. Niezależność referendarza zakłada organizacyjne i funkcjonalne oddzielenie jego orzeczniczej działalności od innych organów, tak aby zapewnić mu samodzielność w wykonywaniu czynności określonych w ustawach. W pierwszej kolejności „niezależność” ma na celu zagwarantowanie referendarzom sądowym, którzy są zatrudnieni w ramach struktury organizacyjnej władzy sądowniczej, że wydawane przez nich orzeczenia i zarządzenia nie będą podlegały kontroli i nadzorowi w ramach stosunku pracy. Ponadto chodzi tu o zagwarantowanie wolności od ingerencji innych organów władzy publicznej. (...)”. Trybunał Konstytucyjny zwrócił także uwagę na art. 151a § 1 PUSP, wskazujący na konieczność udzielenia zgody przez tego urzędnika na przeniesienie na inne miejsce służbowe z wyjątkiem przypadków określonych w tym przepisie, a tym samym na wyłączenie dyskrejonalności władzy Ministra Sprawiedliwości oraz stabilność stanowiska⁷⁸⁴.

W zakresie wykonywanych obowiązków referendarz jest niezależny co do treści wydawanych orzeczeń i zarządzeń określonych w ustawach⁷⁸⁵, co umożliwia mu w konsekwencji zachowanie bezstronności w postępowaniu, podobnie jak regulacja art. 54 k.p.c., zgodnie z którą przepisy dotyczące wyłączenia sędziego, z wyłączeniem przepisu art. 48¹ k.p.c., stosuje się odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego.

---

⁷⁸⁴ Zob. art. 151a § 1 PUSP.

⁷⁸⁵ Art. 151 § 1 PUSP.

Referendarz sądowy nie podlega poleceniom i wpływom⁷⁸⁶. Referendarzowi brakuje jedynie przymiotu niezawisłości. PUSP wyraźnie wskazuje na jego niezależność, jednak nie powołuje się na niezawisłość, jak to czyni np. wobec asesorów sądowych (art. 106j § 1 PUSP) czy ławników (art. 169 § 1 PUSP). Choć jednak urzędnik ten nie jest niezawisły, to jednak jego niezależność jest zbliżona do niezawisłości, co oznacza podleganie przez referendarza ustawie zasadniczej, ustawom, ale i aktom o niższej randze⁷⁸⁷.

Należy podkreślić, że niezależność nie może być traktowana na równi z niezawisłością. Pomimo, iż na decyzje referendarza nie można wpłynąć, to jednak należy wskazać, że zanim sprawa zostanie przez tego urzędnika sądowego rozstrzygnięta, musi być mu wcześniej przydzielona. W myśl art. 201 §1 k.p.c., przewodniczący bada, w jakim trybie sprawa powinna być rozpoznana oraz czy podlega

---

⁷⁸⁶ P. Rylski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym*, Prawo w działaniu sprawy cywilne 10/2011, s. 180-181.

⁷⁸⁷ Tamże, s. 175.

TK wskazał, iż „z zasady demokratycznego państwa prawnego wynika (...) ogólny wymóg, aby wszelkie postępowania prowadzone przez organy władzy publicznej w celu rozstrzygnięcia spraw indywidualnych odpowiadały standardom sprawiedliwości proceduralnej. W szczególności regulacje prawne tych postępowań muszą zapewnić wszechstronne i staranne zbadanie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, gwarantować wszystkim stronom i uczestnikom postępowania prawo do wysłuchania, tj. prawo przedstawiania i obrony swoich racji, a jednocześnie umożliwiać sprawne rozpatrzenie sprawy w rozsądnym terminie. Istotnym elementem sprawiedliwości proceduralnej jest także m.in. obowiązek uzasadniania swoich rozstrzygnięć przez organy władzy publicznej oraz prawo do zaskarżenia przez strony i uczestników postępowania rozstrzygnięć wydanych w pierwszej instancji, zagwarantowane w art. 78 Konstytucji. Jednocześnie prawodawca musi zagwarantować wszystkim stronom i uczestnikom postępowania prawo do sądu. Rozdzielenie postępowania między różne organy może stanowić czynnik utrudniający skuteczną kontrolę sądową rozstrzygnięć wydawanych w takich postępowaniach, dlatego niezbędne jest ustanowienie regulacji, które zagwarantują prawo do sądowej kontroli rozstrzygnięć wydawanych przez organy administracji publicznej.” - Wyrok TK z dnia 14 czerwca 2006 r., sygn. akt K 53/05, Legalis nr 75066. Powołując się na powyższe orzeczenie, TK zaznaczył w innym wyroku, że „swoboda ustawodawcy w zakresie powierzania możliwości rozstrzygnięcia sporów o prawo innym niż sądy organom władzy publicznej jest jednak ograniczona. Powierzenie urzędnikowi rozstrzygnięcia sporu o prawo musi odpowiadać standardom, jakie wyznacza konstytucyjna zasada sprawiedliwości proceduralnej (...). Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem konstytucyjnym, zasada sprawiedliwości proceduralnej znajduje zastosowanie zarówno w odniesieniu do rozstrzygnięcia sporów o prawo na etapie poprzedzającym „postępowanie sądowe” (...), jak na etapie postępowań nadzwyczajnych - takich jak postępowanie kasacyjne oraz postępowanie w sprawie wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania (...).” – Wyrok TK z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032⁷⁸⁷. W ww. wyroku TK stwierdził, że ustawodawca zobligowany jest do zapewnienia odpowiednio standardów wymaganych m.in. przez art. 45 Konstytucji także w zakresie wykonywania czynności powierzonych referendarzom sądowym. Wskazał również, że „art. 45 ust. 1 Konstytucji pozwala na rekonstrukcję wzorca zarówno dla postępowania sądowego, jak i innych postępowań, w których ochrona konstytucyjna jednostki musi być równoważna.”. Podkreślił także, że „podmiot, któremu powierzono w ramach struktury sądów oznaczone zadania z zakresu ochrony prawnej, musi mieć zagwarantowane warunki: stabilności zatrudnienia, bezstronności i niezależności od innych organów władzy publicznej”. W ocenie TK podjętej w przytoczonym wyroku, status referendarza sądowego wypełnia te kryteria. Zob. też prof. dr hab. Kazimierz Lubiński, dr Paweł Rawczyński, Status prawny i zadania referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym w orzecznictwie TK [w:] *A. Barańska, S. Cieślak* (red.), *Ars in vita. Ars in iure. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, Warszawa 2018, Legalis.

rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu odrębnym, i wydaje odpowiednie zarządzenia. W wypadkach przewidzianych w ustawie przewodniczący wyznacza posiedzenie niejawne w celu wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym⁷⁸⁸. Oznacza to, że to przewodniczący kieruje sprawę do odpowiedniego trybu i rodzaju postępowania. Brak jednak środka do zakwestionowania decyzji przydzielającej zadanie do wykonania przez referendarza, nawet gdy uznałby on, że mieści się ona poza przydzielonymi mu kompetencjami ustawowymi⁷⁸⁹.

W odniesieniu jednak do EPU, samo skierowanie pozwu o zapłatę w tym postępowaniu w formie elektronicznej determinuje jej rozpoznanie w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Wobec tego brak jest uprzedniej ingerencji przewodniczącego co do przydziału sprawy. Zasadniczo więc postępowanie to powinno zakończyć się wydaniem nakazu zapłaty albo odmową jego wydania. W tym zakresie referendarz nie podlega żadnym poleceniom i naciskom zewnętrznym. Wobec tego uznać należy, że w EPU, z uwagi na takie ukształtowanie procedury, niezależność tego urzędnika sądowego jest bardzo zbliżona do niezawisłości.

Trzeba jednak zauważyć w odniesieniu do EPU, że choć w świetle przytoczonych stanowisk w drodze analogii można byłoby stosować pojęcie „niezależności” do „niezawisłości”, to jednak w kontekście wcześniejszego przyjęcia, że referendarze sądowi m.in. ponad przyznane im kompetencje mogą rozszerzająco traktować przesłanki uniemożliwiające wydanie nakazu zapłaty, brak atrybutu niezawisłości powoduje konieczność uznania, że w przypadku wydania w EPU nakazu zapłaty przez referendarza sądowego, prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organu rozpoznającego sprawę może nie zostać zachowane. Podobnie należy uznać, że wobec tego, iż w istocie referendarze sądowi rozstrzygają spór o prawo wydając nakazu zapłaty, to należałoby w odniesieniu do EPU zapewnić wspomnianą już sądową kontrolę rozstrzygnięcia referendarza sądowego. Jak już ustalono w poprzednim podrozdziale, wobec umorzenia postępowania w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego, postępowanie zapoczątkowane w EPU nie gwarantuje już sądowej kontroli rozstrzygnięcia, a tym

---

⁷⁸⁸ Art. 201 §1 k.p.c.

⁷⁸⁹ Zob. szeroko na ten temat: O.M. Piaskowska, *Metodyka pracy referendarza sądowego w sądzie powszechnym* [w:] *Metodyka pracy referendarza sądowego w sądzie powszechnym*, D. Kotłowski, O.M. Piaskowska, K. Sadowski (red.), Warszawa 2012, Legalis;
K. Sadowski, *Referendarz sądowy w postępowaniu upominawczym* [w:] *Metodyka pracy referendarza sądowego w sądzie powszechnym*, D. Kotłowski, O.M. Piaskowska, K. Sadowski (red.), Warszawa 2012, Legalis.

samym także wypełnienia prawa do odpowiedniego kształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy.

3.2.1.7.3. Prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania

Jak wskazuje Trybunał Konstytucyjny, na prawo do sądu składa się również prawo do „odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności - sprawiedliwego, rzetelnego postępowania sądowego”⁷⁹⁰. Powyższe pozwala na przyjęcie, że istnienie prawnie uregulowanego postępowania nie ogranicza prawa do sądu, lecz jest jego elementem⁷⁹¹. Dla zachowania prawa do sądu koniecznym jest zatem istnienie procedury postępowania sądowego, której unormowanie musi spełniać wymogi odpowiedniego jej ukształtowania. Uznać więc trzeba, że wymagania wynikające z art. 45 ust 1 ustawy zasadniczej nie są spełnione, gdy brak jest prawnie unormowanego postępowania przeznaczonego dla spraw danego rodzaju, a także, gdy postępowanie co prawda istnieje, ale nie jest odpowiednio (sprawiedliwie) ukształtowane⁷⁹².

P. Grzegorzczak, K. Weitz uznają słusznie, że prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego obejmuje łącznie trzy elementy – rozpatrzenie sprawy w sposób sprawiedliwy, jawny, bez nieuzasadnionej zwłoki⁷⁹³.

3.2.1.7.3.1. Zasada sprawiedliwości (rzetelności) proceduralnej

Sprawiedliwość proceduralna⁷⁹⁴ jest powinnością ukształtowania procedury postępowania gwarantującej należyte i sprawiedliwe rozpoznanie sprawy, przy poszanowaniu uprawnień stron i uczestników postępowania⁷⁹⁵.

---

⁷⁹⁰ Wyrok TK z dnia 15 kwietnia 2008 r., sygn. akt P 26/06, Legalis nr 95905.

⁷⁹¹ Wyrok TK z dnia 24 lipca 2006 r., SK 8/06, Legalis nr 75686.

TK zaprezentował także inny pogląd – zob. np. Wyrok TK z dnia 1 lipca 2008 r., SK 40/07, Legalis nr 100244, w którym wskazano, że „Niewątpliwie samo ukształtowanie postępowania przed sądem w sposób respektujący określone wymogi (co do zasad inicjowania postępowania, terminów procesowych i materialnych, opłat, reprezentacji stron przed sądem, rygorów postępowania dowodowego itd.) stanowi istotne i rzeczywiste ograniczenie prawa do sądu, konieczne jednak ze względu na inne wartości powszechnie szanowane w państwie prawnym, jak w szczególności bezpieczeństwo prawne, zasada legalizmu czy zaufanie do prawa”.

⁷⁹² P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁷⁹³ Tamże i cyt. tam literatura oraz orzecznictwo TK.

⁷⁹⁴ Prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy ma charakter podmiotowy – zob. Wyrok TK z dnia 16 stycznia 2006 r., SK 30/05, Legalis nr 72310. Źródłem zasady sprawiedliwości (rzetelności) proceduralnej jest art. 45 ust. 1 Konstytucji, chociaż wywodzić ją należy także z zasady demokratycznego państwa prawnego – zob. Wyrok TK z dnia 12 lipca 2011 r., sygn. akt SK 49/08, Legalis nr 344785.

TK wskazuje, że „istota sprawiedliwości proceduralnej zawiera się w zapewnieniu stronom możliwości korzystania z praw i gwarancji procesowych oraz zagwarantowania rzetelnego i merytorycznego rozpatrzenia sprawy. Tak rozumiana rzetelność proceduralna⁷⁹⁶ zawiera w sobie między innymi następujące elementy: prawo strony do wysłuchania, prawo do informowania, prawo do przewidywalności rozstrzygnięcia, sprawne rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie, umożliwienie wszechstronnego zbadania okoliczności sprawy przez sąd.”⁷⁹⁷. W odniesieniu do ostatniego z elementów, przytoczyć należy, że TK w innym orzeczeniu wskazał także na zapewnienie możliwości „zbadania przez sąd zarzutów formułowanych przez skarżącego.”⁷⁹⁸. TK częstokroć wskazuje także, analizując powyższe zagadnienie, na konieczność zagwarantowania równości stron⁷⁹⁹.

Słusznie zauważa S. Kotas, że ustawa zasadnicza wskazuje na termin „sprawiedliwego rozpoznania sprawy”, nie zaś tylko „sprawiedliwego orzeczenia”. Powyższe pozwala na konstatację, iż pojęcie to determinuje konieczność działania sądu na podstawie odnośnych regulacji przez cały tok postępowania sądowego, jednocześnie w sposób niezależny i niezawisły⁸⁰⁰. Należy zaznaczyć, że przedmiotowa zasada dotyczy wszystkich rodzajów postępowania i każdego z etapów⁸⁰¹.

Odnosić trzeba jednak za Trybunałem Konstytucyjnym, że „w praktyce nie istnieje jeden idealny model postępowania, który dałoby się skonstruować na podstawie regulacji konstytucyjnych i który obowiązywałby w odniesieniu do wszystkich rodzajów postępowań sądowych. Regulacje konstytucyjne zawierają jedynie ogólne wskazania co do pewnych podstawowych elementów i mechanizmów, bez których nie dałoby się urzeczywistnić prawa każdego do rozpoznania sprawy w sprawiedliwej procedurze sądowej. Oceniając przestrzeganie przez ustawodawcę konstytucyjnych

---

⁷⁹⁵ Tak P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁷⁹⁶ Należy zauważyć, że sprawiedliwe rozpatrzenie sprawy koreluje z wymogiem rzetelności postępowania – zob. np. Wyrok TK z dnia 12 stycznia 2010 r., SK 2/09, Legalis nr 186469; Wyrok TK z dnia 29 kwietnia 2008 r., SK 11/07, Legalis nr 97479.

⁷⁹⁷ Wyrok TK z dnia 12 lipca 2011 r., sygn. akt SK 49/08, Legalis nr 344785.

zob. też K. Osajda, *Zasada sprawiedliwości proceduralnej w orzecznictwie TK* [w:] *Orzecznictwo TK a Kodeks postępowania cywilnego*, T. Ereciński, K. Weitz (red.), Warszawa 2010, s. 435.

⁷⁹⁸ Wyrok TK z dnia 31 stycznia 2005 r., SK 27/03, Legalis nr 66724.

⁷⁹⁹ Wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r., P 9/01, Legalis nr 53822.

⁸⁰⁰ S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

⁸⁰¹ Wyrok TK z dnia 12 lipca 2011 r., sygn. akt SK 49/08, Legalis nr 344785.

standardów sprawiedliwości proceduralnej, należy uwzględnić zawsze przedmiot i specyfikę danego postępowania”⁸⁰².

Zwrócić należy także uwagę na stanowisko TK wyrażające pogląd, iż „gwarancje konstytucyjne związane z prawem do sądu nie mogą być traktowane jako nakaz urzeczywistnienia w każdym trybie i w każdym rodzaju procedury tego samego zestawu instrumentów procesowych, jednolicie określających pozycję stron postępowania i zakres przysługujących im środków procesowych. Przy odmiennym założeniu można by bowiem zakwestionować wszystkie odrębności proceduralne, występujące w ramach postępowania cywilnego, które służą zapewnieniu szybszej i bardziej efektywnej ochrony praw i interesów podmiotów dochodzących swych praw przed sądem. Nieuzasadnione byłoby przyjmowanie, z powołaniem się na regulacje konstytucyjne, konieczności tworzenia rozwiązań, które odtwarzałyby - w odniesieniu do każdej kategorii sprawy, bez względu na jej specyfikę i inne racje, związane najczęściej ściśle z postulatem efektywności stosowanych procedur - ten sam idealny, abstrakcyjny model postępowania, który zresztą nie istnieje (...). W konsekwencji należy stwierdzić, że nie każda odmienność lub specyfika postępowania sądowego musi być a priori traktowana jako ograniczenie prawa do sądu i związanych z tym gwarancji procesowych stron. Z Konstytucji nie wynika bowiem założenie, że każde postępowanie sądowe musi operować tym samym instrumentarium procesowym. Swoboda ustawodawcy (...) w kształtowaniu odpowiednich procedur nie oznacza jednak dopuszczalności wprowadzania rozwiązań arbitralnych, ograniczających nadmiernie i bez istotnych racji prawa procesowe strony, których realizacja stanowi warunek prawidłowego i sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy. Do naruszenia gwarancji konstytucyjnych związanych z prawem do sądu dochodziłoby wówczas, gdyby ograniczenie uprawnień procesowych stron (strony) było nieproporcjonalne dla realizacji takich celów, jak zapewnienie większej efektywności postępowania i jego

---

⁸⁰² Wyrok TK z dnia 20 października 2010 r., sygn. akt P 37/09, Legalis nr 254425. Zob. też Wyrok TK z dnia 16 listopada 2011 r., sygn. akt SK 45/09, Legalis nr 386572.

TK wskazał także, że „sprawiedliwość proceduralna nie może być oceniana w kategoriach abstrakcyjnych, niezależnie od kategorii spraw, które są przedmiotem rozpoznania sądowego, konfiguracji podmiotowych, znaczenia poszczególnych kategorii praw dla ochrony interesów jednostki itd. Ustawodawca zachowuje w tym zakresie dość znaczne pole swobody, które umożliwia kształtowanie procedur sądowych z uwzględnieniem tych zróżnicowanych czynników i zarazem w sposób stanowiący próbę wyważenia interesów pozostających w pewnym konflikcie” – zob. Wyrok TK z dnia 1 lipca 2008 r., sygn. akt SK 40/07, Legalis nr 100244.

szybkości, a jednocześnie uniemożliwiało właściwe zrównoważenie pozycji procesowej stron⁸⁰³.

P. Grzegorzcyk, K. Weitz trafnie zauważają, że rozwiązania, które spełniają wymogi konstytucyjne w danym rodzaju postępowania sądowego, w innym mogą być niewystarczające i odwrotnie⁸⁰⁴.

Powyższe spostrzeżenia prowadzą do wniosku, że nie istnieje jeden właściwy model postępowania, a różne rodzaje postępowań oddają specyfikę charakteru spraw, do jakich je przeznaczono. Nie można jednak powyższego utożsamiać z dowolnością w dokonywaniu ograniczeń przedmiotowego prawa w imię zwiększenia efektywności i sprawności postępowania bez zachowania w tym zakresie proporcjonalności i zapewnienia równości stron.

Należy również zwrócić uwagę, że zgodnie ze stanowiskiem TK „odrębność proceduralna może jednak być potraktowana w pewnych sytuacjach jako ograniczenie prawa do sądu. Swoboda ustawodawcy kształtowania odpowiednich procedur nie oznacza bowiem dopuszczalności wprowadzania rozwiązań arbitralnych, które ponad miarę, a więc bez wystąpienia istotnych racji, ograniczają prawa procesowe strony, których realizacja stanowi przesłankę prawidłowego i sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy. Jeżeli więc ograniczenie uprawnień procesowych strony jest zbędne, z punktu widzenia zamierzonych przez ustawodawcę celów, takich jak zapewnienie większej efektywności postępowania i jego szybkości, a jednocześnie wypacza pozycję stron, uniemożliwia właściwe zrównoważenie ich pozycji procesowej, a tym samym łamie podstawowy postulat sprawiedliwości proceduralnej, czy wreszcie prowadzi do arbitralnego rozstrzygnięcia „sprawy” - to w tego rodzaju wypadkach dochodziłoby do naruszenia gwarancji konstytucyjnych związanych z prawem do sądu⁸⁰⁵.

P. Grzegorzcyk, K. Weitz zwracają jednak uwagę, że trudno określić, jak należy rozumieć odrębność, jak również, co należy do procesowego standardu i czy jest on możliwy do odtworzenia w sposób racjonalny. Nieaprobując odnosząc się do stanowiska TK Autorzy przyjmują, że wszystkie odrębności postępowania winny być

---

⁸⁰³ Wyrok TK z dnia 16 listopada 2011 r. SK 45/09, Legalis nr 386572.

⁸⁰⁴ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁰⁵ Wyrok TK z dnia 20 października 2010 r., sygn. akt P 37/09, Legalis nr 254425.

oceniane przez pryzmat wymogów stawianych przez art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej i w razie niesprostania im, nie wypełniają standardu konstytucyjnego⁸⁰⁶.

3.2.1.7.3.1.1. Elementy zasady sprawiedliwości proceduralnej

3.2.1.7.3.1.1.1. Prawo do wysłuchania

Jak już zauważono, gwarantem rzetelności (sprawiedliwości) postępowania sądowego jest m.in. prawo do wysłuchania⁸⁰⁷, które musi zostać zapewnione w każdym postępowaniu, a więc również w tym, w którym rozpatrywane są sprawy cywilne⁸⁰⁸.

Granice i sposób ukształtowania uprawnień pozwalających na realizację prawa do wysłuchania zależą jednak od rodzaju samego postępowania, sprawy i pozycji procesowej podmiotu tego prawa. Uprawnienia te, w odniesieniu do postępowań, w których istnieją strony przeciwstawne, powinny być ukształtowane w taki sam lub porównywalny sposób⁸⁰⁹.

W przedmiotowe prawo wpisuje się, jak wskazuje TK, „w szczególności możliwość przedstawienia swoich racji oraz zgłaszania wniosków dowodowych”⁸¹⁰. W innym orzeczeniu TK wskazuje, iż „(...) prawo to zakłada w szczególności zagwarantowanie odpowiednich uprawnień, umożliwiających stronom skuteczną obronę swoich słusznych interesów w postępowaniu sądowym”⁸¹¹. Na prawo to składa się także m.in. możliwość zaznajomienia się z dokonanymi przez sąd z urzędu ustaleniami oraz twierdzeniami strony przeciwnej i zapewnienie możliwości ustosunkowania się; uprawnienie do rozważenia zarzutów stron przez sąd; zapewnienie jawności wewnętrznej – informowania o postępowaniu⁸¹², wglądu do akt sprawy, do uczestnictwa w procesowych czynnościach sądu⁸¹³.

---

⁸⁰⁶ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁰⁷ Wyrok TK z dnia 11 czerwca 2002 r., SK 5/02, Legalis nr 54428.

⁸⁰⁸ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁰⁹ Tak P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. Łączy się to z zasadą równości. Jej szczegółowe omówienie zostanie dokonane w podrozdziale pt. „Zasada równości stron i uczestników postępowania” w Rozdziale IV.

⁸¹⁰ Wyrok TK z dnia 11 czerwca 2002 r., SK 5/02, Legalis nr 54428.

⁸¹¹ Wyrok TK z dnia 21 lipca 2009 r., sygn. akt K 7/09, Legalis nr 160632.

⁸¹² Zob. np. J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia stron w procesie cywilnym*, Studia Iuridica Lublinensia vol. XXV, 1, 2016 s. 261-262; P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.
M. Sawczuk, *Konstytucyjne idee prawa sądowego cywilnego*, „Problemy Egzekucji” 2000, nr 7, s. 12–13.

⁸¹³ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

W celu ustalenia sposobu realizacji w EPU prawa do wysłuchania, a tym samym i sprawiedliwości proceduralnej, wpisującej się w prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego, niezbędnym wydaje się w tym miejscu omówienie w kontekście tego postępowania wyszczególnionych wyżej elementów.

3.2.1.7.3.1.1.1.1. Jawność wewnętrzna

W regulacje pozwalające na realizację prawa do wysłuchania w zakresie tzw. jawności wewnętrznej, wpisują się te, które normują zagadnienie doręczeń, zawiadomień, ogłoszeń, wglądu do akt sprawy, utrwalania czynności dokonywanych w danym postępowaniu⁸¹⁴.

W EPU sposobem na zapewnienie jawności wewnętrznej jest informowanie poprzez doręczenie⁸¹⁵. Sposób dokonywania doręczeń w EPU zostanie szczegółowo omówiony w dalszej części pracy, jednakże należy w tym miejscu wskazać, że o ile teoretycznie, na gruncie obecnie obowiązującej procedury, EPU zakłada dokonywanie doręczeń, o tyle sposób ich dokonywania w praktyce może budzić zasadne wątpliwości co do ich prawidłowej realizacji, a co za tym idzie – co do rzeczywistego informowania stron przez doręczenie i tym samym, co do zapewniania jawności wewnętrznej w tym postępowaniu, a zatem i prawa do wysłuchania⁸¹⁶. Problematyczne wydaje się pozostawienie w EPU tzw. „fikcji doręczenia”, zakładającej uznanie za doręczone pisma podwójnie awizowanego⁸¹⁷. W takim przypadku nie zawsze można mówić o zapewnieniu adresatowi pisma prawa do wysłuchania, skoro adresat faktycznie się z nim nie zapoznał⁸¹⁸.

Jeśli chodzi natomiast o wpisujące się w jawność wewnętrzną utrwalanie czynności dokonywanych w postępowaniu, wskazać należy, że w EPU, w myśl art. 505³⁰ § 2 k.p.c., czynności sądu, referendarza i przewodniczącego utrwalane są

---

⁸¹⁴ Tamże.

⁸¹⁵ Zob. Tamże.

⁸¹⁶ Szerzej o wątpliwościach w tym zakresie zob. w podrozdziale pt. „Unormowania dotyczące doręczeń” w Rozdziale IV pracy.

⁸¹⁷ Zob. art. 505³⁴ § 1. k.p.c., zgodnie z którym, jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał nakazu zapłaty, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w art. 131-138 i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególnie przewidujący skutek doręczenia, nakaz zapłaty uznaje się za doręczony, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. W przeciwnym przypadku stosuje się przepis § 2.

⁸¹⁸ Zob. Wyrok TK z dnia 17 września 2002 r., SK 35/01, Legalis nr 55383; Postanowienie SN - Izba Cywilna i Administracyjna z dnia 21 czerwca 1988 r., III CRN 172/88, Legalis nr 26324. Por. Wyrok TK z dnia 15 października 2002 r., SK 6/02, Legalis nr 55388.

wyłącznie w systemie teleinformatycznym⁸¹⁹, a wytworzone w ich wyniku dane w postaci elektronicznej opatrywane są kwalifikowanym podpisem elektronicznym⁸²⁰. Powyższe determinuje wyłączenie prowadzenia papierowych akt sądowych⁸²¹. Akta sprawy w EPU prowadzone są w systemie teleinformatycznym⁸²², a w razie wniesienia pisma w postaci papierowej, sporządza się jego cyfrowe odwzorowanie i umieszcza się je w aktach prowadzonych w tym systemie⁸²³.

W odniesieniu zaś do wglądu do akt sprawy, wskazać trzeba, że w EPU akta udostępnia się stronom i ich przedstawicielom za pośrednictwem kont w systemie teleinformatycznym⁸²⁴. Po uwierzytelnieniu na koncie pozwany lub jego przedstawiciel uzyskuje dostęp do akt po podaniu indywidualnego kodu dostępu do akt sprawy doręczanego pozwanemu wraz z odpisem nakazu zapłaty⁸²⁵. Strona, a także jej przedstawiciel, może za pośrednictwem systemu teleinformatycznego udzielić innym osobom posiadającym konta w tym systemie dostępu do akt, o ile osobom tym przysługuje uprawnienie do ich przeglądania. Dostęp jest ograniczony do przeglądania akt⁸²⁶. Strona, a także jej przedstawiciel, może za pośrednictwem systemu teleinformatycznego pozbawić dostępu do akt inne osoby, o których mowa w ust. 3, jeśli osobom tym przestało przysługiwać uprawnienie do ich przeglądania⁸²⁷. Jeżeli pozwany, który nie wniósł pisma drogą elektroniczną, składa w wybranym przez siebie sądzie rejonowym wniosek o udostępnienie akt, sąd prowadzący elektroniczne postępowanie upominawcze umożliwi drogą elektroniczną dostęp do akt sądowi wskazanemu przez pozwanego. Sąd wskazany przez pozwanego udostępnia mu akta⁸²⁸.

---

⁸¹⁹ W myśl art. 2 pkt 3 UŚUDE, termin „system teleinformatyczny” oznacza zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania, zapewniający przetwarzanie i przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych poprzez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci telekomunikacyjnego urządzenia końcowego w rozumieniu ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2019 r. poz. 2460) – zob. art. 2 pkt 3 UŚUDE.

⁸²⁰ Art. 505³⁰ § 2 k.p.c.

⁸²¹ R. Kulski, *Art. 505³⁰* [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, Warszawa 2020, Legalis.

⁸²² § 293 ust. 1 RegUrzSPow.

⁸²³ § 293 ust. 2 RegUrzSPow.

Po sporządzeniu cyfrowego odwzorowania, pisma w postaci papierowej przechowuje się w pomocniczym zbiorze dokumentów. Pomocniczy zbiór dokumentów jest udostępniany na zasadach analogicznych do zasad udostępniania akt sądowych - § 293 ust. 3 RegUrzSPow.

⁸²⁴ § 294 ust. 1 RegUrzSPow.

⁸²⁵ § 294 ust. 2 RegUrzSPow.

⁸²⁶ § 294 ust. 3 RegUrzSPow.

⁸²⁷ § 294 ust. 4 RegUrzSPow.

⁸²⁸ § 294 ust. 5 RegUrzSPow.

Wydruk dokumentu z akt opatruje się kodem pozwalającym na dostęp do jego treści za pośrednictwem systemu teleinformatycznego⁸²⁹.

Zażalenie wniesione od orzeczeń wydanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym jest przesyłane do rozpoznania sądowi odwoławczemu drogą elektroniczną⁸³⁰. Na żądanie sądu właściwości ogólnej otrzymuje on dostęp do akt sprawy za pośrednictwem konta użytkownika w systemie teleinformatycznym⁸³¹.

Z całą pewnością w EPU mówić można o zachowaniu jawności wewnętrznej w zakresie wglądu do akt sprawy, utrwalania dokonywanych czynności oraz doręczeń w szerokim ujęciu, w przypadku realnego, faktycznego doręczenia. Jednakże pozostawienie w tym rodzaju postępowania tzw. „fikcji doręczenia” powoduje, że nie można uznać, że w takim przypadku adresat pisma zapoznał się z nim. Wobec tego, w takiej sytuacji, jawność wewnętrzna nie zostaje zapewniona.

3.2.1.7.3.1.1.2. Uczestnictwo w procesowych czynnościach sądu

W EPU strony nie mają możliwości uczestnictwa w czynnościach sądu – uniemożliwia to bowiem specyfika tego postępowania i ograniczenia techniczne. Nie jest jednakże koniecznym, aby strony mogły brać udział w tychże czynnościach, o ile posiadają o nich wiedzę z innych źródeł⁸³². Jak już wskazano powyżej, w EPU zapewnione zostało prawo do informowania przez doręczenie, co pozwala na powięzicie przez strony wiedzy w zakresie czynności sądu. Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku, kiedy zastosowanie znajdzie wspomniana już „fikcja doręczenia”, pozwany pozbawiony jest możliwości uzyskania informacji o postępowaniu. W konsekwencji nie można wówczas uznać, że zagwarantowano mu prawo do uczestnictwa w procesowych czynnościach sądu.

3.2.1.7.3.1.1.3. Pozostałe elementy prawa do wysłuchania

Wykonanie prawa do wysłuchania jest możliwe także przy istnieniu norm umożliwiających zaprezentowanie we właściwej formie i w odpowiedni sposób stanowiska w sprawie przez stronę (uczestnika postępowania). Powyższe obejmuje w szczególności składanie pism procesowych, co determinuje powinność ustalenia

---

⁸²⁹ § 294 ust. 6 RegUrzSPow.

⁸³⁰ § 295 RegUrzSPow.

⁸³¹ § 296 RegUrzSPow.

⁸³² Tak P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. Autorzy słusznie zwracają jednak na Wyrok TK z dnia 2 października 2006 r., SK 34/06, Legalis nr 77033.

wymogów pism i zasad dotyczących ich składania oraz ustne zaprezentowanie stanowiska, rodzących konieczność właściwego unormowania posiedzeń sądowych⁸³³.

Wskazać zatem należy, jak omawiane prawo stosuje się w elektronicznym postępowaniu upominawczym, w którym to, jak już zostało wcześniej ustalone, obowiązuje konstrukcja odwrócenia sporu. TK zauważa, że „konstrukcja postępowania *ex parte*, tj. bez udziału drugiej strony postępowania, (...) jest znana także niektórym dalszym postępowaniom unormowanym w kodeksie postępowania cywilnego. Należy zwłaszcza wskazać na postępowania szczególne, mające na celu szybkie rozpoznanie określonego rodzaju spraw cywilnych, tj. postępowanie nakazowe (art. 484¹ i n. KPC) i postępowanie upominawcze (art. 497¹ i n. KPC). (...). Pozwany dowiadyuje się o skierowanym przeciw niemu postępowaniu dopiero w chwili doręczenia nakazu zapłaty (...)”⁸³⁴.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem TK, zgodnie z którym „konstrukcja postępowań *ex parte* znajduje uzasadnienie w szczególnym charakterze, przedmiocie lub funkcji danego postępowania. W szczególności odzwierciedla potrzebę szybkiego udzielenia choćby tymczasowej ochrony prawnej czy też uzyskanie efektu zaskoczenia. Bez tego rodzaju postępowań w wielu przypadkach niemożliwe byłoby zrealizowanie funkcji postępowania cywilnego, a więc udzielenie ochrony prawnej. To znaczy, że uwzględnienie interesów obu stron postępowania może uzasadniać, aby realizacja prawa do wysłuchania jednej z nich (dłużnika, pozwanego) przesunięta została na późniejszy etap postępowania”⁸³⁵.

Powinność zapewnienia prawa do wysłuchania nie powoduje zatem, że nie mogą istnieć postępowania, w których na danym etapie brak jest udziału strony, jeśli uzasadnione jest to szczególnym charakterem, funkcją lub przedmiotem postępowania.

---

⁸³³ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. Autorzy zauważają słusznie, że możliwość skorzystania z omawianego prawa jest uzależniona od podejścia podmiotu prawa do wysłuchania, który, choć ma możliwość, to nie korzysta z omawianego prawa. Nie stanowi również ograniczenia przedmiotowego prawa orzekanie przez sąd na posiedzeniu niejawnym, o ile, w szczególności, przed posiedzeniem niejawnym strona mogła przedstawić w formie pisemnej swoje stanowisko.

Z uwagi na to, że w EPU zastosowano konstrukcję odwrócenia sporu, jedynie pozwany ma możliwość zaprezentowania swojego stanowiska przed posiedzeniem niejawnym, na którym sąd wydaje nakaz zapłaty – zob. art. 480¹ § 1. w zw. z art. 505²⁸ § 1 k.p.c.

⁸³⁴ Wyrok TK z dnia 16 listopada 2011 r., sygn. akt SK 45/09, Legalis nr 386572.

⁸³⁵ Wyrok TK z dnia 16 listopada 2011 r., sygn. akt SK 45/09, Legalis nr 386572. Zob. też Wyrok TK z dnia 20 listopada 2007 r., sygn. akt SK 57/05, Legalis nr 88877.

W takiej sytuacji można przesunąć realizację prawa do wysłuchania dotyczącego strony na dalszy etap postępowania sądowego⁸³⁶.

Powyższa analiza pozwala ustalić pewien model prawa do wysłuchania. Wydaje się, że poszczególne elementy tego prawa występować powinny kolejno po sobie, tworząc pewien schemat. W odniesieniu do postępowań, w których występuje konstrukcja postępowania *ex parte*, wpierw powód prezentuje swoje stanowisko, żądania i zgłasza wnioski dowodowe. Sąd zapoznaje się więc jedynie ze stanowiskiem powoda i na tej podstawie może wydać nakaz zapłaty. W takim przypadku pozwany ma możliwość zapoznania się z twierdzeniami powoda, gdyż nakaz zapłaty jest mu doręczany⁸³⁷, a także ustosunkowania się do pozwu w drodze zaskarżenia nakazu zapłaty.

Do tego etapu realizacja prawa do wysłuchania w EPU nie budzi wątpliwości. Problematiczna wydaje się jednak realizacja ostatniego z elementów unormowań prawa do wysłuchania, a to uprawnienie do rozważenia stanowisk stron przez sąd rozpoznający sprawę.

Przypomnieć trzeba, że w postępowaniach, w których początkowo nie dochodzi do wysłuchania obu stron procesu, realizacja zasady wysłuchania odbywać się powinna po doręczeniu pozwanemu nakazu zapłaty⁸³⁸.

Chociaż do czasu Nowelizacji można było mówić o zapewnieniu w EPU prawa do wysłuchania obu stronom procesu⁸³⁹, to jednak obecnie trudno mówić o jego realizacji wobec pozwanego. Jak już wskazywano, w aktualnym stanie prawnym wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty w EPU powoduje umorzenie postępowania, a nie dalsze rozpoznanie sprawy. Tym samym nie można mówić o rozważeniu przez sąd stanowiska pozwanego wyrażonego w sprzeciwie.

Nie zmienia tej okoliczności zapewnienie możliwości wniesienia ponownego pozwu przez powoda w innym postępowaniu, bowiem powyższe nie determinuje konieczności tożsamej reakcji pozwanego na ten pozew. Pozwany może wcale nie odnieść się do treści kolejnego pozwu lub też odnieść się do niego inaczej, niż miało to

---

⁸³⁶ Tak P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. Zob. też Wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r. P 9/01, Legalis nr 53822

⁸³⁷ Zob. art. 505³⁴ k.p.c.

⁸³⁸ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia stron w procesie cywilnym*, *Studia Iuridica Lublinensia* vol. XXV, 1, 2016 s. 261-262.

⁸³⁹ Art. 505³⁶ k.p.c.2018.

miejsce w EPU. Konkretnie stanowisko pozwanego, wyrażone w sprzeciwie od nakazu zapłaty w EPU nie jest więc rozpatrywane⁸⁴⁰.

Wydaje się, że prawo do wysłuchania już z samej jego nazwy determinuje konieczność jego realizacji w ten sposób, iż zaprezentowaniu stanowiska strony odpowiadać winno jego wysłuchanie – rozważenie, przeanalizowanie – przez sąd. Obecnie w EPU twierdzenia pozwanego pozostają bez odpowiedzi. Nie dochodzi zatem do rzeczywistego wysłuchania pozwanego, gdyż wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty powoduje jedynie umorzenie elektronicznego postępowania upominawczego w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc⁸⁴¹. Jak natomiast podkreśla TK, do naruszenia prawa do sądu dochodzi w przypadku pozbawienia strony prawa do wysłuchania⁸⁴².

Powyższe prowadzi do konstatacji, że w EPU nie jest we wskazanym przypadku realizowane prawo do wysłuchania, a tym samym i zasada sprawiedliwości proceduralnej, a w dalszej konsekwencji, wydaje się, że także prawo do sądu. Uznać zatem należy, że pozbawienie możliwości wysłuchania pozwanego na dalszym etapie postępowania sądowego godzi w prawo tej strony do sądu.

3.2.1.7.3.1.1.2. Prawo do informowania (do uzasadnienia orzeczenia)

Składnikiem prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, łączącym się z prawem do wysłuchania, jest prawo do informowania (do uzasadnienia orzeczenia)⁸⁴³.

TK wskazał, iż „uzasadnienie sądowe pełni następujące funkcje: wymusza samokontrolę sądu, który musi wykazać, że orzeczenie jest materialnie i formalnie prawidłowe oraz odpowiada wymogom sprawiedliwości; dokumentuje argumenty przemawiające za przyjętym rozstrzygnięciem; jest podstawą kontroli zewnętrznej przez organy wyższych instancji; służy indywidualnej akceptacji orzeczenia; umacnia poczucie zaufania społecznego i demokratycznej kontroli nad wymiarem

---

⁸⁴⁰ Odróżnić bowiem należy przy tym sam skutek, jaki wywołuje wniesienie sprzeciwu, w postaci utraty mocy przez nakaz zapłaty (i umorzenia postępowania). Podkreślić należy, że choć celem pozwanego w EPU może być utrata przez nakaz zapłaty mocy, to wcale nie musi nim być również dalej idąca konsekwencja w postaci umorzenia tego postępowania, ale chęć wyjaśnienia (rozstrzygnięcia) sprawy.

⁸⁴¹ Art. 505³⁶ k.p.c.

⁸⁴² Wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r., sygn. akt P 9/01, Legalis nr 53822.

⁸⁴³ Zob. Wyrok TK z dnia 16 stycznia 2006 r. SK 30/05, Legalis nr 72310;

P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis; E. Łętowska, A. Paprocka, I. Rzucidło-Grochowska, *Podstawy uzasadniania w prawie konstytucyjnym i międzynarodowym* [w:] I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski (red.), *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015, s. 33 i nast.

sprawiedliwości; wzmacnia bezpieczeństwo prawne.”⁸⁴⁴. Wypełnienie funkcji uzasadnienia zależne jest od przedmiotu danego orzeczenia oraz od rodzaju postępowania i jego szczebla, od formy tej motywacji⁸⁴⁵.

Zaznaczyć jednak należy, że nie każda decyzja procesowa podejmowana w postępowaniu musi być uzasadniana⁸⁴⁶.

W przypadku uwzględnienia pozwu, w EPU wydawany jest nakaz zapłaty⁸⁴⁷, który rozstrzyga sprawę co do istoty⁸⁴⁸. Nie jest on jednak uzasadniany⁸⁴⁹.

J. Sadowski podaje, że „brak uzasadnienia nakazu zapłaty może niekiedy istotnie utrudniać wyznaczenie granic prawomocności materialnej i powagi rzeczy osądzonej”⁸⁵⁰. Rzeczywiście w przypadku zbyt ogólnego oznaczenia przez powoda roszczeń wynikających z równie lakonicznie określonych dowodów może dojść do trudności w ustaleniu, czy do danego żądania ma zastosowanie *res iudicata*, czy też nie.

W tym kontekście, biorąc pod uwagę, jakie zagrożenie niesie za sobą ponowne dochodzenie tego samego roszczenia wobec tego samego pozwanego, wydaje się jednak zasadnym rozważenie, aby otworzyć formalną możliwość zamieszczenia elementów uzasadnienia w nakazie zapłaty⁸⁵¹ lub też, na co wskazuje A. Jaworski, podania tytułu, z jakiego wydano orzeczenie zasadzające⁸⁵².

W EPU może dojść jednak także do umorzenia postępowania. W myśl art. 505²⁹ § 2 k.p.c., postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym, które podlegają zaskarżeniu, uzasadnia się z urzędu⁸⁵³. Termin do wniesienia zażalenia wynosi tydzień

---

⁸⁴⁴ Wyrok TK z dnia 16 stycznia 2006 r. SK 30/05, Legalis nr 72310;

⁸⁴⁵ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁴⁶ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. Zob. też M. Pilich, *Wpływ orzeczeń TK na Kodeks postępowania cywilnego* [w:] T. Ereciński, K. Weitz (red.), *Orzecznictwo TK a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego*, Serock k. Warszawy 24–26 września 2009 r., Warszawa 2010, s. 370.

⁸⁴⁷ Art. 480¹ § 1. w zw. z art. 505²⁸ § 1 k.p.c.

⁸⁴⁸ J. Sadowski [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom I...*, komentarz do art. art. 353¹ k.p.c., Legalis. Zob. jednak przytaczany już wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r. P 9/01, Legalis nr 53822, w którym stwierdzono, że wydanie nakazu zapłaty nie jest równoznaczne z rozpatrzeniem sprawy.

⁸⁴⁹ J. Sadowski [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom I...*, komentarz do art. art. 353¹ k.p.c., Legalis.

⁸⁵⁰ Tamże.

⁸⁵¹ Odmienne J. Sadowski [w:] T. Szanciło (red.), *T. Szanciło (red.), Kodeks (...) Tom I...*, komentarz do art. art. 353¹ k.p.c., Legalis

⁸⁵² A. Jaworski, *Art. 480² KPC* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), 2021, Legalis. Chodzi o wskazanie, że nakaz dotyczy roszczenia np. z umowy kredytu.

⁸⁵³ Warto odnotować, że obecnie w postępowaniu „zwykłym”, w myśl art. 357 § 1 zd. 1, postanowienia ogłoszone na posiedzeniu jawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlegają one zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia. Rozwiązanie to należy ocenić negatywnie. Uzasadnienie powinno być koniecznym elementem wydanego orzeczenia. Przyjęta konstrukcja powoduje konieczność zawnioskowania przez stronę o uzasadnienie orzeczenia i

od dnia doręczenia postanowienia z uzasadnieniem⁸⁵⁴. Zgodnie z § 3, powyższy przepis stosuje się odpowiednio do zarządzeń przewodniczącego⁸⁵⁵. W razie więc umorzenia postępowania w EPU, postanowienie w tym przedmiocie powinno zostać uzasadnione. Powyższe uznać należy za słuszne, bowiem powód dowiadyuje się, z jakiego powodu nie wydano w sprawie nakazu zapłaty. Mechanizm ten usprawnia postępowanie o tyle, że niweluje niepotrzebny obieg dokumentów⁸⁵⁶, a same uzasadnienia nie powinny być problematyczne do sporządzenia dla sądu z uwagi na ich związkę i podobną do siebie treść⁸⁵⁷.

W praktyce jednak przedmiotowe uzasadnienie sprowadza się zasadniczo do stwierdzenia, że np. brak jest podstaw do wydania nakazu zapłaty, co uniemożliwia ustalenie przez powoda dokładnej przyczyny odmowy jego wydania. Postulować należy bardziej szczegółowe przedstawianie argumentacji, która pozwoli na zapoznanie się powoda z powodami odmowy wydania orzeczenia. Uzasadnienie nie powinno bowiem jedynie iluzorycznie spełniać wymogu jego istnienia, ale faktycznie uzasadniać odmowę wydania nakazu zapłaty.

3.2.1.7.3.1.1.3. Przewidywalność postępowania

Jak wspomniano już wcześniej, w koncepcję sprawiedliwości proceduralnej wpisuje się także zagadnienie przewidywalności postępowania, które TK powiązuje ze spójnością i wewnętrzną logiką mechanizmów, którym uczestnik postępowania jest poddawany⁸⁵⁸. Jak zauważają P. Grzegorzczak, K. Weitz, przewidywalność oznacza istnienie określonych z góry, jasnych reguł prowadzenia postępowań od ich wszczęcia

---

ponownego zapoznania się przez sąd z daną sprawą po pewnym czasie od jej zakończenia. Powyższe nie usprawnia więc pracy sądu, a wręcz prowadzi do wydłużenia postępowania, dublowania czynności w postaci analizy sprawy. Niepotrzebnie fatyguje także stronę, która składa wnioski o uzasadnienie narażając się na koszty i ewentualne ryzyko nieustalenia powodów rozstrzygnięcia wobec niesprostania wymogom formalnym czy fiskalnym w odniesieniu do tego pisma, a tym samym niezaskarżenia orzeczenia – zob. krytycznie i przekonywująco na temat tego rozwiązania: Rada Legislacyjna przy Prezesa Rady Ministrów, *Opinia z 24 kwietnia 2020 r. na temat proponowanych przez Radę Legislacyjną zmian w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego*, na podstawie projektu opinii przygotowanego przez dr hab. A. Hrycaj, cz. II, pkt 20, https://www.gov.pl/web/radalegislacyjna/opinia-z-24-kwietnia-2020-r-na-temat-proponowanych-przez-rade-legislacyjna-zmian-w-przepisach-kodeksu-postepowania-cywilnego#_ftn75, dostęp: 18/3/22 r., g. 10:00.

⁸⁵⁴ art. 505²⁹ § 2 k.p.c.

⁸⁵⁵ art. 505²⁹ § 3 k.p.c.

⁸⁵⁶ Np. wniosków o uzasadnienie postanowienia – zob. Ł. Goździaszek, *Art. 505²⁹* [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, Warszawa 2019, Legalis.

⁸⁵⁷ Tak też R. Flejszar, *Art. 505²⁹* [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, Legalis.

⁸⁵⁸ Wyrok TK z dnia 31 marca 2005 r., SK 26/02, Legalis nr 67743.

do zakończenia⁸⁵⁹. Przewidywalność postępowania nie dotyczy przewidywania co do rozstrzygnięcia⁸⁶⁰.

Powyższe zagadnienia powiązać należy z formalizmem postępowania, który służyć ma zapewnieniu ochrony przed dowolnością postępowania sądu⁸⁶¹.

Odnosząc powyższe do EPU wskazać należy, że Nowelizacja niewątpliwie przyczyniła się do przewidywalności tego postępowania. Dawna procedura EPU zakładała, że w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, sąd w drodze postanowienia przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej⁸⁶². Analogicznie w przypadkach określonych w przepisach art. 502¹ § 1 i 2 k.p.c.⁸⁶³ sąd z urzędu uchylał nakaz zapłaty i przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej (chyba że powód w wyznaczonym terminie usunął przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty)⁸⁶⁴. W razie natomiast prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty tracił moc w całości, a sąd przekazywał sprawę do sądu według właściwości ogólnej⁸⁶⁵. Problematyczne wówczas było uzupełnianie braków formalnych pozwu w zwykłym postępowaniu, gdyż dostosowanie pozwu wniesionego do e-Sądu do wymogów stawianych przez „tradycyjny” proces było długotrwałe i skomplikowane⁸⁶⁶.

Obecnie w przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sąd umarza postępowanie⁸⁶⁷. Podobnie, w przypadku wniesienia sprzeciwu sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc⁸⁶⁸. Analogiczne konsekwencje następują w przypadku, gdy po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju – sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza

---

⁸⁵⁹ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁶⁰ Tamże.

⁸⁶¹ Tamże.

⁸⁶² Art. 505³³ § 1 i 2 k.p.c.2018.

⁸⁶³ Zgodnie z ówczesnym brzmieniem art. 502¹ § 1 k.p.c., jeżeli doręczenie nakazu zapłaty nie może nastąpić z przyczyn wskazanych w art. 499 pkt 4, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmuje odpowiednie czynności. W myśl ówczesnego art. 502¹ § 2 KPC, jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że pozwany w chwili wniesienia pozwu nie miał zdolności sądowej, zdolności procesowej albo organu powołanego do jego reprezentowania, a braki te nie zostały usunięte w wyznaczonym terminie zgodnie z przepisami kodeksu, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i wydaje odpowiednie postanowienie – art. 502¹ § 1 i 2 k.p.c.2018.

⁸⁶⁴ Art. 505³⁴ § 1 i 2 k.p.c.2018.

⁸⁶⁵ Art. 505³⁶ zd. 1 k.p.c.2018.

⁸⁶⁶ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27 listopada 2017 roku, s. 114-115, <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12305652/12474228/12474229/dokument318927.pdf>, dostęp: 13.8.18 r., g. 8.33. Zob. też np. Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 25 czerwca 2015 r., III CZP 33/15, Legalis nr 1254490.

⁸⁶⁷ Art. 505³³ k.p.c.

⁸⁶⁸ Art. 505³⁶ k.p.c.

postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty⁸⁶⁹.

Można zatem stwierdzić, że we wskazanych przypadkach zasadniczo postępowanie w EPU zostaje umorzone. Powód może co prawda wnieść pozew w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze, zachowując skutki prawne, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, następujące z dniem wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym⁸⁷⁰, jednakże stanowi on osobny, nowy pozew.

Brak jest zatem wątpliwości co do sposobu postępowania w EPU na gruncie obecnego stanu prawnego, bowiem we wskazanych przypadkach dochodzi zasadniczo do umorzenia postępowania, zaś w przypadku uwzględnienia żądań pozwu, wydania nakazu zapłaty i niewniesienia od niego środka zaskarżenia – do uprawomocnienia się wydanego orzeczenia⁸⁷¹. Obecnie więc EPU wypełnia standard przewidywalności postępowania.

Wskazać trzeba, podsumowując zachowanie standardu sprawiedliwości proceduralnej w EPU, że z uzasadnienia Nowelizacji w odniesieniu do EPU wydaje się wynikać, iż powodem zmiany procedury było dążenie do zwiększenia efektywności postępowania⁸⁷². Zmianę można byłoby uznać za dopuszczalną z punktu widzenia „wystąpienia istotnych racji”, o których traktuje TK we wspomnianym wyroku. Nie sposób jednak nie zwrócić uwagi na przytaczaną już kwestię elektronicznej formy postępowania upominawczego. Choć niewątpliwie EPU stanowi postępowanie odrębne, to jednak, jak już zostało ustalone, stanowi w istocie elektroniczną formę (rodzaj, podtyp) postępowania upominawczego. Odrębności wynikające obecnie (po Nowelizacji) nie tylko z formy prowadzenia postępowania wydają się zdecydowanie dalej idące w stosunku do postępowania zwykłego, niż w „tradycyjnym” postępowaniu upominawczym. Powód wybierając formę wniesienia pozwu – tradycyjną czy elektroniczną – decyduje bowiem w istocie, czy w razie nieuwzględnienia żądań pozwu bądź innych sytuacji, w których dochodzi w EPU do umorzenia postępowania, sprawa

---

⁸⁶⁹ Art. 505³⁴ § 2 zd. 1 k.p.c. Por. też analogiczne skutki w przypadku określonym w art. 505³⁴ § 1. zd. 2 k.p.c. 2019.

⁸⁷⁰ Art. 505³⁷ § 2 zd. 1 k.p.c.

⁸⁷¹ Art. 480² § 4 k.p.c.

⁸⁷² Uzasadnienie Projektu 3137, s. 118-119.

zostanie dalej rozpoznana, czy też umorzona bez rozstrzygnięcia co do istoty. Odrębności w przypadku EPU są na tyle widoczne, że nie ma wątpliwości, że stanowią one różnicę względem wszystkich innych postępowań cywilnych. W tym sensie, wydaje się, że istnienie odrębności proceduralnych względem nie tylko postępowania „zwykłego”, ale przede wszystkim postępowania upominawczego, może negatywnie wpływać na zachowanie standardu sprawiedliwości proceduralnej.

3.2.1.7.3.1.2. Jawne rozpatrzenie sprawy

Drugim z elementów prawa do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego jest rozpatrzenie sprawy w sposób jawny⁸⁷³. Składnik ten należy rozumieć jako jawność zewnętrzną, wobec osób trzecich – publiczność postępowania, nie zaś wewnętrzną, odnoszącą się do stron, uczestników, podmiotów zainteresowanych wynikiem sprawy⁸⁷⁴. Jak wskazał TK, „jawność zewnętrzna, to jawność postępowania wobec publiczności; oznacza ona otwarty wstęp (osób pełnoletnich – art. 152 zd. 1 k.p.c.) na posiedzenia jawne sądu”⁸⁷⁵.

„Publicznym” etapem postępowania sądowego, w ujęciu obiektywnym, może być tylko rozprawa. W odniesieniu do innych faz, jawność należy rozumieć jako możliwość informowania o przebiegu postępowania i dokonanych rozstrzygnięciach⁸⁷⁶. Należy odnotować jednakże, iż nie każde posiedzenie sądowe musi być jawne. Art. 45 ust. 2 zd. 1 ustawy zasadniczej dopuszcza wyłączenie jawności⁸⁷⁷. Wyłączenie takie może dotyczyć dostępu osób postronnych do posiedzenia sądu⁸⁷⁸ albo rozpoznania sprawy (czy też dokonania czynności procesowych) na posiedzeniach niejawnym w postępowaniu pisemnym⁸⁷⁹. Wyłączenie jawności rozprawy, może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny⁸⁸⁰.

---

⁸⁷³ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis i cyt. tam literatura i orzecznictwo TK.

⁸⁷⁴ Tamże.

⁸⁷⁵ Wyrok TK z dnia 2 października 2006 r., SK 34/06, Legalis nr 77033.

⁸⁷⁶ A. Wróbel przyjmuje, że ustawa zasadnicza zapewnia jawność rozprawy i publiczne ogłoszenie wyroku, a nie jawność całego postępowania sądowego – zob. A. Wróbel, *Prawo do sądu* [w:] *Konstytucja RP w praktyce. Konferencja naukowa*, Warszawa 1999 s. 219; zob. też Wyrok TK z dnia 15 czerwca 2004 r. SK 43/03 Legalis nr 63696.

⁸⁷⁷ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁷⁸ Chodzi o posiedzenie jawne przy drzwiach zamkniętych.

⁸⁷⁹ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁸⁰ Zob. art. 45 ust. 2 zd. 1 Konstytucji RP.

W kontekście EPU należy zwrócić szczególną uwagę na wspomnianą przesłankę porządku publicznego, w którą wpisują się efektywność postępowań sądowych oraz dobro wymiaru sprawiedliwości⁸⁸¹. Na nie z kolei wpływa sprawność oraz szybkość postępowania, zależne od możliwości wykonywania czynności procesowych na posiedzeniach niejawnych – bez konieczności odbycia rozprawy publicznej lub jawnych posiedzeń⁸⁸². Także ze względu na sprawność i prawidłowe działanie wymiaru sprawiedliwości możliwym jest wydawanie na posiedzeniach niejawnych orzeczeń o charakterze merytorycznym, w przypadku zapewnienia gwarancji prawa do sądu. Wpisuje się w nie podważenie wydanego rozstrzygnięcia i tym samym zainicjowanie klasycznej procedury postępowania⁸⁸³. W literaturze słusznie także zauważono, w odniesieniu do posiedzeń niejawnych, że ich konstytucyjność powinna dotyczyć nie tylko przesłanek wyłączenia jawności rozprawy, o których mowa w przytoczonym art. 45 ust. 1 i 2 zd. 1 Konstytucji RP, ale i zagwarantowania prawa do wysłuchania w drodze innej, niż uczestnictwo w posiedzeniu sądu i ustnego przedstawienia swoich racji⁸⁸⁴.

Zgodnie z art. 480⁴ § 1 k.p.c., sąd wydaje nakaz zapłaty na posiedzeniu niejawnym. Jak już ustalono we wcześniejszej części pracy, przepis ten znajduje zastosowanie w EPU. Należy odnotować przy tym, że takie rozwiązanie wynika z istoty postępowań nakazowego, upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego, w których to zastosowano koncepcję odwrócenia sporu⁸⁸⁵. Rozpoznanie sprawy następuje zatem bez udziału pozwanego⁸⁸⁶, w całości na posiedzeniu niejawnym⁸⁸⁷.

W świetle powyższych analiz, wobec konstrukcji odwrócenia sporu w EPU i braku udziału pozwanego w postępowaniu, wydaje się słusznym, by zapewnić pozwanemu prawo do wysłuchania na dalszym etapie sprawy. Wobec konieczności

---

⁸⁸¹ Wyrok TK z dnia 26 listopada 2013 r., SK 33/12, Legalis nr 740185.

⁸⁸² P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁸³ M. Radajewski, *Treść prawa do sądu w Konstytucji RP* [w:] *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, s. 42-43.

⁸⁸⁴ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁸⁵ M. Muliński, *Art. 480⁴* [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, Legalis.

⁸⁸⁶ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480⁴ k.p.c., Legalis.

⁸⁸⁷ Tamże.

umorzenia przez sąd postępowania w razie wniesienia przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty, prawo to, jak już wcześniej wskazywano, nie zostaje zapewnione – nie dochodzi do uruchomienia klasycznego postępowania. Tym samym wydaje się, że również prawo do jawnego rozpatrzenia sprawy doznaje w tym zakresie ograniczenia.

Do jawności rozpatrzenia sprawy zalicza się również publiczne ogłoszenie wyroku⁸⁸⁸. Należy rozumieć je jako podanie rozstrzygnięcia do publicznej wiadomości⁸⁸⁹. Za formę upublicznienia wyroku uznaje się także udostępnienie orzeczenia do wglądu osób trzecich w siedzibie sądu bądź zamieszczenie jego treści we właściwym rejestrze czy też odpowiednim zbiorze rozstrzygnięć⁸⁹⁰. Zaznaczyć trzeba, że rozumienie pojęcia „wyrok” nie sprowadza się jedynie do tej formy rozstrzygnięcia, lecz w ogóle do merytorycznych rozstrzygnięć, które są wydawane w konkretnych postępowaniach, dotyczących przedmiotu rozpoznawanych spraw⁸⁹¹.

Jak już wskazywano przy omówieniu jawności wewnętrznej, w EPU czynności sądu, referendarza i przewodniczącego utrwalane są wyłącznie w systemie teleinformatycznym⁸⁹². W tym też systemie prowadzone są akta sprawy⁸⁹³, a w razie wniesienia pisma w postaci papierowej, sporządza się jego cyfrowe odwzorowanie i umieszcza się je w aktach prowadzonych w tym systemie⁸⁹⁴. Akta udostępnia się stronom i ich przedstawicielom za pośrednictwem kont w systemie teleinformatycznym⁸⁹⁵. Strona i jej przedstawiciel może za pośrednictwem tego systemu udzielić innym osobom mającym konta w tym systemie dostępu do akt, jeśli osobom tym przysługuje uprawnienie do ich przeglądania. Dostęp jest ograniczony do przeglądania akt⁸⁹⁶. Pozwany, który nie wniósł pisma drogą elektroniczną, może złożyć

---

⁸⁸⁸ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁸⁹ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁸⁹⁰ Tak tamże i cyt. tam literatura.

⁸⁹¹ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis

⁸⁹² W myśl art. 2 pkt 3 UŚUDE, termin „system teleinformatyczny” oznacza zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania, zapewniający przetwarzanie i przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych poprzez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci telekomunikacyjnego urządzenia końcowego w rozumieniu ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2019 r. poz. 2460) – art. 2 pkt 3 UŚUDE.

⁸⁹³ § 293 ust. 1 RegUrzSPow.

⁸⁹⁴ § 293 ust. 2 RegUrzSPow.

Po sporządzeniu cyfrowego odwzorowania, pisma w postaci papierowej przechowuje się w pomocniczym zbiorze dokumentów. Pomocniczy zbiór dokumentów jest udostępniany na zasadach analogicznych do zasad udostępniania akt sądowych – § 293 ust. 3 RegUrzSPow.

⁸⁹⁵ § 294 ust. 1 RegUrzSPow.

⁸⁹⁶ § 294 ust. 3 RegUrzSPow.

w wybranym przez siebie sądzie rejonowym wniosek o udostępnienie akt. W takim przypadku e-Sąd umożliwia drogą elektroniczną dostęp do akt wskazanemu sądowi, który udostępnia akta pozwanemu⁸⁹⁷. Akta sprawy, w tym nakaz zapłaty w EPU, są więc udostępniane jedynie we wskazany powyżej sposób. Należy jednak zauważyć, że choć nakazy zapłaty stanowią merytoryczne rozstrzygnięcia spraw, to nie podlegają one upublicznieniu wobec osób trzecich. Jest to jednak logiczne z uwagi na to, że nie zawierają uzasadnienia⁸⁹⁸, a ich upublicznienie po zakryciu danych osobowych stron byłoby pozbawione sensu. Zatem element zasady jawności zewnętrznej, jakim jest publiczne ogłoszenie wyroku nie może mieć zastosowania w EPU. Powyższe wynika także z tego, że krąg podmiotów mających dostęp do akt sprawy, w tym nakazu zapłaty, jest, jak wskazano, ograniczony.

---

⁸⁹⁷ § 294 ust. 5 RegUrzSPow.

⁸⁹⁸ J. Sadowski [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks (...) Tom I...*, komentarz do art. art. 353¹ k.p.c., Legalis.

3.2.1.7.3.1.3. Rozpatrzenie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki

W myśl art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej sprawa powinna być rozpoznana „bez nieuzasadnionej zwłoki”⁸⁹⁹. Wymaganie to jest wyrazem uwzględniania w prawie do sądu szybkości, sprawności, efektywności postępowania. Odpowiednio sprawne i dostatecznie szybkie rozpoznanie sprawy zapewnia efektywność ochrony prawnej. Wpływa nie tylko na sytuację prawną zainteresowanego podmiotu, ale i leży w interesie publicznym. Opóźnienia w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości osłabiają bowiem skuteczność i zaufanie do sądów, a tym samym także i do państwa⁹⁰⁰. Szybkość i sprawność w rozpoznawaniu sprawy umożliwia wydanie prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy. Opieszałość sądu powoduje więc naruszenie zasady szybkości postępowania, ale i prawa do sądu⁹⁰¹. Prowadzić może także do pozbawienia możliwości zaspokojenia dochodzonego roszczenia⁹⁰². Przewlekłość wpływa na wizerunek sądu jako niezdolnego do wypełnienia swojej funkcji. Podmiot prawa do sądu pozostaje bowiem ze swym problemem bez faktycznej ochrony państwa, po którą się zwrócił. Powyższe w konsekwencji prowadzi do utraty zaufania do skutecznego wymiaru sprawiedliwości⁹⁰³. Powolność rozpatrywania sprawy zwiększa także koszty utrzymania wymiaru sprawiedliwości⁹⁰⁴. Przyspieszenie w rozpoznawaniu spraw ma także inny wymiar – gospodarczy. Szybkość rozpoznania sprawy zapewnia płynność finansową dla powoda, który może egzekwować zapłatę. Powyższe przyczynia się do stabilności obrotu gospodarczego, zwłaszcza w kontekście powodów masowych. Z punktu widzenia zaś powodów innych niż masowi – np. konsumentów, szybkie rozpoznanie sprawy wpływa na ich zainteresowanie wykorzystaniem ich prawa do sądu i wniesieniem powództwa. W braku takiej szybkości strona mogłaby odstąpić w ogóle od drogi sądowej, z uwagi na niechęć do udziału w przewlekłym procesie. W takiej sytuacji można byłoby mówić

---

⁸⁹⁹ Art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Zob. też art. 6 EKPC. Por. Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z dnia 21 lutego 2019 r., 72114/13, Legalis nr 1878408 (Czebe i inni przeciwko Węgrom; z dnia 6 grudnia 2018 r., 47395/09, Legalis nr 1852803 (Bukowski i inni przeciwko Polsce).

⁹⁰⁰ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis; Wyrok TK z dnia 7 grudnia 2010 r., P 11/09, Legalis nr 266510; Wyrok TK z dnia 26 lutego 2008 r., SK 89/06, Legalis nr 93712.

⁹⁰¹ S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

⁹⁰² A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, Warszawa 2016, s. 101-102.

⁹⁰³ K. Mazurek, *Przyczyny przewlekłości* [w:] *Przewlekłość postępowania w sprawach cywilnych*, EP 2018 r. nr 3, Legalis.

⁹⁰⁴ T. Wiśniewski, *6. Zasada koncentracji materiału procesowego* [w:] *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, LEX.

o ograniczeniu prawa do sądu⁹⁰⁵. S. Kotas słusznie zauważa, że podmiot prawa do sądu oczekuje pilnego rozpoznania sprawy i uzyskania w krótkim lub choć rozsądnym terminie rozstrzygnięcia o charakterze ostatecznym⁹⁰⁶.

P. Grzegorzcyk, K. Weitz stwierdzają, że sprawiedliwe rozpatrzenie sprawy i rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, są równorzędnymi wymogami do spełnienia, aby można było mówić o sprostaniu standardowi prawa do sądu wynikającego z art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej. Tym samym nie ma podstaw dla przypisywania prawu do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki mniejszego znaczenia⁹⁰⁷.

Trybunał Konstytucyjny wskazuje jednak, że postulat szybkości postępowania nie powinien stać w sprzeczności z dochodzeniem do prawdy materialnej, ani negatywnie wpływać na gwarancje procesowe stron. Podniósł, że postulat szybkości postępowania wynikający z art. 6 k.p.c., doznaje ograniczenia z zastrzeżeniem, że zmierzanie do rozstrzygnięcia sprawy na pierwszym posiedzeniu, może nastąpić, jeśli jest to możliwe bez szkody dla jej wyjaśnienia⁹⁰⁸. W innym orzeczeniu TK stwierdza, że „nakaz szybkości nie może oczywiście usprawiedliwiać ignorowania gwarancji procesowych zamieszczonych zarówno w art. 45 ust. 1, jak i innych postanowieniach Konstytucji (...)”⁹⁰⁹. S. Kotas zasadnie podkreśla, że „szybkość postępowania nie jest celem samym w sobie”, a sąd przede wszystkim powinien poczynić właściwe ustalenia faktyczne i prawidłowo rozstrzygnąć sprawę⁹¹⁰, a samo postępowanie winno gwarantować odpowiednią jakość dokonywania rozstrzygnięć⁹¹¹.

Należy przyjąć, że prawidłowe rozumienie rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki oznacza zatem merytoryczne wyjaśnienie i rozpoznanie sprawy w możliwie najkrótszym terminie, bez niepotrzebnego zwlekania z wydaniem orzeczenia co do istoty sprawy przy zachowaniu gwarancji procesowych stron.

---

⁹⁰⁵ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 28-29.

⁹⁰⁶ S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

⁹⁰⁷ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis. Słusznie wskazują Autorzy, iż „Może zatem okazać się, że określona regulacja ustawowa (pominięcie ustawodawcze) jest niekonstytucyjna dlatego właśnie, bo uniemożliwia lub nadmiernie utrudnia rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie”.

⁹⁰⁸ Wyrok TK z dnia 13 maja 2002 r., sygn. akt SK 32/01, Legalis nr 54112.

⁹⁰⁹ Wyrok TK z dnia 18 lutego 2009 r. KP 3/08, Legalis nr 119894. Zob. art. 6 § 1. k.p.c.

⁹¹⁰ S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

⁹¹¹ T. Wiśniewski, *6. Zasada koncentracji materiału procesowego* [w:] *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, LEX; M. Muliński, *Art. 3 k.p.c.* [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-424¹²*, Warszawa 2020, Legalis; zob. też A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji ...*, s. 101-102 i cyt. tam lit.

Podkreślić należy bowiem, że powodowi, który zwrócił się o udzielenie ochrony prawnej wnosząc pozew zależy nie tyle na szybkim i dowolnym zakończeniu postępowania, ale na zakończeniu postępowania w sposób merytoryczny – wydaniu orzeczenia.

Prawo do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki skierowano do władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądów będących organami władzy sądowniczej. Powinność państwa w tym zakresie obejmuje zapewnienie warunków organizacyjnych, kadrowych, legislacyjnych umożliwiających sprawne rozpoznawanie spraw. W innym wymiarze to sądy powinny działać w taki sposób, by w jak największym stopniu umożliwić przeprowadzenie postępowania bez zbędnej zwłoki⁹¹². Należy podkreślić jednak, że nie ma żadnych ram czasowych dla prowadzenia postępowania, a czas rozpatrzenia danej sprawy musi być do niej dostosowany⁹¹³.

Oczywistym jest, że oczekiwanym i idealnym stanem byłoby zachowanie szybkości postępowania przy jednoczesnym wypełnieniu wszystkich innych zasad i standardów postępowania. Zaznaczyć jednak trzeba, że szybkość prowadzenia postępowań nie zależy wyłącznie od sądu rozpatrującego daną sprawę. Na przebieg postępowania, poza samymi czynnościami koniecznymi do wykonania w danej sprawie, mają wpływ np. obciążenie danego sądu innymi sprawami i poziom ich skomplikowania, dostępność rozwiązań technologicznych w stosowaniu prawa i brak niedociągnięć legislacyjnych w procesie ich wdrażania w życie⁹¹⁴, usprawnienia systemu pracy, wyposażenie sądów od strony infrastrukturalnej⁹¹⁵, zachowanie proporcji pomiędzy liczbą spraw, a liczbą orzeczników, ilość i szybkość wprowadzania zmian legislacyjnych itd. Samo więc działanie sędziego w konkretnej sprawie jest zatem wynikiem wszystkich czynników, także tych zewnętrznych, na które sąd nie ma wpływu. Działanie sądu w danej sprawie w imię zachowania szybkości postępowania, nie jest zatem zupełnie słusznym, zwłaszcza, jeśli już w ocenie tego sądu zachodzą obawy co do jakości rozpatrzenia sprawy i tym samym samego osądu. Wydaje się zatem, że rozpatrzenie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki nie może przysłańcać gruntownego rozpoznania sprawy, choć jednocześnie musi być uznawane za element

---

⁹¹² Postanowienie TK z dnia 30 października 2006 r., S 3/06, Legalis nr 79206; P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁹¹³ S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

⁹¹⁴ Np. portal informacyjny i związana z nim praktyka dublowania korespondencji w drodze tradycyjnej i przez portal.

⁹¹⁵ Dostęp do serwisów prawnych, materiałów szkoleniowych, komentarzy, miejsce do pracy.

rzetelnego procesu. Zasadnym jest zatem przyjęcie zasady „złotego środka” w odniesieniu do każdej ze spraw, jednak z zastrzeżeniem, że zwłoka w podejmowaniu czynności stanowić może skutek nieprawidłowych działań zewnętrznych mających wpływ na pracę wymiaru sprawiedliwości w wymiarze ogólnokrajowym.

Do naruszenia prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki dochodzi w przypadku, gdy powody do przedłużenia postępowania nie są wystarczające albo nie zasługują na akceptację w świetle skuteczności ochrony sądowej⁹¹⁶. Strony postępowania mogą w przypadku wystąpienia w ich ocenie nieuzasadnionej zwłoki wystąpić ze skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Uwzględniając skargę, sąd stwierdza, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania⁹¹⁷. Skargę niezasadną sąd oddala⁹¹⁸. Gdyby przewlekłość postępowania doprowadziła do powstania szkody dla strony, może ona żądać jej wynagrodzenia⁹¹⁹.

Elektronizacja sądów niewątpliwie przyczynia się do usprawnienia postępowania. Dotyczy to zwłaszcza Elektronicznego Biura Podawczego⁹²⁰ oraz elektronicznego postępowania upominawczego⁹²¹. Wszczęcie postępowania w EPU następuje przez wniesienie pozwu „bez wychodzenia z domu”. W odniesieniu do powodów masowych, oszczędność w czasie gwarantuje możliwość wniesienia paczki

---

⁹¹⁶ Wyrok TK z dnia 18 lutego 2009 r., sygn. akt Kp 3/08, Legalis nr 119894.

⁹¹⁷ Art. 12 ust 2 ustawy z dn. 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.). W myśl art. 12 ust 3 *in principio*, na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zgodnie z art. 12 ust 4 ww. ustawy, uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika - od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie. Sumy pieniężnej nie przyznaje się w razie uwzględnienia skargi wniesionej przez Skarb Państwa albo państwowe jednostki sektora finansów publicznych.

⁹¹⁸ Art. 12 ust 1 o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.).

⁹¹⁹ Art. 77 ust. 1 Konstytucji RP.

⁹²⁰ K. Mazurek, *W kierunku informatyzacji [w:] Przewlekłość postępowania w sprawach cywilnych*, EP 2018 r. nr 3, Legalis.

⁹²¹ Z uwagi na ramy wyznaczane przez charakter niniejszej pracy w kontekście przedmiotowej zasady omówione zostanie jedynie elektroniczne postępowanie upominawcze.

pozwów⁹²². Powód masowy nie musi zatem przy tym także tworzyć osobno każdego pozwu na nowo. Również samo skonstruowanie pozwu w EPU uznać należy za intuicyjne. System niejako prowadzi powoda przez kolejne kroki formularza, co przyspiesza proces złożenia pozwu oraz niweluje ewentualne błędy, przyczyniając się do sprawniejszego orzekania przez e-Sąd. Także niedołączanie do pozwu dowodów⁹²³ sprawia, że powód nie poświęca czasu na ich przygotowywanie. Brak obowiązku dołączania do pozwu pełnomocnictwa dla pełnomocników stron usprawnia dokonywanie przez nich czynności procesowych⁹²⁴. Konstrukcja odwrócenia sporu w EPU przyspiesza procedowanie sprawy. Wobec tego sąd może szybciej podjąć decyzję co do wydania nakazu zapłaty, opierając się wyłącznie na twierdzenia powoda wskazanych w pozwie. Postępowanie po wydaniu nakazu zapłaty w EPU również wpisuje się w usprawnienie rozpoznania sprawy. Sprzeciw od nakazu zapłaty wnoszony jest bowiem do e-Sądu, czyli tego, który wydał orzeczenie. Do sprzeciwu, podobnie jak do pozwu, nie dołącza się dowodów⁹²⁵, co także przyczynia się do szybkości postępowania. Kolejno wskazać należy, że nakazowi zapłaty wydanemu w tym postępowaniu nadaje się klauzulę wykonalności z urzędu niezwłocznie po jego uprawomocnieniu się⁹²⁶. Taki model postępowania niweluje konieczność przesyłania korespondencji i wpływa na szybkość prowadzenia sprawy⁹²⁷. Także rozwiązanie dotyczące nieróżnicowania sądu w EPU pod względem wartości przedmiotu sporu ocenić należy jako trafne. Jak wskazuje J. Gołaczyński, gdyby zachować wspomniany podział, mogłoby dojść do utrudnień i wydłużenia postępowania. Powód byłby bowiem zmuszony analizować właściwość sądu, zaś sąd oceniać swą właściwość⁹²⁸. Rozwiązanie tego zagadnienia w EPU niewątpliwie przyczynia się do szybkości postępowania, czyniąc je także atrakcyjniejszym dla powoda poprzez niejako zwolnienie z obowiązku badania właściwości sądu. Choć próg kwotowy uzależniający właściwość sądu w postępowaniu zwykłym wydaje się oczywisty, to jednak może budzić pewne wątpliwości po stronie powoda, niereprezentowanego przez

---

⁹²² Zob. schemat paczki pozwów na stronie internetowej e-Sądu: https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=19, dostęp 3.06.2023 r.

⁹²³ Art. 505³² § 1 zd. 2. K.p.c.

⁹²⁴ S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

⁹²⁵ Art. 505³⁵ k.p.c.

⁹²⁶ Art. 782² § 2 k.p.c.

⁹²⁷ Tak też S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

⁹²⁸ J. Gołaczyński, *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 162.

profesjonalnego pełnomocnika. Problemy dla powoda mogłoby generować także stosowanie przepisów o właściwości ogólnej sądu. Nie ma wątpliwości, że ustalenie, iż sądem właściwym w EPU jest Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie stanowi duże ułatwienie dla powodów⁹²⁹. Do rozpoznawania w II instancji spraw cywilnych oraz środków odwoławczych w elektronicznym postępowaniu upominawczym wyznaczono w Sądzie Okręgowym w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy⁹³⁰.

W kontekście szybkości postępowania wskazać trzeba również, że skutecznie wniesiony sprzeciw prowadzi do utraty przez nakaz zapłaty mocy w całości lub w części i odpowiednio umorzenia postępowania w całości lub w części⁹³¹. Zmiana w zakresie skutków wniesienia sprzeciwu wpisuje się w postulat szybkości postępowania. W odniesieniu jedynie do EPU można powiedzieć, że rozwiązanie to przyczyniło się do szybkości tego postępowania, jak również wpłynęło na to, że sprawy po EPU nie są przekazywane do sądów właściwości ogólnej pozwanych, co w założeniu miało usprawnić postępowania prowadzone w tradycyjnych sądach⁹³².

Jak jednak już podkreślano, w omawianym prawie chodzi o wyjaśnienie sprawy w możliwie najkrótszym czasie przy zachowaniu standardów postępowania i gwarancji procesowych stron. W rozpoznaniu sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki literalnie wpisuje się więc jej rozpoznanie. Postępowanie rozpoznawcze powinno być zakończone rozstrzygnięciem sporu – ostatecznym i wiążącym orzeczeniem. Nie można uznać, że dane postępowanie realizuje prawo do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki, skoro do rozpoznania sprawy w ogóle nie dochodzi. Tym samym w EPU, w przypadku umorzenia postępowania, nie można mówić o realizacji wskazanego prawa, bowiem nie dochodzi w nim wówczas do rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy.

Na zagadnienie powyższe spojrzeć trzeba z perspektywy powoda w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Powód, chcąc zachować skutki wniesienia pozwu w EPU, może wnieść pozew przed tradycyjnym sądem⁹³³. Powoduje to konieczność ponownego złożenia pozwu, a częstokroć także powielenia czynności pozwanego, który wnosił już w EPU sprzeciw od nakazu zapłaty. Z pewnością działanie takie nie przyspiesza rozpoznania sprawy, o której rozstrzygnięcie zwrócił się powód

---

⁹²⁹ Ł. Goździaszek, *Rozpoznanie sprawy* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze*. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2014.

⁹³⁰ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.12.2013 r. w sprawie utworzenia wydziałów w sądach okręgowych (Dz.Urz. MS poz. 334 ze zm.), § 1 pkt 18 lit. b.

⁹³¹ Art. 505³⁶ k.p.c.

⁹³² Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 118-119.

⁹³³ Art. 505³⁷ § 2. k.p.c.

składając pozew w EPU. Z tych względów zgodzić się należy z S. Kotas, że EPU cieszyć się będzie nadal popularnością wobec powodów masowych, natomiast może stać się mniej atrakcyjna dla powodów indywidualnych, którzy inicjując to postępowanie będą musieli liczyć się z ryzykiem dublowania czynności wniesienia pozwu w postępowaniu klasycznym, gdy postępowanie EPU zostanie umorzone. Korzystniejszym dla nich, z punktu widzenia właśnie szybkości postępowania, będzie zatem wniesienie pozwu od razu w tradycyjnym postępowaniu⁹³⁴.

W wyniku Nowelizacji także sądy tradycyjne nie będą mniej obciążone, bowiem w wyniku wnoszenia pozwów w tradycyjnym postępowaniu po umorzeniu EPU, będą one musiały dokonać oceny spełnienia wymagań formalnych i w jej wyniku ewentualnie wzywać powoda do uzupełnienia braków w tym zakresie. Powyższe nie pozwala na przyjęcie, że ilość pracy „zwykłych sądów” zmniejszy się⁹³⁵.

Wskazać także należy, że ocena stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w EPU nie jest zaskarżalna co do istoty, również w oparciu o art. 380 k.p.c.⁹³⁶. Często lakoniczne podanie przez e-Sąd, że stwierdza on brak podstaw do wydania nakazu zapłaty powoduje, w kontekście dokonanej Nowelizacji, że powód może wnieść kolejny pozew obarczony tymi samymi nieprawidłowościami, gdyż nie wie, co w istocie stanowiło przyczynę odmowy wydania orzeczenia zgodnego z żądaniem pozwu. Tym samym, w przypadku wniesienia ponownego pozwu i rozpoznana go w postępowaniu upominawczym, może okazać się, że także wówczas nie jest możliwym wydanie nakazu zapłaty, co niepotrzebnie fatyguje sąd, który musi wówczas rozpoznawać sprawę w kolejnym rodzaju postępowania.

Należy także zwrócić uwagę na problem mocno związany z tym, który został dostrzeżony przez Ustawodawcę w odniesieniu do przekazywania pozwów po EPU do sądów właściwości ogólnej. W aktualnym stanie prawnym nie zostało doprecyzowane, jak sąd właściwości ogólnej winien oceniać, czy roszczenie dochodzone pozwem w EPU faktycznie jest tożsame z tym, którego powód dochodzi przed sądem tradycyjnym. Powyższe prowadzi do niejasności i może spowodować niesprostanie przez powoda wykazaniu tożsamości roszczenia i generowanie czynności z tym związanych po stronie

---

⁹³⁴ Tak też S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

⁹³⁵ S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

⁹³⁶ A. Jaworski, A. Olaś, Art. 499 KPC [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, P. Ryłski (red.), Warszawa 2022, Legalis. Zob. Uchwała SN - Izba Cywilna z dnia 12 lutego 2009 r., III CZP 143/08, Legalis nr 117528.

sądu w tradycyjnym postępowaniu. Podobny problem występować może również w odniesieniu do kwestii wniesienia ponownego pozwu, ale co do części dochodzonego w EPU roszczenia.

Wątpliwości budzi także sposób liczenia terminu trzymiesięcznego dla zachowania skutków pozwu wniesionego w EPU. W myśl art. 505³⁷ § 2 zd. 1 k.p.c., jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wniesie pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze, skutki prawne, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, następują z dniem wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. W kontekście brzmienia wskazanej regulacji problematyczny wydaje się przypadek, kiedy powód wniesie zażalenie na postanowienie o umorzeniu EPU, w którego wyniku trzymiesięczny termin liczony od dnia wydania postanowienia o umorzeniu może upłynąć przed rozpoznaniem zażalenia⁹³⁷. Wskazany przepis jest zatem błędnie sformułowany, nakazując liczenie trzymiesięcznego terminu od dnia wydania postanowienia o umorzeniu EPU. Wydaje się, że lepszym rozwiązaniem byłoby dookreślenie w podanej regulacji, że termin powinien być liczony od prawomocnego postanowienia o umorzeniu EPU. Wówczas nie istniałby dysonans pomiędzy literalnym brzmieniem przepisu, a jego wykładnią celowościową, jak ma to miejsce obecnie.

3.2.1.7.4. Prawo do rozstrzygnięcia

Prawo do rozstrzygnięcia stanowi zasadniczą część prawa do sądu, będąc jego oczywistym elementem⁹³⁸. Jest prawem do „orzeczenia co do istoty sprawy, przy czym pojęcie to odnosić należy do charakteru i przedmiotu postępowania sądowego, o które

---

⁹³⁷ Tak P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁷ k.p.c., Legalis. Autor wskazuje analizując wskazaną sytuację, że termin ten należy liczyć od dnia uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu EPU.

⁹³⁸ Zob. np. A. Wróbel, *Prawo do sądu* [w:] *Konstytucja RP w praktyce. Konferencja naukowa*, Warszawa 1999 s. 219; M. Radajewski, *Treść prawa do sądu w Konstytucji RP* [w:] *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, s. 37-38; P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

Omawiane prawo wiąże się ściśle z prawem do uzasadnienia orzeczenia, będącym elementem prawa do odpowiedniego ukształtowania postępowania, omówionym w Rozdziale III, w podrozdziale pt. „Prawo do informowania (do uzasadnienia orzeczenia)”.

chodzi”⁹³⁹. Prawo do sądu w wymiarze zagwarantowania rzetelności postępowania i dostępu do sądu nie miałyby znaczenia przy niezapewnieniu możliwości rozstrzygnięcia sprawy. Nie może ono zostać wyczerpane na etapie jego uruchomienia i odpowiedniego ukształtowania postępowania⁹⁴⁰. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że „celem postępowania sądowego jest uzyskanie rozstrzygnięcia danej sprawy”⁹⁴¹.

Wspomnieć trzeba, że z art. 45 ust. 2 ustawy zasadniczej nie wynika konieczność zapewnienia sprawiedliwego rozstrzygnięcia sprawy. Jak wskazał TK, „w ocenie TK obowiązek sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy wyrażony w art. 45 Konstytucji odnosi się do procedury stosowanej przez sąd. Wymóg sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy nie odnosi się natomiast do samej treści rozstrzygnięcia. Z art. 45 Konstytucji nie można wyprowadzać ogólnego prawa podmiotowego do uzyskania orzeczenia sądowego o treści zgodnej z zasadami sprawiedliwości. Ogólna zasada zgodności treści orzeczeń sądowych z zasadą sprawiedliwości została wyrażona i skonkretyzowana w szczegółowych przepisach konstytucyjnych, urzeczywistniających ogólną zasadę sprawiedliwości w poszczególnych sferach życia. Treść orzeczeń sądowych jest zdeterminowana przez normy prawa materialnego. Orzeczenie sądowe podlega ocenie z punktu widzenia zgodności z prawem materialnym, z kolei normy prawa materialnego stanowiące podstawę orzeczenia podlegają ocenie z punktu widzenia ich zgodności z normami konstytucyjnymi”⁹⁴².

Trzeba w tym miejscu wskazać, że prawo do sądu stanowi prawo do postępowania sądowego. W postępowaniu tym dochodzi do rozpatrzenia sprawy⁹⁴³. „Rozpatrzenie” zaś należy rozumieć jako dokonanie wiążącego i skutecznego

---

⁹³⁹ Z zastrzeżeniem, że podmiot korzystający z prawa do sądu spełnia wymogi niezbędne do uruchomienia postępowania - P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁹⁴⁰ Tak M. Radajewski, *Treść prawa do sądu w Konstytucji RP [w:] Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, s. 37-38; zob. też P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁹⁴¹ Wyrok TK z dnia 19 lutego 2003 r., P 11/02, Legalis nr 56023. TK wyjaśnił dalej, iż „Rozstrzygnięcie musi mieć charakter wiążący i w razie potrzeby podlegać wykonaniu przy pomocy środków przymusu państwowego. Ustawodawca musi w związku z tym zagwarantować wykonanie orzeczeń sądowych i stworzyć w tym celu odpowiednio ukształtowaną procedurę ich wykonywania. Jednocześnie postępowanie przed sądem powinno zostać tak ukształtowane, aby strony mogły bez zbędnej zwłoki uzyskać rozstrzygnięcie, które podlega wykonaniu. Prawo do sądu obejmuje ponadto efektywne wykonanie orzeczenia w rozsądnym terminie.”

⁹⁴² Wyrok TK z dnia 10 czerwca 2003 r., SK 37/02, Legalis nr 58527.

⁹⁴³ Tak P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

rozstrzygnięcia w konkretnej sytuacji prawnej danego podmiotu⁹⁴⁴. Jak wskazuje SN, „każde zadanie przedstawione sądowi do "rozpatrzenia" podlega z chwilą wniesienia do sądu swoistej procesowej jurysdykcji; staje się ono zaczątkiem i podłożem "sprawy" w znaczeniu technicznoprosesowym, jeżeli jego przedmiotem jest poddany w "rozpatrzeniu" twierdzony stosunek prawny (wolność konstytucyjna) oraz wynikające z niego - twierdzone - prawo podmiotowe.”⁹⁴⁵. Jak słusznie wskazuje T. Wiśniewski, zwieńczeniem postępowania cywilnego jest wydanie orzeczenia⁹⁴⁶. Prawo do rozstrzygnięcia obejmuje jednak nie tylko wyroki, ale też inne orzeczenia, które rozstrzygają sprawę co do jej istoty, w szczególności nakazy zapłaty⁹⁴⁷. Wyróżnić należy także cechy, pozwalające uznać rozstrzygnięcie sądowe za wypełniające prawo do sądu. Wskazać należy na stabilność, skuteczność, wykonalność⁹⁴⁸ oraz wiążący charakter orzeczenia⁹⁴⁹. P. Grzegorzczak, K. Weitz słusznie zauważają, że „rozstrzygnięcie sądowe, którego uzyskanie ma stanowić realizację prawa do sądu, powinno zatem prowadzić do ustanowienia stanu pewności prawnej, rozumianej jako definitywne wyznaczenie sytuacji prawnej zaangażowanych w spór jednostek w ten sposób, że to, co zostało nim przyznane, nie powinno zostać odebrane w przyszłości, oraz, że to, co nie zostało w nim przyznane, nie powinno zostać przyznane w przyszłości”⁹⁵⁰.

Treść art. 353¹ § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd rozstrzyga sprawę, wydając nakaz zapłaty jednoznacznie wskazuje, że nakaz zapłaty stanowi rozstrzygnięcie sprawy. W przypadku zatem uprawomocnienia się nakazu zapłaty zasadnym jest przyjęcie, że doszło w tym postępowaniu do jej rozstrzygnięcia.

Należy jednak odnotować stanowisko TK, zgodnie z którym samo wydanie nakazu zapłaty nie oznacza, że doszło do rozpatrzenia sprawy. Ten etap powinien

---

⁹⁴⁴ M. Radajewski, *Treść prawa do sądu w Konstytucji RP [w:] Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, s. 37-38.

Por. jednak wspomniany już wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r. P 9/01, Legalis nr 53822, w którym stwierdzono, że wydanie nakazu zapłaty nie oznacza dokonania rozpatrzenia sprawy.

⁹⁴⁵ Postanowienie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r., sygn. akt III CK 319/03, Legalis nr 62921.

⁹⁴⁶ T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, s. 20-21.

⁹⁴⁷ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁹⁴⁸ Tamże.

⁹⁴⁹ Zob. np. Wyrok TK z dnia 8 listopada 2001 r., P 6/01, Legalis nr 52227.

⁹⁵⁰ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

nastąpić po wniesieniu środka zaskarżenia przez pozwanego⁹⁵¹. TK zauważa, że „orzeczenie przez sąd na podstawie twierdzeń jednej strony postępowania nie ma przymiotu "rozpatrzenia" sprawy. Nie ulega wątpliwości, że dopiero wysłuchanie przez ten sąd argumentacji obu stron pozwala mu na analizę sprawy, polegającą na ważeniu argumentów, badaniu przedstawionych dowodów i rozważaniu twierdzeń stron i tylko taki tok postępowania sądu może być nazwany rozpatrywaniem sprawy. Z całą pewnością uzyskanie przez jedną ze stron "sądowej sankcji" dla jej twierdzeń nie może być utożsamiane z "rozpatrzeniem" sprawy, nie spełnia też wymogu sprawiedliwości proceduralnej (prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury) (...)”⁹⁵². W powyższym wyroku TK wskazał także, że „nakazy zapłaty i wyroki zaoczne - jakkolwiek są orzeczeniami wydanymi w pierwszej instancji - mają charakter orzeczeń wstępnych (choć w pewnych sytuacjach ostatecznych i możliwych do wyegzekwowania). Ich wydanie nie jest równoznaczne z rozpatrzeniem sprawy, zaś sprawa podlega rozpatrzeniu - we właściwym tego słowa znaczeniu - dopiero i tylko w razie skutecznego (prawidłowego) wniesienia przez pozwanego zarzutów od nakazu, sprzeciwu od nakazu albo sprzeciwu od wyroku zaocznego”⁹⁵³.

Trzeba zgodzić się ze stanowiskiem TK w zakresie, w jakim traktuje on o konieczności rozpatrywania sprawy po wniesieniu przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty, przyjmując, że skoro nakaz w przypadku wniesienia od niego sprzeciwu traci moc, to koniecznym jest dalsze rozpoznanie sprawy w oparciu o stanowisko strony przeciwnej. Skoro nakaz zapłaty zostaje uchylony wobec wniesienia środka

---

⁹⁵¹ Wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r. P 9/01, Legalis nr 53822.

Warto wspomnieć w tym miejscu o postępowaniu toczącym się obecnie przed TK (sygn. akt SK 32/20) wskutek wniesienia skargi konstytucyjnej, w której zarzucono niezgodność art. 505³⁶ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm. – tj. na gruncie stanu prawnego sprzed Nowelizacji) „w zakresie, w jakim zwalnia sąd prowadzący elektroniczne postępowanie upominawcze od obowiązku merytorycznego badania powództwa w razie skutecznego wniesienia sprzeciwu”, z art. 2 i art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Skarżący zarzucił m.in. wskazał, że „prawem, które zostało naruszone wskutek wydania ostatecznego orzeczenia na podstawie kwestionowanego w skardze przepisu, jest – wynikające z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji – „prawo do sądu rozumiane jako prawo do rozstrzygnięcia sprawy w odpowiednio ukształtowanym postępowaniu sądowym”. Zarzut niekonstytucyjności skarżący uzasadnił w ten sposób, że sąd po wydaniu nakazu zapłaty nie zajął się sprawą merytorycznie i pominął zgłaszane przez pozwanego (skarżącego) „okoliczności, iż nie wie on czego powództwo dotyczy i nigdy nie miał żadnego kontaktu z powodem, a o całej sprawie dowiedział się dopiero po wszczęciu egzekucji”, natomiast kwestionowany w skardze przepis „zwalnia sąd prowadzący elektroniczne postępowanie upominawcze od obowiązku merytorycznego badania powództwa w razie skutecznego wniesienia sprzeciwu”. – zob. Postanowienie TK z dnia 25 lutego 2020 r., sygn. akt Ts 127/18, OTK ZU B/2020, poz. 139, dostępne wraz z dokumentami w sprawie pod adresem strony internetowej: <https://trybunal.gov.pl/s/sk-32-20>, dostęp: 6.06.2023 r.

⁹⁵² Wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r. P 9/01, Legalis nr 53822.

⁹⁵³ Tamże.

zaskarżenia, oznacza to, że musi nastąpić dalsze, tym razem obustronne rozpoznanie sprawy, bowiem dopiero na tym etapie strony wdają się w spor, który należy rozstrzygnąć.

Jednak nie można uznać, że wydanie nakazu zapłaty nie jest poprzedzone rozpoznaniem sprawy, chociaż w pewnym zakresie. Owszem, rozpoznanie to ma charakter jednostronny, odbywa się bowiem jedynie w oparciu o twierdzenia jednej ze stron – powoda. Jak wskazuje J. Sadowski, przed wydaniem nakazu zapłaty dochodzi jednak do jednostronnego, niejawnego rozpoznania sprawy⁹⁵⁴. Wskazuje na to także konieczność analizy przesłanek uniemożliwiających wydanie nakazu zapłaty, która zawiera elementy ocenne. Nie jest możliwym rozstrzygnięcie sprawy bez jej wcześniejszej jakiegokolwiek analizy, a zatem bez jej rozpoznania chociażby w ograniczonym zakresie.

Niezależnie jednak od zakresu rozpoznania sprawy, wydanie nakazu zapłaty stanowi rozstrzygnięcie sprawy, a zatem wpisuje się w realizację omawianego prawa.

Jak wynika z art. 480² § 4 k.p.c., mającego zastosowanie w EPU, nakaz zapłaty, od którego nie wniesiono środka zaskarżenia, ma skutki prawomocnego wyroku⁹⁵⁵. Rozstrzyga on sprawę co do istoty i w przypadku jego niezaskarżenia staje się prawomocny, stanowiąc tytuł egzekucyjny⁹⁵⁶. Należy podkreślić, że nakaz zapłaty może dotyczyć wyłącznie całości dochodzonego roszczenia⁹⁵⁷. Jest on wydawany tylko na posiedzeniu niejawnym⁹⁵⁸.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt procedury elektronicznego postępowania upominawczego należy, wskazać na przesłanki formalne i merytoryczne, których wystąpienie uniemożliwia wydanie nakazu zapłaty. Orzeczenie to nie może być wydane, gdy powód nie uzupełnił braków formalnych pozwu. Wówczas pozew powinien zostać zwrócony, podobnie, jak w przypadku, gdy występują braki co do zdolności procesowej pozwanego albo w składzie organów pozwanego⁹⁵⁹. Nakaz nie zostanie także wydany w przypadku zaistnienia podstaw do odrzucenia pozwu⁹⁶⁰ lub umorzenia postępowania⁹⁶¹.

---

⁹⁵⁴ J. Sadowski [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom I...*, komentarz do art. 353¹ k.p.c., Legalis.

⁹⁵⁵ Art. 480² § 4 k.p.c.

⁹⁵⁶ Zob. art. 777 § 1, pkt 1 i 1¹ k.p.c.

⁹⁵⁷ H. Pietrkowski, 4.2. *Nakaz zapłaty* [w:] *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, H. Pietrkowski, LexisNexis 2014, LEX.

⁹⁵⁸ Art. 480⁴ § 1 k.p.c.

⁹⁵⁹ Art. 130 § 1 i 2 k.p.c.

⁹⁶⁰ Zob. art. 199 k.p.c.

⁹⁶¹ Zob. art. 355 k.p.c.

Przesłanki merytoryczne determinujące niemożność wydania nakazu zapłaty zostały natomiast określone w art. 499 § 1 k.p.c., mającego zastosowanie do EPU. Zgodnie z przywołanym przepisem, sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawach określonych w art. 480¹ § 1, chyba że według treści pozwu roszczenie jest oczywiście bezzasadne⁹⁶²; twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość⁹⁶³; zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego⁹⁶⁴. Przepis ten enumeratywnie wskazuje przeszkody, których wystąpienie uniemożliwia wydanie nakazu zapłaty. Do przesłanek tych nie należy stosować wykładani rozszerzającej⁹⁶⁵. Jak zasadnie podają A. Jaworski, A. Olaś, ocena wystąpienia ww. przeszkód oznacza dokonanie merytorycznej oceny pozwu⁹⁶⁶. W EPU dochodzi zatem do rozpoznania sprawy, na co wskazuje już sama analiza możliwości wydania nakazu zapłaty, pod kątem przesłanek wskazanych w art. 499 k.p.c.

W odniesieniu do postępowania upominawczego, istnieje rozbieżność poglądów, co do oceny wystąpienia omawianych przesłanek w kontekście przedłożonych przez powoda dowodów⁹⁶⁷. W EPU, wobec nieprzedkładania dowodów wraz z pozwem⁹⁶⁸, kontrowersje w tym zakresie nie występują.

Oczywista bezzasadność oznacza bezzasadność, która widoczna jest *prima facie*, gdy z powództwa wywieść można sprzeczność z przepisami prawa⁹⁶⁹, albo gdy ze wskazanych faktów powód wyciągnął wnioski rażąco nielogiczne⁹⁷⁰. Jako przykłady oczywistej bezzasadności podaje się brak interesu prawnego, wygaśnięcie roszczenia

---

⁹⁶² Art. 499 § 1 pkt 1 k.p.c.

⁹⁶³ Art. 499 § 1 pkt 2 k.p.c.

⁹⁶⁴ Art. 499 § 1 pkt 3 k.p.c.

⁹⁶⁵ Zob. A. Jaworski, A. Olaś, Art. 499 KPC [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, P. Rylski (red.), Warszawa 2022, Legalis.

⁹⁶⁶ A. Jaworski, A. Olaś, Art. 499 KPC [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, P. Rylski (red.), Warszawa 2022, Legalis.

⁹⁶⁷ Za uwzględnieniem przy dokonywaniu oceny przesłanek z art. 499 k.p.c. jedynie treści pozwu np. K. Flaga-Gieruszyńska, A. Klich, art. 499 [w:] K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Postępowanie w sprawach gospodarczych. Komentarz do wybranych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 2021, Legalis; K. Weitz, art. 499 [w:] T. Ereciński, Komentarz KPC, t. 3, 2016. Za uwzględnieniem także dowodów np. K. Knoppek, *Teoretyczne założenia*, s. 110–111; A. Kościółek, *Sprzeciw w elektronicznym postępowaniu upominawczym – uwagi na tle obowiązujących oraz projektowanych rozwiązań legislacyjnych*, MOP rok 2013 numer 13 s. 678.

⁹⁶⁸ Art. 505³² § 1. zd. 2. k.p.c.

⁹⁶⁹ A. Jaworski, A. Olaś, Art. 499 KPC [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), Warszawa 2022, Legalis; Z. Resich, W. Siedlecki, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 1975, s. 758; A. Guzińska, G. Kamieński, Art. 499 KPC [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis; zob. też Uchwałę Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Cywilna - zasada prawna z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, Legalis nr 48910.

⁹⁷⁰ A. Jaworski, A. Olaś, Art. 499 KPC [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), Warszawa 2022, Legalis.

wobec np. potrącenia, brak wymagalności roszczenia, legitymacji procesowej, nieprawidłowego wskazania odsetek albo określenia daty, od której powód rozpoczął ich naliczanie⁹⁷¹.

Kolejną przesłanką, o której mowa w art. 499 k.p.c., jest uznanie, że twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość. Chodzi o wątpliwości dotyczące np. prawdziwości przytoczonych okoliczności⁹⁷², zgodności twierdzeń powoda z danym stanem faktycznym, czy o wewnętrzną sprzeczność twierdzeń, ich lakoniczność albo nieprawdopodobność⁹⁷³.

Istnieją odmienne poglądy co do tego, czy każde wątpliwości uzasadniają niewydanie nakazu zapłaty, czy też tylko te istotne, o dużej wadze⁹⁷⁴. Trudno uznać, że sąd czy referendarz sądowy będą zupełnie pewni co do wydania nakazu zapłaty⁹⁷⁵, jednak przyjęć należy, że powzięcie wątpliwości uzasadnia niewydanie nakazu zapłaty. Omawiana regulacja nie zawiera bowiem stwierdzenia, że wątpliwości muszą posiadać przymiot „istotnych”.

Nie jest także możliwym wydanie nakazu zapłaty, gdy według treści pozwu zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego, w sytuacji, gdy nie zostało ono jeszcze spełnione, pomimo wynikającego z umowy lub ustawy obowiązku⁹⁷⁶.

Należy zauważyć, że omawiane prawo do rozstrzygnięcia nie gwarantuje, że w każdej sprawie dojdzie do wydania orzeczenia do istoty. Wpływa na to istnienie wymogów związanych z uruchomieniem postępowania oraz jego modelem. Prawo do rozstrzygnięcia sądowego zainicjowane zostaje więc po ich spełnieniu. Wiąże się to ze

---

⁹⁷¹ A. A. Jaworski, A. Olaś, Art. 499 KPC [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), Warszawa 2022, Legalis.

⁹⁷² A. Guzińska, G. Kamieński, Art. 499 KPC [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis.

⁹⁷³ A. Jaworski/A. Olaś, Art. 499 KPC [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), Warszawa 2021, Legalis. Autorzy podają za przykład rozbieżność we wskazaniu podstawy zobowiązania, niepodanie sposobu wyliczenia żądania.

⁹⁷⁴ Za zastosowaniem przedmiotowej przesłanki w przypadku wystąpienia jakiegokolwiek wątpliwości: K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. T. I. Komentarz do artykułów 1–505 14*, A. Zieliński (red.), Warszawa 2006, s. 1461; w odniesieniu do EPU: A. Kościółek, *Sprzeciw w elektronicznym postępowaniu upominawczym – uwagi na tle obowiązujących oraz projektowanych rozwiązań legislacyjnych*, MOP rok 2013 numer 13 s. 678. Odmienne stanowisko prezentuje np. K. Knoppek, *Teoretyczne założenia postępowania upominawczego*, [w:] *Wokół problematyki cywilnoprosesowej*, Księga Pamiątkowa ku czci profesora Kazimierza Korzana, A. Nowak (red.), Katowice 2001, s. 109–110. A. Jaworski, A. Olaś łączą oba poglądy – A. Jaworski, A. Olaś, Art. 499 KPC [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), Warszawa 2022, Legalis.

⁹⁷⁵ Zob. A. Kościółek, *Sprzeciw w elektronicznym postępowaniu upominawczym – uwagi na tle obowiązujących oraz projektowanych rozwiązań legislacyjnych*, MOP rok 2013 numer 13 s. 678.

⁹⁷⁶ Zob. A. Guzińska, G. Kamieński, Art. 499 KPC [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis; A. Jaworski, A. Olaś, Art. 499 KPC [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), Warszawa 2022, Legalis

wspomnianą już koniecznością ustanowienia procedury postępowania. Wymogi te mogą jednakże podlegać kontroli z punktu widzenia konstytucyjnego standardu. Odnotować również należy, że możliwym jest także zrezygnowanie z uzyskania rozstrzygnięcia przez strony i w konsekwencji niewydanie orzeczenia co do istoty⁹⁷⁷.

Obecny model EPU nie zapewnia realizacji tego prawa. Jak już wskazywano, celem wniesienia pozwu przez powoda jest chęć uzyskania ochrony prawnej. Celem postępowania sądowego jest natomiast uzyskanie rozstrzygnięcia sprawy, które w EPU może być osiągnięte jedynie w razie wydania nakazu zapłaty i uprawomocnienia się go. W każdym innym przypadku powód nie uzyskuje merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Pozwany, w razie zaskarżenia nakazu zapłaty, także nie ma możliwości uzyskania w sprawie orzeczenia co do istoty. Obecnie, po Nowelizacji w przypadku wniesienia sprzeciwu w EPU, sąd umarza postępowanie w zakresie, w którym nakaz zapłaty utracił moc⁹⁷⁸ – postępowanie nie jest kontynuowane. Niewątpliwie taki model postępowania narusza prawo stron do rozpoznania sprawy i jej rozstrzygnięcia, a zatem i prawo do sądu.

Należy więc przyjąć, że w przypadku wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty w EPU sprawa nie jest rozpoznawana i rozstrzygana, a zatem nie wpisuje się w cel postępowania procesowego, jakim jest rozstrzygnięcie sprawy. Nie realizuje także w takim przypadku prawa do rozstrzygnięcia sprawy. Kiedy natomiast sprawa wniesiona do e-sądu zakończona została prawomocnym nakazem zapłaty, należy przyjąć, że została rozpoznana jednostronnie i rozstrzygnięta.

Całokształt dokonanych rozważań prowadzi do wniosku, iż w EPU, w przypadku uprawomocnienia się nakazu zapłaty, sprawę uznać należy za rozpatrzoną jednostronnie i rozstrzygniętą. W przypadkach natomiast niewydania nakazu zapłaty albo zaskarżenia go przez pozwanego, sprawa nie jest dalej rozpatrywana. Tym samym nie dochodzi także do jej rozstrzygnięcia, pomimo zainicjowania procedury sądowej przez powoda i wniesienia pozwu celem uzyskania przez niego ochrony prawnej. W konsekwencji uznać należy, że w tych przypadkach EPU nie zapewnia prawa do rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym prawa do sądu, pomimo tego, że głównym celem procesu jest uzyskanie orzeczenia w sprawie.

---

⁹⁷⁷ P. Grzegorzcyk, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

⁹⁷⁸ Art. 505³⁶ k.p.c.

3.2.1.7.5. Prawo do wykonania

Ostatnim z elementów prawa do sądu jest prawo do wykonania (egzekucji) rozstrzygnięcia sądowego⁹⁷⁹. W postępowaniu cywilnym, prawo to oznacza konieczność zagwarantowania uprawnionemu instrumentów umożliwiających wymuszenie spełnienia roszczenia określonego w tytule wykonawczym, jednak przy uwzględnieniu zapewnienia ochrony prawnej majątku dłużnika, co do którego także należy zapewnić ochronę prawną⁹⁸⁰.

W odniesieniu do EPU wskazać należy, iż nakazowi zapłaty po jego uprawomocnieniu się nadawana jest z urzędu klauzula wykonalności⁹⁸¹.

Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności takiemu tytułowi egzekucyjnemu, pozostawia się wyłącznie w systemie teleinformatycznym⁹⁸². Wierzyciel może wszcząć postępowanie egzekucyjne składając wniosek o wszczęcie egzekucji w formie tradycyjnej (pisemnej), do którego należy dołączyć dokument uzyskany z systemu teleinformatycznego⁹⁸³. Możliwym jest jednak zainicjowanie przedmiotowego postępowania poprzez złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego⁹⁸⁴, w którym wskazuje się tytuł wykonawczy⁹⁸⁵.

3.3. Zasada instancyjności

Zasada instancyjności również wynika z ustawy zasadniczej. Zgodnie z art. 78, każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarzania określa ustawa⁹⁸⁶. Regulacja ta

---

⁹⁷⁹ Wyrok TK z dnia 24 lutego 2003 r., K 28/02, Legalis nr 56024; P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis; A. Łazarska, *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012, s. 308. Por. por. J. Oniszczyk, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie TK*, Warszawa 2000, s. 119-120.

⁹⁸⁰ Tak trafnie P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis; A. Łazarska, *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012, s. 308.

⁹⁸¹ Art. 782 § 2 k.p.c.

⁹⁸² Z wyjątkiem z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 7781, art. 7782, art. 787, art. 7871, art. 788 oraz art. 789 – zob. art. 783 § 4 k.p.c.

⁹⁸³ Zob. art. 797 § 3 k.p.c.

⁹⁸⁴ Zob. art. 797 § 2 k.p.c.

⁹⁸⁵ Zob. art. 797 § 3 k.p.c.

⁹⁸⁶ Art. 78 Konstytucji RP.

łączy się z przepisem art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, stanowiącym, iż postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne⁹⁸⁷.

Instancyjność gwarantuje sprawiedliwość rozstrzygnięć poprzez zredukowanie wyroków sądów pierwszej instancji obarczonych błędami. Może mieć formę wertykalną (układ hierarchicznego podporządkowania) lub horyzontalną (inny skład tego samego sądu)⁹⁸⁸.

Przedmiotowa zasada wykonuje się poprzez łączną realizację uruchomienia postępowania odwoławczego we właściwej formie przez podmiot do tego uprawniony oraz rozpoznania i rozstrzygnięcia danej sprawy przez organ inny, niż wydający rozstrzygnięcie w pierwszej instancji⁹⁸⁹.

Zasada instancyjności może doznawać ograniczeń. Dotyczy to przede wszystkim rodzaju rozstrzygnięć, które mogą być zaskarżane oraz warunków ich zaskarżania⁹⁹⁰.

W odniesieniu do elektronicznego postępowania upominawczego zasada ta nie znajduje zastosowania. Od nakazu zapłaty pozwany może wnieść sprzeciw⁹⁹¹, jednak jego skutkiem jest umorzenie postępowania w zakresie, w jakim nakaz ten utracił moc⁹⁹². Do czasu Nowelizacji postępowanie w takim przypadku kontynuowano w sądzie właściwości ogólnej, jako postępowanie pierwszoinstancyjne. Sprzeciw ma bowiem charakter niedewolutywny, a rozstrzygnięcie wydane po rozpoznaniu sprawy wskutek jego wniesienia jest zaskarżalne do sądu II instancji⁹⁹³, czego wyrazem przed Nowelizacją była właśnie kontynuacja postępowania po EPU.

Obecnie w wyniku dokonanych Nowelizacją zmian postępowanie po sprzeciwie nie przechodzi do kolejnego etapu. W przypadku niewniesienia ponownego pozwu przez powoda w postępowaniu tradycyjnym, nie tylko powód, ale i pozwany pozostają bez ochrony prawnej i możliwości skorzystania z dwuinstancyjności postępowania sądowego wobec umorzenia postępowania.

---

⁹⁸⁷ Art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

⁹⁸⁸ Zob. szerzej T. Wiśniewski, *Zasada instancyjności [w:] Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, LEX.

⁹⁸⁹ Lub inny skład sądu – zob. T. Wiśniewski, *Zasada instancyjności [w:] Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, LEX.

⁹⁹⁰ Tak np. T. Wiśniewski, *Zasada instancyjności [w:] Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, LEX.

⁹⁹¹ Art. 505 § 1.k.p.c.

⁹⁹² Art. 505³⁶ k.p.c.

⁹⁹³ K. Flaga-Gieruszyńska, *art. 505 k.p.c. [w:] K. Flaga-Gieruszyńska (red.), Postępowanie w sprawach gospodarczych. Komentarz do wybranych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 2021, Legalis.

Choć, jak już podkreślono, możliwym jest dokonywanie przez Ustawodawcę ograniczeń zasady instancyjności, to jednak warto w tym miejscu zwrócić uwagę na zaakcentowany w innym miejscu niniejszej pracy problem dotyczący dokonywania czynności w EPU przez referendarzy sądowych. Jak trafnie zauważa A. Kościółek, w elektronicznym postępowaniu upominawczym zarówno nakaz zapłaty, jak i postanowienie o odrzuceniu sprzeciwu od nakazu zapłaty może wydać ten sam referendarz sądowy, co wobec nie tylko dokonywania oceny spełnienia wymogów formalnych przez środek zaskarżenia, ale i dopuszczalności jego wniesienia, może wkraczać w sferę sprawowania wymiaru sprawiedliwości⁹⁹⁴. W takim wypadku strony mogą zostać zupełnie pozbawione ochrony sądu i tym samym także możliwości skorzystania z instancyjności postępowania.

3.4. Zasada kolegialności oraz zasada udziału czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości

Zasada kolegialności odnosi się do składu orzekającego w sprawie. Zapewnia niezawisłość i bezstronność sędziom orzekającym. Dzięki jej stosowaniu istnieje możliwość przedstawienia różnych poglądów, nakreśleń danej sprawy i argumentów. Pluralizacja przyczynia się do wydania prawidłowego orzeczenia w konkretnej sprawie⁹⁹⁵.

Niejako powiązana z tą zasadą jest zasada udziału czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości⁹⁹⁶. Zgodnie z art. 4 § 1 PUSP, w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości obywatele biorą udział przez uczestnictwo ławników w rozpoznawaniu spraw przed sądami w pierwszej instancji, chyba że ustawy stanowią inaczej⁹⁹⁷. Przy rozstrzygnięciu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami i asesorami sądowymi⁹⁹⁸.

W postępowaniu cywilnym zasady te nie stanowią jednak reguły. Jak wynika z art. 47 § 1 k.p.c., w pierwszej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Zgodnie z § 2, w pierwszej instancji sąd w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników

---

⁹⁹⁴ A. Kościółek, *Potrzeba rozszerzenia uprawnień referendarzy sądowych w innych postępowaniach na wzór postępowania elektronicznego* [w:] *Pozycja procesowa referendarza sądowego w świetle regulacji elektronicznego postępowania upominawczego*, IUSTITIA rok 2015 numer 3, Legalis.

⁹⁹⁵ A. Łazarska, T. Szanciło [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom I...*, komentarz do art. 47 k.p.c., Legalis.

⁹⁹⁶ Art. 182 Konstytucji RP.

⁹⁹⁷ Art. 4 § 1 PUSP.

⁹⁹⁸ Art. 4 § 2 PUSP.

rozpoznaje niektóre sprawy z zakresu prawa pracy⁹⁹⁹ oraz ze stosunków rodzinnych¹⁰⁰⁰. W myśl § 3, postanowienia poza rozprawą wydaje sąd w składzie jednego sędziego¹⁰⁰¹.

W elektronicznym postępowaniu upominawczym, zastosowanie znajduje art. 480⁴ § 1 k.p.c., stanowiący, iż nakaz zapłaty sąd wydaje na posiedzeniu niejawnym. Sędzia (referendarz sądowy) orzeka więc poza rozprawą. Rozpoznanie sprawy następuje w składzie jednego sędziego¹⁰⁰². W elektronicznym postępowaniu upominawczym nie obowiązuje zatem ani zasada kolegialności, ani zasada udziału czynnika społecznego w wymiarze sprawiedliwości.

Trudno jednak ocenić takie rozwiązanie krytycznie. Przeciwnie – wobec elektronicznej formy składania pozwu i związanej z tym intuicyjnej, etapowej procedury, nie wydaje się zasadnym badanie treści żądania przez kilka osób – niezależnie, czy w składzie zawodowym, czy ławniczym. Choć konsekwencje prawomocnego nakazu zapłaty są doniosłe, to jednak samo wydanie tego orzeczenia sprowadza się do oceny twierdzeń pozwu, bez analizy dowodów. Wobec tego nieefektywnym wykorzystaniem zasobów ludzkich byłoby angażowanie więcej niż jednego orzecznika w wydanie rozstrzygnięcia w EPU.

Wątpliwości budzi jednak regulacja art. 505³⁸ zd. 1. k.p.c., stanowiącego, iż rozpoznanie zażalenia na postanowienie wydane w elektronicznym postępowaniu upominawczym, jak również na postanowienie wydane w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu wydanemu w tym postępowaniu, następuje w składzie jednego sędziego¹⁰⁰³. Zaznaczenia wymaga, że w „zwykłym” postępowaniu upominawczym skład sądu rozpoznającego analogiczny środek, jest trzyosobowy¹⁰⁰⁴. Podkreślić należy, że zażalenie wnoszone w EPU dotyczyć może tożsamyh zagadnień, jak w innych rodzajach postępowań, jak np. zwrotu pozwu, czy umorzenia postępowania, a zatem trudno zrozumieć motywy wprowadzenia takiego innego rozwiązania właśnie dla elektronicznego postępowania upominawczego, skoro odmiennosc ta nie jest determinowana formą postępowania, która powinna być jedynym czynnikiem różnicującym.

---

⁹⁹⁹ Art. 47 § 2 pkt 1 k.p.c.

¹⁰⁰⁰ Art. 47 § 2 pkt 2 k.p.c.

¹⁰⁰¹ Art. 47 § 2 pkt 3 k.p.c.

¹⁰⁰² A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, Warszawa 2020, Legalis.

¹⁰⁰³ Art. 505³⁸ zd. 1. k.p.c.

¹⁰⁰⁴ Art. 397 k.p.c.

3.5. Zasada nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego

Do zasad wymiaru sprawiedliwości należy zasada nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego, która wynika z art. 183 ust. 1 Konstytucji RP¹⁰⁰⁵ oraz art. 7 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych¹⁰⁰⁶. Sąd Najwyższy jest organem władzy sądowniczej, powołanym do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne¹⁰⁰⁷; kontrolę nadzwyczajną prawomocnych orzeczeń sądowych w celu zapewnienia ich zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych¹⁰⁰⁸.

W postępowaniu elektronicznym nadzór judykacyjny SN realizowany jest poprzez podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne dotyczące tego postępowania oraz możliwość - wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej instancji kończącego postępowanie w sprawie, na podstawie art. 424¹ § 2. k.p.c., umożliwiającego wniesienie takiej skargi, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych. Taka sytuacja może mieć jednak miejsce tylko w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela¹⁰⁰⁹. Zasadniczo bowiem wniesienie tego środka do Sądu Najwyższego możliwie jest w odniesieniu do prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji¹⁰¹⁰. W przypadku postanowienia sądu pierwszej instancji odrzucającego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, możliwym jest zatem także na etapie EPU, wniesienie zażalenia do Sądu Najwyższego¹⁰¹¹.

Podkreślić należy, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem przysługuje, pomimo literalnego brzmienia art. 424¹ k.p.c., nie tylko od wyroków, ale i innych

---

¹⁰⁰⁵ Art. 183 ust. 1 Konstytucji RP.

¹⁰⁰⁶ Art. 7 PUSP.

¹⁰⁰⁷ Art. 1 pkt 1 lit a SNU.

¹⁰⁰⁸ Art. 1 pkt 1 lit b SNU.

¹⁰⁰⁹ Art. 424¹ § 2 k.p.c.

¹⁰¹⁰ Art. 424¹ § 1. k.p.c. Zob. Wyrok TK z dnia 1 kwietnia 2008 r., SK 77/06, Legalis numer 95372.

¹⁰¹¹ Art. 394¹ § 1 k.p.c.

orzeczeń¹⁰¹². Dotyczy to zatem także nakazów zapłaty¹⁰¹³, w tym tych wydanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Na przestrzeni kilkunastu lat funkcjonowania elektronicznego postępowania upominawczego, Sąd Najwyższy podejmował także uchwały rozstrzygające zagadnienia prawne dotyczące tego postępowania. Rozstrzygnął m.in. zagadnienie prawne przedstawione przez jeden z Sądów Okręgowych postanowieniem z dnia 27 maja 2013 r. – „Czy wytoczenie powództwa w elektronicznym postępowaniu upominawczym zakończonym następnie umorzeniem tego postępowania na podstawie art. 505[37] § 1 zd. 2 KPC przerywa bieg terminu przedawnienia?” i podjął w jego zakresie uchwałę: „Wytoczenie powództwa w elektronicznym postępowaniu upominawczym zakończonym umorzeniem postępowania na podstawie art. 505[37] § 1 KPC przerywa bieg terminu przedawnienia”¹⁰¹⁴. Rozstrzygnięcia SN doczekało się także zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 28 maja 2013 r. – „Czy wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym powoduje konieczność uzupełnienia 3/4 opłaty sądowej od pozwu? - w przypadku odpowiedzi pozytywnej na to pytanie, czy pobranie tej części opłaty następuje na podstawie art. 505[37] § 1 KPC, czy też na podstawie art. 130[3] § 2 KPC w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji?”. Sąd Najwyższy podjął uchwałę, zgodnie z którą w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym opłata sądowa od pozwu nie podlega uzupełnieniu¹⁰¹⁵.

W kontekście elektronicznego postępowania upominawczego możliwość wniesienia środków odwoławczych (skargi kasacyjnej, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku)¹⁰¹⁶ do SN aktualizuje się zasadniczo albo po przekazaniu sprawy do sądu właściwości ogólnej w odniesieniu do spraw, co do których zastosowanie znajdują jeszcze przepisy sprzed Nowelizacji (np. w przypadku podania przez powoda błędnych danych adresowych pozwanego i w konsekwencji

---

¹⁰¹² Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 14 lutego 2008 r., IV CNP 220/07, Legalis nr 297311.

¹⁰¹³ Zob. Dział IV tytułu VI. Księgi 1., Części 1 k.p.c.

¹⁰¹⁴ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 21 listopada 2013 r., III CZP 66/13, Legalis nr 738592.

¹⁰¹⁵ Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 10 października 2013 r. III CZP 56/13, Legalis nr 734742. Zob. też inne uchwały SN rozstrzygające zagadnienia prawne: Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 25 czerwca 2015 r. III CZP 33/15, Legalis nr 1254490; Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 8 grudnia 2016 r. III CZP 80/16, Legalis nr 1536876.

¹⁰¹⁶ Skarga kasacyjna (art. 398¹ § 1 i nast. k.p.c.), skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku (art. 424¹ i nast. k.p.c.)

skutecznego wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w EPU po kilku latach) i wyczerpaniu drogi pierwszej i drugiej instancji przed sądem właściwości ogólnej albo na gruncie obecnych przepisów, po wyczerpaniu tożsamej drogi po wszczęciu postępowania przed sądem właściwości ogólnej przed upływem trzech miesięcy od umorzenia postępowania w EPU.

Wobec tego należy stwierdzić, że zasada nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego znajduje zastosowanie również w elektronicznym postępowaniu upominawczym, choć jednak w ograniczonym zakresie, wynikającym ze sposobu ukształtowania tego postępowania.

3.6. Zasada rzetelnego postępowania

Jak podkreśla A. Łazarska, prawo do rzetelnego procesu nie ma podstawy prawnej, lecz należy wywieść je z przepisów konstytucyjnych i regulacji postępowania cywilnego, które odnoszą się do poszczególnych praw i obowiązków podmiotów procesu oraz instytucji procesowych. Wpływają na nią zaś inne zasady procesowe i ustrojowe. Przez pryzmat rzetelności należy rozpatrywać całe postępowanie w sprawie, które winno być prowadzone w taki sposób, by respektować przepisy postępowania, a zatem i z pełnym poszanowaniem dla praw stron procesu, gwarantując prawo do wysłuchania stron, ujawnienie motywów orzeczenia i przewidywalność postępowania, zapewniając sprawiedliwość proceduralną¹⁰¹⁷.

Wymóg zachowania rzetelności procesu wyprowadzić należy m. in. z art. 45 ust 1. ustawy zasadniczej, który stanowi, iż każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd¹⁰¹⁸ oraz z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez

---

¹⁰¹⁷ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 64, 95, 672.

A. Łazarska uznaje rzetelny proces jako zasadę prawa, wyprowadzoną z całokształtu regulacji konstytucyjnych normujących prawo do sądu (Art. 32, 42, 45, 77, 78, 178 Konstytucji RP¹), art. 6 ust. 1 EKPC i zasad kodeksowych o charakterze procesowym – zob. Taż, *Rzetelny...*, s. 63-64. Autorka uznaje ją za naczelną zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości – zob. Tamże, s. 64. Tak też T. Misiuk-Jodłowska [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapiere, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009, s. 112, 116-117. A. Łazarska wskazuje jednocześnie, że często zasadę tą utożsamia się jednak ze sprawiedliwością proceduralną – zob. A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 62; Zob. np. K. Piasecki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego, t. 1, Komentarz do artykułów 1-505¹⁴*, K. Piaseki (red.), Warszawa 2006, s. 28-29. P. Grzegorzczak, K. Weitz stoją na stanowisku, iż rozpatrzenie sprawy w sposób sprawiedliwy jest możliwe w postępowaniu, które odpowiada wymogom rzetelności procesu – zob. P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

¹⁰¹⁸ Art. 45 ust 1. Konstytucji RP.

niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. Postępowanie przed sądem jest jawne, jednak prasa i publiczność mogą być wyłączone z całości lub części rozprawy sądowej ze względów obyczajowych, z uwagi na porządek publiczny lub bezpieczeństwo państwowe w społeczeństwie demokratycznym, gdy wymaga tego dobro małoletnich lub gdy służy to ochronie życia prywatnego stron albo też w okolicznościach szczególnych, w granicach uznanych przez sąd za bezwzględnie konieczne, kiedy jawność mogłaby przynieść szkodę interesom wymiaru sprawiedliwości¹⁰¹⁹.

W kontekście niniejszej pracy, wobec podjęcia analizy poszczególnych zasad ustrojowych i procesowych w ujęciu elektronicznego postępowania upominawczego, wydaje się zasadnym przyjęcie, że na rzetelny proces cywilny należy spojrzeć szeroko i przyjąć, że każda z omawianych zasad i zawierających się w nich praw i obowiązków podmiotów procesu, wpływa i warunkuje realizację rzetelnego procesu. Trudno bowiem wyobrazić sobie proces rzetelny, który nie zachowuje, bez prawnego uzasadnienia, jednej z zasad wymiaru sprawiedliwości czy postępowania cywilnego. Tym samym wydaje się zasadnym przyjęcie, że nieuzasadnione niezapewnienie zasady ustrojowej czy procesowej w przedmiotowym postępowaniu warunkuje ocenę, czy EPU realizuje postulat rzetelności postępowania.

Jak wynika z przeprowadzonych dotychczas rozważań, w omawianym postępowaniu dochodzi do nieuzasadnionych ograniczeń, które nie mogą być tłumaczone jedynie specyfiką i formą EPU. Elektroniczne postępowanie upominawcze jest odmianą postępowania upominawczego i powinno bazować na postępowaniu, na którym je wzorowano, zachowując jego standardy. Tymczasem stwierdzić należy, że obligatoryjne umorzenie postępowania w przypadkach, w których dotąd postępowanie było kontynuowane, narusza szereg zasad – instancyjności, wobec niekontynuowania sprawy i pozbawiania strony możliwości skorzystania z rozpoznania sprawy przez sąd I i II instancji czy prawa do sądu, które zawiera w sobie kilka elementów, a ich realizacja musi być dokonywana łącznie. Prawo do sądu obejmuje w pierwszej kolejności dostęp do sądu. Choć EPU umożliwia zainicjowanie postępowania przed sądem, to jednak uniemożliwia rozpatrzenie przez sąd przedstawionego przez pozwanego stanowiska. EPU w obecnym kształcie narusza także zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości,

---

¹⁰¹⁹ Art. 6 ust. 1 EKPC.

wobec wykonywania czynności w tym postępowaniu przez referendarzy sądowych, przy braku możliwości przekazania sprawy do rozpoznania przez sąd właściwości ogólnej. Postępowanie nie wypełnia także prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, wobec niesprostania standardowi sprawiedliwości proceduralnej i niezapewnienia rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy w przypadku wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty. Nie gwarantuje też prawa do wysłuchania pozwanego oraz – wobec pozostawienia w EPU tzw. „fikcji doręczenia” – jawności wewnętrznej i uczestnictwa w czynnościach sądu. W konsekwencji niezachowania możliwości podważenia orzeczenia i zainicjowania tradycyjnego postępowania sądowego, w EPU nie znajduje także zastosowania prawo do jawnego rozpatrzenia sprawy¹⁰²⁰, a tym samym i prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego. Obecna procedura odbiera także stronom prawo do rozstrzygnięcia w każdym innym przypadku, niż uprawomocnienie się nakazu zapłaty.

Na rzetelność postępowania spojrzeć należy także przez pryzmat zasad procesu cywilnego, które zostaną szczegółowo omówione w dalszej części pracy. Należy jednak już w tym miejscu wskazać, że w EPU poza ograniczeniami wynikającymi z formy i specyfiki postępowania, występują także takie, które nie są nimi uzasadnione, zwłaszcza wobec zasad dyspozycyjności i równości stron. Przy przyjęciu, że na rzetelność postępowania składa się całokształt zasad wymiaru sprawiedliwości oraz zasad obowiązujących w procesie cywilnym, uznać należy, że elektroniczne postępowanie upominawcze nie realizuje omawianej zasady.

---

¹⁰²⁰ Tj. jawność „zewnątrzna”.

3.7. Podsumowanie

Elektronizacja postępowań sądowych wydaje się zwiększać efektywność wymiaru sprawiedliwości, a dzięki temu poszerzać ochronę prawną. Trzeba jednak mieć na względzie, że może ona zagrażać ideom i wzorcom, stanowiącym filary wymiaru sprawiedliwości, a w konsekwencji powodować ograniczenia praw przysługującym uczestnikom postępowania, jak ma to miejsce w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Poczynione w niniejszym rozdziale rozważania pozwalają uznać, że zasady wymiaru sprawiedliwości, w odniesieniu do EPU mają zastosowanie w bardzo wąskim zakresie.

W postępowaniu tym, obowiązuje zasada nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego. Ograniczeń doznają natomiast wszystkie pozostałe zasady wymiaru sprawiedliwości. Odnosi się to do zasady kolegialności oraz udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, czego jednak nie należy poddawać krytyce z uwagi na specyfikę EPU, w którym to badanie zasadności roszczenia odbywa się w oparciu jedynie o treść pozwu. To ograniczenie w zakresie stosowania omawianych zasad wynika więc z formy omawianego postępowania.

W EPU bezzasadnie nie realizuje się natomiast zasada instancyjności. Postępowanie po wniesieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty nie jest bowiem kontynuowane, a umarzone, wobec czego zamknięta pozostaje droga powoda i pozwanego do uzyskania wyroku w sądzie pierwszej instancji przed tradycyjnym sądem, a następnie, ewentualnie w postępowaniu odwoławczym. Rozwiązanie to należy poddać krytyce, jako odbierające możliwość dwuinstancyjności postępowania.

Jedną z najbardziej rozległych zasad wydaje się zasada sądowego wymiaru sprawiedliwości, w tym prawo do sądu, które nakazuje zapewnienie przez procedurę danego postępowania rozpatrzenie sprawy w oparciu o standardy wynikające z art. 45 ustawy zasadniczej, co do którego nie można powiedzieć, że jest realizowanie w EPU. Na prawo do sądu składają się prawo dostępu do sądu, do odpowiedniego ukształtowania procedury, do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia, odpowiedniego kształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy, skutecznego wykonania orzeczenia. Wskazane elementy nie mogą występować jedynie pojedynczo. Naruszenie jednego z nich, prowadzi do niewypełnienia gwarancji prawa do sądu.

Jak już zauważono, prawo dostępu do sądu oznacza między innymi możliwość rozpoczęcia postępowania sądowego. W tym ujęciu zostało ono zapewnione w EPU, w

którym precyzyjnie określono wymogi formalne pozwu i zasady dotyczące jego wniesienia.

Jednocześnie jednak przypomnieć należy, że naruszeniem prawa dostępu do sądu może być także uniemożliwienie przedstawienia przez stronę swojego stanowiska. Taka sytuacja ma miejsce w EPU w odniesieniu do argumentacji podnoszonej w sprzeciwie od nakazu zapłaty. W takim przypadku prawo dostępu do sądu zostaje pozwanemu odebrane – stanowisko strony pozwanej nie jest badane merytorycznie, a jedynie przez pryzmat wymogów formalnych, których spełnienie warunkuje skuteczność zaskarżenia i w efekcie umorzenie postępowania.

W kontekście prawa dostępu do sądu nie sposób nie wspomnieć o wiążącej się z omawianym zagadnieniem zasadzie sądowego wymiaru sprawiedliwości, który sprawują SN, sądy powszechne, administracyjne i wojskowe. W EPU, nakaz zapłaty wydawany może być jednak także przez referendarza sądowego, który nie jest sędzią. Od początku wyróżnienia w polskim ustawodawstwie zadań z zakresu ochrony prawnej wyraźnie rozdzielono obszary kompetencji, wskazując, że zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują jedynie sędziowie, natomiast z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości – referendarze sądowi. Zadania te miały dotyczyć spraw, w których nie ma potrzeby rozstrzygnięcia konfliktu o prawo. Dokonanie rozstrzygnięcia wydawało się warunkować ocenę, czy dane zadanie stanowi zadanie z obszaru sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

Obecnie o sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości traktuje się w kontekście zakresu podmiotowego i przedmiotowego. Samo rozstrzygnięcie sporu o prawo nie jest zatem wystarczające dla uznania, że doszło do sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Ocena w tym zakresie może być dokonana jedynie po przeanalizowaniu zakresu podmiotowego. Osoba orzecznika decyduje o uznaniu danego rozstrzygnięcia za sprawowanie wymiaru sprawiedliwości bądź zadanie z zakresu ochrony prawnej. Zatem rozstrzygnięcie sporu przez organ inny, niż sąd nie jest sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości. W takiej sytuacji istotnym jest zapewnienie sądom weryfikacji takiego orzeczenia i możliwość zainicjowania postępowania sądowego poprzez kontynuację sprawy.

Jednak nie w każdym rodzaju postępowania zapewniono możliwość kontynuacji postępowania przed sądem tradycyjnym w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty. W EPU, po Nowelizacji, sprawa w takim przypadku jest umarzana, a zapewnienie możliwości zachowania skutków pozwu wniesionego w tym postępowaniu

poprzez złożenie nowego powództwa w ciągu trzech miesięcy od takiego umorzenia do sądu tradycyjnego, nie stanowi kontynuacji postępowania w EPU. Nie zapewniono zatem sądowej weryfikacji rozstrzygnięcia. Podobnie, w razie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty sprawa nie jest przekazywana do sądu według właściwości ogólnej, lecz także umarzana. W takim przypadku powód także nie posiada środka prawnego do zakwestionowania merytorycznej decyzji orzecznika przed sądem. W tych przypadkach powód zostaje pozbawiony ochrony prawnej.

Kolejne nowelizacje dotyczące kompetencji referendarzy sądowych powoływały się głównie na już powierzone referendarzom kompetencje wskazując, że ich przekazanie jest z powodzeniem stosowane i wobec tego nie ma przeszkód i obaw do dalszego delegowania kolejnych czynności. Taka argumentacja może prowadzić w przyszłości do kolejnych zmian, nie znajdujących pokrycia w ustawie zasadniczej, a jedynie bazujących na dotychczasowych doświadczeniach i nadawania dalej idących kompetencji referendarzom sądowym, opisanych jako jedynie zadania z zakresu ochrony prawnej. Obawy te są aktualne zwłaszcza w kontekście przyznania tym urzędnikom kompetencji do wydawania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, którego skutki są dalej idące niż np. w postępowaniu upominawczym. Zmierzając w tym kierunku, niedalekim kolejnym krokiem wydaje się być możliwość wydawania wyroków zaocznych przez referendarzy sądowych, co oczywiście należy poddać krytyce z punktu widzenia prawa do sądu i zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości.

Celem niniejszych rozważań nie jest jednak krytyka wydawania nakazów zapłaty przez referendarzy sądowych w postępowaniach upominawczych i postulat odebrania tym urzędnikom wskazanej kompetencji. Przeciwnie, referendarze sądowi mocno wspierają sądy w ich pracy i zasadnym jest pozostawienie w ich rękach tego zadania. Koniecznym jest jednak, w odniesieniu do EPU, przywrócenie możliwości kontynuowania sprawy przed sądem właściwości ogólnej, doprecyzowanie przesłanek wskazanych w art. 499 § 1 k.p.c., wprowadzenie ankietowej formy składania pozwu, eliminującej wewnętrzne sprzeczności pisma, tak, aby wydanie nakazu zapłaty nie było związane z dokonywaniem oceny, wprowadzenie możliwości zaskarżenia orzeczenia referendarza sądowego co do odmowy wydania nakazu zapłaty.

Rozważania wymaga także postulowana w rozdziale pierwszym niniejszej pracy automatyzacja wydawania nakazów zapłaty przy jednoczesnej eliminacji „fikcji doręczenia”. Przejmując wówczas, że pozwany zawsze zapoznaje się z doręczonym mu

nakazem zapłaty, zaskarżenie orzeczenia spowoduje utratę przez niego mocy, zaś niewniesienie sprzeciwu oznaczałoby akceptację rozstrzygnięcia.

Jak już wskazywano, prawo do sądu zawiera w sobie również prawo do odpowiedniego kształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę. Organ taki musi posiadać łącznie przymiot właściwego, niezależnego, bezstronnego i niezawisłego. Cech tych nie można w pełni odnieść do referendarza sądowego, który może wydawać nakazy zapłaty w EPU. Ten urzędnik sądowy jest niezależny co do treści swoich orzeczeń i zarządzeń. Jest także bezstronny w postępowaniu. Referendarz sądowy nie jest jednak niezawisły. W niniejszej pracy podniesiono, że referendarze sądowi m.in. wykraczając poza swoje kompetencje mogą rozszerzająco odnosić się do przesłanek uniemożliwiających wydanie nakazu zapłaty. W takim przypadku, kiedy to urzędnik sądowy wyda w EPU nakaz zapłaty, prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organu rozpoznającego sprawę może nie zostać zachowane. Referendarz bowiem nie jest niezawisły. Należy też uznać, że wobec tego, iż w istocie referendarze sądowi rozstrzygają spór o prawo wydając nakazy zapłaty, to należałoby w odniesieniu do EPU zapewnić wspomnianą już sądową kontrolę rozstrzygnięcia referendarza sądowego. Jak już jednak ustalono wcześniej, wobec umorzenia postępowania w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego przez referendarza sądowego, postępowanie zapoczątkowane w EPU nie gwarantuje już sądowej kontroli rozstrzygnięcia, a tym samym także wypełnienia prawa do odpowiedniego kształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę.

Prawo do sądu obejmuje również prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego, na które składa się rozpatrzenie sprawy w sposób sprawiedliwy, jawny, bez nieuzasadnionej zwłoki. Sprawiedliwość proceduralna rozumiana jest jako konieczność zapewnienia istnienia procedury postępowania gwarantującej merytoryczne rozpoznanie sprawy w sposób należyty i sprawiedliwy oraz zagwarantowania rzetelnego i merytorycznego rozpatrzenia sprawy. Zawiera w sobie prawo do wysłuchania, do informowania, do przewidywalności rozstrzygnięcia, sprawnego rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie, umożliwienie wszechstronnego zbadania okoliczności sprawy przez sąd (w tym zarzutów pozwanego), równość stron. Sprawiedliwe rozpatrzenie sprawy oznacza zatem nie tylko sprawiedliwe rozstrzygnięcie, ale i doprowadzające do niego realizowanie procedury, która gwarantować będzie zapewnienie wskazanych elementów. Podkreślić należy, że choć dopuszczalne jest istnienie różnych rodzajów postępowania, to jednak każde z

nich powinno zachowywać, dopasowane do niego, standardy sprawiedliwości proceduralnej.

W przypadku EPU także i ta zasada nie jest realizowana w pełni. Choć argumenty Nowelizacji dotyczące zwiększenia efektywności postępowań, wpisują się w przesłanki dopuszczalności pewnych ograniczeń szeroko rozumianej sprawiedliwości proceduralnej, to jednak trzeba przypomnieć, że EPU stanowi podtyp postępowania upominawczego, co do którego nie zdecydowano się na tak daleko idące zmiany. Różnice względem innych postępowań, w tym wobec postępowania upominawczego, są na tyle duże, że nie sposób ich wytłumaczyć efektywnością postępowania. Przypomnieć należy, że sprawiedliwość proceduralna gwarantować ma przede wszystkim rozpoznanie sprawy, czego EPU nie zapewnia w przypadku innym, niż wydanie nakazu zapłaty. Można dokonywać pewnych ograniczeń standardu sprawiedliwości proceduralnej, jednak godzenie w jego istotę nie znajduje uzasadnienia. Wobec tego należy uznać, że EPU nie wypełnia standardu sprawiedliwości proceduralnej.

Poza wspomnianą kwestią, w odniesieniu do EPU nie zapewniono pozwanemu prawa do wysłuchania, rozumianego jako umożliwienie przedstawienia swojego stanowiska przez stronę w odpowiedni sposób. Choć dopuszczalne jest przesunięcie tego prawa, w przypadku konstrukcji odwrócenia sporu, na kolejny etap postępowania, to jednak zupełne pozbawienie go strony oznacza odejście od jego realizacji. Niestety w EPU pozwanemu odebrano rzeczoną możliwość, gdyż zaskarżenie nakazu zapłaty powoduje umorzenie postępowania, bez możliwości dalszego procedowania sprawy w oparciu o stanowiska obu stron.

Prawo do wysłuchania obejmuje także jawność wewnętrzną, która w EPU zasadniczo znajduje zastosowanie, w odniesieniu do wglądu do akt sprawy, utrwalania czynności oraz faktycznych doręczeń. Wobec jednak pozostawienia w tym postępowaniu tzw. „fikcji doręczenia”, w EPU jawność wewnętrzna nie zostaje zagwarantowana wobec braku pewności co do zapoznania się pozwanego z przesłaną korespondencją, co oczywiście należy poddać krytyce, zwłaszcza w kontekście wycofania się przez Ustawodawcę z takiego rozwiązania w przypadku innych postępowań. Tym samym EPU nie może także w pełni realizować kolejnego elementu prawa do wysłuchania – uczestnictwa w czynnościach sądu, które można interpretować jako możliwość posiadania wiedzy o tych czynnościach z innych źródeł, niż bezpośrednia styczność. „Fikcja doręczenia” uniemożliwia uznanie, że strona powzięła informację o danej czynności.

Elementem prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, jest prawo do informowania – uzasadnienia orzeczenia, które realizowane jest w EPU, w którym postanowienie o umorzeniu postępowania powinno zawierać uzasadnienie sporządzone z urzędu. Należy jednak poddać krytyce lakoniczność uzasadnień i brak faktycznej, realnej możliwości zapoznania się przez powoda z przyczynami odmowy wydania nakazu zapłaty. Uzasadnienie w praktyce bywa jedynie iluzoryczne i częstokroć sprowadza się do ogólnikowych, mało konkretnych stwierdzeń.

W omawianym postępowaniu brak jest możliwości wydania orzeczenia oddalającego, zatem uzasadnienie dotyczyć może zasadniczo głównie postanowień, które podlegają zaskarżeniu. W przypadku uwzględnienia żądania pozwu, wydawany jest nakaz zapłaty, który nie zawiera uzasadnienia.

W zasadę sprawiedliwości proceduralnej wpisuje się także przewidywalność postępowania, która jest w EPU w pełni realizowana. W krótkiej, jednoetapowej procedurze postępowania powód może właściwie spodziewać się jedynie wydania nakazu zapłaty albo umorzenia postępowania.

Drugim elementem prawa do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego jest jawne rozpatrzenie sprawy, w rozumieniu zewnętrznym, które może być ograniczone m.in. ze względu na porządek publiczny, na który składa się efektywność postępowań i dobro wymiaru sprawiedliwości. Przesłanka ta występuje w odniesieniu do elektronicznego postępowania upominawczego. W EPU orzeczenia merytoryczne wydawane są na posiedzeniu niejawnym. Możliwość taka jest dopuszczalna przy zachowaniu innych gwarancji prawa do sądu, jak podważenie orzeczenia i zainicjowanie tradycyjnego postępowania sądowego. Jak już ustalono, obecnie, po Nowelizacji, możliwość taka nie istnieje. W konsekwencji, także prawo jawnego rozpatrzenia sprawy w procedurze zainicjowanej w EPU nie istnieje.

Trzecim składnikiem prawa do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego jest prawo do rozpoznania sprawy „bez nieuzasadnionej zwłoki”, które w EPU niewątpliwie jest realizowane poprzez krótką, jednoetapową procedurę i znaczne uproszczenie postępowania poprzez wniesienie pozwu bez wychodzenia z domu, możliwość stworzenia paczki pozwów, nieodłącznie dowodów, postępowanie *ex parte*, nadawane klauzuli wykonalności z urzędu. W szerszym wymiarze jednak, choć na pierwszy rzut oka, wydawać by się mogło, że procedura po Nowelizacji przyspieszyła pracę sądów i zwiększyła efektywność tradycyjnych postępowań, to jednak należy przypomnieć, że po umorzeniu postępowania w EPU powód, chcąc zachować skutki

wniesienia pozwu, może wnieść pozew przed tradycyjnym sądem, co z kolei dubluje czynności zarówno jego, jak i pozwanego oraz obciąża sądy tradycyjne zmuszone badać tożsamość dochodzonego roszczenia i inne warunki formalne pozwu.

Prawo do sądu zawiera w sobie także prawo do rozstrzygnięcia, obejmujące również rozstrzygające sprawę co istoty nakazy zapłaty. W EPU, w przypadku niewydania nakazu zapłaty lub zaskarżenia orzeczenia przez pozwanego, sprawa nie jest kontynuowana i rozpatrywana. Przeciwnie, w przypadku niewydania nakazu albo utraty przez niego mocy (w całości lub w części) wobec zaskarżenia, postępowanie jest umarzone, zatem nie dochodzi do rozpatrzenia sprawy. W konsekwencji, nie dochodzi również do rozstrzygnięcia sporu o prawo, o które zwrócił się powód wnosząc pozew. Tym samym prawo do rozstrzygnięcia nie jest realizowane. Jedynie więc w przypadku wydania nakazu zapłaty i jego uprawomocnienia się, sprawę można uznać za jednostronnie rozpatrzoną i rozstrzygniętą. Podkreślić należy, że w „zwykłym” postępowaniu upominawczym występuje mechanizm przekazania sprawy do innego rodzaju postępowania. W EPU natomiast zarówno powód, jak i pozwany we wskazanych przypadkach bezzasadnie nie zachowują prawa do sądu.

W przypadku uprawomocnienia się nakazu zapłaty w EPU, klauzula wykonalności nadawana jest z urzędu. Postępowanie to realizuje zatem ostatni element prawa do sądu – prawo do wykonania orzeczenia. Wierzyciel ma możliwość wszczęcia postępowania egzekucyjnego poprzez złożenie wniosku w formie tradycyjnej lub za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Poczynione w niniejszym rozdziale rozważania przekonują, że zdecydowana większość zasad wymiaru sprawiedliwości doznaje w elektronicznym postępowaniu upominawczym bezzasadnych i krzywdzących wobec stron ograniczeń. Tym samym procedura zainicjowana wniesieniem pozwu przed e-Sądem nie realizuje także postulatu rzetelności postępowania.

ROZDZIAŁ IV. Zasady postępowania cywilnego w elektronicznym postępowaniu upominawczym

4.1. Uwagi wprowadzające

Kolejnym elementem, który zostanie poddany analizie w niniejszej dysertacji jest realizacja w ramach elektronicznego postępowania upominawczego zasad postępowania cywilnego. Należy bowiem podkreślić, że zasady procesowe jako standardy konstrukcyjne, powinny pozostawać niezmiennie w obliczu nowych rozwiązań stosowanych w danym postępowaniu¹⁰²¹.

Postępowanie cywilne cechuje się pewnymi standardami, ideami, które warunkują kształt jego procedury. Wzorce te determinują sposób uregulowania instytucji charakterystycznych dla danego rodzaju postępowania. Zasady procesowe określają pewne ogólne filary wartości, wskazują rozwiązania istotne, podkreślając ich znaczenie¹⁰²², nakreślając sposób interpretacji prawa¹⁰²³. Zapewnienie ich realizacji wpływa na udzielenie ochrony prawnej stronom postępowania¹⁰²⁴.

Poszczególne zasady nie powinny ze sobą kolidować, lecz harmonijnie współgrać¹⁰²⁵. Ich istnienie nie warunkuje literalne wyszczegółowienie w przepisach prawnych, lecz możliwość wyinterpretowania z istniejących norm prawa¹⁰²⁶.

W literaturze wyszczególnia się różne katalogi zasad procesowych¹⁰²⁷. Dla potrzeb niniejszej dysertacji omówieniu w kontekście elektronicznego postępowania

---

¹⁰²¹ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 79.

¹⁰²² Por. T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, s. 45-46; A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 72-73; H. Mądrzak, E. Marszałkowska-Krześ, D. Krupa, *Postępowanie cywilne*, s. 43-44, 50 i nast.; W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Łódź 1975, s. 39-40. K. Piasecki, *Postępowanie sporne rozpoznawcze w sprawach cywilnych*, Warszawa 2010, s. 47-48. Zob. też S. Wronkowska, M. Zieliński, Z. Ziemiński, „Zasady prawa” w perspektywie teorii prawa oraz szczegółowych nauk prawnych, RPEiS 1974, nr 2, s.5 i n.; J. Wróblewski, *Prawo obowiązujące a „ogólne zasady prawa”*, „Zaszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Seria I, z.42, Łódź 1965, s. 17. G. Maroń, *Zasady prawa. Pojmowanie i typologie a rola w wykładni i orzecznictwie konstytucyjnym*, Poznań 2011; M. Kordela, *Zasady prawa. Studium teoretycznoprawne*, Poznań 2012; M. Zieliński, *Konstytucyjne zasady prawa [w:] Charakter i struktura norm Konstytucji*, red. J. Trzcíński, Warszawa 1997, s.59. L. Leszczyński, G. Maroń, *Zasady prawa. Ujęcie dogmatyczno-porównawcze [w:] Zasady prawa w strukturze systemu prawa. Studium dogmatyczno-porównawcze*, L. Leszczyński (red.), *Studia Iuridica Lublinensia* vol. XXV, 2016, nr 1, s. 318. S. Tkacz, *O zintegrowanej koncepcji zasad prawa w polskim prawoznawstwie (od dogmatyki do teorii)*, Toruń 2014.

¹⁰²³ T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, s. 45-46.

¹⁰²⁴ Tamże, s. 45-46.

¹⁰²⁵ T. Wiśniewski, *III. Zasady ogólne postępowania cywilnego [w:] Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, LEX.

¹⁰²⁶ T. Wiśniewski, *Przebieg...*, s. 45-46.

¹⁰²⁷ E. Waškowski, *System procesu cywilnego, t. I, Wstęp teoretyczny. Zasady racjonalnego ustroju sądów i procesu cywilnego*, Wilno 1932, s. 99 i nast.; W. Miszewski, *Proces cywilny w zarysie. Część pierwsza*, Warszawa-Łódź 1946, s. 45 i n.; K. Piasecki, *Postępowanie sporne rozpoznawcze w sprawach cywilnych*, Warszawa 2010, s. 52 i nast., H. Dolecki, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa

upominawczego podlegać będą ugruntowane i utrwalone zasady procesowe, które – ze względu na elektroniczną formę tegoż postępowania – wydaje się, że mogą być w nim realizowane, tj. zasada pisemności, dyspozycyjności, kontradictoryjności, prawdy materialnej i prawdy formalnej, koncentracji materiału procesowego, szybkości postępowania, równości stron, kierownictwa sędziowskiego, formalizmu procesowego¹⁰²⁸. W EPU, wobec nieprzeprowadzania postępowania dowodowego, nie znajdują zastosowania zasada bezpośredniości wyprowadzana z całokształtu przepisów kodeksu postępowania cywilnego¹⁰²⁹ oraz zasada swobodnej oceny dowodów, wynikająca z art. 233 § 1 k.p.c.¹⁰³⁰.

4.2. Zasada pisemności

Zasada ustności oraz zasada pisemności stanowią naczelną zasady postępowania cywilnego¹⁰³¹. Mają równorzędne znaczenie, lecz stosuje się je w odmiennych sytuacjach¹⁰³². Odnoszą się do postaci dokonywania czynności w postępowaniu sądowym, wzajemnie się uzupełniając¹⁰³³.

Wyróżnia się formę ustną i pisemną dokonywania czynności¹⁰³⁴. Pisma procesowe zasadniczo składane są w formie pisemnej zwykłej¹⁰³⁵. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi, wnosi się je na urzędowych formularzach¹⁰³⁶. Podobnie, jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pisma procesowe w tej sprawie wnosi się wyłącznie za pośrednictwem takiego systemu¹⁰³⁷.

2007, s. 51-68; J. Wróblewski, *Prawo obowiązujące a „ogólne zasady prawa”*, Uniwersytet Łódzki, seria I, z. 42, Łódź 1965, s. 24 i n.; M. Cieślak, *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984, s. 193 i n.; J. Jodłowski, *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, zbiór studiów pod red. J. Jodłowskiego, Warszawa 1974, s. 70 i n.

¹⁰²⁸ Do zasad tych należy także jawność postępowania, jednak szczegółowe omówienie standardu jawności zostało dokonane Rozdziale III w podrozdziale pt. „Jawne rozpatrzenie sprawy”.

¹⁰²⁹ T. Wiśniewski, *Zasada bezpośredniości* [w:] *Przebieg...*, LEX.

¹⁰³⁰ Art. 233 § 1 k.p.c.; zob. A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 92-95.

¹⁰³¹ T. Szanciło [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505*³⁹. Tom I, T. Szanciło (red.), Warszawa 2019, komentarz do art. 125 k.p.c., Legalis.

¹⁰³² Tamże.

¹⁰³³ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 83-86.

¹⁰³⁴ Zob. A. Torbus [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego. Tom I. Komentarz. ART. 1–205*, Warszawa 2019, komentarz do art. 125 k.p.c., Legalis; S. Cieślak, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, MoP 2010, Nr 7, s. 362.

¹⁰³⁵ E. Stefańska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-477(16)*, M. Manowska (red.), Warszawa 2021, komentarz do art. 125 k.p.c., LEX.

¹⁰³⁶ Art. 125. § 2 k.p.c.

¹⁰³⁷ Art. 125. § 2¹ zd. 1. k.p.c.

Pisma wniesione na formularzu urzędowym oraz takie, które wniesiono za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, wpisują się w formę pisemną kwalifikowaną¹⁰³⁸. Zaznaczyć trzeba, że skutki procesowe czynności dokonanej w formie pisemnej kwalifikowanej odpowiadają tym, które wywołano czynnością procesową dokonaną w zwykłej formie pisemnej¹⁰³⁹.

Podczas rozprawy oraz posiedzenia jawnego stosowana jest zasada ustności. Zasadę pisemności stosuje się poza nimi¹⁰⁴⁰. Forma pisemna¹⁰⁴¹ jest obligatoryjna przy posiedzeniach niejawnych, ale też w odniesieniu do pism wszczynających postępowanie w danej sprawie, inicjujących postępowanie incydentalne, do zgłoszenia środka zaskarżenia¹⁰⁴². Obowiązek zastosowania formy pisemnej dotyczy postępowania upominawczego¹⁰⁴³. Wyłączenie zasady ustności następuje także w odniesieniu do elektronicznego postępowania upominawczego¹⁰⁴⁴. Wszczęcie postępowania w EPU następuje bowiem przez wniesienie pozwu za pośrednictwem systemu teleinformatycznego razem z opłatą (art. 130 § 6 k.p.c.)¹⁰⁴⁵. Należy zgodzić się ze stanowiskiem, iż wobec tego, że wybór skorzystania z elektronicznego postępowania upominawczego należy do powoda, ograniczenie co do obligatoryjnej formy

---

¹⁰³⁸ Tak w odniesieniu do formularzy urzędowych i używanego na gruncie dawnego stanu prawnego pojęcia „formy elektronicznej” - zob. A. Torbus [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego. Tom I. Komentarz. ART. 1–205*, Warszawa 2019, komentarz do art. 125 k.p.c., Legalis; S. Cieślak, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, MoP 2010, Nr 7, s. 362.

Należy jednak podkreślić, iż ustawa z 10.7.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311 ze zm.) znówelizowała § 1–5 przepisu art. 505³¹ k.p.c., odstępując od terminu „drogą elektroniczną” na rzecz pojęcia wnoszenia pism za pośrednictwem „systemu teleinformatycznego” – I. Gil [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³¹ k.p.c., Legalis.

¹⁰³⁹ Tak w odniesieniu jeszcze do dawnego pojęcia „formy elektronicznej” P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505³⁹. Tom I*, komentarz do art. 505³¹ KPC k.p.c., Warszawa 2019, Legalis; R. Kulski [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III...*, komentarz do art. 505³¹ k.p.c., Legalis.

¹⁰⁴⁰ E. Rudkowska-Ząbczyk, P. Rodziewicz wskazują na współistnienie tych zasad obok siebie – zob. E. Rudkowska-Ząbczyk, P. Rodziewicz, *Art. 125 KPC [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2020, Legalis. Istnieją także zapatrywania, zgodnie z którymi procedura cywilna zasadza się na zasadzie ustności postępowania z mocnymi ograniczeniami wobec pisemności. – zob. np. Sorys, Kaczyński [w:] *Kodeks Postępowania Cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-424¹²*, A. Góra-Błaszczkowska (red.) 2020, komentarz do art. 125 k.p.c., Legalis, czy też, że zasadę ustności uzupełnia zasada pisemności - A. Torbus [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks Postępowania Cywilnego. Tom I. Komentarz. ART. 1–205*, Warszawa 2019, komentarz do art. 125 k.p.c., Legalis.

¹⁰⁴¹ Pismo procesowe stanowi formę komunikacji stron między sobą i z sądem – tak trafnie T. Szanciło [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505³⁹. Tom I*, T. Szanciło (red.), Warszawa 2019, komentarz do art. 125 k.p.c., Legalis.

¹⁰⁴² Tamże.

¹⁰⁴³ Zob. S. Cieślak, *Formalizm...*, s. 134–135.

¹⁰⁴⁴ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 83-86.

¹⁰⁴⁵ I. Gil [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³¹ k.p.c., Legalis.

podejmowania czynności w tym postępowaniu nie godzi w jego prawa¹⁰⁴⁶. Wynika to przede wszystkim z samej istoty EPU – jest to postępowanie elektroniczne, zatem dedykowane elektronicznej formie komunikacji.

Podzielić trzeba pogląd A. Zalesińskiej, iż zasadę pisemności należy rozumieć szeroko i uwzględnić, że w EPU dochodzi do trwałego utrwalenia złożonego w tym postępowaniu pisma procesowego¹⁰⁴⁷. W obliczu powyższego, jak i wobec tego, iż złożenie pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wpisuje się w zastosowanie formy pisemnej kwalifikowanej, przyjąć trzeba za A. Zalesińską, że EPU urzeczywistnia zasadę pisemności w dobie informatyzacji¹⁰⁴⁸. Trzeba także podkreślić, że pozwany ma możliwość wyboru formy komunikacji w tym postępowaniu¹⁰⁴⁹.

4.3. Zasada dyspozycyjności (rozporządzalności)

Istotą zasady dyspozycyjności jest dysponowanie postępowaniem procesowym i jego tokiem przez strony (uczestników) postępowania¹⁰⁵⁰. Zasada ta oznacza, iż proces inicjowany jest przez powoda, to powód wyznacza ramy przedmiotowe rozpoznania sprawy przez sąd i wyłącznie strony mogą dysponować przedmiotem postępowania, środkami defensywnymi i ofensywnymi¹⁰⁵¹. Dyspozycyjność należy rozumieć w ujęciu materialnym i formalnym¹⁰⁵².

4.3.1. Dyspozycyjność materialna

Dyspozycyjność materialna oznacza możliwość swobody stron w dysponowaniu prawami oraz roszczeniami, które dochodzone są w postępowaniu procesowym¹⁰⁵³. Należą do niej w ogólnym ujęciu wniesienie pozwu oraz określenie zakresu żądania,

---

¹⁰⁴⁶ Tak też K. Flaga-Gieruszyńska [w:] K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Postępowanie w sprawach gospodarczych. Komentarz do wybranych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 2021, komentarz do art. 505³¹ k.p.c., Legalis.

¹⁰⁴⁷ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 83-86.

¹⁰⁴⁸ Tamże, s. 83-86.

¹⁰⁴⁹ Art. 505³¹ § 2 k.p.c.

¹⁰⁵⁰ T. Wiśniewski, *Zasada dyspozycyjności* [w:] *Przebieg...*, LEX. Zob. też M. Kaczyński, *Pełnomocnictwo z urzędu w świetle naczelnych zasad procesowych* [w:] *Pełnomocnik z urzędu w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2014, Legalis.

¹⁰⁵¹ T. Wiśniewski, *Zasada dyspozycyjności* [w:] *Przebieg...*, LEX.

Wyjątek stanowi przypadek, o którym traktuje art. 477¹ k.p.c., zgodnie z którym jeżeli pracownik dokonał wyboru jednego z przysługujących mu alternatywnie roszczeń, a zgłoszone roszczenie okaże się nieuzasadnione, sąd może z urzędu uwzględnić inne roszczenie alternatywne - art. 477¹ k.p.c.; zob. T. Wiśniewski, *Zasada dyspozycyjności* [w:] *Przebieg...*, LEX.

¹⁰⁵² A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 86-87. T. Wiśniewski, *Zasada dyspozycyjności* [w:] *Przebieg...*, LEX.

¹⁰⁵³ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 86-87. T. Wiśniewski, *Zasada dyspozycyjności* [w:] *Przebieg...*, LEX.

możliwość zrzeczenia się roszczenia, modyfikacja czy ograniczenie bądź cofnięcie pozwu, wniesienie powództwa wzajemnego, uznanie powództwa, zgłoszenie zarzutów materialnoprawnych, zawarcie ugody sądowej¹⁰⁵⁴.

4.3.2. Dyspozycyjność formalna

Dyspozycyjność formalną (procesową) definiuje się jako możliwość rozporządzania środkami procesowymi¹⁰⁵⁵. Zaliczają się do niej akty np. wybór sądu przez powoda (w przypadku własności przemiennej), wniosek o wyłączenie sędziego, wniesienie odpowiedzi na pozew, możliwość wniesienia środka odwoławczego lub zaskarżenia¹⁰⁵⁶, wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu¹⁰⁵⁷.

4.3.3. Zasada dyspozycyjności w EPU

A. Zalesińska wskazuje, że przedmiotowa zasada jest aktualna w postępowaniach prowadzonych przy wykorzystaniu systemów teleinformatycznych¹⁰⁵⁸. Należy jednak zaznaczyć, że w odniesieniu do EPU doznaje pewnych ograniczeń, nie zawsze związanych tylko ze specyfiką tego postępowania, jak to powinno mieć miejsce przy założeniu, iż EPU stanowi elektroniczną formę (podtyp) postępowania upominawczego.

Odnosząc się do poszczególnych możliwości dokonywania czynności wpisujących się w zasadę dyspozycyjności wskazać trzeba, że w EPU powód wnosi pozew określając swoje żądanie. Może także cofnąć pozew (także ze zrzeczeniem się roszczenia), czy dokonać częściowego cofnięcia pozwu¹⁰⁵⁹. Pozwany zaś może wnieść sprzeciw od nakazu zapłaty i zgłosić zarzuty¹⁰⁶⁰. Strony mogą także wnieść w EPU zażalenie¹⁰⁶¹ oraz skargę na orzeczenie referendarza¹⁰⁶².

---

¹⁰⁵⁴ T. Wiśniewski, *Zasada dyspozycyjności* [w:] *Przebieg...*, LEX.

¹⁰⁵⁵ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 86-87. T. Wiśniewski, *Zasada dyspozycyjności* [w:] *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, LEX.

¹⁰⁵⁶ T. Wiśniewski, *Zasada dyspozycyjności* [w:] *Przebieg...*, LEX.

¹⁰⁵⁷ M. Kaczyński, *Pełnomocnictwo z urzędu w świetle naczelnych zasad procesowych* [w:] *Pełnomocnik z urzędu w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2014, Legalis.

¹⁰⁵⁸ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 86-87.

¹⁰⁵⁹ EPU - Najczęściej zadawane pytania, pyt. nr 76, do pobrania pod adresem strony internetowej: https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23, dostęp: 3.06.2023 r..

¹⁰⁶⁰ Art. 480³ § 2 k.p.c.

¹⁰⁶¹ Art. 505³⁸ k.p.c.

¹⁰⁶² Zob. Art. 398²² KPC; K. Markiewicz, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 205¹-424¹²*, Warszawa 2019, komentarz do art. 398²² k.p.c., Legalis.

W EPU, nie jest natomiast dopuszczalne wniesienie powództwa wzajemnego w sprzeczności od nakazu zapłaty¹⁰⁶³ oraz zmiana podmiotowa i przedmiotowa powództwa¹⁰⁶⁴. W omawianym postępowaniu, pomimo braku unormowania wykluczającego możliwość wniesienia interwencji ubocznej po stronie powoda, system teleinformatyczny obsługujący EPU uniemożliwia przystąpienie do sprawy w takim charakterze. Odebranie stronom wskazanych możliwości działania, bez podstawy prawnej, a jedynie wobec ograniczeń związanych z systemem obsługującym EPU i nieuzasadnionego w tym przypadku uproszczenia tego postępowania względem postępowania zwykłego, uznać należy za bezzasadne¹⁰⁶⁵.

W e-sądzie wydaje się także niemożliwym złożenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu przez powoda. Powyższe należy ocenić krytycznie. Pozew w EPU, choć wydaje się łatwy do złożenia, może powodować pewne trudności w jego tworzeniu zarówno od strony technicznej, jak i merytorycznej. Przypomnieć bowiem należy, że pozew ten musi czynić zadość wymogom formalnym zbliżonym do ustalonych dla tradycyjnych postępowań. Niezrozumiałym jest zatem brak możliwości złożenia wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, skoro w innych rodzajach postępowań taka możliwość istnieje przed złożeniem pozwu. Co więcej, w EPU możliwym jest występowanie w sprawie profesjonalnego pełnomocnika, jednak system nie umożliwia złożenia wniosku o ustanowienie takowego z urzędu. Możliwym jest natomiast złożenie wniosku o pełnomocnika z urzędu przez pozwanego¹⁰⁶⁶. Tymczasem niejasne sformułowanie żądań pozwu wniesionego w przedmiotowym postępowaniu może natomiast prowadzić do powstania wątpliwości sądu, powodujących, że nakaz zapłaty nie zostanie wydany. Biorąc zaś pod uwagę, że wniesienie pozwu w EPU stanowić może wygodny sposób dochodzenia należności także dla osób, które nie są w

---

¹⁰⁶³ Krytyczne uwagi co obecnemu modelowi postępowania i związanych z nim ograniczeń w zakresie powództwa wzajemnego poczyniono przy omówieniu zasady równości stron.

¹⁰⁶⁴ J. Widło, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – kilka uwag, praktyczne funkcjonowanie* [w:] Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, t. VII (2012), nr 8, s. 17.

I. Kunicki wskazał, iż w EPU po wniesieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty dopuszczalne jest dokonanie zmiany powództwa – I. Kunicki [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-424*¹², Warszawa 2020, komentarz do art. 193 k.p.c., Legalis. Aktualnie jednak, wobec skutku, jaki wywołuje wniesienie przedmiotowego środka zaskarżenia – umorzenia postępowania – możliwość taka nie istnieje.

¹⁰⁶⁵ Tak trafnie w odniesieniu do interwencji ubocznej po stronie powoda A. Olaś [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), 2022, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis. Autor słusznie zauważa natomiast, że z uwagi na prowadzenie postępowania bez udziału stron i na posiedzeniu niejawnym, w EPU nie jest możliwe wniesienie interwencji ubocznej po stronie pozwanego. Zważyć także należy w kontekście omawianego zagadnienia na moment zawisłości sporu.

¹⁰⁶⁶ https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23 pyt. nr 113, dostęp 3.06.2023 r.

pełni sprawne i chcą złożyć powództwo bez wychodzenia z domu, ale za pośrednictwem systemu teleinformatycznego i jednocześnie ze wsparciem profesjonalnego pełnomocnika, brak możliwości technicznej dla ustanowienia takiego pełnomocnika jest niepotrzebnym utrudnieniem.

Wydaje się, że dopuszczalnym jest w EPU złożenie wniosku o wyłączenie sędziego (referendarza sądowego)¹⁰⁶⁷, jednak z tym zastrzeżeniem, że strony postępowania o danych orzecznika z EPU dowiadują się dopiero po wydaniu nakazu zapłaty albo odmowy wydania nakazu zapłaty. Wynika to ze specyfiki postępowań o konstrukcji odwrócenia sporu. Co prawda na stronie internetowej e-sądu zamieszczono listę sędziów, referendarzy oraz referendarzy zamiejscowych¹⁰⁶⁸, zatem powód może przed złożeniem pozwu zapoznać się z danymi orzeczników, jednak nie ma pewności co do osoby, która będzie zajmowała się jego sprawą.

W EPU nie jest możliwe zawarcie ugody sądowej. Specyfika postępowania uniemożliwia dokonanie tej czynności. Krytycznie ocenić należy pozbawienie stron w EPU takiej możliwości. Strony postępowania winny móc porozumieć się i zawrzeć ugodę zwłaszcza na etapie postępowania elektronicznego. Pozwany częstokroć zdaje sobie bowiem sprawę z istnienia długu, a jedynie oczekiwałby rozłożenia należności na dogodne raty. Postępowanie przed e-sądem nie zapewnia jednak możliwości porozumienia się stron, choć komunikacja elektroniczna mogłaby znacznie temu sprzyjać. *De lege ferenda* należałoby w tym postępowaniu wprowadzić możliwość zawarcia ugody czy podjęcia mediacji w formie elektronicznej. Sam system mógłby proponować przeliczenie należności spłacanej w ratach po wybraniu ich ilości czy też zawierać ankietową formę reakcji pozwanego na pozew i nakaz zapłaty pozwalającą na natychmiastową całkowitą spłatę np. poprzez systemy bankowości elektronicznej, rozłożenie należności na raty, wniosek o umorzenie części długu. Warto byłoby rozważyć także dodanie dla powoda funkcjonalności polegającej na wprowadzaniu opcji możliwych dla dłużnika do zapłaty. Być może bowiem, z perspektywy powoda, lepszym rozwiązaniem byłoby porozumienie z pozwanym i ustalenie systematycznych

---

¹⁰⁶⁷ R.M. Bełczacki, *Wyłączenie referendarza sądowego na wniosek strony (podstawy wyłączenia z mocy ustawy)*, artykuł dostępny na stronie internetowej: <https://sip.lex.pl/procedury/wylaczenie-referendarza-sadowego-na-wniosek-strony-podstawy-wylaczenia-z-mocy-ustawy-1610613345>, dostęp 13/04/23 r., godz. 22:00.

¹⁰⁶⁸ Lista sędziów, referendarzy oraz referendarzy zamiejscowych VI Wydziału Cywilnego(e-sądu) Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie dostępna pod adresem strony internetowej: <https://www.lublin-zachod.sr.gov.pl/vi-wydzial-cywilny-e-sad,m,mg,193,228,333>, dostęp:6.06.2023 r.

wpłat, niż uzyskanie nakazu zapłaty, z którego trudno będzie wyegzekwować spłatę całości dużego zadłużenia w jednym czasie.

Jak już wskazywano, skorzystanie z EPU przez powoda determinuje rozpoznanie sprawy przez VI Wydział Cywilny Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie¹⁰⁶⁹. Wybór powoda co do właściwości sądu rozpoznającego sprawę w EPU sprowadza się więc do skorzystania z e-Sądu.

Zasada dyspozycyjności w EPU realizowana jest w podstawowym stopniu i doznaje licznych ograniczeń względem postępowania klasycznego. Choć wydaje się, że podyktowane jest to specyfiką tego postępowania i uwarunkowaniami technicznymi, to jednak nie sposób uznać słuszności tych rozwiązań, zwłaszcza po dokonanej Nowelizacji. W jej wyniku doszło bowiem do zmiany procedury EPU, w której postępowanie nie jest kontynuowane przed sadem właściwości ogólnej pozwanego. Wobec tego obecnie tym bardziej zasadne jest postulowanie realizacji niestosowanych w EPU instytucji wpisujących się w przedmiotową zasadę, jak np. zawarcia ugody.

4.4. Zasada kontradiktoryjności

Zasada kontradiktoryjności nazywana jest zasadą sporności¹⁰⁷⁰. Odnosi się do sposobu gromadzenia w postępowaniu materiału procesowego, rozumianego jako twierdzenia faktyczne i środki dowodowe¹⁰⁷¹. Uznawana jest za rozwinięcie zasady dyspozycyjności, wobec decydowania przez strony o wszczęciu i dysponowaniu przez nie tokiem postępowania, w tym także przytaczanymi faktami i dowodami¹⁰⁷². Zasada ta określa, iż to strony postępowania mają być zainteresowane rezultatem sprawy, a nie sąd rozstrzygający, który orzeka na podstawie materiału procesowego zaoferowanego żądaniem stron, jedynie go oceniając¹⁰⁷³.

Przedmiotową zasadę wyprowadzić można z art. 232 zd. 1 k.p.c., w myśl którego strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne¹⁰⁷⁴. Dopiero zdanie drugie tego przepisu przewiduje możliwość

---

¹⁰⁶⁹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29.11.2012 r. w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz.U. poz. 1348), § 1.

¹⁰⁷⁰ T. Wiśniewski, *Zasada kontradiktoryjności* [w:] *Przebieg...*, LEX.

¹⁰⁷¹ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji* ..., s. 87-90.

¹⁰⁷² A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji*..., s. 87-90.

¹⁰⁷³ T. Wiśniewski, *Zasada kontradiktoryjności* [w:] *Przebieg...*, LEX; zob. też P. Rylski, *Zasada kontradiktoryjności* (w:) *Dowody w postępowaniu cywilnym*, Ł. Błaszczak, K. Markiewicz, E. Rudkowska-Ząbczyk (red.), Warszawa 2010, s. 134 i nast.

¹⁰⁷⁴ Art. 232 zd. 1 k.p.c.

dopuszczenia przez sąd dowodu niewskazanego przez stronę¹⁰⁷⁵. Wynika ona również z art. 3 k.p.c., zgodnie z którym strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody¹⁰⁷⁶. Zatem to głównie na stronach procesu spoczywa ciężar dowodowy¹⁰⁷⁷.

4.4.1. Kontrydiktoryjność w EPU

Zasada kontrydiktoryjności znajduje zastosowanie w EPU, gdzie powód w pozwie powołuje twierdzenia i dowody na ich poparcie¹⁰⁷⁸, pomimo, że dowodów nie dołącza do pozwu¹⁰⁷⁹. Analogicznie, nie dołącza się ich także do sprzeciwu od nakazu zapłaty¹⁰⁸⁰.

Należy też pamiętać, że orzecznik e-sądu podejmuje decyzję co do wydania nakazu zapłaty i nie ma możliwości jakiegokolwiek ingerencji w materiał procesowy, odmiennie od innych postępowań, gdzie możliwość taka wynika z art. 232 zd. 1 k.p.c.

W EPU wydanie albo odmowa wydania nakazu zapłaty następuje zatem jedynie na podstawie analizy twierdzeń powoda. Zwrócić jednak należy uwagę na fakt, iż po wydaniu nakazu zapłaty pozwany ma możliwość wniesienia sprzeciwu. W przypadku „zwykłego” postępowania upominawczego, pozwany otrzymuje z sądu odpis nakazu zapłaty wraz z odpisem pozwu z załącznikami. Na jego decyzję co do wniesienia sprzeciwu może mieć zatem wpływ także sama treść załączników do pozwu, które mogą przekonać dłużnika do racji strony przeciwnej i niewnoszenia środka zaskarżenia. W przypadku EPU pozwany, choć otrzymuje odpis pozwu i nakazu zapłaty, to nie ma możliwości zapoznania się z np. fakturami czy umową, będącą podstawą zobowiązania. Może to mieć znaczenie nie tylko w odniesieniu do samego długu, ale także np. przelewu wierzytelności, którego dłużnik nie może zweryfikować w oparciu o twierdzenia pozwu. W konsekwencji, pomimo, iż mógłby zgodzić się z samym żądaniem pozwu, to jednak z ostrożności, może on wnieść sprzeciw wobec nieznamości powoda będącego następcą prawnym wierzyciela. Wydaje się więc

---

¹⁰⁷⁵ Art. 232 zd. 2 k.p.c. Zob. uwagi w tym zakresie – T. Wiśniewski, *Zasada kontrydiktoryjności* [w:] *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, LEX.

¹⁰⁷⁶ Art. 3 k.p.c.

¹⁰⁷⁷ J. Bodio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-729*, A. Jakubecki (red.), Warszawa 2017, komentarz do art. 3 k.p.c., LEX.

¹⁰⁷⁸ Art. 505³² § 1. zd. 1 k.p.c.

¹⁰⁷⁹ Art. 505³² § 1. zd. 2 k.p.c. Tak też A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 87-90.

¹⁰⁸⁰ Art. 505³⁵ k.p.c.

zatem, że niezalążanie dowodów może wpływać na sposób realizacji zasady kontradiktoryjności przez pozwanego, który decyduje o wniesieniu sprzeciwu.

4.5. Zasada prawdy materialnej i prawdy formalnej (zasada prawdy)

Wspomniany już przepis art. 3 k.p.c. statuuje także zasadę prawdy¹⁰⁸¹. W myśl przepisu strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody¹⁰⁸².

Przedmiotowa zasada ma zastosowanie we wszystkich postępowaniach wskazanych w k.p.c., jak również poza nim, jeśli przepisy traktują o odpowiednim stosowaniu k.p.c. do danego postępowania¹⁰⁸³.

Adresatami normy wynikającej z art. 3 są wszyscy uczestnicy postępowania cywilnego. Obowiązuje ona także przedstawicielei stron¹⁰⁸⁴. Norma ta nie jest jednak adresowana do sądu¹⁰⁸⁵.

4.5.1. Ujęcia

Zasadę prawdy można zdefiniować w kilku ujęciach¹⁰⁸⁶. M. Muliński wskazuje na cztery grupy poglądów w tym zakresie¹⁰⁸⁷.

4.5.1.1. Zasada prawdy formalnej (sądowej)

Zasada prawdy formalnej rozumiana jest w ten sposób, iż orzeczenie sądu powinno być oparte na materiale procesowym, który został zebrany w postępowaniu¹⁰⁸⁸, przy

---

¹⁰⁸¹ P. Feliga, [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom I...*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis; M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-424¹²*, Warszawa 2020, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.

¹⁰⁸² Art. 3 k.p.c. Zasada prawdy na gruncie k.p.c. doznaje ograniczeń. M. Muliński wskazuje m.in. na legalną ocenę dowodów (art. 11, 244, 245 k.p.c.) czy formalizm postępowania cywilnego, z którym wiąże się prekluzja dowodowa, terminy dochodzenia roszczeń – zob. M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. ....*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.

¹⁰⁸³ Tamże.

¹⁰⁸⁴ M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. ....*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.

¹⁰⁸⁵ P. Feliga, [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom I...*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.
M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. ....*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.

¹⁰⁸⁶ Tamże.

¹⁰⁸⁷ Tamże.

¹⁰⁸⁸ M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. ....*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis. Za obowiązywaniem tego rodzaju prawdy w procesie cywilnym np.: K. Knoppek, *Zmierzch zasady prawdy obiektywnej w procesie cywilnym*, Pal. 2005, Nr 1–2, s. 9 i

czym sąd może dokonać rozstrzygnięcia w oparciu jedynie o materiał, który przedstawiły strony, bez działania z urzędu. Sąd może także we wskazanych przypadkach pominąć fakty i dowody zgłoszone przez strony (np. art. 205¹² i art. 381 k.p.c.)¹⁰⁸⁹.

Zasada w tym ujęciu koreluje z zasadą kontradiktoryjności¹⁰⁹⁰. Ciężar przedstawienia faktów i dowodów spoczywa bowiem na stronach, a rola sądu sprowadza się co do zasady do ich oceny¹⁰⁹¹. Prawda formalna oznacza więc zgodność ustaleń sądu z materiałem znajdującym się w aktach sprawy, przedstawionym przez strony¹⁰⁹².

4.5.1.2. Zasada prawdy materialnej (obiektywnej)

Zgodnie z zasadą prawdy materialnej, orzeczenie sądu powinno opierać się na ustaleniach zgodnych z rzeczywistością, bez względu na to, czy strony postępowania przedstawiły wystarczający do poczynienia takich ustaleń materiał procesowy. W razie zaistnienia w nim luk, sąd uzupełnia go z urzędu¹⁰⁹³.

Zasada ta obowiązywała w pierwotnej wersji w art. 3 k.p.c.¹⁰⁹⁴. Słusznie zauważa J. Bodio, że pomimo istnienia ograniczeń i odstępstw od tej zasady na gruncie obecnego k.p.c.¹⁰⁹⁵, zasada ta nadal obowiązuje, stanowiąc cel procesu. Wyraża się w inicjatywie dowodowej sądu (art. 232 k.p.c.), swobodnej ocenie dowodów (art. 233 k.p.c.), faktach znanych sądowi urzędowo, które może on wziąć po uwagę (art. 228 § 2 k.p.c.), obowiązku mówienia prawdy przez strony (art. 3 k.p.c.)¹⁰⁹⁶.

---

nast.; J. Jankowski, *Nowelizacje Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzone w 2005 r.*, Warszawa 2005, s. 7 i nast.

¹⁰⁸⁹ E. Marszałkowska-Krześ, *Art. 3 [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2021, Legalis.

¹⁰⁹⁰ M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A...*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.

¹⁰⁹¹ Tamże.

¹⁰⁹² T. Wiśniewski, *Zasada prawdy materialnej i prawdy formalnej (zasada prawdy) [w:] Przebieg...*, LEX.

¹⁰⁹³ E. Marszałkowska-Krześ [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Warszawa 2021, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis; M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A...*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis; T. Wiśniewski, *Zasada prawdy materialnej i prawdy formalnej (zasada prawdy) [w:] Przebieg...*, LEX.

¹⁰⁹⁴ M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A...*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.

Za obowiązywaniem tego rodzaju prawdy w procesie cywilnym np. W. Broniewicz [w:] W. Broniewicz, I. Kunicki, A. Marciniak (red.), *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016, s. 70.

¹⁰⁹⁵ Autor wskazuje na regulacje ograniczające realizację tej zasady w przytoczonym wymiarze – wskazując np. na domniemania prawne – zob. J. Bodio, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, A. Jakubecki (red.), 2019, komentarz do art. 3 k.p.c., LEX.

¹⁰⁹⁶ Tamże.

4.5.1.3. Zasada prawdy bez precyzowania jej rodzaju

Istnieje także trzeci podgląd, zgodnie z którym można mówić o zasadzie prawdy bez wyróżniania jej rodzajów¹⁰⁹⁷. Na gruncie obowiązującego stanu prawnego opowiedzieć się należy za tym rozumieniem prawdy. Nie ma bowiem podstaw do wskazania, że w pełnej okazałości obowiązuje zasada prawdy materialnej albo formalnej¹⁰⁹⁸. Niewątpliwie w postępowaniu cywilnym występują obie postacie prawdy¹⁰⁹⁹.

Jak słusznie wskazuje T. Wiśniewski, obecnie materiał procesowy gromadzony przez strony jest oceniany przez sąd, który kolejno rozstrzyga sprawę. Wyjątkowo może on jednak z urzędu uzupełnić materiał dowodowy¹¹⁰⁰. Poświadczą to, iż w procesie należy zmierzać do prawdy materialnej¹¹⁰¹.

Na orzeczenie w danej sprawie można spojrzeć przez pryzmat obu rodzajów prawdy. Pozwala to zauważyć, że częstokroć rozstrzygnięcie sądowe jest zgodne z prawdą materialną i formalną, bowiem ich rezultaty zostały osiągnięte¹¹⁰². Stan taki jest pożądanym i idealnym w procesie cywilnym.

4.5.1.4. Ujęcie prawdy jako niebędącej zasadą postępowania cywilnego

Zgodnie z czwartym poglądem nie jest właściwe ujmowanie prawdy jako osobnej zasady postępowania cywilnego. Dążenie do prawdy, zapewnianej przez właściwe, racjonalne urządzenie postępowania ma bowiem na celu wydanie prawidłowego rozstrzygnięcia¹¹⁰³.

---

¹⁰⁹⁷ M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A...*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.

Za obowiązywaniem tego rodzaju prawdy: H. Dolecki, *Jedna czy kilka prawd w poznaniu sądowym?* [w:] Z. Ofiarski (red.), *Księga jubileuszowa z okazji 15-lecia Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego*, Szczecin 2004, s. 94 i nast.

¹⁰⁹⁸ Tak też M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A...*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.

¹⁰⁹⁹ Przejawem prawdy formalnej są np. art. 224 § 1, art. 230, k.p.c. Wyrazem prawdy materialnej są zaś regulacje np. art. 212, art. 233 k.p.c. Tak też M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A...*, komentarz do art. 3 k.p.c., Legalis.

¹¹⁰⁰ Art. 232 zd. drugie k.p.c.

¹¹⁰¹ T. Wiśniewski, *Zasada prawdy materialnej i prawdy formalnej (zasada prawdy)* [w:] *Przebieg...*, LEX. Zob. też Uchwała SN - Izba Cywilna z dnia 17 lutego 2004 r., III CZP 115/03, Legalis nr 61428.

¹¹⁰² T. Wiśniewski, *Zasada prawdy materialnej i prawdy formalnej (zasada prawdy)* [w:] *Przebieg...*, LEX.

¹¹⁰³ T. Ereciński, K. Weitz, *Prawda i równość stron w postępowaniu cywilnym a orzecznictwo TK* [w:] *Orzecznictwo TK a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego. Serock k. Warszawy, 24–26 września 2009 r.*, T. Ereciński, K. Weitz (red.), Warszawa 2010, s. 26 i nast.

4.5.2. Zasada prawdy w EPU

Zasada prawdy w elektronicznym postępowaniu upominawczym obowiązuje w ograniczonym zakresie. W EPU sąd winien orzekać na podstawie twierdzeń powoda. W tym postępowaniu nie ma możliwości dopuszczenia dowodu z urzędu i nie przeprowadza postępowania dowodowego¹¹⁰⁴. Decyzja orzecznika co do wydania nakazu zapłaty opiera się na stanowisku powoda wyrażonym w pozwie. Wobec tego w EPU znajduje zastosowanie zasad prawdy w ujęciu formalnym.

Powyższe rozwiązanie ułatwia wniesienie pozwu, bowiem nie wymaga wprowadzania do EPU dokumentów. Nie obciąża też systemu i nie naraża na ryzyka związane z zawirusowaniem go¹¹⁰⁵.

Jednak skonstruowanie EPU w ten sposób, choć celowe z technicznego punktu widzenia¹¹⁰⁶, budzi wątpliwości. A. Zalesińska zasadnie zauważa, że częstokroć powód, w celu uzyskania korzystnego dla siebie orzeczenia w sprawie, może zatajać niektóre okoliczności, co prowadzi do zagrożeń dla ochrony interesu pozwanego. Autorka wskazuje także na możliwość np. zawyżania dochodzonych roszczeń w EPU czy wątpliwości w zakresie zasadności żądania¹¹⁰⁷. Nieprzedstawianie przez powoda dowodów może być także wykorzystywane w przypadku, gdy powód nie posiada ich lub też nie dysponuje ich oryginałami.

Powyższe wątpliwości prowadzą do wniosku, że zasada prawdy EPU ma zastosowanie w zbyt małym stopniu i to wyłącznie w ujęciu formalnym. Możliwość dołączenia do pozwu dowodów przynajmniej częściowo mogłaby wyeliminować dostrzeżone problemy, zmuszając powoda do rozwagi we wnoszeniu pozwu, większej precyzyjności w określaniu żądań, a także umożliwiając zapoznanie się pozwanego z dowodami, co rzutować by mogło na jego decyzję w przedmiocie wniesienia środka zaskarżenia.

Oczywistym jest przy tym, że zmiana w tym zakresie niosłaby za sobą liczne utrudnienia i ryzyka. Warto jednak odnotować, że legislacyjnie zdecydowano się na

---

¹¹⁰⁴ Wyrok SN - Izba Cywilna z dnia 21 stycznia 2010 r., I CNP 66/09, Legalis nr 317040; zob. też np. R. Kulski, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis; P. Feliga [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹¹⁰⁵ Tak K. Flaga-Gieruszyńska [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2019, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹¹⁰⁶ Zob. Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 1.

¹¹⁰⁷ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 87-90. Wskazuje także na inne zagrożenie, jak np. to, iż dochodzone w EPU roszczenie może być zawyżone.

wprowadzenie elektronicznego biura podawczego¹¹⁰⁸, umożliwiającego wniesienie dowodów do sprawy, które to przecież znajdzie zastosowanie także do „zwykłego” postępowania upominawczego.

Rozwiązanie polegające na przedkładaniu pism procesowych i dokumentów za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe z wykorzystaniem udostępnianych w tym systemie formularzy z powodzeniem stosowane jest także w postępowaniu upadłościowym¹¹⁰⁹, w którym do pisma procesowego wnoszonego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego dołącza się załączniki w postaci elektronicznej¹¹¹⁰. W postępowaniu tym pisma procesowe oraz dokumenty wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo uwierzytelnia się w sposób zapewniający możliwość potwierdzenia pochodzenia i integralność weryfikowanych danych w postaci elektronicznej, dostępny w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe¹¹¹¹. W przypadku natomiast, gdy załączane dokumenty zostały sporządzone w postaci papierowej, do pisma dołącza się poświadczony elektronicznie odpisy dokumentów lub elektroniczne kopie dokumentów¹¹¹².

Obecnie w EPU w przypadku konieczności uprawdopodobnienia przez pozwanego okoliczności, iż w dacie doręczenia mu nakazu zapłaty wraz z pozwem nie zamieszkiwał pod adresem wskazanym przez powoda w pozwie, pozwany przedkłada zwykle dokumenty wykazujące podnoszone przez niego okoliczności. Oznacza to, że EPU od strony technicznej dostosowane jest do wnoszenia do niego dokumentów (dowodów). W opisanej sytuacji e-Sąd musi także dokonać oceny, czy rzeczywiście doszło do uprawdopodobnienia wskazanych przez pozwanego okoliczności. Tym samym wydaje się, że zasadnym w świetle dostrzeżonych problemów byłoby otwarcie możliwości załączania dowodów w EPU nie w celu przeprowadzenia postępowania dowodowego, ale wyeliminowania pozwów nieopartych istniejącymi w rzeczywistości dowodami, zawyżających roszczenia, zatajających okoliczności sprawy, co z pewnością przełożyłoby się na wzmocnienie realizacji zasady prawdy. Rozwiązanie takie miałyby wpływ także na zasadę kontrydiktoryjności i dyspozycyjności, bowiem pozwany

---

¹¹⁰⁸ Ustawa o zmianie ustawy - kodeks cywilny, ustawy - kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 10 lipca 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1311).

¹¹⁰⁹ Art. 216 a ust. 1 zd. 1 Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U.2022.1520 t.j.).

¹¹¹⁰ Art. 216 a ust. 1b Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U.2022.1520 t.j.).

¹¹¹¹ Art. 216 a ust. 1a Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U.2022.1520 t.j.).

¹¹¹² Art. 216 a ust. 1c Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U.2022.1520 t.j.).

posiadałby większa wiedzę co do żądania pozwu i jego dalsze kroki bądź ich zaniechanie byłyby poparte lepszą analizą okoliczności sprawy wykazanych dowodami. Warto wobec tego rozważyć taką możliwość. Postulowana już w niniejszej pracy forma ankietowa pozwu, mogłaby także zawierać funkcjonalność, polegającą na automatycznym sumowaniu pojedynczych żądań pozwu do wartości finalnej (wartości przedmiotu sporu) i odwrotnie – podanie wpieryw żądania pozwu determinowałoby powinność rozpisania tej należności, tak, aby precyzyjnie określić, z czego ona wynika. Jednocześnie formularz musiałby jednak mieć możliwość „przepuszczenia” pozwu pomimo luk czy braków, które podkreślałby przy składaniu pozwu, tak aby nie zamykać powodowi drogi sądowej (złożenie pozwu obarczonego nieprawidłowościami jest bowiem możliwe w innych rodzajach postępowań). Jednocześnie trzeba zauważyć, że najdoskonalszy system nie zawsze jest skonstruowany w ten sposób, że przewiduje wszystkie kombinacje rozwiązań i może pomijać konkretny scenariusz. Dlatego też strona zawsze powinna mieć możliwość samodzielnego stworzenia pozwu. System teleinformatyczny mógłby też samodzielnie naliczać odsetki w zależności od wybranego przez powoda ich rodzaju, aby niwelować ryzyko błędów.

4.6. Zasada koncentracji materiału dowodowego

4.6.1. Istota

Istota przedmiotowej zasady sprowadza się do przygotowania materiału procesowego w ten sposób, by jak najszybciej zakończyć sprawę¹¹¹³. Do jej realizacji dochodzi poprzez nałożenie ciężarów na powoda i pozwanego. Powód powinien dokładnie sformułować żądanie pozwu i je uzasadnić, pozwany natomiast – przedstawić zarzuty procesowe i materialne oraz twierdzenia i dowody w odpowiedzi na pozew czy analogicznych pismach, w tym niedewolutywnych środkach zaskarżenia¹¹¹⁴.

Koncentracja materiału dowodowego wykonywana jest poprzez system prekluzji materiału procesowego, a także dyskrecjonalnej władzy sędziego¹¹¹⁵. Pierwszy system polega na wyznaczeniu terminu gromadzenia materiału procesowego, po którego upływie dochodzi do prekluzji. Rezultat ten wynika z ustawy. System dyskrecjonalnej

---

¹¹¹³ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 90-91.

¹¹¹⁴ K. Piasecki, *Postępowanie sporne rozpoznawcze w sprawach cywilnych*, Warszawa 2010, s. 79 i nast.; A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 90-91.

Należy przy tym odnotować jednak, że w EPU do sprzeciwu od nakazu zapłaty nie dołącza się dowodów – zob. art. 505³⁵ k.p.c.

¹¹¹⁵ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, Warszawa 2016, s. 90-91.

władzy sędziego opiera się zaś na wyznaczaniu przez sąd terminu na zgromadzenie materiału procesowego, a zatem skutek w tym przypadku – wykluczenie spóźnionego materiału – następuje wobec decyzji sędziego¹¹¹⁶.

4.6.2. Zasada koncentracji materiału dowodowego w EPU

4.6.2.1. Dyskrecjonalna władza sędziego w EPU

E-Sąd nie ma kompetencji do wyznaczania stronom postępowania terminów gromadzenia materiału procesowego, wobec faktu, iż w EPU nie przeprowadza się postępowania dowodowego, a samo postępowanie jest na tyle krótkie, że na gruncie obecnego stanu prawnego zakończyć się może zasadniczo wydaniem nakazu zapłaty, bądź umorzeniem postępowania. W przedmiotowym postępowaniu nie znajdzie więc zastosowania system dyskrecjonalnej władzy sędziego.

4.6.2.2. Prekluzja materiału procesowego w odniesieniu do powoda w EPU

Powód, w składanym w EPU pozwie, powinien dokładnie określić żądanie, co częstokroć oznacza sprecyzowanie wartości odsetek, pozostałych należności ubocznych i kosztów¹¹¹⁷. Zgodnie z art. 505³² § 1 k.p.c., w pozwie powód powinien także wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Dowodów nie dołącza się do pozwu¹¹¹⁸. Powód winien również wskazać w pozwie fakty, na których opiera swoje żądanie¹¹¹⁹.

4.6.2.3. Prekluzja materiału procesowego w odniesieniu do pozwanego w EPU

Prekluzja materiału procesowego jedynie częściowo znajduje zastosowanie do środka zaskarżenia w EPU. Jej wyrazem jest art. 480³ § 2 k.p.c.¹¹²⁰. W myśl przepisu,

---

¹¹¹⁶ K. Weitz, *Między systemem dyskrecjonalnej władzy sędziego a systemem prekluzji - ewolucja regulacji prawa polskiego* [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych*, H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), Warszawa 2009, s. 73 – 98.

¹¹¹⁷ R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹¹¹⁸ Art. 505³² § 1 zd. 1 i 2 k.p.c.

¹¹¹⁹ Art. 187 § 1 pkt 2 *in principio* k.p.c.; zob. P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

Powód winien przytoczyć fakty, na których opiera żądanie – zob. tak R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹¹²⁰ O konkretyzacji przedmiotowej zasady na tle uchylonego art. 503 k.p.c.: T. Wiśniewski, *Zasada koncentracji materiału procesowego* [w:] *Przebieg...*, LEX. Autor zasadnie wskazuje, że koncentracja materiału procesowego następuje nie tylko na rozprawie, ale i w pismach procesowych.

w piśmie zawierającym środek zaskarżenia od nakazu zapłaty pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości czy w części oraz przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Wyrazem realizacji przedmiotowej zasady jest więc utrata możliwości podniesienia zarzutów po wdaniu się w spór co do istoty sprawy. Obecnie jednak w EPU nie ma to znaczenia, bowiem wniesienie sprzeciwu determinuje umorzenie postępowania. W praktyce więc system prekluzji w odniesieniu do pozwanego jest jedynie iluzoryczny.

Wskazać należy, że w obecnym stanie prawnym zrezygnowano z powinności przedstawienia okoliczności faktycznych i dowodów w omawianym środku zaskarżenia¹¹²¹. Choć w odniesieniu do postępowania upominawczego doszło tym samym do likwidacji systemu prekluzji¹¹²², to odnotować jednak należy, że jak stanowi art. 126 § 1 pkt 4 i 5 k.p.c., każde pismo procesowe powinno zawierać osnowę wniosku lub oświadczenia, a w przypadku gdy jest to konieczne do rozstrzygnięcia co do wniosku lub oświadczenia - wskazanie faktów, na których strona opiera swój wniosek lub oświadczenie, oraz wskazanie dowodu na wykazanie każdego z tych faktów. Wobec tego, sprzeciw od nakazu zapłaty, w tym taki wnoszony w EPU, powinien zawierać wskazane elementy, jednak nie tyle w oparciu o system prekluzji, a rygor odrzucenia sprzeciwu¹¹²³. Niezawarcie osnowy wniosku lub oświadczenia, stanowi więc niewypełnienie wymogów pisma procesowego, zatem powinno skutkować, po bezskutecznym upływie terminu na uzupełnienie czy poprawienie pisma, odrzuceniem środka zaskarżenia.

W odniesieniu do EPU wydaje się niezasadnym wskazywanie faktów i dowodów na wykazanie każdego z nich, gdyż ich powołanie jest wymagane jedynie w przypadku, gdy jest to konieczne do rozstrzygnięcia. W EPU jednak celem wniesienia sprzeciwu w obecnej regulacji jest (niezasadnie) wyłącznie utrata mocy przez nakaz zapłaty i umorzenie postępowania. Nie dochodzi w nim zatem, do rozstrzygnięcia sprawy. Wobec tego zbędnym jest wskazywanie faktów i dowodów w środku zaskarżenia w EPU.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że w świetle procedury EPU, zasada koncentracji materiału dowodowego znajduje zastosowanie w bardzo

---

¹¹²¹ Zob. brzmienie art. 503 § 1 zd. 2 k.p.c.2018.

¹¹²² M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

¹¹²³ Art. 480³ § 3 k.p.c. Zob. też P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

ograniczonym zakresie. W omawianym postępowaniu nie występuje system dyskrecjonalnej władzy sędziego. Natomiast prekluzja materiału procesowego w odniesieniu do pozwanego, dotyczy wyłącznie wymogu przedstawienia zarzutów procesowych, co jednak nie przekłada się na faktyczną realizację tej zasady, gdyż postępowanie w razie skutecznego wniesienia sprzeciwu zostaje umorzone. Prekluzja występuje więc faktycznie jedynie wobec powoda, który zobowiązany jest spełnić wymogi względem składanego pozwu (dokładnie określić żądanie, wskazać fakty i dowody na poparcie twierdzeń).

4.7. Zasada szybkości postępowania

Postulat szybkości w kontekście postępowania cywilnego wyprowadzić należy z art. 6 k.p.c., zgodnie z którego § 1, sąd powinien przeciwdziałać przewlekaniu postępowania i dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie nastąpiło na pierwszym posiedzeniu, jeżeli jest to możliwe bez szkody dla wyjaśnienia sprawy¹¹²⁴. W myśl art. 6 § 2 k.p.c., skierowanego do stron i uczestników postępowania, strony i uczestnicy postępowania obowiązani są przytaczać wszystkie fakty i dowody bez zwłoki, aby postępowanie mogło być przeprowadzone sprawnie i szybko¹¹²⁵.

Słusznie zauważa się w literaturze, że z zasadą szybkości postępowania powiązane jest pojęcie efektywności, obejmujące szybkość postępowania, a także możliwość rzeczywistego skorzystania przez strony z zagwarantowanej ochrony sądowej. Wobec tego pożądanym stanem jest sprawiedliwe orzeczenie w sprawie w możliwie najkrótszym czasie¹¹²⁶. Sprawność wynika z zastosowania odpowiednich rozwiązań dotyczących procedury postępowania i właściwego ich zastosowania w praktyce¹¹²⁷.

Postulat szybkości postępowania cywilnego zapewniać mają 3 grupy przepisów. Do pierwszej należą te, w których wskazano konkretne terminy przeciwdziałające przewlekłości postępowania¹¹²⁸. W EPU przykładem takiego przepisu jest art. 480² § 2 k.p.c., znajdujący zastosowanie w tym postępowaniu, który przewiduje dwutygodniowy termin na wniesienie środka zaskarżenia¹¹²⁹. Do drugiej grupy należą przepisy

---

¹¹²⁴ art. 6 § 1. k.p.c.

¹¹²⁵ art. 6 § 2. k.p.c.

¹¹²⁶ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 378; T. Wiśniewski, *6. Zasada koncentracji materiału procesowego* [w:] *Przebieg...*, LEX.

¹¹²⁷ Tamże.

¹¹²⁸ Tamże, na podstawie J. Krajewski, *Podstawowe założenia kodeksu postępowania cywilnego i przepisy ogólne*, Materiały szkoleniowe Centralnego Zaocznego Studium Prawa Cywilnego, Rodzinnego i Opiekuńczego, Warszawa–Katowice 1965, s. 48 i n. Autor podaje przykłady, jak np. art. 169 § 1, art. 204 § 1, art. 344 § 1, art. 369 § 1 k.p.c.

¹¹²⁹ art. 480² § 2 k.p.c.

nakazujące stronom oraz sądowi przestrzeganie zasady koncentracji materiału procesowego¹¹³⁰. Jak już zauważano we wcześniejszym podrozdziale, w EPU w praktyce zasada koncentracji materiału procesowego sprowadza się do realizacji systemu prekluzji wobec powoda, który powinien określić żądanie pozwu i wskazać fakty oraz dowody na poparcie swoich twierdzeń. W pozostałym zakresie nie jest stosowana. Do trzeciej grupy zaliczają się przepisy sankcjonujące nieprzestrzeganie ww. zasady koncentracji materiału procesowego¹¹³¹. W EPU przykładem takiego przepisu może być art. art. 480³ § 3 k.p.c.¹¹³², traktujący o odrzuceniu spóźnionego środka zaskarżenia od nakazu zapłaty. Wobec powyższego należy przyjąć, że zasada szybkości, w świetle obecnej konstrukcji postępowania, jest w EPU realizowana.

---

¹¹³⁰ T. Wiśniewski, 6. *Zasada koncentracji materiału procesowego* [w:] *Przebieg...*, LEX.

¹¹³¹ Tamże; przykładem takiego przepisu jest art. 344 § 3 k.p.c.2019., traktujący o odrzuceniu sprzeciwu od wyroku zaocznego. Zob. szerzej o realizacji wspomnianej zasady postępowania cywilnego w EPU w podrozdziale pt. „Zasada koncentracji materiału dowodowego”.

¹¹³² Art. 480³ § 3 k.p.c.

4.8. Zasada równości stron i uczestników postępowania

4.8.1. Uwagi ogólne

Zasada równości usytuowana jest wysoko w hierarchii zasad odnoszących się do procesu¹¹³³, uznawana także za zasadę naczelną¹¹³⁴. A. Góra-Błaszczkowska wskazuje, że zasada ta służy odpowiedniej wykładni norm prawnych z przepisów proceduralnych. Z uwagi na to, w przypadku kolizji z innymi zasadami procesowymi, zasada równości winna mieć pierwszeństwo, będąc aksjomatem obowiązywania pozostałych zasad oraz instytucji postępowania cywilnego¹¹³⁵. Wyprowadzana jest z istoty sprawiedliwości¹¹³⁶, jak też z istoty dwustronnego procesu cywilnego o charakterze kontrydiktoryjnym¹¹³⁷. T. Ereciński i K. Weitz uznają, że przedmiotowa zasada warunkuje realizację prawa do sądu¹¹³⁸. Ma ona zastosowanie wprost do postępowania cywilnego¹¹³⁹. Jak wskazuje A. Góra-Błaszczkowska, przedmiotowa zasada winna obowiązywać w postępowaniu głównym, ale i wpadkowym i ubocznym¹¹⁴⁰. Należy podkreślić, że zasada równości musi być przestrzegana od pierwszej czynności podjętej w sprawie. Dokonanie oceny jej wypełnienia na tym etapie możliwe jest przy uwzględnieniu, czy każdy może zwrócić się do sądu o udzielenie ochrony prawnej¹¹⁴¹. W dalszej kolejności ustalić należy, czy w toku postępowania strony mogą w równy sposób korzystać z środków,

---

¹¹³³ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 264-265; A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80.

¹¹³⁴ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 258-261.

¹¹³⁵ A. Góra-Błaszczkowska, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, Warszawa 2008, s. 57, 61, 76. Zob. też J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 264-265.

¹¹³⁶ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-83.

¹¹³⁷ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 258-261; zob. też P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

¹¹³⁸ T. Ereciński, K. Weitz, *Prawda i równość stron w postępowaniu cywilnym a orzecznictwo TK*, [w:] T. Ereciński, K. Weitz (red.), *Orzecznictwo TK a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego, Serock k. Warszawy, 24-26 września 2009 r.*, Warszawa 2010, s. 61.

¹¹³⁹ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-80. Por. E. Wengerek, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, PIP 1955 nr 11, s. 788 i nast.

¹¹⁴⁰ A. Góra-Błaszczkowska, *Głos w dyskusji*, [w:] T. Ereciński, K. Weitz (red.), *Orzecznictwo TK a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego, Serock k. Warszawy, 24-26 września 2009 r.*, Warszawa 2010, s. 279. Tak też M. Kaczyński, § 3. *Pełnomocnictwo z urzędu w świetle naczelnych zasad procesowych* [w:] *Pełnomocnik z urzędu w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2014, Legalis.

¹¹⁴¹ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-83. Zob. też Sz. Filek, *Zawody prawnicze a konstytucyjne zasady równości i dostępu do sądu*, [w:] J. Giezek (red.), *Adwokatura wobec najnowszych zmian prawa sądowego. Konferencje Izby Adwokackiej we Wrocławiu, t. I*, Warszawa 2008, s. 174; J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 264-265. T. Ereciński, K. Weitz (red.), *Prawda i równość...*, s. 61; T. Ereciński, K. Weitz, *Efektywność ochrony prawnej udzielanej przez sądy w Polsce*, „Przegląd Sądowy” 2005, nr 10, s. 17. M. Kaczyński, § 3. *Pełnomocnictwo z urzędu...*, Legalis.

uprawnień i instytucji procesowych oraz czy w równym stopniu realizowane jest prawo do rozpoznania sprawy przez sąd niezależny i niezawisły, bezstronny. Niezależnie więc od trybu i formy postępowania, a zatem prowadzenia go w sposób tradycyjny bądź elektroniczny, koniecznym jest stworzenie tak ukształtowanego modelu postępowania, by strony mogły dysponować równymi sobie środkami¹¹⁴². Adresatami zasady równouprawnienia stron jest każdy podmiot stosujący prawo, a zatem ustawodawca, który kształtuje prawa i obowiązki stron, sąd a także strony w procesie¹¹⁴³.

Zasadę równości stron i uczestników postępowania wywieść należy z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne¹¹⁴⁴. Z powyższego należy wyprowadzić dwa rodzaje równości – równość wobec prawa i równość w prawie¹¹⁴⁵. TK wskazuje, że istnieją „dwa aspekty równości: w stanowieniu prawa i w stosowaniu prawa”¹¹⁴⁶.

Równość wobec prawa rozumiana jest jako nakaz równego traktowania w indywidualnych przypadkach przez władze publiczne w procesie stosowania prawa adresatów norm prawnych, będących podmiotami podobnymi (zaliczonych do danej klasy istotnej)¹¹⁴⁷.

---

¹¹⁴² Zob. A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-83.

¹¹⁴³ Naruszenie przedmiotowej zasady może być podstawą dla zarzutu apelacyjnego (zob. art. 368 § 1 pkt 2 i 3 k.p.c.). Gdy prowadzi natomiast do pozbawienia strony możliwości obrony swoich praw lub działania w postępowaniu stanowi przyczynę nieważności postępowania (zob. art. 378 § 2 i 379 pkt 5 k.p.c.), a także podstawę skargi kasacyjnej (zob. art. 3983 § 1 pkt 2 i § 2 k.p.c.), skargi o wznowienie postępowania (zob. art. 401 pkt 2 k.p.c.) lub też o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 4244 k.p.c.) 71 – tak J. Bodio, W. Galiński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 263-265.

¹¹⁴⁴ Art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Zasada ta przewidziana jest także w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Jej art. 14 stanowi, że „Korzystanie z praw i wolności wymienionych w Konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów jak płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn.” Artykułuje ją także art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, który stwierdza, że „Wszyscy ludzie są równi przed sądami i trybunałami.”

¹¹⁴⁵ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 426.

¹¹⁴⁶ Wyrok TK z 15 lipca 2010 r., K 63/07K, nr 235775, Legalis.

¹¹⁴⁷ Wyrok TK z 15 lipca 2010 r., K 63/07K, nr 235775, Legalis; Orzeczenie TK z 9.3.1988 r. (U 7/87, OTK 1988, Nr 1, poz. 1 str 14), zob. też wyr. TK z 31.3.1998 r., K 24/97, OTK 1998, Nr 2, poz. 13, s. 81. Zob. także B. Banaszak (red.) [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 32 Konstytucji RP, Legalis; A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 426; W. Sadurski, *Teoria sprawiedliwości. Podstawowe zagadnienia*, Warszawa 1988, s. 87 i nast.

Równości w prawie nadaje się zaś znaczenie nakazu „kształtowania w sposób jednakowy (podobny) sytuacji prawnej podmiotów, które uznaje się za podobne według kryteriów przyjętych przez prawodawcę”¹¹⁴⁸.

W odniesieniu powyższych dwóch aspektów równości do prawa cywilnego wskazać trzeba, iż równość wobec prawa utożsamiać należy z równouprawnieniem stron¹¹⁴⁹, a wyrazem równości w prawie jest ujmowanie praw i obowiązków stron przez przepisy prawa w sposób niedyskryminujący, bez nieuzasadnionych przywilejów¹¹⁵⁰.

Zasada równości jest zasadą konstytucyjną, uznawaną za dyrektywę tworzenia prawa. W konsekwencji tworzone przez Ustawodawcę prawo nie może być z nią sprzeczne. Stanowi ona jednak także zasadę procesowego prawa cywilnego¹¹⁵¹ – dyrektywę interpretacyjną, stosowaną przez sąd podczas stosowania prawa¹¹⁵².

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, iż dopiero właściwe ukształtowanie prawa procesowego zgodnie z zasadą równości (równość w prawie) umożliwia realizację równości wobec prawa. Chociaż więc, jak słusznie wskazuje A. Zalesińska, do materializacji zasady równości stron w procesie dochodzi poprzez zapewnienie możliwości korzystania na równi ze środków zaczepnych i obronnych oraz wysłuchania stron¹¹⁵³, to jednak należy mieć także na względzie ich uprzednie właściwe ukształtowanie przez Ustawodawcę. W kontekście obu tych aspektów należy rozpatrywać równouprawnienie stron w postępowaniu cywilnym w ogólnym ujęciu. Ustawodawca powinien tworzyć prawo, które ma gwarantować w postępowaniu cywilnym równość praw procesowych przeciwnym stronom i tożsamą możliwość co do obrony ich praw¹¹⁵⁴. Prawa stron i uczestników postępowania powinny odpowiadać pozycji procesowej, zatem w przypadku przeciwstawności podmiotów, ich analogii, model przyznanych uprawnień musi uwzględniać równość stron i równość broni¹¹⁵⁵. Zapewnieniu realizacji zasady równouprawnienia stron, służy

---

¹¹⁴⁸ Wyrok TK z 15 lipca 2010 r., K 63/07K, nr 235775, Legalis; wyr. z 15.7.2010 r., K 63/07, OTK-A 2010, Nr 6, poz. 60, Legalis.

¹¹⁴⁹ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 426-427.

¹¹⁵⁰ Tamże, s. 426.

¹¹⁵¹ Tamże, s. 426-427; M. Kaczyński, § 3. *Pełnomocnictwo z urzędu...*, Legalis.

¹¹⁵² A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-83. Por. H. Pietrzykowski, *Prawo do sądu*, PS 1999, NR 11-12S. 5-6, Tak również A. Góra-Błaszczkowska, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, Warszawa 2008, s. 75.

¹¹⁵³ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-81.

¹¹⁵⁴ A. Góra-Błaszczkowska, *Głos w dyskusji...*, s. 275; M. Kaczyński, § 3. *Pełnomocnictwo z urzędu...*, Legalis.

¹¹⁵⁵ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

zagwarantowanie stronom i uczestnikom postępowania faktycznej możliwości co do korzystania ze środków procesowych i praw¹¹⁵⁶.

Równość nie oznacza jednak identyczności. Równość wobec prawa skorelować należy z sytuacją. Aby zagwarantować realną równość, władze publiczne zobligowane są do wyrównania różnic pomiędzy jednostkami¹¹⁵⁷. Jak wskazuje TK, „(...) z zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji, wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących jak i faworyzujących (...). Zasada równości zakłada tym samym odmienne traktowanie podmiotów różnych, tj. podmiotów nieposiadających wspólnej cechy istotnej. Zasada równości nie wyklucza bowiem różnicowania sytuacji prawnej adresatów danej normy, ale zakłada racjonalność wyboru określonego kryterium zróżnicowania, czyli innymi słowy uznanie danej cechy wyróżniającej podmioty podobne za uzasadnioną w regulowanej dziedzinie”¹¹⁵⁸. W konsekwencji, „oceniając daną regulację prawną z punktu widzenia zasady równości, należy w pierwszej kolejności rozważyć, czy można wskazać cechę istotną uzasadniającą równe traktowanie podmiotów prawa, czyli czy podmioty są podobne pod jakimś istotnym względem. Ustalenie to wymaga analizy celu i treści aktu normatywnego, w którym została zawarta badana norma prawna. Jeżeli natomiast prawodawca różnicuje sytuację podmiotów prawa, należy ustalić, czy są one zasadnie potraktowane odmiennie”¹¹⁵⁹. Wskazać należy, że możliwym jest odejście od zasady równości stronom, o ile występuje racjonalny związek pomiędzy kryterium zróżnicowania, a treścią i celem danej regulacji, stanowiącej wyjątek. Kolejnym warunkiem jest waga interesu głównego, która musi być stosownie proporcjonalna do wagi tych interesów, które zostają naruszone w drodze zastosowanej odmienności. Trzecim jest zaś to, by

---

¹¹⁵⁶ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-83. T. Ereciński, K. Weitz, *Prawda i równość...*, s. 47; J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 258.

¹¹⁵⁷ M. Kaczyński, § 3. *Pełnomocnictwo z urzędu...*, Legalis; B. Gronowska, [w:] Z. Witkowski (red.), *Prawo konstytucyjne*, Toruń 2006, s. 176. Zob. też J. Falski, *Ewolucja wykładni zasady równości w orzecznictwie TK*, „Państwo i Prawo” 2000, z. 1, s. 49, 52.

¹¹⁵⁸ Wyrok TK z 15 lipca 2010 r., K 63/07K, nr 235775, Legalis.; por. orzeczenie z 29 września 1997 r., sygn. K 15/97; wyroki z 21 września 1999 r., sygn. K 6/98 OTK ZU nr 6/1999, poz. 117 i z 28 maja 2002 r., sygn. P 10/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 35.

¹¹⁵⁹ Wyrok TK z 15 lipca 2010 r., K 63/07K, Legalis nr 235775.

kryterium zróżnicowania zostawało w związku z normami ustawy zasadniczej i by mogło uzasadnić to zróżnicowanie wobec podobnych względem siebie podmiotów¹¹⁶⁰.

Przenosząc powyższe na grunt postępowania cywilnego, wskazać trzeba za J. Bodio, W. Gralińskim, że nie w każdym postępowaniu należy stosować identyczny zestaw instrumentów procesowych gwarantujących równouprawnienie stron¹¹⁶¹. Z punktu widzenia dokonanej już analizy w zakresie zasadności tworzenia postępowań innych niż „zwykłe”, wydaje się oczywistym, iż w różnych rodzajach postępowań występują różne instrumenty procesowe. Należy natomiast dostosować zasady postępowania do specyfiki spraw, przy założeniu, że to charakter tych spraw decyduje o rodzaju postępowania, w jakim zostaną rozpoznane¹¹⁶².

W ramach procesu nie powinno natomiast dochodzić do różnicowania sytuacji stron postępowania zależnego od jego formy¹¹⁶³. Forma postępowania nie powinna być czynnikiem różnicującym¹¹⁶⁴. Należy zapewnić tożsame uprawnienia niezależnie od formy prowadzenia postępowania (tradycyjnej lub elektronicznej)¹¹⁶⁵. Forma ta determinować powinna jedynie odmienności w zakresie uwarunkowań technicznych czy organizacyjnych.

W odniesieniu do elektronicznego postępowania upominawczego, odnotować należy fakultatywność skorzystania z tej drogi postępowania. Powód ma możliwość wyboru pomiędzy EPU, a postępowaniem upominawczym, jako „formy” postępowania dedykowanego jego sprawie. Ocenę modelu ukształtowania instrumentów procesowych

---

¹¹⁶⁰ Wyrok TK z dnia 14 marca 2006 r. SK 4/0, Legalis nr 72933; Wyrok TK z 15 lipca 2010 r., K 63/07K, Legalis nr 235775; por. wyrok z 16 grudnia 1997 r., sygn. K 8/97, OTK ZU nr 5-6/1997, poz. 70, z 24 lutego 1999 r., sygn. SK 4/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 24; z 28 maja 2002 r., sygn. P 10/01; z 21 lutego 2006 r., sygn. K 1/05, OTK ZU nr 2/A/2006, poz. 18; z 28 marca 2007 r., sygn. K 40/04, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 33.

T. Ereciński, K. Weitz, *Prawda i równość...*, s. 61-62; M. Kaczyński, § 3. *Pełnomocnictwo z urzędu...*, Legalis; A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 429.

¹¹⁶¹ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 258-261.

¹¹⁶² „Okoliczność, iż sprawa jednego podmiotu rozpoznawana jest w pierwszej instancji przez sąd rejonowy, innego zaś - przez sąd okręgowy, (...), nie świadczy jednak o naruszeniu zasady równości obywateli wobec prawa. (...) To nie cechy obywateli, lecz charakter ich spraw decyduje o objęciu ich kompetencją określonego sądu i zastosowania do nich określonego trybu. Kontroli konstytucyjnej może podlegać zachowanie przez ustawodawcę standardów konstytucyjnych przy tworzeniu struktury sądów i procedury sądowej (...). W jednym z orzeczeń, analizując akty normatywne regulujące procedurę, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż "Wymóg sprawiedliwego postępowania zakłada dostosowanie jego zasad do specyfiki rozpoznawanych spraw" (wyrok z 19 lutego 2003, P 11/02, OTK ZU nr 2/A/2003, poz.12).” – tak w wyroku TK z dnia 13 stycznia 2004 r., sygn. akt SK 10/03, Legalis 60546.

¹¹⁶³ Tak trafnie A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 83.

¹¹⁶⁴ TK wskazała, analizując treść dawnego art. 130¹ § 1 k.p.c. na naruszenie przez tę regulację zasady równości związane ze „zróżnicowaniem sytuacji pozwanych, w zależności od tego, czy postępowanie prowadzone jest przy użyciu formularzy czy też bez ich zastosowania” – zob. Wyrok TK z dnia 12 marca 2002 r. P 9/01, Legalis nr 53822.

¹¹⁶⁵ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 82.

uzależnić można od swoistej „podobności” różnego rodzaju postępowań¹¹⁶⁶. W konsekwencji, ustalenie w rozdziale drugim niniejszej pracy, iż elektroniczne postępowanie upominawcze jest formą, podtypem postępowania upominawczego, a z pewnością stanowi postępowanie upominawcze z przymiotem elektronicznego, pozwala stwierdzić, że realizację zasady równości stron w EPU należy rozpatrywać także w odniesieniu do „zwykłego” postępowania upominawczego.

4.8.2. Realizacja zasady równości stron w elektronicznym postępowaniu upominawczym

Wskazać należy, że zasadniczo postępowanie cywilne opiera się na konflikcie stron o sprzecznych interesach. Państwu nie zależy na wygranej jednej ze stron, lecz na zwycięstwie tej strony, która ma rację. Przeciwnie strony winny więc posiadać jednakie prawa procesowe, co stanowi równouprawnienie stron¹¹⁶⁷. Równość wobec prawa utożsamiana jest z równouprawnieniem stron w procesie¹¹⁶⁸.

W odniesieniu do prawa procesowego równouprawnienie stron realizowane jest poprzez z – jednej strony – prawo do bycia wysłuchanym, z drugiej zaś – zapewnienie stronom oraz uczestnikom równości środków broni i szans procesowych¹¹⁶⁹. Do tej drugiej grupy należą m.in. równość w dokonywaniu czynności procesowych¹¹⁷⁰, równe

---

¹¹⁶⁶ Jak wskazuje TK, odnosząc się do postępowania nakazowego i uproszczonego w kontekście zarzutu potrącenia TK wskazał, że „inne ukształtowanie zarzutu potrącenia w postępowaniu nakazowym jest pochodną innego modelu postępowania niż analizowana procedura uproszczona. Ocena celowości wprowadzenia wskazanych wyżej ograniczeń dowodowych dla skutecznego podniesienia zarzutu potrącenia (tak jak w postępowaniu nakazowym) musiałaby prowadzić do znacznego upodobnienia się obu rodzajów postępowań. Zasada "równości broni" wymagałaby w takiej sytuacji również odpowiednich, zasadniczych zmian w zakresie określenia kategorii roszczeń dochodzonych w postępowaniu uproszczonym oraz w sferze postępowania dowodowego. Nie można bowiem założyć, że pozwany w wyniku wprowadzenia innych, korzystnych dlań reguł odnoszących się do wiarygodności będącej przedmiotem potrącenia znalazłby się w sytuacji zdecydowanie lepszej niż powód. W ten sposób złamana zostałaby symetria w ukształtowaniu pozycji stron, na której opiera się cała konstrukcja postępowania uproszczonego. Z kolei zrównanie pozycji stron pod tym względem, teoretycznie możliwe w wyniku interwencji legislacyjnej (...) stawiałoby pod znakiem zapytania celowość utrzymania dwóch niezależnych modeli postępowania - uproszczonego i nakazowego” - Wyrok TK z dnia 28 lipca 2004 r. P 2/04, Legalis nr 64210.

¹¹⁶⁷ E. Waśkowski, *Podręcznik procesu cywilnego*, Wilno, 1932, s. 81; A. Łazarska, *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012, s. 447.

¹¹⁶⁸ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 447.

¹¹⁶⁹ Tamże, s. 448. Zob. też E. Wengerek, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, PIP 1955, z. 11.

A. Zalesińska wskazuje na prawo do wysłuchania i możliwość skorzystania na równi ze środków zaczepnych i obronnych – A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-83.

Możliwość dysponowania takimi samymi środkami ochrony nazywana jest tzw. równością broni - zob. J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 262. Zob. też E. Wengerek, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, „Państwo i Prawo” 1955, z. 11, s. 789.

¹¹⁷⁰ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 262-263.

możliwości co do skorzystania ze środków zaczepnych¹¹⁷¹ i obronnych¹¹⁷²; jawność rozprawy¹¹⁷³; równość w zakresie dostępu do sądu, bez względu na status majątkowy¹¹⁷⁴; możliwość dokonywania pouczeń przez sąd¹¹⁷⁵, wyłączenie sędziego¹¹⁷⁶. Wskazać można także na przepisy regulujące doręczenia, przywrócenie terminu i regulacje dotyczące środków odwoławczych¹¹⁷⁷.

4.8.2.1. Prawo do bycia wysłuchanym

Jak zaznaczono w części pracy poświęconej prawu do sądu, którego składową stanowi prawo do wysłuchania¹¹⁷⁸, obecna konstrukcja EPU godzi w równość prawa do wysłuchania. W przedmiotowym postępowaniu jedynie argumentacja powoda przedstawiona w pozwie spotyka się z jej rozważeniem przez sąd, co w efekcie może przynieść wydanie nakazu zapłaty. Wniesienie zaś sprzeciwu od nakazu zapłaty przez pozwanego, choć wywołuje skutek w postaci utraty przez nakaz zapłaty mocy i umorzenia postępowania, nie umożliwia realizacji prawa do wysłuchania jako zapoznania się ze stanowiskiem strony przez sąd. Konkretnie stanowisko wyrażone w sprzeciwie w danej indywidualnej sprawie wywołuje więc jedynie procesowy skutek. Nie podlega jednak rozpatrzeniu, co niewątpliwie godzi w zasadę równości stron. Trzeba zaś w tym miejscu podkreślić, że w postępowaniu sądowym należy zagwarantować przeciwnym stronom równe prawo do wysłuchania¹¹⁷⁹.

---

¹¹⁷¹ Tamże, s. 262-263.

¹¹⁷² A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 81.

¹¹⁷³ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 262-263.

¹¹⁷⁴ Tamże, s. 262-263.

¹¹⁷⁵ Tamże, s. 262-263.

J. Lapiere, [w:] J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapiere, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, 2007, s. 138–140; E. Marszałkowska-Krześ, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2011, s. 63–64; M. Kaczyński, § 3. *Pełnomocnictwo z urzędu...*, Legalis.

¹¹⁷⁶ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 262-263.

Kontrowersje budzi uznawanie za gwarancję zapewnienia równouprawnienia stron udziału w sprawie prokuratora, organizacji społecznych, powiatowego (miejskiego) rzecznika konsumentów, Rzecznika Praw Obywatelskich. Ich uczestnictwo w sprawie może wręcz naruszać przedmiotową zasadę – zob. A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 437.

¹¹⁷⁷ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-83. Wskazuje się również na zwiększenie aktywności sądu w aspekcie ustalania prawdy oraz poszukiwania dowodów, tworzenia wymagań formalnych i konsekwencji ich niewypełnienia, prawa do informowania o motywach orzeczenia – P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis; J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 258-261. P. Pogonowski, *Wpływ wejścia w życie Konstytucji RP z 1997 r. na sądowe postępowanie cywilne*, [w:] *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego*, Kraków 2006, s. 254.

¹¹⁷⁸ Zob. wyr. TK z 12.3.2002 r., P 9/01, OTK-A 2002, Nr 2, poz. 14.

¹¹⁷⁹ P. Grzegorzczak, K. Weitz [w:] M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP...*, komentarz do art. 45 Konstytucji RP, Legalis.

4.8.2.2. Równość dokonywania czynności procesowych

W pierwszej kolejności zaznaczyć należy, że Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera definicji „czynności procesowych”, pomimo, że odnoszą się do niego jego przepisy – m.in. Dział I Tytułu VI Księgi pierwszej Części pierwszej pt. „Przepisy ogólne o czynnościach procesowych”.

W literaturze odnotować można definicje przedmiotowego terminu. K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniakiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz wskazują, iż czynność procesowa to „czynność podmiotu postępowania o charakterze konwencjonalnym, której skutkiem na gruncie prawa cywilnego procesowego jest powstanie, zmiana lub ustanie stosunku procesowego”¹¹⁸⁰. J. Lapiere określa ją jako formalną czynność podmiotu procesowego, która ma wpływ na uruchomienie, przebieg lub też zakończenie postępowania procesowego, a jej wymogi prawne, stanowiące warunki dla ważności powstania czynności oraz skutki, uregulowano w ustawie procesowej¹¹⁸¹.

Powyższe rozważania umożliwiają wyprowadzenie elementów wspólnych tych deskrypcji – formalizmu czynności, podjęcia czynności przez podmiot postępowania cywilnego oraz wywarcia skutku prawnego przez tę czynność¹¹⁸². Czynnościami procesowymi stron w postępowaniu cywilnym będą więc czynności podejmowane przez nie w tym postępowaniu, zgodnie z określonymi w nim wymogami formalnymi, które wywołują skutek prawny (np. wszczęcie postępowania), począwszy od zainicjowania postępowania (wniesienia pozwu), przez czynności wykonywane w jego

---

¹¹⁸⁰ K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniakiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz, *Rodzaje czynności procesowych* [w:] K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych*, Warszawa 2016, Legalis.

Autorzy wg kryterium podmiotowego wyróżniają czynności procesowe sądu, stron lub uczestników postępowania, a także prokuratora, organizacji pozarządowych lub innych podmiotów działających na prawach prokuratora – tamże.

¹¹⁸¹ J. Lapiere, *Uгода sądowa w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1968, s. 77.

Niekiedy przyjmuje się, że czynnością prawną są także zaniechania strony. M. Piekarski definiuje czynność procesową jako „świadome zachowanie się (działanie albo zaniechanie) podmiotu procesowego, pozostające w bezpośrednim związku z postępowaniem cywilnym, wchodzące w skład stanu faktycznego przewidzianego w ustawie procesowej normującej przesłanki, od istnienia których zależy wywołanie przez to zachowanie skutków przewidzianych w ustawie procesowej, dotyczących wszczęcia, biegu lub zakończenia postępowania” – M. Piekarski, *Czynności materialnoprawne a czynności procesowe w sprawach cywilnych (wybrane zagadnienia)*, „Studia Prawnicze” 1973, z. 37, s. 110. Zob. też szeroko M. Gościński, *Postępowanie cywilne jako ciąg czynności procesowych* [w:] *Tendencje prawa materialnego i procesowego cywilnego*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), Wrocław 2017, s. 79-83 i cyt. tam literatura.

¹¹⁸² Tak też np. S. Dalka, *Sądowe postępowanie cywilne. Założenia ogólne i proces cywilny*, Gdańsk 1984, s. 191.

toku (składanie pism procesowych, w tym także przed sądem drugiej instancji) aż do jego zakończenia.

Czynności w elektronicznym postępowaniu upominawczym mogą być dokonywane przez powoda i pozwanego i ich pełnomocników. Ich krąg jest ograniczony z uwagi na model tego postępowania. Powód wnosi pozew¹¹⁸³, sąd zaś może wydać nakaz zapłaty¹¹⁸⁴, od którego pozwanemu przysługuje sprzeciw¹¹⁸⁵. Pozwany może także złożyć wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty¹¹⁸⁶. Od niedawna pozwany może także złożyć wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych¹¹⁸⁷. Możliwym jest także złożenie w EPU zażalenia (skargi na orzeczenie referendarza)¹¹⁸⁸ oraz wniesienie skargi o wznowienie postępowania¹¹⁸⁹. Do czasu prawomocnego zakończenia postępowania powód może także cofnąć pozew w całości lub w części. Może on również jednocześnie zrzec się roszczenia¹¹⁹⁰. Wskazane czynności wywierają także skutek prawny w toczącym się postępowaniu – odpowiednio: wszczęcie postępowania, utratę mocy w części zaskarżonej sprzeciwem, przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu, zwolnienie od kosztów sądowych, uchylenie postanowienia wydanego w EPU lub orzeczenia wydanego przez referendarza sądowego w tym postępowaniu, wznowienie postępowania, cofnięcie pozwu w całości lub w części, zrzeczenie się roszczenia. Wskazane czynności, celem ich skuteczności i odniesienia zamierzonego rezultatu, dokonywane powinny być zgodnie z określonymi wymogami formalnymi¹¹⁹¹. Wymienione czynności niewątpliwie są więc czynnościami prawnymi.

---

¹¹⁸³ Art. 505³¹ § 1 k.p.c.

¹¹⁸⁴ Art. 480¹ § 1 k.p.c.

¹¹⁸⁵ Art. 505 § 1 k.p.c.

¹¹⁸⁶ Art. 168 § 1 k.p.c.

¹¹⁸⁷ Zob. Wyrok TK z dnia 29 kwietnia 2020 r., P 19/16, Legalis nr 2333548.

¹¹⁸⁸ Zob. Art. 505³⁸, 398²² § 1 k.p.c.

¹¹⁸⁹ Art. 505³⁹ k.p.c.

¹¹⁹⁰ EPU - Najczęściej zadawane pytania, dokument dostępny pod adresem strony internetowej https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23, pyt. nr 76, dostęp 3.06.2023 r.

¹¹⁹¹ Czynności procesowe powinny cechować się formalnością, fakultatywnością, odwoalnością i prekluzyjnością – zob. K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniukiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz, *Cechy czynności procesowych* [w:] K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych*, Warszawa 2016, Legalis. Autorzy wskazują, że formalność odnosi się do wymogów formalnych, jakie dana czynność ma spełnić. Fakultatywność oznacza zaś, że strony nie są zobligowane do wykonywania czynności w procesie, co w rezultacie może przynieść jedynie przegranie sprawy. Odwoalność należy rozumieć jako możliwość odwołania złożonego oświadczenia, przy czym tylko w sytuacji, gdy nie nastąpił już skutek procesowy; czasem może być kontrolowana przez sąd, jak np. w odniesieniu do cofnięcia pozwu; może też podlegać ograniczeniom. Prekluzyjność oznacza uzależnienie skuteczności czynności od jej wykonania na właściwym etapie sprawy i odpowiednim terminie (np. wniesienie apelacji).

Niezbędnym w kontekście EPU wydaje się ustalenie, czy na gruncie tego postępowania dochodzi do realizacji równości w dokonywaniu czynności prawnych. Możliwości procesowe stron powinny stanowić swoje odbicie. I tak – wniesieniu pozwu przez powoda odpowiada możliwość wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty.

4.8.2.2.1. Wymogi formalne pozwu

W aspekcie równości broni należy także zwrócić uwagę na treść występujących w EPU środków procesowych o charakterze zaczepnym i obronnym.

Przepis art. 505³² k.p.c., regulujący wymogi formalne pozwu wnoszonego w EPU stanowi normę szczególną wobec art. 187 § 1 k.p.c. dotyczącego wymogów formalnych pozwu w zwykłym postępowaniu. Pozew w EPU powinien więc spełniać wymogi wskazane w art. 187 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i uwzględniać specyfikę przedmiotowego postępowania, z zachowaniem odrębności wskazanych w art. 505³² § 1 i 2 k.p.c.¹¹⁹².

Niektórych wymogów art. 187 par 1 nie stosuje się w EPU. Dotyczy to m.in. uzasadnienia właściwości sądu czy podania wartości przedmiotu sporu, bowiem w każdym przypadku żądanie pozwu obejmuje zapłacenie oznaczonej sumy pieniężnej¹¹⁹³.

Pozew w EPU stanowi pierwsze pismo w sprawie, zatem znajduje do niego zastosowanie również art. 126 § 2 pkt 2 i 3 k.p.c.¹¹⁹⁴.

W konsekwencji należy przyjąć, że art. 505³² § 2 pkt 1 i 2 k.p.c. jest uzupełnieniem regulacji art. 187 § 1 w zw. z art. 126 § 2 pkt 2 i 3 k.p.c.¹¹⁹⁵. W dalszych podrozdziałach zostaną kolejno omówione wymogi formalne pozwu w EPU.

4.8.2.2.1.1. Dane niepowtarzalnie identyfikujące

Gdy pismo procesowe jest pierwszym pismem w sprawie, powinno zawierać, zgodnie z art. 126 § 2. pkt 2, numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub numer identyfikacji podatkowej (NIP) powoda będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub¹¹⁹⁶ – w myśl pkt 3 tego przepisu – numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku - numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji

---

¹¹⁹² Tak P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹¹⁹³ Tamże.

¹¹⁹⁴ Tamże.

¹¹⁹⁵ Tamże.

¹¹⁹⁶ Art. 126 § 2 pkt 2 k.p.c.

lub NIP powoda niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania¹¹⁹⁷.

W postępowaniu zwykłym koniecznym jest zatem podanie w pozwie danych niezbędnych do identyfikacji. Wymóg ten dotyczy także pozwu wnoszonego w EPU. Jednak pozew wnoszony w elektronicznym postępowaniu upominawczym powinien dodatkowo zawierać także numer PESEL lub NIP pozwanego będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku – numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP pozwanego niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania¹¹⁹⁸, zgodnie z art. 505³² § 2 pkt 1 i 2 k.p.c. Przepis ten uzupełnia regulację ogólną dotyczącą wymogów formalnych pozwu w tradycyjnym postępowaniu, nakazując wskazanie także danych identyfikacyjnych strony pozwanej¹¹⁹⁹. Niepodanie ich uniemożliwia wszczęcie postępowania i powoduje konieczność rezygnacji ze skorzystania z EPU.

Wskazać należy, że dopiero nowelizacją k.p.c. z dnia 10 maja 2013 r.¹²⁰⁰ dodano przedmiotowy wymóg dla EPU. Warto w tym miejscu przytoczyć stanowisko Senatu RP w sprawie propozycji ustanowienia wymogu podawania danych niepowtarzalnie identyfikujących pozwanego w innych postępowaniach, zgodnie z którym mogłoby to skutkować „ograniczeniem prawa do sądu, a tym samym spowodować wątpliwości w zakresie spełnienia standardu wyznaczonego treścią art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. (...) O ile jednak podmiot wnoszący pismo jest w stanie wskazać wszelkie dane jego dotyczące, ewentualnie odnoszące się do osoby, w której imieniu występuje, o tyle podanie informacji, które nie figurują w powszechnie dostępnych zbiorach danych (a taką przecież jest wspomniany numer PESEL), co do przeciwnika procesowego, względnie pozostałych uczestników postępowania, może rodzić poważne trudności. Problem taki pojawiłby się w szczególności wówczas, gdy w dotychczasowych stosunkach umownych strony nie posługiwały się tego typu danymi. Co oczywiste, identyczna trudność mogłoby powstać w razie podjęcia przez zainteresowanego decyzji o dochodzeniu roszczeń ze stosunków innych niż umowne,

---

¹¹⁹⁷ art. 126 § 2. pkt 3 k.p.c.

¹¹⁹⁸ art. 505³² § 2 pkt 1 i 2 k.p.c.

¹¹⁹⁹ P. Feliga [w:] T. Szaniło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹²⁰⁰ Ustawa o zmianie ustawy - Kodeks Postępowania Cywilnego z dnia 10 maja 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 654), art. 1 pkt 7 lit a.

jak chociażby roszczeń wynikających z czynu niedozwolonego. (...)"¹²⁰¹. Senat RP zwrócił także słusznie uwagę, odnosząc się do obowiązującego wówczas art. 44h ust. 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych – którego odpowiednikiem jest obecnie art. 46 ust. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 510), zgodnie z którym dane z rejestru PESEL oraz rejestrów mieszkańców mogą być udostępnione osobom i jednostkom organizacyjnym, jeżeli wykażą w tym interes prawny, iż „pomijając już kwestię opłaty przewidzianej za takie udostępnienie (aczkolwiek przy dużej liczbie podmiotów sama suma opłat mogłaby stanowić barierę dla skorzystania z prawa do sądu), podkreślić należy, że wystąpienie z wnioskiem, o którym mowa w art. 44h ust. 3 powołanej ustawy prowadziłyby w analizowanej konstrukcji prawnej do uruchomienia procedury swego rodzaju „przedsądu”, którego to dokonywałby organ administracji. To właśnie wyżej wspomniany minister miałby oceniać, czy wnioskodawca rzeczywiście legitymuje się interesem prawnym, a udzielenie odpowiedzi pozytywnej lub negatywnej w tym przedmiocie ostatecznie rzutowałyby na możliwość wytoczenia powództwa (...)"¹²⁰². Senat RP zwrócił także uwagę na kwestię przedawnienia roszczeń, wskazując, że „W niektórych sprawach, zwłaszcza zaś tych, w których bieżąca już terminy przedawnienia, czas niezbędny na uzyskanie numeru PESEL oraz niemożność wytoczenia powództwa przed zakończeniem postępowania administracyjnego mogłyby przyczynić się do upływu wymienionych terminów (...)"¹²⁰³. Powyższe rozważania Senat RP podsumował uznając, że „zasadne będzie ograniczenie wymogu podawania numerów niepowtarzalnie identyfikujących strony na gruncie przepisów ogólnych. Dlatego w poprawce pierwszej zaproponowano, aby nowelizowany art. 126 § 2 k.p.c. statuował omawiany wymóg wyłącznie w odniesieniu do danych dotyczących osoby wnoszącej pierwsze pismo w sprawie.”¹²⁰⁴. Pomimo dostrzeżenia tychże zagrożeń związanych z koniecznością podawania niepowtarzalnie identyfikujących danych pozwanego, Senat RP wskazał, iż „zdecydował się na pozostawienie odnośnie do pism wnoszonych w tym postępowaniu [elektronicznym postępowaniu upominawczym –

---

¹²⁰¹ Uzasadnienie uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, Druk nr 1289, s. 1, dostępne pod adresem s. Internetowej: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/BC113E0574E760C5C1257B5200334D51/%24File/1289.pdf>, przebieg procesu legislacyjnego: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=988>, dostęp: 17/12/2020, g. 12:30.

¹²⁰² Tamże, s. 1-2.

¹²⁰³ Tamże, s. 2.

¹²⁰⁴ Tamże, s. 2-3.

przyp. Autorki] surowszych wymogów formalnych, gdyż za takim rozwiązaniem przemawiała nie tylko wyrażona w uzasadnieniu projektu ustawy idea zapewnienia większego poziomu ochrony dłużnikom właśnie w elektronicznym postępowaniu upominawczym, ale także sama specyfika spraw, które często poddawane są kognicji e-sądu (chodzi nade wszystko o sprawy, w których dochodzone roszczenie zostało przez powoda nabyte od pierwotnego wierzyciela).”¹²⁰⁵.

W konsekwencji w EPU niezbędnym jest podawanie przez powoda wskazanych danych pozwanego. Przypomnieć jednak w tym miejscu należy, że fakt, iż EPU jest postępowaniem fakultatywnym, nie powinien rzutować na to, iż można w nim dokonywać daleko idących obostrzeń kosztem strony postępowania. W postępowaniach odrębnych należy zachować standard występujący w innych postępowaniach. Na ich tle, a zwłaszcza w kontekście postępowania upominawczego, w EPU dochodzi do dyskryminacji powodów, co rzutuje na postrzeganie zasady równości stron. Nie tylko bowiem dochodzi do różnicowania sytuacji powodów w EPU względem innych rodzajów postępowań, ale i zwiększenia ochrony dłużników kosztem wierzycieli, których dotyczą przedstawione uprzednio przez Senat RP problemy związane z koniecznością pozyskiwania danych dłużników i przedawnieniem. Problemy te, choć dostrzeżone, zostały zupełnie zignorowane w odniesieniu do powodów z EPU. Należy też zauważyć, że w świetle art. 505³² § 2 k.p.c. w EPU nie znajdzie zastosowania art. 208¹ k.p.c.¹²⁰⁶, traktujący o ustaleniu przez sąd z urzędu numeru PESEL, KRS, numeru w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP pozwanego¹²⁰⁷.

Na powodzie spoczywa obowiązek ustalenia przedmiotowej danej i podania jej w pozwie. Trudno zgodzić się z racjonalnością tego przepisu, w świetle dostrzeżonych przez Senat RP problemów związanych z ustaleniem wskazanych danych i poczynionych przezeń rozważań w tym zakresie, które należy podzielić w pełnej rozciągłości, w świetle faktu, iż sąd dysponuje właściwą bazą umożliwiającą niemalże natychmiastowe określenie danych pozwanego. Wskazać trzeba, że zupełny brak

---

¹²⁰⁵ Tamże, s. 3.

¹²⁰⁶ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis; R. Kulski, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹²⁰⁷ Art. 208¹ k.p.c.

Zob. też uwagi dotyczące możliwości sprawdzania na podstawie art. 208¹ k.p.c. przez sąd w EPU danych w zakresie numeru identyfikacyjnego pozwanego podanych przez powoda i ewentualne wezwanie w przypadku rozbieżności do poprawienia pozwu w tym zakresie pod rygorem zwrotu pozwu - S. Cieślak, *art. 505(32) [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II*, T. Zembrzuski (red.), Warszawa 2020, LEX i cyt. tam lit.

danych niepowtarzalnie identyfikujących pozwanego powoduje niemożność wszczęcia postępowania przed e-sądem¹²⁰⁸, uniemożliwiając dochodzenie roszczenia w tym postępowaniu, a w przypadku niechęci skorzystania z drogi tradycyjnej, zupełnie odbierając możliwość uzyskania rozstrzygnięcia w sprawie.

4.8.2.2.1.2. Pozostałe wymogi formalne pozwu w EPU

W pozwie powód powinien wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Dowodów nie dołącza się do pozwu¹²⁰⁹. Wnoszony w EPU pozew winien również zawierać wskazanie faktów, na których powód opiera swoje żądanie¹²¹⁰. Pozew w EPU powinien także zawierać oznaczenie daty wymagalności roszczenia¹²¹¹. W EPU, na podstawie art. 126 § 3¹ k.p.c.¹²¹², nie stosuje się przepisu art. 126 § 3 k.p.c.¹²¹³, zatem przedstawiciel ustawowy, organy oraz osoby wymienione w art. 67 mają obowiązek wskazać podstawę swojego umocowania¹²¹⁴. Analogicznie, pełnomocnik reprezentujący stronę w EPU jedynie powołuje się na pełnomocnictwo, wskazując jego zakres oraz okoliczności wymienione w art. 87¹²¹⁵. Pozew w EPU podlega opłacie w wysokości czwartej części opłaty sądowej¹²¹⁶, nie mniej niż 30 zł¹²¹⁷. Pozew w EPU nie wymaga opatrywania go kwalifikowanym podpisem elektronicznym, zaufanym ani podpisem osobistym¹²¹⁸. Do pozwu nie dołącza się także odpisów i odpisów załączników¹²¹⁹. Przepisu art. 128 nie stosuje się¹²²⁰.

4.8.2.2.2. Wymogi formalne sprzeciwu od nakazu zapłaty

W kontekście zasady równości warto ustalić, czy również sprzeciw wymaga spełnienia analogicznych warunków formalnych, którym pozew powinien uczynić zadość.

---

¹²⁰⁸ P. Feliga [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹²⁰⁹ Art. 505³² § 1 zd. 1. i 2. k.p.c.

¹²¹⁰ Art. 187 § 1 pkt 2 *in principio* KPC w zw. z art. 13 § 2 KPC.

¹²¹¹ Art. 187 § 1 pkt 1¹ KPC.

¹²¹² Art. 126 § 3¹ k.p.c.

¹²¹³ Art. 126 § 3 k.p.c.

¹²¹⁴ Art. 68 § 2 zd. 2 k.p.c.

¹²¹⁵ Art. 89 § 1¹ zd. 2 k.p.c.

¹²¹⁶ Art. 19 ust. 2 pkt 2 KSCU.

¹²¹⁷ Art. 20 ust. 1 KSCU.

¹²¹⁸ Art. 505³¹ § 2¹ k.p.c.

¹²¹⁹ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 201.

¹²²⁰ art. 505³² § 1 zd. 3. k.p.c.

Sprzeciw od wydanego w EPU nakazu zapłaty powinien spełniać wymogi ogólne z art. 126 k.p.c. i n.¹²²¹ – podobnie, jak pozew wnoszony w tym postępowaniu; zwykle wymogi formalne środków zaskarżenia, określone w art. 480³ § 2 k.p.c., a zatem wskazanie przez pozwanego, czy zaskarża nakaz w całości czy w części oraz przedstawienie zarzutów, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy¹²²². Sprzeciw powinien także spełniać wymogi formalne przypisane temu rodzajowi środka zaskarżenia, a to oznaczenie rodzaju pisma¹²²³ poprzez nazwanie środka zaskarżenia – „sprzeciw”¹²²⁴ oraz wymogi z EPU.

Do sprzeciwu od nakazu zapłaty nie dołącza się dowodów¹²²⁵. Powyższe stanowi wyraz równości broni wobec powoda, który także nie składa dowodów¹²²⁶. Na zasadzie art. 126 § 1 pkt 4 i 5, sprzeciw od nakazu zapłaty powinien jednak zawierać osnovę wniosku lub oświadczenia; a w przypadku gdy jest to konieczne do rozstrzygnięcia co do wniosku lub oświadczenia - wskazanie faktów, na których strona opiera swój wniosek lub oświadczenie oraz wskazanie dowodu na wykazanie każdego z tych faktów¹²²⁷. Wobec tego, iż obecnie w EPU skutkiem zaskarżenia nakazu zapłaty jest umorzenie postępowania, to wskazywanie faktów i dowodów na wykazanie każdego z nich wydaje się bezcelowe.

Nieuczynienie zadość warunkom ww. przepisu powoduje konieczność wezwania pozwanego do uzupełnienia sprzeciwu¹²²⁸. Sprzeciw, który nie spełnia podanych wymogów, nie czyni zadość wymaganiom formalnym, co uniemożliwia nadanie mu biegu¹²²⁹ i podlega odrzuceniu po bezskutecznym upływie terminu na uzupełnienie środka zaskarżenia¹²³⁰.

Konieczność spełniania wskazanych wymogów z jednej strony zasługuje na aprobatę. Odpowiada bowiem obowiązkowi nałożonym w tym zakresie na powoda. W kontekście jednak skutków wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty, trzeba rozważyć, jakie mogą być konsekwencje wymagania od pozwanego wskazywania twierdzeń i

---

¹²²¹ Z wykluczeniem art. 126 § 3 KPC, na podstawie art. 126 § 3¹ KPC.

¹²²² Art. 480³ § 2 k.p.c.

¹²²³ Art. 126 § 1 pkt 3 k.p.c.

¹²²⁴ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

¹²²⁵ Art. 505³⁵ k.p.c.

¹²²⁶ 505³² § 1 zd. 2 k.p.c.

¹²²⁷ art. 126 § 1 pkt 4 i 5; zob. argumentację w tym zakresie zaprezentowaną przez P. Feligę – Tenże, [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

¹²²⁸ Odmienne na tle uchylonego już art. 503 k.p.c. K. Weitz – zob. Tenże, *art. 503 k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Erciński (red.), Warszawa 2016, LEX.

¹²²⁹ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

¹²³⁰ 480³ § 3 k.p.c.

dowodów. Należy zwrócić uwagę, na pewne zagrożenia dla interesów obu stron postępowania.

W pierwszej kolejności, w odniesieniu do pozwanego, wskazać trzeba, że pozew może być sformułowany w sposób bardzo ogólny, co dotyczy zwłaszcza pozwów masowych. Pozwany może mieć trudność w odniesieniu się do niego i zawarcia w sprzeciwie od nakazu zapłaty chociażby osnowy wniosku czy oświadczenia, rozumianej jako „merytoryczna treść, jaką wniosek lub oświadczenie zawiera i powinno z niej wynikać, jaki jest faktyczny zamiar wnoszącego pismo”¹²³¹.

Z drugiej strony należy jednak wskazać, że w świetle skutku, jaki wywołuje skuteczne wniesienie sprzeciwu do nakazu zapłaty w EPU, a to utratę przez niego mocy i umorzenie postępowania, że wskazanie osnowy wniosku czy oświadczenia angażuje pozwanego, pomimo, że jego stanowisko nie jest rozpatrywane przez sąd. Sąd bada jedynie, czy wniesiony środek zaskarżenia spełnia wymogi formalne¹²³².

Podnieść również trzeba, że w razie skuteczności wniesienia sprzeciwu, nakaz zapłaty utraci moc, a postępowanie jest umarzone. Pozwany może ponownie wnieść pozew, kolejnym razem jednak bogatszy o wiedzę co do argumentów strony przeciwnej, które przedstawić może pozwany w sprzeciwie, spodziewając się, że właściwe przedstawienie swoich racji przyczyni się do rozstrzygnięcia sprawy, jak to powinno mieć miejsce w procesie. Niewątpliwie działanie takie wydaje się różnicować sytuację prawną stron. Może pozbawić pozwanego możliwości skutecznej obrony. Powód, często reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, może lepiej przygotować się do następnej sprawy o to samo roszczenie, czego nie mógłby uczynić, nie znając stanowiska pozwanego.

W odniesieniu zaś do powoda należy zaznaczyć, że pozwany może przez wniesienie sprzeciwu celowo utrudniać dochodzenie i egzekwowanie faktycznej należności przez powoda. Treść sprzeciwu może być bardzo lakoniczna, lecz pomimo to wywoła skutek w postaci uznania za spełnione wymogu formalnego pisma. O ile w stanie prawnym sprzed Nowelizacji pozwany wnosząc skutecznie sprzeciw musiał liczyć się z przekazaniem sprawy do sądu właściwości ogólnej i tym samym z rozpatrzeniem sprawy na podstawie twierdzeń podniesionych w sprzeciwie, przez co wydaje się, że mógł rozważniej podchodzić do złożenia środka zaskarżenia, o tyle

---

¹²³¹ Postanowienie NSA z 30.7.2021 r., III OZ 531/21.

¹²³² Może zdarzyć się jednak sytuacja, że w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany zaskarży jedynie zasądzone koszty. W takim przypadku sąd powinien uznać je za zażalenie na postanowienie o kosztach – Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2104, s. 214.

obecnie konsekwencje mogą być dla niego korzystne. Wydany bowiem nakaz zapłaty traci moc i nie ma pewności, czy powód – zwłaszcza masowy – nie przeoczy sprawę wobec pozwanego i nie wniesie pozwu po upływie okresu przedawnienia roszczenia.

W kontekście powyższego wskazać trzeba, że sprzeciw pozwanego może dotyczyć wielu aspektów pozwu. Z powyższym zagadnieniem wiąże się kwestia dotycząca wnoszenia sprzeciwu wskutek niepewności pozwanego co do osoby powoda. Pozwany wnosi sprzeciw z obawy przed zasądzeniem od niego roszczenia wobec powoda, z którym nie miał wcześniej żadnej styczności. Sytuacja taka ma miejsce wówczas, gdy wierzyciel pierwotny w drodze przelewu wierzytelności przeniesie wierzytelność przysługującą względem pozwanego (dłużnika) na kogoś innego. Pozwany, choć wie, że posiada dług, to jednak wobec podmiotu innego, niż powód. W efekcie wnosi on sprzeciw od nakazu zapłaty. Wydaje się to zresztą zrozumiałe, biorąc pod uwagę, że w EPU powód nie może dołączyć do pozwu dowodów, a zatem i stosownej umowy cesji wierzytelności. Pozwany bazuje zatem jedynie na treści pozwu i oświadczeniu, że powodowi przedmiotowa wierzytelność przysługuje. W takiej sytuacji sprzeciw wnoszony jest jedynie z ostrożności, a rodzi daleko idące skutki dla powoda. W tym przypadku spełnienie wymagań z art. 126 § 1 pkt 4 i 5 k.p.c. koncentruje się jedynie na osobie powoda. Wydaje się, że uzasadnienie sprzeciwu odnoszące się do ww. kwestii powodować powinno uznanie przez sąd spełnienia przedmiotowych wymogów, co prowadzić winno do utraty przez nakaz zapłaty mocy i umorzenia postępowania.

W tym miejscu wrócić należy do sytuacji powoda, wnoszącego pozew w EPU. Wskazać trzeba, że sąd nie wydaje nakazu zapłaty jeśli roszczenie jest oczywiście bezzasadne, twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość; zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego. Nie ulega wątpliwości, że sąd bada treść pozwu, a nie jedynie spełnienie przez niego wymogów formalnych. Odmienna sytuacja zachodzi natomiast w przypadku wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty, kiedy to sąd nie bada treści sprzeciwu, lecz jedynie spełnienie przez środek zaskarżenia wymogów formalnych.

Powyższa analiza sytuacji powoda i pozwanego w EPU w kontekście spełnienia wymogów formalnych przez środek zaskarżenia prowadzi do wniosku, że w tym postępowaniu pomimo zagwarantowania środka zaczepnego - pozwu i odpowiadającego mu środka obronnego – sprzeciwu od nakazu zapłaty i analogicznych dla nich wymogów formalnych we wspomnianym kontekście nie można mówić o

zagwarantowaniu równości stron. Wydaje się lepszym rozwiązaniem, aby środek zaskarżenia w EPU, nie był obciążony wymogami merytorycznego odnoszenia się do treści pozwu i wymienienia dowodów. Jednocześnie jednak zasadnym jest, aby postępowanie po wniesieniu sprzeciwu było kontynuowane. Pozwoliłoby to na wzięcie odpowiedzialności za składane przez strony twierdzenia i zapewniłoby skuteczną obronę w procesie dla pozwanego prowadząca do rozstrzygnięcia sprawy.

4.8.2.2.1. Termin na wniesienie środka zaskarżenia

Warto także w tym miejscu zwrócić uwagę na wskazaną przez Ł. Goździaszka dyskryminację osób zamieszkałych w Polsce lub mających siedzibę na terenie tego kraju przez regulację dotyczącą terminu na wniesienia środka zaskarżenia od nakazu zapłaty.

Termin ten wynosi dwa tygodnie od dnia doręczenia nakazu w przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce w kraju¹²³³; miesiąc od dnia doręczenia nakazu – przypadku nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce poza granicami kraju na terytorium Unii Europejskiej¹²³⁴; trzy miesiące od dnia doręczenia nakazu – w przypadku gdy doręczenie nakazu ma mieć miejsce poza terytorium Unii Europejskiej¹²³⁵.

Jak słusznie zauważa Autor, brak jest jasności co do zastosowania takiego dłuższego terminu na wniesienie środka zaskarżenia dla osób mieszkających w Unii Europejskiej, skoro nie jest wymagane, aby sprzeciw od nakazu zapłaty wnieść osobiście w sądzie. Brak jest zróżnicowania sytuacji stron przy wniesieniu tego środka pocztą¹²³⁶. Zasadnie stwierdza, że w odniesieniu do osób zamieszkałych lub mających siedzibę w Polsce dwutygodniowy termin na wniesienie środka zaskarżenia jest za krótki biorąc pod uwagę, iż sprzeciw stanowi pierwsze pismo w sprawie, wyrażające zaskarżenie. Zauważa, że wydłużenie tego czasu nie przyczyni się do znaczącego wydłużenia postępowania¹²³⁷. Powyższy postulat należy odnieść także do EPU.

---

¹²³³ Art. 480² § 2 pkt 1 k.p.c.

¹²³⁴ Art. 480² § 2 pkt 2 k.p.c.

¹²³⁵ Art. 480² § 2 pkt 4 k.p.c.

¹²³⁶ W myśl art. 165 § 2 k.p.c., oddanie pisma procesowego w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23.11.2012 r. - Prawo pocztowe lub w placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu.

¹²³⁷ Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 480² k.p.c., Legalis.

4.8.2.2.3. Równość w dokonywaniu czynności procesowych w EPU w pozostałych aspektach

Zauważyć także należy, że w przypadku EPU również wybór przez każdą ze stron elektronicznej formy komunikacji jest wyrazem równouprawnienia stron. Powód decydując się na skorzystanie z EPU wnosi pisma wyłącznie w formie elektronicznej¹²³⁸. Pozwany zaś, jeżeli dokona wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, dalsze pisma w sprawie wnosi wyłącznie za pośrednictwem tego systemu¹²³⁹.

Do czasu prawomocnego zakończenia postępowania powód może cofnąć pozew w całości lub w części. Może on również jednocześnie zrzec się roszczenia¹²⁴⁰. Pozwany nie może natomiast cofnąć sprzeciwu. Powyższe spowodowane jest konsekwencjami, jakie wywołuje ten środek zaskarżenia¹²⁴¹.

W EPU strony mogą także wnieść zażalenie¹²⁴², skargę na orzeczenie referendarza¹²⁴³, skargę o wznowienie postępowania¹²⁴⁴.

Istnieją jednak także takie czynności prawne, które ze względu na swoją specyfikę, nie są równoważone przez ich odpowiednik dedykowany drugiej stronie w EPU. Należy do nich np. wnioszek pozwanego o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty. Zgodnie z art. 169 § 1 k.p.c., pismo z wnioskiem o przywrócenie terminu wnosi się do sądu, w którym czynność miała być dokonana, w ciągu tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu¹²⁴⁵. W myśl zaś § 4 tego przepisu, po upływie roku od uchybionego terminu, jego przywrócenie jest dopuszczalne tylko w wypadkach wyjątkowych¹²⁴⁶. Limit czasowy odnoszący się do możliwości złożenia przedmiotowego wniosku chroni więc powoda przez niepewnością jego sytuacji prawnej. Można więc uznać, że w wypadku tej czynności procesowej dochodzi do realizacji zasady równouprawnienia stron w procesie.

---

¹²³⁸ Art. 505³¹ § 1 k.p.c.

¹²³⁹ Art. 505³¹ § 2 k.p.c.

¹²⁴⁰ EPU - Najczęściej zadawane pytania, dokument dostępny pod adresem strony ineterenetowej https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23, pyt. nr 76, dostęp 3.06.2023 r.

¹²⁴¹ R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505 k.p.c.

¹²⁴² Art. 505³⁸ k.p.c.

¹²⁴³ Art. 398²² k.p.c.

¹²⁴⁴ Art. 505³⁹ k.p.c.

¹²⁴⁵ art. 169 § 1 k.p.c.

¹²⁴⁶ art. 169 § 4 k.p.c.

Od niedawna pozwany może także złożyć wniosek w EPU o zwolnienie od kosztów sądowych. Trybunał Konstytucyjny po rozpoznaniu pytania prawnego Sądu Okręgowego w Lublinie orzekł o niezgodności art. 104a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1025, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w jakim w elektronicznym postępowaniu upominawczym przepis ten wyłącza możliwość uzyskania przez stronę pozwaną zwolnienia od kosztów sądowych¹²⁴⁷. W wyroku tym TK odniósł się także do sytuacji powoda, wskazując, że „e.p.u. jest postępowaniem fakultatywnym, co wynika z formy wniesienia pozwu, zależnej od woli powoda. Może on dochodzić roszczenia właśnie w tym trybie, albo - jeśliby chciał ubiegać się o zwolnienie od kosztów sądowych - wybrać zwykłe postępowanie upominawcze. W tym stanie rzeczy eliminacja możliwości uzyskania zwolnienia od kosztów sądowych nie narusza jego praw. Zarazem brak tej możliwości jest "rekompensowany" powodowi niższą opłatą od pozwu (wynoszącą 1/4 opłaty "zwykłej"; z tym, że w przypadku, o którym mowa w art. 505³⁷ § 2 k.p.c., uiszczoną opłatę od pozwu w e.p.u. zalicza się na poczet opłaty od nowo wniesionego pozwu - art. 19 ust. 2 pkt 2 u.k.s.s.c.)”¹²⁴⁸. Tym samym, powód w EPU nadal nie może domagać się zwolnienia od kosztów sądowych.

Argumenty przytoczone przez TK, zbieżne z Uzasadnieniem Projektu nr 859 w odniesieniu do eliminacji w EPU możliwości zwolnienia od kosztów sądowych, nie wydają się do końca przekonujące. Należy podkreślić, że powód może wybrać EPU nie tylko z powodu niższej opłaty od pozwu. Niższej opłaty od pozwu nie można uznać za rekompensatę za niemożność zwolnienia od kosztów sądowych. Wprowadzeniu niższej opłaty od pozwu w EPU przyświecały bowiem inne cele. Jak wskazano w Uzasadnieniu Projektu nr 859, „taka regulacja ma na celu skłonienie jak największej ilości powodów do rezygnacji ze zwykłego postępowania upominawczego angażującego wszystkie sądy w Polsce, zajmującego zarówno orzeczników, jak i sekretariaty sądów oraz generującego duże koszty tradycyjnych doręczeń. Poprzestanie na pobraniu ¼ opłaty w sprawach, które zostaną zakończone prawomocnym nakazem zapłaty nie powoduje różnicy w ostatecznej wysokości opłaty, ponieważ w dotychczasowym postępowaniu upominawczym ¾ opłaty jest zwracane, jeżeli uprawomocnił się nakaz zapłaty. Rezygnacja z uzupełniania opłaty w pozostałych przypadkach powinna uczynić elektroniczne postępowanie upominawcze znacznie

---

¹²⁴⁷ Wyrok TK z dnia 29 kwietnia 2020 r., sygn. akt P 19/16, Legalis nr 2333548.

¹²⁴⁸ Tamże.

atrakcyjniejszym dla powodów od dotychczasowego postępowania upominawczego.”¹²⁴⁹.

Pozbawienie możliwości zwolnienia od kosztów sądowych w EPU może stanowić jedyny powód rezygnacji przez wierzyciela z dochodzenia roszczenia w tym postępowaniu. Odebranie możliwości zwolnienia od kosztów sądowych przez powoda w EPU może doprowadzić do zupełnej rezygnacji z dochodzenia roszczenia. Taka sytuacja może mieć miejsce np. w przypadku chęci dochodzenia roszczenia przez osobę niepełnosprawną, która chciała skorzystać jedynie z formy elektronicznej wniesienia pozwu.

Kontynuując wątek kosztów, zwrócić należy także uwagę na art. 505³⁷ § 1 k.p.c. w myśl którego, że każda ze stron ponosi koszty procesu związane ze swym udziałem w sprawie¹²⁵⁰. Brak jest zatem odróżnienia od siebie przyczyn umorzenia postępowania i ich przełożenia na koszty. Oznacza to, że np. cofnięcie pozwu przez powoda powodujące umorzenie postępowania determinuje obowiązek poniesienia kosztów bez możliwości zwrotu chociaż części opłaty od pozwu¹²⁵¹.

4.8.2.3. Równe możliwości co do skorzystania ze środków zaczepnych i obronnych

Odnoszące się do postępowania głównej czynności prawne są zasadniczo czynnościami o charakterze zaczepnym i obronnym. Ich równość należy zatem analizować w kontekście gwarancji co do możliwości skorzystania przez strony ze środków zaczepnych i obronnych.

W treść wskazanej gwarancji wpisuje się możliwość przedstawienia przez strony twierdzeń i dowodów, zaprezentowania swojej argumentacji i racji, zgłaszania wniosków oraz zarzutów¹²⁵². Równość środków broni w postępowaniu cywilnym jest gwarantowana przez prawo wniesienia odpowiedzi na pozew, sprzeciwu od wyroku zaocznego, od nakazu zapłaty, zarzutów od nakazu zapłaty, odpowiedzi na apelację i skargę kasacyjną, zajęcia stanowiska¹²⁵³.

---

¹²⁴⁹ Uzasadnienie Projektu nr 859, s. 18.

¹²⁵⁰ art. 505³⁷ § 1 k.p.c.

¹²⁵¹ R. Szubierajski, *Zmiany k.p.c. 2019: co zmieniło się w zakresie EPU?* - artykuł dostępny pod adresem s. internetowej: <https://i-rs.pl/zmiany-w-kpc-co-zmienilo-sie-w-zakresie-epu/>, dostęp 29/12/2020, g. 13:30.

¹²⁵² A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 453.

¹²⁵³ Tamże, s. 453. Zob. też J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 262-263; A. Góra-Błaszczkowska, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, Warszawa 2008, s. 7, 284.

Powyższe środki mają na celu przedstawienie dwóch różnych punktów widzenia sprawy i argumentów obu stron, zapewniając sądowi obustronną wiedzę co do faktów¹²⁵⁴.

W EPU powód prezentuje swoje stanowisko w pozwie¹²⁵⁵, zaś pozwany w sprzeciwie od nakazu zapłaty¹²⁵⁶. Teoretycznie wydaje się więc, że równość w zakresie możliwości skorzystania ze środków zaczepnych i obronnych zostaje w tym postępowaniu zapewniona, z zastrzeżeniami poczynionymi już wcześniej. Należy odnotować jednak dalsze wątpliwości w tym zakresie dotyczące sytuacji pozwanego.

Pozwany w tradycyjnym postępowaniu ma kilka możliwości obrony. Może on uznać powództwo¹²⁵⁷, nie podejmować obrony¹²⁵⁸, zaprzeczyć¹²⁵⁹, podnieść zarzuty procesowe¹²⁶⁰, wnieść powództwo wzajemne¹²⁶¹.

W elektronicznym postępowaniu upominawczym możliwości te są ograniczone. Istotą sprzeciwu od nakazu zapłaty jest sprzeciwienie się orzeczeniu wydanemu na podstawie stanowiska powoda. Pozwany może więc w tym środku zaskarżenia zaprzeczyć twierdzeniom powoda czy podnieść zarzuty procesowe. W EPU niezasadnym natomiast jest uznanie powództwa, bowiem uznaniem niejako „dorozumianym”, „milczącym” jest akceptacja nakazu zapłaty i niezaskarżanie go. W tym sensie można także mówić o niepodjęciu obrony. Warto jednak podkreślić, że w postępowaniu klasycznym pozwany może dokonać częściowego uznania powództwa. W EPU taka możliwość nie istnieje. Wątpliwości budzi także wniesienie w EPU powództwa wzajemnego.

W myśl art. 493 § 3. pkt 2) k.p.c. dotyczącego postępowania nakazowego, w postępowaniu po wniesieniu zarzutów powództwo wzajemne jest niedopuszczalne¹²⁶². Ustawodawca wyraźnie więc wyłączył tę możliwość z przedmiotowego postępowania. W odniesieniu do postępowania upominawczego nie dokonał takiego wyjątku. W literaturze zaznacza się, że w sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany może wytoczyć powództwo wzajemne¹²⁶³.

---

¹²⁵⁴ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 453-454.

¹²⁵⁵ Art. 505³¹ § 1k.p.c.

¹²⁵⁶ Art. 505 § 1.

¹²⁵⁷ Art. 213 § 2 k.p.c.

¹²⁵⁸ W myśl art. 230 k.p.c., gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane.

¹²⁵⁹ Wyrok TK z dnia 28 lipca 2004 r., P 2/04, Legalis nr 64210.

¹²⁶⁰ Tamże.

¹²⁶¹ Art. 204 k.p.c.

¹²⁶² Art. 493 § 3. pkt 2) k.p.c.

¹²⁶³ Tak np. P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

Wydaje się więc także teoretycznie dopuszczalne – wobec braku wyłączenia co do elektronicznego postępowania upominawczego – wytoczenie powództwa wzajemnego także w EPU. W postępowaniu tym jednak sąd nie bada argumentacji i treści sprzeciwu jako takiej, lecz jedynie to, jakiego zakresu dotyczy (całości, czy części nakazu zapłaty) oraz czy został skutecznie (prawidłowo) wniesiony. Skuteczność ta ma miejsce wówczas, gdy sprzeciw od nakazu zapłaty został wniesiony w terminie; nie zawiera braków formalnych bądź uzupełniono je w terminie; nie jest niedopuszczalny z innych przyczyn¹²⁶⁴. Skuteczne wniesienie sprzeciwu w EPU skutkuje utratą mocy przez nakaz zapłaty w całości lub w części i umorzeniem postępowania, w zakresie, w jakim nakaz stracił moc¹²⁶⁵.

Wniesienie zatem powództwa wzajemnego w EPU, choć teoretycznie możliwe w sprzeciwie od nakazu zapłaty, w praktyce nie powinno być skuteczne, bowiem sąd winien zbadać prawidłowość wniesienia sprzeciwu i w razie uznania, że spełnia on określone wymogi, postępowanie w sprawie umorzyć w zakresie, a jakim nakaz utracił moc. Zważyć także należy, że wniesienie powództwa w EPU jest możliwe wyłącznie w formie elektronicznej. Zatem nawet nowy pozew, pomimo, że wzajemny, nie powinien odnieść skutku procesowego przypisanego tej instytucji, bowiem nie jest zgodny z formą dedykowaną temu postępowaniu. Stanowisko o niedopuszczalności powództwa wzajemnego w EPU prezentowane jest także w literaturze¹²⁶⁶.

Zaznaczyć należy, że poza funkcją obronną, powództwo wzajemne stanowi drogę do dochodzenia roszczeń przysługujących pozwanemu względem powoda¹²⁶⁷.

W tym miejscu trzeba zwrócić uwagę na nieosiągnięcie jednego z celów, przypisanych wniesieniu pozwu wzajemnego, jakim jest otrzymanie orzeczenia w sprawie. Ta forma obrony pozwanego jest więc nieskuteczna w zakresie celu, jaki ma osiągnąć wytoczenie powództwa wzajemnego. Przyjęte w EPU rozwiązanie stoi więc w sprzeczności z ideą powództwa wzajemnego.

---

¹²⁶⁴ P. Feliga, [w:] T. Szanciło (red.), *T. Szanciło (red.), Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁶ k.p.c., Legalis.

¹²⁶⁵ Więcej na temat skuteczności wniesienia sprzeciwu w stanie prawnym po Nowelizacji – zob. P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁶ k.p.c., Legalis.

¹²⁶⁶ Zob. C. Dzierzbicki, *Spór pomiędzy e-sądem a sądem właściwości ogólnej o przepisy kodeksu postępowania cywilnego przed nowelizacją czy po nowelizacji*, ACTA IURIDICA RESOVIENSIA Nr 2(37)/2022 ISSN 2720-0574 DOI: 10.15584/actaires.2022.2.7, s. 107-108; J. Widło, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – kilka uwag, praktyczne funkcjonowanie*, Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, t. VII (2012), nr 8, s. 17.

¹²⁶⁷ E. Rudkowska-Ząbczyk, A. Budniak-Rogała, *Art. 204 KPC [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krześ (red.), 2020, Legalis.

Pozwany może powództwem wzajemnym osiągnąć jedynie połowiczny skutek obronny (utrata mocy przez nakaz zapłaty). Wydaje się bowiem, iż obrona powinna doprowadzić go do rozstrzygnięcia sprawy z uwzględnieniem jego stanowiska¹²⁶⁸, a nie jedynie pozbawić mocy nakaz zapłaty, co stanowi jedynie tymczasowe rozwiązanie w sytuacji ponownego wniesienia pozwu przez powoda, który może wnosić pozew kilkakrotnie, także w EPU i narażać pozwanego na dalszą fatygę, czy koszty związane z ustanowieniem pełnomocnika. Co do tych ostatnich pozwany nie może domagać się zwrotu, skoro jedynym skutkiem wniesienia przezeń sprzeciwu będzie umorzenie postępowania, a zatem pozwany ponosi koszty procesu związane ze swym udziałem w sprawie¹²⁶⁹, bez szansy na ich pokrycie wobec niemożliwienia kontynuacji postępowania po jego umorzeniu i merytorycznego rozstrzygnięcia.

Zgodnie ze stanowiskiem doktryny, powództwo wzajemne jest niezależne od głównego¹²⁷⁰, o czym świadczy okoliczność, że w przypadku zakończenia postępowania głównego w sposób formalny, postępowanie z pozwu wzajemnego nie zostaje zakończone, lecz będzie rozpatrywane w dalszym ciągu¹²⁷¹.

Warto wskazać, że nawet, gdyby przyjąć, że sprawa z powództwa wzajemnego byłaby rozpatrywana pomimo zakończenia postępowania głównego (w EPU), to jednak w takiej sytuacji dojdzie z kolei do pogorszenia sytuacji powoda z pozwu głównego (z EPU), bowiem nie mógłby on dochodzić w tym postępowaniu swoich roszczeń, a jedynie odierać zarzuty przeciwnika.

Należy w tym miejscu wskazać na zasadny pogląd A. Łazarskiej, dotyczący ograniczeń stawianych w zakresie powództwa wzajemnego postępowaniu nakazowemu. Uwagi te można z powodzeniem odnieść do powództwa wzajemnego w EPU. Autorka stwierdza, że „każdy model postępowania musi odpowiadać standardom minimalnym określonym przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Elementem składowym i zarazem koniecznym prawa do rzetelnego procesu (...) jest równouprawnienie stron, które nie

---

¹²⁶⁸ O czym będzie mowa w części pracy poświęconej prawu do wysłuchania.

¹²⁶⁹ Art. 505³⁷ § 1. k.p.c.

¹²⁷⁰ J. Górski, [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019, komentarz do art. 204 k.p.c.

¹²⁷¹ T. Szanciło [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 204 k.p.c., Legalis.

W razie braku warunków powództwa wzajemnego, sąd nie może go pozostawić w aktach sprawy bez nadania mu biegu, lecz powinien z nim postąpić, jakby został wniesiony w odrębnej sprawie. W szczególności, jeżeli sąd ten jest właściwy do rozpoznania sprawy, należy go wydzielić z akt sprawy głównej i skierować do rozpoznania w oddzielnym procesie (np. wyr. SN z 8.6.1999 r., II CKN 380/98, OSNC 2000, Nr 1, poz. 9); jeżeli sąd nie jest właściwy – przekazać sprawę według właściwości. – J. Górski [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, Warszawa 2019, komentarz do art. 204 k.p.c.

powinno być ograniczane kosztem efektywności postępowania”¹²⁷². Autorka trafnie stwierdza, że ograniczenie obrony pozwanego prowadzi do przyspieszenia postępowania dla powoda, stanowiąc nierówną walkę procesową. Choć istnieją różne modele procesowe, to w każdym z nich powinna być zapewniona równość środków walki i obrony, jako minimalnego standardu ochrony praw jednostek. Brak możliwości wniesienia pozwu wzajemnego pozbawia pozwanego jednego ze środków obrony, uprzywilejowując powoda, nie zapewniając gwarancji równości broni. Autorka podsumowuje te rozważania stwierdzeniem, iż przyspieszenie postępowania nie może dotyczyć uprawnień stron związanych z obroną interesów i praw, a jedynie kwestii formalnych¹²⁷³. Słusznie zauważa także, iż pozwany, który nie może w istocie wnieść powództwa wzajemnego, musi ponieść koszty procesowe postępowania pierwotnego, co prowadzi do istotnej niesprawiedliwości¹²⁷⁴.

Należy także przytoczyć za I. Kunickim, iż „celem powództwa wzajemnego jest zaoszczędzenie pracy sądu i stron przez uniknięcie dublowania czynności procesowych”¹²⁷⁵. Pozbawienie możliwości wniesienia tego środka w EPU i dochodzenie roszczenia w drodze osobnego pozwu przez pozwanego z EPU w innym postępowaniu jest nieekonomiczne procesowo.

W kontekście dokonanych rozważań słusznym wydaje się rozbudowanie EPU o możliwość wniesienia powództwa wzajemnego przez pozwanego. Obecny model obrony nie wypełnia standardu równouprawniania stron w procesie w postaci równości w środkach zaczepnych i obronnych.

4.8.2.4. Jawność rozprawy

A. Zalesińska zasadnie uznaje, że najkorzystniejsze warunki dla realizacji zasady równości stron istnieją w trakcie jawnego posiedzenia sądowego (rozprawy), w czasie której dochodzi do zgłaszania żądań i wniosków, przedstawienia twierdzeń i dowodów¹²⁷⁶.

---

¹²⁷² Autorka zasadnie zauważa, że rozwiązania te, zastosowane w postępowaniu nakazowym i uproszczonym nie zwiększają efektywności. Faktycznie powodują one zwiększenie liczby postępowań, a co za tym idzie – kosztów.

¹²⁷³ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 461-463. Zob. jednak odmienne stanowisko TK, z którym Autorka zasadnie polemizuje – Wyrok TK z dnia 9 stycznia 2006 r. SK 55/04, Legalis nr 71864; Wyrok TK z dnia 28 lipca 2004 r. P 2/04, Legalis nr 64210.

¹²⁷⁴ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 461-462.

¹²⁷⁵ I. Kunicki [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-424*¹², Warszawa 2020, komentarz do art. 204 k.p.c.

¹²⁷⁶ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 80-83; zob. art. 210 § 1 KPC2019.

W dotychczasowym stanie prawnym sprawa przekazana z EPU do sądu właściwości ogólnej mogła być rozpoznawana dalej w postępowaniu zwykłym, a w konsekwencji istniała także możliwość rozpoznania jej na rozprawie. Wraz z wejściem w życie Nowelizacji, możliwość taka została stronom tego postępowania odebrana¹²⁷⁷.

4.8.2.5. Równość w zakresie dostępu do sądu, bez względu na status majątkowy

4.8.2.5.1. Zwolnienie od kosztów sądowych

Jak już wspomiano, pozwany w EPU może złożyć wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych¹²⁷⁸. Powód natomiast nie może domagać się zwolnienia od kosztów sądowych¹²⁷⁹.

Choć wskazywano już wcześniej na niezasadność pozbawienia powoda korzystania z omawianej możliwości, to raz jeszcze należy podkreślić, że argumentacja, iż powód może skorzystać z innej drogi postępowania sądowego nie może każdorazowo uzasadniać dokonywania odstępstw od rozwiązań stosowanych w innych rodzajach postępowań. W omawianym kontekście trzeba mieć bowiem na względzie, że EPU z uwagi na wygodę złożenia pozwu umożliwia dochodzenie roszczeń np. osobom niepełnosprawnym, które mogą wybierać ten rodzaj postępowania ze względu na jego dogodność. W konsekwencji, uniemożliwienie zwolnienia powoda od kosztów sądowych może oznaczać całkowitą rezygnację z wniesienia pozwu, co niewątpliwie doprowadza do nierówności w zakresie dostępu do sądu.

4.8.2.5.2. Ustanowienie pełnomocnika z urzędu

W EPU nie wykluczono możliwości ustanowienia pełnomocnika z urzędu¹²⁸⁰. Zaznaczyć jednak należy, że choć wniosek o ustanowienie takiego pełnomocnika może być zgłoszony w toku sprawy, to jednak w tradycyjnym postępowaniu można go

---

¹²⁷⁷ Zob. Art. 505³³, 505³⁴ § 2, 505³⁶ k.p.c.

Więcej rozważań na ten temat w podrozdziale pt. „Jawne rozpatrzenie sprawy”, w rozdziale nr 3.

¹²⁷⁸ Wyrok TK z dnia 29 kwietnia 2020 r., sygn. akt P 19/16, Legalis nr 2333548.

¹²⁷⁹ Tamże.

¹²⁸⁰ Art. 117 k.p.c.

Tak Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 163. J. Widło wskazał jednak, że w takim przypadku e-sąd korzysta z pomocy sądowej - J. Widło, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2010, s. 65.

również zgłosić przed wytoczeniem powództwa¹²⁸¹. W EPU natomiast pierwszą czynnością strony może być jedynie pozew, a zatem nie jest możliwe zgłoszenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu przed wytoczeniem powództwa. Powyższe bezzasadnie odbiera stronie powodowej możliwość sporządzenia pozwu przez profesjonalnego pełnomocnika. W EPU mogą pojawić się pewne problemy przy sporządzeniu pozwu np. w zakresie określenia wartości przedmiotu sporu czy powołania faktów dla których wykazania zgłaszany jest dany dowód. Przede wszystkim jednak w EPU sąd nie ma możliwości przeprowadzenia postępowania dowodowego, a zatem merytoryczna decyzja co do wydania nakazu zapłaty opiera się głównie na uzasadnieniu pozwu. Powód może mieć problem ze sformułowaniem go i uznać, że chciałby skorzystać z pomocy profesjonalnego pełnomocnika, a przy tym wnieść pozew w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Wydaje się, że system obsługujący EPU nie oferuje jednak takiej możliwości wobec powoda.

4.8.2.6. Możliwość dokonywania pouczeń przez sąd

Wyjaśnienia wymaga cel, jaki spełniać mają pouczenia sądu. Działanie takie uznawane jest za mające na celu realizację zasady równości, kiedy strona procesu jest nieporadna, gdy zachodzą przeszkody lub trudności mogące ujemnie wpłynąć na wynik postępowania¹²⁸². Odnotować można także pogląd, iż pouczenia realizują faktyczną, a nie jedynie formalną równość stron¹²⁸³.

Zgodnie z art. 5 k.p.c., w razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych¹²⁸⁴.

Wydaje się, że na gruncie elektronicznego postępowania upominawczego sąd nie ma możliwości dokonania pouczeń stron na podstawie art. 5 k.p.c., tym bardziej, że

---

¹²⁸¹ M. Łochowski [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I*, Warszawa 2023, komentarz do art. 117 k.p.c. Legalis.

¹²⁸² W orzecznictwie np. Postanowienie SN - Izba Cywilna z 2014-09-12 I CZ 55/14, Legalis numer 1073316; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach - V Wydział Cywilny z 2015-04-22 V ACa 762/14, Legalis numer 1254541; Wyrok SN - Izba Cywilna z 2003-10-28 I CK 185/02, Legalis numer 237999; w literaturze np. J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 260; M. Sawczuk, *Niezawisłość sędziowska a granice pomocy stronie*, [w:] *Studia z procesu cywilnego*, K. Korzan (red.), Katowice 1986, s. 41, 42.

¹²⁸³ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 260.

¹²⁸⁴ Art. 5 k.p.c.

Możliwość dokonywania pouczeń przez sąd wynika także z art. 212 § 2 k.p.c., jednak przepis ten odnosi się do rozprawy. Obecnie ten etap procesowy zasadniczo nie dotyczy jednak EPU, dlatego przedmiotowa regulacja nie będzie opisywana w niniejszej dysertacji.

jak wskazał Sąd Najwyższy, nie jest dopuszczalne udzielanie pouczeń na tle art. 5 k.p.c. przed wszczęciem postępowania, czyli przed złożeniem pisma wszczynającego postępowanie¹²⁸⁵.

W EPU pouczenia w zakresie czynności głównych dokonywane są wobec powoda, na stronie internetowej e-sądu. Zgodnie z ich treścią, sformułowaną na podstawie art. 125 § 2[1] k.p.c., „pisma niewniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wywołują skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu”¹²⁸⁶. W odniesieniu do pozwanego, pouczenia dokonywane są na podstawie art. 505³¹ § 4 k.p.c., zgodnie z którym o skutkach wniesienia pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego sąd poucza pozwanego przy pierwszym doręczeniu oraz na podstawie art. 480² § 3 zd. 2 w zw. z art. 505²⁸ § 1 k.p.c. Regulacja ta stanowi, iż pozwanemu nakaz zapłaty doręcza się z odpisem pozwu, z odpisami załączników do pozwu oraz pouczeniem o terminie i sposobie zaskarżenia nakazu oraz skutkach jego niezaskarżenia¹²⁸⁷.

Należy zgodzić się jednak z interesującym poglądem A. Łazarskiej, odnoszącym się do pouczeń, o których mowa w art. 5 i 212 k.p.c. jak i innych, iż obecnie pouczeniom sądowym powinno przypisać się inne znaczenie, niż mechanizmu uprzywilejowania wyrównawczego. Celem pouczeń nie powinno być, zdaniem Autorki, wyrównywanie nierówności występujących między stronami. Stwierdza ona, iż „należy poszukiwać nowej funkcji sądu, związanej z zarządzaniem sprawą”. Sąd ma obecnie status menadżera postępowania, kierując procesem, celem wydania orzeczenia, które jest sprawiedliwe. Wskazówki sądu służą ochronie praw i wolności jednostki. W tym wymiarze realizowany jest więc także cel rzetelnego postępowania¹²⁸⁸.

Niezbędne pouczenia wpływają na większą aktywność stron, wyrównanie ich możliwości w wykazywaniu twierdzeń¹²⁸⁹, powodując także eliminację zbędnych czynności sądu i przyczyniając się do efektywności postępowania¹²⁹⁰.

Z poglądów tych wyprowadzić można, iż sąd kierując postępowaniem udziela pouczeń, które umożliwiają stronom prawidłowe działanie, aktywizują, a konsekwencji pozwalają na przedstawienie swoich racji.

---

¹²⁸⁵ Post. SN z 23.5.2012 r., III CZ 24/12, Legalis

¹²⁸⁶ Zob. pouczenie na stronie internetowej <https://www.e-sad.gov.pl/>, dostęp 16/09/2020 r., g.12:15.

¹²⁸⁷ art. 480² § 3 zd. 2 k.p.c.

¹²⁸⁸ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 467-468, 470-471.

¹²⁸⁹ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 260. M. Manowska, *Zasada prawdy materialnej w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego*, „Prawo Spótek” 1999, nr 12, s. 51.

¹²⁹⁰ J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 260.

Wobec uznania, iż przepisy regulujące pouczenia dokonywane w EPU stanowią przepisy szczególne wobec art. 5 k.p.c., możliwym jest wobec tego, by wskazane cele pouczeń przypisać pośrednio także pouczeniom na gruncie innych przepisów, niż art. 5 k.p.c. (wskazanych w regulacji normującej EPU).

Niewątpliwie pouczenie powoda w zakresie niewywołania skutku prawnego przez pisma niewniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, jak i pozwanego o skutkach wniesienia pisma za pośrednictwem tego systemu, a to że dalsze pisma w sprawie będzie musiał składać wyłącznie za pośrednictwem tego systemu, zaś naruszenie tej powinności spowoduje konsekwencje wskazane w art. 125 § 2¹ zd. 2 oraz art. 125 § 2² k.p.c.¹²⁹¹, zwraca uwagę stron na konsekwencję w wyborze elektronicznej drogi komunikacji. Przyczynia się to do prawidłowości dokonywania przez nie czynności procesowych, a w konsekwencji zatem umożliwia przedstawienie swoich racji. Powyższe odnieść można także do pouczenia w zakresie wniesienia przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty, przy czym można w odniesieniu do niego mówić także o zmobilizowaniu aktywności pozwanego w postaci wniesienia sprzeciwu i możliwości wykazania twierdzeń. Niewątpliwie pouczenia w EPU spełniają więc przypisywaną im rolę.

4.8.2.7. Wyłączenie sędziego

Możliwość wyłączenia sędziego eliminuje potencjalną przewagę strony i gwarantuje bezstronność¹²⁹². Procedura EPU nie wyklucza złożenia takiego wniosku i wydaje się, że jest on dopuszczalny.

4.8.2.8. Unormowania dotyczące doręczeń

Doręczenia wpisują się w zasadę równouprawnienia stron w postępowaniu cywilnym. Zapewniają skuteczną komunikację sądu z uczestnikami postępowania oraz wypełnienie powinności rozpatrywania sprawy bez zbędnej zwłoki¹²⁹³. Doręczenia pozwalają zachować porządek w dokonywaniu czynności postępowania, dochować

---

¹²⁹¹ R. Kulski [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³¹ k.p.c., Legalis.

¹²⁹² J. Bodio, W. Graliński, *Znaczenie zasady równouprawnienia...*, s. 262-263.

Kontrowersje budzi uznawanie za gwarancję zapewnienia równouprawnienia stron udziału w sprawie prokuratora, organizacji społecznych, powiatowego (miejskiego) rzecznika konsumentów, Rzecznika Praw Obywatelskich. Ich uczestnictwo w sprawie może wręcz naruszać przedmiotową zasadę – zob. A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 437.

¹²⁹³ M. Sorysz, M.J. Kaczyński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-424¹²*, Warszawa 2020, komentarz do art. 131 k.p.c., Legalis.

terminu tych czynności zapewniając ich skuteczność¹²⁹⁴. Sądowy system doręczeń winien gwarantować stronom wiedzę o postępowaniu¹²⁹⁵. Doręczeniom poświęcono w k.p.c. osobny rozdział¹²⁹⁶.

Zasadniczo, zgodnie z art. 131 § 1. k.p.c.¹²⁹⁷, sąd dokonuje doręczeń przez operatora pocztowego¹²⁹⁸, osoby zatrudnione w sądzie, lub sądową służbę doręczeniową. Sąd może również dokonywać doręczeń za pośrednictwem komornika¹²⁹⁹.

W związku z wprowadzeniem EPU, do k.p.c. dodano regulację art. 131¹ k.p.c., dotyczącą doręczeń elektronicznych. W myśl § 1. przepisu, Sąd dokonuje doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (doręczenie elektroniczne), jeżeli adresat wniósł pismo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. W myśl § 2., W przypadku doręczenia elektronicznego pismo uznaje się za doręczone w chwili wskazanej w elektronicznym potwierdzeniu odbioru korespondencji. Przepisu art. 134 § 1 nie stosuje się. W przypadku braku takiego potwierdzenia doręczenie elektroniczne uznaje się za skuteczne po upływie 14 dni od daty umieszczenia pisma w systemie teleinformatycznym. Zgodnie z § 2¹, adresat, który dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, może zrezygnować z doręczenia elektronicznego.

4.8.2.8.1. Niemożność doręczenia

K.p.c. reguluje także zagadnienie niemożności doręczenia. W razie niemożności doręczenia w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających (art. 131 i nast. k.p.c.), pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego¹³⁰⁰ należy złożyć w placówce pocztowej tego operatora, a doręczane w inny sposób - w urzędzie właściwej gminy, umieszczając zawiadomienie o tym w drzwiach mieszkania adresata lub w oddawczej skrzynce pocztowej ze wskazaniem gdzie i kiedy pismo pozostawiono, oraz z pouczeniem, że należy je odebrać w terminie siedmiu dni od dnia umieszczenia

¹²⁹⁴ Tamże.

¹²⁹⁵ A. Łazarska, *Rzetelny...*, s. 471.

¹²⁹⁶ Część pierwsza. Księga pierwsza. TYTUŁ VI. DZIAŁ I. Rozdział 2 doręczenia

¹²⁹⁷ Art. 131 § 1. K.p.c.

¹²⁹⁸ W rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (Dz.U.2022.896 t.j.).

¹²⁹⁹ W sposób określony w ustawie z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U.2023.0.590 t.j.).

W myśl art. 131 § 1¹ k.p.c., w wypadkach wskazanych w ustawie sąd może dokonać doręczeń przez Policję lub Żandarmerię Wojskową. Zob. art. 133 i nast. k.p.c.

¹³⁰⁰ W rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe.

zawiadomienia. W przypadku bezskutecznego upływu tego terminu, czynność zawiadomienia należy powtórzyć¹³⁰¹. Pismo złożone w placówce pocztowej¹³⁰² może zostać odebrane także przez osobę upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych, w rozumieniu tej ustawy. Jeżeli adresat odmawia przyjęcia pisma, doręczenie uważa się za dokonane. W takim przypadku doręczający zwraca pismo do sądu z adnotacją o odmowie jego przyjęcia¹³⁰³. Jeżeli stronie podlegającej wpisowi do rejestru sądowego nie można doręczyć pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających ze względu na nieujawnienie w tym rejestrze zmiany adresu, pismo to pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres jest sądowi znany¹³⁰⁴. Na wniosek strony wydaje się zaświadczenie, że wyrok zaoczny albo nakaz zapłaty został uznany za doręczony na oznaczony adres w sposób przewidziany w art. 139 § 1 k.p.c. W zaświadczeniu stwierdza się z urzędu fakt uchylecia zarządzenia o uznaniu wyroku albo nakazu za doręczony¹³⁰⁵.

4.8.2.8.2. Doręczenia dokonywane za pośrednictwem komornika sądowego

Nowelizacja wprowadziła rozwiązanie doręczeń dokonywanych przez powoda za pośrednictwem komornika. Zgodnie z art. 139¹ § 1 k.p.c., jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie k.p.c., nie odebrał pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w artykułach poprzedzających i nie ma zastosowania art. 139 § 2-3¹ k.p.c. lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, przewodniczący zawiadamia o tym powoda, przesyłając mu przy tym odpis pisma dla pozwanego i zobowiązując do doręczenia tego pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika¹³⁰⁶. W myśl § 2, powód w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia mu zobowiązania, o którym mowa w § 1, składa do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu za pośrednictwem komornika albo zwraca pismo i wskazuje aktualny adres pozwanego lub

---

¹³⁰¹ Art. 139 k.p.c. § 1.

¹³⁰² W rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe.

¹³⁰³ Art. 139 k.p.c. § 1¹

¹³⁰⁴ Art. 139 k.p.c. § 3.

¹³⁰⁵ Art. 139 k.p.c. § 5.

¹³⁰⁶ Art. 139¹ § 1 k.p.c.

dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Po bezskutecznym upływie terminu stosuje się przepis art. 177 § 1 pkt 6¹³⁰⁷.

W Uzasadnieniu Nowelizacji wskazano, że doręczenie pierwszego pisma w sprawie stanowi duży problem, a jest kluczowe dla dalszego prowadzenia postępowania. Wynika to z faktu, iż zasadniczo skuteczne doręczenie takiego pisma pozwala na uznanie za doręczone kolejnych pism. Dotychczas – przed Nowelizacją – sąd niejako musiał zawierzyć powodowi w zakresie prawidłowości podawanego przez niego adresu pozwanego wobec tego, że adnotacje pocztowe nie wносиły dla sądu wielu informacji¹³⁰⁸. W interesie powoda nie było zaś podawanie adresu zgodnie z rzeczywistym stanem faktycznym. Sądy natomiast, wobec nacisku na tzw. „załatwianie spraw” częstokroć przyjmowały oświadczenie powoda za prawdziwe. Rozwiązanie powstających wobec powyższego późniejszych problemów stanowiło przywracanie pozwanemu terminów na złożenie środka zaskarżenia. Ustawodawca Nowelizacji określił takie procesy jako fikcyjne, uznając je za niedopuszczalne i godzące w rzetelność postępowania¹³⁰⁹. Słusznie Projektodawca Nowelizacji wskazał, że rozwiązaniem powyższych problemów może być tzw. „doręczenie komornicze”, stanowiące zasadniczo szybki, pewny i tani sposób na doręczenie korespondencji, dające informację o szerszym zasięgu co do miejsca pobytu pozwanego aniżeli pocztowe¹³¹⁰.

Jak wskazała Rada Legislacyjna w odniesieniu od eliminacji tzw. „fikcji doręczenia”, zmianę tę należy ocenić pozytywnie, z uwagi na doniosłość prawidłowego doręczenia pisma inicjującego postępowanie i konieczność zapewniania obrony praw pozwanego¹³¹¹.

Powyższe argumenty są przekonujące. Ustawodawca nie zdecydował się jednak na ich podzielenie w odniesieniu do EPU.

---

¹³⁰⁷ Art. 139¹ § 2 k.p.c.

¹³⁰⁸ W Uzasadnieniu Nowelizacji powołano się na adnotację „drzwi zamknięte” – Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 154.

¹³⁰⁹ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 153-154.

Liczbę spraw, w których pismo zwracano bez faktycznego doręczenia określono jako znaczną w skali sądownictwa.

¹³¹⁰ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 153-154.

¹³¹¹ Rada Legislacyjna przy Prezesie Rady Ministrów, *Opinia z 24 kwietnia 2020 r. na temat proponowanych przez Radę Legislacyjną zmian w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego*, na podstawie projektu opinii przygotowanego przez dr hab. A. Hrycaj, cz. II, pkt 9, art. 139(1) k.p.c., https://www.gov.pl/web/radalegislacyjna/opinia-z-24-kwietnia-2020-r-na-temat-proponowanych-przez-rade-legislacyjna-zmian-w-przepisach-kodeksu-postepowania-cywilnego#_ftn75, dostęp: 18/3/22 r., g. 10:00. Rada wskazuje, że nadal aktualny pozostaje jednak problem dotyczący faktycznego, realnego doręczenia. Przyjęta zmiana generuje także koszty i wydłuża postępowanie.

W elektronicznym postępowaniu upominawczym zastosowano regulację szczególną względem ogólnych zasad regulujących kwestię doręczeń. W myśl art. 505³⁴ § 1 zd. 1. k.p.c., jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał nakazu zapłaty, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w art. 131-138 i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, nakaz zapłaty uznaje się za doręczony, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL¹³¹².

W EPU pozostawiono więc instytucję tzw. „fikcji doręczenia”, którą Ustawodawca Nowelizacji skrytykował odnosząc się do wprowadzenia obowiązku doręczeń za pośrednictwem komornika, mającego mieć zastosowanie w innych rodzajach postępowań.

Brak konsekwencji w racjach towarzyszącym Nowelizacji ocenić należy krytycznie z kilku punktów widzenia. Po pierwsze Ustawodawca nie poświęcił pozostawieniu fikcji doręczenia w EPU żadnego komentarza poza stwierdzeniem, że „Ograniczenia techniczne systemu teleinformatycznego obsługującego e.p.u. powodują konieczność utrzymania w tym postępowaniu, jako wyjątków, niektórych regulacji obowiązujących dotychczas w ogólnych przepisach o procesie lub w zwykłym postępowaniu upominawczym: — nie stosuje się przepisu art. 1301a (proj. art. 50529 § 1), (...) — przepisów proj. art. 1391 nie stosuje się (proj. art. 50529 § 1), a zamiast przewidzianego w nim trybu doręczenia pozwu stosuje się weryfikację adresu pozwanego w systemie PESEL (proj. art. 50534 § 1),”¹³¹³. Ustawodawca nie odniósł się do przedstawionej przez siebie argumentacji dotyczącej doręczeń komorniczych w kontekście EPU, powołując się jedynie na ograniczenia techniczne systemu. Przypomnieć jednak w tym miejscu należy, że powód ma obowiązek podawania w pozwie wniesionym w EPU miejsca zamieszkania lub siedziby i adresów stron albo, w przypadku gdy strona jest przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej - adres do korespondencji wpisany do tej

---

¹³¹² art. 505³⁴ § 1 zd. 1. k.p.c.

Krytycznie co do tego rozwiązania zob. A. Mendrek, *Odmienny standard ochrony prawnej w elektronicznym postępowaniu upominawczym – uzasadniona potrzeba czy arbitralność ustawodawcy?*, Acta Iuridica Resoviensia (poprzednio: Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria Prawnicza), 32(114), 2021, 123–135.

¹³¹³ Uzasadnienie Projektu 3137, s. 119-120.

ewidencji¹³¹⁴, a zatem można byłoby, w obliczu niemożności doręczenia pozwu i nakazu zapłaty przez sąd, zobowiązać powoda do doręczenia tej korespondencji pozwanemu za pośrednictwem komornika. System obsługujący EPU umożliwia umieszczenie w nim stosowanego zarządzenia w tym zakresie, a podany adres – na fizyczne przesłanie korespondencji powodowi. Wskazać trzeba, że sąd i tak dokonuje w EPU czynności doręczenia pozwu i nakazu zapłaty pozwanemu w tradycyjnej formie, zatem nie można powoływać się na ograniczenia techniczne systemu w zakresie doręczeń – nie mają one bowiem wpływu na proces doręczania pozwu. Tym samym brak jest również przeszkód dla przesłania pozwu powodowi i zobowiązanie go do jego doręczenia pozwanemu za pośrednictwem komornika sądowego. Argumentacja Uzasadnienia Nowelizacji w tym zakresie jest zatem całkowicie chybiona. Zwrócić należy także uwagę na zasadność podawania w pozwie adresu powoda – wydaje się, że może on służyć także innym celom niż identyfikacji – a to skierowania do niego korespondencji przeznaczonej do doręczenia pozwanemu.

Po drugie, w modelowym założeniu, w elektronicznym postępowaniu upominawczym, podobnie jak w „zwykłym” postępowaniu upominawczym, dochodzi do wydania nakazu zapłaty. Od tej chwili oba postępowania upominawcze przechodzą niejako w kolejny, tożsamy im etap – polegający na doręczeniu pozwanemu pozwu wraz z nakazem zapłaty w formie papierowej. Nie ma zatem podstaw dla różnicowania skutku niezastania adresata pod wskazanym przez powoda adresem. Zauważyć także należy, że argumentacja Projektodawcy Nowelizacji w zakresie doręczeń komorniczych odnosi się między innymi do postępowania upominawczego. Niezrozumiałym wydaje się zatem jej akceptacja w EPU, w którym postępowanie osiąga analogiczny jak w postępowaniu upominawczym etap i wymaga wykonania tożsamyh czynności – doręczenia pozwu wraz z nakazem zapłaty.

W tym kontekście zwrócić uwagę trzeba na znaczne różnicowanie sytuacji stron w EPU od tej występującej w innych postępowaniach¹³¹⁵.

Po trzecie natomiast, abstrahując od porównania sytuacji stron z innymi rodzajami postępowań, należy wskazać na samą ich nierówność w EPU. A. Łazarska zasadnie stwierdza, że doręczenie zastępcze zapewnia powodowi ochronę prawną w postaci procedowania sprawy pod nieobecność pozwanego. Jak słusznie wskazuje,

---

¹³¹⁴ Art. 126 § 2 pkt 1 k.p.c.

¹³¹⁵ Zob. też P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁴ k.p.c., Legalis; S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

instytucja ta może jednak zagrażać w istotny sposób interesowi pozwanego w sytuacji, gdy nie wiedział on o postępowaniu, a w sprawie wydano wyrok (nakaz zapłaty) i wykonano go. Pozwany ma możliwość ochrony swojego interesu prawnego w drodze wniosku o przywrócenie terminu¹³¹⁶, jednakże istotnym jest, aby nie dochodziło do zbyt restrykcyjnej oceny kwestii zawinienia co do niedotrzymania terminu. Autorka zasadnie zauważa, że częstokroć zagadnienia te wiążą się z okolicznościami życiowymi, związanymi chociażby z długim urlopem oraz kwestią możliwości spodziewania się pisma procesowego przez adresata¹³¹⁷.

Przywrócenie terminu podlega ocenie sądu. Nie zawsze jednak ocena ta uwzględnia realia danej sprawy. Pozwanemu, niewiedzącemu o toczącym się postępowaniu może być trudno udowodnić pobyt w innym miejscu, aniżeli miejsce dokonania doręczenia zastępczego.

Nadto zaznaczyć trzeba, że może on dowiedzieć się o prowadzonej przeciwko niemu sprawie z toczącego się już postępowania egzekucyjnego. Postępowanie wykonawcze naraża pozwanego bezzasadnie na stres, a w konsekwencji związane z nim negatywne skutki zdrowotne, „zamrożenie” pieniędzy, które pozwany mógł mieć przeznaczone na inny cel niezbędny do realizacji w określonym przez niego czasie. Powyższe może spowodować, że jego działania – w tym środki ochrony – mogą być chaotyczne i pozbawione właściwej argumentacji, jak również niewniesienie w terminie. W istocie, może zatem dojść do niezasadnego nieprzywrócenia terminu. Powyższe dotyczy zwłaszcza osób starszych, nieobytych w procedurze sądowej, szczególnie elektronicznej, co do których zablokowanie środków na koncie może rodzić daleko idące konsekwencje zdrowotne czy życiowe. Pozostawienie w EPU tzw. „fikcji doręczenia” znacząco godzi w interesy pozwanego, co budzi o tyle duży sprzeciw, że wydaje się, na podstawie przytoczonych wyżej argumentów Projektodawcy Nowelizacji, iż zostało dostrzeżone, ale bezzasadnie nieuwzględnione w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Choć instytucja doręczenia komorniczego zawiera wady, jak np. przeniesienie w dużej mierze obowiązek ustalenia adresu na powoda, pozbawienie go faktycznej

---

¹³¹⁶ Odróżnić trzeba od skierowania korespondencji na właściwy adres od błędnego. Ł. Goździaszek zasadnie stwierdza za A. Kościółek, że w przypadku skierowania korespondencji na niewłaściwy adres wniosek o przywrócenie terminu nie jest zasadny. W takim przypadku należy złożyć zażalenie na postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty. Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 216; A. Kościółek, *Sprzeciw w elektronicznym postępowaniu upominawczym – uwagi na tle obowiązujących oraz projektowanych rozwiązań legislacyjnych*, MOP 2013 nr 13, s. 682.

¹³¹⁷ A. Łazarska, *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012, s. 472-473.

ochrony prawnej w przypadku nieustalenia adresu pozwanego, który to może uchylać się celowo od spłaty zobowiązania i ukrywać się, niezrealizowania wniosku o doręczenie czy ustalenie adresu przez komornika sądowego, zagubienia korespondencji w trakcie jej przesyłania, to jednak wydaje się rozwiązaniem rozsądnym, uniemożliwiającym skuteczne doręczenie w sytuacji, gdy nie jest to zasadne. Zrezygnowanie z takiej możliwości w EPU jest zupełnie pozbawione racji.

4.8.2.8.3. Niezgodność adresu z ujawnionym w rejestrze PESEL

Należy przytoczyć w tym miejscu ponownie art. 505³⁴ § 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli pozwany, pomimo powtórzenia zawiadomienia zgodnie z art. 139 § 1 zdanie drugie, nie odebrał nakazu zapłaty, a w sprawie nie doręczono mu wcześniej żadnego pisma w sposób przewidziany w art. 131–138 i nie ma zastosowania art. 139 § 2 i 3 lub inny przepis szczególny przewidujący skutek doręczenia, nakaz zapłaty uznaje się za doręczony, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL. W przeciwnym przypadku stosuje się przepis § 2¹³¹⁸, tj. wzywa powoda pod rygorem uchylenia z urzędu nakazu zapłaty i umorzenia postępowania do usunięcia przeszkody w doręczeniu nakazu zapłaty w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc¹³¹⁹.

W EPU „fikcja doręczenia” może mieć zastosowanie, o ile adres, pod którym pozostawiono zawiadomienia, jest zgodny z adresem ujawnionym w rejestrze PESEL¹³²⁰. Słusznie zauważa P. Feliga, że omawiany przepis nie dotyczy sytuacji nieujawnienia aktualnego adresu w rejestrze PESEL¹³²¹, lecz niezgodności adresu, pod

---

¹³¹⁸ w Art. 505³⁴ § 1 k.p.c.

¹³¹⁹ A. Olaś, *Rozdział XIX. Elektroniczne postępowanie upominawcze po zmianach na mocy nowelizacji z 4.7.2019 r.* [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, M. Malczyk (red.), *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. w praktyce*, Legalis.

Art. 505³⁴ § 2 k.p.c.

Usunięcie tej przeszkody będzie polegało na ustaleniu przez powoda miejsca pobytu pozwanego w kraju, w którym nakaz zapłaty będzie mógł być mu skutecznie doręczony. Za usunięcie przeszkody w rozumieniu § 1 komentowanego artykułu nie można natomiast uznać sytuacji, w której powód ustali miejsce pobytu pozwanego za granicą - R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³⁴ k.p.c., Legalis.

¹³²⁰ Art. 505³⁴ § 1 zd. 1 k.p.c. Zob. też Ł. Goździaszek, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 505³⁴ k.p.c., Legalis

¹³²¹ Autor wskazuje, że „Brak jest podstaw prawnych do uznania za skuteczne doręczenia, gdy zawiadomienie z art. 139 § 1 KPC zostało pozostawione pod ostatnim ujawnionym adresem w rejestrze PESEL.” – P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁴ k.p.c., Legalis.

którym pozostawione zostały zawiadomienia o przesyłce z tym, który ujawniono w rejestrze PESEL¹³²².

„Przeciwny przypadek”, o którym traktuje art. 505³⁴ § 1 zd. 2 k.p.c., warunkujący zastosowanie § 2 tego przepisu, dotyczy wyłącznie niezgodności adresu, pod którym pozostawiono zawiadomienia o przesyłce z ujawnionym w rejestrze PESEL, a nie zupełnego nieujawnienia aktualnego adresu w tym rejestrze¹³²³.

W sprawie może zaistnieć stan faktyczny, w którym wierzyciel dysponuje prawidłowym adresem pozwanego (adresem jego aktualnego pobytu), ale z przyczyn życiowych, jak np. dłuższy wakacyjny urlop, pismo procesowe nie zostanie odebrane. W takiej sytuacji, kiedy w rejestrze PESEL istnieje inny, niż podany w pozwie adres, powód ma możliwość usunięcia przeszkody w doręczeniu nakazu zapłaty. Powyższe prowadzi do sytuacji kiedy to pomimo prawidłowości adresu dane pomiędzy powód musi nadal poszukiwać aktualnego adresu pozwanego. W przeciwnym razie, kiedy to powód nie sprostą nałożonej powinności, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie¹³²⁴, pozbawiając powoda możliwości obrony swoich praw, co w konsekwencji powoduje naruszenie zasady równouprawnienia stron. W opisanej sytuacji doręczenie komornicze czy też ustalenia poczynione przez komornika sądowego pozwoliłyby na ustalenie miejsca zamieszkania pozwanego.

Zwrócić także należy uwagę na powołanie się w omawianym przepisie na rejestr PESEL. Przedmiotowa regulacja odwołuje się zatem jedynie do osób fizycznych, choć, jak wskazuje Ł. Goździaszek, takie zawężenie z punktu widzenia celowościowego nie ma uzasadnienia¹³²⁵. P. Feliga wskazuje, że „formalizm doręczeń przyjęty w art. 505³⁴ § 1 KPC znacznie osłabia w EPU poziom ochrony podstawowego prawa strony do obrony, która nie jest przedsiębiorcą, w zestawieniu z regulacjami zawartymi w art. 139 § 3 i 3¹ oraz art. 139¹ § 1 KPC.”¹³²⁶. Na gruncie przepisu dochodzi zatem do różnicowania poziomu ochrony prawnej według tego, czy pozwanym jest osoba fizyczna posiadająca numer PESEL, co również wydaje się godzić w zasadę równouprawnienia stron.

---

¹³²² Tamże.

¹³²³ Tamże.

¹³²⁴ Art. 505³⁴ § 2 zd. 1 k.p.c. 2019.

¹³²⁵ Ł. Goździaszek [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 505³⁴ k.p.c., Legalis.

¹³²⁶ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁴ k.p.c., Legalis.

4.8.2.8.4. Brak adresu w rejestrze PESEL

W sytuacji braku aktualnego adresu w rejestrze PESEL i nieodebrania przez pozwanego nakazu zapłaty pod adresem wskazanym w pozwie, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba, że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty¹³²⁷.

4.8.2.8.5. Kurator do doręczeń

Warto wskazać także inną instytucję związaną z doręczaniem pozwanemu korespondencji sądowej, różniącą EPU od innych postępowań. Zgodnie z art. 143 k.p.c., jeżeli stronie, której miejsce pobytu nie jest znane, ma być doręczony pozew lub inne pismo procesowe wywołujące potrzebę podjęcia obrony jej praw, doręczenie może do chwili zgłoszenia się strony albo jej przedstawiciela lub pełnomocnika nastąpić tylko do rąk kuratora ustanowionego na wniosek osoby zainteresowanej przez sąd orzekający¹³²⁸. W myśl art. 144 § 1. zd. 1. k.p.c., przewodniczący ustanowi kuratora, jeżeli wnioskodawca uprawdopodobni, że miejsce pobytu strony nie jest znane¹³²⁹. Z chwilą doręczenia pisma kuratorowi doręczenie staje się skuteczne. Sąd może jednak uzależnić skuteczność doręczenia od upływu oznaczonego terminu od chwili wywieszenia obwieszczenia w budynku sądowym¹³³⁰.

W EPU nie jest możliwe skorzystanie z instytucji kuratora do doręczeń¹³³¹. W sytuacji, kiedy nakazu zapłaty nie można doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie¹³³².

W postępowaniu upominawczym natomiast, w sytuacji nieznaności miejsca pobytu pozwanego zastosowanie znajdują przepisy ogólne dotyczące kuratora do doręczeń – art. 143 i 144 k.p.c.¹³³³. Przypomnieć należy bowiem, że w drodze

¹³²⁷ Art. 505³⁴ § 1 w zw. z art. 505³⁴ § 2 zd. 1 k.p.c.

¹³²⁸ art. 143 k.p.c. 2019.

¹³²⁹ Art. 144 § 1. zd. 1. k.p.c. 2019.

¹³³⁰ Art. 144 § 3 k.p.c. 2019.

Zgodnie z art. 143 k.p.c., jeżeli stronie, której miejsce pobytu nie jest znane, ma być doręczony pozew lub inne pismo procesowe wywołujące potrzebę podjęcia obrony jej praw, doręczenie może do chwili zgłoszenia się strony albo jej przedstawiciela lub pełnomocnika nastąpić tylko do rąk kuratora ustanowionego na wniosek osoby zainteresowanej przez sąd orzekający.

¹³³¹ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

Odmienne stanowisko wyrażono w Uchwale Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z dnia 13 czerwca 1975 r., sygn. akt IV PZP 6/75, Legalis nr 1045565.

¹³³² Art. 505 34 par. 2 zd. 1 k.p.c. 2019.

¹³³³ Zob. M. Muliński [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B...*, komentarz do art. 480¹ k.p.c., Legalis; A. Jaworski, A. Olaś [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Ryłski (red.), Warszawa 2022, komentarz do art. 499 k.p.c., Legalis.

Nowelizacji usunięto z art. 499 § 1 punkt 4.¹³³⁴ – przesłankę uniemożliwiającą wydanie nakazu zapłaty w tym postępowaniu, a dotyczącą nieznanomości miejsca pobytu pozwanego lub niemożności doręczenia nakazu zapłaty w kraju.

Powyższe także bezzasadnie różnicuje sytuację stron procesu w EPU od innych rodzajów postępowań.

4.8.2.8.6. EPU – niemożność doręczenia nakazu zapłaty w kraju

W kontekście doręczeń w EPU należy także zwrócić uwagę na inny problem, dotyczący niemożności doręczenia nakazu zapłaty w kraju. W myśl cytowanego już art. 505³⁴ § 2 zd. 1 k.p.c., jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty i umarza postępowanie, chyba że powód w wyznaczonym terminie, nie dłuższym niż miesiąc, usunie przeszkodę w doręczeniu nakazu zapłaty¹³³⁵. Zgodnie zaś z art. 505²⁸ § 2 pkt 2 k.p.c., nakaz zapłaty nie może być wydany, jeżeli doręczenie pozwanemu nakazu miałyby nastąpić poza granicami kraju¹³³⁶.

Niemożność doręczenia nakazu zapłaty w kraju stanowi przeszkodę do jego wydania oraz powoduje uchylenie wydanego już nakazu zapłaty i umorzenie postępowania. Nie jest przy tym istotne, że znane jest miejsce zamieszkania lub pobytu za granicą¹³³⁷. W powyższej przeszkodzie zawiera się również nieznanomość miejsca pobytu pozwanego¹³³⁸.

K. Flaga-Gieruszyńska, wskazuje, że niemożność wydania nakazu zapłaty jeśli doręczenie go ma nastąpić poza granicami kraju, jest typowym rozwiązaniem dla postępowań w których występuje etap bez obecności pozwanego¹³³⁹. Według P. Feligi celem powyższej przeszkody do wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym jest ochrona prawa do obrony pozwanego, wobec przebiegu tego postępowania bez udziału pozwanego i jego oparciu na twierdzeniach

---

¹³³⁴ Nowelizacja, art. 1 pkt 185 lit. c.

¹³³⁵ art. 505³⁴ § 2 zd. 1 k.p.c.

¹³³⁶ art. 505²⁸ § 2 pkt 2 k.p.c.

¹³³⁷ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis. Autor wskazuje także, że „Przeszkody tej nie usuwa ustanowienie pełnomocnika do doręczeń na podstawie art. 133 § 3 in fine KPC albo art. 1135¹ KPC.”

¹³³⁸ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

¹³³⁹ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, Warszawa 2019, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

powoda. Zdaniem Autora postępowanie to, choć winno ułatwić dochodzenie wierzytelności, to jednak nie może narażać pozwanego na szkodę¹³⁴⁰.

W tym, miejscu przypomnieć należy, że zwykle postępowanie upominawcze również odbywa się *ex parte*. W Uzasadnieniu Projektu nr 3137 w odniesieniu do postępowania upominawczego wskazano, że „W dotychczasowym stanie prawnym do podstaw odmowy wydania nakazu zapłaty względnie jego uchylenia z urzędu należą nieznaną miejscem pobytu pozwanego i niemożność doręczenia pozwanemu odpisu nakazu w kraju. Niewątpliwie i pierwsza, i druga z tych okoliczności komplikuje normalny tok postępowania. Nie wydaje się jednak, by utrudnienia te uzasadniały *a limine* rezygnację z tak istotnej korzyści, jak szybkie i tanie rozstrzygnięcie sporu poprzez wydanie nakazu zapłaty – tym bardziej, że procedura daje stronom i sądowi narzędzia do przewyciężenia tych trudności. Należy więc przywrócić w tym zakresie stosowanie instytucji „zwykłego” procesu – poprzez zniesienie dotychczasowych odrębności w drodze uchylenia art. 492¹ § 1, art. 499 § 1 pkt 4 i art. 502¹ § 1.”¹³⁴¹. Ustawodawca dostrzegł więc niewątpliwe zalety w postaci szybkiego i taniego rozstrzygnięcia sprawy, zauważając, że nie ma przeszkód dla skorzystania z rozwiązań dotyczących doręczeń poza granicami kraju.

W myśl art. 1133 § 1 k.p.c., sąd może doręczyć pisma sądowe osobie przebywającej lub mającej siedzibę za granicą pocztą listem poleconym za potwierdzeniem odbioru, jeżeli taki sposób dopuszcza prawo państwa, w którym ma nastąpić doręczenie¹³⁴². Przepis ten, jak i inne regulacje dotyczące doręczeń poza granicami Polski¹³⁴³, znajduje zastosowanie w postępowaniu upominawczym¹³⁴⁴. Doręczenia zagraniczne obecnie dopuszczalne są więc obecnie na gruncie postępowania upominawczego. Powyższe ograniczenie w EPU stanowi niewątpliwie dysproporcję w równouprawnieniu stron w EPU względem innych postępowań, w tym względem postępowania upominawczego, jak również znacznie ogranicza możliwość obrony praw

---

¹³⁴⁰ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

¹³⁴¹ Uzasadnienie Projektu nr 3137, s. 122.

¹³⁴² Art. 1133 § 1 k.p.c.

¹³⁴³ Art. 1132–1135⁵ k.p.c.; Rozporządzenie Nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 13.11.2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (doręczanie dokumentów) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) Nr 1348/2000 (Dz.U. L Nr 324/79 ze zm.); Konwencja haska z 15.11.1965 r. o doręczeniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz.U. z 2000 r. Nr 87, poz. 968);

¹³⁴⁴ A. Jaworski, A. Olaś [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), Warszawa 2022, komentarz do art. 499 k.p.c., Legalis.

stron procesu w tym postępowaniu, bezzasadnie różnicując pozwanych na tych, którzy mają miejsce zamieszkania bądź pobytu w Polsce i pozostałych.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że w istocie omawiane, przyjęte w EPU rozwiązanie chroni dłużnika (pozwanego), a pozbawia ochrony wierzyciela (powoda).

4.8.2.8.7. Postulaty *de lege ferenda* wobec doręczeń w EPU

W świetle obecnej regulacji dotyczącej EPU, sposobem na zapewnienie możliwości skutecznego doręczenia pozwu wydaje się jedynie podanie aktualnych danych adresowych pozwanego, najlepiej zbieżnych z tymi ujawnionymi w rejestrze PESEL. Służyć temu może utrzymanie obowiązku meldunkowego oraz skuteczniejsze egzekwowanie jego wykonania. Jak słusznie wskazuje P. Feliga, doręczanie nakazu zapłaty powinno nastąpić na aktualny adres zamieszkania i nie jest on adresem ujawnionym w bazie PESEL¹³⁴⁵. Trudno nie zgodzić się z powyższą tezą.

Obecne wymogi w omawianym zakresie powodują, że wierzyciel, celem zapewnienia sobie ochrony prawnej, winien z ostrożności, przed uruchomieniem postępowania w EPU zwrócić się do właściwych instytucji celem ustalenia adresu pozwanego w rejestrze PESEL. Jak już jednak wskazywano wcześniej, stanowić to może duży problem dla powoda. Rozwiązanie to powoduje także, że postępowanie przed e-sądem nie jest dla powoda atrakcyjne. Zamiast możliwości szybkiego wniesienia pozwu, powód dla własnej ochrony powinien poprzedzić tę czynność innymi działaniami. Niedokonanie ich niesie bowiem dla niego ryzyko umorzenia postępowania w sytuacji braku aktualnego adresu dłużnika w rejestrze PESEL. Inne rodzaje postępowań, z których może skorzystać wierzyciel chcąc dochodzić roszczenia o zapłatę, nie są obarczone takimi sankcjami.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż wierzyciele często dysponują aktualnymi numerami telefonów swoich dłużników czy też ich adresami mailowymi, nie wspominając o profilach na portalach społecznościowych. Co więcej, komunikują się z nimi za ich pośrednictwem. Wierzyciele, choć więc mogą mieć kontakt z dłużnikiem, nie posiadając jego adresu zamieszkania, mają utrudnioną możliwość dochodzenia należności na drodze sądowej, zaś nie mogą zupełnie w takim przypadku dochodzić zapłaty w EPU. Brak adresu uniemożliwia zapewnienie powodom w EPU ochrony prawnej.

---

¹³⁴⁵ P. Feliga [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁴ k.p.c., Legalis.

Wydaje się, że zasadnym byłoby wprowadzenie także w EPU instytucji doręczeń przez komorników sądowych oraz kuratora do doręczeń. Zarówno komornik sądowy jak i kurator mogliby ustalić adres zamieszkania pozwanego, dysponując przekazanymi przez powoda danymi dłużnika, jak numer telefonu czy adres e-mail.

Choć być może zbyt wcześnie na takie rozwiązania, to w obecnej dobie postępującej informatyzacji, mediów społecznościowych, różnych kanałów komunikacji, warto rozważać w długofalowej perspektywie także wprowadzenie systemu doręczeń elektronicznych nie tylko wobec podmiotów obecnie obowiązanych do posiadania adresu do takich doręczeń¹³⁴⁶. Wartym uwagi byłoby zatem rozbudowanie bazy PESEL o dane dotyczące komunikacji elektronicznej, co przynajmniej częściowo mogłoby ograniczyć sytuacje, w których pozwany rzeczywiście, z powodu błędnie dokonanych doręczeń, nie wiedział o toczącym się procesie.

Z powodzeniem można byłoby także przejść do postępowania cywilnego, nie tylko EPU, niektóre z rozwiązań stosowanych przez bankowość elektroniczną. Obecnie systemy tego typu bazują na zintegrowanych środkach, używając aplikacji mobilnej, poczty e-mail, wiadomości SMS. Rozwiązania takie mogłyby sprawdzić się także na dalszym etapie postępowania pozwalając np. na wysłanie powiadomienia o toczącym się z ich udziałem postępowaniu. Być może właściwym byłoby także stworzenie aplikacji na urządzenia mobilne¹³⁴⁷, służącej do powiadamiania o postępowaniach sądowych.

Nie jest również zasadnym pozbawianie możliwości doręczenia nakazów zapłaty poza granice kraju w elektronicznej formie postępowania upominawczego¹³⁴⁸. Zauważyć trzeba, że na terenie kraju nakaz zapłaty wydany w EPU nie jest doręczany pozwanemu w formie elektronicznej. Nie ma zatem powodów, aby nie móc doręczyć nakazu zapłaty z EPU poza granicami Polski. Ta dysproporcja jest tym bardziej nieuzasadniona, że w elektronicznym postępowaniu upominawczym sprzeciw od nakazu zapłaty może zostać wniesiony drogą elektroniczną¹³⁴⁹. Możliwość ta znacznie ułatwiłaby skorzystanie z tego środka zaskarżenia przez pozwanych mieszkających lub mających siedzibę za granicą.

---

¹³⁴⁶ Zob. art. 9 ust. 1 Ustawy z dn. 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U.2023.285 t.j.).

¹³⁴⁷ Choć zupełnie przejście jedynie na drogę mailową nie wydaje się słuszne w odniesieniu np. do osób starszych, które zasadniczo nie posługują się na co dzień narzędziami nowych technologii.

¹³⁴⁸ Zob. uwagi poczynione w niniejszym rozdziale dotyczące stosowania w EPU art. 480² § 2 k.p.c.

¹³⁴⁹ Art. 505³¹ § 2 k.p.c.2019.

Odnutować także należy, że niemożność doręczenia w EPU nakazu zapłaty powoduje niewydanie nakazu zapłaty¹³⁵⁰ lub uchylenie przez sąd z urzędu nakazu zapłaty i umorzenie postępowania¹³⁵¹ (w zależności od momentu, a którym doręczenie przestało być możliwe¹³⁵²). Konsekwencje z tym związane są zatem dużo dalej idące, niż w zwykłym postępowaniu upominawczym. Można byłoby je ograniczyć stosując rozwiązanie wprowadzone w zwykłym postępowaniu upominawczym.

4.8.2.9. Przywrócenie terminu

W zasadę równości wpisuje się również instytucja przewrócenia terminu. Zasadniczo w EPU sprowadzona do możliwości jej zastosowania do wniosku pozwanego o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty, zapewniając skuteczną ochronę jego interesów. Natomiast wynikające z art. 169 §4 k.p.c.¹³⁵³ ograniczenie czasowe wniesienia takiego pisma, zabezpiecza powoda przez niepewnością co do jego sytuacji. W tym kontekście realizowana jest zasada równouprawnienia stron w procesie, zapewniająca proceduralną możliwość ochrony stron procesu¹³⁵⁴.

4.8.2.10. Unormowania donoszące się do środków odwoławczych

Zasada równości obejmuje też regulacje dotyczące środków odwoławczych. W EPU istnieje możliwość wniesienia do II Wydziału Cywilnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w Lublinie¹³⁵⁵ środka odwoławczego. Środek ten stanowi zażalenie na zarządzenie o zwrocie pozwu, na postanowienie o odrzuceniu pozwu, na postanowienie o odrzuceniu sprzeciwu od nakazu zapłaty¹³⁵⁶, na postanowienie o umorzeniu EPU¹³⁵⁷. Uznać zatem należy, że stronom zagwarantowano równą możliwość wnoszenia środków odwoławczych w odniesieniu do podejmowanych przez nie czynności.

---

¹³⁵⁰ Art. 505²⁸ § 2 pkt 2 k.p.c.

¹³⁵¹ Art. 505³⁴ § 2 k.p.c.

¹³⁵² Jak wskazuje P. Feliga, „Przeszkoda z art. 505²⁸ § 2 pkt 2 KPC musi mieć charakter pierwotny, tj. istnieć przed wydaniem nakazu zapłaty. Jeżeli brak możliwości doręczenia nakazu zapłaty w kraju ujawnił się po wydaniu nakazu zapłaty, zastosowania nie znajdzie przytoczona regulacja, lecz art. 505³⁴ § 2 KPC. Ten ostatni przepis stanowi samodzielną podstawę prawną do umorzenia postępowania przez sąd z urzędu z powodu niemożności doręczenia pozwanemu nakazu zapłaty w kraju” - Tenże, [w:] *Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz. Art. 1–50539. Tom I*, T. Szanciło (red.), Warszawa 2019, komentarz do art. 505²⁸ k.p.c., Legalis.

¹³⁵³ art. 169 § 4 k.p.c.

¹³⁵⁴ Zob. jednak zagrożenia, o których mowa w podrozdziale omawiającym doręczenia dokonywane za pośrednictwem komornika sądowego.

¹³⁵⁵ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wskazania wydziału sądu okręgowego rozpoznającego środki odwoławcze w elektronicznym postępowaniu upominawczym z dnia 23 października 2018 r. (Dz.Urz.MS z 2018 r. poz. 287), § 1.

¹³⁵⁶ R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B...*, komentarz do art. 505³⁰ k.p.c., Legalis.

¹³⁵⁷ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³⁷ k.p.c., Legalis.

Rozpoznanie zażalenia na postanowienie wydane w elektronicznym postępowaniu upominawczym, jak również na postanowienie wydane w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi wykonawczemu wydanemu w tym postępowaniu, następuje w składzie jednego sędziego¹³⁵⁸. Rozwiązanie to jest odstępstwem od zasady rozpoznawania spraw toczących się w wyniku zażalenia w składzie trzech sędziów¹³⁵⁹. Choć wydaje się, że wyjątek ten nie godzi w prawa stron ze względu na specyfikę EPU, to jednak brak uzasadnienia dla takiego różnicowania EPU względem innych postępowań, skoro postępowanie zażaleniowe dotyczy kwestii tożsamy (zwrot pozwu, umorzenie postępowania itd.).

4.8.2.11. Równość stron w EPU wobec postępowania upominawczego

Jak ustalono już wcześniej, równość stron w EPU należy rozpatrywać także w kontekście zestawienia sytuacji prawnej, obowiązków i uprawnień stron w tym postępowaniu względem jego tradycyjnej formy – postępowania upominawczego.

4.8.2.11.1. Zakres przedmiotowy EPU i postępowania upominawczego

Poza dysproporcjami występującymi pomiędzy EPU a postępowaniem upominawczym przytoczonymi w toku wcześniejszych rozważań dotyczących równości, zwrócić należy uwagę także na różnicowanie zakresu przedmiotowego EPU i postępowania upominawczego. M. Kostwiński wysnuwa interesujące wnioski dotyczące dyskryminacji powodów, którzy dochodzą świadczeń innych, niż pieniężne¹³⁶⁰, traktując ogólnie o postępowaniach, gdzie zastosowano konstrukcję odwrócenia sporu. Stwierdza, że konstrukcja odwrócenia sporu dotyczy właściwie roszczeń o zapłatę. W przypadku zaś kumulacji roszczeń, powód ma możliwość skorzystania z szybkiego załatwienia sprawy w postępowaniu upominawczym (w tym w EPU) i nakazowym w odniesieniu jedynie do roszczeń pieniężnych (czy na tle art. 480¹ § 1 k.p.c. świadczenia innych rzeczy zamiennych¹³⁶¹ - przyp. Autorki), podczas gdy do pozostałych roszczeń (świadczeń niepieniężnych) brak jest takiej możliwości. Podobnie, w niekorzystnej sytuacji jest powód, który ma do wyboru kilka roszczeń, których może dochodzić, ale jedynie co do niektórych może liczyć na szybkie

---

¹³⁵⁸ Art. 505³⁸ zd. 1 k.p.c.

¹³⁵⁹ Art. 367 § 3 zd. 1 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c.

¹³⁶⁰ M. Kostwiński, *Czy jest potrzebny nakaz świadczenia?*, PPC 2015/4/603-621, LEX.

¹³⁶¹ Art. 480¹ § 1 k.p.c.

rozpoznanie sprawy w postępowaniu upominawczym (też w EPU) lub nakazowym¹³⁶². Autor postuluje rozszerzenie zakresu stosowania przepisów o postępowaniu nakazowym i upominawczym na świadczenia niepieniężne lub stworzenie nowego postępowania odrębnego. Wskazuje na możliwość utworzenia nakazu świadczenia jako nowego orzeczenia¹³⁶³. Wydaje się, że uwagi na tym tle można odnieść także do EPU, w którym obecnie można dochodzić jedynie roszczeń pieniężnych, w odróżnieniu od postępowania upominawczego, gdzie możliwe jest także dochodzenie świadczenia innych rzeczy zamiennych. Rozszerzenie zakresu przedmiotowego tego postępowania, jak i innych postępowań odrębnych, w których zastosowano konstrukcję odwrócenia sporu, mogłoby przyczynić się do realnego odciążenia sądów od rozpoznawania także innych spraw, a wydany nakaz mógłby dotyczyć świadczeń, które polegają na daniu, czynieniu, nieczynieniu, znoszeniu czegoś¹³⁶⁴.

4.8.2.11.2. Wymagalność roszczenia

Warto także odnotować, że również w odniesieniu do przesłanki dotyczącej wymagalności roszczenia dochodzi do różnicowania obu przedmiotowych postępowań. Jak wskazuje P. Feliga, termin wskazany w art. 505^{29a} k.p.c. nie jest tym samym, co termin przedawnienia. Stanowi dodatkowe ograniczenie w elektronicznym postępowaniu upominawczym co do możliwości wydania nakazu zapłaty¹³⁶⁵. W EPU nie można zatem wszcząć postępowania w przypadku, gdy roszczenie nie jest jeszcze przedawnione, ale termin jego wymagalności przekroczył trzy lata¹³⁶⁶. Należy przypomnieć, że jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego¹³⁶⁷.

¹³⁶² Np. żądanie naprawienia szkody poprzez przywrócenie poprzedniego stanu oraz zapłata odpowiedniej sumy.

Zob. M. Kostwiński, *Propozycja regulacji w nowym kodeksie postępowania cywilnego* [w:] *Czy jest potrzebny nakaz świadczenia?*, PPC 2015/4/603-621, LEX.

¹³⁶³ M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie sprawy cywilnej w ramach konstrukcji odwrócenia sporu* [w:] *Czy jest potrzebny...*, LEX; Tenże, *Propozycja regulacji w nowym kodeksie postępowania cywilnego* [w:] *Czy jest potrzebny...*, LEX.

¹³⁶⁴ M. Kostwiński, *Propozycja regulacji...*, LEX.

Zob. też rozważania na temat korzystania z EPU przez osoby niepełnosprawne – s. xxx. niniejszej pracy.

¹³⁶⁵ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505^{29a} k.p.c., Legalis.

¹³⁶⁶ Art. 505^{29a} k.p.c.

¹³⁶⁷ Art. 118 zd. 1. i 2. *in principio* k.c.

4.8.2.11.3. Oplata od pozwu

W EPU opłata od pozwu różni się od opłaty wnoszonej w klasycznym postępowaniu. Postępowania te cechuje także inna, niższa opłata od pozwu, co umożliwia dostęp do sądu większej liczbie osób, zachęca do zdecydowania się to postępowanie i jest adekwatna do nakładów poczynionych po stronie sądu w związku z tym postępowaniem (niższych od tych, które powstają w postępowaniu „zwykłym”)¹³⁶⁸.

Jak wskazał SN, „ustawodawca ma prawo, preferując z racjonalnych powodów określony tryb postępowania sądowego, wprowadzić przepisy czyniące go atrakcyjniejszym dla strony, jeżeli przysługuje jej prawo wyboru dochodzenia roszczenia na drodze jednego z dwóch postępowań sądowych przewidzianych dla tego rodzaju roszczeń. Skorzystanie z dochodzenia roszczenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym jest dobrowolne i fakultatywne a wybór stanowi uprawnienie strony powodowej. Trudno regulację taką uznać za naruszenie zasady równości obywateli wobec prawa tylko dlatego, że strona, która wybrała zwykle postępowanie upominawcze obowiązana jest ponieść wyższą opłatę sądową. Brak bowiem jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że jest ona nierówno traktowana i doszło do jej dyskryminacji wobec prawa, skoro miała zapewnioną wolność wyboru trybu postępowania sądowego i wyboru tego dokonała, kierując się niewątpliwie własnym interesem procesowym.”¹³⁶⁹.

Choć argumentacja SN odnosi się jeszcze do stanu prawnego przed Nowelizacją, kiedy to postępowanie po EPU było kontynuowane przed sądem właściwości ogólnej, to wydaje się aktualne także, a wręcz przede wszystkim, obecnie. W aktualnym stanie prawnym powód wnosi niższą opłatę od pozwu, która może być uwzględniona przy rozpoznaniu sprawy przez sąd, jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wniesie pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze¹³⁷⁰. Powód wnosząc pozew decyduje o wyborze formy postępowania. Choć usprawiedliwianie każdego odstępstwa w EPU od innych postępowań możliwością wyboru przez powoda tej formy postępowania nie wydaje się do końca zasadne, to uznać należy w tym przypadku, że wobec prowadzenia

¹³⁶⁸ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 29.

¹³⁶⁹ Uchwała SN - Izba Cywilna z dnia 10 października 2013 r., III CZP 56/13, Legalis nr 734742.

¹³⁷⁰ Art. 505³⁷ § 2.k.p.c.

postępowania właśnie w formie elektronicznej, niższa opłata od pozwu jest uzasadniona.

4.8.2.12. Osoby niepełnosprawne, a równość w EPU

Równouprawnienie stron ma jeszcze jeden wymiar, dotyczący równości w procesie w odniesieniu do osób niepełnosprawnych. Elektroniczne postępowanie upominawcze znacznie ułatwia osobom niepełnosprawnym udział w postępowaniu sądowym, gdyż pozwala na uczestnictwo w procesie bez wychodzenia z domu – przez Internet¹³⁷¹. Aby wzmocnić dostępność sądu dla osób niepełnosprawnych w odniesieniu do EPU, zasadnym wydaje się wspomniany już postulat rozszerzenia zakresu przedmiotowego tego postępowania do roszczeń innych, niż pieniężne. Warto byłoby również wprowadzić możliwość zapoznania się z treścią pism procesowych czy sądowych w formie audio lub systemie Braille'a¹³⁷². Postulat ten należałoby odnieść zwłaszcza do EPU, gdzie treść pism umieszczana jest w systemie teleinformatycznym, zatem mogłyby one być odtwarzane np. przez lektora.

4.9. Zasada kierownictwa sędziowskiego

Na zasadę kierownictwa sędziowskiego składa się kierownictwo formalne, odnoszące się do zewnętrznej strony postępowania, oraz materialne. W odniesieniu do pierwszego z nich wyróżnić można czynności jak doręczenia, wyznaczenie terminów w sprawie, przewodnictwo. Do drugiego natomiast np. ograniczenie do rozpoznania danych zarzutów¹³⁷³.

W EPU¹³⁷⁴ nie przeprowadza się czynności charakterystycznych dla innego rodzaju postępowań, jak np. nie wyznacza się rozpraw, a postępowanie kończy się zasadniczo uprawomocnieniem się nakazu zapłaty i nadaniem mu klauzuli wykonalności albo umorzeniem. Kierownictwo sędziowskie obejmować może zatem jedynie wąski zakres czynności, jak np. doręczenie nakazu zapłaty z pozwem,

---

¹³⁷¹ Tak też M. Prus, A. Zalesińska, *Konkluzje dotyczące funkcjonalności systemu* [w:] *Koncepcja teoretyczna elektronicznego postępowania upominawczego a jej wdrożenie (konkluzje prawnika – praktyka w pierwszą rocznicę funkcjonowania portalu)*, PME rok 2011 nr 1, Legalis; G. Bar, *Czym różni się postępowanie przed sądem tradycyjnym od elektronicznego postępowania upominawczego przed e-Sądem?* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze – poradnik dla powoda*, PME rok 2012 nr 4, Legalis.

¹³⁷² J. Ciechanowska, *Realizacja konstytucyjnej zasady prawa do sądu w stosunku do osób niepełnosprawnych* [w:] *Prawo a niepełnosprawność. Wybrane aspekty*, M. Bosak, G. Rączka, E. Ura (red.), Warszawa 2015, Legalis.

¹³⁷³ A. Zalesińska, *Wpływ informatyzacji...*, s. 91-92.

¹³⁷⁴ A. Zalesińska wskazuje, że przedmiotowa zasada obowiązuje także w postępowaniu elektronicznym – zob. Taż, *Wpływ informatyzacji...*, s. 91-92.

wyznaczenie terminu na podanie prawidłowego adresu zamieszkania pozwanego, wydłużenie terminu na podanie takiego adresu, odrzucenie sprzeciwu od nakazu zapłaty. W omawianym postępowaniu przedmiotowa zasada ze względu na specyfikę EPU występuje, lecz w ograniczonym zakresie.

4.10. Zasada umiarkowanego formalizmu procesowego

Formalizm postępowania określa wymogi dla konwencjonalnych zachowań stron poprzez wskazanie reguł co do formy, miejsca, czasu, a także wymagań formalnych¹³⁷⁵. Odnosi się do stron, uczestników postępowania, jak i do sądu¹³⁷⁶. Formalizm procesowy gwarantuje sprawność postępowania oraz ochronę stron przed negatywnymi następstwami wynikającymi z nadużyć środków procesu czy dowolności, niepewności procesu¹³⁷⁷.

W k.p.c. obowiązuje zasada umiarkowanego formalizmu procesowego, przez co należy rozumieć racjonalność istniejących rygorów, a także możliwość ich usunięcia w określonych przypadkach¹³⁷⁸. Możliwym jest dokonanie konwalidacji czynności¹³⁷⁹.

4.10.1. Formalizm postępowania w kontekście elektronicznego postępowania upominawczego

4.10.1.1. Miejsce, czas, forma dokonywania czynności procesowych

Zasadniczo miejscem dokonywania czynności procesowych jest budynek sądu. Należy jednak zaznaczyć¹³⁸⁰, że oddanie pisma procesowego w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe lub w placówce pocztowej operatora świadczącego pocztowe usługi

---

¹³⁷⁵ A. Torbus [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, A. Marciniak (red.) Warszawa 2019, komentarz do art. 125 k.p.c., Legalis; wyr. TK z 20.5.2008 r., P 18/07, OTK-A 2008, Nr 4, poz. 61; uchw. SN(7) z 15.5.2013 r., III CZP 91/12, OSNC 2013, Nr 10, poz. 112; S. Cieślak, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008, s. 63–119.

¹³⁷⁶ M. Kaczyński, § 3. *Pełnomocnictwo z urzędu...*, Legalis.

¹³⁷⁷ A. Zalesińska, *Zasada umiarkowanego formalizmu procesowego* [w:] *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, Warszawa 2016, Legalis.

¹³⁷⁸ Tamże.

¹³⁷⁹ Art. 130 k.p.c.

¹³⁸⁰ A. Zalesińska, *Zasada umiarkowanego formalizmu procesowego* [w:] *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, Warszawa 2016, Legalis.

powszechnie w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu¹³⁸¹.

W myśl art. 165 § 4 k.p.c., wprowadzenie pisma do systemu teleinformatycznego jest równoznaczne z wniesieniem pisma do sądu¹³⁸². Wniesienie pozwu w EPU jest więc równoznaczne z wniesieniem go do sądu. Analogiczna sytuacja występuje w przypadku wniesienia sprzeciwu przez pozwanego, który zdecydował się na wnoszenie pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego¹³⁸³.

Przepis art. 165 § 2-4 k.p.c. odnosi się również do czasu dokonania czynności procesowej. W kontekście EPU momentem wniesienia pisma do sądu jest wprowadzenie pisma do systemu teleinformatycznego¹³⁸⁴.

Wniesienie pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, zwanego dalej „systemem teleinformatycznym”, przez użytkownika następuje przez: uwierzytelnienie użytkownika; wprowadzenie treści pisma; dołączenie załączników, o ile są one wnoszone; opatrzenie pisma podpisem elektronicznym; nieodwracalne zainicjowanie procedury uiszczenia opłaty sądowej za pomocą udostępnianego przez system teleinformatyczny mechanizmu zapewniającego identyfikację wnoszącego opłatę, o ile pismo podlega opłacie, a przepis szczególny nie stanowi inaczej¹³⁸⁵.

Wniesienie pisma lub pism przez użytkownika masowego następuje natomiast przez: utworzenie pisma lub pism z wykorzystaniem własnego oprogramowania przeznaczonego do komunikacji użytkownika z systemem teleinformatycznym obsługującym elektroniczne postępowanie upominawcze; dołączenie załączników, o ile są wnoszone; uwierzytelnienie użytkownika; wprowadzenie pisma lub pism do systemu teleinformatycznego; opatrzenie pisma lub pism podpisem elektronicznym; nieodwracalne zainicjowanie procedury uiszczenia opłaty sądowej za pomocą udostępnianego przez system teleinformatyczny mechanizmu zapewniającego identyfikację wnoszącego opłatę, o ile pismo lub pisma podlegają opłacie¹³⁸⁶.

---

¹³⁸¹ Art. 165§ 2 k.p.c. To samo dotyczy złożenia pisma przez żołnierza w dowództwie jednostki wojskowej albo przez osobę pozbawioną wolności w administracji zakładu karnego oraz przez członka załogi polskiego statku morskiego u kapitana statku – Art. 165§ 3 k.p.c.

¹³⁸² Art. 165§ 4 k.p.c.

¹³⁸³ Art. 505³¹ § 2 k.p.c.

¹³⁸⁴ Nie należy jednak zapominać, że w odniesieniu do pozwu w EPU, pozew musi zostać opłacony – zob. I. Gil, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³¹ k.p.c., Legalis.

¹³⁸⁵ § 2 RozpSposWnoszPism.

¹³⁸⁶ § 3 ust. 1 RozpSposWnoszPism.

Formalizm procesowy określa termin na dokonywanie czynności procesowych. Pozwany w elektronicznym postępowaniu upominawczym, chcąc wnieść sprzeciw od wydanego nakazu zapłaty, musi dotrzymać dwutygodniowego terminu¹³⁸⁷. Termin na wniesienie tego środka zaskarżenia zostanie zachowany w przypadku złożenia pisma przed upływem terminu poprzez skorzystanie z trybów wskazanych w art. 165 § 2-4 k.p.c.¹³⁸⁸ lub w biurze podawczym sądu, w zależności od wyboru¹³⁸⁹ sposobu komunikacji.

Warto wskazać, że EPU umożliwia wniesienie pisma w każdym czasie, tj. nawet po godzinach pracy sądu czy operatora pocztowego. Umożliwia to stronom zachowanie terminu nawet w przypadku dokonania czynności ostatniego dnia w ostatnim możliwym momencie, co stanowi dodatkowy walor tego postępowania.

Jak już wskazano przy omówieniu zasady pisemności, wszczęcie postępowania w EPU następuje poprzez wniesienie pozwu za pośrednictwem systemu teleinformatycznego razem z opłatą (art. 130 § 6 k.p.c.)¹³⁹⁰. Pozew wnoszony jest zatem w kwalifikowanej formie pisemnej. Powód wnosi pisma wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego¹³⁹¹. Pozwany natomiast może pozostać przy tradycyjnej formie pisemnej, jak i zdecydować się na wnoszenie pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. W tym ostatnim przypadku, dalsze pisma w sprawie wnosi wyłącznie za pośrednictwem tego systemu¹³⁹².

W kontekście powyższego omówienia wydaje się, że w EPU zachowano umiarkowany formalizm procesowy. Elektroniczne postępowanie upominawcze umożliwia wnoszenie pism bez ograniczeń czasowych wyznaczanych godzinami pracy, lecz przy uwzględnieniu konieczności zachowania terminów procesowych. Określenie formy dokonywania czynności w tym postępowaniu umożliwia dokonanie wyboru zarówno powodowi co do zdecydowania się na EPU i tym samym – kwalifikowaną

---

¹³⁸⁷ Art. 480² § 1 k.p.c.

¹³⁸⁸ W myśl art. 165 § 2, oddanie pisma procesowego w formie przesyłki poleconej w polskiej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu.

Zgodnie z § 3 – to samo dotyczy złożenia pisma przez żołnierza w dowództwie jednostki wojskowej albo przez osobę pozbawioną wolności w administracji zakładu karnego oraz przez członka załogi polskiego statku morskiego u kapitana statku.

Jak natomiast stanowi § 4, wprowadzenie pisma do systemu teleinformatycznego jest równoznaczne z wniesieniem pisma do sądu.

¹³⁸⁹ Art. 505³¹ § 2 k.p.c.

¹³⁹⁰ I. Gil, [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³¹ k.p.c., Legalis.

¹³⁹¹ Art. 505³¹ § 1 k.p.c.

¹³⁹² Art. 505³¹ § 2 k.p.c.

formę pisemną (pisma wnoszone za pośrednictwem systemu teleinformatycznego), a pozwanemu co do tradycyjnej formy pisemnej albo wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

4.10.1.2. Wymogi formalne pozwu w EPU

Zasada formalizmu procesowego odnosi się także do wymogów formalnych dokonywanych czynności procesowych.

Pozew w EPU powinien spełniać wymogi formalne określone w art. 187 § 1 KPC w zw. z art. 13 § 2 k.p.c, przy uwzględnieniu specyfiki elektronicznego postępowania upominawczego i odrębności, na które wskazuje art. 505³² § 1 i 2 KPC¹³⁹³. Art. 505³² k.p.c. stanowi unormowanie szczególne względem art. 187 § 1 KPC, regulującego wymogi formalne pozwu w postępowaniu zwykłym¹³⁹⁴. W EPU nie ma zastosowania art. 187 § 2 k.p.c z uwagi na rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym¹³⁹⁵.

W myśl art. 187 § 1 k.p.c., pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać dokładnie określone żądanie¹³⁹⁶, a w sprawach o prawa majątkowe także oznaczenie wartości przedmiotu sporu, chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna¹³⁹⁷; oznaczenie daty wymagalności roszczenia w sprawach o zasądzenie roszczenia¹³⁹⁸; wskazanie faktów, na których powód opiera swoje żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu¹³⁹⁹; informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia¹⁴⁰⁰.

---

¹³⁹³ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹³⁹⁴ Tamże. Jak słusznie wskazuje R. Flejszar, stosowanie w EPU art. 187 k.p.c. ma ograniczony zakres, np. nie istnieje potrzeba dla uzasadnienia właściwości sądu – zob. R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis; P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹³⁹⁵ R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹³⁹⁶ Wymóg dokładnego określenia żądania pozwu w analizowanym postępowaniu będzie najczęściej dotyczył odsetek i innych należności ubocznych oraz żądanych kosztów postępowania – R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹³⁹⁷ Art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.

¹³⁹⁸ Art. 187 § 1 pkt 1¹ k.p.c.

¹³⁹⁹ Art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.

¹⁴⁰⁰ Art. 187 § 1 pkt 3 k.p.c.

Warunki pisma procesowego, o których mowa w art. 187 § 1 k.p.c., regulują przepisy art. 126 § 1, § 1¹, § 2 i § 2¹ KPC. Niektóre z nich nie znajdują jednak zastosowania w EPU. W tym postępowaniu do pism procesowych nie dołącza się pełnomocnictwa¹⁴⁰¹, dokumentów wykazujących umocowanie przedstawiciela ustawowego, organu lub osób wskazanych w art. 67 KPC, a także – o czym mowa w art. art. 128 § 1 i § 2 KPC – odpisów pism oraz odpisów załączników.

Jak wskazano wcześniej, procedura EPU zawiera przepis szczególnie wskazujący na wymogi formalne pozwu¹⁴⁰². Art. 505³² § 1 k.p.c., stanowi, że w pozwie powód powinien wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Dowodów nie dołącza się do pozwu. Przepisu art. 128 nie stosuje się.

4.10.1.2.1. Dokładne określenia żądania pozwu, właściwość sądu

Dokładne określenie żądania pozwu w EPU, w którym powód dochodzi roszczenia pieniężnego sprowadza się zazwyczaj do odsetek, pozostałych należności ubocznych i kosztów postępowania żądanych przez stronę¹⁴⁰³. W EPU, wobec charakteru tego postępowania, nie ma konieczności dla uzasadniania właściwości sądu¹⁴⁰⁴.

4.10.1.2.2. Dowody

W myśl art. 505³² § 1 k.p.c., w pozwie powód powinien wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Dowodów nie dołącza się do pozwu¹⁴⁰⁵. Zastosowanie takiego rozwiązania w EPU stanowi w istocie odformalizowanie postępowania dowodowego¹⁴⁰⁶.

Wskazanie dowodów rozumiane jest w doktrynie różnorako. Można rozumieć je jako przywołanie – opisanie – środków dowodowych. Wskazanie dowodów powinno

---

¹⁴⁰¹ Art. 126 § 3¹ k.p.c.

¹⁴⁰² W odniesieniu do wskazania dowodów S. Cieślak uznaje, że jest to wymaganie dodatkowe w stosunku do wymagań ogólnych pozwu – zob. S. Cieślak, *Elektroniczne postępowanie*, s. 362 i 365. Należy jednak opowiedzieć się za poglądem wyrażonym przez R. Flejszara, co prawda w odniesieniu do brzmienia przepisu art. 126 par. 1 pkt 3 sprzed Nowelizacji, ale zastąpionym obecnie przez pkt 5 tego przepisu, iż w odniesieniu do niedołączania do pozwu dowodów przepis art. 505[32] § 1 modyfikuje wymogi pisma procesowego – zob. R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B.*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis

¹⁴⁰³ Tamże.

¹⁴⁰⁴ Tamże.

¹⁴⁰⁵ art. 505³² § 1 zd. 1 i 2 k.p.c.

¹⁴⁰⁶ A. Klich [w:] K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Postępowanie w sprawach gospodarczych. Komentarz do wybranych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 2021, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

zawierać ich jak najbardziej szczegółowy opis z podaniem twierdzeń, wykazywanych przez konkretny dowód¹⁴⁰⁷. Można również rozumieć wymóg co do wskazania środków dowodowych w EPU tylko jako wymóg zawarcia w piśmie procesowym wniosku o przeprowadzenie dowodu¹⁴⁰⁸, co wynika z założenia, że EPU ma charakter wezwania do zapłaty i nie przeprowadza się w nim postępowania dowodowego¹⁴⁰⁹.

Należy opowiedzieć się za drugim poglądem. W myśl art. 505³² § 1. zd. 1, w pozwie powód powinien wskazać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Z literalnego brzmienia przepisu wynika więc, że koniecznym jest wskazanie przez powoda dowodów, jednak z podaniem, jakie twierdzenia faktyczne zostaną przez dany dowód wykazane. Natomiast uszczegółowienie dowodów, poprzez ich dokładne opisanie wpływać może na decyzję orzecznika co do wydania nakazu zapłaty¹⁴¹⁰ oraz na weryfikację żądania pozwu przez pozwanego¹⁴¹¹. Podkreślić należy, że to w interesie powoda leży jak najdokładniejsze opisanie powoływanych dowodów.

Choć w EPU nakaz zapłaty nie jest wydawany na podstawie dowodów, to jednak ich zupełne niepowoływanie nie byłoby rozwiązaniem słusznym i z pewnością mogłoby prowadzić do nadużyć i wnoszenia pozwów nieznajdujących oparcia w faktach. Ich wskazywanie ocenić należy więc nie tylko jako konieczne z punktu widzenia spełnienia wymogów formalnych pozwu, ale i pożądane ze wspomnianej perspektywy.

---

¹⁴⁰⁷ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹⁴⁰⁸ M. Sadowski, *Co oznacza zakaz dołączania dowodów*, s. 127–128; pogląd ten podziela R. Flejszar, *Art. 505³²* [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B. Komentarz. Art. 425–729*, Warszawa 2020, Legalis

¹⁴⁰⁹ R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹⁴¹⁰ Tak też R. Kulski [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis

¹⁴¹¹ T. Zembrzusi, *Elektroniczne postępowanie upominawcze a skuteczność ochrony prawnej w postępowaniu cywilnym*, [w:] *Skuteczność prawa. X Konferencja Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego*, 27 luty 2009 r., Warszawa 2009, s. 78.

4.10.1.2.3. Dane niezbędne do identyfikacji pozwanego

Pozew wnoszony w EPU zawierać musi również niezbędne do identyfikacji pozwanego, o których traktuje art. 505³² § 2 pkt 1 i 2, tj. numer PESEL lub NIP pozwanego będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub¹⁴¹² numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku - numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP pozwanego niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania¹⁴¹³.

Powyższe wymogi są uzupełnieniem warunków formalnych pozwu wskazanych w art. 187 § 1 w zw. z art. 126 KPC, stanowią dużą modyfikację względem wymogów formalnych pozwu wnoszonego w tradycyjnym postępowaniu¹⁴¹⁴, w którym to podanie ww. danych dotyczy jedynie osoby powoda¹⁴¹⁵. Jest to więc element dodatkowy pozwu wnoszonego w EPU¹⁴¹⁶. Choć wprowadzenie obowiązku podawania ww. danych pozwala uniknąć pomyłek co do tożsamości pozwanego¹⁴¹⁷, to jednak jednocześnie może godzić w zapewnienie ochrony prawnej powoda, o czym była już mowa we wcześniejszej części niniejszej pracy.

4.10.1.2.4. Wymagalność

Pozew powinien zawierać oznaczenie daty wymagalności roszczenia w sprawach o zasądzenie roszczenia¹⁴¹⁸. Warto wskazać, że w elektronicznym postępowaniu upominawczym mogą być dochodzone roszczenia, które stały się wymagalne w okresie trzech lat przed dniem wniesienia pozwu¹⁴¹⁹.

---

¹⁴¹² Art. 505³² § 2 pkt 1 k.p.c.

¹⁴¹³ Art. 505³² § 2 pkt 2 k.p.c.

¹⁴¹⁴ P. Feliga [w:] T. Szancilo (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹⁴¹⁵ Art. 126 § 2 k.p.c.

¹⁴¹⁶ R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B.*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹⁴¹⁷ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, Warszawa 2019, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹⁴¹⁸ Art. 187 § 1 pkt 1¹ k.p.c.

¹⁴¹⁹ Art. 505^{29a} k.p.c.

4.10.1.2.5. Wskazanie faktów

Do pozwu w EPU znajdzie zastosowanie przepis art. 187 § 1 pkt 2 *in principio* k.p.c.¹⁴²⁰, nakładający na powoda obowiązek wskazania w pozwie faktów, na których powód opiera swoje żądanie¹⁴²¹.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Krakowie, „w orzecznictwie Sądu Najwyższego sformułowany został pogląd, oparty na treści art. 187 § 1 pkt 2 KPC, wedle którego brakiem formalnym pozwu jest również całkowity brak przytoczenia w nim przez powoda okoliczności faktycznych w uzasadniających zgłoszone żądanie. (...). Przez podanie okoliczności faktycznych uzasadniających zgłoszone żądanie należy rozumieć sytuację, w której powód opisuje w pozwie konkretne wydarzenia historyczne, z którymi wiąże powstanie po jego stronie określonego roszczenia wobec pozwanego”¹⁴²².

4.10.1.2.6. Podpis

W myśl art. 505³¹ § 2¹ k.p.c. dotyczącego EPU, pisma wniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wymagają opatrzenia ich podpisem, o którym mowa w art. 126 § 5¹⁴²³, a zatem kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym¹⁴²⁴. Strony postępowania w EPU mogą jednak użyć tych rodzajów podpisów. Mają jednak także możliwość skorzystania ze zwykłego podpisu elektronicznego potwierdzonego profilem zaufanym ePUAP¹⁴²⁵.

4.10.1.2.7. Oplata

Od pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym pobiera się czwartą część opłaty¹⁴²⁶, jednak nie mniej niż 30 zł¹⁴²⁷.

---

¹⁴²⁰ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.
Powód winien przytoczyć fakty wskazanie faktów, na których opiera żądanie – zob. R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B.*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹⁴²¹ Art. 187 § 1 pkt 2 *in principio* k.p.c.

¹⁴²² Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie - I Wydział Cywilny z dnia 4 września 2012 r. I ACz 1218/12, Legalis nr 726510.

Zob. też Orzeczenie SN - Izba Cywilna z dnia 13 maja 1953 r. I C 403/53, Legalis nr 181785.

¹⁴²³ art. 505³¹ § 2¹ k.p.c.

¹⁴²⁴ Art. 126 § 5 k.p.c.

¹⁴²⁵ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³¹ k.p.c., Legalis.

¹⁴²⁶ Art. 19 ust. 2. Pkt 2) KSCU.

¹⁴²⁷ Art. 20 ust. 1 KSCU.

4.10.1.2.8. Wyłączenie stosowania przepisu art. 128 KPC

W EPU nie stosuje się przepisu art. 128 k.p.c.¹⁴²⁸. Oznacza to, że do pozwu wnoszonego w EPU nie dołącza się odpisów pozwu oraz odpisów załączników¹⁴²⁹.

4.10.1.2.9. Pełnomocnictwo

Przedstawiciel ustawowy, organy oraz osoby wymienione w art. 67 dokonujący czynności w EPU mają obowiązek wskazać podstawę swojego umocowania¹⁴³⁰. Pełnomocnik powołuje się na pełnomocnictwo, wskazując jego zakres oraz okoliczności wymienione w art. 87¹⁴³¹.

4.10.1.2.10. Grzywna

Sąd może skazać na grzywnę powoda, jego przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika, który w złej wierze lub wskutek niezachowania należytej staranności oznaczył nieprawidłowo dane, o których mowa w § 2 pkt 1 lub 2 oraz art. 126 § 2 pkt 1¹⁴³². Art. 505³² § 3 k.p.c. pozwala zapobiec podawaniu nieprawidłowych danych pozwanego a w konsekwencji także pozbawieniu możliwości ochrony pozwanego przed sądem¹⁴³³.

4.10.1.2.11. Skutki niedochowania wymagań pozwu

W przypadku niespełnienia warunków formalnych pozwu, zastosowanie znajdzie art. 130 § 1 k.p.c. i powód zostanie wezwany do usunięcia braków formalnych pod rygorem zwrotu pozwu¹⁴³⁴. Nieuzupełnienie braków w terminie powoduje wydanie zarządzenia o zwrocie pozwu¹⁴³⁵, które może być zaskarżone¹⁴³⁶.

---

¹⁴²⁸ Art. 505³² § 1. zd. 2 k.p.c.

¹⁴²⁹ K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, Warszawa 2019, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹⁴³⁰ Art. 68 § 2 zd. 2. k.p.c.

¹⁴³¹ art. 89 § 1¹zd. 2. k.p.c.

¹⁴³² Art. 505³² § 3.k.p.c.

¹⁴³³ R. Kulski [w:] A. Marciniak (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, Warszawa 2020, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹⁴³⁴ Tamże; R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B.*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis; P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

¹⁴³⁵ Art. 130 § 2 i 4 k.p.c.

¹⁴³⁶ Art. 394 § 1 pkt 1 KPC; art. 398²² § 1 KPC. R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B.*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis.

Należy pamiętać, że braki formalne pozwu nie mogą być uzupełniane na podstawie wezwania pod rygorem stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty¹⁴³⁷. Brak jest podstaw do odmiennego traktowania pozwu wnoszonego w elektronicznym postępowaniu upominawczym, zaś brak podstaw do wydania nakazu zapłaty winien dotyczyć kwestii merytorycznych, nie zaś formalnych.

4.10.1.3. Wymogi formalne sprzeciwu w EPU

Środek zaskarżenia wnoszony w EPU także powinien spełniać wymagania szersze, niż ustanowione dla postępowania klasycznego. Sprzeciw musi więc czynić zadość zwykłym wymaganiom formalnym pisma procesowego określonym w art. 126 KPC; wymagania stawiane przez art. 480³ § 2 KPC, dotyczący środków zaskarżenia w postępowaniu nakazowym i upominawczym. W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany poza uczynieniem zadość wymogom stawianym pismom procesowym¹⁴³⁸, powinien zatem wskazać, czy zaskarża nakaz w całości czy w części oraz przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy¹⁴³⁹.

W doktrynie obecnie istnieją dwa stanowiska co do konieczności uzasadnienia sprzeciwu od nakazu zapłaty. Istotnym jest przy tych rozważaniach ustalenie nie skutków wniesienia sprzeciwu, a uznanie sprzeciwu za wniesiony. Powinno do tego dojść jedynie w przypadku spełnienia przez ten środek zaskarżenia wymogów formalnych, a zatem także tych określonych w art. 126 par. 1 k.p.c. Ustalenia zatem wymaga, czy uzasadnienie sprzeciwu wpisuje się w wymogi formalne określone w art. 126 par. 1 k.p.c.

R. Feliga prezentuje pogląd, iż sprzeciw od nakazu zapłaty powinien zawierać uzasadnienie, jako spełnienie wymogu art. 126 § 1 k.p.c.¹⁴⁴⁰. Jako wymóg nie traktuje tego A. Jaworski, który jednakże wyduje się wywodzić powinność uzasadnienia pisma z art. 3 oraz 6 § 2 k.p.c.¹⁴⁴¹. A. Olaś uznaje stanowisko konieczności uzasadniania

---

¹⁴³⁷ Tak też R. Flejszar [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I B...*, komentarz do art. 505³² k.p.c., Legalis; odmiennie J. Widło, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2010 s. 76–77.

¹⁴³⁸ Zob. przekonywujące stanowisko P. Feligi, iż sprzeciw od nakazu zapłaty powinien zawierać uzasadnienie, jako spełnienie wymogu art. 126 § 1 k.p.c. – P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

¹⁴³⁹ Art. 480³ § 2 k.p.c.

¹⁴⁴⁰ P. Feliga [w:] T. Szanciło (red.), *Kodeks (...) Tom II...*, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

¹⁴⁴¹ Zob. A. Jaworski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, P. Rylski (red.), Warszawa 2021, komentarz do art. 480³ k.p.c., Legalis.

sprzeciwu za nietrafne, wskazując, że wskazanie faktów i dowodów nie jest niezbędne dla rozstrzygnięcia co do osnowy środka zaskarżenia, bowiem sam fakt złożenia sprzeciwu powoduje już umorzenie postępowania¹⁴⁴². Odnośnie do wymogu przedstawienia osnowy wniosku lub oświadczenia, E. Rudkowska-Ząbczyk i P. Rodziewicz wskazują natomiast, że wymóg ten oznacza, że pismo procesowe winno posiadać treść¹⁴⁴³. Należy przyjąć, że uzasadnienie sprzeciwu stanowi jego wymóg formalny wyprowadzony z art. 126 par. 1 pkt 4 k.p.c.¹⁴⁴⁴.

Jak wynika z powyższych rozważań, choć w elektronicznym postępowaniu upominawczym wymogi formalne pozwu są większe, niż w postępowaniu „zwykłym”, to jednak należy stwierdzić, że postępowanie to realizuje zasadę umiarkowanego formalizmu procesowego. W połączeniu z intuicyjną formą wprowadzania pozwu do systemu teleinformatycznego, wydaje się, że postępowanie to nie nakłada na strony postępowania zbyt wielu wymogów do spełnienia. Zbędnymi wymogami są podawanie danych identyfikacyjnych pozwanego oraz niemożność dochodzenia w EPU roszczeń, których termin wymagalności jest dłuższy niż trzy lata. Wymaganie to bezzasadnie uniemożliwia dochodzenie roszczeń, które wciąż, z uwagi na ich nieprzedawnienie, mogą być dochodzone w innych postępowaniach, w których to sąd z urzędu bierze pod uwagę kwestię przedawnienia roszczenia.

Z formalizmem i zarazem formą prowadzenia elektronicznego postępowania upominawczego wiąże się również kwestia dostępnych funkcjonalności omawianego systemu. T. Wiśniewski słusznie zauważa, że powodzeniem cieszą się sądy polubowne i alternatywne sposoby rozwiązywania sporów. Rozwiązania te nie są obarczone zbyt dużym formalizmem i cechują się elastycznością, co sprzyja polubownemu rozwiązaniu sporu¹⁴⁴⁵. Wydaje się, że rozszerzenie EPU o dodatkowe funkcjonalności, poparte także zmianami prawa, jak np. możliwość wprowadzenia elektronicznej mediacji, złożenia wniosku o rozłożenie świadczenia na raty poprzez „jeden przycisk” w systemie, odroczenie płatności, zwłaszcza w kontekście uznawania EPU za swoiste „wezwanie do zapłaty”, byłoby zasadne i przyczyniłoby się do większej ilości rozwiązanych sporów.

---

¹⁴⁴² A. Olaś, [w:] P. Rylski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2021, komentarz do art. 505³⁵ k.p.c., Legalis.

¹⁴⁴³ E. Rudkowska-Ząbczyk, P. Rodziewicz, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, E. Marszałkowska-Krzeń (red.), Warszawa 2021, komentarz do art. 126 k.p.c., Legalis.

¹⁴⁴⁴ Należy jednak zauważyć, że obecnie sam fakt wniesienia sprzeciwu nie powoduje jego merytorycznego rozpoznania na dalszym etapie sprawy, zatem merytoryczna treść pisma nie powinna być badana przez orzecznika rozpoznającego sprawę.

¹⁴⁴⁵ T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, s. 18-19 i cyt. tam literatura.

4.11. Podsumowanie

Dokonana analiza sposobu realizacji zasad postępowania cywilnego w elektronicznym postępowaniu upominawczym wskazuje, że nie wszystkie wymienione w niniejszym rozdziale zasady są w EPU w pełni respektowane. W niektórych przypadkach jest to zupełnie zrozumiałe i uzasadnione, jak ma to miejsce wobec zasad ustności, bezpośredniości, swobodnej oceny dowodów, które ze względu na specyfikę EPU nie mają w tym postępowaniu zastosowania. Jednak ograniczenia wobec innych zasad nie znajdują stosownego wytłumaczenia.

W EPU w pełni dochodzi do realizacji zasady pisemności. Powód wnosi pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, a zatem w formie pisemnej kwalifikowanej. Z takiej możliwości może również skorzystać pozwany, o ile nie pozostanie przy formie tradycyjnej. W elektronicznym postępowaniu upominawczym obowiązuje także zasada prawdy oraz zasada kontryktoryjności. E-sąd orzeka jedynie na podstawie uprzedniej analizy twierdzeń powoda, popartych powołanymi dowodami, których jednak nie dołącza się do pozwu. Zasada koncentracji materiału dowodowego wobec specyfiki EPU zastosowanie znajdzie jedynie w zakresie prekluzji materiału procesowego i to tylko w odniesieniu do powoda. Z uwagi na jednoetapowość EPU zasada szybkości postępowania realizowana jest zasadniczo (w odniesieniu do postępowania głównego) w zakresie określenia terminu na wniesienie środka zaskżenia. Również z tego powodu zasada kierownictwa sędziowskiego, może być realizowana w wąskim zakresie. Przedmiotowe postępowanie wypełnia także zasadę umiarkowanego formalizmu procesowego, pomimo tego, że wymogi formalne pozwu są bardziej złożone, niż w postępowaniu „zwykłym”.

Ograniczeń doznaje natomiast kilka innych zasad. W EPU, choć z teoretycznego punktu widzenia możliwe byłoby wniesieniu powództwa wzajemnego, to jednak nie przyniesie ono skutków dedykowanym temu rozwiązaniu. Powyższe ogranicza nie tylko zasadę dyspozycyjności, ale i równości stron, wobec pozbawiania pozwanego możliwości obrony w tej formie. W EPU nie można także zawrzeć ugody sądowej. Pozbawia to strony możliwości porozumienia się w zakresie sposobu regulowania zadłużenia, czemu wydaje się sprzyjać elektroniczna forma komunikacji.

Przede wszystkim jednak znacznych i nieuzasadnionych ograniczeń doznaje zasada równości stron. W tym postępowaniu prawo do wysłuchania gwarantowane jest

jedynie wobec powoda. Wobec pozwanego nie jest realizowanie – jego stanowisko w sprawie nie podlega rozpatrywaniu przez sąd.

Z zagadnieniem tym wiąże się godzące także w równość stron wprowadzone Nowelizacją rozwiązanie dotyczące umorzenia postępowania wskutek wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty. Pozwany lakonicznym sprzeciwem może pozbawiać powoda skutecznego dochodzenia roszczenia w EPU, bowiem sprzeciw powoduje umorzenie postępowania, a nie jego kontynuację. Powyższe niejako z ostrożności zmusza powoda do wniesienia kolejnego pozwu w innym niż EPU postępowaniu.

Ograniczeniem równości stron jest także wprowadzony dla EPU dodatkowy obowiązek podania przez powoda w pozwie danych identyfikujących pozwanego. Spełnienie tego wymogu chroni dłużnika, znacznie ograniczając możliwość pomyłki w zakresie zidentyfikowania pozwanego, jednak nie zapewnia ochrony prawnej powodowi. Wierzyciel, nie znając takich danych, musi skorzystać z innej formy dochodzenia roszczenia – w tym z postępowania upominawczego, w którym nie ma obowiązku podawania ww. danych, a skutek w postaci uprawomocnienia się nakazu zapłaty jest taki sam jak dla EPU, co tym bardziej nie znajduje uzasadnienia. Może też wystąpić z wnioskiem o podanie danych do odpowiednich instytucji, co naraża na ryzyko tzw. przedsądu, niepowodzenia tegoż procesu oraz ewentualne przedawnienie się roszczenia. Dochodzi zatem na tym tle do nieuzasadnionego różnicowania EPU względem innych postępowań oraz poziomu ochrony stron procesu.

Odstępstwem od innych postępowań jest także możliwość wniesienia pozwu w EPU jedynie co do roszczeń, których termin wymagalności nie przekroczył trzech lat. Nie można w nim zatem dochodzić roszczeń, co do których np. doszło do przerwania biegu przedawniania. Zdecydowanie zmniejsza to atrakcyjność EPU i uniemożliwia dochodzenie roszczeń.

Niewątpliwie także przejawem ograniczenia równości jest nieuzasadnione zróżnicowanie terminu na wniesienie środka zaskarżenia, w zależności od miejsca doręczenia nakazu zapłaty. Gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce w kraju termin ten wynosi dwa tygodnie, natomiast w przypadku nakazu zapłaty, gdy doręczenie nakazu pozwanemu ma mieć miejsce poza granicami kraju na terytorium Unii Europejskiej, wynosi aż miesiąc od dnia doręczenia nakazu. Podkreślić należy, że chodzi o termin liczony od daty doręczenia, kiedy to zarówno pozwany w Polsce, jak i za granicą otrzymują ten sam rodzaj pisma.

Ograniczeniem na tle ww. zasady jest także niemożność zwolnienia powoda od kosztów sądowych w sytuacji, gdy pozwany może być od analogicznych kosztów zwolniony. Ta dysproporcja wytłumaczona została fakultatywnością EPU.

Największym jednak wyrazem niezachowania równości stron jest zagadnienie doręczeń. Pozostawienie w EPU tzw. „fikcji doręczenia”, pozbawienie możliwości ustanowienia w EPU kuratora do doręczeń, a umożliwienie tego w postępowaniu upominawczym, niemożność doręczenia pozwu przez komornika sądowego, w sytuacji, gdy w innych rodzajach postępowań jest to dopuszczalne, umorzenie postępowania w przypadku niemożności doręczenia nakazu zapłaty w kraju albo niewydanie w takiej sytuacji nakazu zapłaty, podczas gdy w postępowaniu upominawczym jest to dopuszczalne, umorzenie postępowania po bezskutecznym upływie terminu na podanie adresu pozwanego w przypadku niezgodności lub braku adresu z ujawnionym w rejestrze PESEL – wszystkie te przykłady godzą w sposób rażący w poziom ochrony sądowej pozwanego, pozbawiając jednocześnie atrakcyjności elektroniczne postępowania upominawcze. Dodać przy tym należy, że uwarunkowania techniczne systemu nie mają wpływu na dokonywanie czynności w tym zakresie, lecz bez szerszego uzasadnienia, postanowiono nie wprowadzać ich w EPU, pomimo zastosowania ich w zwykłym postępowaniu upominawczym.

W EPU dochodzi zatem do bezzasadnego różnicowania. Z dokonanych rozważań wysnuwa się wniosek, iż w EPU dochodzi do wielu odstępstw nie tylko od postępowania zwykłego, ale i upominawczego, niewynikających jedynie z formy postępowania, lecz idących dużo dalej. Argumentem często używanym dla wprowadzenia wyjątków w EPU względem innych postępowań jest fakultatywność postępowania elektronicznego. W tym kontekście należy podkreślić z całą stanowczością, że fakt, iż skorzystanie z danego rodzaju postępowania jest dobrowolne nie może powodować ograniczeń w zachowaniu praw stron procesu, usprawiedliwiać rezygnacji z zachowania standardów postępowania i akceptowania daleko idących różnic względem innych postępowań. Idąc tym tokiem rozumowania wszystkie odstępstwa, bez względu na ich treść, mogłyby być argumentowane dobrowolnością skorzystania z EPU.

Brak także zrozumienia dla czynienia odstępstwa w tym rodzaju postępowania pomimo dostrzeżenia zagrożeń, jakie niesie ich realizacja w innych postępowaniach. Działanie takie nie wydaje się racjonalne.

Podkreślić trzeba z całą stanowczością, że forma postępowania nie powinna być czynnikiem różnicującym, lecz determinować jedynie odmienności w zakresie uwarunkowań technicznych czy organizacyjnych. W przypadku EPU bez przekonywującego uzasadnienia dochodzi do różnicowania daleko ponad specyfikę postępowania uwarunkowaną jego formą.

PODSUMOWANIE

Problem badawczy, będący przedmiotem badań, które zostały przeprowadzone w niniejszej pracy sprowadzał się do poszukiwania odpowiedzi na pytania badawcze:

1. jaki charakter prawny ma elektroniczne postępowanie upominawcze i czy obecnie procedura postępowania przed e-sądem zapewnia realizację celów przypisanych temu postępowaniu,

2. czy w elektronicznym postępowaniu upominawczym realizowane są zasady wymiaru sprawiedliwości i zasady postępowania cywilnego.

W oparciu o wskazane pytania przeprowadzono badania pozwalające ustalić, jaki charakter prawny ma elektroniczne postępowanie upominawcze, co wpłynęło na ukształtowanie jego modelu, jak wyglądała jego procedura pierwotnie i jak prezentuje się obecnie oraz jakie konsekwencje wynikają z przynależności EPU do danego trybu i rodzaju postępowania.

Badania przeprowadzone w oparciu o metodę prawnoporównawczą i historyczno-prawną pozwoliły uznać, że EPU wzorowane było w znacznej mierze m.in. na istniejących już rozwiązaniach zagranicznych, z których zaczerpnięto niektóre propozycje. Jedną z nich była zasada pełnej kontynuacji postępowania przed sądem właściwości ogólnej w przypadkach braku podstaw do wydania nakazu zapłaty; jeżeli po wydaniu nakazu zapłaty okaże się, że nie można go doręczyć pozwanemu w kraju; wniesienia sprzeciwu. Procedura w analogicznym postępowaniu niemieckim także była dwuetapowa, podobnie, jak w brytyjskim MCOL, w którym zakwestionowanie roszczenia implikowało przejście sprawy do zwykłego sądu. Jak jednak pokazały badania dokumentacji wytworzonej w toku prac nad ustawą wprowadzającą EPU przy użyciu metody dogmatyczno-prawnej i historyczno-prawnej, taki model postępowania nie stanowił jego pierwotnego założenia. Wypracowano je na późniejszym etapie prac na projektem. Rozwiązanie, od którego wówczas odstąpiono, zakładało zakończenie postępowania zamiast jego kontynuacji przez tradycyjnym sądem. Tym samym przenosiło ciężar winy za niewydanie nakazu zapłaty na powoda, który niedostatecznie przygotował pozew. Powyższe wskazywało, że to powód powinien wiedzieć, jakie rozstrzygnięcie wyda orzecznik – miał on wnieść tylko pozew pozwalający na wydanie nakazu zapłaty. Ten tok myślenia pozwalał na przyjęcie, że nie rzeczywisty stan faktyczny sprawy, a właściwe sformułowanie żądania i opisanie dowodów zapewnić

miało wydanie nakazu zapłaty. Przedstawione podejście mogło w istocie prowadzić do dyskryminacji powodów, którzy nie mają umiejętności przygotowywania pozwów (zwłaszcza w formie elektronicznej) poprzez sankcjonowanie zakończeniem rozpoczętej sprawy niewłaściwego doboru słów użytych w pozwie. Wydaje się, że powodowi mogło być trudno założyć, że stan faktyczny danej sprawy jest na tyle oczywisty, że pozwala na wydanie nakazu zapłaty. Wydawanie rozstrzygnięć po rozpoznaniu sprawy jest przecież kompetencją wymiaru sprawiedliwości, a nie powoda.

W oparciu o metodę dogmatyczno-prawną i historyczno-prawną ustalono, jaki kształt ostatecznie nadano pierwotnie elektronicznemu postępowaniu upominawczemu.

Badania we wskazanych zakresach pozwoliły na wysnucie wniosku, iż kształtując model EPU zdecydowano się na głęboko przemyślane i szeroko konsultowane rozwiązanie dotyczące procedury postępowania, które sprawdziło się w rozwiązaniach zagranicznych. Polskie EPU wzorowano jednak także na postępowaniu upominawczym, również zakładającym możliwy drugi etap rozpoznawania sprawy po zakończeniu tego rodzaju postępowania. Wzorce te stanowiły podwaliny dla elektronicznego postępowania upominawczego. Wprowadzając EPU do polskiego porządku prawnego umiejscowiono je w strukturze postępowań cywilnych, co tym samym determinować winno jego charakter prawny. Metoda dogmatyczno-prawna posłużyła przedstawieniu w pracy obecnego modelu EPU, odmiennego od dotychczasowego.

Przy użyciu metod dogmatyczno-prawnej i językowo-logicznej zastosowanych w dysertacji określono, że EPU pod względem trybu przynależy do postępowania procesowego. Jest ono cywilnym postępowaniem sądowym. Stanowi także postępowanie rozpoznawcze o konstrukcji odwrócenia sporu, w której zasadniczo w razie utraty mocy przez nakaz zapłaty (czy wówczas, gdy nakaz zapłaty nie został wydany wobec stwierdzenia braku podstaw) powinien rozpoczynać się drugi etap rozpoznania sprawy (kontynuacja postępowania). Ten rodzaj postępowania powinien umożliwiać stronom procesu rozpoznanie sprawy i uzyskanie jej rozstrzygnięcia.

Jak udowodniono w niniejszej dysertacji, EPU nie spełnia już celów przypisywanych postępowaniu procesowemu i rozpoznawczemu. Bezzasadnie zrywa także z rozwiązaniami postępowania upominawczego, pomimo, że stanowi jego formę. Uznano, że tradycyjne sądy, wobec przekazywania do nich spraw, obciążane są przez postępowanie elektroniczne. Wobec tego wprowadzono procedurę uniemożliwiającą przekazanie sprawy do sądu właściwości ogólnej we wskazywanych już przypadkach.

Wydaje się, że odciążenie sądów obecnie można rozumieć jako zwolnienie sądów od orzekania w sprawach, w których powodowie zdecydowali się na dochodzenie roszczenia w EPU. „Odciążenie” nie powinno oznaczać jednak zupełnego zwolnienia z rozpoznawania spraw, które mogą być też dochodzone w zwykłym postępowaniu upominawczym. Wydaje się więc, że sprawy, które nie zostały do końca rozstrzygnięte w EPU z powodów, dla których w innym rodzaju postępowania toczyłyby się dalej, powinny być kontynuowane przed tradycyjnym sądem albo w EPU. Odciążenie może więc w takiej sytuacji przybrać formę rozpoznania sprawy w EPU w początkowym zakresie – tak, by sąd właściwości ogólnej dysponował już pewnym materiałem związanym ze sprawą. EPU mogłoby jednak, jak już wspomniano wcześniej, pójść o krok dalej, zapewniając dalszą kontynuację sprawy, czy umożliwić uzyskanie przez strony konsensusu w formie elektronicznej. Niezależnie od wyboru proponowanych dróg, należy jednak zaznaczyć, że odciążenie sądów nie może, jak ma to miejsce obecnie po Nowelizacji, zwalniać sądów z rozpoznawania spraw. EPU jest przecież postępowaniem procesowym i rozpoznawczym, co oznacza, że cele i zasady tych postępowań należy odnosić także do EPU, z właściwymi modyfikacjami wynikającymi jedynie z formy tego postępowania. Nie można więc dokonywać zmian pomijając charakter prawny postępowania i stawiane mu założenia. Przede wszystkim należy z całą stanowczością stwierdzić, że chociaż poszczególnym rodzajom postępowania procesowego można przypisać różne cele, to jednak celem nadrzędnym każdego z nich jest rozstrzygnięcie sprawy. Do tego celu zmierzać powinno także elektroniczne postępowanie upominawcze, czego obecnie nie czyni w przypadkach umarzania postępowań, pomimo zwrócenia się przez powoda o rozstrzygnięcie sporu o prawo. Zauważyć należy, że każdemu rodzajowi postępowania w procesie cywilnym przypisano inne cele, stanowiące niejako uzasadnienie ich wyodrębnienia¹⁴⁴⁶. Gdyby uznać je każdorazowo za powód powstawania problemów praktycznych, należałoby odstąpić od rozpoznawania spraw w kolejnych postępowaniach odrębnych, gdyż każde z nich nakazuje spełnienie przez strony postępowania nieco innych wymogów, co może powodować trudności. To z kolei, jak widać na przykładzie EPU, „uprawniać” może do likwidacji „skomplikowanej” procedury.

Ustalenie przynależności EPU do konkretnego trybu i rodzaju postępowania umożliwia także odpowiedź na drugie ze wskazanych pytań badawczych i uznanie, że w

---

¹⁴⁴⁶ B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika*, MOP 2010, nr 16.

omawianym postępowaniu powinny znaleźć zastosowanie zasady wymiaru sprawiedliwości i postępowania cywilnego. Wobec natomiast uznania, że EPU stanowi formę elektroniczną „zwykłego” postępowania upominawczego (jego swoisty odpowiednik)¹⁴⁴⁷, odstępstwa od wspomnianych zasad mogą wynikać jedynie z formy prowadzenia postępowania.

Przeprowadzone w dysertacji badania w oparciu o metodę dogmatyczno-prawną i empiryczną pozwoliły na identyfikację zasad wymiaru sprawiedliwości i postępowania cywilnego oraz określenie ich struktur i elementów, a także przeanalizowanie zakresu ich stosowania w EPU. W szczególności w niniejszej pracy poddano analizie przepisy, na podstawie których wyprowadzono poszczególne zasady oraz te, które odnoszą się do elektronicznego postępowania upominawczego. Rozważania w tym zakresie poczynione w niniejszej dysertacji wsparto analizą orzecznictwa i literatury przedmiotu. Przeprowadzona analiza w oparciu o wspomniane metody badawcze doprowadziła także do wniosków związanych z realizacją w EPU zasad postępowania cywilnego.

Przechodząc do wniosków końcowych pracy wskazać należy, iż przeprowadzone badania dowiodły, iż **elektroniczne postępowanie upominawcze nie zapewnia należytej realizacji zasad wymiaru sprawiedliwości i zasad postępowania cywilnego. W dysertacji udowodniono także, że procedura elektronicznego postępowania upominawczego nie realizuje celu procesu jakim jest rozstrzygnięcie sprawy.**

Weryfikacja hipotez badawczych wskazanych we wstępie dysertacji pozwoliła na udowodnienie wskazanych powyżej tez badawczych pracy.

Odnosząc się z osobna do zaprezentowanych hipotez wskazać trzeba, że praca dowiodła, iż EPU stanowi formę elektroniczną postępowania upominawczego. Forma ta powinna mieć wpływ jedynie na stosowanie odmienności z nią związanych, dotyczących sposobu wnoszenia pism procesowych i warunkować ewentualne odstępstwa jedynie na tym poziomie. EPU znacznie odbiega zastosowanymi w nim rozwiązaniami od innych postępowań, w tym od „zwykłego” postępowania upominawczego, pomimo, że stanowi jego formę, co dziwi tym bardziej – jak np. w odniesieniu do „fikcji doręczenia” – że zostały one uznane za swoiste zagrożenia. Wobec tego hipotezę, iż elektroniczne postępowanie upominawcze jest tożsame z

---

¹⁴⁴⁷ Zob. np. OSR Projektu nr 859 str. 22.

postępowaniem upominawczym pod względem stosowanych rozwiązań i różni się od niego jedynie formą prowadzenia postępowania, uznać należy za fałszywą.

Poczynione w pracy ustalenia co do charakteru prawnego EPU pozwoliły uznać za prawdziwą hipotezę, że w EPU powinny mieć zastosowanie zasady wymiaru sprawiedliwości i zasady postępowania cywilnego z ograniczeniami wynikającymi z elektronicznej formy prowadzenia tego postępowania.

W pracy dowiedziono prawdziwości hipotezy, iż EPU nie zapewnia należytej realizacji zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości i prawa do sądu, zasady instancyjności postępowania, zasady rzetelności postępowania.

W odniesieniu do zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości i prawa do sądu wskazać trzeba, że w omawianym postępowaniu nakaz zapłaty może być wydany przez referendarza sądowego, który nie jest sędzią. Rozważania w tym zakresie doprowadziły do uznania, że w takim przypadku koniecznym jest zapewnienie sądom weryfikacji orzeczenia dokonanego przez urzędnika sądowego i możliwości rozpoczęcia postępowania sądowego w drodze kontynuacji sprawy. EPU jednak obecnie tego stronom nie gwarantuje. Postępowanie to narusza także prawo dostępu do sądu poprzez uniemożliwienie skutecznego zaprezentowania przez pozwanego swojego stanowiska. W razie bowiem wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty stanowisko strony nie jest poddawane ocenie merytorycznej, a jedynie pod względem wypełniania wymogów formalnych, implikujących skuteczność środka zaskarżenia i umorzenie postępowania. W tym kontekście EPU narusza także prawo pozwanego do wysłuchania. W pracy udowodniono także, że na wielu płaszczyznach EPU nie realizuje również prawa do odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego. Postępowanie nie wypełnia standardu sprawiedliwości proceduralnej, bowiem poza przypadkiem, w którym wydawany jest nakaz zapłaty, nie gwarantuje rozpoznania sprawy. Niewypełnienie wspomnianego standardu wynika też z przytoczonego już odebrania pozwanemu skutecznego prawa do wysłuchania. Naruszeniem sprawiedliwości proceduralnej jest także niezachowanie w EPU jawności wewnętrznej w świetle pozostawienia tzw. „fikcji doręczenia” wobec niepewności co do zapoznania się pozwanego z korespondencją. W konsekwencji, w EPU nie zostaje także zachowany kolejny element prawa do wysłuchania – uczestnictwa w czynnościach sądu, wobec uniemożliwienia powzięcia informacji o tych czynnościach ze źródeł innych, niż bezpośrednia styczność. Przeprowadzone badania pozwoliły także uznać, że w EPU nie można także mówić o realizacji kolejnego elementu prawa do odpowiedniego ukształtowania postępowania

sądowego – jawnego rozpatrzenia sprawy w rozumieniu zewnętrznym, wobec niekontynuowania sprawy po wniesieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty, czego zachowanie warunkować by mogło ograniczenie jawnego rozpatrzenia sprawy. Standard ten nie zostaje więc zachowany. Analiza tego zagadnienia pozwoliła natomiast uznać, że w wąskim ujęciu EPU niewątpliwie realizuje prawo do rozpoznania sprawy „bez nieuzasadnionej zwłoki”, wpisując się w prawo do odpowiedniego ukształtowania postępowania. Dokonując jednak rozważań na tle postępowania przed e-Sądem w kontekście szerokim, należy wskazać, że w razie chęci uzyskania orzeczenia w swojej sprawie, po umorzeniu postępowania w EPU powód może wnieść pozew przed zwykłym sądem¹⁴⁴⁸. Tym samym powieła swoje czynności, a nierzadko powoduje to konieczność zdublowania czynności pozwanego. Angażuje również sądy tradycyjne, które muszą zidentyfikować tożsamość dochodzonego roszczenia. Choć więc w EPU sprawy rozpatrywane są bez zbędnej zwłoki, to jednak w perspektywie globalnej postępowanie przed e-sądem nie wydaje się usprawniać działania wymiaru sprawiedliwości. W toku badań ustalono również, że EPU, poza przypadkiem wydania nakazu zapłaty, nie zapewnia prawa do rozstrzygnięcia sądowego, naruszając tym samym kolejny element prawa do sądu.

Konsekwencją obecnego ukształtowania procedury EPU jest także niemożność realizacji w danej sprawie zasady instancyjności. Postępowanie po zaskarżeniu nakazu zapłaty nie jest kontynuowane, a zatem strony nie mają możliwości uzyskać orzeczenia, co do którego przysługiwałby środek odwoławczy. W świetle powyższego należy przyjąć, że elektroniczne postępowanie upominawcze narusza zasadę instancyjności postępowania oraz niektóre elementy prawa do sądu (prawo dostępu do sądu, do odpowiedniego ukształtowania procedury, do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia, odpowiedniego kształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy), które to nie mogą występować osobno, lecz tylko łącznie. Uznać trzeba także, że skoro EPU nie wypełnia prawa do sądu, to tym samym też postulat rzetelności postępowania.

Prawdziwą okazała się także hipoteza, że w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie znajduje zastosowania zasada kolegialności oraz zasada udziału czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

---

¹⁴⁴⁸ Jak wskazuje S. Kotas, modyfikacja procedury EPU może wręcz sparaliżować pracę sądów w obliczu masowego wnoszenia pozwów do tradycyjnych sądów i zniechęć powodów do korzystania z EPU – zob. S. Kotas, *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017.

Za fałszywą uznać natomiast trzeba hipotezę, że w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie znajduje zastosowania zasada nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego. Przeprowadzone badania dowiodły, że zasada ta jest w EPU stosowana, jednak w ograniczonym zakresie z uwagi na kształt procedury tego postępowania.

Fałszywą okazała się również hipoteza, że w elektronicznym postępowaniu upominawczym realizowana jest zasada dyspozycyjności i zasada równości stron. Ustalono, że w omawianym postępowaniu zasada dyspozycyjności doznaje ograniczeń poprzez uniemożliwienie faktycznego wniesienia powództwa wzajemnego, co narusza także zasadę równości stron. Wobec tej ostatniej stosowane są zresztą duże, bezzasadne odstępstwa. Przejawem jej naruszenia są m.in. niezapewnienie pozwanemu prawa do wysłuchania, co łączyć należy też możliwością ujawnienia linii obrony pozwanego, skutkującym jedynie umorzeniem postępowania w EPU, a mogącym być wykorzystanym w strategii procesowej powoda w postępowaniu zwykłym o to samo roszczenie. W równość stron godzi także dodatkowa powinność względem innych rodzajów postępowań podawania w pozwie danych identyfikujących pozwanego, co ma na celu ochronę dłużnika, często uniemożliwiając jednak skuteczną ochronę praw powoda, który nie może wnieść pozwu nie dysponując tymi informacjami. Naruszeniem równości jest też odmienny termin na zaskarżenie nakazu zapłaty w zależności od miejsca doręczenia (w kraju czy poza jego granicami) czy brak możliwości zwolnienia powoda od kosztów sądowych, przy jednoczesnym zapewnieniu jej pozwanemu. Wreszcie w równość stron godzi pozostawienie w EPU tzw. „fikcji doręczenia”, brak możliwości ustanowienia w tym postępowaniu kuratora do doręczeń i doręczenia pozwu przez komornika sądowego, umorzenie postępowania gdy nie można doręczyć nakazu zapłaty w kraju albo niewydanie w takiej sytuacji nakazu zapłaty, umorzenie postępowania po bezskutecznym upływie terminu na podanie adresu pozwanego w przypadku niezgodności lub braku adresu z ujawnionym w rejestrze PESEL. EPU na wielu płaszczyznach dyskryminuje więc powoda, podczas gdy w innych rodzajach postępowań Ustawodawca nie decyduje się na analogiczne rozwiązania, lecz zupełnie przeciwne.

Badania poczynione w pracy dowiodły także prawdziwości hipotezy, że EPU, przy uwzględnieniu odmienności związanych ze specyfiką postępowania, realizuje zasadę pisemności, zasadę kontrydiktoryjności, umiarkowanego formalizmu procesowego, szybkości postępowania, kierownictwa sędziowskiego.

Za fałszywą uznać należy hipotezę, że w elektronicznym postępowaniu upominawczym nie jest realizowana zasada prawdy i zasada koncentracji materiału dowodowego. Jak udowodniono w pracy, doznają one ograniczeń, ale jednak przyjąć można, że wynikają one ze specyfiki tego rodzaju postępowania.

Jak udowodniono w dysertacji, fakultatywność EPU stanowiła uzasadnienie dla odstępowania od stosowania w nim rozwiązań obowiązujących w innych rodzajach postępowań. Działanie takie czasami uzasadniane było wprost alternatywnością EPU¹⁴⁴⁹. W zdecydowanej większości jednak wydaje się, że są to „dorozumiane” przyzwolenia na wyjątki w odniesieniu do postępowania przed e-sądem z uwagi na jego fakultatywność. Dotyczy to właściwie wszystkich odstępstw omawianego postępowania względem postępowania upominawczego, nieuwarunkowanych formą – przede wszystkim zaś sposobu zakończenia postępowania w sposób inny, niż wydanie nakazu zapłaty i uprawomocnienie się go. Ponownie podkreślić trzeba, że fakultatywność postępowania nie może przesądzać o nielimitowanych, nieograniczonych odstępstwach standardów postępowania, z których strony postępowania muszą zrezygnować decydując się na konkretny rodzaj postępowania.

Wspomniany przykład odnoszący się do sposobu zakończenia sprawy w EPU dowodzi także prawdziwości kolejnej hipotezy postawionej we wstępie pracy, iż w Nowelizacja, w zakresie, w jakim obejmowała EPU, wpłynęła niekorzystnie na poziom realizacji zasad wymiaru sprawiedliwości i zasad postępowania cywilnego w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Projektodawca Nowelizacji zidentyfikował istniejące w zakresie działania e-Sądu problemy – cele EPU i postępowania „zwykłego” różnią się od siebie, co powoduje trudności praktyczne w rozpoznaniu sprawy w kolejnym etapie w procesie „zwykłym”. Odmienne są również wymogi pozwu i załączników w postępowaniach tradycyjnym i elektronicznym. Kolejno, nie tylko dostosowywanie pozwu wniesionego w EPU do postępowania zwykłego było uciążliwe dla powoda, ale i samo rozpoznanie takiej sprawy przez sąd „zwykły” stanowiło problem. Dostrzeżono także, że tradycyjne sądy wymagają odciążenia. W odniesieniu natomiast do sytuacji stron procesu użyto jedynie zapewnień co do zachowania ich gwarancji procesowych, nie analizując ich w kontekście zmian dokonanych konkretnie w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Nowelizacja w ogólnym ujęciu zagwarantować miała zapewnienie praw procesowych stron,

---

¹⁴⁴⁹ Zob. np. niemożność zwolnienia powoda od kosztów sądowych w EPU.

rozstrzygnięcie sprawy oraz rozsądny czas na jego dokonanie, przy zachowaniu zasad obowiązujących w postępowaniu cywilnym. Jak pokazały rozważania poczynione w niniejszej pracy, istnieją jednak poważne wątpliwości co do realizacji tych gwarancji. W Uzasadnieniu Projektu nr 3137 nie odniesiono się do analizy proceduralnej i systemowej, skupiając się w dużej mierze na sytuacji „zwykłych” sądów cywilnych¹⁴⁵⁰. Jej efektem miało być ułatwienie i przyspieszenie rozstrzygnięcia sprawy w obszarze dostępności sądu, która winna być oceniana z punktu widzenia możliwości uzyskania w sposób rzetelny i szybki rozstrzygnięcia sprawy. Nowelizacja koncentruje się jednak w dużej mierze na odciążeniu sądów, proponując w tym kierunku daleko idące rozwiązania w postaci wspomnianego umarzania postępowań w omawianych już wcześniej przypadkach. Godzi to w szereg zasad wymiaru sprawiedliwości i postępowania cywilnego, na co wskazywano przy ich omawianiu. Powyższe nie pozwala mówić nie tylko o szybkim rozstrzygnięciu sprawy, ale i w ogóle o samym rozstrzygnięciu.

Po Nowelizacji omawiane postępowanie we wskazywanych wcześniej przypadkach nie zapewnia kontynuacji rozpoznania sprawy przed sądem tradycyjnym i kończy się postanowieniem o umorzeniu postępowania, pomimo, że powód w pozwie nie składa obecnie fakultatywnego wniosku o umorzenie postępowania (jak miało to miejsce przed Nowelizacją, kiedy to możliwym było złożenie go na wypadek stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty oraz w przypadku uchylecia nakazu zapłaty). Tymczasem jak ustalono, EPU stanowi postępowanie procesowe i rozpoznawcze (a nie pomocnicze), a zatem jego celem jest rozstrzygnięcie sprawy. Odejście od zasady kontynuacji sprawy jest zaprzeczeniem celu postępowania rozpoznawczego. Tym samym EPU we wskazanych przypadkach nie realizuje celów procesu, jakimi są rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy. W konsekwencji powodowi, pomimo zwrócenia się przez niego do sądu o ochronę prawną, odebrano możliwość uzyskania rozstrzygnięcia w tym postępowaniu. Wprowadzając Nowelizację pominięto idee i wnioski wypracowane w toku prac nad ustawą wprowadzającą EPU i skoncentrowano się głównie na celu samym w sobie. Analiza założeń wprowadzenia EPU poczyniona w niniejszej pracy dowiodła, że obecne ukształtowanie EPU odbiega od zamysłu i założeń przyświecających jego utworzeniu, choć stanowiły one przecież podwaliny powstania tego postępowania. EPU, w przypadku umorzenia postępowania,

---

¹⁴⁵⁰ Uzasadnienie Projektu nr 3137, str. 118-119.

w praktyce stało się alternatywą dla postępowania procesowego, wbrew jego przynależności do tego trybu postępowania. EPU stało się narzędziem do wydawania rozstrzygnięć wyłącznie zasadzających – nakazów zapłaty¹⁴⁵¹. Zamysł Ustawodawcy co do alternatywności zwykłego procesu wyraźnie zmierza do odseparowania elektronicznego postępowania upominawczego nie tylko od postępowania upominawczego, ale też w ogóle od postępowania procesowego¹⁴⁵². Wydaje się, że nakreślone cele zmian wprowadzonych Nowelizacją są więc wewnętrznie sprzeczne. Z jednej strony wskazano bowiem, że koniecznym jest zagwarantowanie rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie¹⁴⁵³. Tymczasem EPU we wspomnianych już przypadkach oferuje umorzenie postępowania, a nie rozstrzygnięcie sprawy. Co prawda nowa regulacja zapewnia zachowanie skutków prawnych, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa w EPU, jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wniesie pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze, ale strony muszą jednak w kolejnym, nowym postępowaniu (innym, niż EPU) powielić dokonane przez siebie czynności procesowe. Postępowanie zapewniające utrzymanie skutków procesowych jest natomiast zupełnie nowym postępowaniem względem rozpoczętego i zakończonego w EPU. Rozwiązanie to z pewnością nie zapewnia zagwarantowania rozstrzygnięcia sporu, co do którego wniesiono pozew, gdyż skorzystanie z możliwości wniesienia ponownego pozwu jest fakultatywne. Wobec tego powód może pozostać bez ochrony prawnej. Taka konstrukcja nie przyczynia się także do ekonomiki postępowań, obciąża strony niepotrzebnym stresem wywołanym kolejnym postępowaniem i obciąża je koniecznością dublowania swoich czynności. Zamiast więc oferować rozwiązania na miarę obecnych czasów, a przede wszystkim rozstrzygnięcie spornej sprawy, EPU naraża strony na dodatkowe obowiązki, wątpliwości i niepokój związany z kolejnymi postępowaniami. Elektroniczne postępowanie upominawcze nie zapewnia realizacji obecnych potrzeb społecznych i gospodarczych podyktowanych współczesnym poziomem rozwoju technologicznego. EPU mogłoby zapewniać nowoczesne

---

¹⁴⁵¹ W przypadku niewydania nakazu zapłaty, jego uchylecia lub wniesienia sprzeciwu postępowanie jest umarzone – zob. art. 505³³, art. 505³⁴ § 2 zd. pierwsze, art. 505³⁶ k.p.c.2019.

¹⁴⁵² Uzasadnienie Projektu nr 3137, str. 118-119.

¹⁴⁵³ OSR Projektu nr 3137, pkt 7 pt. „Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe”, sekcja pt. „W ujęciu niepieniężnym - rodzina, obywatele, gospodarstwa domowe, osoby niepełnosprawne oraz osoby starsze”, str. 38.

rozwiązania, bardziej elastyczne i dopasowane do obecnych potrzeb społecznych, proponując różne metody zapłaty, porozumienia się stron i rozwiązania sporu.

W obliczu poczynionych ustaleń koniecznym wydaje się przemodelowanie omawianego postępowania i jego zmiany. W konsekwencji możliwym jest zaproponowanie wniosków *de lege ferenda* w odniesieniu do elektronicznego postępowania upominawczego.

Przede wszystkim należy wrócić do możliwości kontynuowania postępowania przed sądem właściwości ogólnej, z jednoczesną możliwością złożenia wraz z pozwem wniosku o umorzenie postępowania, z wyłączeniem przypadku wniesienia sprzeciwu do nakazu zapłaty.

W kontekście społecznym odnoszącym się do wprowadzenia EPU, wydaje się, że od strony powodów oczekiwano było rozwiązanie jak najbardziej zelektronizowane, umożliwiające szybkie uzyskanie orzeczenia w sprawie, najlepiej z możliwością dochodzenia roszczeń w opcji paczki pozwów. Choć ustawa wprowadzająca EPU uczyniła zadość tym potrzebom, Nowelizacja odmieniła procedurę postępowania elektronicznego w ten sposób, że może ono nie być już tak atrakcyjne dla powodów masowych, którym je dedykowano. Powyższe wynika z możliwości umarzania wszczynanych postępowań i ewentualności (czy w przypadku zagrożenia przedawnieniem roszczenia – konieczności) wniesienia powództwa w tradycyjnym sądzie, co znacznie angażuje powoda. Co więcej, wydaje się dużo trudniejszym jego działanie w sytuacji wniesienia dopuszczonego Nowelizacją częściowego sprzeciwu od nakazu zapłaty, co rodzi problemy praktyczne w przypadku niekontynuowania sprawy przed sądem właściwości ogólnej.

Wydaje się, że problemu obciążenia sądów tradycyjnych należy upatrywać w braku jasnych przepisów prawnych dotyczących postępowania po przekazaniu sprawy do sądu właściwości ogólnej pozwanego. Określenie reguł dostosowania pozwu do postępowania przed sądem właściwości ogólnej pozwoliłoby uniknąć zarówno rozbieżności w treści wezwań sądu, jak i odpowiedzi powodów. Być może zasadnym było wprowadzenie przepisu, określającego treść wezwania i wskazania co do pisma procesowego powoda przed sądem właściwości ogólnej. Największym problemem wydaje się bowiem treść pisma powoda, który nie wie, czy powinien powielić treść uzasadnienia pozwu z EPU, w jakiej formie wnieść dowody – czy wymieniając je wraz ze wskazaniem, jakie fakty wykazują, czy w formie jedynie ich wyszczególnienia, czy ogólne je wymieniając, a jedynie załączając do pozwu. Precyzyjne określenie, jak

powinno wyglądać uzupełnienie braków formalnych pozwu z EPU byłoby ceną wskazówką zarówno dla powodów, jak i samych sądów, które mogłyby działać w bardziej usystematyzowany sposób.

Być może jednak należy rozwinąć EPU w zupełnie innym kierunku i umożliwić kontynuację postępowania w formie elektronicznej. Obecna procedura nie zapewnia realizacji obecnych potrzeb społecznych i gospodarczych podyktowanych współczesnym poziomem rozwoju technologicznego.

W przypadku braku podstaw do wydania nakazu zapłaty e-Sąd mógłby wzywać stronę do przedstawienia stanowiska i dowodów w formie elektronicznej (na wzór Elektronicznego Biura Podawczego) pod rygorem skutków dowodowych, co pozwoliłoby na zapoznanie się sądu z materiałem sprawy. Także wniesienie sprzeciwu mogłoby powodować kontynuowanie sprawy w EPU, w którym strony mogłyby przedstawiać swoje stanowiska. W obecnej dobie rozpraw w trybie *on-line* brak jest również przeszkód do przeprowadzania ich także w EPU (przez sędziów). Tym samym interesującym rozwiązaniem byłaby również możliwość dołączania do pozwu dokumentów wykazujących podstawę dochodzonego roszczenia, jak ma to miejsce w przypadku Elektronicznego Biura Podawczego, aby w przypadku pozwanego mieć jasność co do osoby powoda, roszczenia i jego wysokości (zwłaszcza w przypadku cesji wierzytelności), zaś powoda – co do przeciwdowodów. Należy mieć na względzie obawy dotyczące prawdziwości dowodów. EPU mogłoby umożliwić ich poświadczanie, jednak należy przypomnieć, że w tradycyjnym sądzie dowody częstokroć także nie są poświadczane przez profesjonalnych pełnomocników za zgodność z oryginałem czy też przedkładane w oryginale. Do pozwu powodowie przedkładają nierzadko jedynie kopię dokumentów. Z tego punktu widzenia, do momentu zakwestionowania przez stronę przeciwną prawdziwości dowodu wydaje się zasadnym przyjąć taki dowód za jedną z podstaw wyrokowania. W świetle praktyki, nie wydaje się zatem pozbawiona uzasadnienia możliwość wnoszenia niepoświadczonych za zgodność z oryginałem dowodów w formie elektronicznej w EPU, w którym to analogicznie w przypadku np. złożenia wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu pozwany załącza dowody, na podstawie których e-Sąd ocenia zasadność wniosku.

Koniecznym jest w EPU także zlikwidowanie „fikcji doręczenia” należy podzielić poglądy Ustawodawcy co do likwidacji tego sposobu doręczenia w innych rodzajach postępowań i odstąpić od stosowania doręczenia *per awiso* pierwszego pisma

z sprawie. Zasadnym wydaje się natomiast wprowadzenie możliwości doręczeń komorniczych i ustanowienia kuratora do doręczeń, mając na uwadze fakt, że doręczenia, niezależnie od ich sposobu, odbywają się poza EPU (nie w sposób elektroniczny), zatem uwarunkowania systemu nie mają wpływu na czynności w tym zakresie.

Należy także wyeliminować wszystkie pozostałe przykłady nierówności stron w EPU, co przyczyni się do podniesienia standardu ochrony wierzyciela i do polepszenia realizacji zasady równości stron postępowania.

Warto także zaczerpnąć z dorobku zagranicznym rozwiązań dotyczących analogicznych postępowań elektronicznych. Choć EPU przejęło m.in. niedołączanie do pozwu dowodów, rozpoznawanie spraw z wyłączeniem udziału pozwanego, wypełnianie pozwu w trybie formularzowym, automatyczne potwierdzanie wniesienia pozwu, sposób identyfikacji, interfejs e-Sądu¹⁴⁵⁴, wspierającą rolę technologii w rozstrzygnięciu sprawy, to nie zdecydowano się w nim na przejęcie niektórych zagranicznych propozycji. Ciekawą wydaje się automatyzacja w wydawaniu nakazów zapłaty¹⁴⁵⁵ – przy założeniu, że nie posiadają one charakteru sądowego rozstrzygnięcia – pozostająca jednakże pod kontrolą referendarzy sądowych¹⁴⁵⁶ i przy eliminacji „fikcji doręczenia”. Zakładając, że pozwany zawsze ma możliwość zapoznania się z doręczonym mu nakazem zapłaty wraz z pozwem, wniesienie sprzeciwu spowoduje utratę przez niego mocy, a niezaskarżenie oznaczać będzie akceptację orzeczenia.

Warto także rozważać, związane z niewydolnością wymiaru sprawiedliwości, utworzenie większej ilości e-Sądów. Interesujące wydaje się także skatalogowanie zobowiązań, z których wynika roszczenie i możliwość wybrania właściwego kodu zamiast uzasadnienia pozwu¹⁴⁵⁷, a także możliwość wniesienia pozwu łącząca w sobie

---

¹⁴⁵⁴ N. Wójcik-Krokowska, *Sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym oraz w elektronicznym postępowaniu upominawczym*, „Monitor Prawniczy” 2018, nr 5, s. 271.

¹⁴⁵⁵ Zob. np. Ł. Goździaszek, *Perspektywy pełnego zautomatyzowania elektronicznego postępowania upominawczego*, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *E-obywatel. E-sprawiedliwość. E-usługi*, Warszawa 2017, s. 223-233. Zob. też interesujące rozważania i pomysły zastosowania w wymiarze sprawiedliwości sztucznej inteligencji – M. Jabłoński, *Dostęp do wyroku i uzasadnienia jako element treści prawa do sądu – analiza z punktu widzenia wdrożenia nowych technologii* [w:] *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17, str. 211-216.

¹⁴⁵⁶ B. Kaczmarek-Templin, Ł. Goździaszek, *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika*, MOP rok 2010 numer 16 str. 900-903.

¹⁴⁵⁷ Tamże.

element elektroniczny z tradycyjnym – poprzez wypełnienie formularza w aplikacji, a następnie wydrukowanie go i dostarczenie do sądu¹⁴⁵⁸.

W kontekście wydawania orzeczeń przez referendarzy sądowych należy rozważyć doprecyzowanie przesłanek wskazanych w art. 499 § 1 k.p.c. Ankietowa forma składania pozwu, niwelująca wewnętrzne sprzeczności, również przyczyniłaby się do tego, że wydanie nakazu zapłaty nie byłoby związane z koniecznością dokonywania oceny. Koniecznym jest także wprowadzenie możliwości zaskarżenia postanowienia referendarza sądowego w przedmiocie odmowy wydania nakazu zapłaty.

Wydaje się, że pozwany mógłby również posiadać szerszy wachlarz możliwości w zakresie reakcji na nakaz zapłaty¹⁴⁵⁹. Wydaje się, że rozszerzenie EPU o dodatkowe funkcjonalności, poparte także zmianami prawa, jak np. możliwość wprowadzenia elektronicznej mediacji, złożenia wniosku o rozłożenie świadczenia na raty poprzez „jeden przycisk” w systemie, odroczenie płatności, zwłaszcza w kontekście uznawania EPU za swoiste „wezwanie do zapłaty”, byłoby zasadne i przyczyniłoby się do większej ilości rozwiązanych sporów. W EPU z pewnością sprawdziliby się także rozwiązania polegające na możliwości zawarcia ugody sądowej, aby strony mogły porozumieć się co do sposobu spłaty zadłużenia.

W literaturze pojawiło się stanowisko, zgodnie z którym w przyszłości mogłoby dojść do zlikwidowania postępowania upominawczego, które zastąpić by miało właśnie EPU¹⁴⁶⁰. W doktrynie zarysowały się dwa wyraźne scenariusze odnoszące się do przyszłości postępowań elektronicznych. Pierwszy zakładał pozostawienie EPU jako postępowania odrębnego, a wprowadzenie innych postępowań elektronicznych, drugi natomiast wskazywał, że droga elektroniczna byłaby nową formą dokonywanych w procesie czynności¹⁴⁶¹. Trudno określić, czy zasadnym jest uznanie za słuszne tylko jednej koncepcji. Rzeczywistość legislacyjna pokazuje, że choć wprowadzono tzw.

---

¹⁴⁵⁸ O takim rozwiązaniu funkcjonującym w Niemczech w podrozdziale pt. „Model rozwiązań normatywnych w zakresie funkcjonowania e-sądu w Niemczech”, w rozdziale pierwszym dysertacji.

¹⁴⁵⁹ Zob. elektroniczne procedury postępowań o zapłatę w Wielkiej Brytanii na gruncie CPR PD7C-MCOL oraz CPR PD 51R – Online Civil Money Claims Pilot; zob. też K. Jasik-Kuchta, *Proponowane zmiany w polskim elektronicznym postępowaniu upominawczym w świetle rozwiązań Online Civil Money Claims*, „Monitor Prawa Handlowego 2018”, nr 4, str. 32 i nast.

¹⁴⁶⁰ Ł. Goździaszek, [w:] J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie...*, komentarz do art. 480¹ k.p.c., Legalis.

¹⁴⁶¹ O. Marcewicz, *Elektroniczne postępowanie upominawcze w perspektywie informatyzacji postępowania cywilnego* [w:] *Obrót powszechny i gospodarczy. Problemy cywilnoprawne*, I. Ramus (red.), Wydawnictwo Adam Marszałek, 2014.

Elektroniczne Biuro Podawcze¹⁴⁶², to jednak Nowelizacja dotycząca EPU nie rezygnuje z elektronicznego postępowania upominawczego, a modyfikuje niektóre rozwiązania stosowane dotąd w e-sądzie. Kolejno trzeba zauważyć, że zatytułowanie działu VIII „Postępowania elektroniczne” sugeruje możliwość dodania w przyszłości także innych postępowań elektronicznych¹⁴⁶³, jak również na tymczasowość tej regulacji prawnej, na co wskazuje także fakt umieszczenia niektórych regulacji dotyczących EPU w przepisach ogólnych¹⁴⁶⁴.

Dalsza informatyzacja wymiaru sprawiedliwości jest nieunikniona i pożądana w obliczu zmieniającego się świata, zmierzającego do coraz większej wirtualizacji. Należy oczywiście mieć na względzie standardy wymiaru sprawiedliwości przy jej wprowadzaniu i rozszerzaniu o nowe rozwiązania. Koniecznym jest dostosowanie technologii do obowiązujących reguł postępowania i wymiaru sprawiedliwości, tak, aby możliwym było ich poszanowanie przy jednoczesnym usprawnieniu i z informatyzowaniu postępowania. Koniecznym są zatem zmiany omawianego postępowania i jego rozbudowa o kolejne elementy i rozwiązania, umożliwiające pełną realizację zasad wymiaru sprawiedliwości i zasad postępowania cywilnego, z uwzględnieniem specyfiki elektronicznej formy postępowania – przy jednoczesnym zwiększeniu zastosowania technologii usprawniającej czynności sądu i stron.

---

¹⁴⁶² Ustawa z 10.7.15 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2015 r. poz. 1311.

¹⁴⁶³ K. Weitz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, T. Ereciński (red), komentarz do art. 505²⁸ k.p.c. Wolters Kluwer, 2016.

¹⁴⁶⁴ Zob. S. Cieślak, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 7, s. 360.

BIBLIOGRAFIA

1. Arkuszewska A., *Referendarz sądowy w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2011
2. Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, 2001
3. Cieślak M., *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984
4. Cieślak S., *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008
5. Cieślak S., *Postępowania przyspieszone w procesie cywilnym. Zarys postępowania nakazowego, upominawczego i uproszczonego*, Warszawa 2004
6. Cieślak S., *Powiązania wewnątrzsystemowe w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013
7. Dalka S., *Sądowe postępowanie cywilne. Założenia ogólne i proces cywilny*, Gdańsk 1984
8. Demczuk A., *Od raportu Bangemanna do Strategii Europa 2020. Rozwój społeczeństwa informacyjnego w polityce Unii Europejskiej – bilans 15 lat*, DOI:10.17951/k.2016.23.2.25, 2016, Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
9. Dolecki H., *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2007
10. Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne*, 2015
11. Goździaszek Ł., *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014
12. Góra- Błaszczkowska A., *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, Warszawa 2008
13. J. Lapierre J., *Ugoda sądowa w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1968
14. J. May J., *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2013, LEX.
15. J. May J., *Rozwiązania usprawniające proces cywilny (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Postępowanie cywilne w dobie przemian*, I. Gil (red.), Warszawa 2017
16. Jankowski J., *Nowelizacje Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzone w 2005 r.*, Warszawa 2005
17. Kaczyński M., *Pełnomocnik z urzędu w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2014, Legalis
18. Kłopocka M., *Prawo do sądu w orzecznictwie TK*, Acta Universitatis Wratislaviensis „Prawo” Tom LXXVI, 2007
19. Kordela M., *Zasady prawa. Studium teoretycznoprawne*, Poznań 2012

20. Kościółek A., *Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012
21. Krajewski J., *Sytuacja prawna jednostki gospodarki uspołecznionej w procesie cywilnym*, *Studia Iuridica*, t. IX, z. 2, Toruń 1969
22. Łazarska A., *Rzetelny proces cywilny*, Warszawa 2012
23. Manowska M., *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Warszawa 2001
24. Manowska M., *Postępowanie nakazowe i upominawcze. Wydanie nakazu zapłaty. Tryb zaskarżania. Rozpoznanie zarzutów i sprzeciwu*, Warszawa 2011
25. Maroń G., *Zasady prawa. Pojmowanie i typologie a rola w wykładni i orzecznictwie konstytucyjnym*, Poznań 2011;
26. Marszałkowska-Krześ E., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2011
27. May J., [w:] *Obrona pozwanego w procesie cywilnym przed sądem I instancji*, LexisNexis 2013
28. Mędrala M., *Funkcja ochronna cywilnego postępowania sądowego w sprawach z zakresu prawa pracy*, Warszawa 2011
29. Miszewski W., *Proces cywilny w zarysie. Część pierwsza*, Warszawa–Łódź 1946
30. Okońska A., *Zakres kognicji sądów powszechnych w Niemczech*, Warszawa 2017
31. Oniszczyk J., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie TK*, Warszawa 2000
32. Piasecki K., *Postępowanie sporne rozpoznawcze w sprawach cywilnych*, Warszawa 2010
33. Pietrkowski H., *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*. WK 2017, LEX
34. Pietrkowski H., *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, LexisNexis 2014, LEX
35. Pogonowski P., *Wpływ wejścia w życie Konstytucji RP z 1997 r. na sądowe postępowanie cywilne*, [w:] *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego*, Kraków 2006
36. Sadurski W., *Teoria sprawiedliwości. Podstawowe zagadnienia*, Warszawa 1988
37. Sujecki B., *Das elektronische Mahnverfahren: eine rechtsvergleichende und europarechtliche Untersuchung*, Mohr Siebeck Tübingen 2008
38. Tkacz S., *O zintegrowanej koncepcji zasad prawa w polskim prawoznawstwie (od dogmatyki do teorii)*, Toruń 2014.

39. Toffler A. i H., *Budowa Nowej Cywilizacji – Polityka trzeciej fali*, Poznań 1996
40. W. Maciejko, M. Rojewski, P. Zaborniak, *Zarys metodyki pracy referendarza sądowego*, Warszawa 2009
41. Waśkowski E., *Podręcznik procesu cywilnego*, Wilno, 1932
42. Waśkowski E., *System procesu cywilnego, t. I, Wstęp teoretyczny. Zasady racjonalnego ustroju sądów i procesu cywilnego*, Wilno 1932
43. Widło J., *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2010
44. Widło J., *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2010
45. Wiśniewski T., *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2013, LEX
46. Włodyka S., *Ustrój organów ochrony prawnej*, Warszawa 1975
47. Wróbel A., *Prawo do sądu [w:] Konstytucja RP w praktyce. Konferencja naukowa*, Warszawa 1999
48. Zalesińska A., *Wpływ informatyzacji na założenia konstrukcyjne procesu cywilnego*, Warszawa 2016

Utwory zbiorowe:

1. *Adwokatura wobec najnowszych zmian prawa sądowego. Konferencje Izby Adwokackiej we Wrocławiu, t. I*, pod red. J. Giezek, Warszawa 2008, s. 174;
2. *Ars in vita. Ars in iure. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, pod red. A. Barańska, S. Cieślak, Warszawa 2018, Legalis
3. *Aurea praxis aurea teoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, pod red. J. Gudowski, K. Weitz, Warszawa 2011
4. *Charakter i struktura norm Konstytucji*, pod red. J. Trzciniński, Warszawa 1997
5. *Dowody w postępowaniu cywilnym*, pod red. Ł. Błaszczak, K. Markiewicz, E. Rudkowska-Ząbczyk, Warszawa 2010
6. *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Komentarz*, pod red. J. Gołaczyński, Warszawa 2010
7. *E-obywatel. E-sprawiedliwość. E-usługi*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek, Warszawa 2017

8. *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych*, pod red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009
9. *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych - Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego Szczecin–Niechorze 28–30.9.2007 r.*, pod red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009
10. *e-Wymiar sprawiedliwości w aspekcie europejskim*, pod red. B. Śliwczyński, L. Łuczak-Noworolnik, Poznań 2016
11. *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, pod red. O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego Seria: e-Monografie, nr 148, Wrocław 2019, dostęp online: <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/104603>, 20.7.2020 r., g. 11:17
12. *Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. J. Gołaczyński, D. Szostek, Warszawa 2016
13. *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński, D. Szostek, Warszawa 2016
14. *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, pod red. J. Gołaczyński, Warszawa 2009
15. *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, pod red. J. Gołaczyński, Warszawa 2009 r.
16. *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, pod red. J. Gołaczyński, Warszawa 2009
17. *Kodeks postępowania cywilnego z perspektywy pięćdziesięciolecia jego obowiązywania. Doświadczenia i perspektywy*, pod red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Ł. Błaszczak, Sopot 2016
18. *Kodeks postępowania cywilnego, t. 1, Komentarz do artykułów 1-505¹⁴*, pod red. K. Piaseki, Warszawa 2006
19. *Kodeks postępowania cywilnego, t. II, Artykuły 367–505³⁷*, pod red. H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), Warszawa 2013
20. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, pod red. A. Jakubecki, 2019, LEX

21. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-729*, pod red. A. Jakubecki, LEX, 2018
22. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z 4.7.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, pod red. J. Gołaczyński, D. Szostek, Warszawa 2019, Legalis
23. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. E. Marszałkowska-Krześ, Warszawa 2021, Legalis
24. *Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz*, pod red. E. Marszałkowska-Krześ, Warszawa 2020, Legalis
25. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. E. Marszałkowska, Warszawa 2018, Legalis
26. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, Warszawa 2019, Legalis
27. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. P. Rylski, Legalis 2022
28. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I*, pod red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1975
29. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. II, Postępowanie rozpoznawcze*, pod red. T. Ereciński, Warszawa 2012
30. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I*, pod red. T. Szanciło, Warszawa 2023, Legalis
31. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505³⁹. Tom I*, pod red. T. Szanciło, Warszawa 2019, Legalis
32. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 459–1217. Tom II*, pod red. T. Szanciło, Warszawa 2023, Legalis
33. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. 2*, pod red. K. Piasecki, Warszawa 2010, Legalis
34. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I*, pod red. A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, 2020, LEX
35. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1-477(16)*, pod red. M. Manowska, Warszawa 2021, LEX.
36. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366*, pod red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, LEX 2013
37. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze*, pod red. T. Ereciński, WK 2016, LEX

38. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 478-1217*, pod red. A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, Warszawa 2021, LEX.
39. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, pod red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX
40. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom. II. Artykuły 367–505(39)*, pod red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021
41. *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, pod red. A. Zieliński, Warszawa 2017, Legalis
42. *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II*, pod red. T. Zembrzuski, Warszawa 2020, LEX
43. *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-424¹²*, pod red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020, Legalis
44. *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–205*, pod red. A. Marciniak, Warszawa 2019, Legalis
45. *Kodeks Postępowania Cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1–366*, pod red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2016, Legalis
46. *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-729*, pod red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2016, Legalis
47. *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 205¹–424¹²*, pod red. A. Marciniak, Warszawa 2019, Legalis.
48. *Kodeks postępowania cywilnego. Tom III. Komentarz do art. 425–729*, pod red. A. Marciniak, Warszawa 2020, Legalis
49. *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1–86*, pod red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, Legalis
50. *Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243*, pod red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, Legalis
51. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, pod red. B. Banaszak, Warszawa 2012, Legalis
52. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. T. II*, pod red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016
53. *Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego*, pod red. Ł. Błaszczak, Wrocław 2015

54. *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz do art. 1-18*, pod red. L. Garlicki, Warszawa 2010
55. *Księga jubileuszowa z okazji 15-lecia Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego*, pod red. Z. Ofiarski, Szczecin 2004
56. *Ku lepszemu prawu – dyskurs nauki i praktyki. Uwagi na tle ostatnich zmian legislacyjnych w zakresie prawa cywilnego i procedury cywilnej*, pod red. I. Kunicki, A. Antkiewicz, Sopot 2015
57. *Metodologia dysertacji doktorskiej dla prawników. Teoria i Praktyka*, pod red. H. Izdebski, A. Łazarska, Warszawa 2022
58. *Metodyka pracy referendarza sądowego w sądzie powszechnym*, pod red. D. Kotłowski, O.M. Piaskowska, K. Sadowski, Warszawa 2012, Legalis
59. *Metodyka pracy referendarza sądowego w sądzie powszechnym*, pod red. D. Kotłowski, O.M. Piaskowska, K. Sadowski (red.), Warszawa 2012, Legalis
60. *Model polskiego elektronicznego postępowania upominawczego*, pod red. P. Telusiewicz, Krajowa Wyższa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, 2012
61. *Model polskiego elektronicznego postępowania upominawczego*, pod red. P. Telusiewicz, Krajowa szkoła Sądownictwa i Prokuratury, 2012
62. *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. w praktyce*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńska, R. Flejszar, M. Malczyk (red.), Legalis
63. *Obrót powszechny i gospodarczy. Problemy cywilnoprawne*, pod red. I. Ramus, wyd. Adam Marszałek, 2014, SIP LEX
64. *Orzecznictwo TK a Kodeks postępowania cywilnego*, pod red. T. Ereciński, K. Weitz, Warszawa 2010
65. *Orzecznictwo TK a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego*, Serock k. Warszawy 24–26 września 2009 r., pod red. T. Ereciński, K. Weitz, Warszawa 2010
66. *Podstawowe prawa jednostki i ich sądowa ochrona*, pod red. L. Wiśniewski, Warszawa 1997
67. *Postępowania odrębne. Komentarz*, pod red. B. Draniewicz, Ł. Piebiak, Warszawa 2007
68. *Postępowanie cywilne w zarysie*, pod red. W. Broniewicz, I. Kunicki, A. Marciniak, Warszawa 2016

69. *Postępowanie cywilne*, pod red. J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, 2007
70. *Postępowanie cywilne*, pod red. J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, Warszawa 2009
71. *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniakiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz, Warszawa 2014, Legalis
72. *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńska, T. Aniakiewicz, K. Karwecka, A. Klich, T. Radkiewicz, Warszawa 2020, Legalis
73. *Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2016, Legalis
74. *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierzu (26-29 września 2013)* pod red. K. Markiewicz, A. Torbus
75. *Postępowanie w sprawach gospodarczych. Komentarz do wybranych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021, Legalis
76. *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP*, pod red. B. Banaszak, A. Preisner, Warszawa 2002 *Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego*, pod red. Ł. Błaszczak, Wrocław 2015
77. *Prawo a niepełnosprawność. Wybrane aspekty*, pod red. M. Bosak, G. Rączka, E. Ura (red.), Warszawa 2015, Legalis
78. *Prawo konstytucyjne*, pod red. Z. Witkowski, A. Bień-Kacała, Toruń 2015
79. *Prawo konstytucyjne*, pod red. Z. Witkowski, Toruń 2006
80. *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, pod red. A. Górski, Warszawa 2015
81. *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, pod red. K. Markiewicz, Warszawa 2011

82. Studia z procesu cywilnego, pod red. K. Korzan, Katowice 1986
83. *System Prawa Administracyjnego. Instytucje prawa administracyjnego*, t. 1, pod red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2010
84. *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. III. Środki zaskarżenia. Część I, pod red. J. Gudowski, Warszawa 2013
85. *System Prawa Procesowego Cywilnego. Środki zaskarżenia, t. III, cz. 2*, pod red. J. Gudowski, Warszawa 2016
86. *Tendencje prawa materialnego i procesowego cywilnego*, pod red. E. Marszałkowska-Krześ, Wrocław 2017
87. *Transformacje postępowania cywilnego w postępowaniach rozpoznawczych*, pod red. I. Gil, wyd. Currenda, 2017 r.
88. *Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Komentarz*, wyd. II, pod red. P. Feliga, Wolters Kluwer Polska, 2019, LEX.
89. *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, pod red. I. Rzucidło-Grochowska, M. Grochowski, Warszawa 2015
90. *Wokół problematyki cywilnoprosesowej*, Księga Pamiątkowa ku czci profesora Kazimierza Korzana, pod red. A. Nowak, Katowice 2001
91. *Wolności i prawa jednostki oraz ich gwarancje w praktyce*, pod red. L. Wiśniewski, Warszawa 2006
92. *Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego*, zbiór studiów pod red. J. Jodłowskiego, Warszawa 1974

Czasopisma:

1. Arkuszewska A. M., *Pozycja procesowa referendarza sądowego – de lege lata i de lege ferenda*, IUSTITIA 2015, Nr 3
2. Bar G., *Elektroniczne postępowanie upominawcze – poradnik dla powoda*, PME 4/2012
3. Bar G., *Elektroniczne postępowanie upominawcze po zmianach*, PME rok 2017 numer 1, Legalis
4. Bełczacki R.M., *Wylączenie referendarza sądowego na wniosek strony (podstawy wylączenia z mocy ustawy)*, artykuł dostępny na stronie internetowej: <https://sip.lex.pl/procedury/wylaczenie-referendarza-sadowego-na-wniosek->

[strony-podstawy-wylaczenia-z-mocy-ustawy-1610613345](#), dostęp 13/04/23 r., godz. 22:00.

5. Bodio J., Graliński W., *Znaczenie zasady równouprawnienia stron w procesie cywilnym*, *Studia Iuridica Lublinensia* vol. XXV, 1, 2016
6. Cieślak S., *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, MOP 2010 nr 7 Legalis
7. Czeszejko-Sochacki Z., *O wymiarze sprawiedliwości w świetle Konstytucji, międzynarodowych standardów i praktyki*, "Państwo i Prawo" z. 9/1999
8. Czeszejko-Sochacki Z., *Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (ogólna charakterystyka)*, PiP 1997, Nr 11–12
9. Demczuk A., *Od raportu Bangemanna do Strategii Europa 2020. Rozwój społeczeństwa informacyjnego w polityce Unii Europejskiej – bilans 15 lat*, DOI:10.17951/k.2016.23.2.25, 2016, Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
10. Draniewicz B., *Dla kogo e-sąd?* [w:] *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, EP 2010, Nr 5, Legalis
11. Draniewicz B., *Postępowanie upominawcze - charakterystyka wybranych elementów*, MoP 2010, nr 11
12. Dzierzbicki C., *Spór pomiędzy e-sądem a sądem właściwości ogólnej o przepisy kodeksu postępowania cywilnego przed nowelizacją czy po nowelizacji*, *ACTA IURIDICA RESOVIENSIA* Nr 2(37)/2022 ISSN 2720-0574 DOI: 10.15584/actaires.2022.2.7, s. 107-108
13. *Elektroniczne postępowanie upominawcze. Rewolucja w procedurze cywilnej? – sprawozdanie z Konferencji z dn. 4.11.2009 z cyklu „Informatyzacja Wymiaru Sprawiedliwości”*, która odbyła się w Warszawie: „*Elektroniczne postępowanie upominawcze. Rewolucja w procedurze cywilnej?*”, MOP 2010, Nr 2, Legalis
14. Ereciński T., Weitz K., *Efektywność ochrony prawnej udzielanej przez sądy w Polsce*, „Przegląd Sądowy” 2005, nr 10
15. Falski J., *Ewolucja wykładni zasady równości w orzecznictwie TK*, „Państwo i Prawo” 2000, z. 1
16. Flaga-Gieruszyńska K., *E-wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych jako przykład rozwoju nowych technologii w sferze publicznej*, *Ekonomiczne Problemy Usług* nr 1/2017 (126), t. 2
17. Franczak K., *Elektroniczne postępowanie upominawcze – zalety i wady dla stron postępowania*, *Przegląd Prawa Handlowego* 2011, nr 7

18. Franczak K., *Elektroniczne postępowanie upominawcze – zalety i wady dla stron postępowania*, PPH 2011, nr 7
19. Garlacz A., *Money Claim Online – składanie pozwów przez Internet w Anglii i Walii*, „Prawo mediów Elektronicznych” 2006, nr 5
20. Gołaczyński J., Kotecka S., *Klikając Temidę*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2011, nr 3
21. Goździaszek Ł., *Elektroniczne postępowanie upominawcze w świetle celów informatyzacji podmiotów publicznych*, Przegląd Prawa i Administracji CXX/2 Wrocław 2020
22. Goździaszek Ł., *Informatyczny przełom w postępowaniu cywilnym? Rozważania nad elektronicznym postępowaniem upominawczym.*, Palestra 2009, 9-10
23. Harast A., *Elektroniczne postępowanie upominawcze (sądowe) w wybranych państwach Unii Europejskiej*, „Monitor Prawniczy” 2009, nr 20
24. Hetnarowicz-Sikora J., *Praktyczny wymiar naruszeń konwencyjnych w procesie zmian polskiego wymiaru sprawiedliwości – przegląd spraw czynnych i zakończonych w ETPCz*, IUSTITIA 2021, Nr 3
25. Jackowski M., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2009 r. (sygn. akt I KZP 39/08)*, Przegląd Sejmowy 2(97)/2010
26. Jankowski J., *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego dokonana mocą ustawy z 10.5.2013 r.*, „Monitor Prawniczy” 2013, nr 15
27. Jasik-Kuchta K., *Proponowane zmiany w polskim elektronicznym postępowaniu upominawczym w świetle rozwiązań Online Civil Money Claims*, „Monitor Prawa Handlowego 2018”, nr 4
28. Jędrzejewska M., *Modele postępowania w cywilnych sprawach „drobnych i prostych” (model sądowy, arbitrażowy, administracyjny)*, Palestra 1977 nr 7
29. Kaczmarek-Templin B., Goździaszek Ł., *Mechanizm rozpoznania sprawy w elektronicznym postępowaniu upominawczym – polemika*, MOP rok 2010 numer 16
30. Kaczmarek-Templin B., *Zmiany w elektronicznym postępowaniu upominawczym i zmiany w elektronicznych doręczeniach w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 27.11.2017 r.*, PME rok 2018 numer 2
31. Knoppek K., *Zmierzch zasady prawdy obiektywnej w procesie cywilnym*, Pal. 2005, Nr 1–2

32. Korózs Ł., Sztorc M., *Urząd referendarza w projekcie ustawy o zmianie ustaw – Prawo o ustroju sądów powszechnych, kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze*, „Monitor Prawniczy” 1996/11
33. Kostwiński M., *Czy jest potrzebny nakaz świadczenia?*, PPC 2015/4/603-621, LEX
34. Kościółek A., *Pozycja procesowa referendarza sądowego w świetle regulacji elektronicznego postępowania upominawczego*, IUSTITIA rok 2015 numer 3, Legalis
35. Kościółek A., *Sprzeciw w elektronicznym postępowaniu upominawczym – uwagi na tle obowiązujących oraz projektowanych rozwiązań legislacyjnych*, MOP rok 2013 numer 13
36. Kotas S., *Elektroniczne postępowanie upominawcze jako środek do realizacji zasady szybkości postępowania*, „Człowiek w cyberprzestrzeni” 4/2017
37. Kotecka S., Łuczyszyn J., *EPU po poprawkach*, „Na wokandzie” 2013, nr 3(17)
38. Kotecka S., Zalesińska A., *Wpływ nowelizacji przepisów KPC o elektronicznym postępowaniu upominawczym na jego szybkość*, „Prawo Mediów Elektronicznych” 2012, nr 1
39. Krajewski J., *Podstawowe założenia kodeksu postępowania cywilnego i przepisy ogólne*, Materiały szkoleniowe Centralnego Zaocznego Studium Prawa Cywilnego, Rodzinnego i Opiekuńczego, Warszawa–Katowice 1965
40. Kulski R., *Wprowadzenie [w:] Odrębności postępowania w sprawach gospodarczych*, MOP 2019, Nr 21, str. 1166, Legalis
41. Kwiatkowski Z., *Article content [w:] Right to a court in a democratic state ruled by law*, IUSNOVUM 2019 r. nr 2, Legalis
42. Manowska M., *Zasada prawdy materialnej w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego*, „Prawo Spółek” 1999, nr 12
43. Mazurek K., *Przewlekłość postępowania w sprawach cywilnych*, EP 2018 r. nr 3, Legalis
44. Mendrek A. *(Odmienny standard ochrony prawnej w elektronicznym postępowaniu upominawczym – uzasadniona potrzeba czy arbitralność ustawodawcy?*, Acta Iuridica Resoviensia (poprzednio: Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, Seria Prawnicza), 32(114), 123–135

45. P. Pęcherzewski, *Angielski sposób na sprawny i prosty e-sąd*, ECBKE 2007, nr 2
46. Piekarski M., *Czynności materialnoprawne a czynności procesowe w sprawach cywilnych (wybrane zagadnienia)*, „Studia Prawnicze” 1973, z. 37
47. Pietrzykowski H., *Prawo do sądu*, PS 1999, NR 11-12S
48. Pilipiec S., *Zasada prawa do sądu w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i Konstytucji Federacji Rosyjskiej* [w:] *Annales UMCS L U B L I N – P O L O N I A*, sec. G (Ius), Zakład Socjologii Prawa , VOL. L/LI 2003/2004
49. Prus M., Zalesińska A., *Koncepcja teoretyczna elektronicznego postępowania upominawczego a jej wdrożenie (konkluzje prawnika – praktyka w pierwszej rocznicę funkcjonowania portalu)*, PME rok 2011 nr 1, Legalis
50. Roch A., *Konstytucyjna problematyka wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa*, Prokuratura i Prawo 2021, Nr 7, Legalis
51. Rylski P., *Funkcjonowanie w praktyce przepisów o elektronicznym postępowaniu upominawczym na etapie po wniesieniu sprzeciwu lub po przekazaniu sprawy sądowi właściwości ogólnej*, „Prawo w Działaniu” Nr 24/2015
52. Rylski P., *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym*, „Prawo w Działaniu. Sprawy Cywilne” Nr 10/ 2011
53. Rylski P., *Sprawozdanie z konferencji International Association of Procedural Law „Elektroniczny wymiar sprawiedliwości – teraźniejszość i przyszłość”*, Pécs 23 – 24.09.2010, „Polski Proces Cywilny”, 2011, nr 2
54. Sadowski M., *Co oznacza zakaz dołączania dowodów oraz obowiązek ich wskazania w treści pozwu wniesionego w elektronicznym postępowaniu upominawczym (art. 505(32) § 1 k.p.c.)*, PPC 2011/2/122-128
55. Sawczuk M., *Konstytucyjne idee prawa sądowego cywilnego*, „Problemy Egzekucji” 2000, nr 7
56. Sielicki D., *Zastosowanie Internetu w zakresie działania organów władzy sądowniczej*, e-biuletyn CBKE 2006, nr 1, <https://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/15659/edition/23616/content?ref=struct>, dostęp: 22.3.2020 r.
57. Studzińska J., *Wytoczenie powództwa w elektronicznym postępowaniu upominawczym i jego umorzenie a bieg terminu przedawnienia – cz. I*, MOP 2015 nr 2, Legalis

58. Szewc T., *Pojęcie i rola e-usług* [w:] *Administracja wobec rozwoju e-usług*, PPP 2012/7-8/110-122, LEX
59. Szkurlat A., *Informatyzacja pozaprosesowych czynności sądu*, PME rok 2010 numer 2
60. Szubierajski R., *Zmiany k.p.c. 2019: co zmieniło się w zakresie EPU?* - artykuł dostępny pod adresem s. internetowej: <https://i-rs.pl/zmiany-w-kpc-co-zmienilo-sie-w-zakresie-epu/>, dostęp 29/12/2020, g. 13:30.
61. Trocha B., *Skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym – glosa* – I NSNc 24/20, MOP 2022, Nr 2
62. Tylec G., Telusiewicz P., *Elektroniczne postępowanie upominawcze – pierwsze 3 miesiące. Uwagi dotyczące praktyki funkcjonowania*, MOP rok 2010 numer 14, Legalis
63. Wengerek E., *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, „Państwo i Prawo” 1955, z. 11, s. 789
64. Widło J., *Elektroniczne postępowanie upominawcze – kilka uwag, praktyczne funkcjonowanie*, Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, t. VII (2012), nr 8
65. Wołowski P., *Referendarz sądowy jako sędzia-komisarz*, MOP rok 2020 numer 17, Legalis Rylski P., *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym*, Prawo w działaniu Sprawy cywilne 10/2011
66. Wójcik-Krokowska N., *Sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym oraz w elektronicznym postępowaniu upominawczym*, „Monitor Prawniczy” 2018, nr 5
67. Wronkowska S., *W sprawie postępowania legislacyjnego w przepisach regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 2
68. Wronkowska S., Zieliński M., Ziemiński Z., *„Zasady prawa” w perspektywie teorii prawa oraz szczegółowych nauk prawnych*, RPEiS 1974, nr 2
69. Wróblewski J., *Prawo obowiązujące a „ogólne zasady prawa”*, „Zaszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Seria I, z.42, Łódź 1965
70. Wróblewski J., *Prawo obowiązujące a „ogólne zasady prawa”*, Uniwersytet Łódzki, seria I, z. 42, Łódź 1965
71. Wrzołek-Romańczuk M., *Glosa do wyroku z 1.12.2020 r. wydanego przez Wielką Izbę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Guðmundur*

- Andri Ástráðsson przeciwko Islandii (skarga nr 26374/18)*, IUSTITIA 2021, Nr 1
72. *Zasady prawa w strukturze systemu prawa. Studium dogmatyczno-porównawcze*, pod red. L. Leszczyński, *Studia Iuridica Lublinensia* vol. XXV, 2016, nr 1
73. Zieliński H., *Ewolucja katalogu czynności z zakresu ochrony prawnej wykonywanych przez referendarzy sądowych – uwagi na tle nowelizacji ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo upadłościowe*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego Seria Prawnicza Zeszyt 111/2020*, Prawo 29, DOI: 10.15584/znurprawo.2020.29.21
74. Zubik M., *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w świetle Konstytucji i orzecznictwa TK*, „Przeгляд Sądowy” 2005, nr 3

Publikacje nienaukowe:

1. Archiwalny wykaz prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów z okresu 4 grudnia 2015 r. – 21 listopada 2019 r., nr projektu UD309, „Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw”, <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/form/r46249613.Projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-Kodeks-postepowania-cywilnego-oraz-niektorych-in.html>, dostęp: 5.2.2020 r., 23:14.
2. Dane statystyczne Statistische Ämter des Bundes und der Länder Gemeinsames Statistik Portal, opatrzone datą roczną 2021: <https://www.statistikportal.de/de/bevoelkerung/flaeche-und-bevoelkerung>, dostęp: 3.06.2023 r., g. 10:23,
3. Die maschinelle Bearbeitung der gerichtlichen Mahnverfahren (Koordinierungsstelle für das automatisierte Mahnverfahren beim Ministerium der Justiz und für Europa Baden-Württemberg, Schillerplatz 4, 70173 Stuttgart), https://www.mahngerichte.de/wp-content/uploads/Infobroschuere_2021.pdf, str. 7, dostęp w dn. 3.06.2023 r., g. 11:06.
4. eEurope 2005: An information society for all An Action Plan to be presented in view of the Sevilla European Council, 21/22 June 2002, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0263:FIN:EN:PDF>, dostęp: 29.09.2018 r., g. 14:25.

5. EPU - Najczęściej zadawane pytania, https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=23, dostęp: 3.06.2023 r.
6. Europe and the Global Information Society Bangemann report recommendations to the European Council, http://www.e-mentor.edu.pl/_xml/wydania/22/raport.pdf, dostęp: 10.3.2020, g. 19:08
7. European e-Justice Portal, Istnienie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty (Niemcy) https://e-justice.europa.eu/content_order_for_payment_procedures-41-de-maximizeMS_EJN-pl.do?member=1, dostęp: 3.06.2023 r.
8. European e-Justice Portal, Online processing of cases and e-communication with courts, England and Wales, https://e-justice.europa.eu/content_automatic_processing-280-ew-restore-en.do?member=1 dostęp: 3.06.2023 r.
9. Ewidencja spraw w zakresie elektronicznego postępowania upominawczego (EPU) w latach 2010-2021, dostępna na stronie internetowej: <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/> , dostęp 28.05.2023 r., godz. 7:00
10. Guidance Money Claim Online (MCOL) user guide <https://www.gov.uk/government/publications/money-claim-online-user-guide/money-claim-online-mcol-user-guide>, dostęp: 3.06.2023 r.,
11. GUS, Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2022 roku <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/powierzchnia-i-ludnosc-w-przekroju-terytorialnym-w-2022-roku,7,19.html>, dostęp 3.06.2023 r., g. 9:15;
12. GUS, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej GUS, tabl. 18 (93) – Działalność sądów powszechnych w 2019 r., Warszawa 2020
13. HMCTS, *HM Courts & Tribunals Service Annual Report and Accounts 2017–18*, s. 20, dostępny na stronie internetowej: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/723066/HMCTS_Annual_Report_Accounts_2017-2018_web.pdf (dostęp: 11.8.2018 r.)
14. *Informacja dla Powodów i osób działających w imieniu Powodów*, dostępna na stronie internetowej e-sądu: https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=18, dostęp: 3.06.2023 r., godz. 7:31

15. Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Ministerstwa Sprawiedliwości w dniu 2.12.2019 r.
16. Informacja publiczna udzielona przez Departament Legislacyjny Prawa Cywilnego Wydział Prawa Cywilnego w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z dn. 6.11.2018 r. obejmująca: Stanowisko Ministra Gospodarki z dnia 23.01.2008 r. w sprawie dokumentu pt. „Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw”, odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości z dnia 14.01.2008 r., DL-P-II-418-5/08; Projekt z dn. 14.5.2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08; Projekt z dn. 6.6.2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08 (KRM-10-79-08); Stanowisko z dn. 23.01.2008 r. Rządowego Centrum Legislacji do projektu dokumentu pt. Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości w sprawie KRM-24-15-08; Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego, *Uwagi do projektu dokumentu pt. Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw*, Warszawa 17.01.2018 r., odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości z dnia 14.01.2008 r., DL-P-II-418-5/08; Minister Finansów, *Uwagi do projektu dokumentu „Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw”*, Warszawa 18.01.2008 r.; odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości z dnia 14.01.2008 r., DL-P-II-418-5/08; Przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego działającej przy Ministrze Sprawiedliwości, odpowiedź na pismo z dnia 20.03.2008 r. (DSP II 5000-2/08), zawierające prośbę o wyrażenie opinii o załączonym projekcie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzającej elektroniczne postępowanie upominawcze; Stanowisko z dn. 24.01.2008 r. Ministerstwa Skarbu Państwa do projektu dokumentu pt. Elektroniczne postępowanie upominawcze – założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, odpowiedź na pismo Ministra Sprawiedliwości w

sprawie KRM-24-15-08; Uzasadnienie Projektu z dnia 14 maja 2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08; Ocena skutków regulacji projektu z dnia 14 maja 2008 r. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, ozn. DL-P-II-418-23/08.

17. *Konieczne elementy uzasadnienia pozwu w EPU*, https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=22, dostęp: 3.06.2023 r.
18. Lista sędziów, referendarzy oraz referendarzy zamiejscowych VI Wydziału Cywilnego(e-sądu) Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie dostępna pod adresem strony internetowej: <https://www.lublin-zachod.sr.gov.pl/vi-wydzial-cywilny-e-sad,m,mg,193,228,333>, dostęp:6.06.2023 r.
19. Ministerstwo Łączności, *ePolska - Plan działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001-2006*, str. 5-7, <http://www.cyfrowyurząd.pl/gfx/cyfrowyurząd/files/iza/epolska.pdf>, dostępny na stronie internetowej: http://www.cyfrowyurząd.pl/strefa_wiedzy/eprawo/dokumenty_strategiczne/epolska/, dostęp: 24.02.2019 r.
20. Ocena skutków regulacji rządowego projektu ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne (druk nr 1934), str. 40, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/\\$file/1934.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/$file/1934.pdf), dostęp 29.09.2018 r., g. 15:01.
21. Ocena skutków regulacji rządowego projektu Ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dn. 8.1.19 r., Druki Sejmowe VIII kadencji, druk nr 3137, dostępna pod adresem str. internetowej <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3137>, dostęp: 5.06.2023 r., g. 21:00
22. Ocena skutków regulacji rządowego projektu Ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dn. 31.7.08 r., Druki Sejmowe VI kadencji, druk nr 859, RM 10-108-08, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/C66F9B18F6C35321C12574A200267FC/\\$file/859.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/C66F9B18F6C35321C12574A200267FC/$file/859.pdf), dostęp: 5.06.2023 r., g. 21:00
23. Opinia prawna Biura Analiz Sejmowych z dn.18 września 2008 r. do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych

- innych ustaw (druk sejmowy nr 859), str. 1, [http://orka.sejm.gov.pl/IEKSBAS.nsf/0/C125728000417C20C12574DE0034A7BF/\\$file/i2357-08.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/IEKSBAS.nsf/0/C125728000417C20C12574DE0034A7BF/$file/i2357-08.pdf), dostęp: 25.02.2019 r., g. 10:42.
24. Opinia Rzecznika Generalnego z dnia 8 lipca 2021 r., C-132/20, Legalis 2591024;
25. Pawliczak J., *Elektroniczne postępowanie upominawcze – założone cele a praktyka funkcjonowania*, publikacja z dnia 19.09.2011 raportu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, str. 9. Raport dostępny na stronie internetowej: <http://www.hfhr.pl/e-sad-spelnia-swoje-zadania-publicacja-raportu-hfpc/>, dostęp: 20.06.2018 r., g. 8:34.
26. *Presidency Conclusions Lisbon European Council 23 and 24 March 2000*, str. 2 i n., <https://www.consilium.europa.eu/media/21038/lisbon-european-council-presidency-conclusions.pdf>, dostęp: 21.3.2020 r., g. 18:50;
27. Program eAdministracja realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, poddziałanie 5.2.1 “Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej”: <https://eadministracja.pl/elektroniczna-administracja>, dostęp: 6.06.2023 r.
28. Rada Legislacyjna przy Prezesie Rady Ministrów, *Opinia z 24 kwietnia 2020 r. na temat proponowanych przez Radę Legislacyjną zmian w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego*, na podstawie projektu opinii przygotowanego przez dr hab. A. Hrycaj, cz. II, https://www.gov.pl/web/radalegislacyjna/opinia-z-24-kwietnia-2020-r-na-temat-proponowanych-przez-rade-legislacyjna-zmian-w-przepisach-kodeksu-postepowania-cywilnego#_ftn75, dostęp: 18/3/22 r., g. 10:00
29. Rose N., *First building block of Online Court goes public*, <https://www.legalfutures.co.uk/latest-news/first-building-block-of-online-court-goes-public>, dostęp: 11.12.2018 r.
30. Rządowy projekt ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne druk nr 1934 z dn. 26-08-2003, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/\\$file/1934.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/$file/1934.pdf), dostęp: 24.2.19 r., g. 20:12.
31. *Schemat paczki pozwów składanych przez powodów masowych*, https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=19, dostęp 3.06.2023 r.

32. Shobana Iyer Barrister (1998 Call) FCI Arb. Swan Chambers, *The use of technology in civil proceedings in England & Wales*, s. 23: <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/staat/rechtsinformatik/magglingen/2018/07b-iyer-e.pdf>, dostęp 11.12.18 r.
33. Shobana Iyer Barrister (1998 Call) FCI Arb. Swan Chambers, *The use of technology in civil proceedings in England & Wales*, s. 23, dostępne na: <https://www.bj.admin.ch/dam/data/bj/staat/rechtsinformatik/magglingen/2018/07b-iyer-e.pdf> (dostęp 11.12.18 r.), <https://www.legalfutures.co.uk/latest-news/first-building-block-of-online-court-goes-public> (dostęp: 11.12.2018 r.);
34. Szwaśc M., *Referendarz sądowy w sądownictwie powszechnym – status prawny, rozwój kompetencji i jego ograniczenia*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka Analizy i Rekomendacje nr 2/2016
35. Ulotka informacyjna Ministerstwa Sprawiedliwości <http://ms.gov.pl/pl/informacje/download,4360,0.html>, dostępna na stronie internetowej https://www.e-sad.gov.pl/Subpage.aspx?page_id=41, dostęp: 25.6.2019 ., g. 10:16.
36. Uzasadnienie Projektu nr 3137 – Uzasadnienie rządowego projektu Ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dn. 8.1.19 r., Druki Sejmowe VIII kadencji, druk nr 3137, RM-10-197-18, dostępne pod adresem str. internetowej <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3137>, dostęp: 5.06.2023 r., g. 21:00
37. Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z 27 listopada 2017 roku, <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12305652/12474228/12474229/dokument318927.pdf>, dostęp: 13.8.18 r., g. 8.33
38. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, druk sejmowy nr 2500 z dnia 05-02-2004 r., Sejm IV kadencji, [https://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/D35D28E71AE4AA36C1256E3800397DAB/\\$file/2500.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/D35D28E71AE4AA36C1256E3800397DAB/$file/2500.pdf), dostęp: 7.2.2022, r. g. 15:15
39. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, druk sejmowy nr 1656 z dnia 12 stycznia 2000 r., Sejm III

kadencji, <https://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf?OpenDatabase>, dostęp:7.2.2022, r. g. 15:15

40. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o informatyzacji działalności niektórych podmiotów realizujących zadania publiczne (druk nr 1934), [http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/\(\\$vAllByUnid\)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/\\$file/1934.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/($vAllByUnid)/7CF4C722BFCE7A7EC1256D910029F45D/$file/1934.pdf), dostęp 29.09.2018 r., g. 15:01.
41. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 484 z dnia 10-04-2006, Sejm V kadencji, [https://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/732FC7A427F823C0C125714F003CA04A/\\$file/484.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki5ka.nsf/0/732FC7A427F823C0C125714F003CA04A/$file/484.pdf), dostęp:7.2.2022, r. g. 15:15
42. Uzasadnienie rządowego projektu Ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dn. 31.7.08 r., Druki Sejmowe VI kadencji, druk nr 859, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/C66F9B18F6C35321C12574A200267FCC/\\$file/859.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/C66F9B18F6C35321C12574A200267FCC/$file/859.pdf), dostęp: 5.06.2023 r., g. 21:00
43. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego, ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (druk nr 2110), [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D06C662E8234634EC12575DF002678B3/\\$file/2110.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/D06C662E8234634EC12575DF002678B3/$file/2110.pdf), dostęp 21.3.2020 r., g. 22:30.
44. Uzasadnienie uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, Druk nr 1289, dostępne pod adresem s. Internetowej: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/BC113E0574E760C5C1257B5200334D51/%24File/1289.pdf>, przebieg procesu legislacyjnego: <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=988>, dostęp: 17/12/2020, g. 12:30.
45. Uzasadnienie Uchwały z dnia 14.3.1989 r. Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych - zasada prawna, sygn. III PZP 45/88, Legalis

46. Uzasadnienie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw
47. Uzasadnienie UstZmKPC2015, str. 22,
<http://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/875C0623FA3DA082C1257D410036BB-CD/%24File/2678.pdf>, dostęp: 15.4.20 r., g. 22:18.
48. Wyniki głosowania nr 329 (5-12-2008), pos. 31 Sejm RP VI kadencji,
<http://orka.sejm.gov.pl/SQL.nsf/glosowania?OpenAgent&6&31&329>, dostęp 19.01.2020.
49. Zembrzuski T., *Opinia prawna do projektu ustawy o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 859)*, pkt. I. 2.1,
[http://orka.sejm.gov.pl/IEKSBAS.nsf/0/C125728000417C20C12574DE0034A7BF/\\$file/i2357-08.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/IEKSBAS.nsf/0/C125728000417C20C12574DE0034A7BF/$file/i2357-08.pdf), dostęp: 14.5.20 r., g. 11:40

ORZECZNICTWO I GLOSY

Kościółek A., *Glosa do uchwały SN z dnia 23 maja 2012 r.*, III CZP 9/12

Orzeczenie Izby Cywilnej SN z dnia 13 maja 1953 r. I C 403/53, Legalis nr 181785

Orzeczenie TK z 9 marca 1988 r. (U 7/87, OTK 1988, Nr 1, poz. 1 str 14),

Orzeczenie TK z dnia 7 stycznia 1992 r., K 8/91, Legalis nr 10109

Orzeczenie TK z dnia z 29 września 1997 r., sygn. K 15/97

Postanowienie Izby Cywilnej SN z 12 września 2014, I CZ 55/14, Legalis numer 1073316

Postanowienie Izby Cywilnej SN z dnia 11 stycznia 2001 r., sygn. akt IV CKN 1630/00, Legalis

Postanowienie Izby Cywilnej SN z dnia 11 września 2014 r., sygn. akt III CZ 46/14, opubl. OSNC 2015 nr 7-8, poz. 92

Postanowienie Izby Cywilnej SN z dnia 14 lutego 2008 r., IV CNP 220/07, Legalis nr 297311

Postanowienie Izby Cywilnej SN z dnia 19 grudnia 2003 r., sygn. akt III CK 319/03, Legalis nr 62921

Postanowienie Izby Cywilnej SN z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. I CSK 558/11, Legalis

Postanowienie Izby Cywilnej SN z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. I CSK 558/11, Legalis

Postanowienie Izby Cywilnej SN z dnia 25 listopada 2021 r., I CSKP 524/21, Legalis, nr 2635806

Postanowienie Izby Cywilnej SN z dnia 5 listopada 2009 r., sygn. akt I CSK 16/09, Legalis nr 254062

Postanowienie Izby Karnej SN z dnia 17 lutego 2021 r. IV KK 17/21, Legalis nr 2533209

Postanowienie Izby Karnej SN z dnia 18 lutego 2021 r. V KK 506/20, Legalis nr 2587244

Postanowienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN - z dnia 20 maja 2020 r., I NWW 35/20, Legalis nr 2365143

Postanowienie NSA z 30.7.2021 r., III OZ 531/21

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie - I Wydziału Cywilnego z dnia 4 września 2012 r. I ACz 1218/12, Legalis nr 726510.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29 października 2010 r., I ACz 375/10, Legalis nr 340426

Postanowienie SN - Izba Cywilna i Administracyjna z dnia 21 czerwca 1988 r., III CRN 172/88, Legalis nr 26324

Postanowienie SN - Izba Dyscyplinarna z dnia 21 stycznia 2020 r., II DSI 75/19, Legalis nr 2272754

Postanowienie SN - Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 20 stycznia 2021 r., I NWW 97/20, Legalis nr 2526726

Postanowienie SN z 23 maja 2012 r., III CZ 24/12, Legalis

Postanowienie TK 25 lutego 2020 r., sygn. akt Ts 127/18, OTK ZU B/2020, poz. 139

Postanowienie TK z dnia 21 marca 2005 r. (sygn. akt P 11/04, Legalis nr 68612

Postanowienie TK z dnia 30 października 2006 r., S 3/06, Legalis nr 79206

Uchwała Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 1994 r., sygn. akt III CZP 87/94, opubl. OSNC 1995, Nr 1, poz. 5

Uchwała Izby Cywilnej SN z dnia 10 października 2013 r. III CZP 56/13, Legalis nr 734742

Uchwała Izby Cywilnej SN z dnia 12 lutego 2009 r., III CZP 143/08, Legalis nr 117528

Uchwała Izby Cywilnej SN z dnia 17 lutego 2004 r., III CZP 115/03, Legalis nr 61428

Uchwała Izby Cywilnej SN z dnia 21 listopada 2013 r., III CZP 66/13, Legalis nr 738592

Uchwała Izby Cywilnej SN z dnia 25 czerwca 2015 r. III CZP 33/15, Legalis nr 1254490

Uchwała Izby Cywilnej SN z dnia 8 grudnia 2016 r. III CZP 80/16, Legalis nr 1536876

Uchwała Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z dnia 13 czerwca 1975 r., sygn. akt IV PZP 6/75, Legalis nr 1045565

Uchwała Składu Siedmiu Sędziów SN - Izba Cywilna - zasada prawna z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, Legalis nr 48910

Uchwała SN z 19 września 2002 r., III CZP 56/02, OSNC 2003, Nr 6, poz. 80

Uchwała SN(7) z 15.5.2013 r., III CZP 91/12, OSNC 2013, Nr 10, poz. 112

Uchwała SN(7) z 28 marca 2013 r., III SPZP 1/13, OSNAPiUS 2013, Nr 23–24, poz. 292

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 1 grudnia 2020 r., 26374/18, Legalis nr 2502981(Guðmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii);

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 12 stycznia 2016 r., 57774/13, Legalis nr 1441750(Miracle Europe Kft przeciwko Węgrom);

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 lutego 2019 r., 72114/13, Legalis nr 1878408 (Czebe i inni przeciwko Węgrom);

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 lipca 2021 r., 43447/19, Legalis nr 2595424 (RECZKOWICZ v. POLAND);

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 29 czerwca 2021 r., 26691/18, Legalis nr 2587430 (Broda i Bojara przeciwko Polsce);

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 6 grudnia 2018 r., 47395/09, Legalis nr 1852803 (Bukowski i inni przeciwko Polsce)

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 7 maja 2021 r., 4907/18, Legalis nr 2563842 (Xero Flor w Polsce sp. z o.o. przeciwko Polsce);

Wyrok Izby Cywilnej SN z 28 października 2003, I CK 185/02, Legalis numer 237999

Wyrok Izby Cywilnej SN z dnia 21 stycznia 2010 r., I CNP 66/09, Legalis nr 317040

Wyrok Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych SN z dnia 13 stycznia 2015 r., sygn. akt II PK 82/14, Legalis

Wyrok NSA z dnia 11 października 2021 r., II GOK 9/18, Legalis nr 2633672

Wyrok NSA z dnia 16 listopada 2021 r., III FSK 4255/21, Legalis nr 2649916

Wyrok NSA z dnia 21 września 2021 r., II GOK 10/18, Legalis nr 2607988

Wyrok NSA z dnia 21 września 2021 r.,II GOK 8/18, Legalis nr 2607987

Wyrok NSA z dnia 4 listopada 2021 r., III FSK 3626/21, Legalis nr 2631540

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach - V Wydział Cywilny z 2015-04-22 V ACa 762/14, Legalis numer 1254541

Wyrok SN z 8 czerwca 1999 r., II CKN 380/98, OSNC 2000, Nr 1, poz. 9

Wyrok TK z 1 grudnia 2008 r., P 54/07, Legalis nr 111985

Wyrok TK z 1 kwietnia 2008 r., SK 77/06, Legalis numer 95372

Wyrok TK z 1 lipca 2008 r., SK 40/07, Legalis nr 100244

Wyrok TK z 10 czerwca 2003 r., SK 37/02, Legalis nr 58527

wyrok TK z 10 lipca 2000 r., SK 12/99, Legalis nr 48000

Wyrok TK z 10 maja 2000 r., K 21/99, Legalis nr 47842

Wyrok TK z 10 maja 2000 r., K 21/99, Legalis nr 47842

Wyrok TK z 11 czerwca 2002 r., SK 5/02, Legalis nr 54428

Wyrok TK z 12 lipca 2011 r., sygn. akt SK 49/08, Legalis nr 344785

Wyrok TK z 12 maja 2011 r., sygn. akt P 38/08, Legalis nr 323032

Wyrok TK z 12 maja 2011 r., sygn.. P38/08, Legalis 323032
Wyrok TK z 12 marca 2002 r. P 9/01, Legalis nr 53822
Wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., SK 2/09, Legalis nr 186469
Wyrok TK z 13 maja 2002 r., sygn. akt SK 32/01, Legalis nr 54112
Wyrok TK z 14 czerwca 2006 r., sygn. akt K 53/05, Legalis nr 75066
Wyrok TK z 14 kwietnia 1999 r., K 8/99, Legalis nr 43520
Wyrok TK z 14 marca 2006 r. SK 4/0, Legalis nr 72933;
Wyrok TK z 14 października 2008 r., SK 6/07, Legalis nr 108142
Wyrok TK z 15 czerwca 2004 r. SK 43/03 Legalis nr 63696
Wyrok TK z 15 kwietnia 2008 r., sygn akt P 26/06, Legalis nr 95905
Wyrok TK z 15 kwietnia 2009 r., SK 28/08, Legalis nr 127874
Wyrok TK z 15 lipca 2010 r., K 63/07, OTK-A 2010, Nr 6, poz. 60, Legalis.
Wyrok TK z 15 listopada 2000 r. (P 12/99, OTK 2000, Nr 7, poz. 260)
Wyrok TK z 15 listopada 2000 r., sygn. akt P 12/99, Legalis nr 49179
Wyrok TK z 15 października 2002 r., SK 6/02, Legalis nr 55388
Wyrok TK z 16 grudnia 1997 r., sygn. K 8/97, OTK ZU nr 5-6/1997, poz. 70,
Wyrok TK z 16 listopada 2011 r. SK 45/09, Legalis nr 386572
Wyrok TK z 16 stycznia 2006 r., SK 30/05, Legalis nr 72310
Wyrok TK z 17 listopada 2008 r. SK 33/07, Legalis nr111131
Wyrok TK z 17 listopada 2009 r., SK 64/08, Legalis nr 177214
Wyrok TK z 17 września 2002 r., SK 35/01, Legalis nr 55383
Wyrok TK z 18 lipca 2012 r., K 14/12, Legalis nr 496855
Wyrok TK z 18 lutego 2009 r. KP 3/08, Legalis nr 119894
Wyrok TK z 19 lutego 2003 r., P 11/02, Legalis nr 56023
Wyrok TK z 19 lutego 2008 r., P 49/06, Legalis nr 93711
Wyrok TK z 2 czerwca 1999 r., sygn. K34/98, Legalis nr 43543
Wyrok TK z 2 października 2006 r., SK 34/06, Legalis nr 77033
Wyrok TK z 20 listopada 2007 r., sygn. akt SK 57/05, Legalis nr 88877
Wyrok TK z 20 maja 2008 r., P 18/07, OTK-A 2008, Nr 4, poz. 61;
Wyrok TK z 20 października 2010 r., sygn. akt P 37/09, Legalis nr 254425
Wyrok TK z 21 lipca 2009 r., sygn. akt K 7/09, Legalis nr 160632
Wyrok TK z 21 lutego 2006 r., sygn. K 1/05, OTK ZU nr 2/A/2006, poz. 18;
Wyrok TK z 21 września 1999 r., sygn. K 6/98 OTK ZU nr 6/1999, poz. 117
Wyrok TK z 24 czerwca 1998 r., K 3/98, Legalis nr10444

Wyrok TK z 24 lipca 2006 r., SK 8/06, Legalis nr 75686
Wyrok TK z 24 lutego 1999 r., sygn. SK 4/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 24;
Wyrok TK z 24 lutego 2003 r., K 28/02, Legalis nr 56024
Wyrok TK z 24 października 2007 r., SK 7/06, Legalis 87676
Wyrok TK z 26 listopada 2013 r., SK 33/12, Legalis nr 740185
Wyrok TK z 26 lutego 2008 r., SK 89/06, Legalis nr 93712
Wyrok TK z 27 stycznia 1999 r., K 1/98, Legalis nr 43179
Wyrok TK z 28 lipca 2004 r., P 2/04, Legalis nr 64210.
Wyrok TK z 28 maja 2002 r., sygn. P 10/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 35
Wyrok TK z 28 marca 2007 r., sygn. K 40/04, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 33.
Wyrok TK z 29 czerwca 2010 r. (sygn. akt P 28/09), Legalis nr 233145
Wyrok TK z 29 kwietnia 2008 r., SK 11/07, Legalis nr 97479
Wyrok TK z 29 kwietnia 2020 r., P 19/16, Legalis nr 2333548.
Wyrok TK z 31 marca 2005 r., SK 26/02, Legalis nr 67743
Wyrok TK z 31 marca 1998 r., K 24/97, OTK 1998, Nr 2, poz. 13, s. 81.
Wyrok TK z 31 stycznia 2005 r., SK 27/03, Legalis nr 66724
Wyrok TK z 4 grudnia 2006 r., P 35/05, Legalis nr 78776
Wyrok TK z 7 grudnia 2010 r., P 11/09, Legalis nr 266510
Wyrok TK z 7 września 2004 r., P 4/04, Legalis nr 64858
Wyrok TK z 8 grudnia 1998 r., K 41/97, Legalis nr 10465
Wyrok TK z 8 listopada 2001 r., P 6/01, Legalis nr 52227
Wyrok TK z 9 czerwca 1998 r., K 28/97, Legalis nr 10441
Wyrok TK z 9 stycznia 2006 r. SK 55/04, Legalis nr 71864;
Wyrok TK z dnia 13 stycznia 2004 r., SK 10/03, Legalis 60546
Wyrok TS EU z dnia 6 października 2021 r., C-487/19, Legalis nr 2613006;

AKTY PRAWNE

Civil Procedure Rules, Practice Direction 51R – Online Civil Money Claims Pilot, <https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/practice-direction-51r-online-court-pilot>, dostęp: 3.06.2023 r.

Civil Procedure Rules, Practice Direction 7C – MCOL, https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part07/pd_part07e, dostęp: 3.06.2023 r.

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE z 2010 r. C 83 str. 2),

Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 z późn.zm.),

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. poz. 483, z 2001 r. poz. 319, z 2006 r. poz. 1471 oraz z 2009 r. poz. 946),

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78.483)

Konwencja haska z 15.11.1965 r. o doręczeniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz.U. z 2000 r. Nr 87, poz. 968)

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993 Nr 61, poz. 284 z późn. zm.),

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. 1977 Nr 38, poz. 167)

Regulamin funkcjonowania systemu teleinformatycznego Ministerstwa Sprawiedliwości obsługującego płatności, dostępny pod adresem <https://oplaty.ms.gov.pl/regulamin>, dostęp: 3.06.2023 r.

Rekomendacja nr R/86/12 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich w sprawie środków przeciwdziałania nadmiernemu obciążeniu sądów i jego zmniejszenia z dn. 16.9.1986 r.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 29.11.2012 r. w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym, Dz.U. z 2012 r. poz. 1348)

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 15.12.09 r. (Dz.U. Nr 220, poz. 1728) w sprawie ustalenia sądu rejonowego, któremu przekazuje się rozpoznawanie spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym należących do właściwości innych sądów rejonowych z dnia 15 grudnia 2009 r. (Dz.U. Nr 220, poz. 1728).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U.2022.2514 t.j.)

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 października 2015 r. w sprawie sposobu wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (Dz.U.2023.540 t.j.)

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29.11.12 r. w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz.U. z 2012 r. poz. 1348).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29.11.2012 r. w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym (Dz.U. poz. 1348)

Rozporządzenie Nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 13.11.2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (doręczanie dokumentów) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) Nr 1348/2000 (Dz.U. L Nr 324/79 ze zm.);

Rozporządzenie RM z dn. 9.11.17 r. w sprawie krajowych ram interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 2247).

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 14.7.00 r. w sprawie budowania podstaw społeczeństwa informacyjnego w Polsce (M.P. 2000 r. Nr 22, poz. 448).

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P.2022.990 t.j.)

Uchwała Senatu RP w sprawie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, dostępna pod adresem: [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/DC38372F1844BDBEC125752800470483/\\$file/1525.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/DC38372F1844BDBEC125752800470483/$file/1525.pdf), dostęp 19.01.2020

Ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną z dnia 18 lipca 2002 r. (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 344)

Ustawa o zmianie ustaw – prawo o ustroju sądów powszechnych, kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze z dnia 21 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 117, poz. 752)

Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego z dnia 10 maja 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 654)

Ustawa z 10.9.2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. poz. 1595)

Ustawa z 15.1.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 218);

Ustawa z 16.11.2006 r. o zmianie kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 235, poz. 1699)

Ustawa z 16.9.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233 poz. 1381)

Ustawa z 2.1.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. poz. 2);

Ustawa z 23.5.1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz.U.2022.97 t.j.),

Ustawa z 24.08.2007 r. o zmianie ustawy – Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 181, poz. 1287)

Ustawa z 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz.U.2022.0.372 t.j.)

Ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2022.0.1125 t.j.)

Ustawa z 5.8.2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1634)

Ustawa z 7 lutego 2014 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. poz. 294)

Ustawa z dn. 12.2.10 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 40, poz. 230)

Ustawa z dn. 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75 t.j.)

Ustawa z dn. 17.2.05 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. Nr 64, poz. 565)

Ustawa z dn. 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U.2023.285 t.j.)

Ustawa z dn. 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469)

Ustawa z dn. 5.8.2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1634)

Ustawa z dn.17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz.U. z 2014 r. poz. 101)

Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 poz. 1311)

Ustawa z dnia 13 lutego 2020 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288)

Ustawa z dnia 15.5.2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2015 r. poz. 978; obecnie Dz.U.2022.0.2309 t.j.)

Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2019 r. poz. 2460)

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 1965 poz. 296 oraz z 2004 poz. 1804)

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360),

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360)

Ustawa z dnia 20.6.1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 31, poz. 137)

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U.2023.0.590 t.j.)

Ustawa z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U.2022.896 t.j.)

Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t.j. Dz.U.2020.0.1910 t.j.)

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2001, nr 98, poz. 1070)

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2023.217 t.j.)

Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz.U.2022.1520 t.j.).

Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 26, poz. 156)

Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wskazania wydziału sądu okręgowego rozpoznającego środki odwoławcze w elektronicznym postępowaniu upominawczym z dnia 23 października 2018 r. (Dz.Urz.MS z 2018 r. poz. 287)

Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.12.2013 r. w sprawie utworzenia wydziałów w sądach okręgowych (Dz.Urz. MS poz. 334 ze zm.)

Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), die zuletzt durch Artikel 19 des Gesetzes vom 22. Februar 2023(BGBl. 2023 I Nr. 51) geändert worden ist", <https://www.gesetze-im->

internet.de/zpo/BJNR005330950.html#BJNR005330950BJNG000032301,

dostęp 3.06.2023 r.